

บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการ
การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง

นางสาวศศิวิมล ศรีวิโรจน์มณี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๓

ISBN ๙๗๔-๐๓-๐๐๖๔-๒

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SOCIALIZATION ROLE OF SINO – THAI FAMILY : CULTURAL ASSIMILATION
PROCESS IN KHLONG KHU MUANG DERM SAM PHRAENG COMMUNITY

Miss Sasivimol Srivirotnanee

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic year 2000

ISBN 974-03-0064-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร :
กระบวนการการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมชุมชนคลองคูเมือง
เดิมสามแพร่ง

โดย

นางสาว ศศิวิมล ศรีวิโรจน์มณี

สาขาวิชา

มานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธุ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธุ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยง ชื่นสุขวิมล)

ศศิวิมล ศิริวิโรจน์มณี : บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการ
การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่ง (SOCIALIZATION ROLE OF
SINO – THAI FAMILY : CULTURAL ASSIMILATION PROCESS IN KHLONG KHU
MUAUG DERM SAM PHRAENG COMMUNITY) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. ปรีชา คุวินทร์พันธุ์
๒๔๑ หน้า. ISBN ๙๗๔-๐๓-๐๐๖๔-๒

การศึกษารoles บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการการผสมกลมกลืน
ทางวัฒนธรรมชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่ง มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อ
สายจีน ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่ามีผลทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเข้ากับสังคมไทย (๒) เพื่อศึกษา
ค่านิยม และทัศนคติที่สำคัญของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีศึกษาในแนว
มานุษยวิทยา โดยเก็บข้อมูลการศึกษารoles บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นครอบครัว
เดี่ยวหรือครอบครัวขยาย แต่จะจำกัดขอบเขตของการวิจัยเฉพาะเรื่อง กระบวนการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่มีผลทำให้
เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนจำนวน ๘ ครอบครัว ใช้เทคนิคการสังเกตการณ์
แบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ประวัติครอบครัวเป็นหลัก

ผลการศึกษามีดังนี้ บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรลดความเข้มงวดลง
ให้อิสระกับลูกมากขึ้น รวมถึงกระบวนการอบรมถึงทัศนคติที่สำคัญของครอบครัว และการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม
ที่มีผลถึงการยอมรับในการประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรม และประเพณีที่สำคัญบางอย่างของชนทั้งสองกลุ่ม
จึงเป็นตัวอย่งชี้ให้เห็นว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมมีการรับและการให้ระหว่างวัฒนธรรมค่อนข้างสูง

การอบรมเลี้ยงดูบุตรภายในครอบครัว ที่ลดความเข้มงวดลง การศึกษา การคบเพื่อน และยุคสมัยที่
เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมข่าวสารข้อมูล รวมทั้งการเห็นพร้อมต้องกันในเรื่องการพัฒนาประเทศ ทำให้มีการผสม
กลมกลืนทางวัฒนธรรม มีการชำระไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีนที่พ่อแม่ถ่ายทอดไว้ให้ เช่น การไหว้เจ้า การไป
ศาลเจ้า การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ การคงอยู่ของลักษณะวัฒนธรรมบางประการของลูกหลานจีนในเมืองไทย ก็เพื่อ
แสดงความเคารพความตัญญูต่อบรรพบุรุษที่เข้ามาเมืองไทยแต่แรกเริ่ม เป็นการคงไว้ซึ่งความเป็นชาติพันธุ์จีนใน
ระดับหนึ่ง ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ ๑ การอบรมเลี้ยงดูบุตรภายในครอบครัวไทยเชื้อสายจีน บิดา – มารดา เป็นผู้ที่มีบทบาท
สำคัญ ในการถ่ายทอดค่านิยม ทัศนคติให้กับบุตรหลาน ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการอบรมมาจากบรรพบุรุษรุ่น
ปู่ย่า ตายาย (อากง-อาม่า)

สมมติฐานข้อที่ ๒ การอบรมเลี้ยงดูบุตร ของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน รุ่นอายุที่ ๒-๓ มีค่านิยมที่เปลี่ยน
ไปไม่ได้เข้มงวด เคร่งครัด เหมือนในอดีตที่ผ่านมา จึงมีผลต่อการยอมรับและกลายเป็นไทยมากขึ้น

สมมติฐานข้อที่ ๓ คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่แม้จะมีโลกทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นไทยมากขึ้น แต่
คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและการปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีจีนบางอย่างที่ครอบครัวถือปฏิบัติด้วยดีเสมอมา

ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา.....

สาขาวิชา มานุษยวิทยา.....

ปีการศึกษา ๒๕๔๓.....

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4081161824 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEY WORD : SOCIALIZATION ROLE OF SINO-THAI FAMILY : CULTURAL ASSIMILATION
PROCESS IN KHLONG KHU MUAUG DERM SAM PHRAENG
COMMUNITY.

THESIS ADVISOR : ASSOC, PROF, PREECHA KUWINPANT, 241 pp.

ISBN 974-03-0064-2

This study is on Socialization role of Sino-Thai family with emphasis on cultural assimilation process. Specifically, two purposes of the study are a) to study socialization process within Sino-Thai families whether it enhances the process of cultural assimilation b) to study changes in social values and attitudes involving in the process of socialization. Anthropological research methods are employed, i.e. participant observation and the illustration of life history of 8 Sino-Thai families. Both nuclear and extended families are included,

The result is socialization of children, at present, is not as strict as that of the first generation. Children have more freedom to choose what to study, with whom to marry and most importance what custom and some traditional practices to follow. Mixed cultural characteristics of Thai and Chinese are noticeable in their daily life activities. Assimilation becomes more apparent. Nevertheless, some Chinese custom and Traditions are also to a certain extent well preserved and worshipped e.g. ancestral worship and frequents to Chinese shrines. This is to remind them of their origin and their Chinese ancestors. They are assimilated into Thai society, but as an ethnic group they maintain some of their custom and thus maintain to a certain degree their Chineseness.

Department Sociology and Anthropology

Field of study Anthropology

Academic year 2000

Student's signature

Advisor's signature

Co – advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ได้ด้วยความช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ข้าพเจ้าถือเสมือนว่า เป็นผู้เปี่ยมด้วยหัวใจของความเป็น “ครู” ผู้ให้ความรู้ ความห่วงใย เอาใจใส่ ข้าพเจ้าตลอดการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยง ชื่นสุวิมล ที่ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านมาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ส่วนรองศาสตราจารย์ ดร. งามพิศ สัตย์สงวน และอาจารย์ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ที่คอยให้กำลังใจข้าพเจ้าอยู่เสมอ ตลอดจนอาจารย์ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้กับข้าพเจ้า ในภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณในความเมตตาเอื้อเฟื้อจาก ศาสตราจารย์พิเศษ ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา ที่ได้เล่าประวัติสามแพร่ง ให้หนังสือ แนะนำหนังสือ ชี้แนะแหล่งข้อมูลต่างๆ ให้กับข้าพเจ้า

ขอบพระคุณ คุณประเสริฐ และคุณมาลี เวสสุกรรมานกุล คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเสือที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งได้จัดหาหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเงิน ให้กับข้าพเจ้าจำนวนหลายเล่ม

ขอขอบคุณ เพื่อนๆ แห่งร้าน SPEED NET CLUB ที่เป็นกำลังสำคัญ ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ ให้ข้าพเจ้าได้สำเร็จเสร็จทันตามกำหนดด้วยความมีน้ำใจอันหาได้ยาก

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุด โดยเฉพาะที่สุพัตรา พันธุ์บุญปลูก แห่งห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าหาข้อมูลกับข้าพเจ้า

ขอขอบคุณ พี่อัจฉรา สุนทรารชุน และพี่เทวัญ พุ่มจันทร์ ที่คอยให้คำแนะนำ ได้ถามและให้กำลังใจข้าพเจ้าทุกครั้งที่พบเจอ

ขอขอบคุณ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ที่มีความยินดีทุกครั้งที่ข้าพเจ้าไปสัมภาษณ์ และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วน ได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มา ณ ที่นี้ด้วย

เหนือสิ่งอื่นใด ลูกขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้เป็นพระในบ้านที่ให้กำเนิดอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยความรัก ความห่วงใย เป็นพลังใจอันสำคัญยิ่งของลูกและขอบคุณทูตแห่งความสำเร็จที่ผลักดัน ให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง คือ ความไม่หวั่นกลัว ไม่ท้อถอย อดทน อดกลั้น ฝ่าฟันอุปสรรค มุมานะ ค้นคว้า เขียนวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จด้วยใจมุ่งมั่น โดยเฉพาะคุณแม่ที่เฝ้าสังเกต ดูแล เอาใจใส่ ด้วยความรัก พร้อมสนับสนุนกำลังทรัพย์ให้กับข้าพเจ้า ท่าน คือ กำลังใจที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ข้าพเจ้าประสบความสำเร็จในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
ระเบียบวิธีวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	๗
สมมติฐานในการวิจัย	๒๔
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๒๕
๒. ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่งและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน	๔๘
ประวัติความเป็นมา	๔๘
ที่ตั้งสภาพพื้นที่ทั่วไป	๕๓
ที่ตั้งอาณาเขต	๕๓
สภาพพื้นที่ทั่วไป ลักษณะชุมชนสามแพ่ง	๕๕
การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในประเทศไทย	๕๕
บริเวณที่ตั้งชุมชน เหตุปัจจัยในการอพยพเข้ามาของชาวจีน	๕๕
วิถีชีวิตและเศรษฐกิจของชาวจีนในสามแพ่ง	๖๕
จำนวนประชากร	๗๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การจัดระเบียบของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน	๗๔
พิธีกรรมการปฏิบัติในรอบชีวิตของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน	๗๗
พิธีกรรมในเทศกาลวันสำคัญในรอบ ๑ ปี	๘๑
ชุมชนกับประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีน	๘๕
ศาลเจ้าพ่อเสือ	๘๖
บทที่	
๓. ความเชื่อทางศาสนาของบรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีน	๙๑
ศาสนาดั้งเดิม หรือ ความเชื่อพื้นบ้าน	๙๑
ศาสนาพุทธ	๙๓
ศาสนาเต๋า	๙๔
ลัทธิขงจื้อ	๙๙
เทศกาลวันเกิด และ วันบรรลุนิติภาวะของเทพเจ้า	๑๐๗
๔. ประวัติครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพรง	๑๑๙
ครอบครัวที่ ๑ ครอบครัวของคุณเส็ง – คุณหงส์ แซ่เปี๊ยะ	๑๑๙
ครอบครัวที่ ๒ ครอบครัวของคุณสมศักดิ์ – คุณศรีนวล แซ่ตั้ง	๑๒๗
ครอบครัวที่ ๓ ครอบครัวของคุณตั้งกวย – คุณพรพิมล แซ่ไค้ว	๑๓๒
ครอบครัวที่ ๔ ครอบครัวของคุณพสุเจต – คุณลักษณะนา แซ่แห้ว	๑๔๐
ครอบครัวที่ ๕ ครอบครัวของคุณกุลพล – คุณเกษมศรี แซ่คู	๑๕๐
ครอบครัวที่ ๖ ครอบครัวของคุณสมบุญ – คุณมาลี แซ่ไชว	๑๕๗
ครอบครัวที่ ๗ ครอบครัวของคุณลุงปุด – คุณป้าแต้ว แซ่อึ้ง	๑๖๔
ครอบครัวที่ ๘ ครอบครัวของคุณเกี้ยว – คุณเง็ก แซ่ปุก	๑๗๑
๕. บทวิเคราะห์และสรุป	๑๗๘
อภิปรายผลการวิจัย	๒๐๑
รายการอ้างอิง	๒๐๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	๒๐๙
ภาคผนวก ก. ประวัติเจ้าพ่อเสือ, พิธีกรรมสำคัญในศาลเจ้าพ่อเสือ, ประเพณีและ เทศกาลสำคัญของไทย	๒๑๐
ภาคผนวก ข. ภาพประกอบกิจกรรม อาคารบ้านเรือน ในชุมชนคลองคูเมืองเดิม สามแพร่ง	๒๒๔
ภาคผนวก ค. ภาพประกอบพิธีอัญเชิญองค์เทพเจ้าแห่งบวชอยู่นอกศาลเจ้าพ่อเสือ ในเทศกาลกินเจ	๒๓๔
ประวัติผู้เขียน	๒๔๑

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนประชากร ครอบครัว และครัวเรือนในคลองคูเมืองเดิมสามแพ่ง	๗๓
ตารางที่ ๒ แสดงเครื่องหมายสัญลักษณ์และการตั้งหิ้งบูชาภายในบ้าน	๗๗
ตารางที่ ๓ แสดงพิธีกรรมและการปฏิบัติในรอบชีวิตของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน	๘๑
ตารางที่ ๔ แสดงการปฏิบัติพิธีกรรมในเทศกาลวันสำคัญในรอบ ๑ ปี	๘๔
ตารางที่ ๕ แสดงหลักสัมพันธ์ ๕ ประการ ของลัทธิขงจื้อ	๑๐๔
ตารางที่ ๖ แสดงบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนเกี่ยวกับค่านิยม ทัศนคติ ที่คลาย ความเข้มงวดในการอบรมเลี้ยงดูบุตร	๑๙๔

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ - ๒	ศาลเจ้าพ่อเสือในอดีต และปัจจุบัน ๒๑๔
ภาพที่ ๓	การจัดงานแถลงข่าวประชาสัมพันธ์ “วันงามที่สามแพรง” ณ โรงแรมรัตนโกสินทร์ ๒๒๔
ภาพที่ ๔	ชุดลอกคุดคอง (คลองคูเมืองเดิมสามแพรง) เพื่อจัดงานลอยกระทง ๒๒๔
ภาพที่ ๕	คณะกรรมการจัดงาน “วันงามที่สามแพรง” สํารวจพื้นที่ ๒๒๕
ภาพที่ ๖	ภายในบริเวณโรงเรียน ตะลະภักศึกษา ถนนแพรงนรา ๒๒๕
ภาพที่ ๗-๘	เด็กๆ ในอริยาบถกำลังผลิตเพลิง บริเวณสวนหย่อม ณ ลานภูธร ถนนแพรงภูธร ๒๒๖
ภาพที่ ๙	อดีตปลัดกรุงเทพมหานคร ศาสตราจารย์พิเศษ ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา บรรยายเล่าเรื่อง ถึงความเป็นมาของสามแพรง ในฐานะที่ท่าน เกิดและเติบโตในย่านชุมชนนี้ ๒๒๗
ภาพที่ ๑๐	การแสดงอุปรากรจีน (จิว) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๒๗
ภาพที่ ๑๑	ชุมชนได้ร่วมจัดงานวันลอยกระทง บริเวณคลองคูเมืองเดิม ร่วมกับ สำนักงานสวัสดิการ ก.ท.ม. ซึ่งประสบความสำเร็จมากงานหนึ่ง ๒๒๘
ภาพที่ ๑๒	การแสดงละครเรื่อง “แม่นาคพระโขนง” ร่วมถ่ายภาพภายในโรงเรียน ตะลະภักศึกษา ถนนแพรงนรา ๒๒๘
ภาพที่ ๑๓	บริษัท NIPPON PAINT จำกัด ส่งมอบสีเพื่อการสนับสนุนชุมชนซ่อม ทาสีบ้านเรือน ๒๒๙
ภาพที่ ๑๔	ประชาชนคลองคูเมืองเดิมสามแพรง ร่วมถ่ายภาพเป็นที่ระลึก ๒๒๙
ภาพที่ ๑๕	บริเวณถนนแพรงนรา จุดถนนอัษฎางค์ และคลองคูเมืองเดิม (คลอง หลอด) ๒๓๐
ภาพที่ ๑๖	บริเวณสถานีอนามัยกาชาดที่ ๒ ในถนนแพรงภูธร ๒๓๐
ภาพที่ ๑๗	บริเวณถนนแพรงภูธร จุดถนนตะนาว ๒๓๑
ภาพที่ ๑๘	บริเวณถนนแพรงภูธร จุดถนนอัษฎางค์ และคลองคูเมืองเดิม (คลอง หลอด) ๒๓๑
ภาพที่ ๑๙	บริเวณภายในตำหนักเดิม ที่ตั้งวังของพระบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิป ประพันธ์พงศ์ ที่ปัจจุบัน คือ โรงเรียนตะลະภักศึกษา ๒๓๒
ภาพที่ ๒๐	ภาพถ่ายทางอากาศ ของบริเวณชุมชนสามแพรง พ.ศ.๒๔๘๘-๒๔๘๙ ๒๓๓
ภาพที่ ๒๑-๒๒	ขบวนแห่องค์ตัวเล่าเอี้ย (เจ้าพ่อใหญ่) ในศาลเจ้าพ่อเสือ เนื่องในพิธีแห่ เทพเจ้า เทศกาลกินเจ ๒๓๔
ภาพที่ ๒๓-๒๔	คณะอัญเชิญขบวนแห่ โดยมีความเชื่อว่าใครได้แบกองค์ตัวเล่าเอี้ย (เจ้า พ่อใหญ่) ผู้นั้นจะมีโชคดีตลอดปี ๒๓๕

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ ๒๖	พิธีเซตสิ่งโต ในเทศกาลกินเจ หน้าบริเวณศาลเจ้าพ่อเสือ ๒๓๖
ภาพที่ ๒๗	ความศรัทธาของคนไทยเชื้อสายจีน ในเทศกาลกินเจของศาลเจ้าพ่อเสือ ๒๓๖
ภาพที่ ๒๘	การแห่มังกร ๒๓๗
ภาพที่ ๒๙-๓๐	พิธีแต่งงานของคนไทยเชื้อสายจีน ๒๓๘
ภาพที่ ๓๑	บ่าวสาว รับของขวัญจากพ่อ-แม่ (อาป้า อาม่า) ๒๓๙
ภาพที่ ๓๒	บ่าวสาว คารวะน้ำชาญาติผู้ใหญ่ ๒๓๙
ภาพที่ ๓๓	พิธีมอบสินสอดทองหมั้นแก่ พ่อแม่ เจ้าสาว ๒๔๐
ภาพที่ ๓๔	สินสอดทองหมั้น ๒๔๐

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนไทยเชื้อสายจีนที่เกิดในเมืองไทยปัจจุบันยอมรับการศึกษาสมัยใหม่ การมีเป้าหมายร่วมกันในเรื่องการพัฒนาประเทศ (Development) และการเคลื่อนเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) รวมถึงความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันเป็นสิ่งที่ส่อให้เห็นว่าการผสมกลมกลืน (Assimilation) ระหว่างไทยและจีนคงจะดำเนินต่อไปด้วยดีภายใต้พื้นฐานของการยอมรับในการประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญบางอย่างของชนทั้งสองกลุ่ม (ปรีชา คุณินทร์พันธุ์, ๒๕๓๑ : ๒๒๔-๒๒๕)

โดยเฉพาะบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตรถือเป็นเรื่องสำคัญในการอบรมบุตรหลานภายในครอบครัวให้รู้จักวัฒนธรรมประเพณี สรรพวิทยาการต่างๆ สอนให้รู้ระเบียบสังคมที่ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อที่บุตรหลานจะได้เห็นวิถีชีวิตพฤติกรรม ธรรมเนียมปฏิบัติของครอบครัว

แต่เนื่องจากในรอบ ๓๐ ปีที่ผ่านมา คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่มีโลกทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีการรับแนวคิดใหม่ๆ จากการศึกษาที่สูงขึ้น เริ่มมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากบรรพบุรุษในเรื่องการสืบทอดจารีต ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต มีอิสระเสรีในการตัดสินใจมากขึ้น แม้จะยึดถือปฏิบัติแต่ก็กระทำต่อๆ กันมาโดยไม่ทราบเหตุผล เพียงเพื่อแสดงความกตัญญูตเวทีต่อบรรพชนของครอบครัวเท่านั้น และการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวก็ได้เข้มงวดเคร่งครัดเหมือนในอดีตที่ผ่านมาดังจะเห็นได้จากแต่เดิมครอบครัวไทยเชื้อสายจีนจะมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย (Extended family) ผู้นำครอบครัวจะมีบทบาทสูงในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานในลักษณะการกตัญญูรู้คุณ (Filial piety) อดทน ขยันขันแข็ง สมาชิกมีความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวอย่างน้อย ๓ ช่วงอายุ คือ ปู่ย่าตายาย บิดามารดา และบุตรหลาน สามารถช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานได้เป็นอย่างดี ส่วนในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) มากขึ้น คือเป็นครอบครัวขนาดเล็ก สมาชิกในครอบครัวมี บิดา มารดา และบุตร มีความห่างเหินจากญาติพี่น้อง แต่ก็มีความเป็นอิสระ อาจมีข้อเสียตรงที่สภาพสังคมปัจจุบันสามีและภรรยาต้องประกอบอาชีพช่วยกันทั้งสองคนจึงต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้ชัดเจน การได้รับประโยชน์ในการปฏิสัมพันธ์จากเครือญาติที่จะมาช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานจึงลดน้อยลง

ส่วนการวิจัยครั้งนี้มีได้เน้นเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวว่าจะเป็นครอบครัวขยาย หรือครอบครัวเดี่ยว แต่จะดูถึงบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร ว่ามีบทบาทความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูอย่างไรบ้างโดยเฉพาะเมื่อรุ่นพ่อแม่ถูกอบรมเลี้ยงดูจากปู่ย่าตายาย (อางอาม่า) อีกแบบหนึ่ง เมื่อมีบุตรจะใช้แบบอย่างการอบรมเลี้ยงดูที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ในฐานะเป็นเงื่อนไขหนึ่งของไทยและจีน ที่มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันลูกหลานจีนเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยและเรียกตัวเองว่า “คนไทยเชื้อสายจีน” เพราะมี สัญชาติไทย จึงเป็นคนไทยแต่อยากจะอ้างความเป็นชาติพันธุ์จีน ศัพท์ “คนไทยเชื้อสายจีน” จึงแสดงความเป็นทวิลักษณ์ (Double Identity) ทางชาติพันธุ์ในเวลาปกติจะไม่มี การแสดงชาติพันธุ์และทุกคนก็จะมองว่าตัวเองเป็นไทย แต่ในบางโอกาสการชี้ให้เห็นรากเหง้าก็ช่วยให้เกิดความชัดเจนขึ้นได้ สร้างความรู้สึกเป็น “พวก” เดียวกันเมื่อเจอจารุกรกิจหรือสร้างสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (อมรา พงศาพิชญ์, ๒๕๔๒ : ๑๕๓)

ครอบครัว จึงถือเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเสมือนเป็นสายสัมพันธ์ที่สร้างความใกล้ชิดสนิทสนมดูแลกันตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเติบโต ทั้งนี้เนื่องจากหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งของครอบครัวประการหนึ่ง คือ การอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (สนธิ สมัครการ ๒๕๑๙ : ๔๕) สามารถเป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสถาบันครอบครัวจะทำหน้าที่ได้ดีมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวโดยเฉพาะ “บิดา” และ “มารดา”

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะผู้วิจัยได้อ่านพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เรื่อง “พระมหาชนก” ฉบับการ์ตูน ได้เกิดประกายความคิดเกี่ยวกับหลักการสำคัญในเรื่องการเพาะเม็ดมะม่วง เพื่อฟื้นฟูต้นมะม่วงที่มีผล ซึ่งเปรียบได้กับบุตร ผู้จะต้องรับช่วงต่างๆ ต่อจากบิดา มารดา จึงต้องได้รับการฝึกหัด ขัดเกลา นิสสัย ความคิด ให้ประณีต มีความรู้สติปัญญาฉลาดแจ่มใส เป็นคนดี มีความสามารถ ประพฤติดี ในเหตุในผล แม้การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมก็เป็นไปด้วยดี

ผู้วิจัยได้เลือกชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง เป็นกรณีศึกษาเนื่องจากชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี เริ่มสร้างตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ เพื่อเป็นอาณาเขตวังของพระโอรสทั้ง ๓ พระองค์ เมื่อตัดถนนผ่านเป็นทางแยกที่เรียกว่า “แพร่ง” มีลักษณะเป็นสามแยกที่สามารถผ่านทะเลเข้าสู่ออกได้ ๒ ฟากถนน คือระหว่างถนนอัษฎางค์กับถนนตะนาว ทำให้เกิดถนนทั้ง ๓ สาย คือถนนแพร่งนรา ถนนแพร่งภูธร และถนนแพร่งสรรพศาสตร์ อันเป็นพระนามของพระองค์เจ้าของวัง แล้วเติมคำนำหน้าว่าแพร่ง ในประเทศไทยพบว่ามีคำว่าแพร่งนำหน้าชื่อถนนคือ “สามแพร่ง” ที่นี้แห่งเดียว เนื่องจากที่ตั้งชุมชน

อยู่ติดกับคลองคูเมืองเดิม ซึ่งเป็นคลองที่สร้างในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ก่อนการสถาปนา กรุงเทพมหานครเป็นราชธานี นับว่าเป็นคลองที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเส้นทางค้าขายติดต่อสัญจรทางน้ำเชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นของสถาปัตยกรรมทั้งดงามหายาก เช่น ตำนกเดิม ของพระบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ที่เป็นสถาปัตยกรรมแบบยุโรป สมัยรัชกาลที่ ๕ มีลักษณะเป็นตึกทรงสูง มีบันไดขึ้นมุขหน้าทางด้านข้าง คูหาทางเข้าด้านข้างมุขหน้าเป็นอารักษ์ทรงสูง รั้วกับซุ้มหน้าต่างบานเกล็ดไม้ไผ่กลัดกัน เหนือมุขหน้ามีหน้าบันรูปครึ่งวงกลม มีลายปูนปั้นเล็กน้อย ส่วนอาคารไม้ที่เห็นนั้นได้รับการต่อเติมเข้าไปในสมัยรัชกาลที่ ๖ และซุ้มประตูวังกรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจที่รูปแบบของประตูวังมีขนาดใหญ่โตขนาดตึกสองชั้น สร้างแบบก่ออิฐถือปูน ช่องประตูดังกล่าวนี้ทำเป็นวงโค้ง หรือ ARCH เหนือวงโค้งเป็นหน้าบันซึ่งเจาะช่องไว้เป็นวงกลมในช่องนั้นมีประติมากรรมรูปสตรีขนาดเกือบเท่าคนจริงชูโคมไฟอยู่สองข้างของประติมากรรมนี้ แบ่งเป็นช่อง กรูด้วยกระจกสีหลายสี ซึ่งปัจจุบันแตกไปบ้าง บางแผ่นประตูวังได้รับการซ่อมแซมใหม่โดยเฉพาะส่วนเสาค้ำยันด้านล่างลงมาและยังมีการก่ออิฐเรียงค้ำยันกันลึ้มไว้ทั้งสองข้าง (กิตติ วัฒนะมหาตม์, ๒๕๓๗:๙๖) เป็นลักษณะพิเศษแปลกตาหาดูได้ยาก มีเอกลักษณ์วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่หลากหลายเป็นย่านอาหารอร่อย โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน มีอาชีพทำมาค้าขายพร้อมอยู่อาศัยสืบทอดมารุ่นแล้วรุ่นเล่าต่อเนื่องกันมา ๒-๓ชั่วอายุคน (Generation) คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันดี รักษาที่อยู่อาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนพร้อมที่จะร่วมมือร่วมใจกับกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนเป็นอย่างดี เช่นนี้แล้วผู้วิจัยจึงเลือกครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่งเป็นตัวอย่งกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่ามีผลทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเข้ากับสังคมไทย
๒. เพื่อศึกษาค่านิยม และทัศนคติที่สำคัญของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนโดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยาย แต่จะจำกัดขอบเขตของการวิจัยเฉพาะเรื่อง กระบวนการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่มีผลทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม โดยใช้วิธีศึกษาในแนวมานุษยวิทยา กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ กรณีศึกษาของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนจำนวน ๘ ครอบครัว ในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่ง คือ แพ่งนรา แพ่งภูธร และแพ่งสรรพศาสตร์ ทั้งนี้

เพราะแพ่งสรรพศาสตร์ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง เพราะเกิดไฟไหม้ถึง ๒ ครั้ง ในปี พ.ศ.๒๕๐๑ และปี พ.ศ.๒๕๑๐ ปัจจุบันตัววังถูกรื้อหมดคงเหลือแต่ซุ้มประตูวัง และเปลี่ยนไปเป็น อาคารพาณิชย์ ๔ ชั้น เป็นที่พักอาศัย และทำธุรกิจการค้า แพ่งสรรพศาสตร์ จึงได้รับการยกเว้นในการวิจัยครั้งนี้

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

คนไทยเชื้อสายจีน หมายถึง ชาวจีนผู้ถือสัญชาติไทยที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีน ซึ่งได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน มีการผสมกลมกลืนระหว่างคน ๒ เชื้อชาติ จนทำให้ชาวจีนในรุ่นหลังที่เกิดเมืองไทยกลายเป็นไทย มีความคิดและการดำเนินชีวิตเป็นไทยมากขึ้นทุกที การแบ่งแยกคนที่มีเชื้อชาติบริสุทธิ์นั้นเป็นไปได้ค่อนข้างยากในปัจจุบัน

ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน หมายถึง ครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นผู้ที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษชาวจีนที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยโดยพิจารณา ๓ รุ่นอายุ คือ รุ่นปู่ย่า ตายายที่เป็นจีน รุ่นพ่อแม่ พี่น้องที่เกิดในไทย และรุ่นเด็กที่กำลังศึกษาหรือทำงานเป็นคนไทยมากกว่า

บทบาทของครอบครัว หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามหน้าที่ของบิดา มารดา หรือสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามค่านิยม และทัศนคติที่สำคัญของครอบครัว

การอบรมเลี้ยงดูบุตร หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา รวมถึงสมาชิกในครอบครัว ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยการอบรมในเรื่องเป้าหมายในชีวิต การศึกษา อาชีพ และการเลือกคู่ครอง รวมถึงการยอมรับค่านิยมที่สำคัญของไทย และศาสนาพุทธ

วัฒนธรรมจีน หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่แสดงออกซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของคนไทยเชื้อสายจีน

ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่ง หมายถึง ผู้วิจัยได้เลือกทำการวิจัยเพียงสองแพ่ง คือ แพ่งนรา และแพ่งภูธร เท่านั้น

ไม่มีแพรงสรรพศาสตร์ เพราะได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง หลังเกิดไฟไหม้ถึง ๒ ครั้ง เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๑ และ พ.ศ.๒๕๑๐ แต่คงไว้ซึ่งชื่อชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพรง

ระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเสนอผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case Study) โดยเนื้อหาสาระของการศึกษา เรื่อง บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา เพื่อทำความเข้าใจถึงอิทธิพลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี และทัศนคติของความเป็นจีน

ขั้นตอนในการศึกษาข้อมูล มีดังต่อไปนี้

๑. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

๑.๑ การศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์จากเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) โดยพยายามค้นคว้ารวบรวมเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชาวจีน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารตำราทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยต่างๆ ซึ่งทำการศึกษาเอกสารข้อมูล แล้วคัดเลือกข้อมูลต่างๆ ที่ใกล้เคียงและตรงประเด็นในการวิจัยครั้งนี้จากนั้นก็จัดหมวดหมู่ข้อมูล สามารถค้นคว้าเอกสารงานวิจัยเหล่านี้ได้จากบรรณนิทัศน์เอกสารประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย

๑.๒ ส่วนการศึกษาข้อมูลจากการวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยา (Anthropological Fieldwork) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการเข้าไปศึกษาชุมชน โดยวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ใช้การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายเฉพาะตรงกับเรื่องที่ศึกษามากยิ่งขึ้น

๒. เทคนิควิธีการวิจัย

โดยใช้วิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตประจำวัน และกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนการสัมภาษณ์ ได้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในกระบวนการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ที่มีการปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิม ศาสนา ความเชื่อ การศึกษา การใช้ภาษาจีน จริยธรรม และแรงจูงใจแบบจีน ที่ยังปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี และทัศนคติของความเป็นจีน การผสมกลม

กลืนทางวัฒนธรรม ซึ่งมีผลในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ภายใต้บริบทสังคมไทย และการลดความเข้มงวดในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมีผลต่อการยอมรับเพื่อให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมไทยมากขึ้น

๓. กรณีศึกษา (Case Study)

กรณีศึกษาครั้งนี้เลือกจากครอบครัวไทยเชื้อสายจีน จำนวน ๘ ครอบครัว โดยการเลือกกลุ่มกรณีศึกษาด้วยวิธี Snow Ball Sampling คือ เริ่มต้นจากบุคคลที่ผู้วิจัยรู้จัก และผู้ให้สัมภาษณ์จะเป็นผู้แนะนำผู้ให้สัมภาษณ์รายต่อไปให้แก่ผู้วิจัย จนครบจำนวนที่จะทำการศึกษา เพราะไม่มีฐานข้อมูลเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง (แพร่งนรา แพร่งภูธร ยกวัน แพร่ง-สรรพศาสตร์) แห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน กลุ่มภาษาพูดแต้จิ๋ว และรองลงมาคือ กลุ่มภาษาพูดแคะ ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงมีครอบครัวไทยเชื้อสายจีนที่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน กลุ่มภาษาพูดแต้จิ๋ว จำนวน ๕ ครอบครัว และครอบครัวไทยเชื้อสายจีนที่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน กลุ่มภาษาพูดแคะ จำนวน ๓ ครอบครัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร รวมถึงกระบวนการอบรมถึงทัศนคติที่สำคัญของครอบครัว และการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ที่มีผลถึงการยอมรับในการประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญบางอย่างของชนทั้งสองกลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม มีแนวคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

๑. แนวคิดเรื่องบทบาท
๒. แนวคิดเรื่องโครงสร้างครอบครัวและเครือญาติ
๓. แนวคิดเรื่องการขัดเกลาทางสังคม
๔. แนวคิดเรื่องการผสมกลมกลืน

๑. แนวคิดเรื่องบทบาท

เมื่อได้มีการกำหนดบทบาทตามอุดมคติแล้ว การเรียนรู้บทบาทนั้นเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูบุตร (Socialization) เช่น บทบาทของครอบครัว การเป็นบิดามารดา บุตร ก็ได้เรียนรู้จากบิดามารดา และเครือญาติของตน เช่นเดียวกับที่งามพิศ สัตย์สงวน (๒๕๓๘ : ๗๔-๗๕) กล่าวว่า ผู้มีตำแหน่งเป็นบิดา มารดา มีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องทำหลายอย่าง เช่น เลี้ยงดูบุตร ให้การศึกษา อบรม ให้ความอบอุ่นทางใจ จึงมีสิทธิที่จะได้รับอะไรหลายอย่าง คือ ความภาคภูมิใจ สบายใจ ความเคารพยกย่องและความกตัญญูรู้คุณ เป็นต้น การเรียนรู้บทบาทก็เพื่อจะประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง มีความรู้สึก และมองโลกในแง่บวกเช่นเดียวกับบุคคลอื่นในสังคมที่มีบทบาทเช่นเดียวกับตนเอง จากการที่บุคคลสำนึกว่าต้องทำตามความคาดหวังของสังคมนี้อาจทำให้เขารู้สึกไม่สบายใจ หากทำตนเบี่ยงเบนไปจากกลุ่ม ความไม่สบายใจดังกล่าว จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลพยายามทำตัวตามที่สังคมคาดหวัง (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, ๒๕๒๘ : ๔๓) บทบาทของบุคคลจึงมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของสถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ความสามารถ การอบรม มूलเหตุจูงใจ ความพอใจ รวมทั้งสภาพกายและจิตใจของบุคคลนั้น บทบาทจริงๆ ที่ใช้กันในชีวิตประจำวันของสังคมไม่ว่าเรื่องใด จึงเป็นการผสมระหว่างบทบาทในอุดมคติกับบทบาทที่คนพอใจปฏิบัติได้จริงมากกว่า (พิทยา สายหู, ๒๕๓๘ : ๕๘-๖๑)

การแสดงบทบาทจึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ (Allport, ๑๙๖๗ : ๑๘๑-๑๘๔ อ้างถึงใน ชื่นสุข ฤกษ์งาม, ๒๕๓๗ : ๘-๙)

๑. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectation) บทบาทตามการคาดหวังนี้ถูกกำหนดขึ้นโดยกลุ่มสังคม และเป็นไปตามสถานภาพที่บุคคลนั้นดำรงอยู่
๒. การรับรู้บทบาท (Role Conception) คือ การที่บุคคลรับรู้หรือเห็นว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไรการรับรู้นี้จะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเป้าหมายของชีวิต ค่านิยม และประสบการณ์ของบุคคลนั้นๆ โดยจะสอดคล้องกับบทบาท

๓. การยอมรับบทบาท (Role Acceptance) คือ การยอมรับว่าเป็นบทบาทของตนเอง เกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้พิจารณาแล้วว่า บทบาทนั้นมีความสำคัญ และสอดคล้องกับแนวคิดของสังคม เป็นบทบาทที่คาดหวังของสังคม

๔. การปฏิบัติตามบทบาท (Role Performance) คือ การปฏิบัติตามบทบาทของบุคคลซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ๓ ประการ ที่กล่าวมาแล้ว และการปฏิบัติตามบทบาทจะมีมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับระดับความเข้าใจ การรับรู้ และการยอมรับบทบาทนั้น

๒. แนวคิดเรื่องโครงสร้างครอบครัวและเครือญาติ

ความหมายของคำว่า “ครอบครัว” (Family)

นักมานุษยวิทยาเชื่อว่า “ครอบครัว” เป็นกลุ่มทางสังคมกลุ่มแรกและพื้นฐานที่สุดของมนุษย์ ซึ่งสามารถพบได้ในสังคมมนุษย์ทุกสังคม ไม่ว่าจะสังคมนั้นจะเป็นสังคมที่ยังไม่มีตัวหนังสือใช้ (non-literate society) หรือเป็นสังคมสมัยใหม่ (modern society) ที่มีความเจริญรุดหน้าในด้านเทคโนโลยีก็ตาม การมีครอบครัวเป็นความจำเป็นของมนุษย์ในทุกสังคมต่างมีชีวิตเกี่ยวข้องกับครอบครัวไม่มากก็น้อย นับแต่แรกเกิดจนถึงสิ้นชีวิต (ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ, ๒๕๓๓ : ๓๗)

เนื่องจากครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่ทำหน้าที่ฝึกอบรมสั่งสอนขั้นต้นของสังคมมนุษย์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เมื่อเป็นดังนี้ครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยแรกที่บุคคลได้สัมผัส จึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อบุคลิกภาพ ความประพฤติ ค่านิยม และแบบแผนในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล

ปัทมาณี ลีตีวัฒนา (๒๕๒๓ : ๔๐) ได้ให้ความหมายว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีหน้าที่ถ่ายทอดให้การเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแก่สมาชิกของสังคม รวมทั้งขัดเกลาพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของบุคคล โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ครอบครัวจะใช้วิธีการอบรมแก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม การอบรมทางตรง ได้แก่ การอบรมสั่งสอนด้วยวาจาหรือกระทำให้เด็กได้รู้จักว่าการกระทำสิ่งใดถูกต้องเหมาะสม ครอบครัวมีอิทธิพลเหนือเด็กอย่างมากด้วยการทำหน้าที่ที่ความใจความของข้อคำสั่งของผู้อื่นๆ หรือคอยส่งเสริมหรือควบคุมพฤติกรรมของคน

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๒๕ : ๑๖๕) ให้ความหมายของครอบครัวไว้ว่า “ครอบครัว หมายถึง ผู้ร่วมครัวเรือน คือสามี ภรรยา และบุตร เป็นต้น”

สนิท สมัยครกร (๒๕๑๙ : ๕) ได้ให้ความหมายว่า ครอบครัวเป็นกลุ่มของเครือญาติสนิทกลุ่มหนึ่งที่อยู่ร่วมหลังคาบ้านเดียวกัน

สุพัศตรา สุภาพ (๒๕๒๓ : ๓๑) ได้ให้ความหมายว่า ครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคลที่มาวมกันโดยทางสายโลหิตหรือโดยการรับเลี้ยงดู (คือเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้) มีการก่อตั้งขึ้นเป็นครอบครัว มี

ความสัมพันธ์ต่อกันในฐานะที่เป็นสามีและภรรยา เป็นบิดามารดา เป็นบุตรชายบุตรสาว เป็นพี่เป็นน้อง โดยการรักษาวัดขนธรรมเนียม และมาจากการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้ นอกจากนี้ยังได้อ้างถึงแนวคิดของเบอร์เจสส์ (Burgess) กับล็อก (Locke) ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของครอบครัวว่าจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. ครอบครัวประกอบด้วย บุคคลที่มาวมกันโดยการสมรส หรือความผูกพันทางสายโลหิตหรือการมีบุตรบุญธรรม การสมรสแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ส่วนความผูกพันทางสายโลหิตคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร รวมทั้งบุตรบุญธรรมด้วย

๒. สมาชิกของครอบครัวเหล่านี้อยู่ร่วมกันภายในครัวเรือนเดียวกันหรือบางครั้งก็แยกกันไปอยู่ต่างหาก สมัยโบราณครัวเรือนหนึ่งจะมีสมาชิก ๑-๒-๓ ชั่วอายุคน ปัจจุบันครัวเรือน (โดยเฉพาะในประเทศพัฒนา) จะมีขนาดเล็ก ประกอบด้วยสามีภรรยาและบุตรหนึ่งหรือสองสามคนขึ้นไปหรือไม่มีเลย

๓. ครอบครัว เป็นหน่วยของการติดต่อ ระหว่างบุคคล เช่น สามีภรรยา บิดามารดา บุตร พี่น้อง โดยสังคมแต่ละแห่งจะกำหนดบทบาทของแต่ละครอบครัว ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับประเพณีของแต่ละแห่ง ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่เพียงต่างคนต่างกิน ต่างคนต่างอยู่ แต่ต่างคนต่างก็มีสัมพันธ์ต่อกัน เช่น รักกัน เอาใจใส่กัน สักสอนกัน จิตใจผูกพันกัน เป็นต้น

๔. ครอบครัวถ่ายทอดรักษาวัดขนธรรมเนียม สมาชิกจะถ่ายทอดและรับแบบของความประพฤติในการปฏิบัติต่อกัน เช่น ระหว่างสามีภรรยาและบุตร และเมื่อผสมผสานกับวัฒนธรรมที่นอกเหนือไปจากครอบครัว ก็จะได้แบบของความประพฤติที่สมาชิกปฏิบัติต่อกันและต่อผู้อื่น

ประเภทครอบครัว

บุญลือ วันทายนต์ (๒๕๒๐ : ๒๐-๒๒) ได้กล่าวถึง ครอบครัวมี ๒ ประเภท ดังนี้

๑. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ได้แก่ ครอบครัวพื้นฐานหรือครอบครัวเนื้อแท้ (elementary family) หมายถึง ครอบครัวที่เป็นหน่วยขนาดเล็ก ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ครอบครัวประเภทนี้ประกอบด้วยสมาชิกเพียง ๒ ช่วงอายุ คือ พ่อแม่ ลูกๆ ที่ยังไม่แต่งงาน ในบางสังคมยอมให้ญาติที่เป็นโสดของฝ่ายสามี ภรรยา หรืออาจจะเป็นบิดาหรือมารดามาอาศัยอยู่ด้วยได้ บางครั้งอาจเรียกว่า ครอบครัวสมัยใหม่ (modern family) ครอบครัวประเภทนี้อำนาจสิทธิขาดในครอบครัวจะเท่าเทียมกัน หรือจะขึ้นอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกติกาที่ตกลงไว้

๒. ครอบครัวขยาย (Extended Family) ครอบครัว ลักษณะนี้บางครั้งเรียกว่า ครอบครัวร่วม (joint family) อันประกอบด้วยครอบครัวขนาดเล็ก หรือครอบครัวเนื้อแท้ตั้งแต่ ๒ ครอบครัวขึ้นไป เกิดเป็นหน่วยครอบครัวใหม่ที่ใหญ่กว่าครอบครัวเดิม ซึ่งส่วนมากจะมีอยู่ในสังคมที่มีการจัด

ระบบญาติสายเดียวมากกว่าญาติสายอื่น ระบบครอบครัวขยายถือว่าเป็นระบบครอบครัวที่ใหญ่โต อำนาจสิทธิขาดของครอบครัวในด้านการตัดสินใจต่างๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหัวหน้าครอบครัวขนาดเล็กหรือหัวหน้าครอบครัวสมัยใหม่ แต่มักจะขึ้นอยู่กับระบบอาวุโส โดยตกอยู่กับญาติผู้ใหญ่ที่เป็นหลักเป็นประธานในครอบครัวนั้น เนื่องมาจากความเคารพ ยำเกรง

ครอบครัวขยายแบ่งลักษณะการขยายตัวของครอบครัวระบบนี้กันว่าด้วยความสัมพันธ์กันของครอบครัวระบบนี้ ๒ ประการ คือ

๒.๑ ครอบครัวขยายที่มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต (Consanguinal Family) เป็นระบบครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันตามธรรมชาติอันเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าครอบครัวกับสมาชิกภายในครอบครัว เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดา ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องของฝ่ายบิดามารดา เป็นต้น

๒.๒ ครอบครัวขยายที่มีความสัมพันธ์กันโดยการสมรส (Conjugal Family) อันเป็นระบบครอบครัวที่เกิดขึ้นโดยสมาชิกของครอบครัว แต่ละครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กันโดยการสมรสอันเป็นไปตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมและประเพณีของแต่ละสังคม

บทบาทของครอบครัว

ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ (๒๕๓๓ : ๕๙) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของครอบครัวในปัจจุบัน ดังนี้

๑. การให้การศึกษอบรมแก่สมาชิกของครอบครัว
๒. การให้ความรักและความอบอุ่นแก่สมาชิก
๓. การให้ความช่วยเหลือด้านทรัพย์สินเงินทอง
๔. การให้ความมั่นคงปลอดภัยแก่สมาชิก

เกษม อุทยานิน (๒๕๐๖ : ๒๒๕-๒๒๙) กล่าวถึง ความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ไว้ดังนี้

๑. ช่วยเสริมสร้างสมาชิกให้กับสังคม อันเป็นเหตุทำให้สังคมดำรงอยู่ต่อไปได้
๒. เป็นแหล่งหล่อหลอมให้สมาชิกของครอบครัวสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ด้วยดี
๓. ช่วยเสริมสร้างและปลูกฝังบุคลิกภาพให้กับสมาชิกในครอบครัว
๔. ช่วยทำหน้าที่แทนสถาบันทางสังคมอื่นๆ เช่น สถาบันการปกครอง สถาบันทางศาสนา

สถาบันการศึกษา เป็นต้น

ซึ่งบทบาท หน้าที่ของครอบครัว มองอย่างคร่าวๆ จะมี ๒ ประการคือ

๑. หน้าที่ทางธรรมชาติ ได้แก่
 - ๑.๑ การให้กำเนิดบุตร

๑.๒ ช่วยเพิ่มสมาชิกให้กับสังคม

๒. หน้าที่ตามธรรมเนียมประเพณี และตามกฎหมายโดยครอบครัวทำหน้าที่ช่วย คือ

๒.๑ ปกป้องฝังอบรมให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้

๒.๒ ค้ำครองผู้อยู่ร่วมครอบครัวตามหลักกฎหมาย จารีตประเพณี

๒.๓ เป็นแบบอย่างให้สมาชิกของครอบครัว ได้ดำเนินตามอีกด้วย

นอกจากนี้ Herbert C. Quay (p. ๙๒ อ้างถึงใน พิเศษ วิบูลย์สวัสดิ์, ๒๕๑๐ : ๑) ยังกล่าวถึง หน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของครอบครัว คือ การถ่ายทอดค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ได้รับจากบรรพบุรุษให้กับชนรุ่นหลังและนำระบบสังคมภายนอกมาสู่สมาชิกในครอบครัว

โครงสร้างของครอบครัวจีน

ลักษณะครอบครัวจีนแบบดั้งเดิม เน้นความจงรักภักดีของสมาชิกในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมของครอบครัว และในการปฏิบัติตนให้เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ในครอบครัว (สมเพลิน เกษมรัตน์สันติ, ๒๕๒๕ : ๑๐๑ - ๑๐๒)

โครงสร้างของครอบครัวจีนอพยพรุ่นแรกในประเทศไทยยังคงเป็นแบบจีนดั้งเดิม กล่าวคือสามีเป็นหัวหน้าครอบครัว และมีอำนาจในการปกครองภายในบ้านโดยเด็ดขาด (Patriarchal) การสืบสกุลนั้นทางด้านผู้ชาย (Patrilineal) ห้ามการแต่งงานภายในกลุ่ม หรือแซ่เดียวกัน การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนภายหลังการแต่งงานนั้นฝ่ายหญิงต้องอพยพไปอยู่กับครอบครัวสามี (Patrilocal residence) ถ้าในบางกรณีที่อยู่อาศัยคับแคบจนเกินไปคู่สมรสอาจจะหาที่อยู่อาศัยใหม่ (Neolocal) ก็ได้ สิทธิและหน้าที่ของบุคคลภายในครอบครัวนั้นแบ่งแยกอย่างชัดเจนตามอายุใส่อายุ และเพศ ผู้อาวุโสจะได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพจากผู้อ่อนอาวุโสกว่า พ่อแม่จะได้รับเกียรติและความเคารพจากบุตรหลานสม่ำเสมอตลอดชีพ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายแล้วผู้หญิงจะมีสถานภาพที่ต่ำกว่าในครอบครัวอย่างเห็นได้ชัด ผู้หญิงยังถูกห้ามไม่ให้มีกิจกรรมต่างๆ นอกบ้านมากเกินไป Coughlin กล่าวว่าลักษณะเด่นของครอบครัวจีนอยู่ที่ค่านิยมดั้งเดิมที่ถูกรักษาไว้อย่างมั่นคง แม้ภายใต้สิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ ซึ่งไม่เพียงจะเป็นผลของความเข้มงวดของค่านิยมที่ยึดถือ แต่เป็นผลของการกีดกันอิทธิพลจากภายนอกเข้ามาสู่ครอบครัว ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในได้ (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๖๗) อย่างไรก็ตามการแปรรูปและความเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวจีนนี้อาจจะเห็นได้ชัดเจนขึ้นในยุคต่อมาเมื่อเด็กรุ่นลูกเจริญเติบโตขึ้นในสังคมไทยและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเพื่อนบ้านที่เป็นคนไทยมากขึ้น

ตามประเพณีจีนเดิมแล้ว ครอบครัวชาวจีนไม่นิยมลงทุนหรือเสียค่าใช้จ่ายกับลูกสาวมากนัก เพราะถือว่าผู้หญิงต้องไปเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวสามี หลังการแต่งงาน ฉะนั้นการลงทุนให้

กับลูกสาวมากย่อมหมายถึงการสูญเสียสำหรับครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นบทบาทของผู้หญิงจีนใน อนาคตก็คือ การเป็นแม่บ้าน ซึ่งไม่จำเป็นต้องศึกษาวิชาการชั้นสูงเท่าใด เพียงแต่สอนให้รู้จัก ทำงานบ้านและช่วยสามีค้าขายก็พอแล้ว และการฝึกฝนเหล่านี้ก็ได้รับจากแม่และครอบครัวของ ตนเองเป็นอย่างดีตั้งแต่ยังเยาว์วัยแล้ว ฉะนั้นลูกสาวชาวจีนมักจะไม่ได้รับการศึกษาสูงทัดเทียมกับ ลูกชาย แต่ข้อจำกัดด้านการศึกษาของหญิงชาวจีน ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองได้มีความยืด หยุนมากขึ้น โดยผู้หญิงจีนได้รับการศึกษาในระดับสูงทัดเทียมกับผู้ชายเพิ่มขึ้น ซึ่งแนวโน้มเช่นนี้ก็ เกิดขึ้นกับผู้หญิงไทยด้วยที่เรียกร่องลิตธิที่จะได้รับการศึกษาทัดเทียมกับผู้ชาย ฉะนั้นบทบาทของผู้ หญิงจีนนอกบ้านจึงมีการควบคุมน้อยลง ข้อห้ามต่างๆ ก็มีความเข้มงวดน้อยลงด้วย

การสืบทอดมรดกของคนจีนอพยพในประเทศไทยนั้น ยังผ่านทางสายลูกชายเช่นเดียวกับ ที่ปฏิบัติในแผ่นดินใหญ่ในอดีต ลูกชายแต่ละคนจะได้ส่วนแบ่งของทรัพย์สินครอบครัวเท่ากัน โดย ปกติลูกชายคนโตจะทำหน้าที่ปกครองดูแลเป็นผู้จัดการธุรกิจของครอบครัวแทนพ่อ เมื่อพ่อมืออายุ มาก หรือตาย ดังนั้น ลูกชายคนโตจึงใกล้ชิดกับพ่อและช่วยเหลือธุรกิจครอบครัวมากกว่าลูกชาย คนรอง บางครั้งพ่ออาจให้ส่วนแบ่งมรดกมากกว่าคนอื่นหากคาดว่า จะให้เป็นผู้ดูแลน้องๆ ต่อไป สำหรับลูกสาวจะได้ส่วนแบ่งที่พ่อแม่จัดให้ตอนแต่งงานซึ่งต้องย้ายไปอยู่อาศัยกับสามีของตน สำหรับไว้ใช้จ่ายส่วนตัวเท่านั้น หลังจากนั้นมักถือว่าอยู่ในสกุลเดียวกับสามีไม่เกี่ยวข้องกับทาง เศรษฐกิจกับครอบครัวของตนเองอีก

ครอบครัวคนจีนอพยพในประเทศไทย แรกเริ่มจะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) ประกอบด้วยพ่อแม่และลูก ต่อมาจนแปรสภาพมาเป็นครอบครัวขยาย (Extended family) เมื่อลูก ชายเริ่มแต่งงานและนำเอาภรรยาเข้ามาอยู่ในบ้าน ลูกสะใภ้ที่เข้ามาอาศัยในบ้านจะต้องช่วย ทำงานบ้านร่วมกับสมาชิกฝ่ายหญิงคนอื่นๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของแม่ โดยปกติชาวจีน นิยมครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีพ่อแม่ลูกชาย สะใภ้ และหลานๆ อยู่ในบ้านเดียวกันแต่ครอบครัว ขนาดใหญ่นี้ยากแก่การรักษาให้คงรูปไว้ได้นาน เพราะมักประสบปัญหาเรื่องบ้านเรือนคับแคบ เมื่อลูกชายหลายคนแต่งงานและมีลูกแล้ว บางครั้งจะนิยมแยกเรือนไปอยู่ต่างหาก การไปตั้งครอบครัวใหม่ของตนเองมีมากขึ้นสำหรับลูกหลานจีนในปัจจุบัน ขณะนี้มีเพียงครอบครัวชาวจีนที่มีฐานะ จะจำนวนน้อยที่ยังเป็นแบบครอบครัวแบบขยายอยู่ การสลายตัวของครอบครัวจีนขนาดใหญ่แบบ ขยายนี้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของโครงสร้างองค์กรเศรษฐกิจพื้นฐานของจีนอพยพ ด้วย (สุมิตร ปิติพัฒน์, ๒๕๒๕ : ๑๒๑-๑๒๒) และที่สำคัญมีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูและอบรมลูกที่ คลายความเข้มงวดลงไปมาก

ถือได้ว่าครอบครัวขยายเป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของวัฒนธรรมจีน ในการสืบทอดและ การธำรงเอกลักษณ์ธุรกิจการค้าแบบจีนได้เป็นอย่างดี ดังที่ได้มีผู้ตั้งข้อสังเกตธุรกิจการค้าแบบจีน ว่า “คนจีนอพยพรุ่นแรกที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยพยายามอย่างยิ่งที่จะรักษาเอกลักษณ์แบบ

จีนไว้ รูปแบบของครอบครัวยังยึดตามประเพณีดั้งเดิมของจีน จะมีการปฏิบัติตามศาสนาและความเชื่อต่างๆ อยู่สม่ำเสมอ มีการใช้ภาษา จริยธรรม และแรงจูงใจแบบจีนในทุกครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการค้าถือเสมือนเป็นของกลางหรือ “กงสี” แม้การดำเนินงานและการบริหารงานทั้งหมดจะเป็นของพ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวก็ตาม แต่ในปัจจุบันธุรกิจครอบครัวจีนได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานไปในหลายประการ เมื่อครอบครัวคนจีนรุ่นสองรุ่นสามหรือรุ่นลูกหลาน ซึ่งมีความใกล้ชิดกลมกลืนกับสังคมไทยมากกว่าบรรพบุรุษได้ทำให้โครงสร้างการบริหารงานแบบเดิมค่อยเสื่อมสลายตัวลง” (สมดี หงส์ไพศาลวิวัฒน์, ๒๕๓๑ : ๑๐๕)

ด้วยรูปแบบการดำเนินธุรกิจการค้าแบบครอบครัว ถือได้ว่าเป็นรูปแบบธุรกิจแรกเริ่ม ของคนจีนมีการดำเนินกิจการโดยครอบครัวภายใต้การบริหารงานของพ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ทุกคนก็มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ถือเสมือนเป็นของกลางหรือ “กงสี” ทุกคนในครอบครัวจะมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการทำงานในร้านค้า แต่สิทธิเด็ดขาดในทรัพย์สินของครอบครัวและการบริหารธุรกิจเป็นของพ่อ ซึ่งทำหน้าที่ในการตัดสินใจปัญหาทุกอย่างในการดำเนินงานและสวัสดิการของสมาชิกทุกคน ในบางกรณีถ้าลูกยังเล็กเกินไปอาจว่าจ้างหลงจู๊ หรือผู้ช่วยทำการค้าขายในร้านด้วย บางครั้งพ่ออาจจะปรึกษาแม่หรือลูกชายคนโตในการตัดสินใจที่สำคัญ แต่การตัดสินใจของพ่อนั้นทุกคนในครอบครัวจะต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

ภายในร้านค้าเด็กจะถูกหัดให้ช่วยพ่อแม่ในการทำงานต่างๆ เช่น ช่วยซื้อของ บริการลูกค้า ทำบัญชีซื้อขายสินค้าต่างๆ ลูกชายจะถูกฝึกหัดให้ค้าขายเพื่อดำเนินกิจการแทนพ่อต่อไป ฉะนั้นร้านค้าของครอบครัวจึงเป็นเหมือนสถานที่ฝึกฝนอาชีพสำหรับเด็กด้วย เด็กทุกคนเรียนรู้หน้าที่ต่างๆ ตั้งแต่เยาว์วัยจนกระทั่งเติบโตเกี่ยวกับภารกิจที่ตนจะต้องรับผิดชอบต่อไปในอนาคต บางครอบครัวนิยมส่งลูกชายไปฝึกหัดทำบัญชีและเรียนรู้วิชาค้าขายกับบริษัทห้างร้านของเครือญาติหรือมิตรที่รู้จักกันอีกด้วย ฉะนั้นลูกชายของชาวจีนจึงมีความชำนาญในการค้าขาย และรู้จักคุ้นเคยกับการประกอบธุรกิจเป็นอย่างดี

สมาชิกครอบครัวทุกคนยกเว้นเด็กเล็กๆ จะช่วยกันทำงานและค้าขาย ครอบครัวจีนอพยพในรุ่นแรกๆ มักมีขนาดเล็กจึงไม่ค่อยว่าจ้างแรงงานจากภายนอก แต่ถ้าหากธุรกิจมีขนาดใหญ่หรือลูกๆ ยังเล็ก ครอบครัวอาจจำเป็นต้องว่าจ้างแรงงานเพิ่มเติมจากภายนอก ชาวจีนจะว่าจ้างลูกจ้างชาวจีนมาทำงาน ร้านค้าขนาดใหญ่มักมีลูกจ้างประจำ ปกติลูกจ้างมักเป็นคนจีนที่รู้จักคุ้นเคยกันไม่ค่อยนิยมจ้างคนไทยเท่าใดนัก การว่าจ้างนั้นจ่ายค่าตอบแทนแก่ลูกจ้างเป็นเงินเดือน สำหรับสมาชิกในครอบครัวมักจะทำโดยไม่มีเงินเดือนแน่นอน แต่ค่าใช้จ่ายสำหรับทุกคนในครอบครัวจะใช้เงินรายได้รวมของครอบครัว ในเวลาตรุษจีนพ่อแม่จะให้เงินแก่คนในครอบครัวทุกคนในรูปของการแต๊ะเอีย เป็นของขวัญจากกงสีสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวจำนวนเงินที่ให้นี้จะแตกต่างกันไปตามสถานภาพของแต่ละบุคคลและผลงานร่วมกันในการประกอบธุรกิจเมื่อปีที่ผ่านมา

การสืบทอดธุรกิจของคนจีนอพยพในประเทศไทยนั้น ยังผ่านทางสายลูกชายเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติในแผ่นดินใหญ่ในอดีต ลูกชายแต่ละคนจะได้ส่วนแบ่งของทรัพย์สินครอบครัวเท่ากัน โดยปกติลูกชายคนโตจะทำหน้าที่ปกครองดูแลเป็นผู้จัดการธุรกิจของครอบครัวแทนพ่อ เมื่อพ่อมีอายุมากหรือตาย ดังนั้น ลูกชายคนโตจึงใกล้ชิดกับพ่อและช่วยเหลือธุรกิจครอบครัวมากกว่าลูกชายคนรอง

ตามประเพณีจีน เมื่อพ่อเสียชีวิตจะถือว่าแม่เป็นหัวหน้าครอบครัวแทน แต่แม่ก็จะไม่ดูแลธุรกิจตามลำพังตนเอง ต้องได้รับการยินยอมจากลูกชายด้วย โดยเฉพาะลูกชายคนโต ส่วนในทางอุดมการณ์กิจการธุรกิจของครอบครัวจะมอบหมายให้ลูกชายคนโตดำเนินการแทนในรูปของธุรกิจครอบครัวเช่นเดิม ส่วนลูกคนอื่นๆ ที่ยังไม่ได้แต่งงานก็จะมีหุ้นส่วนเป็นเจ้าของกิจการรวมกันอย่างไรก็ตาม มักปรากฏอยู่เสมอว่าหลังจากพ่อแม่ตายไปแล้วทรัพย์สินของครอบครัวมักถูกแบ่งแยกระหว่างลูกชายทั้งหลาย ธุรกิจในครอบครัวมักเปลี่ยนรูปมาเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทอย่างเป็นทางการที่มีความผูกพันด้วยระบบเครือญาติแบบเดิมน้อยลง แต่หากการดำเนินงานของธุรกิจต้องล้มเลิกหรือแบ่งแยกกันไปโดยเด็ดขาดแล้ว ลูกชายคนโตจะมีสิทธิในการใช้ชื่อหรือชื่อเดิมเพื่อประกอบธุรกิจของตนเองต่อไป

ความแตกแยกของธุรกิจร่วมกันภายในครอบครัวจีนอพยพแบบกงสีสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างต่างๆ ภายในครอบครัวจีนรุ่นสองและสาม หรือยุคลูกหลานต่อมา การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้หมายถึงการแตกแยกโครงสร้างครอบครัวอย่างกระทันหันหรือทันทีทันใด เมื่อคนจีนอพยพรุ่นแรกหมดลง โดยความเป็นจริงแล้วปัจจัยจากภายในครอบครัวได้ค่อยๆ ทำให้โครงสร้างแบบเดิมค่อยเสื่อมและสลายตัวลง จากการพิจารณาครอบครัวจีนแบบดั้งเดิมอย่างถึถ้วน เราจะเห็นว่าพลังที่ยึดเหนี่ยวครอบครัวแบบดั้งเดิมให้คงอยู่นั้นก็คือ อำนาจที่เข้มแข็งของหัวหน้าครอบครัว (พ่อ) ที่สามารถรักษาค่านิยมและประเพณีจีนที่สำคัญให้คงอยู่ตลอดชีวิตของตน การรักษาสภาพความเป็นผู้นำครอบครัวของลูกชายคนโตเป็นปัญหาใหญ่ของคนจีนในยุคต่อมา ปัญหาของการสูญเสียอำนาจหัวหน้าครอบครัวฝ่ายชาย (Patriarchal authority) เป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การแบ่งแยกทรัพย์สินของครอบครัวและการปรับปรุงแบบของธุรกิจใหม่ของคนจีนรุ่นต่อมา (สุมิตร ปิติพัฒน์, ๒๕๒๕ : ๑๒๒-๑๒๕)

๓. แนวคิดเรื่องการขัดเกลาทางสังคม

มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่นในแง่ที่ต้องได้รับการขัดเกลาอบรมสั่งสอนตั้งแต่เกิดจนตายเป็นกระบวนการเรียนรู้กฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมหนึ่งที่กำหนดไว้ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพื่อให้บุคคลนั้นได้มีแบบแผนของความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่ม การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องประสบตลอดชีวิต (สุพัตรา สุภาพ, ๒๕๔๐ : ๔๕)

ความหมาย “การขัดเกลาทางสังคม”

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่มนุษย์เรียนรู้ ยอมรับค่านิยม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อจะได้มีสถานภาพและปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ ที่สังคมต้องการ บางครั้งก็ใช้คำว่าเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้บทบาทในอนาคตตามที่กลุ่มยอมรับ

กล่าวโดยสรุป การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ ได้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของกลุ่มหนึ่ง ๆ กำหนด หรือวางไว้เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกัน และให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง (สุพัตรา สุภาพ, ๒๕๔๐ : ๔๘)

ความสำคัญของการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาเป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่เป็นหลักในการปฏิบัติที่คนเราจะต้องเรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผนของกลุ่มหนึ่ง ๆ ที่กำหนดไว้เพื่อให้มีความสัมพันธ์กันได้ ฉะนั้น การขัดเกลาจึงเป็นวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก เป็นการรับเอาคุณค่าของกลุ่มที่เราช่วยด้วยในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกเป็นตัวตนหรือตัวของตัวเอง (Self) คือ ความรู้สึกที่ตัวตนเป็นมนุษย์ต่างจากคนอื่น สามารถควบคุมความรู้สึกนึกคิด ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบหรือความเหมาะสมในกลุ่มอื่น ๆ

การขัดเกลาทางสังคม จึงมีกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อนและสิ่งที่เรารู้จักนี้อาจจะแสดงออกในรูปของสัญลักษณ์ โดยบุคคลจะต้องผูกพันกับโครงสร้างสังคมที่มีอยู่ ความผูกพันนี้แสดงออกมาในรูปที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทในเรื่องต่าง ๆ เช่น การงาน การปกครอง การศึกษา การศาสนา การมีครอบครัว การนันทนาการ เป็นต้น (สุพัตรา สุภาพ, ๒๕๓๑ : ๔๗)

กระบวนการขัดเกลาทางสังคม

อมรา พงศาพิชญ์ (๒๕๒๖ : ๘๓-๘๕) กล่าวว่าเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ และเป็นส่วนของวัฒนธรรมไม่เกี่ยวข้องกับสัญชาติญาณซึ่งตอบสนองความต้องการของทางชีวภาพแต่อย่างใด ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม วัฒนธรรมที่ควรจะได้รับถ่ายทอด และควรได้รับการพัฒนามีอยู่ ๕ อย่าง

๑. การอบรมเกี่ยวกับชีวิต เช่น อบรมเรื่องการขับถ่าย มารยาทต่าง ๆ สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำ

๒. การอบรมเกี่ยวกับค่านิยม สิ่งที่พึงปรารถนาและควรพยายามหามา เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษา การสร้างเกียรติยศชื่อเสียงให้กับตนเองและวงศ์ตระกูล

๓. การอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และสถานภาพของบุคคล เช่น บทบาทและหน้าที่ของบุตรต่อบิดามารดา

๔. การอบรมเกี่ยวกับทักษะ หรือความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เช่น ฝึกหัดเย็บเสื้อผ้า

๕. การอบรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสังคม

การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมให้สมาชิกในสังคมนี้ อาจทำอย่างมีระบบและเป็นกระบวนการสอน และอบรมอย่างเป็นทางการ หรืออาจเป็นกระบวนการที่ทำกันอย่างไม่มีระบบเป็นการถ่ายทอดความคิดความอ่านต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร ถ้ากระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นไปอย่างสมบูรณ์ สมาชิกของสังคมส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตและค่านิยมคล้าย ๆ กัน

สุพัตรา สุภาพ (๒๕๓๑ : ๔๙-๕๐) ได้กล่าวถึงกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ไว้ดังนี้

๑. การตอบสนองความต้องการในระยะเริ่มแรก (response) เป็นกระบวนการที่บุคคลจะแสดงความต้องการออกมาและคนอื่น ๆ ในสังคมที่ทำหน้าที่นี้จะสนองตอบความต้องการนั้นเป็นการสนองตอบตามระเบียบแบบแผนที่สังคมนั้น ๆ กำหนดไว้เป็นการตอบสนองในรูปของการให้เรียนรู้ระเบียบที่สังคมนิยมปฏิบัติ และแม้แต่การไม่ตอบสนองก็เป็นการขัดเกลาทางสังคมเช่นกัน

๒. การรู้จักปรับความต้องการและความสามารถของตนให้เข้ากับกฎเกณฑ์ของสังคม (adaptation) เราต้องการยอมรับว่า มนุษย์แต่ละคนมีความสามารถในการรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ไม่เท่ากัน บางคนรับได้ง่ายบางคนได้ยาก จะต้องรู้จักดัดแปลงการอบรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องหรือเข้ากับความสามารถของแต่ละคนแต่ในบางเรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่ใหญ่ออกไปหรือที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดของตนอย่างยิ่ง ก็ยากที่จะประพฤติปฏิบัติตนให้เข้ากับความต้องการของสังคมได้ การขัดเกลาของสังคมจึงไม่บังเกิดผล

๓. การยึดถือสิ่งที่คล้ายกับตัวเอง (identification)

๓.๑ ความต้องการที่จะทำตัวให้เหมือนกับบุคคลที่ตนต้องการยึดถือเป็นแบบฉบับ

๓.๒ ความรู้สึกร่วมกับบุคคลหรือกลุ่มที่ถือว่าเป็นพวกเดียวกันกับตน เช่น ความรักระหว่างสามีภรรยา ใครว่าสามีหรือภรรยา อีกฝ่ายหนึ่งจะโกรธแทน หรือใครว่าพี่น้องของตนต่างก็เจ็บร้อนแทนกัน เป็นต้น

๓.๓ ความรู้สึกยึดมั่นหลักการหรืออุดมคติบางอย่างอย่างแน่นแฟ้น

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นในชีวิตของมนุษย์ในระยะเวลาานพอสมควร จะทำให้บุคคลนั้นรู้จักเลือกแบบหรือยึดถือแบบฉบับที่ตนคิดว่ามีส่วนคล้ายกับตน ความรู้สึกเช่นนี้จะเป็แนวทางให้บุคคลนั้นรู้จักทำในสิ่งที่สังคมต้องการแต่ความสำคัญในการขัดเกลา

ขึ้นอยู่กับว่าระเบียบกฎเกณฑ์นั้น ๆ สอดคล้อง หรือเข้ากับความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความสามารถของเขาได้เพียงใด

การขัดเกลาทางสังคมจำเป็นต้องมีการกระทำระหว่างกัน

หากมนุษย์ไม่มีการเรียนรู้หรือไม่ได้รับการอบรมขัดเกลา มนุษย์ก็ยากที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้หากมนุษย์คนใดถูกตัดขาดจากสังคมไม่มีปฏิสัมพันธ์หรือการกระทำระหว่างกัน (interaction) ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างเพียงพอตั้งแต่ในวัยทารกหรือเด็ก คนนั้นจะเติบโตขึ้นมาอย่างมีปัญญา เพราะพฤติกรรมของมนุษย์ไม่ได้เกิดจากชีวภาพพวกวัฒนธรรมบวกประสบการณ์ของตน แต่เกิดจากการมีความสัมพันธ์กันในระหว่างมนุษย์

จากการศึกษาเด็กหลายกลุ่ม ทั้งเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี เด็กกำพร้าและเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูต่างกัน ได้ผลสรุปออกมาอย่างเดียวกันคือ เด็กจะกลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ต่อเนื่องเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่นใกล้ชิดสนิทสนมเป็นพื้นฐาน (สุพัตรา สุภาพ, ๒๕๓๑ : ๕๐)

ตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม

การมีกลุ่มตัวแทนต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตมนุษย์ เพราะมนุษย์ได้มีประสบการณ์และมีโอกาสเรียนรู้คุณค่าแบบต่าง ๆ ทำให้มีโอกาสได้เลือกยึดถือเอาแบบที่ตนคิดว่าดีที่สุด

ตัวแทนการขัดเกลามี ๖ กลุ่มคือ

๑. ครอบครัว ซึ่งเป็นการอบรมเบื้องต้นที่สำคัญที่สุดที่เด็กจะต้องประสบ เพราะเป็นการอบรมที่ใกล้ชิดและมีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง และมีอิทธิพลต่ออารมณ์ ทัศนคติ และแบบของความประพฤติแก่เด็กเป็นอย่างยิ่ง

การอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดา มารดา มี ๒ วิธี คือ

๑.๑ ทางตรง ด้วยการบอกกล่าวอย่างแจ่มแจ้งว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ อะไรผิดอะไรถูก ซึ่งได้ผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากเนื่องจากการชี้ทางและแนะแนวทางในการปฏิบัติแก่บุคคลอย่างจริงจัง และเจตนา เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถวางตัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ

๑.๒ ทางอ้อม เป็นการอบรมโดยไม่รู้ตัวเป็นสิ่งที่เด็กได้รู้ได้เห็น และซึมซาบเข้าไปในจิตใจซึ่งเด็กอาจจะนำไปปฏิบัติในอนาคตหรือมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก

๒. กลุ่มเพื่อน คนเรามักจะถูกอบรมจากเพื่อนที่มีอายุเท่า ๆ กัน หรือมากกว่า Riesman กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนจึงเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่บุคคลชอบยึดเพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เพื่อนยอมรับ และเป็นการแสดงความเป็นพวกเดียวกัน

กลุ่มเพื่อน มีความสำคัญในการอบรม คือ

๒.๑ สอนอำนาจที่ไม่ใช่ของใครโดยเฉพาะ เป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมด้วย เช่น การเล่นเกมฟุตบอล ใครอยากเล่นก็ต้องทำตามกฎ เป็นต้น

๒.๒ ช่วยให้ทดลองกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ว่าจะเอาจริงแค่ไหน ปกติเด็กอยู่กับเพื่อนๆ มักจะกล้าทำอะไรที่ขัดแย้งหรือลองดีกับผู้ใหญ่มากกว่าอยู่เพียงคนเดียว และในขณะที่เดียวกันก็อยากจะทำลองดูว่า กลุ่มเพื่อนจะตั้งขัดแย้งกับผู้ใหญ่ได้แค่ไหน เชื่อถือได้เพียงไร

๒.๓ ถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการหรือไปในทางตรงกันข้ามส่วนมากจะถ่ายทอดคุณค่าตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ หากกลุ่มสนับสนุนระเบียบและคุณค่านั้น

๓. โรงเรียน เป็นสถานที่ที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ และยังเป็นสถานที่ที่เด็กได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูงในวัยเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีโอกาสได้รับความรู้และคุณค่าต่าง ๆ โรงเรียนจึงมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กได้มาก แต่ปัญหาก็คือโรงเรียนอาจจะอบรม

๓.๑ ไม่ตรงกับที่บ้าน ทำให้เด็กสับสนไม่รู้ว่าจะระหว่างครูกับพ่อแม่ใครจะถูกกว่ากัน

๓.๒ สอนในสิ่งที่ เป็นทฤษฎีและอุดมคติจนเกินไป อาจไม่ตรงกับกาปฏิบัติจริง

๔. กลุ่มอาชีพ เมื่อถึงระดับที่จะต้องประกอบเลี้ยงตัวเอง และครอบครัว ใครจะทำอาชีพอะไร ก็ควรจะต้องยอมรับระเบียบวิธีปฏิบัติของอาชีพนั้น ๆ ซึ่งในแต่ละอาชีพก็จะมีคุณค่าและวิธีการปฏิบัติแตกต่างกันออกไป การอบรมเลี้ยงดูบุตรในระยะยาววัยเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะกลุ่มเกลาได้ง่าย ระเบียบวิธีการและคุณค่าใหม่ ๆ ได้ง่าย

๕. ตัวแทนทางศาสนา จะช่วยขัดเกลาในแง่ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม และความประพฤติที่ถูกที่ควร ตลอดจนหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตมนุษย์ ค่านิยมที่มาจากศาสนาจึงเป็นเสมือนเครื่องกลั่นกรองความรู้สึกของบุคคล และสิ่งเหล่านี้เองเป็นอิทธิพลทางจิตวิทยา ซึ่งช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพของบุคคลด้วย

๖. สื่อมวลชน สื่อมวลชนมีหลายประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หนังสือรายสัปดาห์ นวนิยาย วรรณคดี เป็นต้น สื่อมวลชนเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่สำคัญและมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องคุณค่า ความเชื่อ แบบของความประพฤติ ฯลฯ

สรุปแล้วทั้งครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ ตัวแทนศาสนา และสื่อมวลชน เป็นแหล่งสำคัญที่ให้ความคิดกับบุคคลและสร้างพื้นฐานที่จะทำให้บุคคลเลือกที่จะเชื่อ หรือไม่เชื่อสิ่งต่าง ๆ ในช่วงชีวิตระยะต่อมา รวมทั้งขัดเกลาให้บุคคลมีบุคลิกภาพต่าง ๆ ตามที่สังคมต้องการ (สุภัทรฯ สุภาพ, ๒๕๓๑ : ๕๙-๖๒) ในการศึกษาครั้งนี้ จะเน้นการขัดเกลาที่สมาชิกครอบครัวไทย เชื่อสายจีนได้รับการอบรมมาเป็นสำคัญ

การขัดเกลาทางสังคมของมนุษย์ ช่วยสร้างบุคลิกภาพ บุคลิกภาพจึงมิใช่เป็นมรดกสืบทอดทางชีววิทยา ส่วนครอบครัว เป็นตัวเชื่อมหรือมีบทบาทสำคัญในการขัดเกลา ดังนั้นบทบาททางสังคมจึงทำให้บุคคลสามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้

ทฤษฎีของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมถือว่ามีความสำคัญยิ่ง นักทฤษฎีเป็นจำนวนมาก จึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้ ซึ่งอาจสรุปได้เป็น ๒ แนวคิด ดังนี้

๑. ทฤษฎีพฤติกรรม เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องบทบาทของการได้รับประโยชน์ และเสียผลประโยชน์ของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมสาระสำคัญของทฤษฎีนี้คือ เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ โดยจะปฏิบัติในแบบพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับหรือมีการตอบสนองที่ดี ส่วนพฤติกรรมใดเป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับหรือได้รับการลงโทษก็จะไม่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งนั้นต่อไปเมื่อเป็นเช่นนั้นพฤติกรรมจึงถูกกำหนดในรูปของการให้รางวัลหรือการลงโทษ เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมเหล่านี้จากสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม โดยเฉพาะบิดามารดาว่าอะไร อะไรถูก และอะไรเหมาะสม (สุพัตรา สุภาพ, ๒๕๓๑ : ๕๖-๕๗)

๒. ทฤษฎีตัวแบบ ทฤษฎีนี้ถือว่าการเรียนรู้ คือ การลอกตามตัวแบบต่าง ๆ Bandura and Ross (๑๙๖๓) เสนอแนะว่า การขัดเกลาเกิดขึ้นแต่วัยเด็ก เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ เนื้อหาของทฤษฎีนี้ถือว่ามีความสำคัญเท่าๆ กับทฤษฎีว่าด้วยการให้รางวัลและการลงโทษ เช่น เด็กหญิงที่กำลังมารดา เด็กคนนั้นไม่มีมารดาเป็นตัวแบบในการลอกเลียนทำให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมและถูกต้อง ดังนั้นทฤษฎีตัวแบบจึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องเป็นตัวแบบ (Model) ของบทบาทที่เหมาะสมในกระบวนการขัดเกลา

จากทฤษฎีดังกล่าวเกี่ยวกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมสามารถที่จะอธิบายในงานวิจัยครั้งนี้ได้ว่า บทบาทของครอบครัว มีความสำคัญอย่างต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร ทั้งนี้เนื่องจากการได้เห็นและสัมผัส ทัศนคติ ค่านิยมของบรรพบุรุษ แม้มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม แต่สิ่งสำคัญนั้นคือ การให้ความสำคัญของบิดามารดาต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยถือว่า บทบาทของครอบครัวเป็นตัวเชื่อมในการขัดเกลา โดยเฉพาะบิดามารดาจะเป็นตัวแบบสำคัญของบุตร

(โสภา ขปิลมันน์ และคณะ, ๒๕๓๔ : ๔๔-๔๕)

Broom & Selznick (อ้างถึงใน ปฟ้าณี วิถีวัฒนา, ๒๕๒๓ : ๒๘-๒๙) ได้อธิบายว่า โดยทั่วไปกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีจุดมุ่งหมายหลัก ๔ ประการ ดังนี้

๑. การปลูกฝังระเบียบวินัย (discipline) การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในสังคมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่มการปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด ถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากหรือต้องฝืนทำระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคล ได้รับนับตั้งแต่วัยต้นของการดำเนินชีวิต

๒. การปลูกฝังความมุ่งหวังในชีวิตที่กลุ่มยอมรับ (aspiration) โดยปกติระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลไม่อยากจะปฏิบัติแต่ความมุ่งหวังจะช่วยให้บุคคลมีความมุ่งมั่น และยอมรับระเบียบวินัยที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อลุล่วงสู่ความต้องการในอนาคต ความลุล่วงที่ต้องการนั้นคือ ความมุ่งหวังที่บุคคลได้รับจากสังคม หรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้ถ่ายทอดคุณค่าทางสังคม (Social Values) มาถึงตัวบุคคล

๓. การกำหนดบทบาทในสังคม (Social role) รวมทั้งทัศนคติต่าง ๆ ที่เข้ากับบทบาทนั้น ๆ บุคคลจะได้รับการอบรมให้รู้ในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป

๔. การให้เกิดความชำนาญหรือทักษะ (Skills) ที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคมกับคนอื่น ๆ จุดมุ่งหมายข้อนี้เป็นผลสุดท้ายที่ต่อเนื่องมาจากจุดมุ่งหมายแต่ละข้อตามลำดับ

ครอบครัวจีนเป็นศูนย์กลางร่วมกันของคนที่มีความคิดความอ่านเชิงอุดมการณ์เดียวกัน ครอบครัวจีนมีบทบาทสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งธรรมเนียมประเพณีจีนอย่างไรก็ตามภายในบริบทสังคมไทยโดยรวม ครอบครัวจีนก็ได้รับผลกระทบที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนจีนและคนไทย การผสมกลมกลืนได้เกิดขึ้น ครอบครัวจีนในปัจจุบันได้ปรับปรุงสร้างเสริมเติมแต่งค่านิยมและแนวปฏิบัติแก่ลูกหลานจีน ที่จะต้องเข้าไปมีความสัมพันธ์กับคนส่วนใหญ่ที่เป็นคนไทย การผสมกลมกลืนจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ความพยายามที่จะเข้าใจกระบวนการผสมกลมกลืนดังกล่าวอาจทำได้โดยการพิจารณากระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ลูกหลานจีนได้รับมาภายในบริบทของสังคมไทย

๔. แนวคิดเรื่อง การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

การศึกษาเรื่อง การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ได้มีผู้ให้แนวความคิดไว้หลายท่านจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้การศึกษาดังต่อไปนี้

บรรพต วีระชัย (๒๕๒๔ : ๒๐) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจุดเริ่มต้นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมไว้ว่า การให้และการรับทางวัฒนธรรมนั้นมักเกิดขึ้นโดยการไม่ตั้งใจไม่รู้ตัว ไม่มีการบังคับ หรือไม่มีข้อกำหนดใด ๆ อย่างแน่ชัด โดยจะมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ โดยจิตใต้สำนึก ทั้งผู้ให้และผู้รับทางวัฒนธรรมต่างก็พยายามที่จะปรับตัวหรือทำตนให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในขณะนั้นในระยะเวลาต่อมาย่อมมีการผสมกลมกลืนกันขึ้นเพราะต่างฝ่ายต่างก็พยายามที่จะปรับตัวเข้าหากัน

อุทัย หิรัญโต (๒๕๒๖ : ๑๐-๑๑) ได้อธิบายว่าการผสมกลมกลืน คือกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้คนต่างเชื้อชาติ หรือมีทายะสมบัติทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ต่างกันและอยู่ร่วมกันในอาณาเขตเดียวกันบรรลุถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวัฒนธรรม หรืออีกความหนึ่ง การผสมกลมกลืนเป็นกระบวนการดูดกลืน ซึ่งวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่แตกต่างกันให้เป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกัน หรือทำให้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมหมดสิ้นไป ตามปกติแล้วการผสมกลมกลืนจะเป็นไปในลักษณะที่ชนกลุ่มน้อยค่อยๆ เปลี่ยนแปลงภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของตนให้เข้ากับวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่

การผสมกลมกลืน เป็นกระบวนการดูดกลืน หรือทำให้บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งยอมรับและทำตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นด้วยการละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตัวเอง การผสมกลมกลืนเป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อน และจะใช้เวลานานอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเกิดผล ขึ้นอยู่กับระดับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนว่ามีมากน้อยเพียงใดด้วย หากมีความแตกต่างกันมากก็ต้องใช้เวลานานซึ่งในบางกรณีอาจจะผสมกลมกลืนมิได้ก็มี

การผสมกลมกลืนจะเกิดขึ้นได้ง่ายต่อเมื่อกลุ่มชนที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่างกัมนั้นมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ถ้าวัฒนธรรมแตกต่างกันมากการผสมกลมกลืนจะทำได้ยากเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางศาสนา หรือความเชื่อของคน

ดันแคน และลิเบอร์สัน (Otis D.Duncan And Stamley Lieberson ๑๙๕๙ อ้างถึงใน พิมพิไล ตั้งเมธากุล, ๒๕๒๙ : ๖) ได้กล่าวถึงการผสมกลมกลืนไว้ว่า โอกาสของการผสมกลมกลืนจะประสบผลสำเร็จก็ต่อเมื่อประชาชนในสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดความสัมพันธ์เป็นไปอย่างช้า ๆ ไม่มีกำหนดเวลาอันแน่นอน ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นไปในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น พวกที่อพยพเข้าไปอยู่ในสังคมใดสังคมหนึ่งใหม่ ๆ ในระยะแรกย่อมประสบกับการดูหมิ่นเหยียดหยามอย่างน่าขมขื่น แต่ขณะเดียวกันเขาก็ได้สัมผัสกับกระบวนการทางสังคมในลักษณะแปลกใหม่ที่เขาจะต้องพยายามปรับตัวเพื่อความอยู่รอด และแข่งขันกับผู้ที่จะติดตามมาในภายหลัง เมื่อนานวันเข้าจากประสบการณ์และความคุ้นเคยจะทำให้ความสัมพันธ์ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นความสนิทสนม และเกิดภาวะการผสมกลมกลืนกันที่สุดในที่สุด แม้ว่าจะต้องใช้เวลาบ้างก็ตาม

แฮนด์ลีน (Oscar Handlin ๑๙๕๑ อ้างถึงใน พิมพิไล ตั้งเมธากุล, ๒๕๒๙ : ๖) ได้กล่าวถึงการผสมกลมกลืนไว้ว่า การผสมกลมกลืนนั้นจะกำหนดขอบเขตอย่างแคบ ๆ หรือสรุปสั้น ๆ เพียงอย่างเดียวหนึ่งไม่ได้เพราะมันมีลักษณะต่าง ๆ หลายลักษณะในตัวของมันเอง เหมือนกับการที่บุคคลแต่ละคนจะมีความรู้ทางด้านต่าง ๆ ในสังคมได้ก็ต้องมีประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ ไปโรงเรียน ไปโบสถ์ ทำงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะต้องใช้กาลเวลา คนบางคนจึงไม่สามารถกระทำได้ เช่นเดียวกับการปรับตัว บางคนเคยอยู่สังคมหนึ่งเป็นเวลาอันยาวนานเมื่อมาพบหรืออยู่ในสังคมใหม่ทำให้ปรับตัวได้ยาก เป็นผลให้การผสมกลมกลืนเกิดขึ้นได้ยากเช่นเดียวกัน ดังนั้นถ้าจะเปรียบเทียบการปรับตัวภายในสังคมใหม่ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ใหญ่ไม่มีวันที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมใหม่อย่างถูกต้องสมบูรณ์ได้ เพราะผู้ใหญ่จะมีความรู้สึกนึกคิดอันฝังจิตฝังใจกับสิ่งแวดล้อมเก่า ซึ่งไม่สามารถจะหาได้ในสังคมใหม่ การผสมกลมกลืนที่ถูกต้อง

สมบูรณแบบจึงมักจะเกิดขึ้นเช่นกับชนรุ่นใหม่ที่เกิดมาพบสภาพแวดล้อมที่มีการผสมกลมกลืนนั้น ลูกหลานของชาวจีนในระยะหลังได้ยอมรับเอาค่านิยมและแนวประพฤติปฏิบัติของคนไทย โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ผลคือความเป็นลูกจีนจะค่อย ๆ ลดลง เกิดความรู้สึกว่าเป็นคนไทยอย่างแท้จริง

ความหมายของการผสมกลมกลืน

คำว่า “การผสมกลมกลืน” (Assimilation) ได้มีผู้ให้คำแปลเป็นภาษาไทยไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น การกรลืนกลาย การดูดซึม การทำให้เหมือน การปรับปรุง ซึ่งเป็นความหมายเดียวกับ คำว่า การผสมกลมกลืน

อมรา พงศาพิชญ์ (๒๕๒๕ : ๗๕) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “การผสมกลมกลืน” หมายถึงการที่สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งรับเอาวัฒนธรรมของอีกกลุ่มหนึ่งในทุกกรณี จนทำให้สูญเสียเอกลักษณ์เดิมไป มีการยอมรับสถานภาพว่ามีฐานะในสังคมเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติไม่ว่ากรณีใดๆ และเจ้าตัวก็มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นปัจจุบันนี้ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ได้แก่ การแต่งงานเข้ากับสมาชิกของสังคมใหญ่ (Intermarriage) นโยบายของรัฐ (Assimilation) การศึกษา (Education)

พจนานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตสถาน (๒๕๒๔ : ๓๓๕)

ให้ความหมายไว้ว่า “Social Assimilation การผสมกลมกลืนทางสังคม กระบวนการที่วัฒนธรรมบุคคล หรือกลุ่มที่ต่างวัฒนธรรมกันมาผสมกลมกลืนเข้าเป็นหน่วยเดียวที่ประสานกัน ในการนี้ไม่จำเป็นที่แต่ละหน่วยเดิมนั้นจะต้องกลายมามีลักษณะเหมือนกันโดยตลอด เพียงแต่ให้มีการดัดแปลงจนไม่เป็นลักษณะเดิม เพื่อให้เข้ากันได้กับหน่วยอื่น ๆ และรวมกันแล้วเป็นหน่วยวัฒนธรรมใหม่ตามปกติหน่วยของวัฒนธรรมที่มีจำนวนน้อยย่อมปรับลักษณะให้คล้ายตามหน่วยของวัฒนธรรมที่มีจำนวนมากกว่า”

เร็ดฟิลด์ (Robert Redfield ๑๙๖๗ : p.๓๐-๓๒ อ้างถึงในพิมพ์ไค ตั้งเมธากุล ๒๕๒๙ : ๖-๗) ได้กล่าวถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานของการผสมกลมกลืนไว้ว่า เมื่อคนเราอยู่รวมกันในสังคมเดียวกัน ย่อมจะมีการกำหนดแนวทาง ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการกระทำที่เป็นไปในแนวทางอันเดียวกันที่สังคมยอมรับในข้อกำหนดเหล่านั้นย่อมถือได้ว่า เป็นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ขึ้น อันเกิดจากการที่กลุ่มคนมีวัฒนธรรมแตกต่างกันมา มีความสัมพันธ์กัน จนเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมและเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมที่สุดในที่สุด

John F Cuber ในหนังสือ Sociology (๑๙๕๒ : p.๖๖ อ้างถึงใน เตือนพิศ ชัยพรหม ประสิทธิ์ ๒๕๓๑ : ๒๐) การผสมกลมกลืน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีแนวโน้มที่จะหมดสิ้นไป

ในหนังสือ Dictionary of Anthropology (๑๙๔๔ : p.๔๖ อ้างถึงใน พิมพิไล ตั้งเมธากุล ๒๕๒๙ : ๙) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การผสมกลมกลืน ได้แก่กระบวนการที่กลุ่มชนที่มีพื้นภูมิหลังต่างกัน แต่อยู่ในบริเวณเดียวกัน ได้ก่อให้เกิดมีวัฒนธรรมร่วมกันที่คล้าย ๆ กัน ในเรื่องหรือประเด็นกว้างอันจะยังผลให้มีเอกภาพแห่งชาติขึ้นมา”

ในหนังสือ Dictionary of Sociology (๑๙๔๔ : p.๒๗๖ อ้างถึงใน พิมพิไล ตั้งเมธากุล ๒๕๒๙ : ๙) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การผสมกลมกลืน หมายถึง การรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกระบวนการทางวัฒนธรรมปัจเจกชน หรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน” จากคำจำกัดความดังกล่าวจะเห็นว่า การที่สังคมใดที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมสามารถที่จะรวมกันได้ ถือเป็นพวกพ้องเดียวกัน ก็เรียกได้ว่าสังคมนั้นได้มีการผสมกลมกลืนกัน

บรรพต วีระชัย (๒๕๒๔ : ๓๖) ได้อธิบายถึง กระบวนการแห่งการผสมกลมกลืนนั้น โดยทั่วไปแล้ว แม้ว่าชนกลุ่มน้อยจะเป็นฝ่ายรับวัฒนธรรมจากชนกลุ่มใหญ่ของสังคมเป็นส่วนมากก็จริงอยู่ แต่ชนกลุ่มน้อยก็อาจจะเป็นฝ่ายให้ได้ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการผสมกลมกลืนนี้เป็นแบบสองทาง (Two-way process) แต่การรับและการให้ไม่จำเป็นจะต้องสมดุลย์หรือเท่าเทียมกัน กล่าวคือ ฝ่ายที่เป็นชนกลุ่มน้อยจะมีแนวโน้มที่จะรับมากกว่าให้ และชนกลุ่มใหญ่มีแนวโน้มที่จะให้มากกว่ารับ การให้และการรับนี้มักเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ คือ มักจะเป็นไปโดยไม่รู้ตัวอย่างที่ภาษาศาสตร์วิทยาเรียนรู้ เรียกว่า “Unconscious learning”

อมรา พงศาพิชญ์ (๒๕๓๘ : ๔๖ - ๔๘) ได้กล่าวถึงการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเพื่อรักษาไว้ทั้งสองอย่าง แบบเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในพิธีศพของคนจีนในระยะหลังนี้ที่มีการรวมพิธีกรรมแบบไทยและแบบจีนไว้ด้วยกัน มีการสวดศพแบบไทยผนวกกับการทำพิธีงเด็ก และใช้พิธีฝังศพหรือพิธีเผาศพ

ศาสนา เป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากของวัฒนธรรม ถ้าจะแยกวัฒนธรรมออกเป็นวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรอง ศาสนาก็นับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากของวัฒนธรรมหลัก อาจเกี่ยวข้องในส่วนของวัฒนธรรมรองบ้างแต่ไม่สำคัญ การพิจารณาเรื่องวัฒนธรรมจึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องศาสนาอย่างมาก การถ่ายทอดวัฒนธรรม และการรับวัฒนธรรมจากสังคมอื่น จะมีมากน้อยเพียงใด และจะเข้าใจกันได้ หรือมีความขัดแย้งในระดับรุนแรงหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าวัฒนธรรมนั้นๆ เป็นวัฒนธรรมหลัก หรือวัฒนธรรมรอง และเกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนาอย่างไร

ดังนั้นการศึกษาวิจัยในเรื่อง บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร จึงเป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม มีการรับและการให้ระหว่างวัฒนธรรม ค่อนข้างสูง

เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูบุตรภายในครอบครัวที่ลดความเข้มงวดลงการศึกษา การคบเพื่อน และยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมข่าวสารข้อมูล (Information Society) รวมทั้งการเห็นพร้อมด้วยกันในเรื่องการพัฒนาประเทศ (Development) จนดูประหนึ่งว่าไม่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมในสังคมนั้นๆ อย่างไรก็ตามไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปตามเป้าหมายเสมอ แต่จะมีการอ้างไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีน เช่น การไหว้เจ้า การไปศาลเจ้า การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ เป็นต้น การคงอยู่ของลักษณะวัฒนธรรมบางประการของลูกหลานจีนในเมืองไทย ก็เพื่อแสดงความเคารพความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่เข้ามาเมืองไทยแต่แรกเริ่ม เป็นการคงไว้ซึ่งความเป็นชาติพันธุ์จีนในระดับหนึ่ง

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ ๑ การอบรมเลี้ยงดูบุตรภายในครอบครัวไทยเชื้อสายจีน บิดา-มารดา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการถ่ายทอดค่านิยม ทัศนคติให้กับบุตรหลาน ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการอบรมมาจากบรรพบุรุษรุ่นปู่ย่า ตายาย (อาหง-อาม่า)

สมมติฐานข้อที่ ๒ การอบรมเลี้ยงดูบุตร ของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน รุ่นอายุที่ ๒ - ๓ มีค่านิยมที่เปลี่ยนไปไม่ได้เข้มงวดเคร่งครัดเหมือนในอดีตที่ผ่านมา จึงมีผลต่อการยอมรับและกลายเป็นไทยมากขึ้น

สมมติฐานข้อที่ ๓ คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่แม้จะมีโลกทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นไทยมากขึ้น แต่คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและการปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีจีนบางอย่างที่ครอบครัวถือปฏิบัติด้วยดีเสมอมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยเรื่อง ชาวจีนในประเทศไทยนั้น มีผู้ทำการศึกษายู่หลายท่าน ยิ่งโดยเฉพาะเมืองไทยมักได้รับการยกย่องว่าเป็นตัวอย่างอันโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์ ที่สามารถประสานชนกลุ่มน้อยชาวจีนเข้ากับสังคม – วัฒนธรรมไทย ได้อย่างสนิทแน่นแฟ้น แต่ก็ยังไม่มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมโดยตรง ส่วนใหญ่จะเป็นการกล่าวอ้างอิงในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์จีน ซึ่งเป็นการศึกษาที่ให้ความรู้ความเข้าใจถึงชาวจีนในด้านต่างๆ ทำให้ทราบถึง ประวัติความเป็นมาของชาวจีนในประเทศไทย ความสัมพันธ์และบทบาทของชาวจีนในสังคมไทย เพื่อประกอบการศึกษาถึงที่มาของชาวจีนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมและครอบครัวจีนอันเป็นต้นแบบวิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเชื่อของชาวจีนในสังคมไทยปัจจุบัน จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทยที่สามารถจะอ้างอิงในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังเช่น

Skinner, G. William (๑๙๕๗) นักวิชาการชาวสหรัฐอเมริกาผู้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในบรรดาผู้ศึกษาเกี่ยวกับชาวจีน ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย ๒ เล่ม เล่มแรกชื่อ “Chinese Society in Thailand, An analytical History” เล่มที่สองชื่อ “Leadership and Power in the Chinese Community of Thailand” โดยวิธีการค้นคว้างานเอกสารทางประวัติศาสตร์และการเมืองไทย ตลอดจนการศึกษาเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ว่ามีผลอย่างไรต่อการดำเนินชีวิต อาชีพ ของชาวจีนในเมืองไทย และส่งผลกระทบต่อการเมืองและสังคมไทยอย่างไร การศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาถึงชาวจีนอย่างกว้างๆ ไม่ได้ศึกษาเจาะลึก เฉพาะเรื่องหรือแง่มุมใดหนึ่ง ในหนังสือชื่อเรื่อง “Chinese Society in Thailand : An Analytical History” ที่เขียนไว้ตั้งแต่ (พ.ศ.๒๔๙๙) อันเป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์การอพยพและการตั้งชุมชนชาวจีนในเมืองไทย นโยบายรัฐบาลไทยที่มีต่อการควบคุมทางการเมืองและวัฒนธรรมของชาวจีน ผลงานของ สกินเนอร์ ส่งอิทธิพลต่อการศึกษารุ่นหลังอีกหลายทศวรรษต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบแนวคิดเรื่องนโยบายรัฐที่มีต่อการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมให้กลายเป็นไทย ในส่วนของการเสนอเรื่องราวความเป็นมาของชาวจีนในประเทศไทยและจีนตั้งแต่แรกเริ่มศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางการค้า การอพยพของชาวจีน และการเข้ามาตั้งรกรากในเมืองไทย ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวจีน ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อชาวจีน ในแง่ของปัจจัยที่ทำให้ชาวจีน ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อชาวจีน ในแง่ของปัจจัยที่ทำให้ชาวจีนอพยพออกนอกประเทศ และมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในแผ่นดินไทย ซึ่งมีปัจจัยจูงใจมากมาย อีกทั้งบทบาทของชาวจีนในด้านต่างๆ ภายในสังคมไทย เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ฯลฯ ทำให้มองเห็นเหตุการณ์แต่ละช่วงตามลำดับ จากการศึกษาพบว่าสังคมจีนมีลักษณะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน มีความผูกพันและติดต่อกันอย่างใกล้ชิด และยึดถือขนบธรรมเนียม

ประเพณีจีนที่เคยปฏิบัติกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ จริยธรรม และแรงจูงใจแบบจีนในการดำเนินชีวิต เพื่อความร่ำรวย และความสำเร็จทางวัตถุ ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน โดยเฉพาะฝึกอบรมให้บุตรชายรู้จักการประกอบธุรกิจการค้า ส่วนบุตรสาวเน้นการฝึกฝนในด้านงานแม่บ้านและการเรือน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากแบบจีนมาเป็นแบบไทย โดยการแต่งงานกับคนไทย ทั้งนี้รวมถึงนโยบายของรัฐที่พยายามให้เกิดการผสมกลมกลืน การเปลี่ยนสถานภาพทางสังคมในหมู่คนจีนมีระดับสูงมาก เพราะยึดถือเรื่องเงินเป็นใหญ่ ชาวจีนอพยพยังคงติดต่อกับครอบครัวและเครือญาติที่ยังคงอยู่ในประเทศจีน นอกจากนี้ได้กล่าวถึงเหตุผลของความขัดแย้งระหว่างชาวจีนกับรัฐบาลไทยนั้นสืบเนื่องมาจากกฎหมายที่ไม่ให้ความสะดวกแก่คนจีนเพียงพอ นโยบายใหม่ของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ภายหลังสงครามโลกมีลักษณะบีบบังคับคนจีน เพราะรัฐบาลพยายามที่จะลดความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนในไทย กับจีนแผ่นดินใหญ่ เพื่อให้สอดคล้องกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองในสมัยนั้น

การศึกษาของ สกินเนอร์ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาวจีนและสมาคมจีนในประเทศไทย ปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ที่จะนำไปสู่การศึกษาเรื่อง ชาวจีน ในด้านอื่นๆ ต่อไป

ส่วนหนังสือเล่มที่สอง สกินเนอร์ กล่าวถึงเรื่องสมาคมจีนในรูปลักษณะต่างๆ ไป โดยทำการวิจัยระหว่างปี พ.ศ.๒๔๙๓-๒๔๙๘ ชื่อหนังสือเรื่อง “Leadership and Power in the Chinese Community of Thailand (พ.ศ.๒๕๐๑)” โดยการศึกษาวิเคราะห์ถึงภาวะผู้นำของชาวจีนในประเทศไทย ความเป็นมาของสมาคม ประเภทสมาคม ความสำคัญของสมาคมแต่ละประเภท ตลอดจนเจ้าหน้าที่และการดำเนินงานของสมาคม สมาคมที่เป็นสมาคมพื้นฐาน ได้แก่ สมาคมกลุ่มภาษาพูด ซึ่งช่วยคนจีนในด้านต่างๆ เช่น ช่วยผู้อพยพมาใหม่ ช่วยเรื่องอาชีพ ที่อยู่อาศัย และการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย ประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือเล่มนี้ก็คือ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสมาคมจีน และองค์การอื่นๆ ของชาวจีนในประเทศไทยในเรื่องต่างๆ ไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านภาวะผู้นำของชาวจีนในสมาคมและองค์การอื่นๆ ซึ่งหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่สำคัญเล่มหนึ่งในบรรดาหนังสือที่เกี่ยวข้องกับชาวจีนและสมาคมจีนในประเทศไทย

Landon, Kenneth Perry (๑๙๔๑) ได้ศึกษาค้นคว้าเขียนหนังสือ ชื่อ “The Chinese in Thailand” โดยใช้วิธีการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ค้นคว้ารวบรวม และวิเคราะห์จากเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง เช่น พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ มาวิเคราะห์ทำให้ได้เห็นนโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวจีนตลอดจนทัศนคติของชาวจีน จากการศึกษาพบว่าภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ นโยบายของรัฐบาลไทยที่เคยอนุญาตให้ชาวจีนเข้าเมืองไทยได้นั้น เปลี่ยนมาเป็นการจำกัดพลเมืองต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีน ด้วยวิธีการควบคุมการเข้าเมืองพร้อมกับเน้นนโยบายเพื่อการผสมกลมกลืนในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น มีการออกกฎหมายให้ถือสัญชาติตามแผ่นดินเกิด ดังนั้นลูกชาวจีนที่เกิดในเมือง จึงถือ

ว่ามีสัญชาติไทย มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายไทย นอกจากนี้พระราชบัญญัติบางฉบับส่งผลทำให้เกิดการผสมกลมกลืนกันมากขึ้น เช่น ในด้านการศึกษา มีพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ โดยกำหนดแนวทางการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษากำหนด ทำให้ลูกหลานชาวจีนได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับคนไทย ส่วนในด้านเศรษฐกิจของประเทศซึ่งส่วนใหญ่มีผู้ประกอบการเป็นชาวจีน รัฐบาลจึงได้วางแผนเศรษฐกิจเพื่อลดการผูกขาดของคนจีนโดยห้ามมิให้คนจีนประกอบอาชีพบางประเภท กล่าวโดยรวมคือนโยบายของรัฐบาลไทยภายหลัง พ.ศ.๒๔๗๕ ควบคุมการขยายตัวของสังคมจีน และเน้นนโยบายการผสมกลมกลืนแทน

ยุพเรศ มิลลิแกน (๒๕๑๐) ได้ทำการศึกษาเรื่อง **“บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย”** เป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสาร ในการศึกษาจะศึกษาจากหลักฐานที่ปรากฏเป็นเอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตลอดจนสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการศึกษาถึงบทบาทของชาวจีนในด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ เป็นต้น ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๑ การนำภรรยามาจากเมืองจีนด้วยเป็นสิ่งที่ยากเกินกว่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะคนจีนที่มีฐานะร่ำรวยเท่านั้นจึงสามารถนำภรรยาจากเมืองจีนได้ ทั้งนี้เพราะในสมัยนั้นประเทศจีนยังไม่อนุญาตให้ภรรยาชาวจีนติดตามสามีไปต่างประเทศได้ เพราะเกรงว่าจะเป็นเรื่องเสียหายแก่ครอบครัวได้ ยิ่งสตรีซึ่งยังไม่สมรสด้วยแล้ว เป็นสิ่งเหลือคิดในการเดินทางออกนอกประเทศ ทั้งนี้ยกเว้นแต่พวกโสเภณี แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ๑ ใน ๓ ของผู้ที่อพยพเข้ามาจะนำภรรยาไปด้วย จนกระทั่งระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ อัตราเพศในชุมชนชาวจีนจึงขึ้นสู่ระดับปกติ นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทของชาวจีนในปัจจุบันได้ลดความสำคัญลงเป็นอันมาก ซึ่งเหตุผลสำคัญอาจเป็นเพราะความเอื้ออำนวยจากความแตกแยกกันเองภายในประเทศจีนอย่างหนึ่ง และเป็นเพราะนโยบายอันถูกต้องของรัฐบาลในการดำเนินการต่อชาวจีนด้วยโครงสร้างบางอย่างของสังคมจีนได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือในเรื่องแบบฉบับในการดำเนินชีวิต คนจีนได้เปลี่ยนทัศนคติไปหลายประการ เช่น การถือว่าเมืองไทยเป็นบ้านเกิดเมืองนอน การใช้ภาษาไทยภายในครอบครัวมากขึ้น การจัดบ้านแบบตะวันตก การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ (รับราชการ)

บุญสนอง บุญโยทยาน (๒๕๑๔) ได้ศึกษาเรื่อง การผสมกลมกลืนระหว่างคนไทยและคนจีน เพื่อต้องการดูว่าคนไทยและคนจีน มีการผสมกลมกลืนในเรื่องต่างๆ มากน้อยเพียงใด โดยใช้ชื่อเรื่องว่า (Chinese-Thai Differential Assimilation in Bangkok : An Exploratory Study ค.ศ.๑๙๗๑ ตรงกับ พ.ศ.๒๕๑๔) เป็นการศึกษาคนจีนในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตธนบุรี โดยจำกัดความ คำว่า “คนจีน” หมายถึง บุคคลที่เกิด และเติบโต ในครอบครัวที่ทั้งบิดามารดาพูดภาษาจีนได้ดี และใช้ภาษาจีนสื่อสารกันภายในครอบครัว ทั้งนี้ คือ มีพื้นฐานอยู่ที่ภาษาเป็นตัวกำหนด

สำหรับวิธีการศึกษาของ บุญสนอง ก็คือ ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การแจกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งคนจีนที่ทำการศึกษากออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาน้อย ไม่ได้รับการศึกษาตามระบบการศึกษาของไทย แต่มีฐานะความเป็นอยู่ดี รายได้สูง เนื่องจากคนจีนกลุ่มนี้เป็นพ่อค้า นักธุรกิจ เป็นกลุ่มที่มีกิจการเป็นของตนเอง ขนาดของกิจการนั้นมีตั้งแต่ร้านค้าขนาดเล็กไปจนถึงบริษัทนำเข้า-ส่งออก, บริษัทผู้ผลิตสินค้า และธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ

กลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ากลุ่มที่ ๑ ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนไทย และมหาวิทยาลัยของไทย คนจีนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ทำงานกับบริษัทเอกชนในตำแหน่งผู้บริหาร ผู้จัดการ เสมียน พนักงานธนาคาร เจ้าหน้าที่ของบริษัท เป็นต้น แต่สถานะค่อนข้างคล้ายกับกลุ่มที่ ๑

กลุ่มที่ ๓ คนจีนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงตามระบบการศึกษาของไทย ได้ประกอบวิชาชีพตามที่เล่าเรียนมาโดยอิสระ ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับราชการ

แนวคิดที่ บุญสนอง ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการผสมกลมกลืนไทย-จีน ในด้านต่างๆ ทั้งสิ้น ๖ ประการ คือ

๑. ภาษาเป็นตัวกำหนดในการสื่อสาร โดยมีการใช้ภาษาจีน และ/หรือ ภาษาไทย ตามแต่สถานการณ์และโอกาส ซึ่งมีทัศนคติในภาษาทั้ง ๒ ภาษาว่ามีความสำคัญ และจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน

๒. การมีส่วนร่วม ทัศนคติ ในการศึกษาตามแบบระบบการศึกษาของไทย

๓. การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมีทัศนคติในการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาแบบไทย รวมทั้งการไหว้เจ้า ศาสตร์ความเชื่อในเทศกาลต่างๆ แบบจีนมีการนับถือร่วมกันทั้งสองแบบ

๔. การสมาคมคบหากันระหว่างเพื่อนพ้อง มีทัศนคติ และพฤติกรรมในการเลือกคบกลุ่มเพื่อน

๕. การมีทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพตามแบบสังคมไทย (เช่น การรับราชการ ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ)

๖. การเลือกคู่ครอง ทัศนคติในการเลือกคู่ครอง การแต่งงาน และการดำรงชีวิตในครอบครัว

ในการศึกษาครั้งนี้ บุญสนอง พบว่า การผสมกลมกลืนของคนจีนในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่าง ปี พ.ศ.๒๕๑๔ ปรากฏว่า คนจีนกลุ่มที่ ๑ มีการใช้ภาษาจีนในการสื่อสารมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาแต้จิ๋ว ส่วนในเรื่องของการประกอบอาชีพและการศึกษา กลุ่มที่ ๒ และกลุ่มที่ ๓ เชื่อว่าการบูชาบรรพบุรุษเป็นสิ่งดี และควรปฏิบัติตาม แต่ลดขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมแบบจีน แล้วปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาแบบไทยมาผสมผสานกัน เกี่ยวกับการสมาคมกับเพื่อนพ้อง คนจีนกลุ่มที่ ๓ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Social Interaction) กับคนไทยมากที่สุด เช่นเดียวกับการแต่งงาน คนจีนกลุ่มที่ ๓ มีอิสระในการเลือกคู่ครอง ซึ่งมักจะเป็นเพื่อนในสถาบันการศึกษา หรือที่ทำงาน โดยส่วนมากจะเป็นกลุ่มเพื่อนคนไทย

สรุปได้ว่า คนจีนกลุ่มที่ ๓ มีแนวโน้มในการผสมกลมกลืนเป็นคนไทยมากที่สุด ส่วนกลุ่มที่ ๒ มีการผสมกลมกลืนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคนจีนกลุ่มนี้สามารถรับวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ขัดกับประเพณีปฏิบัติของวัฒนธรรมจีน สุดท้ายคนจีนกลุ่มที่ ๑ ค่อนข้างยึดมั่นอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมตามประเพณีจีนอยู่มาก แต่ได้มีความพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับคนไทยตามความเหมาะสม

แสงรัตน์มงคลมาศ (๒๕๐๙) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **“การบริหารงานของสมาคมจีน : บทศึกษาเฉพาะกรณีสมาคมแต้จิ๋วแห่งประเทศไทย”** เสนอเรื่องแบบพรรณนาความและวิเคราะห์ ข้อมูลที่เก็บเป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจากเอกสารสมาคมจีน และจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสมาคม ทำการศึกษาในเรื่องความเป็นมาของสมาคม เช่น สมาคมแต้จิ๋วแห่งประเทศไทย สมาคมแซ่ตระกูล ได้กล่าวถึงประวัติ สมาคม วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของสมาคม วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาคมก็เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความรู้และบำเพ็ญสาธารณกุศลกิจ จากการศึกษาพบว่า สมาคมแต้จิ๋วเป็นองค์การที่ ดำเนินการโดยชาวจีนแต้จิ๋วที่ร่ำรวย สมาคมดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าเพื่อสมาชิก หรือชาวจีนแต้จิ๋วโดยเฉพาะ ปัญหาของสมาคมคือ ปัญหาเกี่ยวกับอนาคตของสมาคม ซึ่งกรรมการ ของสมาคมส่วนใหญ่เป็นชาวจีนแต้จิ๋วที่อยู่ในวัยใกล้ชรา ด้วยเหตุนี้จึงเกิดปัญหาว่าในอนาคตจะมีผู้ สืบแทนความรับผิดชอบต่อสมาคมแต้จิ๋วหรือไม่ เพราะเท่าที่ได้ศึกษามาพบว่าลูกหลานของชาวจีน แต้จิ๋วให้ความสนใจต่อสมาคมน้อยมาก นอกจากนี้สมาคมมีรายจ่ายมากกว่ารายรับ เพราะองค์การ เป็นแบบการกุศล สมาคมมีการประสานงานทั้งในและนอกองค์การ

ทวี ธีระวงศ์เสรี (๒๕๑๖) ศึกษาเรื่อง **“สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย”** พบว่า ประเทศไทยและประเทศจีน มีความสัมพันธ์ติดต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณชาวจีนได้เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย ด้วยสาเหตุด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญเป็นเวลานานมาแล้ว การ ที่ประเทศไทยได้ให้การต้อนรับด้วยดี ประกอบกับความสะดวกในการประกอบอาชีพ ทำให้ชาวจีนเข้ามา ในจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นชนกลุ่มน้อยที่ใหญ่ที่สุด ชาวจีนเหล่านี้ได้มีการติดต่อสัมพันธ์ กับชาวไทยในด้านต่างๆ อย่างใกล้ชิดตลอดมา ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยเอื้อหลายประการ การผสมผสาน กลมกลืนระหว่างชาวไทยและชาวจีนเป็นการผสมกลมกลืนที่ราบรื่นยิ่งกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ และโดยที่สภาพสังคมไทยได้เปิดโอกาสให้ชาวจีนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจของไทยอย่างมาก ซึ่งบางครั้ง ทำให้เกิดปัญหา รัฐบาลไทยจึงต้องดำเนินนโยบาย และมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหา นี้ มาตรการอย่างหนึ่งได้แก่ การประกาศใช้ระเบียบกฎหมายต่างๆ เพื่อจัดระเบียบควบคุมชาวต่างด้าว ซึ่งเป็นคนจีน การศึกษาพิจารณาสถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย แยกออกได้เป็น ด้านต่างๆ คือ ด้านการเข้าเมือง และการได้สัญชาติ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ซึ่งได้ มีลักษณะเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปตามเหตุการณ์ของการเมืองภายในประเทศ โดยการพยายามจัด

วางมาตรการที่เป็นสายกลาง เป็นการเอื้ออำนวยให้ชาวจีนได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการประกาศใช้ระเบียบ กฎหมายต่างๆ บางฉบับ ซึ่งมีลักษณะผิวเผินเป็นการบังคับกีดกันนั้น แต่ที่จริงมีผลต่อการผสมผสานกลมกลืนชาวจีนในไทยโดยทางอ้อม

ดุสิต น้าฝน (๒๕๒๗) เสนอบทความเรื่อง “การผสมผสานของจีนในสังคมไทย” ในหนังสือ “คนจีน ๒๐๐ ปี ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ภาค๑” ในการจัดจำแนกแยกแยะชาวจีนให้เป็นอีกส่วนหนึ่งของสังคมไทยโดยเด่นชัด เป็นเรื่องที่ทำได้ดีค่อนข้างยาก เพราะการผสมกลมกลืนทางเชื้อชาติ หรือการผสมผสานทางวัฒนธรรมได้มีมานานแล้ว เกณฑ์ในการพิจารณา เช่น การใช้ภาษาจีน การแต่งตัว การสืบบรรพบุรุษขึ้นไปว่าเป็นคนจีน ลักษณะอาหารการกิน อาชีพ การเป็นสมาชิก สมาคม จีนต่างๆ การใช้นามสกุลไทยที่ยังบ่งร่องรอยของการใช้แซ่แต่ดั้งเดิมการถือตามประเพณีจีน และอื่นๆ ในขณะเดียวกัน การใช้ชื่อไทย การพูดภาษาไทย เป็นสมาชิกของสังคม ติดต่อราชการในฐานะคนไทย ฯลฯ คาบเกี่ยวอยู่ด้วย

ทั้งนี้นอกจากสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนดค่อนข้างมีอิทธิพลสูงแล้ว โอกาสภายในสังคมที่ เปิดให้ก็เป็นตัวเอื้อให้การผสมผสาน เป็นไปได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น แม้ในระยะต้นๆ จะมีความนิยมชมชอบอยู่กับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองก็ตามแต่ภายหลังนโยบายของทางราชการบางประการก็ทำให้ การผสมผสานโดยการเปิดรับ และการควบคุมบางสิ่งบางอย่างส่งผลต่อชาวจีนมากทีเดียว กล่าวคือ ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ คนจีนกับคนไทยได้มีโอกาสแต่งงานกัน เพราะมีชายชาวจีนอพยพเข้ามา มากกว่าหญิง แต่ในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ มีหญิงชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศมากขึ้น ทำให้ หันไปแต่งงานกันในหมู่ชาวจีนด้วยกันเอง การผสมกลมกลืนกับชาวไทยโดยการแต่งงานลดน้อยลง

โครงสร้างของครอบครัวจีน แบบดั้งเดิมสามารถปิดกั้นการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่จะมา มีอิทธิพลต่อครอบครัวได้เป็นอย่างดี เพราะค่านิยมแบบจีนค่อนข้างจะแข็งขันต่อการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นเรื่อง สามีเป็นใหญ่ในบ้านการสืบสายสกุลทางด้านผู้ชาย การแต่งงานหญิงต้องเข้าไปสู่ ครอบครัวของฝ่ายชาย การแบ่งอาวโศ และถืออาวโศครอบครัว การควบคุมเศรษฐกิจของครอบครัว แบบกงสีที่ทุกคนมีส่วนร่วมแต่ไม่มีสิทธิในการจัดการทรัพย์สินนอกจากพ่อ การใช้แรงงานภายใน ครอบครัว หรือการจ้างแรงงานในหมู่คนจีนด้วยกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นตัวเชื่อมความสำคัญว่าเป็น ส่วนหนึ่งของครอบครัวจีน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวก็มีขึ้น เมื่อลูกหลานจีนที่ เติบโตขึ้นในสังคมไทยนั้นได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับคนไทย และสิ่งแวดล้อมตลอดจนวิทยาการต่างๆ ก้าวหน้าไป

เมื่อเป็นเช่นนี้ลูกจีนเองก็มีความรู้สึกที่ว่าตัวเองอยู่บนทางสองแพร่ง ความที่เกิดมาอยู่ระหว่าง สองวัฒนธรรม คือเกิดมาในสังคมไทยที่ครอบครัวยึดถือวัฒนธรรมจีนเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิต เมื่อจะสัมพันธ์กับสังคมไทย ก็เกิดภาวะอิหฺลัทธิเหลือว่าเป็นลูกจีน ครั้นเมื่ออยู่ในครอบครัวก็กล่าวหา

ว่าทั้งขนบธรรมเนียม และภาษาของพ่อแม่และบรรพบุรุษ แต่เมื่อเทียบกับปัญหาลูกจีนในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยกันแล้ว ไม่ว่าจะเป็มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ หรือฟิลิปปินส์ ปัญหาลูกจีนหรือคนจีนในสังคมไทย ได้รับการยกย่องและยอมรับให้มีการผสมกลมกลืนให้เป็ไทยได้มากกว่า

ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวเร่งการผสมผสานให้ลูกหลานจีนกลายเป็นไทยมากขึ้น คือระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการของไทย ลูกจีนที่เกิดในไทยจะได้รับสัญชาติไทยโดยกำเนิด ส่วนมากจะได้รับสิทธิเหมือนคนไทย คือ ต้องเข้าโรงเรียนตามการศึกษาภาคบังคับ

การเข้าสู่การศึกษาภาคบังคับหรือระบบโรงเรียนเป็นการขยายความสัมพันธ์ออกจากแวดวงครอบครัวเงินของตนเองการได้คลุกคลีเล่นหัวกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนเป็นการได้เรียนรู้วัฒนธรรม และแบบแผนการดำรงชีวิตแบบไทยจากเพื่อนในโรงเรียน และจากเพื่อนบ้านด้วยการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นเป็นประเดิมในโรงเรียน ระบบการศึกษาแบบไทยทำให้เริ่มหันเหลูกจีนสัญชาติไทยไปจากแบบแผนทางวัฒนธรรมจีนไม่มากนักน้อย ยิ่งพบว่าความสำเร็จทางการเรียนทำให้เกิดโอกาสที่ดีกว่า ประกอบกับผลการเรียนที่มักจะถูกอยู่ในระดับแนวหน้าเป็นส่วนมาก ยิ่งเป็นแรงกระตุ้นให้ลูกหลานจีนไปสู่ระบบการศึกษาแบบเป็นทางการ ในเวลาเดียวกัน ค่านิยมในสังคมก็ยกย่องคนที่สำเร็จการศึกษาสูงเป็นสิ่งผลักดันให้ลูกหลานจีนหันเหไปจากการฝึกฝนอาชีพทางการค้าขาย เพราะมีตัวอย่างของผู้ที่มีการศึกษาสูงได้มีโอกาทำงานอาชีพ และทางเลือกต่างๆ มากขึ้นการรับราชการก็เป็สิ่งเชิดหน้าชูตา และไม่ได้รับการขัดขวางจากระบบราชการแต่ประการใด ลูกจีนที่ได้รับความสำเร็จในอาชีพรับราชการตำแหน่งทางการบริหารที่สำคัญในหน่วยราชการต่างๆ จึงทำให้เกิดความรู้สึกการเข้าสู่ภาวะความเป็นไทยไม่ใช่สิ่งเสียหายหรือจะเป็การขัดแย้ง กับประเพณีเดิมอีกต่อไป

ดังนั้นการกลายเป็นไทยโดยวิธีผสมผสานของลูกหลานจีนในเมืองไทยที่บอกนี้ เป็เพียงแง่มุมเดียวที่มุ่งประเด็นการศึกษา ความเอื้อเฟื้อและการเกื้อหนุนมากกว่าประเด็นความขัดแย้ง ซึ่งที่จริงอาจมีอยู่แต่คงไม่มากนัก อีกทั้งสังคมไทยเป็สังคมที่ยอมรับการผสมกลมกลืนง่ายปัจจุบันจึงมีการแต่งงานข้ามกับไปมาจนไม่สามารถแยกแยะได้ว่าใครมีเชื้อสายจีนหรือไม่

นอกจากนั้นการยอมรับให้คนจีนเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยนับแต่ในอดีตมาก็มีตัวอย่างอยู่ไม่น้อย คนจีนได้รับเกียรติในสังคมไทยไม่ต่างไปจากคนไทยบางคนดีกว่าคนไทยเองด้วยซ้ำไป

Jirawat Wongsawasit (๑๙๗๓) ศึกษาเรื่อง “The Psychological Assimilation of Chinese University Students in Thailand”

เป็การศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาของการผสมกลมกลืนทางเชื้อชาติของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย โดยได้ศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวรรณคดีของจีนประกอบ ทั้งนี้ได้เน้นศึกษาทางด้านการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมความเชื่อ สภาพแวดล้อมทางสังคม โดยศึกษาความเป็น

มาทางด้านประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังศึกษาการรวมกลุ่มของชาวจีน บทบาทของโรงเรียนจีนในไทย ซึ่งมีผู้บริหารเป็นชาวจีนด้วย

ภัณฑร อ่อนคำ (๒๕๑๗) เสนอบทความเรื่อง **“ข้อความบางประการเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย”** โดยกล่าวถึงทัศนคติเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย ๒ ด้าน คือ ก่อให้เกิดความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและคนไทยถูกเอารัดเอาเปรียบ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทยในด้านต่างๆ เช่น การตั้งถิ่นฐาน จำนวน ลักษณะทางสังคม เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ารัฐบาลไทยควรมีนโยบายต่อชาวจีนที่แน่นอน โดยเลือกแบบผสมกลมกลืน (Assimilation) หรือแบบบูรณาการ (intergration) โดยที่รัฐบาลต้องศึกษาความเป็นจริงในสังคมประกอบ ผู้เขียนได้เสนอตัวอย่างข้อเท็จจริงที่รัฐบาลควรคำนึงถึงด้วย

เกียรติศักดิ์ มั่นศรี (๒๕๑๗) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **“สังคมของชาวจีนในประเทศไทย”** ซึ่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความเป็นมาของชาวจีนในประเทศไทย สภาพสังคมชาวจีน การรวมกลุ่มในทางสังคม อิทธิพลของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ต่อชาวจีนในประเทศไทยและมาตรการการควบคุมชาวจีน วิธีการศึกษาอาศัยค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จตั้งครอบครัวเป็นปึกแผ่นมีฐานะมั่นคง มีอาชีพทางการค้าและเพื่อรักษาอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจของตนไว้ ชาวจีนจึงได้ร่วมกันก่อตั้งสมาคมของตนขึ้น ชาวจีนในประเทศไทยได้เผยแพร่ลัทธิชาตินิยมเข้ามาในหมู่ชาวจีนโพ้นทะเลความเคลื่อนไหวนี้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนคนไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้รัฐบาลไทยมองเห็นภัยอันตรายและพยายามเข้มงวดกวดขันในเรื่องนี้อย่างจริงจัง รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายการผสมกลมกลืน แต่อย่างไรก็ตามนโยบายดังกล่าวก็ไม่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจังนัก แล้วแต่ยุคสมัยที่บางสมัยก็ดำเนินการอย่างเข้มงวดแต่บางสมัยก็ไม่สนใจในปัญหานี้สัก

จुरี นามศิริชัย (วิจิตรวาทการ) (๒๕๒๒) ทำการศึกษาถึงรูปแบบต่างๆ ไปในการดำเนินชีวิตภายในครอบครัวและบทบาทความสัมพันธ์ของสมาชิกระหว่างคนจีนในตลาดกลาง เปรียบเทียบกับคนไทยที่ทำงานอยู่องค์การรถไฟแห่งประเทศไทย โดยทำการศึกษาในหัวข้อเรื่อง **“Not Top High and Not Too Low : A Comparative Study of Thai and Chinese Middle-Class life in Bangkok, Thailand”** (พ.ศ. ๒๕๒๒) เป็นการศึกษาวิจัยแบบเชิงคุณภาพ วิธีในการเก็บข้อมูลคือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากการศึกษาพบว่า คนจีนในตลาดกลางและคนไทยในบ้านพักองค์การรถไฟมีลักษณะที่แตกต่างกันหลายเรื่อง เช่น คนจีนมักมีลักษณะครอบครัวแบบครอบครัวขยาย ในขณะที่รูปแบบครอบครัวของคนไทยคือครอบครัวเดี่ยว จีนนับถือเครือญาติข้างฝ่ายบิดาเท่านั้น ส่วนคนไทยนับถือเครือญาติทั้งสองฝ่าย รูปแบบของการอยู่อาศัยภายหลังการแต่งงาน คือคนจีนฝ่ายหญิงจะมาอยู่อาศัยกับฝ่ายชาย ในขณะที่ครอบครัวคนไทยส่วน

ใหญ่ฝ่ายชายจะเข้าไปอยู่อาศัยในบ้านของฝ่ายหญิง สถานภาพในครอบครัวของสตรีจีนเมื่อเปรียบเทียบกับสตรีไทยแล้วมีสถานภาพที่ต่ำกว่ามาก ซึ่งเรื่องนี้มีความสัมพันธ์ถึงในเรื่องความต้องการเพศของบุตรและการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วย คือคนจีนต้องการบุตรชายและรังเกียจในการมีบุตรสาว ดังนั้นในการเลี้ยงดูบุตรชายจะถูกเลี้ยงอย่างเอาใจใส่เป็นพิเศษมากกว่า ซึ่งในเรื่องนี้คนไทยไม่ค่อยดีในเรื่องเพศของบุตรเหมือนอย่างคนจีน

สมบูรณ สุขสำราญ (๒๕๒๙) ทำการศึกษาในหัวข้อเรื่อง **“ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน”** จากการศึกษาพบว่า ในรอบปีหนึ่ง วัฒนธรรมจีนมี 8 เทศกาลที่สำคัญ คือ ตรุษจีน หยวนเจียว เซ็งเม้ง ขนมห้าง สารทจีน (เทกระจาด) ไหว้พระจันทร์ กินเจ และไหว้ศาลเจ้าประจำปี พิธีกรรมในรอบชีวิตของชาวจีนมี 5 พิธีกรรม ได้แก่ การรับขวัญเด็ก ผ่านช่วงอายุ แต่งงาน แหยด และกงเต็ก พิธีกรรมในรอบปีและรอบชีวิตของชาวจีนที่แสดงออกมานั้น ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นของแท้ดั้งเดิม การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ได้ลดขั้นตอนของการปฏิบัติตามพิธีกรรมลงไป ชาวจีนที่เข้าร่วมพิธีกรรมได้ลดน้อยลงไปและมีแต่ผู้เฒ่าผู้แก่หรือวัยกลางคน แสดงว่าความเชื่อทางศาสนาที่เป็นรากฐานของพิธีกรรมและองค์ประกอบของพิธีกรรมได้มีการกลืนกลายบางส่วน โดยได้รับอิทธิพลโดยตรงจากวัฒนธรรมไทย ชาวจีนที่อพยพเข้าสู่สังคมไทยจะมีความรู้สึกไร้เสถียรภาพ โดยเฉพาะไม่อาจรู้ถึงอนาคตภายหน้าของตนได้ ทำให้ต้องเกาะกลุ่มรวมตัวกันอยู่อย่างเหนียวแน่น โดยมีวัฒนธรรมจีนเป็นตัวยึดเกาะ ต่อมาเมื่อชาวจีนได้รับความสำเร็จหรือเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย ความรู้สึกกังวลในเสถียรภาพและอนาคตก็ลดน้อยลง ความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาในหมู่คนเชื้อชาติเดียวกัน ความเคร่งครัดในวัฒนธรรมจะลดน้อยลงเป็นลำดับ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวจีนกลุ่มนี้จึงคลี่คลายไปในทางที่สามารถกลมกลืนกับสังคมส่วนใหญ่ แต่มิได้หมายความว่า จะปลีกตัวออกจากกลุ่มชุมชนจีนโดยสิ้นเชิง

พลศักดิ์ จิระไกรศิริ (๒๕๓๑) ศึกษา **“บูรณาการของเยาวชนจีนในประเทศไทย”** โดยศึกษาบูรณาการ (integration) ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พบว่า บูรณาการทางวัฒนธรรมเยาวชนจีนยอมรับวัฒนธรรมไทยบางส่วนมาผสมผสานกับวัฒนธรรมจีน เช่น มีการไหว้เจ้า กราบไหว้พระโพธิสัตว์ ในขณะเดียวกันก็เคารพพระพุทธรูป ทำบุญตักบาตร อุปสมบท ทอกรฐิน ทอกผ้าป่า ทางด้านพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตได้แก่ พิธีแต่งงาน เยาวชนจีนยอมรับการคารวะน้ำชาแบบจีนและทำบุญตักบาตรแบบไทย พิธีแห่เทียนเน้นการเลี้ยงโต๊ะจีนและการทำบุญตักบาตร พิธีกงเต็กเน้นการสวดศพแบบมหายานและเผาศพแบบเถรวาท

บูรณาการทางเศรษฐกิจ ชาวจีนในอดีตประสบปัญหาเรื่องรัฐนิยมในสมัยจอมพล ป. เป็นกระแสกดดันให้เยาวชนจีนมีแนวโน้มเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่ของไทยในเวลาต่อมา

เช่นเดียวกับบูรณาการทางสังคมที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ความเปลี่ยนแปลงในครอบครัวเริ่มเข้าสู่ตัวแบบครอบครัวไทย การศึกษาและการใช้ภาษาจีนของเยาวชนจีนมีการผสม

กลมกลืนเป็นแบบของไทยอย่างเห็นได้ชัด อาจกล่าวได้ว่าเยาวชนจีนมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมไทยมากขึ้นและถอยห่างจากชุมชนจีนแบบดั้งเดิมยิ่งขึ้น

บูรณาการทางการเมือง เยาวชนจีนเป็นผู้มีสิทธิของพลเมืองไทยอย่างเต็มที่แล้วในปัจจุบันนี้ ดังนั้นจึงมีสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป แต่ด้วยการอบรมสั่งสอนของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่ต้องการให้ลูกหลานเอาดีทางการค้าขายจึงมีเยาวชนจีนบูรณาการเข้าสู่ระบบการเมืองน้อยกว่าระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามเยาวชนจีนที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับอาชีวศึกษาก็มีแนวโน้มที่จะเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น

เตือนพิศ ชัยพรหมประสิทธิ์ (๒๕๓๑) เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สถานภาพและบทบาทของสตรี ในครอบครัวจีนในสังคมไทยปัจจุบัน : กรณีศึกษากลุ่มอนุรักษ์นิยมในกรุงเทพมหานคร”

ผลการศึกษาพบว่า ความไม่ทัดเทียมทางเพศซึ่งเกือบกลายเป็นปรากฏการณ์นั้น มีปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการกำหนด คือ ปัจจัยทางธรรมชาติ (Nature) และชีวภาพ (Biology) ปัจจัยที่สองคือ โครงสร้างครอบครัว (Family Structure) ปัจจัยที่สาม ได้แก่ ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Culture) และบรรทัดฐานสังคม (Social Norms) ในแต่ละวัฒนธรรม สมาชิกเพศชาย และเพศหญิง เมื่อแรกเกิด จะถูกปลูกฝังให้มีอุปนิสัยที่แตกต่างกันออกไปโดยสมาชิกใหม่จะต้องยอมรับทัศนคติและบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ให้ การกำหนดบทบาทบุคลิกภาพ แบบแผนภาษาพูดของแต่ละเพศ ลักษณะการแต่งกาย ผนวกกันเข้าก็กลายเป็นเพศที่กำหนดโดยสังคม (Social Sex) โดยอาศัยพื้นฐานสำคัญจากเพศที่กำหนดโดยธรรมชาติ (Biological Sex) หลายวัฒนธรรมเชื่อกันว่าในร่างกายบุรุษเพศประกอบด้วยธาตุความเป็นชายและหญิงรวมอยู่ด้วยกันทำให้โลกของบุรุษเปิดกว้างเสรี ขณะที่ร่างกายของสตรีมีเพียงธาตุความเป็นหญิงแต่เพียงอย่างเดียว ฉะนั้นโลกของสตรีจึงเป็นโลกปิดและมีข้อจำกัด จากความเชื่อดังกล่าวนี้ทำให้วัฒนธรรม และประเพณีที่ยึดถือกันมาในการปฏิบัติต่อมนุษย์สองเพศนี้แตกต่างกันออกไป ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในหลายๆ เรื่อง เช่น การอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว และการสอนให้รู้ระเบียบสังคมที่ถ่ายทอดกันมานับชั่วคน ได้เน้นถึงสถานภาพความเป็นผู้นำของบุรุษ และสถานภาพผู้ตามของสตรีหรือเพราะความเชื่อในเรื่องความบริสุทธิ์และพรหมจรรย์ที่สตรีจะต้องรักษาไว้ก่อนแต่งงานทำให้เด็กหญิงถูกควบคุมให้อยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ ในขณะที่ครอบครัวและสังคมได้เปิดโอกาสให้เด็กผู้ชายมีเสรีที่จะออกนอกบ้าน ในหลายๆ สังคมบทบาทที่กำหนดให้สตรีและบุรุษมักจะอยู่ในลักษณะที่ตรงข้ามกันเสมอ

ดังที่กล่าวมา มีผลทำให้สตรีได้รับการปฏิบัติอย่างต่ำต้อยและด้อยกว่าสตรีมีโอกาสจำกัด ไม่มีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากนัก ขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเมื่อดังนี้สตรีจึงตกเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำอย่างกดขี่และเอารัดเอาเปรียบ ถูกควบคุมโดยฝ่ายชาย ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้สตรีในอดีตยอมรับ และไม่ได้ถือเอาเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ต่ำต้อย หรือนำมาเพื่อต่อต้านแต่อย่างไร ต่อมาเมื่อ

สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีทางด้านต่างๆ สิ่งที่น่าสนใจก็คือในรูปแบบของสังคมใหม่ สถานภาพและบทบาทของสตรีจะมีลักษณะเป็นเช่นใด ปัจจุบันนักวิชาการในหลายสาขาเริ่มให้ความสนใจสตรี ในฐานะที่เป็นตัวจักรสำคัญอันจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า สถานภาพและบทบาทของสตรีในหลายสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สตรีมีบทบาทมากขึ้น ทั้งในครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จากเดิมที่ไม่เคยมีสิทธิเช่นนี้มาก่อนเลย นอกจากนี้สตรีเองก็ตระหนักในคุณค่าของตัวเอง ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งซึ่งมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม สตรีจึงควรได้รับการปฏิบัติโดยทัดเทียมกับบุรุษ ได้มีการเรียกร้องให้มีการวิเคราะห์ความเป็นมาของการกำหนดบทบาท เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขให้เกิดความเสมอภาคทางเพศมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสถานภาพ และบทบาทของสตรีจีนทั้ง ๓ ในฐานะด้วยกัน คือ ในฐานะของการเป็นมารดา ในฐานะของการเป็นภรรยา และฐานะของการเป็นบุตรสาว ซึ่งในแต่ละฐานะก็ล้วนแล้วแต่มีบทบาทเฉพาะตัวที่น่าทำการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะในหมู่มุสตรี้จีนด้วยกันเอง หากมีฐานะที่แตกต่างกันสถานภาพ และบทบาทที่แสดงออกก็แตกต่างกันด้วย ดังนั้นในการศึกษา หากศึกษาทุกสถานภาพก็จะทำให้เห็นรูปแบบที่ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยเน้นศึกษาเฉพาะสถานภาพ และบทบาทในครอบครัวเท่านั้น เนื่องจากครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่ทำหน้าที่ฝึกอบรมสั่งสอนขั้นต้นของสังคมมนุษย์ให้มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เมื่อเป็นดังนี้ครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นหน่วยแรกที่บุคคลได้สัมผัส จึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อบุคลิกภาพ ความเป็นประพฤตินิยม และแบบแผนในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล

พรชัย ตระกูลวรานนท์ (๒๕๓๑) เสนอบทความเรื่อง “แนวทางการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จีนในสังคมไทย” โดยบทความนี้กล่าวถึง ความรู้ ความเข้าใจ โดยทั่วไปของนักวิชาการปัจจุบัน โดยเฉพาะในหมู่นักวิชาการต่างประเทศที่ขาดโอกาสศึกษาวิจัยหาข้อมูลในประเทศไทย ยึดถือรายงานเขียนของนักวิชาการสำคัญ ๓ ท่าน เป็นหลัก คือ Landon (๑๙๕๑), Skinner (๑๙๕๗, ๑๙๕๘), Coughlin (๑๙๖๐) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานชิ้นสำคัญ ๒ เรื่องของ Skinner ที่ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับชุมชนจีนในไทย และรูปแบบความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ไทย - จีน แม้จะได้รับการตีพิมพ์มาแล้วกว่า ๓๐ ปี แนวทฤษฎี Assimilation ของ Skinner ก็ยังครอบงำแนวการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนจีนในไทยมาเท่าทุกวันนี้ โดยเสนอเชิงพยากรณ์ว่า ในเวลาไม่นานนัก เมื่อจำนวนชาวจีนอพยพลดน้อยลงอันเป็นผลจากความชราของผู้อพยพรุ่นเดิมๆ และนโยบายการลดจำนวนรับผู้อพยพชาวจีนของรัฐบาลไทย ชุมชนจีนในไทยจะสลายตัวและถูกกลืนกายเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมไทยในที่สุด

ไม่ว่าข้อเสนอของ Skinner จะสมเหตุสมผลและน่าเชื่อถือเพียงใด ๓๐ ปี ให้หลังการพยากรณ์ของ Skinner ผู้เขียนยังพบเห็นชุมชนหลายแห่งในประเทศไทย ที่ยังคงรักษารูปแบบบาง

ประการทางวัฒนธรรมจีนไว้อย่างเหนียวแน่น แม้ในทางสังคมจะสามารถผสมผสานอยู่ร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคมไทยกลุ่มชาติพันธุ์จีนรุ่นหลังๆ เหล่านี้ ในบางสถานการณ์สังคมยังคงระบุชาติพันธุ์ตนเองว่าเป็นชาวจีน แม้จะมีสัญชาติทางกฎหมายเป็นราษฎรไทย

ปัญหาสำคัญที่นักวิชาการพึงให้ความสนใจก็คือ ชาวจีนหรือกลุ่มชาติพันธุ์จีนรุ่นหลังๆ เหล่านี้ ได้ถูกกลืนกลายเป็นไทยจริงอย่างที่ Skinner เสนอไว้หรือไม่ !

ดังนั้นถ้านักศึกษาวิจัยที่ผูกมัดตัวเองอยู่กับชุดของแบบแผนวัฒนธรรมที่ตนคิดว่าเป็นมาตรฐานในการประเมินค่าความเป็น “จีน” อาจจะสรุปความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ว่าเป็นผลมาจากระบวนการกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Assimilation) ชาวจีนอพยพ และลูกหลานคนใด หากมิได้ประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับชุดของแบบแผนวัฒนธรรมนั้นๆ ก็จะถูกจัดว่าเป็นผู้ถูกจัดว่าเป็นผู้ถูกกลืนกลายและมีความเป็น “จีน” ลดน้อยลงกว่าบรรดาผู้ที่ปฏิบัติตามแบบแผนนั้นๆ หากนักมานุษยวิทยาและนักวิชาการอื่นๆ พร้อมใจกันยึดถือแนวการวิเคราะห์นี้ ในเวลาเพียง ๓ ชั่วโมง จะไม่มี “ชาวจีน” เหลือให้ศึกษาแม้ในประเทศจีนเอง ในทางตรงข้ามหากยอมรับว่า เอกลักษณะและความสำนึกทางชาติพันธุ์ ไม่จำเป็นจะต้องผู้พันตายตัวอยู่กับรูปแบบวัฒนธรรม ชุดใดชุดหนึ่ง ทว่าสามารถดำรงไว้และถ่ายทอดต่อไปทวนกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมก็อาจกล่าวได้ว่า ชาวจีนอพยพและลูกหลาน ตราบเท่าที่ยังระบุชาติพันธุ์ตนเองเป็น “จีน” กลุ่มชาติพันธุ์จีนก็ยังคงอยู่แม้รูปแบบทางวัฒนธรรมบางส่วนจะแตกต่างไปจากบรรพบุรุษของเขา

จึงพิจารณาได้ว่า เอกภาพทางสังคม และวัฒนธรรมในประเทศไทยปัจจุบัน เป็นผลจากการผสมกลมกลืนทางสังคม และวัฒนธรรม (Acculturation) ในหมู่กลุ่มชาติพันธุ์ย่อยต่างๆ ลักษณะอันพึงสังเกตข้อหนึ่งของสังคมไทยปัจจุบันก็คือ ความสับสนทางคุณค่าสัญลักษณ์ และความหมาย ไม่ว่าจะบุคคลจะประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ล้วนสามารถหาบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมมารองรับได้เกือบทุกกรณี (ทั้งนี้โดยไม่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางกฎหมาย) นับวันจะมีลักษณะใกล้เคียงสังคม “**มากบรรทัดฐานหลายวัฒนธรรม**” (Multi-Standard, Multi-Cultural Society) มากยิ่งขึ้นข้อนี้แตกต่างไปจากสังคม “**พหุนิยม**” (Plural Society) ด้วยเหตุที่ในสังคมพหุนิยมแม้จะมีบรรทัดฐานวัฒนธรรมหลายรูปแบบของหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ทว่าแต่ละรูปแบบวัฒนธรรมบรรทัดฐานจะยึดถือปฏิบัติกันก็เฉพาะแต่หมู่สมาชิกที่สังกัดในกลุ่มชาติพันธุ์เจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ ส่วนในสังคมประเทศไทย ปัจจุบันปัจเจกบุคคลจะมีเสรีภาพในการเลือกใช้แบบแผนวัฒนธรรมบรรทัดฐานทางสังคมชุดใดก็ได้ สุดแต่จะสำเร็จในประโยชน์ของตน พฤติกรรมทางสังคมจึงอาจตีความได้ว่า มีลักษณะไม่ยึดมั่นถือมั่นในแบบแผนวัฒนธรรมอันหนึ่งอันใด เลือกใช้ได้เป็นครั้งคราว (Occasional) และเลือกใช้ได้ตามแต่สถานการณ์ (Circumstantial)

ทั้งนี้สังคมส่วนรวมหรือสังคมในระดับกลุ่มชาติพันธุ์ย่อย ก็มิได้มีปฏิกริยาต่อต้านรุนแรงอย่างใด

จึงสรุปได้ว่า นับแต่ผลงานชิ้นแรกของ Skinner ออกสู่สายตานักวิชาการและผู้อ่านทั่วไปใน ค.ศ. ๑๙๕๗ เวลาได้ล่วงเลยมาจนถึงปัจจุบันกว่า ๔๐ ปีแล้ว สถานการณ์ทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจของไทยในยุคสมัยที่ Skinner ทำการศึกษานั้น หาได้คงตัวหยุดนิ่งมาถึงทุกวันนี้ไม่ บทความนี้ได้ยกตัวอย่างการทบทวนนิยาม และแนวการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในสังคมไทยให้ทันต่อสภาพความเป็นจริง ของวิวัฒนาการประวัติศาสตร์สังคมประเทศไทย ผู้เขียนขอสรุปสาระหลัก ๓ ประเด็นที่ได้พรรณามาแล้วดังนี้

ความพยายามของนักวิชาการที่ดำเนินรอยตามประเพณีปฏิบัติดั้งเดิมทางวิชาการในอันที่จะแสวงหาชุดรูปแบบคุณสมบัติทางวัฒนธรรม และเงื่อนไขอื่นๆ เพื่อใช้ระบุ กำหนดทิศทางเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น มิใช่แนวการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางสังคม และวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นในกลุ่มชาติพันธุ์ใด ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มิมีนับแต่แรกเริ่มการกำเนิดชุมชนมนุษย์ คุณสมบัติและความสำนึกทางชาติพันธุ์ก็เช่นกัน แม้จะเปลี่ยนรูปแบบแตกต่างไปจากบรรพบุรุษ ก็มีได้หมายความว่า ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะดับสูญไป สิ่งซึ่งเหนี่ยวยึดให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ดำรงอยู่ได้นั้น มิใช่ความเคร่งครัดใตการอนุรักษ์รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีของบรรพบุรุษ ทว่าหัวใจหลักอยู่ที่การถ่ายทอดสำนึกของการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ร่วมภูมิหลังประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และการเป็นสมาชิกผู้ร่วมประสบการณ์ในการพัฒนาและผลักดันกลุ่มชาติพันธุ์ของตนให้ก้าวไปสู่อนาคต สิ่งเหล่านี้ คือหัวใจหลักหรือเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถ่ายทอดจากชั่วอายุหนึ่งไปสู่อีกชั่วอายุหนึ่ง

ในกรณีของการนิยามกลุ่มชาติพันธุ์ “จีน” และ “ไทย” อันเป็นประชากรหลักในการศึกษา โดยผู้เขียนได้เสนอให้พิจารณาทบทวนข้อเท็จจริงของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์สังคมของทั้งสองฝ่ายและชี้ให้เห็นว่าทั้งชาว “ไทย” และชาว “จีน” ต่างมีหลากหลายในกลุ่มชาติพันธุ์ย่อย และแบ่งแยกย่อยลงไปได้อีกโดยเงื่อนไขแห่งประสบการณ์ทางสังคม และการเมืองที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่ม ยิ่งกว่านั้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงชาติพันธุ์ยังมีลักษณะสลับซับซ้อนเกินกว่าที่จะกล่าวอย่างคลุมๆ ภายใต้อำนาจ “ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ไทย-จีน” ผู้ศึกษาจำเป็นต้องสนใจและสามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มที่ตนกำลังศึกษานั้น คือใครมีปฏิสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์กับใคร

ดังนั้นแนวทฤษฎี Assimilation อันถูกใช้เป็นแม่บทในการอธิบายสภาพความสัมพันธ์ไทย-จีน ผู้เขียนได้เสนอให้พิจารณาถึงเงื่อนไขทางสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนไป ความเป็นเอกภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย อาจเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ไปสู่วิถีชีวิตสมัยใหม่บนรากฐานของค่านิยมสากลที่เหมือนกัน หรืออาจเป็นผลจากการที่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบผสมกลมกลืน และยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และบรรทัดฐานรูปแบบต่างๆ แม้จะยังคงดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมบางส่วนของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ แต่สังคมโดยส่วนรวมก็ไม่เกิดความรู้สึกว่ารูปแบบวัฒนธรรมบรรทัดฐานชุดต่างๆ เป็นสิ่งผิดปกติแปลกปลอมแต่

อย่างไร ฉะนั้นหากจะกล่าวว่าชาวจีนถูกกลืนกลายเป็นคนต่างก็คงต้องกล่าวว่าถูกกลืนกลายเป็นคนเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม “ประเทศไทยยุคใหม่” และชาวไทยกลุ่มต่างๆ ก็ถูกกลืนกลายเป็นคนเข้าสู่สังคม และวัฒนธรรม อันเดียวกันนี้หรือมิฉะนั้นก็ต้องพิจารณาว่า ทั้งชาวจีน และชาวไทยกลุ่มต่างๆ ในประเทศไทยต่างก็ถูกกลืนกลายเป็นคนเข้าสู่สังคมมากบรรทัดฐานหลายวัฒนธรรม (Multi – Standard Multi – Cultural Society) อันอาจเป็นผลจากระบวนการผสมผสานกันทางวัฒนธรรมในเบื้องต้น

วารุณี ไอสถารมย์ (๒๕๔๐) เสนอบทความเรื่อง “คนจีน...ในหนังสือ” หนังสือโดยกล่าวถึง ชื่อ *Sojourners and Settlers : Historis of Southeast Asia and the Chinese* ซึ่งเป็นเรื่องเล่าสุดของการศึกษาเรื่อง คนจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นหนังสือรวมบทความเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึง Jennefer Cushman นักวิชาการผู้ล่วงลับเธอเป็นหนึ่งในผู้บุกเบิกและสร้างมิติใหม่ ในการศึกษาเรื่องนี้ รวมบทความทั้ง ๘ เรื่อง เป็นงานที่ถือได้ว่าเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบบทบาทและวัฒนธรรมชาวจีน และลูกครึ่งจีนพื้นเมือง ซึ่งมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเองในสังคมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เล่มแรก แต่ในที่นี้ขอยกบทความที่เกี่ยวข้องเพียง ๒ เรื่อง ของ

Wang Gangwu (๒๕๔๐) ประเดิมบทความแรก เรื่อง “Sojourning : The Chinese Experience in Southeast Asia” อันเป็นชื่อและแนวเรื่องหลักของหนังสือเล่มนี้ เขาอธิบายความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงสภาพคนจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จาก “Sojourner” หรือฮั่วเคี้ยว แปลว่า ผู้มาเยือนชั่วคราว แล้วเดินทางกลับถิ่นฐานบ้านเดิม มาเป็น “settlers” หรือผู้พำนักถาวรได้อย่างไร บทความนี้ได้นำเสนอแนวทางประวัติศาสตร์นโยบายรัฐบาลจีน และความต้องการ แรงงานของรัฐบาลท้องถิ่นมาเป็นบริบทในการอธิบาย

สายตาของรัฐบาลจีนที่มองสถานภาพชาวจีนโพ้นทะเล มีเป้าหมายทางการเมืองและคาดหวังประโยชน์ทางเศรษฐกิจแอบแฝงอยู่ พวกเขาจึงมีฐานะเป็น “ฮั่วเคี้ยว” หรือผู้อพยพชั่วคราวในทัศนะของรัฐบาลจีนมาโดยตลอดคาดหวังว่าสักวันหนึ่งคงต้องเดินทางกลับบ้านเกิดเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจในต่างแดน ชาวจีนโพ้นทะเลมองฐานะตนเองอย่างไร Wang Gangwu อธิบายว่า ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และก่อนหน้านั้น พวกเขาอาจมีบ้านแห่งที่สองในดินแดนที่ไปพำนักชั่วคราวแต่ก็ต้องเดินทางกลับไปบ้านเกิดทุกปี ต่อมาเมื่อรัฐบาลราชวงศ์หมิงประกาศนโยบายปิดประกาศ ทำให้ชาวจีนที่ต้องเดินทางค้าขายนอกประเทศในนครหลวงและเมืองท่าในดินแดนทะเลใต้ ที่เป็นศูนย์กลางการค้าแลกเปลี่ยนจำเป็นต้องตั้งชุมชนชาวจีนขึ้นในเมืองนั้น จนเมื่อชาวตะวันตกเข้ามามีอำนาจทางการเมือง ในศูนย์กลางการค้าเหล่านี้ พ่อค้าจีนและผู้ประกอบการชาวจีนจึงได้ผันแปรตัวเองทำหน้าที่คนกลางหรือที่ปรึกษาให้กับผู้นำท้องถิ่น และรัฐบาลอาณานิคมตะวันตกทั้งในด้านธุรกิจการค้า เจ้าภาษี ตลอดจนจัดหาแรงงานจีนเข้ามา แต่ทั้งหมดนี้สรุปได้ว่าชาวจีนในชุมชนจีนต่างแดนตระหนักถึงลักษณะของตนเองว่า เป็นเพียง “Sojollner” ที่มีเป้าหมายสุดท้ายชีวิต คือ การเดินทางกลับบ้านมาตุภูมิ

หลังคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ การเปลี่ยนแปลงการอพยพของชาวจีนในดินแดนแถบนี้ ชาวจีนส่วนใหญ่เข้ามาเป็นแรงงานรับจ้าง และอาชีพอื่นๆ เช่น ช่างฝีมือ พ่อค้าย่อย หมอ ชาวจีนเหล่านี้ยังคงนับตนเองเป็น “sojourner” มากกว่า “settlers” ตราบเท่าที่เมืองที่พวกเขาเข้าไปทำมาหากินอยู่เอื้อประโยชน์ต่อการใช้ชีวิต พวกเขาก็ยังคงตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองนั้นตลอดไป และให้กำเนิดลูกหลานที่เป็น “settlers” ผู้พำนักถาวรในช่วงนี้พร้อมกับต้องทำตัวให้รัฐบาลพื้นเมืองที่มีนโยบายชาตินิยมแบบเผ่าพันธุ์นิยมไว้วางใจในความจงรักภักดีของพวกเขา

จนแม้ในสมัยใหม่ถึงยุคโลกภิวัตน์ ชาวจีนยังคงอพยพออกนอกประเทศแต่ด้วยเงื่อนไขแตกต่างจากเดิม ระบบข่าวสารโทรคมนาคมสมัยใหม่ทำให้ชาวจีนสามารถรับรู้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจก่อนการเดินทางและเลือกที่จะดำรงฐานะเป็น “sojourner” หรือ “settlers” นอกจากนี้ความคิดชาตินิยมจีนที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งคนจีนรุ่นใหม่ที่เกิดโตภายใต้เศรษฐกิจการค้าสมัยใหม่ ทำให้พวกเขามีความสามารถและประสิทธิภาพต่อการจัดการบริหารธุรกิจได้ดี ที่สำคัญกฎหมายต่างแดนยังมีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินที่ดีขึ้น รวมทั้งรัฐบาลต่างถิ่นให้การสนับสนุนพวกเขาเพิ่มขึ้น เนื่องจากชาวจีนเหล่านี้สามารถสร้างกำไรและรายได้ให้รัฐบาลท้องถิ่นฐานะชาวจีนโพ้นทะเลจึงดีขึ้นอย่างมาก เมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมา

และงานของ Craig J. Reynolds (๒๕๔๐) เป็นการศึกษา เรื่องการเข้ามาและการถ่ายทอดแบบอย่างวัฒนธรรม ความเป็นจีนโดยใช้วรรณกรรมพงศาวดารจีน “สามก๊ก” เป็นกรณีศึกษาในเรื่อง “Tycoons and Warlords : Modern Thai Social Formation and Chinese Historical Romance” Craig J. Reynolds อธิบายถึงจุดเริ่มต้น “สามก๊ก” นิยายพงศาวดารจีน ซึ่งเขียนขึ้นสมัยราชวงศ์หมิงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ และได้แพร่หลายเข้ามาเมืองไทยครั้งแรก ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ด้วยการแปลของราชสำนักสยามวรรณกรรมเล่มนี้มีพัฒนาการแพร่หลาย ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของการเขียน และแปลใหม่หลากหลายฉบับและสำนวนสะท้อนถึงความนิยมของคนไทยที่มีต่อวรรณกรรมเล่มนี้ ในฐานะแหล่งรวมคุณธรรมแลภูมิปัญญาอันเป็นผลงาน ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมจีนที่มีอยู่ในเมืองไทย เขาวิเคราะห์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามก๊กฉบับต่างๆ ที่แพร่หลายในแต่ละยุคสมัยกับรูปแบบของสังคมไทยระหว่างช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ - ๒๐ ภายใต้อิทธิพลเรื่องการแปลการแพร่กระจาย การแตกเรื่องให้เป็นตอน การทำให้เป็นสินค้าและการทำให้เป็นสัญลักษณ์ ในพฤติกรรมทางการเมือง

ข้อสรุปสำคัญ คือ สามก๊กในสังคมไทยนั้น เป็นความพยายามในการจัดหาที่ให้กับความเป็นจีนในสังคมไทย เพื่อตอบสนองการเพิ่มปริมาณประชากรจีนทั้งในราชสำนัก และสังคมไทย เมื่อสามก๊กแพร่กระจายในรูปแบบสำนวนต่างๆ เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า สามก๊ก คือ เครื่องมือสร้างความเป็นไทยในหมู่ชาวจีนทำให้ชาวจีนและลูกหลานจีนที่เกิดเมืองไทย สามารถจัดที่ให้กับความเป็นจีนของเขาในสังคมไทยได้อย่างลงตัวในฐานะที่เป็นบ้านแห่งที่สองของพวกเขา นอกจากนี้ลักษณะ

ความเป็นตำราของสามก๊ก ยังทำหน้าที่ให้ความรู้ในระบบการศึกษาแบบจารีต ให้เรียนรู้เข้าใจถึงลักษณะชาติพันธุ์จีน เรียนรู้ความเป็นจีน และสามก๊กยังถูกทำให้เป็นสินค้าที่มีการผลิตซ้ำจำนวนมาก ในช่วงการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีกลุ่มชนชั้นกลางไทย - จีน เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจในระดับเจ้าสัว และมีอิทธิพลทางการเมือง สามก๊กมีฐานะเป็นแหล่งความรู้ที่แสดงกลยุทธ์ความสำเร็จของผู้บริหารการค้า และผู้นำทางการเมือง เนื่องจากขณะเดียวกันความรู้ ในสามก๊กยังเป็นนิยายที่สร้างมายาคติทางการเมือง ทำให้เกิดมิติเปรียบเทียบการแข่งขันอำนาจการเมืองของผู้ทำการเมืองกับตัวละครในสามก๊กโดยเฉพาะผู้ทำกองทัพในฐานะขุนศึกด้วย

ศุภลักษณ์ พรกุลวัฒน์ (๒๕๓๙) เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พัฒนาการการดำเนินธุรกิจและการดำรงเอกลักษณ์ธุรกิจแบบจีน : กรณีศึกษาสองตระกูล” มีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอภาพของการดำเนินบทบาททางด้านธุรกิจของคนจีนผู้ซึ่งมีส่วนอย่างสำคัญต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย การที่จะเข้าใจการดำเนินธุรกิจแบบจีนจำเป็นจะต้องให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมจีนด้วย เนื่องจากนักธุรกิจจีนเหล่านี้ได้มีการนำเอาวัฒนธรรมจีนมาใช้เป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจ กล่าวคือ “ระบบครอบครัว” นั่นเองอันถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการดำเนินธุรกิจที่มีความแตกต่างจากการดำเนินธุรกิจทั่วไป โดยได้จำกัดขอบเขตในธุรกิจของตระกูลหวังหลี และธุรกิจของตระกูลโซควัฒนา

ลักษณะเนื้อหาที่สำคัญของวิทยานิพนธ์ที่จะกล่าว คือ ในท่ามกลางกระแสการปรับตัว เพื่อให้เข้ากับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมา ธุรกิจของทั้งตระกูลหวังหลี และตระกูลโซควัฒนา ก็ยังยึดเอกลักษณ์เฉพาะในการดำเนินธุรกิจแบบจีนภายใต้รูปแบบ”อุดมการณ์ครอบครัว”ดังที่ปรากฏ ให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน

โดย ศุภลักษณ์ พรกุลวัฒน์ ได้อ้างอิงงานนักศึกษาระดับปริญญาโทเกี่ยวกับ”อุดมการณ์ครอบครัว”และแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวของชาวจีน(Chia or chia-ting) ดังนี้

งานศึกษาของ **ฮิอา ตุงเฟ** (Hsiao-Tung Fei) เกี่ยวกับหมู่บ้านแห่งหนึ่งทางตะวันออกของประเทศจีน เมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๕ นั้นได้มีการกล่าวถึงกลุ่มทางสังคมขั้นพื้นฐาน ในหมู่บ้านของชาวจีน ที่ เรียกว่า”A Chia”ซึ่งหมายถึงครอบครัวขยาย (an expanded family) ที่สมาชิกของกลุ่มเป็นเจ้าของทรัพย์สินร่วมกัน และมีการร่วมมือกันในการดำเนินชีวิตผ่านการแบ่งงานกันทำ โดยที่ “Chia” ก็คือ “family” ที่นักมานุษยวิทยานำมาใช้นั่นเอง เพียง”family” เป็นการกล่าวถึงหน่วยที่ให้กำเนิดลูกหลาน ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่และเด็กอ่อน ขณะที่ “Chia” เป็นการรวมถึงเด็กที่โตแล้ว คนที่แต่งงานแล้ว และยังคงรวมถึงเครือญาติทางฝ่ายพ่อด้วย “Chia” จะเน้นการพึ่งพาอาศัยระหว่างกันของพ่อแม่และเด็ก รวมทั้งให้ความคุ้มครองไปถึงคนแก่ที่ไม่สามารถทำงานได้ด้วย ซึ่งลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ “Chia” มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดความต่อเนื่องทางสังคมและการร่วมมือระหว่างสมาชิกด้วยกันแน่นแฟ้นมากขึ้นด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกและความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาเป็นพื้นฐานในการจัดระเบียบครอบครัว แต่ใน “Chia” จะเน้นการพึ่งพาอาศัยระหว่างกันของพ่อแม่และเด็ก รวมทั้งให้ความคุ้มครองไปถึงคนแก่ที่ไม่สามารถจะทำงานได้ด้วย ซึ่งลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ “Chia” มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดความต่อเนื่องทางสังคมและการร่วมมือระหว่างสมาชิกด้วยกันแน่นแฟ้นมากขึ้นด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกและความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาเป็นพื้นฐานในการจัดระเบียบครอบครัว แต่ใน “Chia” ความสัมพันธ์อันแรกดูเหมือนจะมีความสำคัญมากกว่าลักษณะพิเศษของ “Chia” ก็คือ ลูกชายที่แต่งงานแล้วมักจะไม่แยกตัวจากพ่อแม่ของเขาโดยเฉพาะเมื่อพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งได้เสียชีวิตไป การหาคู่ให้ลูกชายถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่พ่อ พ่อจะเป็นผู้ที่เลือกคู่และเตรียมพิธีการแต่งงานให้ ซึ่งจุดประสงค์หลักของการแต่งงานก็เพื่อที่จะทำให้เกิดความต่อเนื่องของการสืบสายเลือด การที่จะได้ลูกหลานมาสืบทอดครอบครัวอย่างแน่นอนต่อไปนั้น จึงเป็นการพิจารณาของหัวหน้าครอบครัว ในการเลือกลูกสะใภ้สถานภาพของผู้หญิง (ลูกสะใภ้) จะได้รับอย่างเต็มที่ภายหลังจากการมีลูก การเกิดของเด็กถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดระเบียบองค์ภภายใน “Chia” จากความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกความสำคัญของการมีเด็กสามารถอธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับความต่อเนื่องของการสืบสายเลือดได้ เพราะมันเป็นการสร้างความมั่นใจในความต่อเนื่องของสายเครือญาติ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูต่อพ่อแม่โดยผ่านการบูชาบรรพบุรุษของเขา

ความต่อเนื่องทางสังคมในเครือญาติถูกทำให้ซับซ้อนโดยการเน้นความเป็นพี่น้องกันเพียงด้านเดียว การเป็นสมาชิกและทรัพย์สินสมบัติของคนคนหนึ่งไม่ได้ถูกถ่ายเทอย่างเท่าเทียมกันไปสู่อุบลูกชายและลูกสาว แต่จะเน้นเพียงทางด้านลูกชายเท่านั้น ถึงแม้ว่าทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะได้รับการดูแลจากพ่อแม่ของเขา แต่เมื่อพวกเขาโตขึ้นและแต่งงานไปนั้น ลูกชายก็ยังอาศัยอยู่ในบ้านของพ่อแม่ ขณะที่ลูกสาวจะแยกจากพ่อแม่ไปอาศัยอยู่กับสามี โดยไม่อาจจะอ้างถึงสิทธิในทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่เธอได้ยกเว้นสินสมรส ลูกสาวไม่มีหน้าที่ที่จะต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ ยกเว้นการให้ของขวัญและการช่วยเหลือทางการเงินตามแต่โอกาส ทรัพย์สินสมบัติจะตกทอดมายังลูกชายผู้ซึ่งมีหน้าที่จะต้องดูแลพ่อแม่จนแก่เฒ่า ดังนั้นหลักของการสืบสายเลือดจึงเป็นการสืบสายเลือดทางฝ่ายพ่อ (patrilineal) (Hsiao-Tung Fei, ๑๙๔๐, p ๒๗ - ๕๕ อ้างถึงในศุภลักษณ์ พรกุลวัฒน์, ๒๕๓๙ : ๑๙ - ๒๐)

ส่วนงานเขียนของ **อลงกา แลง (Olga Lang)** ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง **ครอบครัวจีนในยุคเก่าและครอบครัวจีนในยุคปัจจุบัน** (ค.ศ. ๑๙๓๖ - ๑๙๓๗) นั้น ได้ให้ความสนใจครอบครัวจีนในฐานะที่เป็นสถาบันทางสังคมของคนจีนที่สำคัญมากที่สุด เพราะความเข้าใจในครอบครัวจีนจะช่วยให้เข้าใจได้ถึงวิถีชีวิตและทัศนคติของคนจีนได้ ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวจีนซึ่งเป็นครอบครัวที่มีความแข็งแกร่งมากที่สุดในโลกนั้นจะช่วยทำให้เข้าใจถึงโครงสร้าง

พัฒนาการ และหน้าที่ของครอบครัวของชาวจีน (chai or chia-ting) ซึ่งต้องอ้างอิงไปถึงครอบครัวในทางเศรษฐกิจด้วย โดยครอบครัวหน่วยหนึ่งจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีความเกี่ยวข้องกันทางสายเลือด, ทางการแต่งงานหรือการเป็นยอมิตรกัน และมีทรัพย์สินสมบัติร่วมกัน การแบ่งแยกครอบครัวออกไปจะถือว่าเป็นการยุติบทบาทการเป็นสมาชิกในครอบครัวเดิม

ในส่วนของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนั้นจะมีการจัดลำดับชั้นโดยพิจารณาจากรุ่นอายุคน (generation), อายุ และเพศ โดยผู้ที่อยู่ในรุ่นอายุคนที่แก่กว่าจะมีอำนาจเหนือผู้ที่อยู่ในรุ่นอายุคนที่อ่อนกว่า ภายในแต่ละชั่วอายุคนผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีอำนาจเหนือผู้ที่มีอายุน้อยกว่าและผู้ชายจะมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง

ถึงแม้ว่านักสอนศีลธรรมชาวจีนจำนวนมากจะเน้นที่ความกตัญญูต่อทั้งพ่อและแม่ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วอำนาจที่แท้จริงจะอยู่ทางฝ่ายพ่อ ดังจะเห็นได้จากกฎหมายและจารีตต่างๆ ของจักรวรรดิจีนที่ให้อำนาจแก่พ่อ สามี และหัวหน้าครอบครัวอย่างมากนั่นเอง แม้กระทั่งลัทธิขงจื้อก็สอนให้พ่อแม่และลูกมีความรักต่อกัน รวมทั้งเน้นที่ความกตัญญูตเวที (filial piety หรือ hsiao) ที่ลูกมีต่อพ่อแม่ นั่นถือเป็นรากฐานของคุณงามความดีทั้งหมด โดยเฉพาะเขาเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกชายซึ่งจะทำให้อำนาจทางฝ่ายพ่อแข็งแกร่งขึ้น

หัวหน้าครอบครัวก็คือ สมาชิกผู้ชายที่มีอายุมากที่สุด ซึ่งจะเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบูชาบรรพบุรุษ พิธีแต่งงานของบรรดาลูกๆ และพิธีฝังศพ รวมทั้งยังเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติของครอบครัวแต่เพียงผู้เดียวด้วย พ่อจะแบ่งทรัพย์สินสมบัติได้แก่ลูกชายทุกคนเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับการใช้อำนาจในการควบคุมวิถีชีวิตของบรรดาลูกๆ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกชายถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ถึงแม้ว่าแม่จะแสดงออกถึงความรักต่อลูกๆ มากกว่าพ่อก็ตาม แต่แม่ก็ไม่มีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตของลูกได้เท่าเทียมพ่อ (Olga Lang, ๑๙๖๘ อ้างถึงใน ศุภลักษณ์ พรกุลวัฒน์, ๒๕๓๙ : ๒๐ - ๒๑)

สำหรับงานเขียนของ เจอรัล อาร์ เลสลีย์ และเชลล่า เค คอร์แมน (Gerald R. Leslie and Sheila K. Korman) ค.ศ. ๑๙๘๘ นั้นได้ให้ความสนใจครอบครัวจีนเนื่องจากไม่เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงเลยตลอดกว่า ๒๐๐๐ ปี หรืออาจจะมีการเปลี่ยนแปลงที่ช้ามากจนแทบจะมองไม่เห็นเมื่อเทียบกับครอบครัวของประเทศทางแถบตะวันตก โดยเขาได้กล่าวถึงครอบครัวจีนตามจารีต (the traditional Chinese family) ว่าอาจจะเป็นตัวแทนระบบครอบครัวของชาวตะวันออกได้ เช่นเดียวกับครอบครัวอเมริกันซึ่งอาจจะเป็นตัวแทนระบบครอบครัวของชาวตะวันตก โดยในส่วนของครอบครัวจีนตามจารีตนั้นได้มีความพยายามที่จะแบ่งแยกให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างครอบครัวของพวกผู้ดี (The Gentry Family) ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินกับครอบครัวชาวนา (The Peasantry Family) ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่ทำงานอยู่ในที่ดินของพวกผู้ดี รวมทั้งยังกล่าวถึงพวกพ่อค้า ช่างฝีมือ ทหาร ฯลฯ ที่อยู่ท่ามกลางคนสองกลุ่มนี้ด้วย ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้มีการปฏิบัติตามแบบแผนทาง

สังคมของพวกชาวนาเลยและหากสถานภาพทางเศรษฐกิจของพวกเขาสูงพอก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามแบบแผนของพวกผู้ดี อย่างไรก็ตามแบบแผนทางสังคมของพวกผู้ดีนั้นได้ถูกนำมาใช้วางเป็นมาตรฐานของประเทศทั้งหมดถึงแม้ว่าแบบแผนดังกล่าวจะเป็นแบบแผนตามอุดมคติก็ตาม กล่าวคือครอบครัวของพวกผู้ดีตามจารีต (the traditional gentry family) นั้น จะมีพ่อเป็นหัวหน้าครอบครัว (patriarchal), มีการสืบเชื้อสายทางฝ่ายพ่อ (patrilineal), มีถิ่นพำนักอาศัยอยู่กับฝ่ายพ่อ (patrilocal), และมีคู่แบบสามีเดียวภรรยาเดียว (monogamous) โดยครอบครัวเช่นนี้จะรวมหัวหน้าครอบครัวและภรรยา, ลูกชายและลูกสะใภ้, ลูกสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน, หลานชายและหลานสะใภ้, หลานสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน, เหลนชายและเหลนสะใภ้, เหลนสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน, ฯลฯ ซึ่งตามอุดมคติแล้วจะมีคน ๖ - ๙ รุ่นอายุคนอาศัยอยู่ร่วมกันโดยไม่มีการแบ่งทรัพย์สินสมบัติ ครอบครัวของพวกผู้ดีตามอุดมคติเช่นนี้เป็นครอบครัวที่ใหญ่มากทุกคนอาศัยอยู่ร่วมกันทั้งหมด และจะยังคงเป็นเช่นนั้นเรื่อยมาหลายรุ่นอายุคนเท่าที่มันจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามแบบแผนครอบครัวของพวกผู้ดีจริงๆ แล้วค่อนข้างจะแตกต่างจากอุดมคติที่กล่าวถึง เพราะหากพิจารณาถึงอายุขัยของคนจีนแล้วอย่างมากที่สุดน่าจะมีแค่เพียง ๓ - ๔ รุ่นอายุคนในแต่ละครอบครัวเท่านั้น แต่ก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องมีลักษณะเหมือนกันทุกครอบครัวทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจด้วย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สำคัญอันหนึ่งที่ป้องกันไม่ให้ครอบครัวจีนแตกสลายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวอีกด้วย นั่นก็คือการบูชาบรรพบุรุษ (the ancestor worship) อันถือได้ว่าเป็นความรับผิดชอบหลักและเป้าหมายหลักของชีวิตคนจีน รวมทั้งยังมีปัจจัยอีกอันหนึ่งที่สนับสนุนปัจจัยข้างต้นนั่นคือ การกตัญญูต่อบิดามารดา (the doctrine of filial piety) มีปัจจัยเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะรักษาอุดมคติของครอบครัวใหญ่ไว้ได้โดยไม่ถูกผลกระทบจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

ตามอุดมคติแล้วครอบครัวจีนจะดำเนินไปถึง ๙ รุ่นอายุคนโดยไม่มีการแบ่งแยกทรัพย์สินสมบัติ กฎของการสืบทอดมรดกมีอยู่ว่าลูกชายทุกคนจะได้รับมรดกเท่าเทียมกัน ถึงแม้ว่าในความเป็นจริงลูกชายคนโตจะได้รับส่วนแบ่งมรดกมากกว่าก็ตาม การไม่เท่าเทียมกันเช่นนี้เป็นผลสะท้อนของการเป็นลูกคนแรก (บุตรคนหัวปี) ในเชิงพิธีกรรม ซึ่งลูกคนโตจะได้รับมอบหมายให้เป็นตัวหลักในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการบูชาบรรพบุรุษ ถ้าไม่มีการแบ่งสมบัติเกิดขึ้นภายในครอบครัว พี่ชายคนโตจะถูกกำหนดให้ดำเนินบทบาทเช่นเดียวกับพ่อในฐานะหัวหน้าครอบครัว ถ้าครอบครัวยังคงอยู่ครบบริบูรณ์ ทรัพย์สินสมบัติก็ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของพ่อผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวโดยที่ลูกๆ ไม่อาจมีการร้องขอให้แบ่งทรัพย์สินสมบัติ อย่างไรก็ตาม ความจงรักภักดีเช่นนี้กลับไม่เกิดขึ้นเมื่อพี่ชายคนโตเข้ามารับหน้าที่หัวหน้าครอบครัวแทนพ่อซึ่งได้เสียชีวิตหรือเกษียณอายุไปแล้ว แต่ถ้าหากทรัพย์สินสมบัติของครอบครัวไม่ได้เพิ่มจำนวนขึ้นการขยายครอบครัวก็จะเป็นการลดจำนวนทรัพย์สินสมบัติของแต่ละบุคคลให้น้อยลงไป เมื่อมีการแบ่งทรัพย์สินสมบัติเกิดขึ้น พี่น้องแต่ละคนก็จะแยกผู้สืบลายโลหิตสายตรงของเขาออกมาและไปตั้งครอบครัวใหม่โดยที่ตัวเขาเป็นหัวหน้าครอบครัวเอง การ

แบ่งทรัพย์สินสมบัติมักเกิดขึ้นเมื่อมีการตายของผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว ความแข็งแกร่งของอุดมคติแบบครอบครัวเช่นนี้ได้ถูกอธิบายโดยความต่อเนื่องของอุดมคติดังกล่าวแม้ว่าจะมีความเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้นก็ตาม

ครอบครัวจีนตามจารีตเป็นตัวอย่างที่ดีของระบบเครือญาติ รวมทั้งมีการวางโครงสร้างของสังคมตามอายุและเพศด้วย กล่าวคือบทบาทของสมาชิกในครอบครัวจะเป็นไปตามกลุ่มอายุที่พวกเขาสังกัดอยู่ ส่วนพฤติกรรมนั้นจะถูกกำหนดตามเพศด้วยการแบ่งแยกบทบาททางเพศระหว่างหญิงและชายค่อนข้างชัดเจน โดยชาวจีนถือว่าเด็กชายมีค่าสำหรับครอบครัวมาก เพราะลูกชายจะเป็นผู้สืบทอดครอบครัวและเป็นผู้จัดเตรียมการบวชบรรพบุรุษต่อไป ส่วนเด็กผู้หญิงจะมีค่าและเป็นที่ยินดีต้อนรับเข้าสู่ครอบครัว ก็ต่อเมื่อการเกิดของเขาไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางการเงิน และไม่ได้เป็นการเกิดที่กีดกันการเกิดของลูกชายทั้งเด็กผู้หญิง และเด็กผู้ชายย้ายเข้าไปอยู่ในการดูแลของพ่อแม่ โตขึ้นส่วนเด็กผู้หญิงยังคงอยู่ภายใต้การดูแลของแม่และได้รับการฝึกเพื่อเตรียมตัวเป็นภรรยาและแม่ การแต่งงานเป็นการเตรียมผู้ที่จะมาทำหน้าที่ต่อบรรพบุรุษ และต่อครอบครัวอย่างสมบูรณ์ ซึ่งจะถูกกำหนดขึ้นโดยหัวหน้าครอบครัว ถ้ามีการแต่งงานเกิดขึ้นผู้หญิงจะถูกตัดขาดจากการเป็นสมาชิกในครอบครัวของพ่อและกลายเป็นสมาชิกของครอบครัวสามีทันที (Gerald R. Leslie and Sheila K. Korman, ๑๙๘๙, p. ๘๑-๑๑๑ อ้างถึงใน ศุภลักษณ์ พรกุลวัฒน์, ๒๕๓๙ : ๒๒-๒๔)

ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ (๒๕๔๒) เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่อง “เอกลักษณ์ชาติพันธุ์คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่” ผลการศึกษา การสำรวจวัฒนธรรมจีนพบว่า ชาวจีนรุ่นแรกมีสำนึกความเป็นจีนอยู่มากและเลือกสำรวจวัฒนธรรมจีนไว้ สมาชิกรุ่นที่ ๒ ของครอบครัวสามารถรักษาวัฒนธรรมจีนที่พ่อแม่ถ่ายทอดไว้ให้ ขณะเดียวกันเริ่มมีการปรับตัวบางอย่าง เช่น พูดภาษาไทย เรียนรู้วัฒนธรรมไทยจากโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน การปรับตัวนี้ปรากฏชัดในรุ่นที่ ๓ เมื่อสมาชิกของครอบครัวมีเป้าหมายที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทย ประกอบกับรัฐบาลไทยในช่วงเวลานั้นมีนโยบายพยายามกดดันให้ชาวจีนในประเทศกลายเป็นไทย เนื่องจากเหตุผลทางการเมือง ด้วยเหตุนี้คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ ๒ และรุ่นที่ ๓ จึงมีแนวโน้มตัดสินใจเลือกเป็นไทย และเลือกสำรวจเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีนไว้ ในฐานะสมาชิกของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนตามแนวคิดการเลือกอย่างมีเหตุผล

การเลือกประกอบอาชีพและการศึกษา พบว่า ชาวจีนรุ่นแรกส่วนใหญ่เลือกประกอบอาชีพเกษตรมากกว่าการค้าขาย เนื่องจากไม่มีเงินทุนสำหรับการค้า แต่สมาชิกรุ่นที่ ๒ กลับมีแนวโน้มออกจากอาชีพเกษตรไปสู่อาชีพที่ดีกว่า ได้แก่ อาชีพช่างฝีมือ และอาชีพค้าขาย นอกจากนี้ยังพบว่าชาวจีนรุ่นแรกไม่พยายามแสดงบทบาทการเป็นคนกลางทางการค้า ดังที่ Bonacich ได้กล่าวไว้ ส่วนด้านการศึกษาพบว่า พ่อแม่ชาวจีนสมัยก่อนไม่นิยมให้ลูกเรียนหนังสือ เพราะสนใจแต่เรื่องทำมาหากิน เมื่อฐานะครอบครัวดีขึ้นจึงยอมให้ลูกเรียนหนังสือ คนไทยเชื้อสายจีนที่จบระดับการศึกษาภาค

บังคับมักจะเลือกประกอบอาชีพตามพ่อแม่ ส่วนผู้ที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสเลือกประกอบอาชีพที่ดีกว่า แนวโน้มการประกอบอาชีพของคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่จึงมีความหลากหลาย

ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งถิ่นฐานและอาชีพ พบว่า หลังจากที่ชาวจีนตัดสินใจตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยแล้ว ลักษณะอาชีพก่อนและหลังการตัดสินใจตั้งถิ่นฐานยังไม่เปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนอาชีพจากการทำเกษตรมาเป็นค้าขายจะเกิดขึ้นในรุ่นที่ ๒ หรือรุ่น ๓ หลังจากตัดสินใจตั้งถิ่นฐานตามค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีนที่ชอบค้าขาย ดังนั้น การเลือกที่อยู่อาศัยของคนไทยเชื้อสายจีนจึงมักตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมือง หรือชุมชนที่มีความเจริญตามลักษณะการประกอบอาชีพ

ด้านเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีน พบว่า เมื่อประเทศจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ ในปี พ.ศ.๒๔๙๒ รัฐบาลไทยมีความวิตกกังวลและต้องการคลายความเป็นจีนเพื่อส่งเสริมลัทธิชาตินิยมไทย จึงมีมาตรการควบคุมชาวจีนในประเทศไทยอย่างเข้มงวด ชาวจีนต้องยอมละทิ้งเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ใหม่ให้สอดคล้องกับประเทศที่ตนเข้าไปอยู่โดยมีลักษณะที่เรียกว่า ทวิลักษณ์ (Double Identity) กลายเป็นลักษณะเฉพาะของคนไทยเชื้อสายจีนในเวลาต่อมา

ทั้งนี้ ธมมวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ ได้อ้างอิงงานศึกษาที่เสนอภาพเกี่ยวกับ “เอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีน” ดังนี้

อมรา พงศาพิชญ์ (๑๙๙๕) เสนอบทความเรื่อง “Chinese Settlers and Their Role in Modern Thailand” บทความนี้กล่าวถึงบทบาทของค่านิยมและการนับถือศาสนาพุทธแบบไทยในสังคมไทยโบราณและการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคมและอุดมการณ์การพัฒนาในสังคมไทยปัจจุบันและบทบาทของชาวจีนในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง สาระสำคัญโดยสรุปคือ ก่อนศตวรรษที่ ๒๑ ชาวจีนอพยพออกจากประเทศจีนเพื่อต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าและความมั่งคั่ง เมื่อชาวจีนอพยพสามารถหาเงินได้จำนวนหนึ่งก็จะจัดการส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวและญาติที่อยู่ในประเทศจีน ชาวจีนอพยพรุ่นแรกที่เข้ามามีความประสงค์ที่จะรวบรวมเงินให้ได้จำนวนหนึ่งเพื่อเป็นทุนในการกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในประเทศจีน แต่ต่อมาคนจีนได้ตัดสินใจตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ชาวจีนกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในทางการค้า เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยได้รับความสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงในคณะรัฐบาล มีการจัดตั้งสมาคม องค์กร ภารกิจอุตสาหกรรมต่างๆ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างพ่อค้าชาวจีนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในบริบทสังคมไทย พุทธศาสนาซึ่งเคยเป็นอุดมการณ์ของรัฐและเป็นองค์ประกอบของการบูรณาการทางสังคมในอดีตถูกแทนที่ด้วยอุดมการณ์ทุนนิยมกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย ให้สิทธิเสรีภาพแก่บุคคลในทางเศรษฐกิจ สังคม และการนับถือศาสนา ทำให้อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาลดความสำคัญลง อย่างไรก็ตามค่านิยมทางศาสนาและโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาก็ยังมีให้เห็นอยู่ทั่วไป

ทั้งคนไทยและคนจีนพยายามปรับตัวในส่วนที่แตกต่างกันทั้งวัฒนธรรมและอุดมการณ์ คนไทยพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับอุดมการณ์ทุนนิยมที่เชื่อว่าส่งเสริมการพัฒนาประเทศตามนโยบายรัฐ ในขณะที่คนจีนเต็มใจรับอุดมการณ์ทุนนิยมเต็มทีเพราะสอดคล้องกับวิถีชีวิตและค่านิยมของผู้อพยพย้ายถิ่นและตั้งรกรากในดินแดนใหม่ ปัจจุบันนี้กระบวนการโลกาภิวัตน์ (globalization process) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกับกระบวนการทันสมัย (modernization) ทำให้ชาวจีนที่อยู่ในประเทศไทยมีความเป็นสากลและเป็นไทยมากขึ้น แม้เมื่อวัฒนธรรมผสมไทยจีนเกิดขึ้น มรดกดั้งเดิมของชาวจีนก็ยังคงถูกรักษาไว้ คนจีนในประเทศไทยและลูกหลานมีความผูกพันกับกระบวนการพัฒนาประเทศไทย ลูกครึ่งไทย-จีน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศไทยส่วนหนึ่ง แต่ก็รักษาอัตลักษณ์ของความเป็นจีนอย่างภาคภูมิใจ (อมรา พงศาพิชญ์, ๑๙๙๕ อ้างถึงใน ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ, ๒๕๔๒ : ๒๐-๒๑)

คริสติน่า บลัง แซนตัน (Cristina Blanc Szanton) (๑๙๘๓) ศึกษาเรื่อง “Thai and Sino-Thai in Small Town Thailand : Changing Patterns of Interethnic Relation” ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคนไทยและคนจีนในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นการวิเคราะห์ทัศนคติตั้งแต่อดีตอาศัยข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการที่ทำการศึกษเกี่ยวกับคนจีนในไทย ได้แก่ข้อมูลของ Skinner, Amyot, Boonsanong เป็นต้น และอีกส่วนหนึ่งเป็นการศึกษาของ Szanton เอง ซึ่งเป็นเรื่องคนจีนที่อยู่ในอำเภอศรีราชา การศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของผลกระทบกลมกลืนคนจีนตั้งแต่อพยพเข้ามา โดยมีวิธีการต่างๆ ในการผสมกลมกลืน เช่น แต่งงานกับคนไทย การควบคุมการศึกษาในโรงเรียนจีน และการสนับสนุนคนจีนให้ใช้ชื่อไทย การผสมกลมกลืนคนจีนในประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างมาก นอกจากนี้ Szanton ยังให้ความสนใจในเรื่องพฤติกรรมที่มีผลต่อการผสมกลมกลืนคนจีนให้กลายเป็นไทยด้วย

Szanton ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการแต่งงานระหว่างคนไทยกับคนจีนว่าไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดรูปแบบการผสมกลมกลืนเสมอไป ผลกระทบจากองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจได้ทำให้ลักษณะครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในศรีราชาเปลี่ยนแปลงไป แม้จะดำเนินธุรกิจในรูปแบบครอบครัว แต่ก็มีกรณีเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นเพราะประสบความสำเร็จในธุรกิจทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้กลายเป็นชนชั้นกลางในชุมชนดังกล่าว บทบาทและสถานภาพของสตรีในครอบครัวก็เปลี่ยนไป สตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้นแต่ยังคงพึ่งตนเองไม่ได้ ต้องทำงานให้แก่ครอบครัวเท่านั้น โดยเฉพาะผู้หญิงที่ครอบครัวดำเนินธุรกิจขนาดเล็ก ในปี พ.ศ.๒๕๑๗ ผู้หญิงไทยเชื้อสายจีนเพียงร้อยละ ๑๙ ที่ดำเนินธุรกิจของตนเอง หรือประกอบอาชีพอิสระที่ไม่ใช่ของครอบครัว แต่ในแง่ทัศนคติยังคงผูกพันกับครอบครัวเป็นสำคัญ (Cristina Blanc Szanton, ๑๙๘๓ อ้างถึงใน ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ, ๒๕๔๒ : ๑๖)

คริสติน่า บลัง แซนตัน Cristina Blanc Szanton (๑๙๘๕) เสนอบทความเรื่อง “Gender and Intergenerational Resource Allocations : Thai and Sino-Thai Household in Central

Thailand” กล่าวถึงการศึกษเปรียบเทียบลักษณะครอบครัวของคนไทยและคนจีนในอำเภอศรีราชา เช่นเดียวกัน พบว่ามีข้อแตกต่างระหว่างคนไทยและคนจีนหลายข้อ คือ ในเรื่องจำนวนบุตรซึ่งคนไทยโดยเฉลี่ยมีบุตรอยู่ ๒-๓ คน ในขณะที่คนจีนนิยมมีบุตรโดยเฉลี่ย ๕-๖ คน ชายไทยจะแต่งงานและมีบุตรคนแรกเมื่ออายุเลย ๒๖ ปี แต่ชายจีนจะแต่งงานและมีบุตรคนแรกเมื่ออายุประมาณ ๒๑-๒๔ ปี ในการสืบทอดมรดกคนจีนจะไม่มีแบ่งมรดก แต่จะเก็บรักษาธุรกิจของครอบครัวไว้เป็นสมบัติส่วนกลางของทุกคน ซึ่งผิดกับคนไทยที่จะแบ่งออกเป็นส่วนตัว เพื่อให้แต่ละคนไป Szanton ศึกษาคนจีนที่เป็นเจ้าของร้านค้าธุรกิจต่างๆ ในอำเภอศรีราชา พบว่าในการทำธุรกิจของคนจีนผู้ชายจะมีบทบาทมาก ผู้หญิงถึงแม้จะมีส่วนช่วยเหลือในด้านการค้าของครอบครัวแต่การตัดสินใจก็เป็นหน้าที่ของผู้ชาย เรื่องที่เกี่ยวกับธุรกิจถือเป็นความลับที่จะให้คนภายนอกไม่รู้ได้ การร่วมมือกันภายในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ เพราะนั่นหมายถึงความสำเร็จที่จะได้รับ ถ้าไรที่ได้จะเป็นของส่วนรวมไม่ใช่ของใครคนหนึ่งโดยเฉพาะ ข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกข้อหนึ่ง คือ ปัจจุบันสตรีทั้งไทยและจีน ในอำเภอศรีราชามีสถานภาพที่ดีขึ้นมาาก สตรีเริ่มมีบทบาทในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งการที่สตรีมีบทบาทมากขึ้นนี้มีผลต่อการพัฒนาชุมชนด้วย (Cristina Blanc Szanton, ๑๙๘๕ อ้างถึงใน ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ, ๒๕๔๒ : ๑๖-๑๗)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๒

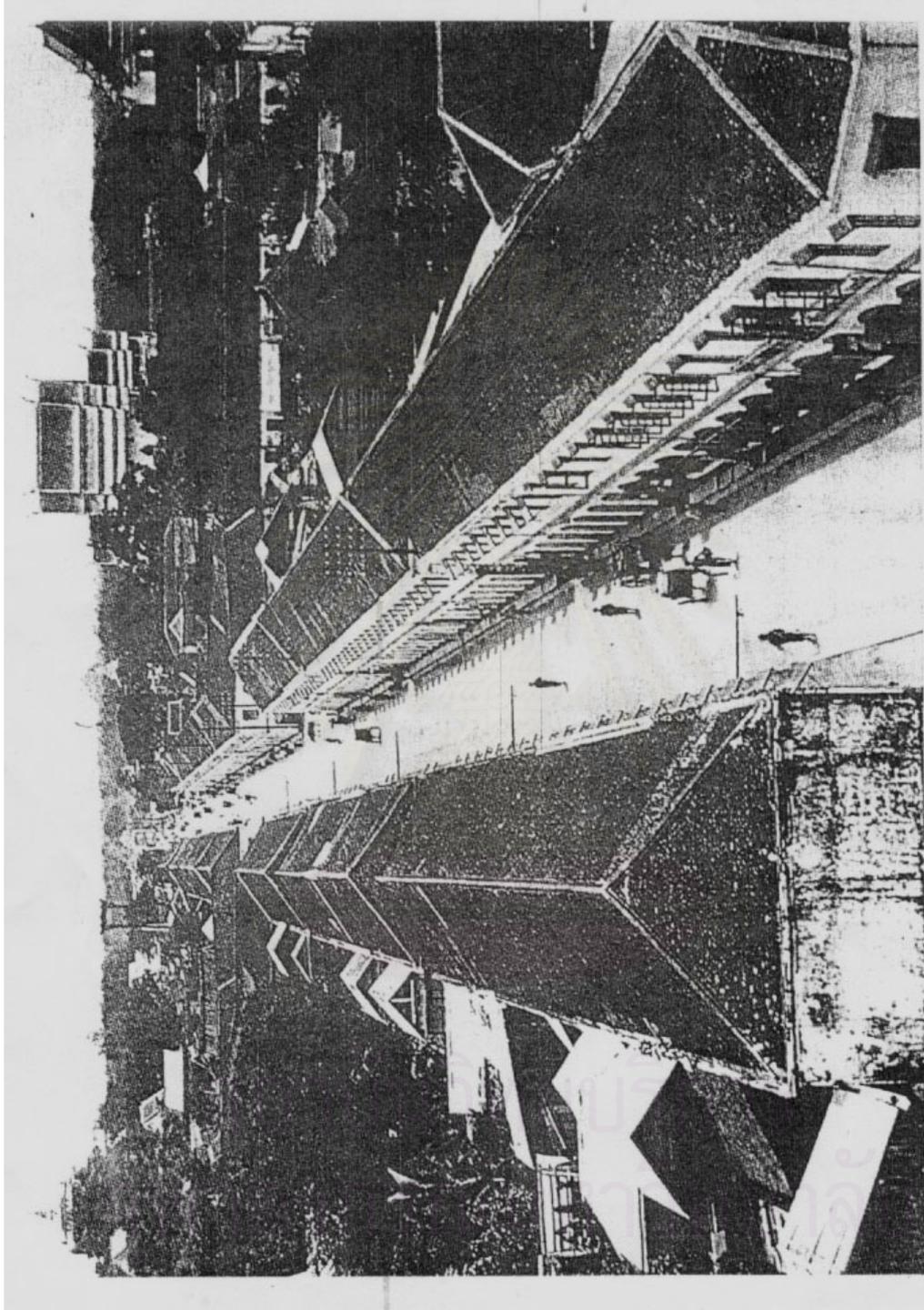
ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่งและวิถีชีวิตของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ประวัติความเป็นมา

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่งโดยรวมแล้วจะเป็นลักษณะชุมชนท่ามาค้าขาย ที่ได้มีการสืบทอดมารุ่นแล้วรุ่นเล่า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งกัน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

ถนนแพร่งนรา ถนนแพร่งภูธร และถนนแพร่งสรรพศาสตร์ จึงมีเรื่องราวเล่าขานกันมาตั้งแต่ยุคสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมากมาย เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีคุณค่ายิ่ง เพราะในอดีตเคยเป็นวังของพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ถึง ๓ พระองค์ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้นำพระนามของพระองค์เป็นชื่อถนนแพร่งนรา พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นภูวเรศธำรงศักดิ์ ได้นำพระนามของพระองค์มาเป็นชื่อถนนแพร่งภูธรและพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ ได้นำพระนามของพระองค์มาเป็นชื่อถนนแพร่งสรรพศาสตร์

คำว่า “แพร่ง” ในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่าเป็น ทางแยก แยกออก ดังนั้นบริเวณวังของทั้งสามแพร่ง ทางด้านทางเข้าจึงมีลักษณะเป็นสามแยกที่ทะลุผ่านเข้าออกได้ ๒ ฟาก ถนน คือระหว่างถนนอัษฎางค์กับถนนตะนาว อันเป็นที่มาของคำว่า แพร่ง แล้วตามด้วยชื่อถนนตามความหมายของพจนานุกรม ปัจจุบันพบว่าประเทศไทยใช้คำว่า แพร่งนำหน้าชื่อถนนทั้งสามแพร่งที่นี้เพียงแห่งเดียว นับเป็นแหล่งชุมชนที่มีมนต์เสน่ห์ มากหลายด้วยรสชาติของอาหารอร่อย มีความเก่าแก่และงดงามด้วยวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔

แพร่งนรา บริเวณที่ตั้งเป็นวังของ พระบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ พระนามเดิม พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าวรรณภาณุพันธุ์ราชสกุล วรรณรณ ณ อยุธยา เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๕๖ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเจ้าจอมมารดาเขียน ประสูติเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๔ ทรงรับราชการในกรมพระคลังมหาสมบัติ ตำแหน่งรองเสนาบดี ประทับ ณ วังซึ่งสมเด็จพระบรมราชชนกโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นริมถนนบ้านตะนาว มีอาณาเขตต่อจากวังกรมหมื่นภูวเรศธำรงศักดิ์ ขณะที่ประทับ ณ วังนี้ โปรดให้สร้างโรงละครชื่อโรงละครปรีดาลัย แสดงละครร้อง นับเป็นโรงมหรสพแห่งแรกของไทย พระองค์เองทรงเป็นนักประพันธ์และได้ประพันธ์บทละครไว้มากมาย มาสิ้นพระชนม์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ พระชันษาได้ ๗๑ ชันษา รูปทรงวังเป็นตึกผสมไม้ เป็นสถาปัตยกรรมแบบยุโรปผสมจีน ปัจจุบันบริเวณของวังยังหลงเหลืออยู่บางส่วน คือ โรงเรียนตะละภูคศึกษา ที่อยู่ตรงกึ่งกลางของถนนแพร่งนรา ในครั้งนั้นสันนิษฐานว่า โปรดให้ตัดถนนผ่านกลางวัง พร้อมกับสร้างตึกแถวสองข้างของถนน คนทั่วไปจึงเรียกชื่อถนนตามพระนามเจ้าของวังว่า “ถนนแพร่งนรา”

ถนนบำรุงเมือง ถายบนหอนาฬิกากระทรวงกลาโหม ในสมัยรัชกาลที่ ๕
ด้านซ้ายมือของภาพคือถนนเพชรบูรณ์

ภาพที่ ๒.๑

แพรงภูธร มาจากพระนามของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นภูเรศธำรงศักดิ์ พระนามเดิมพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าทิวดีถวัลยลาภตันราชสกุลทิววงศ์ เป็นพระโอรสองค์ที่ ๒๔ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ และเจ้าจอมมารดาตลับ ธิดาพระยาภูธรวรกิจ (นุช บุญยรัตพันธุ์) ประสูติเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๙๘

ทรงรับราชการตำแหน่งเสนาบดีนครบาล ประทับ ณ วัง ซึ่งสมเด็จพระบรมราชชนกโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น ณ พื้นที่ที่เคยเป็นวังเดิมของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ (พระองค์เจ้าชายชุมแสง) คือ บริเวณหัวมุมสี่กั๊กเสาชิงช้า ริมนนตະนาว โดยในการสร้างวัง รัชกาลที่ ๔ โปรดเกล้าฯ ให้รื้อตำหนักในพระราชวังนั้นทูลุทยานมาสร้างเป็นที่ประทับ

ต่อมากรมหมื่นภูเรศธำรงศักดิ์สิ้นพระชนม์ใน พ.ศ. ๒๔๔๐ หม่อมเจ้าในกรมได้ขายวังให้กับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตึกแถวและตัดถนนผ่านบริเวณวังเรียกชื่อถนนตามพระนามเจ้าของวัง ถนนแพรงภูธร ในปัจจุบันวังกรมหมื่นภูเรศธำรงศักดิ์มีเหลือไว้ แต่เพียงตำนานให้เล่าขาน

ถนนแพรงสรรพศาสตร์ มาจากพระนามของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ พระนามเดิม พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าทองแถม ถวัลยวงศ์ ตันราชสกุล ทองแถม เป็นพระโอรสองค์ที่ ๓๔ ประสูติเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๐๐

ทรงรับราชการในกรมช่างมหาดเล็ก ตำแหน่งผู้บังคับการกรม ประทับ ณ วังริมนนตະนาว ในอาณาเขตต่อจากวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิประพันธ์พงศ์ ทรงริเริ่มการเล่นกล้องและถ่ายภาพยนตร์เป็นคนแรกของไทย ในฐานะที่ทรงเป็นผู้บังคับการกรมช่างมหาดเล็ก หรือที่เรียกว่า “ช่างทองหลวง” ด้านหน้าวังของพระองค์จึงเป็นที่อยู่ของพวกช่างทองหลวงและเป็นที่ตั้งห้างทอง ของ นายแกรเลิต (Grahler) ชาวเยอรมัน ชื่อห้างแกรเลิตแอนด์คอมปะนี

อดีตของแพรงสรรพศาสตร์ในวันนี้ก็คือ “ซุ้มประตูวัง” บนถนนตະนาวเท่านั้น วันวานของอดีตถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากเกิดไฟไหม้ถนนแพรงสรรพศาสตร์ ใน พ.ศ. ๒๕๐๑ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ไฟไหม้แพรงสรรพศาสตร์อีก ชูนิติวิจิตรมาตรา ได้เขียนเล่าว่าไฟเริ่มเกิดขึ้นทางถนนแพรงนราใกล้ๆ โรงเรียนตะละภูค่อนไปทางอักษฎางค์ ต่อมาลมแรงมากไฟลามมาทางตรอกกำปะนี ลมแรงปั่นป่วนไปทุกทิศ ไฟติดมาทางตึกแถวถนนตະนาว ข้อสำคัญ พอเกิดไฟไหม้ ถนนแพรงสรรพศาสตร์ มีคนเต็มไปหมดตลอดจนถนนตະนาวส่วนใหญ่ก็พวก “ไทยมุง” มองดูไฟเห็นไหมอยู่ทุกทิศทุกทางในย่านแพรงสรรพศาสตร์ มองเห็นควันดำมีดตลบไปตั้งแต่หลังถนนแพรงนรา เรื่อยไปจนถึงถนนบูรณศิริ ซึ่งปรากฏว่าไฟข้ามถนนบูรณศิริไปติดโรงเรียน พระนคร และบ้านแถวนั้นอีกเล็กน้อยเว้นแต่ศาลเจ้าพ่อเสือซึ่งรอดมาทั้งสองคราวที่รอดจากไฟมาได้ เพราะมีกำแพงหินเตี้ยๆ ล้อมสามด้าน และตัวศาลก็เป็นหินเตี้ย ไฟไหม้แพรงสรรพศาสตร์คราวนี้ บ้านเรือนตกเป็นเหยื่อไฟหลายร้อยหลังคาเรือน นับเป็นครั้งใหญ่ที่สุด บ้านชูนิติวิจิตรมาตรา เหลือแต่พื้นดินกับขยะเถื่อนๆ ของดีมีราคาในบ้านสูญหมด แต่ที่สำคัญที่สุด คือ หนังสือที่

เป็นของเก่า ทั้งหนังสือฝรั่งและหนังสือไทย รวบรวมมาหลายสิบปี จนถึงหนังสือฝรั่งรุ่นใหม่หลายพันเล่ม ตกเป็นเหยื่อพระเพลิงไปในชั่วเวลาสี่ห้าชั่วโมง (กาญจนาคพันธุ์, ๒๕๔๒ : ๓๖-๓๗)

ในปัจจุบันแพ่งสรรพศาสตร์ได้เปลี่ยนไปเป็นอาคารพาณิชย์ ๔ ชั้น เป็นที่พักอาศัย และทำธุรกิจการค้า เช่น ตรงปากทางเข้ามาในแพ่งติดกับซุ้มประตูวัง จะเป็นที่ตั้งของร้านวิจิตรภูษาคาร จำหน่ายเครื่องหมายราชการและเครื่องแบบนักเรียน ถือได้ว่าเป็นร้านเก่าแก่มากร้านหนึ่ง ติดกันเป็นร้านจำหน่ายหนังสือ ชื่อ อักษรเจริญทัศน์ ฝั่งตรงข้ามเป็นโรงพิมพ์ของบริษัท มติชนติดกับโรงพิมพ์เป็นโรงแรมขนาดเล็ก ๒ ชั้น ไม่กี่สิบห้อง จากนั้นก็จะเป็นถนนตัดกลางซอยชื่อถนนบูรณศาสตร์ เลี้ยวซ้าย คือแพ่งนรา เลี้ยวขวาออกถนนบูรณศิริ

สมัยก่อนพวกนักเที่ยวเพลย์บอยที่จะไปเที่ยวหาความสำราญกับโสเภณีก็จะพูดว่า “ไปแพ่งสรรพศาสตร์” ก็จะเป็นที่รู้จักกัน ดังนั้นนามของแพ่งสรรพศาสตร์ จึงโด่งดังแพร่หลายจนคนทั้งเมืองรู้จักหมด และแพ่งสรรพศาสตร์นี้ก็ยังคงเคยเป็นที่พักอาศัยของ จอมพล ป. พิบูลย์สงครามและท่านผู้หญิงละเอียด ภรรยา อีกด้วย (โชติกา บุญรังศรี, ๒๕๔๒ : ๘๓)

ที่สุดของความงามยังคงเหลืออยู่ คือ ซุ้มประตูวัง ที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบยุโรปที่นิยมใช้กันในรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖

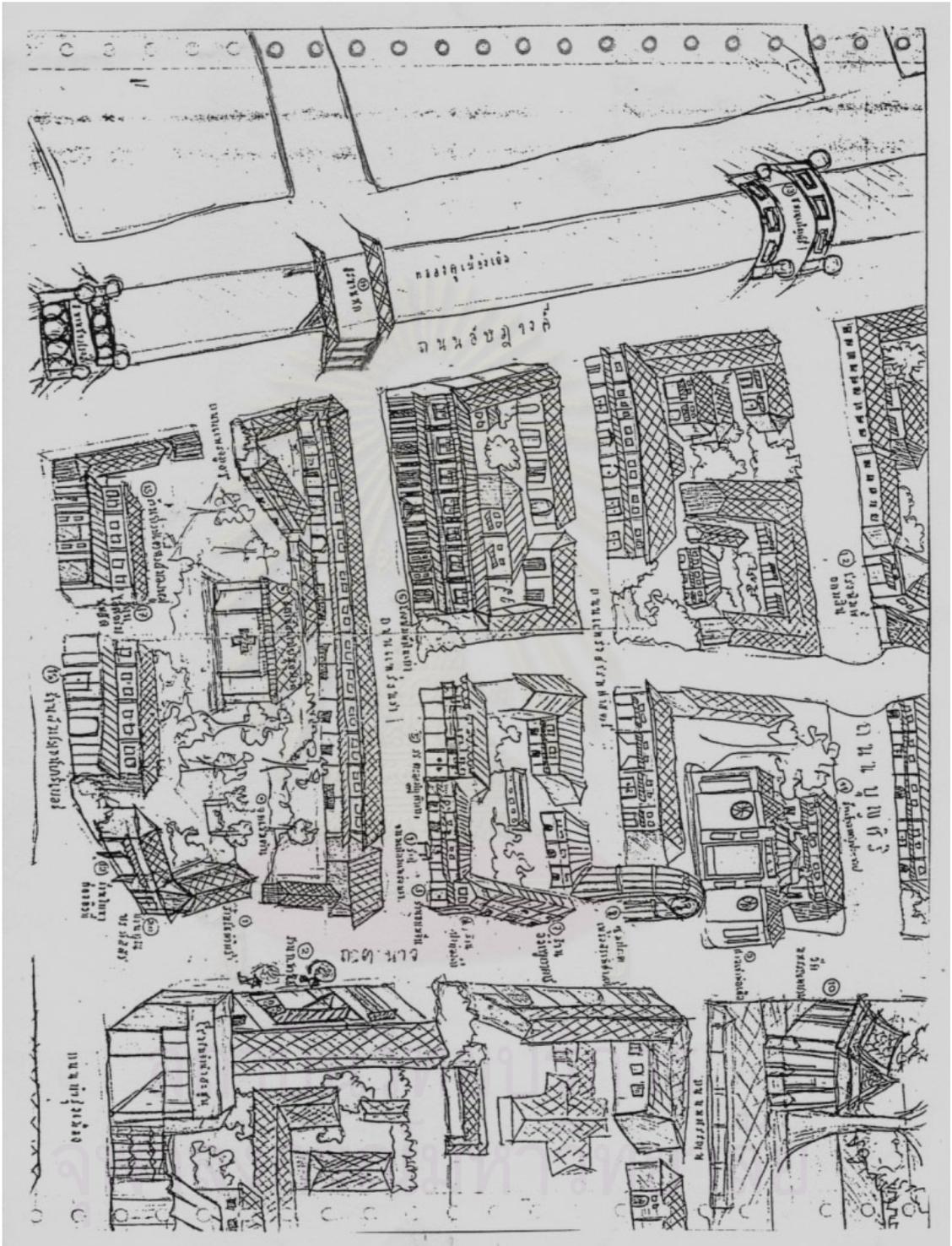
เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสาตรศุภกิจสิ้นพระชนม์ ทายาทได้ขายพื้นที่ตั้งวังให้เอกชน ตัววังถูกรื้อสร้างอาคารพาณิชย์และตัดถนนผ่าน ถนนสายที่ตัดผ่านตัววังจึงเรียกชื่อตามพระนามเจ้าของวังว่า “ถนนแพ่งสรรพศาสตร์” (คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย, ๒๕๓๘ : ๒๗-๓๐)

ที่ตั้ง สภาพพื้นที่ทั่วไป

ที่ตั้ง อาณาเขต

ชุมชนคลองเมืองเดิมสามแพ่ง ตั้งอยู่บนพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ในด้านที่ติดกับคลองคูเมืองเดิมชั้นใน ซึ่งสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี มีพื้นที่โดยประมาณ ๔๒ ไร่ อยู่ในแขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยมีอาณาเขตติดต่อกันดังนี้

ทิศตะวันออก	จดถนนตะนาว
ทิศตะวันตก	จดถนนอัษฎางค์ และคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด)
ทิศเหนือ	จดถนนบุญศิริ
ทิศใต้	จดถนนบำรุงเมือง บริเวณสี่กั๊กเสาชิงช้า

ภาพที่ ๒.๔

สภาพพื้นที่ทั่วไป : ลักษณะชุมชนสามแพ่ง

ภายในบริเวณชุมชนสามแพ่งประกอบด้วยสถานที่สำคัญหลายแห่งที่ยังคงเอกลักษณ์ของคุณค่าโบราณสถานโบราณวัตถุในด้านสถาปัตยกรรมและเป็นแหล่งที่มีการสืบทอดวิถีชีวิตที่อยู่คู่ชุมชนมานานนับศตวรรษ

บริเวณโดยรอบยังเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ เช่น กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงกลาโหม, กระทรวงการต่างประเทศ, สำนักงานอัยการสูงสุด, ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ฯลฯ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์รวมแหล่งอาหารอร่อย รวมไปถึงสินค้าหลากหลายสิ่งของมากมาย ทั้งนี้ลักษณะของสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนสามแพ่งค่อนข้างแน่นแฟ้น โดยดำเนินชีวิตแบบอนุรักษ์นิยม ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอาชีพค้าขายอาหาร และด้วยรูปแบบของตึกแถวทรงโบราณ ๒ ชั้น ที่ทำการค้าชั้นล่าง ส่วนชั้นบนเป็นที่พักอาศัย บรรยากาศที่เอื้ออำนวยก็คือ ด้วยสภาพผังของชุมชนมีลักษณะโอบล้อม หันหน้าเข้าสู่พื้นที่ว่างสาธารณะ อันทำให้เกิดลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันภายในชุมชนเหล่านี้เป็นเพียง ตัวอย่างที่แสดงถึงความสวยงาม ความเป็นสถานที่อันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของกรุงรัตนโกสินทร์ มีการดำรงไว้ด้วยแบบแผนและวิถีชีวิตอันดีงามของชุมชนที่มีการสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในประเทศไทย

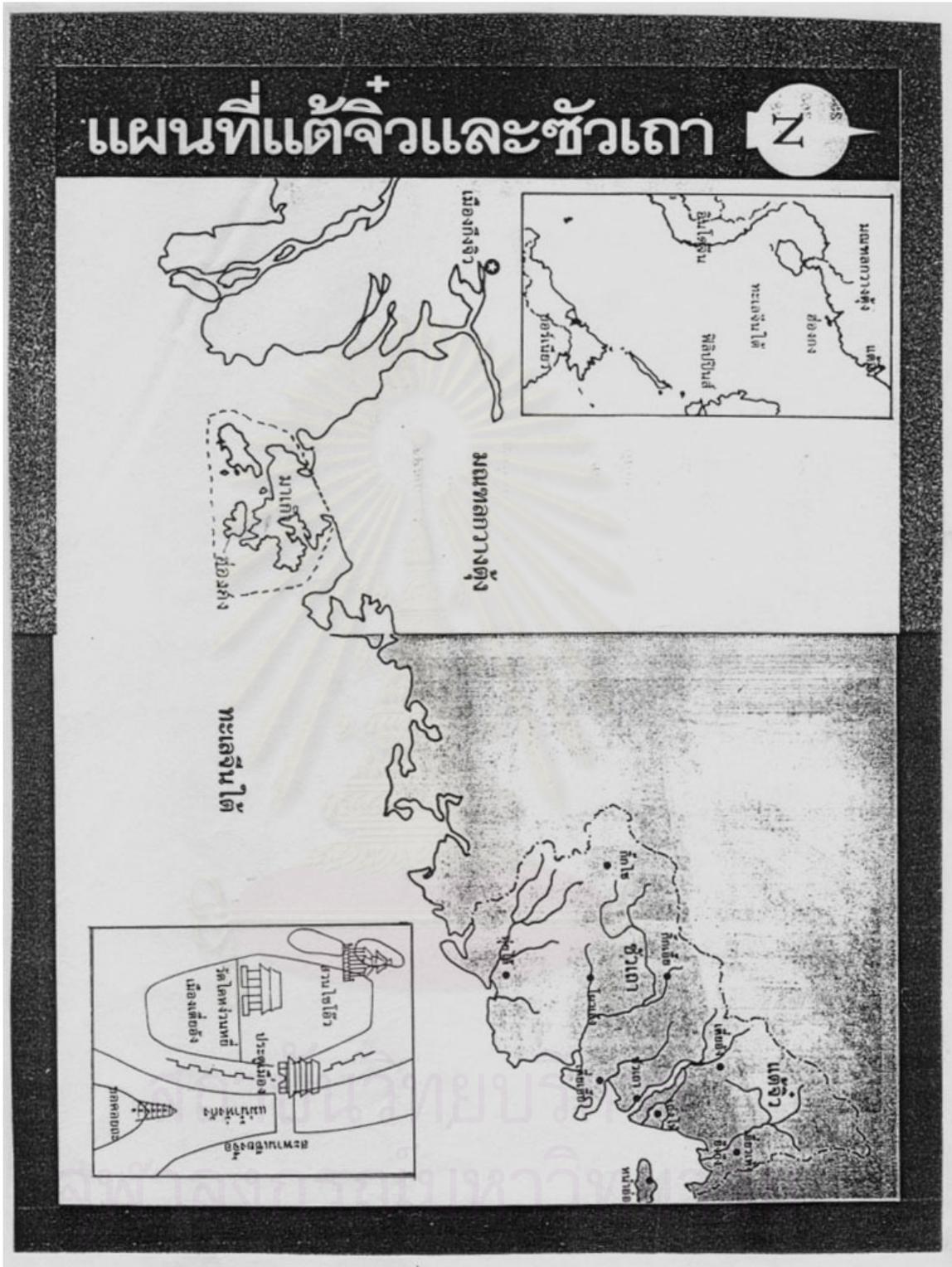
บริเวณที่ตั้งชุมชน : เหตุปัจจัยในการอพยพเข้ามาของชาวจีน

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย สามารถจำแนกตามภาษาพูดได้เป็น ๖ กลุ่ม คือ

๑. จีนแต้จิ๋ว (Teachiu) อาศัยอยู่ตามเมืองต่างๆ ของชวเถา และตามท้องถิ่นบริเวณแม่น้ำฮั่น ในมณฑลกวางตุ้งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียกว่า เซาซุ คนจีนกลุ่มนี้มีความชำนาญพิเศษในด้านการค้าคนจีนร้อยละ ๕๖ ของคนจีนทั้งหมดในประเทศไทยเป็นพวกแต้จิ๋ว

๒. จีนแคะ (Hakka) ไม่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน อยู่กันเป็นหมู่ๆ ตามนอกเมืองทางตะวันออกเฉียงและตะวันตกจากมณฑลฮกเกี้ยนไปจนถึงกวางสี และในระหว่างช่องเขาที่เป็นแนวทางไปจนถึงทางเหนือของมณฑลกวางตุ้ง เป็นดินแดนที่แห้งแล้งไม่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ ส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพรับจ้าง คนจีนบางพวกถือว่าจีนแคะเป็นพวกเร่ร่อน ไม่มีหลักฐาน พวกแคะในประเทศไทย มีประมาณร้อยละ ๑๖ ของชาวจีนทั้งหมด

๓. จีนไหหลำ (Hainanese) เป็นประชากรส่วนใหญ่ของเกาะไหหลำ ส่วนหนึ่งของมณฑลกวางตุ้ง โดยส่วนใหญ่มาจากเกาะไหหลำ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกลุ่มที่มีความละเอียดอ่อนถี่ถ้วน ทำงานประณีต จึงเป็นช่างฝีมือชั้นหนึ่ง รวมทั้งมีความชำนาญในงานประมง พวกจีนไหหลำในประเทศไทยมีประมาณร้อยละ ๑๒ ของคนจีนทั้งหมด

ที่มา : ลลิตา วีระศิริ, พญ. นายวาณิช สาระชีวิตไ้จะมีเพียงเงินตรา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ รวมวรรณคดี จำกัด, ๒๕๓๕

ภาพที่ ๒.๕

๔. จีนกวางตุ้ง (Cantonese) เป็นประชากรส่วนใหญ่ของมณฑลกวางตุ้งและตามภาคต่างๆ ทางตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลกวางตุ้ง ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมของจีน พวกนี้มีความชำนาญในด้านช่างงานเครื่องจักรกล ในประเทศไทยมีพวกกวางตุ้งประมาณร้อยละ ๗ ของคนจีนทั้งหมด

๕. จีนฮกเกี้ยน (Fukienese) อยู่ทางภาคใต้ของมณฑลฮกเกี้ยน โดยมีเมืองซ่าหมิงเป็นศูนย์กลาง เป็นดินแดนที่อุดมไปด้วยแร่ธาตุ จึงทำเหมืองแร่เป็นหลัก พวกฮกเกี้ยนในประเทศไทยมีประมาณร้อยละ ๗

๖. พวกอื่นๆ มาจากไต้หวัน จากเซียงไฮ้ และจากนิงโป รวมกันแล้วในประเทศไทยมีพวกนี้อยู่ประมาณร้อยละ ๒ ของคนจีนทั้งหมด

จะพบว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่มาจากมณฑลภาคใต้ โดยเฉพาะเขตมณฑลฮกเกี้ยน และกวางตุ้งมากที่สุด ถึงร้อยละ ๙๕ ของชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย ซึ่งการอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวจีน เกิดจากปัจจัยที่สำคัญๆ ๒ ประการคือ

๑. ปัจจัยผลักดันให้ชาวจีนอพยพออกจากประเทศจีน

๑.๑ ความอดอยาก อันเนื่องมาจากพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ขณะที่ทรัพยากรในประเทศมีค่อนข้างจำกัด ประกอบกับมีภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง ทำให้เพาะปลูกพืชผลไม่ได้ ประชาชนล้มตายจำนวนมาก อาหารการกินแพง เกิดความอดอยาก ทำให้ชาวจีนละทิ้งถิ่นที่อยู่ อพยพย้ายถิ่นออกนอกประเทศ

๑.๒ ความเดือดร้อนจากภัยสงคราม ไม่ว่าจะเป็นสงครามกลางเมือง หรือสงครามที่ต้องรบพุ่งกับต่างชาติ เป็นที่น่าสังเกตว่า ความยุ่งยากทางการเมืองมักเกิดขึ้นทางภาคใต้ของจีน เช่น

- สมัยราชวงศ์ซ้องภาคใต้ (พ.ศ. ๑๘๒๒) ชาวจีนหลบหนีการกดขี่ข่มเหงของพวกมองโกล
- สิ้นสุดราชวงศ์เหม็ง (พ.ศ. ๒๑๘๗) อพยพหลบหนีพวกแมนจู
- สงครามฝิ่น (พ.ศ. ๒๓๘๓) เป็นการรบระหว่างจีนกับอังกฤษ เนื่องจากจีนสั่งยึดและเผาฝิ่นที่อังกฤษนำเข้ามาขายในจีน
- ขบถผมยาว (พ.ศ. ๒๓๙๐) ความวุ่นวายภายในของเมืองจีน กินระยะเวลาจนถึง 15 ปี
- สงครามระหว่างจีนกับอังกฤษและฝรั่งเศส ใน พ.ศ. ๒๔๑๐ ซึ่งมีสาเหตุจากชาวจีนที่ทำงานบนเรือรบอังกฤษถูกจับและบาทหลวงฝรั่งเศสถูกฆ่าตาย
- สงครามจีนและญี่ปุ่น (พ.ศ. ๒๔๓๗) สืบเนื่องจากเกาหลีเกิดกบฏ และขอให้ราชวงศ์ชิงส่งกำลังไปช่วย ญี่ปุ่นถือโอกาสนี้ส่งกำลังเข้าไปในเกาหลีบ้าง จนทำให้เกิดสงครามระหว่างจีนและญี่ปุ่นอันนำมาสู่การรับรองความเป็นเอกราชของเกาหลี

- กบฏบ็อกเซอร์ (พ.ศ.๒๔๔๒) ระหว่างจีนกับ 8 ชาติ คือ อังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น รัสเซีย ออสเตรเลีย อิตาลี และเยอรมัน

ซึ่งสงครามต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นสงครามภายในหรือสงครามกับต่างประเทศ ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อรัฐบาลและประชาชน เช่น การบาดเจ็บล้มตาย อันเกิดจากการถูกเกณฑ์แรงงานไปใช้ในสงคราม ค่าครองชีพที่สูงขึ้น การขาดแคลนอาหาร ใจผู้ร้ายชุกชุม อันเกิดจากการที่รัฐบาลจีนต้องเรียกเก็บภาษีสูง เพื่อนำไปชดเชยหนี้สงครามกับต่างประเทศ

๑.๓ การเปิดเมืองท่า อันเนื่องมาจากการพ่ายแพ้สงคราม ทำให้ชาวจีนซึ่งเคยถือตัวว่าเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ มีอารยธรรมสูงส่ง ถูกประเทศอื่นว่าด้อยวัฒนธรรมกว่าตนเอง ไม่คบค้าสมาคมกับต่างชาติ ได้ออกมาสัมผัสกับโลกกว้าง และมีโอกาสคบหาสมาคมกับชาวต่างชาติมากขึ้น และมีโอกาสเดินทางออกนอกประเทศ เพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพได้มากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวกสบายรวดเร็วในการเดินทาง โดยเฉพาะกิจการด้านรถไฟ ซึ่งชาวต่างชาติได้สร้างไว้เป็นจำนวนมาก

๑.๔ เพื่อทำมาค้าขาย สร้างหลักฐาน ต้องการความก้าวหน้าในชีวิต ซึ่งแต่เดิมของคนจีนที่ออกไปทำมาหากินภายนอกประเทศ คิดเพียงแต่จะไปชั่วคราวเท่านั้น เมื่อสามารถสร้างหลักฐานได้ก็จะกลับไปประเทศจีนอย่างมีหน้ามีตา เพื่อเป็นเกียรติแก่บรรพบุรุษ

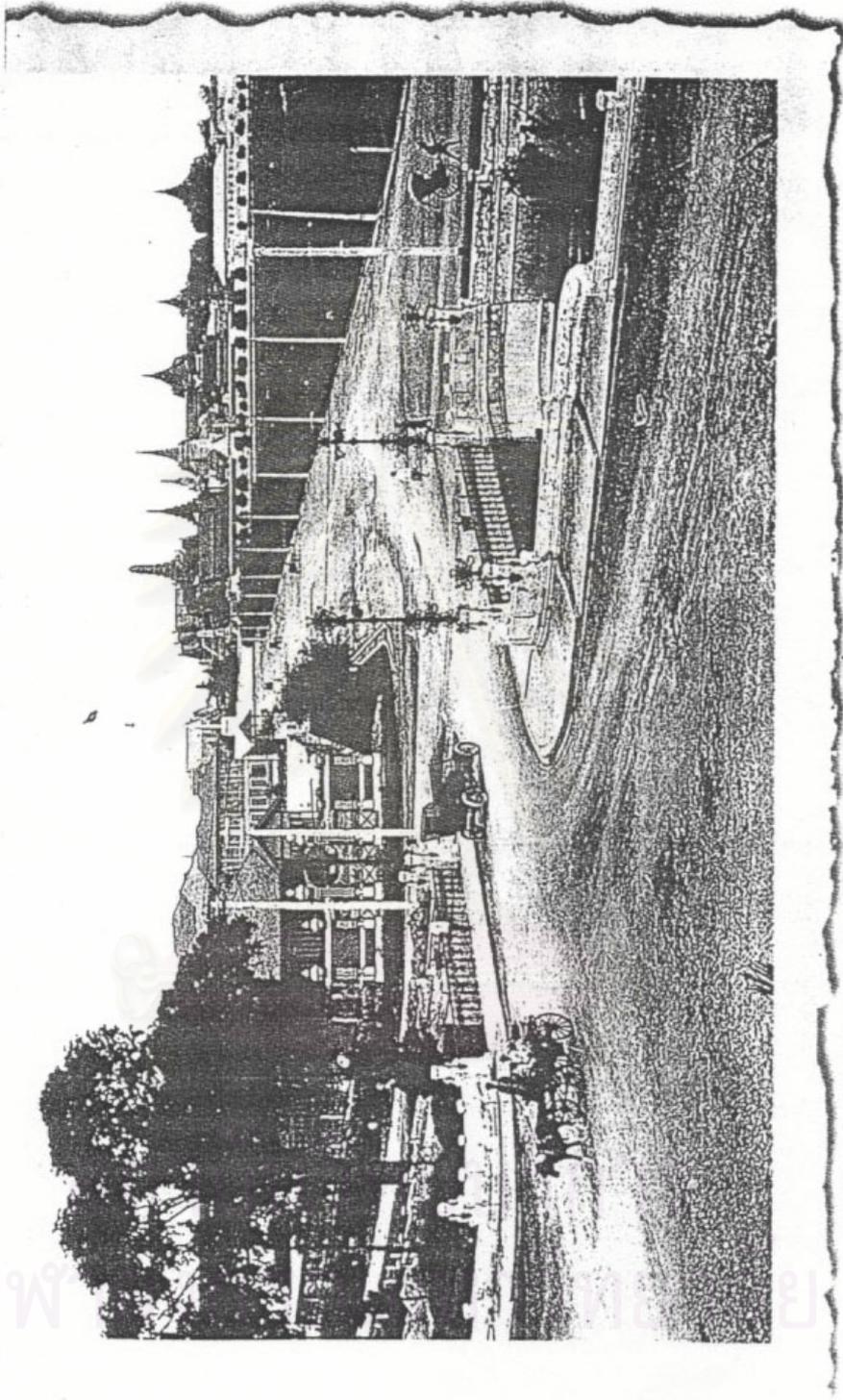
๒. ปัจจัยดึงดูดให้ชาวจีนอพยพมาประเทศไทย

๒.๑ จีนพวกแรกที่มาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย ส่วนมากเป็นพวกลูกเรือ ซึ่งครั้งแรกๆ เพียงอาศัยอยู่ชั่วคราว เพื่อทำการต่อเรือราคาถูก โดยอาศัยไม้ในท้องถิ่นหรือเพื่อค้าขาย เพราะเห็นได้กำไรงาม ประกอบกับการเดินทางมาเมืองไทยใช้เวลาในการเดินทางน้อยกว่าเดินทางไปประเทศอื่น ต่อมาเมื่อทำมาค้าขายเจริญ จึงไม่คิดกลับประเทศจีน

๒.๒ ประเทศไทยเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่กว้างใหญ่ แต่มีประชากรเบาบาง จึงเหลือเนื้อที่ให้ทำมาหากินอีกมาก ประกอบกับคนไทยมีนิสัยโอบอ้อมอารี ไม่รังเกียจคนต่างชาติ ต่างภาษา รวมทั้งไม่เบียดเบียนหรือจำกัดสิทธิของชนชาติอื่น หรือผู้นับถือศาสนาอื่น

๒.๓ โครงสร้างเศรษฐกิจของไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ทำให้ประเทศไทยต้องการแรงงานในการทำงานมาก ซึ่งในช่วงนั้นโครงสร้างสังคมไทยยังเป็นสังคมศักดินา มีมูลนาย-ไพร่อยู่ เมื่อสังคมไทยต้องการแรงงานจำนวนมากในการพัฒนาประเทศ แต่โครงสร้างสังคมศักดินาของไทยไม่เอื้ออำนวย แรงงานของชาวจีนจึงเป็นแรงงานอิสระที่คนไทยนิยมใช้มาก เพราะเป็นแรงงานที่มีความขยันอดทน สู้งานหนักเบาได้ทุกชนิด

๒.๔ จากการชักชวนของญาติพี่น้องที่ได้มาตั้งบ้านเรือนในประเทศไทยอยู่ก่อนแล้ว เมื่อประสบความสำเร็จในชีวิต จึงชักชวนญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดให้เดินทางมาทำมาหากินในประเทศบ้าง

สนามหลวงราว พ.ศ. ๒๔๔๔ และเห็นตึกของเมืองเดิม เห็นสะพานข้ามน้ำพิทธิลา ที่ทำการกองรถไฟ (ปัจจุบันเป็นบริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม) เห็นต้นมะขามแรกปลูก (พ.ศ. ๒๔๔๒) เห็นเสาธงบนป้อมศัสตรา และเห็นวัดพระแก้วและพระบรมมหาราชวัง (ภาพถ่ายของหม่อมหลวงหญิง (ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ))

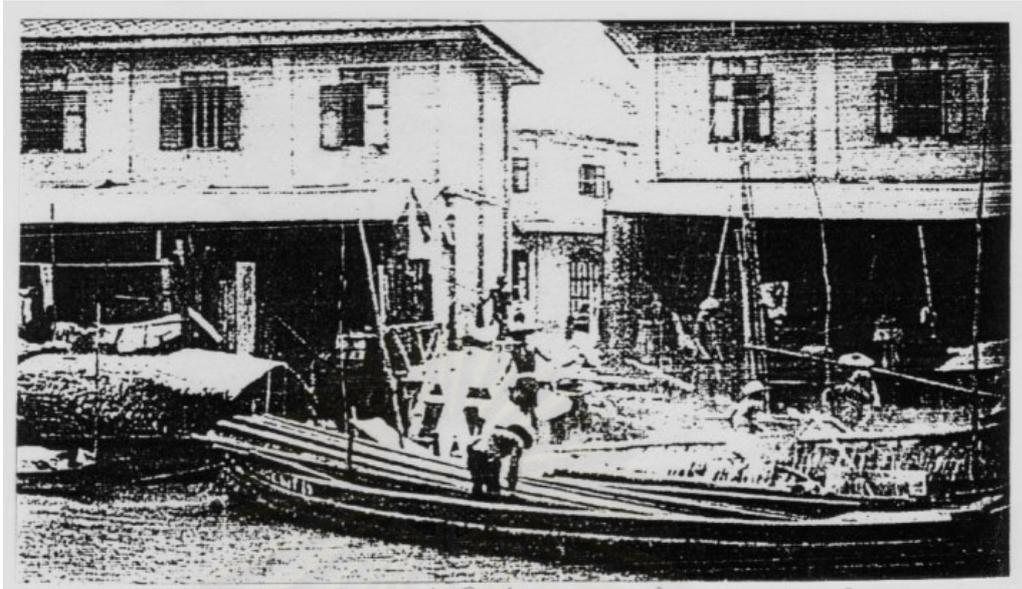
ภาพที่ ๒๗

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงปราบดาภิเษกขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี ในปี พ.ศ.๒๓๒๕ ทรงเลือกที่ตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ตามชัยภูมิ “นาคาม” ในตำราพิชัยสงคราม คือ “มีน้ำโอบรอบภูเขา หรือถ้าไม่มีภูเขา แต่มีน้ำโอบรอบก็ได้” บริเวณหัวแหลมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาปากตะวันออก จึงนับว่าเป็นชัยภูมิที่เหมาะสมเพราะมีแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองคูเดิมน้ำโอบรอบ เท่ากับเป็นการย้ายศูนย์กลางอำนาจจากฝั่งธนบุรีมาที่ฝั่งกรุงเทพฯ การก่อสร้างพระบรมมหาราชวังตลอดจนวังหน้าและวังหลังก็อยู่ในตำแหน่งที่ตั้งเดียวกับการตั้งทัพหลวงทัพหน้า และทัพหลังที่กำหนดไว้ตามตำราพิชัยสงครามทั้งสิ้น บรรดาจีนที่มีพระยาราชาศรัย (ญวน) เป็นหัวหน้าจึงต้องย้ายครัวไปตั้งบ้านเรือนบริเวณที่สวน ณ คลองวัดสามปลื้ม คือชุมชนสำเพ็ง ในเวลาต่อมา (อรรถวธ สิริอุดม, ๒๕๓๕ : ๑)

ดังนั้นที่ดินพระราชทานในบริเวณ “สำเพ็ง” จึงเป็นที่ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินของชาวจีนโดยมีเยวราช และเจริญกรุงเป็นศูนย์กลาง ซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นย่านการค้าที่สำคัญของคนไทยเชื้อสายจีน เรียกได้ว่าเป็น ไชน่าทาวน์ (China Town) แห่งแรกของกรุงรัตนโกสินทร์

ครั้นต่อมาคนไทยเชื้อสายจีน ที่อาศัยบริเวณสำเพ็ง เยวราช และเจริญกรุง มีความเจริญรุ่งเรืองประสบความสำเร็จในทางการค้าที่ถ่ายทอดมาสู่รุ่นลูกหลาน โดยการทำการค้ามิได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงบริเวณนั้น แต่ได้มีการอพยพขยายออกไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณอื่นบ้าง รวมทั้งได้ทยอยกันเข้าไปอยู่อาศัยบริเวณใกล้พระราชวังเหมือนเดิม ทั้งนี้เนื่องด้วยในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงส่งเสริมให้ชาวจีนอพยพเข้ามาเพื่อนำผลผลิตสินค้าส่งออกไปจำหน่ายประเทศและเพื่อจัดหาลูกเรือประจำเรือหลวง เพราะได้มีการแต่งสำเภากลางของหลวงไปค้าขาย พัฒนาการค้าของประเทศรวมถึงการค้าที่ผูกขาดโดยราชสำนักเพื่อเป็นรายได้หลักของประเทศพร้อมกันนั้นชาวจีนได้สร้างสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ที่เมื่อมีการรวมตัวของชาวจีนจนเกิดเป็นชุมชน มีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในบริเวณนั้นๆ ก็คือ ศาลเจ้าจีน และวัดจีน เพราะว่าวัดหรือศาลเจ้านั้นไม่ได้สร้างจากกำลังของคนๆ เดียว หากต้องอาศัยคนส่วนใหญ่ร่วมกันบริจาคทรัพย์สิ่งของจึงจะสร้างได้สำเร็จ ฉะนั้นการตั้งศาลเจ้าจีนจะเห็นการกระจายของชุมชนชาวจีนในสมัยก่อนเป็นอย่างดี (ตัวน ลีเซิง, บุญยั้ง ไร่สุขสิริ, ๒๕๔๓ : ๕๑) รวมทั้งความพยายามที่จะรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเดิมที่ใช้ในประเทศจีนมาสู่ประเทศไทย เพื่อเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นของบ้านเกิดเมืองนอน

โดยตลอดระยะเวลาที่ชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งพวกแรกๆ คือ ชาวจีนแต้จิ๋ว เมื่อรัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดให้ชาวจีนกลุ่มนี้ย้ายไปอยู่นอกเขตกำแพงพระนคร ด้านตะวันตกเฉียงใต้เพื่อใช้สถานที่เป็นที่ตั้งพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดารามดังกล่าวแล้ว อีกทั้งเพื่อให้เป็นไปตามธรรมเนียมการปกครองชาวต่างประเทศของไทยแต่โบราณที่ให้ชุมชนชาวต่างประเทศตั้งอยู่นอกเขตกำแพงพระนคร และเมื่อมีการอพยพมาก็มักจะเข้าไปอยู่ที่สำเพ็ง จึงทำให้ชุมชนชาวจีนที่สำเพ็งมีการขยายตัว

ภาพที่ ๒.๘ อาชีพชาวจีนยุคแรกเริ่มในไทย : หนังสือพระราชทานเพลิงศพ
นายชิน โสภณพานิช

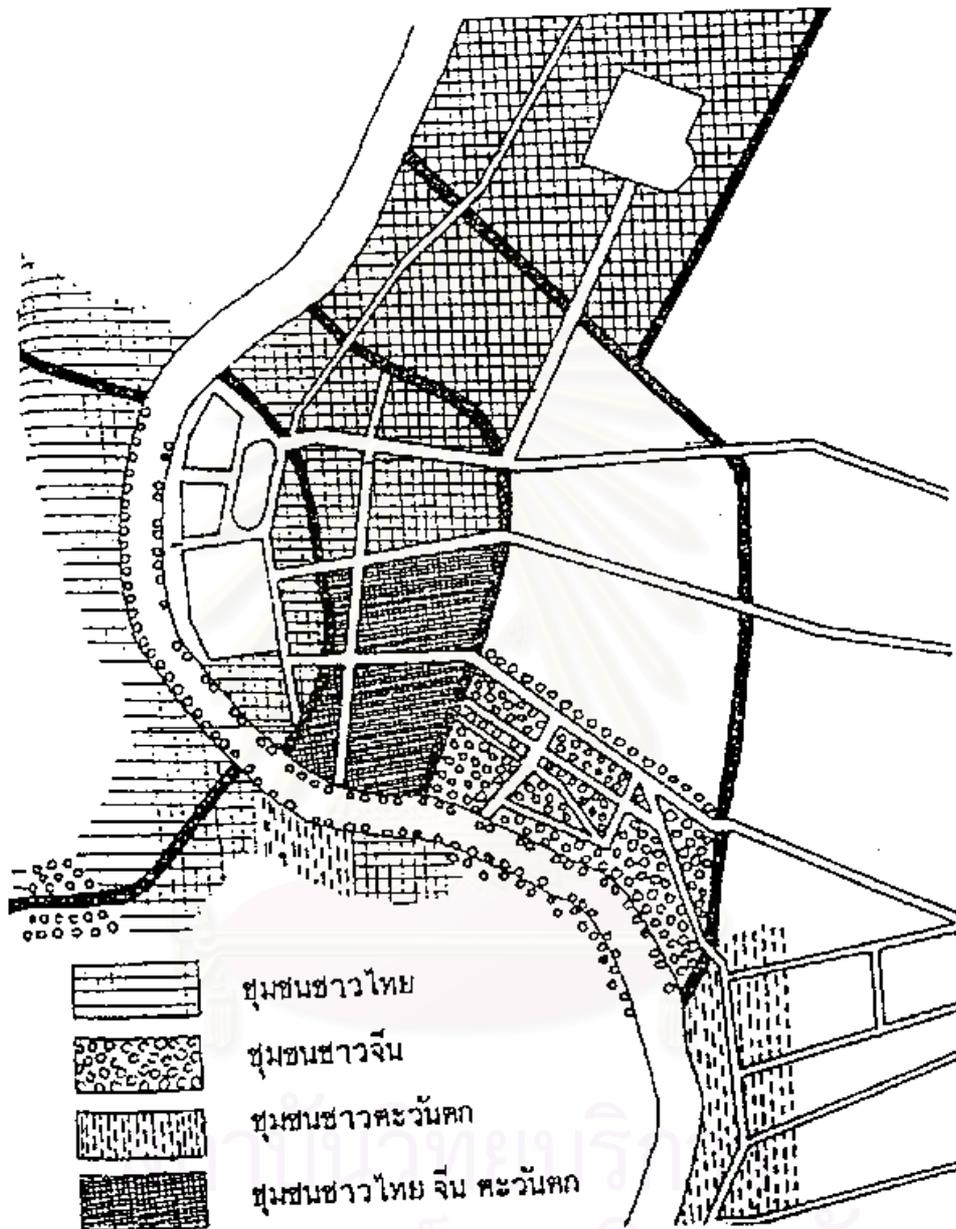

ภาพที่ ๒.๙ สะพานสำเพ็ง เส้นทางหลักในยุคต้นของกรุงเทพฯ ที่เชื่อมติดต่อระหว่างภายในพระนครกับชุมชนชาวจีนนอกกำแพงพระนคร ในยุคที่กำแพงเมืองยังมีความจำเป็นในการป้องกันพระนคร

อย่างรวดเร็วทอดไปตามแนวคลองผดุงกรุงเกษม ซึ่งเป็นคลองคูเมืองรอบกรุงที่ขยายกรุงเทพฯ ออกไปทางตะวันออก ตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อคลองผดุงกรุงเกษมสร้างเสร็จในปี พ.ศ. ๒๓๙๗ โดยมีป้อมกำแพงตามแนวคลองนี้เองที่ทำให้ชุมชนชาวจีนซึ่งเคยอยู่นอกกำแพงเมือง ได้เข้ามาอยู่ในกำแพงเมืองอีกครั้งหนึ่งเหมือนเดิม เพราะนอกจากยังอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่สำคัญอีกด้วยและศาลเจ้าพ่อเสือ ที่ถือได้ว่าเป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชาวจีนทั่วบริเวณนั้น และบริเวณใกล้เคียง

ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) อิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มประเทศจักรวรรดินิยมที่มีต่อประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ทำให้ไทยต้องทำสนธิสัญญาเบาริ่งกับอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๘ (ค.ศ. ๑๘๕๕) ส่งผลให้เศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนจากเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองมาเป็นเศรษฐกิจแบบเงินตรา หรือเศรษฐกิจเพื่อการส่งออกสู่ตลาดโลกในลักษณะการค้าเสรี ก็ยิ่งเป็นแรงจูงใจให้ชาวจีนผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ ทางธุรกิจการค้า และมีทุนอยู่แล้วสนใจประกอบธุรกิจการค้าในเมืองไทยยิ่งขึ้น โดยในระยะแรกชาวจีนจะทำตนเสมือนเป็น “คนกลาง” ติดต่อรหว่างพ่อค้าตะวันตกกับชาวพื้นเมือง ซึ่งไม่คุ้นกับพวก “ฝรั่ง” ภาษาอังกฤษ และธุรกิจในรูปแบบใหม่จากชาวตะวันตก การคุ้นเคยกับคนพื้นเมือง และการมีสัมพันธภาพที่ดีกับเจ้านายขุนนางไทย รวมทั้งคุณสมบัติพื้นฐานโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจของชาวจีนเอง ทำให้ชาวจีนสามารถค้าขายแข่งขันกับชาวตะวันตกได้จนกระทั่งในที่สุด ได้เข้าเป็นเจ้าของธุรกิจต่างๆ เช่น การซื้อขาย เครื่องอุปโภคบริโภค การทำกิจการโรงสี โรงเลื่อย การทำเหมืองแร่ กิจการโรงพิมพ์ และกิจการเดินเรือ เป็นต้น (ชุมนุมประตู่เฉลิมพระเกียรติ ๖ รอบพระชนมพรรษา, ๒๕๔๒ : ๗๔-๗๕)

พอมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ได้มีการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญทัดเทียมอารยประเทศ นอกจากมีการขยายตัวของการผลิตเพื่อการค้าแล้ว งานเร่งรัดพัฒนาประเทศด้านสาธารณูปโภค เช่น การขุดคลอง การทำถนน การสร้างทางรถไฟ ซึ่งต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก และแรงงานชาวจีนก็เป็นที่ต้องการมากเป็นพิเศษ กอปรกับเมื่อมีการเปิดกิจการเดินเรือ รับ-ส่ง ผู้โดยสารระหว่างกรุงเทพฯ กับชัวเถา (ท่าเรือคลองเตย) สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยไม่ต้องอ้อมสิงคโปร์ดังแต่ก่อน ก็ยิ่งทำให้การเดินทางของชาวจีนมายังเมืองไทยสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ชาวจีนบางคนซึ่งเข้ามาอยู่ในเมืองไทยก่อนก็ตั้งตัวเป็นคนกลางรับชาวจีนจากเมืองจีนมาขายแรงงานในเมืองไทยโดยออกทุนในการเดินทางให้ก่อน แล้วให้จ่ายคืนในภายหลังเมื่อได้รับค่าจ้างแรงงานแล้ว ชาวจีนในช่วงนั้นเข้ามาตั้งหลักแหล่งในกรุงเทพฯ เฉลี่ยปีละหนึ่งหมื่นคน ซึ่งส่วนใหญ่ก็เข้าไปพำนักที่สำเพ็งและประกอบอาชีพค้าขายตามความถนัด สร้างทุนและสร้างงานตามความสนใจ โดยเปิดทำการค้า ณ สถานที่พักอาศัยนั่นเอง ส่วนผู้ไม่มีทุนทรัพย์แต่มีกำลังกายแข็งแรง ก็รับจ้างเป็นกุลีแบก หาม เข็นสินค้า ดังกล่าว

แผนภาพแสดงที่ตั้งของชุมชนชาวจีนในกรุงเทพมหานคร ปลายรัชกาลที่ ๗

ภาพที่ ๒.๑๐

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ปรากฏว่ามีการดำเนินนโยบายของรัฐในการพัฒนาประเทศ จึงมีการเร่งตัดถนนเป็นจำนวนมาก และได้มีการสร้างตึกแถวริมสองฝั่งถนนที่ตัดขึ้นใหม่ด้วย มีการตัดถนนสายสำคัญหลายสาย เช่น ถนนสำเพ็ง และย่านถนนใกล้เคียง จึงทำให้ถนนสำคัญย่านนั้นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งในด้านพื้นที่และธุรกิจการค้า และก็เป็นเช่นเดียวกับบริเวณชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง คือ แพร่งนรา, แพร่งภูธร และแพร่งสรรพศาสตร์ ที่หลังจากพระองค์เจ้าของวังสัจฉริยพระชนม์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตึกแถวตามแนวริมสองฝั่งถนนที่ได้มีการตัดถนนผ่านบริเวณวังและเรียกชื่อถนนตามพระนามเจ้าของวัง ดังนั้นชาวจีนก็จะไปเช่าอยู่อาศัย และประกอบธุรกิจการค้าจวบจนปัจจุบัน

วิถีชีวิต และเศรษฐกิจของชาวจีนในสามแพร่ง

เป็นที่เล่าขานและทราบกันดีว่าปัจจุบันชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่งที่รวมแพร่งนรา, แพร่งภูธร, และแพร่งสรรพศาสตร์ไปด้วยแต่ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการวิจัยเพียง ๒ แพร่ง คือ แพร่งนรากับแพร่งภูธร เท่านั้น เนื่องจากเป็นย่านหนึ่งในชุมชนเมืองเก่าบนเกาะรัตนโกสินทร์ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมเฉพาะตัวด้วยความเป็นวังเก่าที่ยังคงรักษาไว้ดังเช่นในอดีตและที่สำคัญยังมีชื่อเสียงว่าเป็นย่านของแหล่งอาหารมากมายด้วยรสชาติของความอร่อยอีกด้วย

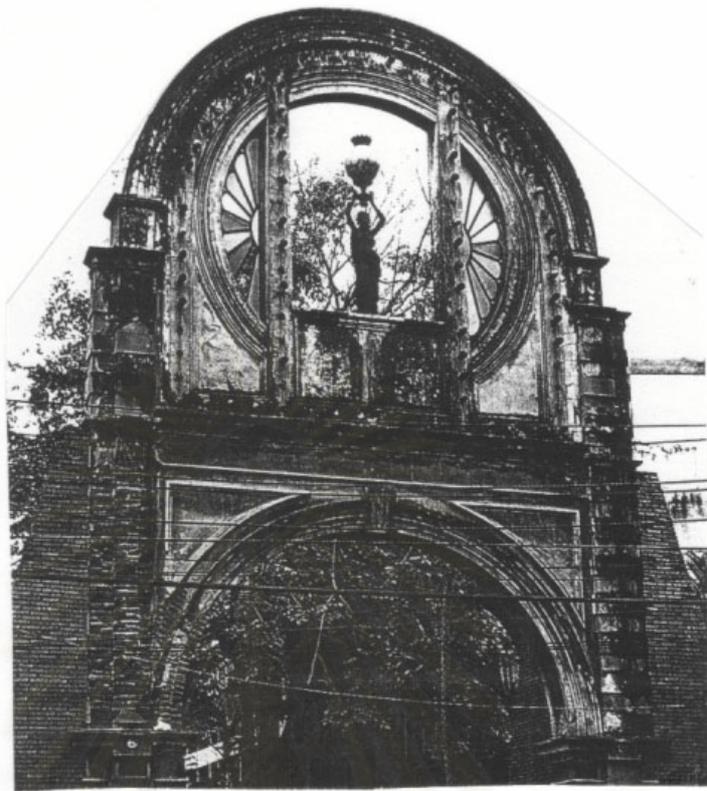
ผู้สูงอายุท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นคนเก่าแก่ละแวกสามแพร่งเล่าว่า ในสมัยก่อนบริเวณสามแพร่งเป็นพระตำหนักของพระบรมวงศานุวงศ์ และเป็นที่อยู่อาศัยของข้าราชการบริพาร เหล่ามหาดเล็ก ต่อมาภายหลังเมื่อมีการตัดถนน แล้วได้สร้างตึกแถวตามแนวริมสองฝั่งถนน จึงได้มีชาวจีนอพยพย้ายเข้ามาอยู่อาศัย ประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่ทำการค้าทำให้การค้าคึกคัก สมัยก่อนสามารถจับจองอยู่ได้โดยสะดวก การเช่า/เช่าไม่แพงเหมือนปัจจุบัน การพูดคุยกันใช้ทั้งภาษาไทย และภาษาจีน ประกอบกับคนไทยเชื้อสายจีนได้มีการแต่งงานกับคนไทยจึงได้เห็นการปฏิบัติตามวัฒนธรรมแบบไทย แบบจีนผสมกลมกลืนกันไปด้วยดี เช่น การสวดมนต์ ไหว้พระ ทำบุญตักบาตร เทศกาลสำคัญ พิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งการไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ ที่มีการสืบทอดความเชื่อค่อนข้างสูง

เนื่องจากชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง เป็นชุมชนท่ามาค้าขายเป็นส่วนใหญ่การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนสมัยก่อนจึงค่อนข้างเข้มงวดกวดขันในเรื่องความอดทน ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ (เหลาซิก) สอนให้ลูกรู้จักคุณค่าของเงิน เพราะเงินทองหายากและลูกๆ ก็ต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน พ่อแม่และเกือบทุกคนในครอบครัวชอบพูดภาษาจีน ยังมีการรับหนังสือพิมพ์ภาษาจีนอย่างแพร่หลาย ลูกหลานจีนได้เรียนในโรงเรียนจีน ทั้งยังให้ความสำคัญในการศึกษาต่อของบุตรชายเป็นส่วนใหญ่ เพราะถือว่าเป็นผู้สืบทอดบรรพบุรุษ นอกจากจะไม่รักการเรียนจริงๆ จึงจะให้ฝึกการค้าอย่างเต็มตัว ส่วนบุตรสาวจะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการศึกษามากนัก เพราะถือว่าบุตรสาวเมื่อแต่งงานมีครอบครัวไปแล้วก็จะถือเป็นคนของครอบครัวสามี บางครอบครัวอาจเห็นว่าเป็นความหมดเปลืองสูญเปล่า

บุตรสาวพออายุสมควรมีครอบครัวก็จะมีกาให้แม่สื่อ (ปวงนี้) มาทาบทาม มีการดูตัวและพ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายดูว่าเหมาะสมก็จะทำหน้าที่เป็นเจ้าแม่ไปสูขอ ซึ่งถือได้ว่าเป็น “การคลุมถุงชน” อย่างหนึ่ง ในเรื่องของจารีตประเพณีจะอบรมสั่งสอนลูกเกี่ยวกับการอ่อนน้อมถ่อมตน คือ ต้องเชื่อฟังพ่อแม่ยึดหลักความกตัญญูรู้คุณเป็นสำคัญ พ่อแม่จะอบรมสั่งสอนถ่ายทอดให้ลูกได้เรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมแบบจีน โดยเฉพาะความสำคัญของการบูชาบรรพบุรุษ ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องเป้าหมายในชีวิต เช่น การศึกษา การสร้างหลักฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นที่ขีดหน้าฐตาในวงศ์กรม

คุณมัทยา ศรีวิโรจน์มณี วัย ๕๙ ปี มารดาของผู้วิจัย ได้เล่าว่าสมัยก่อนชุมชนสามแพร่งยังไม่มีผู้คนสัญจรมาก และมีการค้าขายอาหารไม่มากเหมือนในสมัยปัจจุบันและจะอยู่บ้านและนำของไปขายสนามหลวงเป็นส่วนใหญ่ แถวแพร่งนราจะมีร้านทำรองเท้าอยู่หลายร้าน ซึ่งก็เป็นคนไทยเชื้อสายจีน (ภาษาแคะ) มีร้านทำเงิน ร้านทำฟัน ซึ่งอาจจะจะเป็นร้านของอาชุนวิจิตรมาตราก็ได้ (กาญจนาคพันธุ์ อ้างแล้วหน้า ๔๑) และร้านข้าวเหนียวลือชื่อที่สุดในกรุงเทพฯ คือ ข้าวเหนียวแม่เจิม ดังที่เขียนไว้ในหนังสือ “กรุงเทพฯ เมื่อวานนี้” ส่วนในปัจจุบันมีร้านข้าวเหนียว “ก. พานิช” แต่ไม่ใช่ร้านเดียวกับร้านข้าวเหนียวแม่เจิม แต่ก็มีควมอร่อยเลื่องชื่อในระดับเซลล์ชวนชิม ส่วนแพร่งภูธรสมัยก่อนเป็นตลาดได้รุ่งขายอาหาร ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นสวนหย่อมและออกกำลังกาย วิถีชีวิตดั้งเดิมบ้านแต่ละบ้านของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในสมัยนั้นยังมีอากงอาม่าอยู่ จะได้ยินการพูดคุยภาษาจีนกันอย่างเสียงดังอกรอส ลักษณะครอบครัวดั้งเดิมในชุมชนจะเป็นครอบครัวขยาย (Extended Family) ซึ่งมี บิดามารดา บุตร โดยรวมอยู่กับครอบครัวของบุตร ทั้งที่แต่งงานและยังไม่แต่งงาน หรือบางครอบครัวอาจมีพี่น้องของฝ่ายบิดา หรือฝ่ายมารดาที่ยังไม่ได้แต่งงานรวมอยู่ด้วย ก็ถือว่าเป็นกำลังงานสำคัญในการประกอบอาชีพ การซื้อหาอาหารมาทำกับข้าว ก็จะซื้อหาที่ตลาดศาลเจ้าพ่อเสือ ซึ่งสมัยก่อนที่ตลาดยังไม่ถูกรื้อ จะมีข้าวของเครื่องอุปโภค บริโภค มากมายโดยส่วนมากจะเป็นผักสด ผลไม้ อาหารสำเร็จรูปเนื้อสัตว์ (หมู-เนื้อ-ไก่) ที่หน้าตลาดจะมีคนจีนขายหลอดช่องสิงคโปร์ ใส่น้ำแข็งเอง รสชาติ หวาน หอม ชื่นใจ ขายดีมาก เพราะเมื่อคนมาไหวศาลเจ้าพ่อเสือ จะต้องแวะกิน หรืออาหารเส้นที่รู้จักกันดี เช่น ก๋วยจั๊บน้ำข้น ก๋วยเตี๋ยว บะหมี่-เกี๊ยว กระเพาะปลา อากงอาม่า บิดามารดาที่พานุตรหลานมาไหวเจ้า ก็จะมาอุดหนุนอย่างคับคั่ง เด็กๆ ได้เรียนรู้วิธีใช้ตะเกียบไปด้วย วิถีธรรมชาติ คือ ดูอากงอาม่า บิดามารดาแล้วทำตามอย่าง แรกๆ ก็ใช้ตะเกียบคียบแบบแก้งก้างไม่ถนัด แต่ได้รับการสอนเทคนิควิธีการ จึงมีความชำนาญ มีความถนัดจับตะเกียบคล่องแคล่วขึ้น

ภายในครอบครัวสมัยก่อนมีความเคร่งครัดในการเช่นสรวงบูชา เจ้าหรือเทียน ซึ่งแปลว่า ฟ้า บูชาบรรพบุรุษเป็นที่ยิ่ง รวมไปถึงวิญญาณผู้ที่ตายไปแล้ว และได้นำหลักปรัชญาของขงจื้อ ที่แนวคิดหลักจะเน้นในเรื่องความกตัญญูเป็นสำคัญ โดยพิธีกรรมต่างๆ จะกระทำกันภายในครอบครัว โดยปฏิบัติสืบทอดต่อๆ กันมาเป็นพิธีกรรม วันสำคัญทางเทศกาลในรอบปี เช่น เทศกาลวันตรุษจีน วันสารทจีน

ภาพที่ ๒.๑๒ ชุ่มประตู่วังแพ่งสรรพศาสตร์

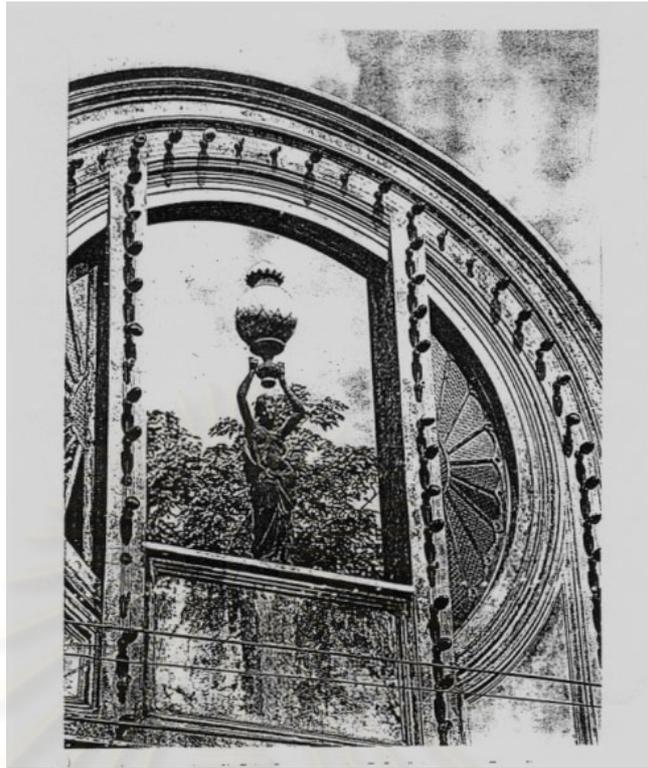

ภาพที่ ๒.๑๓ ถนนแพ่งภูธรฝั่งถนนตะนาว

วันแข่งเม็ง วันครบรอบวันตายของบรรพบุรุษ การสร้างฮวงจุ้ย (ภูมิพยากรณ์) พิธีงเด็ก ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้ถือได้ว่า เป็นพิธีกรรมในการสืบทอดความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ อันเป็นหลักความเชื่อทางศาสนาเต๋าและขงจื้อ ขณะเดียวกันในบางครอบครัวก็มีการสวดมนต์อ้อนวอนขอความคุ้มครองจากเจ้าแม่กวนอิมในศาสนาพุทธนิกายมหายาน มีการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา และการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ความเชื่อทางศาสนาของคนทั้งสองเชื้อชาติที่แตกต่างกันนี้ได้ค่อยๆ หล่อหลอมเข้าด้วยกัน (สมบุญธน์ สุขสำราญ, ๒๕๓๐ : ๒๗)

ต่อมาในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่งได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะทางด้านเศรษฐกิจ หรือการที่ทางภาครัฐและเจ้าของอาคารบางแห่ง ได้พยายามรื้อถอนอาคารที่มีคุณค่าด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์รวมถึงการตอบสนองต่อกระแสโลกาภิวัตน์ จึงเกิดการรวมตัวของคนในชุมชน เป็นการจุดประกายแนวความคิดประชาคมเมืองต่อ “ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่ง” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะดำรงไว้ด้วยวิถีชีวิตที่ดีงามของชุมชนที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน ประกอบกับเป็นย่านประวัติศาสตร์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์มิให้สูญหาย หรือเกือบสูญหาย ดังเช่น แพ่งภูธร ตรงสวนหย่อมภูธรแต่ก่อนเคยเป็นตลาดใต้รุ่ง ค้าขายอาหาร ผู้ค้ามีรายได้จากการค้าค่อนข้างดีมาก แต่ต่อมามีนายทุนมาทำการไล่ที่ แล้วติดต่อทำสัญญาเช่าที่กับสถานีอนามัยสุมาลอนามัย หรือ สภากาชาดที่ ๒ เป็นเวลา ๓๐ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นต้นมา เพื่อสร้างเป็นตึกแถวแบ่งให้เช่าขายอาหาร โดยแต่ละเจ้าต้องเสียค่าเบิ๊ะเจี๊ยะที่สูงมากถึง ๖๐,๐๐๐ บาทต่อราย และเก็บค่าเช่า ๖๕๐ บาทต่อเดือน มีผลกระทบต่อผู้ค้าขายที่สู้ราคาไม่ไหวจึงต้องย้ายหนีกระจัดกระจายกันออกไป คงเหลือเพียงไม่กี่รายที่ยังคงอยู่ ส่วนลูกค้าขาประจำก็เริ่มร่อยหรอลง จนกระทั่งครบกำหนดสัญญาเช่าเมื่อไม่กี่ปีมานี้ สภากาชาดจึงเอาที่ดินเพื่อจะสร้างขยายสถานีอนามัยเพิ่มขึ้น แต่ได้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจเสียก่อนจึงชะงักโครงการไว้ ทำให้ตึกแถวแบ่งเช่าถูกปล่อยทิ้งรกร้างว่างเปล่า กลายเป็นที่พักพิงของคนเร่ร่อน แมวและสุนัขจรจัด รวมทั้งเป็นแหล่งมั่วสุมยาเสพติดและโสเภณีไปในที่สุด ทำให้สภาพชุมชนมีความเสื่อมโทรมไม่น่าอยู่ โชคดีที่ทางกรมศิลปากรเห็นถึงคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์แห่งนี้ ที่ควรค่าแก่การบำรุงรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟูชุมชนให้กลับไปมีชีวิตชีวาอีกครั้ง ซึ่งจะทำให้ผู้ที่อาศัยมีความภาคภูมิใจในชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่ พร้อมทั้งจะเล่าชานถ่ายทอดเรื่องราวสู่คนรุ่นหลัง และคนนอกชุมชนต่อไป

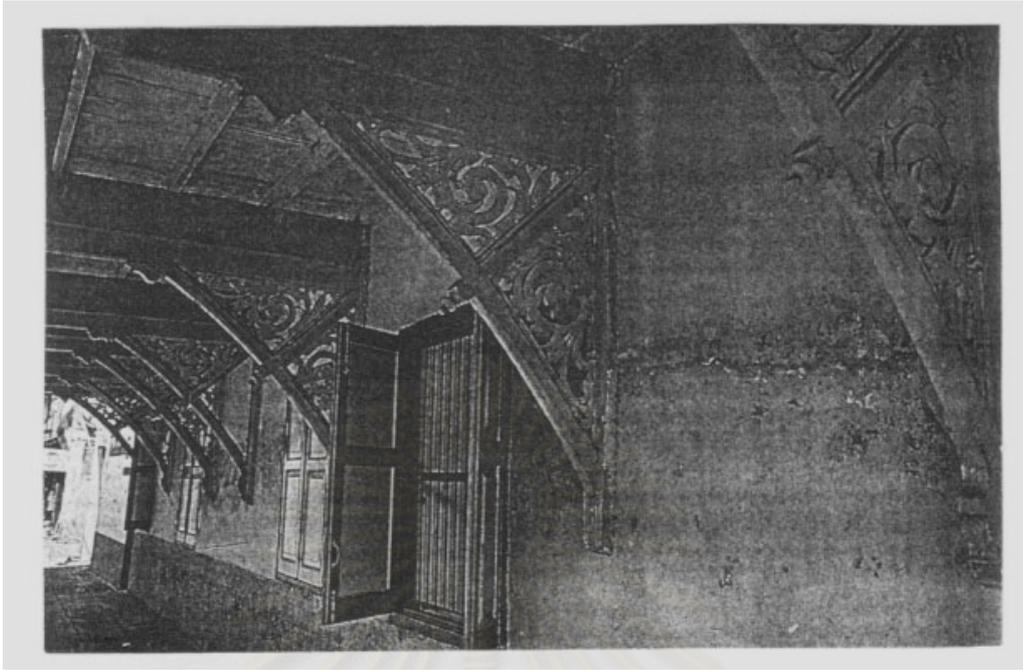
ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ กรมศิลปากร จึงได้ร่วมมือกับคนในชุมชนให้มีการรื้อถอนอาคารรกร้างนั้นออกไปแล้วดัดแปลงเป็นสวนหย่อม ชื่อ “สวนหย่อมภูธร” ดังกล่าว พร้อมๆ กับได้มีการปรับปรุงทาสีอาคารในแพ่งภูธร และแพ่งนรา ใหม่ทั้งหมดห้ามมีการตกแต่งใดๆ ที่นอกเหนือไปจากรูปทรงอาคารเดิม ขึ้นทะเบียนอนุรักษ์ไว้เป็นโบราณสถานต่อมา พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม คือ “งานวันงามที่สามแพ่ง” โดยมีการแถลงข่าวเปิดตัว “วันงามที่สามแพ่ง” ณ โรงแรมรัตนโกสินทร์ โดยในวันงานปลัดกรุงเทพมหานคร ร.ต.ต. เกียรติศักดิ์ โลหะชาละ ได้ให้เกียรติมาเปิดงานด้วย ส่วนแพ่งสรรพศาสตร์ หลังจากเกิดไฟไหม้อาคารบ้านเรือนและวังลบหายไปกับกองเพลิงเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีผู้ย้ายมาอยู่อาศัย

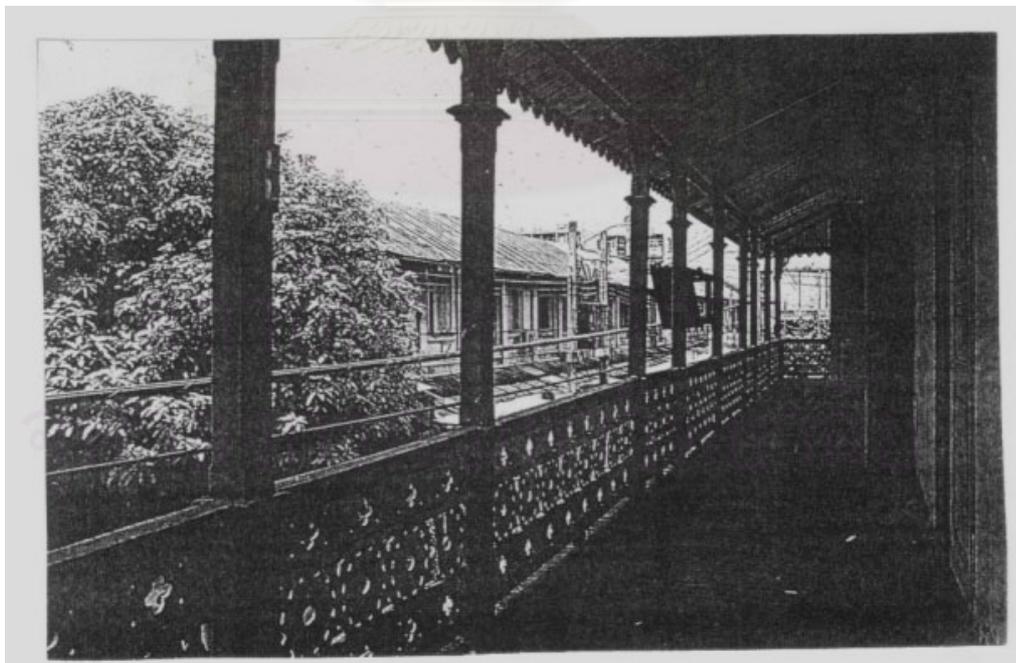
ภาพที่ ๒.๑๔ ส่วนบนของประตูวัง มีประติมากรรมรูปสตรีชูโคมไฟ กรูกระฉกสี่ช่องข้าง เป็นรูปแบบของประตูวังที่มีลักษณะพิเศษมาก ในถนนแพ่งสรรพศาสตร์

ภาพที่ ๒.๑๕ ด้านข้างโรงเรียน ตะละภักศึกษา ถนนแพ่งนรา

ภาพที่ ๒.๑๖ คันทวนฉลุลายรับเฉลียง ด้านริมถนนแพร่งนรา

ภาพที่ ๒.๑๗ เฉลียงด้านถนนแพร่งนรา

ใหม่ ทำการก่อสร้างเป็นอาคารพาณิชย์ ๔ ชั้น โดยทำเป็นที่พักอาศัย และทำธุรกิจการค้าอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน ซึ่งยากต่อการปรับเปลี่ยนให้ไปเหมือนเช่นดั้งเดิมแต่ยังคงไว้ซึ่งคำว่า “สามแพร่ง” และการวิจัยจึงทำเฉพาะแพร่งนรา และแพร่งภูธร เท่านั้น

อย่างไรก็ตามชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแพร่งนราและแพร่งภูธรวันนี้ ก็ยังแตกต่างกับวันวานที่เคยมีบรรยากาศ คึกคัก มีสีสัน วิถีชีวิตในทุกๆ วันได้ผ่านไปอย่างมีชีวิตชีวา สิ่งที่ยังหลงเหลือให้เห็นในวันนี้ คือ ร้านอาหารเดิมๆ ที่ยังคงอยู่และมีผู้ประกอบการอาชีพขายอาหารเพิ่มขึ้นมาอีกหลายเจ้าโดยไม่ใช่ “เจ้าเก่า” ผู้ประกอบการก็จะเป็นคนไทยเชื้อสายจีน รุ่นที่ ๒-๓ เป็นส่วนใหญ่ และมีบ้างในบางส่วนที่ถูกหลานประกอบอาชีพนอกบ้านหลากหลายสาขา ทั้ง ข้าราชการ พนักงานบริษัท ทนายความ บางคนเป็นอัยการ ผู้พิพากษา ก็มี ความคาดหวังของคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นพ่อแม่ ที่ต้องการจะให้รุ่นลูกหลานเข้ามาสืบทอด ประกอบการค้าอาหารของครอบครัวค่อนข้างน้อยมาก รวมไปถึงการศึกษาทำให้คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่มีทัศนคติและโลกทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก และที่สำคัญการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานก็มีได้เคร่งครัด หรือมีการกำหนด บีบบังคับให้พวกเขาต้องเข้ามาสืบทอดอาชีพของครอบครัว นอกจากจะเป็นความสนใจส่วนตัวมากกว่า ในเรื่องคู่ครอง คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นพ่อแม่ ให้อิสระในการตัดสินใจแก่ลูก มีความคิดตามคติไทยว่า “ปลูกเรือนต้องตามใจผู้อยู่” แล้วแต่วาสนาการเลือกที่จะคบหาชอบพอกันก็คงมาจากความรัก ความเข้าใจกัน แต่ก็มีได้ละทิ้งเสียทีเดียว พ่อแม่จะคอยให้คำปรึกษา ชี้แนะอยู่ห่างๆ ส่วนการไปวัดไปศาลเจ้า ก็ยังไปอยู่ มีการสวดมนต์ ตักบาตร ไหว้พระ ไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษอย่างสม่ำเสมอไม่เปลี่ยนแปลง แต่จะทำในลักษณะทำตามๆ กันสืบทอดกันมา กล่าวคือ มีการปฏิบัติทางวัฒนธรรมแบบจีนลดน้อยลง ลดขั้นตอนในการปฏิบัติลง และมีส่วนร่วมในเทศกาลวันสำคัญของไทยต่างๆ เช่น เทศกาลลอยกระทง, สงกรานต์ เป็นต้น โดยมีการไปทำบุญ ร่วมในการประกอบพิธีทางพุทธศาสนาที่วัด หรือมีความศรัทธาในพระพุทธรูปอย่างเคร่งครัดก็อาจมีการไปฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม โดยนำบุตรหลานไปวัดด้วย ส่วนในช่วงปิดเทอมก็อาจมีการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่ออบรมกล่อมเกลานิสัย และความประพฤติของบุตรหลาน ในงานศพของบรรพบุรุษก็มีการบวชบุตรหรือหลานชายหน้าศพด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการผสมกลมกลืนทางด้านความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม ของคนไทยเชื้อสายจีนได้เป็นอย่างดี

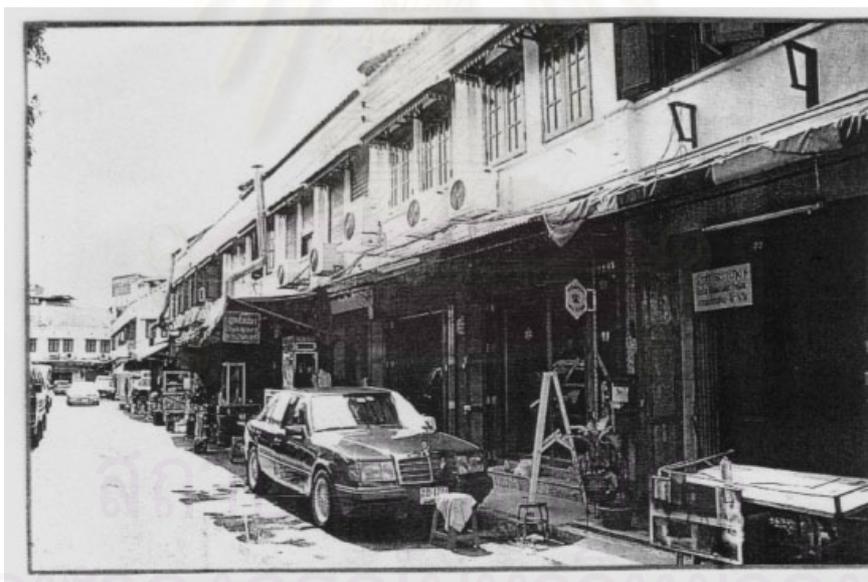
จำนวนประชากร

ข้อมูลจำนวนประชากรชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ที่มีการสำรวจครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งมีเพียง แพร่งนรา และแพร่งภูธร เท่านั้น ส่วนแพร่งสรรพศาสตร์ มิได้ทำการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากหลังจากเกิดไฟไหม้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ชื่อ “ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง” จึงยังใช้เรียกแพร่งนรา และแพร่งภูธรอยู่

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนประชากร ครอบครัวย และครัวเรือน ในชุมชนคลองคูเมืองเมืองสาม-
แพร่ง (แพร่งนรา, แพร่งภูธร)

ชื่อชุมชน (ถนน)	จำนวนประชากร		รวม	จำนวน ครอบครัวย	จำนวน หลังคาเรือน
	ชาย	หญิง			
แพร่งนรา	๒๗๓	๓๔๘	๖๒๑	๑๕๐	๑๓๒
แพร่งภูธร	๔๔๐	๗๖๐	๑,๒๐๐	๓๐๐	๑๘๘

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานภายในพื้นที่ชุมชน (ช่วงจัดงาน “วันงามที่สามแพร่ง” ปี พ.ศ.
๒๕๔๑)

ภาพที่ ๒.๑๘ ย่านที่อยู่อาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ ถนนแพร่งภูธร
ที่ส่วนใหญ่เป็นร้านขายอาหาร

ภาพที่ ๒.๑๙ ถนนแพรงนภา ฝั่งถนนตะนาว

การจัดระเบียบของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน

ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพรง ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ประกอบด้วย บิดา มารดา บุตร เท่านั้น แม้ว่าครอบครัวแบบเดิมในระยะแรกจะเป็นครอบครัวแบบขยาย (Extended Family) คือ มี ปู่ ย่า ตายาย (อาภิงอาม่า) ลุง ป้า น้า อา ญาติพี่น้อง มาเป็นสมาชิกในครอบครัว มีหน้าที่ช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน และช่วยในการประกอบอาชีพ โดยจะให้ความสำคัญในการนับถือเครือญาติของทั้งสองฝ่าย (Bilateral Kinship) เสมอกัน ซึ่งเปลี่ยนไปจากเดิมที่นับเอาญาติข้างพ่อ (Patrilineal Kinship) เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพรงจะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น แต่สมาชิกในครอบครัวก็มีความสามัคคี ช่วยกันทำค้าขายประกอบอาชีพ บิดามารดา จะคอยอบรมสั่งสอนบุตร ให้ช่วยเหลือตนเอง และช่วยงานต่างๆ ที่สามารถจะทำได้ ไม่ดูคายเป็นต้องให้ความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส บุตรต้องมีความกตัญญูเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา น้องควรจะเชื่อฟังพี่ ภรรยาควรเชื่อฟังสามี

ภายในครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ค่อนข้างให้ความสำคัญแก่บุตรชายอยู่มาก ตามหลักการนับญาติและการสืบเชื้อสายของจีนที่ให้ความสำคัญกับฝ่ายชาย (Patrilinear) เพราะบุตรชายจะสืบทอดบรรพบุรุษวงศ์ตระกูล แม้ว่าจะมีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมก็ตาม ความสำคัญที่ให้ต่อบุตรชายก็ยิ่งมากกว่าบุตรสาวอยู่ดี ดังจะเห็นได้จากการแต่งงานที่บุตรสาวเมื่อแต่งงาน ก็ต้องออกไปอยู่กับครอบครัวของสามีตามธรรมเนียมจีน ส่วนบุตรชายเมื่อแต่งงานก็นำสะใภ้เข้าบ้าน แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนจะให้ความสำคัญกับบุตรชายและบุตรสาวเท่าเทียมกันค่อนข้างสูง เนื่องจากมีทัศนคติที่เปลี่ยนไปและครอบครัวไทยเชื้อสายจีนเห็นความสำคัญของบุตรสาวมากขึ้น

แต่ละครอบครัวภายในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ค่อนข้างมีความริบร้อนกระตือรือร้นในเรื่องการค้าขาย ต้องรีบจัดเตรียมให้เรียบร้อยเสร็จสรรพ เพราะในเวลา ๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. จะเป็นเวลาที่ข้าราชการ พนักงาน บริษัท ห้างร้าน จะออกมารับประทานอาหารกัน และถึงแม้ว่าในปัจจุบันส่วนราชการ ศาลยุติธรรม ศาลอาญา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม จะมีการย้ายบุคลากรไปอยู่ในแถบชานเมือง และมีการโยกย้ายบางกระทรวงไปบ้าง แต่การค้าขายก็ยังคงมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดในช่วงกลางวัน เพียงแต่ไม่มากมายเหมือนเมื่อก่อน เมื่อจัดร้านค้าเพื่อเตรียมค้าขายเรียบร้อยแล้วจะมีการจัดรูป ๕ ดอก น้ำชา ๕ ถ้วย ผลไม้เป็นส้ม ๔ ผล ซึ่งมีความหมายลึกซึ้งในการบูชา “ตี่จูเอี้ย” อันมีสัญลักษณ์เป็นศาลเจ้าเล็กๆ ทาสีแดงรูปทรงสวยงาม และจะต้องตั้งอยู่ที่พื้นภายในบ้าน โดยส่วนใหญ่แทบทุกบ้านก็จะมีเพื่อเอาไว้กราบไหว้บูชา เพื่อให้ท่านได้ช่วยปกป้องรักษาคุ้มครองดูแลให้ค้าขายร่ำรวย มีความสุข ท่านเจ้าที่ “ตี่จูเอี้ยกง” จะเป็นเทวดาสูงอายุ มีหนวดเคราสีขาว หน้าตายิ้มแย้ม ใจดี รักเด็กและความลึกซึ้งของการบูชา ๕ อย่าง เนื่องจากว่า ชีวิตคนเรา จะมีธาตุทั้ง ๕ คือ กิม-ธาตุทอง, ไท่ว-ธาตุดิน, บัก-ธาตุไม้, จั๊ย-ธาตุน้ำ, ฮ่วย-ธาตุไฟ ดังนั้นการบูชาท่านเจ้าที่ “ตี่จูเอี้ยกง” ก็คือ การบูชาธาตุทั้ง ๕ เพื่อเตือนสติให้ชีวิตคนเรามีสิ่งสำคัญต้องอยู่ด้วยความดี “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และเมื่อธาตุทั้ง ๕ อยู่ในร่างกายด้วยความเหมาะสม พอดี ความมีโชค ความเจริญรุ่งเรืองก็จะมาเยือนครอบครัวนั้น อันตรงกับหลักคำสอน “มัชฌิมาปฏิปทา” ทางสายกลางของพระพุทธศาสนา แต่ก็มีบางบ้านเช่น บ้านของคุณเล็ง (ร้านขายของชำ) บ้านของคุณเกี้ยว (ร้านทำรองเท้า) และบ้านคุณลุงปุด (ร้านขายก๊วยเตี๋ยควักไก่ผัดแห้ง) ซึ่งมีศาล “ปึงเท่าง” ที่ถือว่าเป็นเทพเจ้าแห่งโชคลาภ ช่วยให้มีเงินทองไหลมาเทมา การค้าซึ่งลือชื่อ ซึ่งจะตั้งไว้บนที่สูงติดผนังด้านบนของบ้าน อาจเคียงข้างกับพระพุทธรูป หรืออาจจัดให้อยู่องค์ละด้านของบ้าน

นอกจากนี้ส่วนใหญ่ในแต่ละครอบครัวจะให้ความสำคัญกับการสร้างฮวงจุ้ยอันเป็นธรรมเนียมของจีน เมื่อมีคนตายจะไม่เผา หลังจากทำพิธีทางศาสนา พิธีฝังศพ แล้วจะนำศพไปฝังที่ “ฮวงจุ้ย” หรือฮวงจุ้ยที่นิยมเรียกกัน ซึ่งจริงๆ แล้ว ในภาษาจีนไม่มี แต่อาจมีการเรียกเพี้ยนมาจาก “ฟงสุ่ย” ซึ่งเป็นภาษาจีนกลาง แล้วกลายเป็นฮวงจุ้ยไปตามบ้านก็มีความเชื่อในการเลือกที่ และการสร้างบ้าน ที่จะต้องให้ถูกโฉลก หรือถูกต้องตามตำราฮวงจุ้ย ว่ากันว่า ที่ดีตรงตามตำราจะต้องมีลมพัด มีน้ำผ่าน คือ เป็นที่ที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในตัวเสมือนหนึ่งว่ามีชีวิต และเชื่อกันว่า ในแต่ละที่จะมีพลังลึกลับที่เรียกว่า “แสงที่” แฝงอยู่ การเลือกที่ได้ถูกต้อง และสร้างบ้านได้ถูกหลักฮวงจุ้ย แสงที่จะยิ่งช่วยเสริมให้ที่ตรงนั้นถูกโฉลกกับเจ้าของ ทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่เย็นเป็นสุข ส่งผลให้ลูกหลานเจริญก้าวหน้า (จิตรา ก่อเนินทเกียรติ อ่างแล้ว, หน้า ๕๗ - ๕๘)

ดังนั้น “ฮวงจุ้ย” ที่ผู้ตายหรือลูกหลานสร้างขึ้นไว้ การเก็บศพผู้ตายโดยการฝังศพมาจากความเชื่อที่ว่า การตายเกิดจากดวงวิญญาณออกจากร่างไปชั่วคราวสักระยะเวลาหนึ่ง ดวงวิญญาณที่ออกไปจะกลับมาสิงสู่ร่างตามเดิมประกอบกับความอาลัยรักผู้ตายจึงเก็บศพไว้เพื่อความอบอุ่นและระลึกถึงรวมทั้งเคารพเช่นไหว้ ในเทศกาลสำคัญๆ เพื่อแสดงความกตัญญูตเวทีของลูกหลานต่อบรรพบุรุษอีก

ด้วย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบรรพบุรุษกับบุตรหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยที่บุตรหลานจะได้กราบไหว้บูชาเพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ตนเอง (ประยงค์ อนันทวงษ์ อ่างแล้ว, หน้า ๘๗)

ส่วนที่บ้านจะมีรูป ปู่ย่า ตายาย (อาภิง อาม่า) หรือบิดา มารดา ที่เสียชีวิตแล้ว บูชาโดยจัดเป็นหิ้งบูชาบรรพบุรุษมีรูปภาพ ที่วางกระถางรูป จัดแจกันดอกไม้ชานันทั้งสองข้างจากการสังเกตจะจัดตามแบบหลัก “จันทร์ครุสุริยา” คือใช้แจกันสีขาว ดอกไม้สีเหลือง โดยมากจะเป็นดอกเบญจมาศ หรือไม้กีดอกแอสเตอร์ซึ่งเป็นการบอกเล่าต่อๆ กันมาถึงความเป็นสิริมงคลของซินแสที่อยู่ในตรอกพ่อเสือจะมีการเช่นไหว้อย่างเป็นพิธีในวันครบรอบวันตาย วันตรุษจีน วันสารทจีน แต่ถ้าเป็นวันเซ็งเม้ง ก็จะไปไหว้ที่ฮวงจุ้ย ซึ่งแต่ละครอบครัวก็ต่างสถานที่กัน

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่งเป็นตึกแถวที่ได้รับการอนุรักษ์อย่างเป็นทางการจากกรมศิลปากรแล้ว มีการทำสื่ออาคารบ้านเรือนอย่างสวยงาม สิ่งที่เหลือน้อยลง คือ การไหว้เทพเจ้าฟ้าดิน (ที่กง) คือ การบูชาโดยนำธูปไปปักข้างละ ๑ ดอก ที่ประตูบ้านทั้งสองข้าง สันนิษฐานเนื่องจากว่า การกลัวเกิดเพลิงไหม้ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนรุ่นใหม่ที่คลายความเคร่งครัดปฏิบัติพิธีกรรมบางอย่างลง แต่จะเปลี่ยนเป็นเอาพวงมาลัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นอุบะที่เป็นดอกดาวเรือง มาแขวนบูชาแทนการจุดธูป ซึ่งถ้าปักธูปไม่ดีประตูก็จะเป็นรอยไหม้ไม่สวยงาม และเป็นอันตรายด้วย แต่ก็ยังมีให้เห็นอยู่บ้าง แต่บางตาไม่มากเหมือนสมัยก่อน แต่บ้านเกือบทุกหลังคาเรือนจะติด “ฮู้” หรือยันต์ ที่เปรียบเสมือนเครื่องรางของขลัง ใช้ติดหน้าบ้าน หรือบางคนอาจพกติดตัว แล้วพอถึงวันตรุษจีน จะมีการเปลี่ยนฮู้ใหม่ อาจจะไปหาซินแสดูว่าปีนี้ คนในครอบครัวควรไปเอาฮู้จากที่ไหนมาติดบ้าน เช่น บางบ้านอาจเอาฮู้ของวัดเล่งเน่ยยี่ (วัดมังกรกมลาวาสรวมมหาวิหาร) หรือฮู้จากศาลเจ้าชิตเซี้ยม่า ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช แต่ส่วนใหญ่ก็ต้องมีติดฮู้ของศาลเจ้าพ่อเสือ เพราะบ้านอยู่ในเขตศาลเจ้า และมีความเชื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์ขององค์ตัวเองเจ้าเอี้ย และองค์ไฉซิงเอี้ย (เทพเจ้าเงินทอง)

นอกจากนี้ก็มีหลายบ้าน เช่นกับที่ติดตรา ๘ ทิศ กับสิงห์คาบดาบซึ่งถือว่าเป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์ในการใช้แก่เคล็ดอันเป็นหลักฮวงจุ้ย แก้วไขปริศนหรือชื่อของชุมชนที่เรียกว่า “สามแพร่ง” เป็นการสะท้อนสิ่งที่ไม่ดี อาจเป็น “แสงที่” ที่ทิ่มแทงเข้าไป ให้กระจายไปที่อื่น อย่างไรก็ตามท่านผู้รู้บางท่านในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง กล่าวว่า การติดมากไปหรือถ้าไม่รู้แล้วไปหาซื้อมาติดเอง (ซื้อหัว) ก็ถือเป็นการทำบาปกรรมอย่างหนึ่ง เพราะตามหลักพิชัยสงครามซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธศาสนาที่ว่า “ฟ้าประทานดินบันดาล ประสานบุคคล” สิ่งที่ดีต่างๆ เกิดจากตัวเรา ถ้าเราทำดีคนในครอบครัวมีศีล มีธรรม ไม่เอาไรต์เอาเปรียบคดโกง สิ่งไม่ดีต่างๆ ก็จะทำอันตรายไม่ได้ เหตุผลเช่นนี้ก็ได้มีการเลี่ยมสอนบุตรหลานภายในครอบครัวด้วย

ความเชื่อในเรื่อง ฮู้ ตรา ๘ ทิศ กับ สิงห์คาบดาบ ก็คงจะมีการเลี่ยมไปได้ยากมากเลย เพราะผู้วิจัยได้ไปสังเกตการณ์ที่ศาลเจ้าพ่อเสือ ผู้คนได้มากราบไหว้เจ้าอย่างแน่นขนัด มีทั้งวัยรุ่น เด็ก หนุ่มสาว

ผู้ใหญ่ อากง อาม่า คือ มีทุกเพศ ทุกวัย มีผู้มีความรู้และเข้าใจในพิธีกรรมการไหว้เจ้าเป็นอย่างดีบ้าง หรือไม่ค่อยรู้บ้างแต่เฉียบๆ มองๆ ผู้ใหญ่ทำบ้าง แล้วก็จะมีการซื้อธูปในศาลเจ้า และเครื่องราชของขลังต่างๆ เช่น ล็อกเกตแขวนหน้าพวงมาลัยรถ ลูกประคำเรื่องแสง รูปภาพเจ้าพ่อเสือใส่กรอบ และผู้สำหรับติดหน้าบ้าน และประตูบ้าน ซึ่งจะต้องเปลี่ยนทุกปีในวันตรุษจีน โดยบางบ้านอาจมีแผ่นภาพเป็ยเขียนติดที่หน้าบ้านด้วย เป็นต้น

พิธีกรรม และประเพณีจีนที่ถือปฏิบัติของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองสามแพร่ง ๔ ครอบครัว ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ แสดงเครื่องหมายสัญลักษณ์และการตั้งหิ้งบูชาภายในบ้าน

ครอบครัวที่	เครื่องหมายสัญลักษณ์ และการตั้งหิ้งบูชาภายในบ้าน						
	หิ้งบูชา พระพุทธรูป	ตุ้จู้เอี้ย (เจ้าที่จีน)	ทีกง (เทพฟ้า-ดิน)	หิ้งบูชา บรรพบุรุษ	ผู้	ตรา ๘ ทิศ สิงห์คาบดาบ	รูปภาพ เป็ยเขียน
๑	/	/	/	/	/	/	/
๒	/	/		/	/	/	/
๓	/						
๔	/	/		/	/		
๕	/	/		/	/	/	/
๖	/	/		/	/	/	
๗	/	/	/	/	/	/	/
๘	/	/	/	/	/	/	/

พิธีกรรม การปฏิบัติในรอบชีวิตของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน

๑. การรับขวัญเด็ก เป็นพิธีกรรมหนึ่งของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนจะทำเมื่อมีสมาชิกใหม่ เกิดในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ถ้าปู่ย่า ตายาย (อากง อาม่า) ยังมีชีวิตอยู่จะเป็นผู้จัดพิธีไหว้ หรือผู้เป็นบิดามารดา ยังรู้สึกมีความเชื่อในพิธีกรรมการปฏิบัติอยู่ก็จะสืบทอด โดยมีการจัดเครื่องไหว้ (ตุ้จู้เอี้ยกง) และเครื่องไหว้ไปไหว้ที่ศาลเจ้าพ่อเสือ เพื่อเป็นการประกาศต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าครอบครัวมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และเป็นการตอบแทนต่อองค์เจ้าใหญ่ (ตัวเล่าเอี้ย) และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในศาลเจ้าพ่อเสือที่คุ้มครองให้แม่และลูกปลอดภัย พ่อเด็กทารกอายุครบเดือนก็จะมีพิธีโกนผม และทำพิธียกเด็กให้พ่อชื่อแม่ชื่อ “อาพั้ว” ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่คอยคุ้มครองดูแลเด็กเสมือนหนึ่งเป็นที่เลี้ยงมีนามเต็มว่า “กิมฮวยกงพั้ว”

ของไหว้สำหรับอาชีพ จะมีดังนี้ “อึ้งหนึ่ง” คือ ไข่เป็ดต้มย้อมสีแดง ที่ฟองก็ได้, เขียะลั่วฮวย คือ กิ่งทับทิม, หมูต้ม ๑ ชิ้นใหญ่, ทอง, เป็ดเล็ก, ฝ่าผวยเด็ก (ฝ่าห่มเด็ก), ของใช้เด็ก เช่น สนุ่ แป้ง ขวดนม ของเล่น

ปริมาณของไหว้มากหรือน้อยก็ได้ แล้วแต่ฐานะและความเหมาะสม

วันไหว้ก็แล้วแต่ธรรมเนียมนิยมของแต่ละบ้าน บางบ้านไหว้เร็ว บางบ้านก็รอให้ครบเดือน บางบ้านรอจนเด็กได้ ๔ เดือน ถึงจะไหว้ก็มี หรืออาจไม่ดูอายุเด็ก แต่ดูฤกษ์ยามก็มี และจะไหว้ที่บ้านเด็กอยู่ ดังที่กล่าวไว้แล้วตอนต้น เพื่อให้อาชีพช่วยคุ้มครองบุตรหลานที่เพิ่งเกิดจนกว่าจะโต คือ มีอายุ ๑๕ ปี

ครั้นพอถึงอายุ ๑๕ ปี จะมีพิธีผ่านช่วงอายุ โดยภาพในครอบครัวจะเตรียมเครื่องเช่นสำหรับไหว้ อาชีพ ที่ได้ดูแลเด็กมาจนครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์ เมื่อมีการทำพิธีนี้ก็หมายถึง เด็กกำลังจะก้าวไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่แล้ว

๒. การแต่งงาน ในสมัยก่อน การเลือกคู่ครองจะเป็นแบบ “คลุมถุงชน” แต่ในปัจจุบันการได้พบปะคบหากันในสถาบันการศึกษา ที่ทำงาน ตลอดจนความมีอิสระที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างคลาคลำความเข้มงวดกวดขันลง มีการเลือกคบหากันเองมากขึ้นกว่าแต่ก่อน รวมทั้งไม่ได้เลือกคบแต่คนไทยเชื้อสายจีน แต่อย่างเดียวไม่เลือกในสีผิว ความร่ำรวย แต่จะเลือกในนิสัยใจคอ การศึกษา บุคลิกภาพ หน้าตา เป็นสำคัญ จึงทำให้การคลุมถุงชนโดยมีแม่สื่อ (ปวงนั้ง) น้อยลง แต่ในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ยังมีการคลุมถุงชนอย่างยินยอมโดยดีในบางครอบครัว เพราะเชื่อว่า บิดา มารดา อาบน้ำร้อนมาก่อน และผู้ที่แม่สื่อ (ปวงนั้ง) เลือกที่มีฐานะ หน้าตา ที่พอเหมาะสมกัน โดยอยู่ในความพิจารณาของบิดามารดาเป็นอันดับแรกที่เห็นว่า บุตรชายหรือบุตรสาว อยู่ในวัยสมควรที่จะมีครอบครัวซึ่งแม่สื่อ (ปวงนั้ง) ที่มาทาบ ทาม ถ้าทำสำเร็จก็จะได้รับค่าตอบแทน โดยจะนำดวงชะตาของทั้งสองฝ่ายไปดูว่าชงกันหรือไม่ ถ้าไม่มีการชง (ไม่ถูกโฉลกกัน) แต่มีความเหมาะสมก็จะทำหน้าที่เป็นเจ้าแม่ไปสู่ขอให้ตามประเพณี โดยมีการหมั้นโดยฝ่ายชายจะเดินทางไปบ้านฝ่ายหญิงโดยเตรียมการยกขันหมาก มีสินสอดทองหมั้น ผลไม้ เช่น ส้มก็ผลก็ได้แต่ต้องเป็นเลขคู่, ขนมขันหมาก หรือ “ขนมแต่ง” ขนม ๔ สี (ซีเล็กม่วยเจียะ) หรือ ขนม ๕ สี (โหวงเซ็กทัง) แต่ส่วนใหญ่บ้านฝ่ายหญิงจะเป็นผู้กำหนดสินสอดของขันหมาก โดยจะมีบิดามารดา หรือ ผู้อาวุโสของทั้ง ๒ ฝ่าย เป็นสักขีพยานในการหมั้น มีการตกลงกันในเรื่องสินสอด จากนั้นก็มีการเลี้ยงฉลอง โดยของหมั้นที่ฝ่ายชายจัดมาให้ นั้นจะมีการเขียนรายการไว้บนกระดาษแดงมอบ ให้ฝ่ายหญิงไว้ เป็นหลักฐาน

เมื่อฝ่ายชายยกขันหมากมา ฝ่ายหญิงก็จะมอบของที่เตรียมไว้ให้ไปมีเมล็ดโหวงเจ้งจี้* กับต้นซุง เจ้าคู่ มีอีกชื่อว่า “ต้นเมียบลวง” คล้ายๆ ต้นกุยช่าย หมายถึง ความเจริญงอกงาม (นับถึงการสืบสกุลมีลูกหลานสืบทอดต่อไป) และขนมแต่ง ๔ หรือ ๕ อย่าง แล้วแต่กรณี เช่น ขนมถั่วตัด ขนมเปียะ ขนมข้าว

* “เมล็ดโหวงเจ้งจี้” หมายถึง เมล็ดทั้งห้า อันได้แก่ เมล็ดถั่วแดงหลวง เมล็ดถั่วเขียว ข้าวเปลือก ข้าวสาร ข้าวเหนียวแดง

พองฟูบ ขนมหักอ่อน ขนมหั่นยาวเคลือบงา แต่ปัจจุบันเน้นความสะดวก และทันสมัยก็จะใช้ขนมคุกกี เป็นกล่องกลมๆ ยี่ห้อต่างๆ เช่น อาร์เซนอล, อิมพีเรียล เป็นต้น รวมทั้งเงินจำนวนหนึ่งสำหรับให้ฝ่ายเจ้าสาว (ชิงเนี้ย) จัดหาขนมแต่ง หรือจะเรียกว่าขนมจันอับก็ได้ เอาไว้แจกคนใกล้ชิด ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพ เพื่อนสนิท เพื่อให้ได้รับรู้ถึงการหมั้นหมายในครั้งนี้

การกำหนดวันแต่งงาน เมื่อฝ่ายหญิง และฝ่ายชายตกลงกันได้ว่าจะแต่งงานกัน ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย แต่ส่วนมากจะเป็นฝ่ายชาย นำดวงของเจ้าบ่าว (ชิงเนี้ย) และเจ้าสาว (ชิงเนี้ย) ไปให้ซินแสทำการผูกดวง (ชิงเมี้ย) ซึ่งหลังจากได้ฤกษ์ดีแล้วฝ่ายชายก็จะมีการส่งข่าว (ทงใจ) โดยการเขียนใส่กระดาษแดง ด้วยตัวหนังสือสีทองอันเป็นรายละเอียดของฤกษ์ยามต่างๆ ส่งไปทางบ้านฝ่ายหญิงพร้อม เงินค่าแต่งตัวของเจ้าสาว ขนมแต่ง ผลไม้ ๕ อย่าง เมื่อฝ่ายหญิงรับทราบกำหนดพิธี และรับของแล้วก็จะเตรียม ขนมแต่ง ผลไม้ ๕ อย่าง เช่น แอปเปิ้ล กล้วยหอม องุ่น ส้ม ลูกพลับ ส่งกลับไปให้ฝ่ายชายครึ่งหนึ่ง รวมทั้งผ้าสำหรับพ่อแม่ฝ่ายชาย ๑ สำหรับ

พิธีแต่งงาน เมื่อทราบกำหนดวันแต่งงานก็จะมีกรออกการ์ดเชิญไปยังญาติผู้ใหญ่ และเพื่อนสนิทของทั้งสองฝ่าย และในวันพิธีแขกหรือที่มารับเชิญก็จะมาร่วมงาน มีการตั้งโต๊ะรับซอง (จำนวนเงินช่วยงาน ที่ผู้รู้ควรจะให้ เป็นจำนวนเลขคู่) หรือของขวัญ และมีสมุดถวายพรให้แขกเขียนคำถวายพร บ่าว-สาว พร้อมกับแจกของชำร่วย อันเป็นที่ชื่นชอบของผู้ใหญ่และเด็ก ๆ ที่มาร่วมงานแต่งงาน เพราะบางงาน คู่บ่าว-สาว จะแจกของชำร่วยแปลกตา และสวยงามนัก ส่วนฤกษ์การออกเรือนของเจ้าสาว มายังบ้านฝ่ายชาย ซึ่งส่วนมากจะได้ฤกษ์ในตอนกลางคืนจนเรียกกันติดปากว่า “ฤกษ์ส่วนตัว หรือ คืนส่งตัว” รถที่ใช้ในการรับเจ้าสาว หรือรถแต่งงานจะแต่งด้วยแพรผูกเป็นโบสีชมพู แสนหวาน ที่ถือว่าเป็นสีแห่งมงคล วิวาห์ มีตัวอักษร ๔ ตัว ซึ่งล้วนเป็นอักษร คำ ความหมายมงคล คือ ตัวแรก หมายถึง แซ่ฝ่ายชาย, ตัวที่ ๒ หมายถึง แซ่ฝ่ายหญิง, ตัวที่ ๓ เป็นคำว่า “เลี้ยง” แปลว่า ร่วม, ตัวที่ ๔ เป็นคำว่า “สูง” แปลว่า แต่งงาน ปัจจุบันอาจลดการติดตัวอักษร หรือ ขั้นตอนอื่นเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วขึ้น ฝ่ายเจ้าสาวได้เตรียมข้าวของเครื่องใช้จำเป็นส่วนตัว เช่น เสื้อผ้า ทริพย์สิน ของขวัญ ที่เตรียมไว้แจกญาติของฝ่ายเจ้าบ่าว และ “แก๊จิง” ที่หมายถึง เครื่องเรือนสำหรับคู่บ่าว-สาว มีธรรมเนียมว่า ระหว่างนั่งรถขบวนแต่งงาน ห้ามเจ้าสาวพูดคุยกับเจ้าบ่าว

เมื่อรถขบวนมาถึงบ้านของเจ้าบ่าวแล้ว ทั้งคู่บ่าว-สาว จะต้องทำพิธีไหว้ฟ้าดิน ไหว้เจ้าที่ ไหว้บรรพบุรุษ ยกน้ำชาไหว้พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ จากนั้นก็ค้ำขันซึ่งกันและกัน และตัวขนมอี๊สีชมพูป้อนซึ่งกันและกัน จากนั้นก็รับประทานอาหาร ๑๐ อย่างด้วยกัน อาหารดังกล่าวล้วนมีชื่อ และความหมายเป็นมงคลทั้งสิ้น เป็นอันว่าเจ้าสาวได้เป็นสะใภ้ในครอบครัวของเจ้าบ่าวอย่างสมบูรณ์

“พิธีตั้งคู่” คือ เมื่อแต่งงานแล้ว ๓ วัน เจ้าสาวสามารถกลับบ้านได้ โดยคู่บ่าว-สาว จะจัดของค้ำขันซึ่งมีอาหารมงคล ๑๐ อย่าง ขนม ๕ ผลไม้ ๕ จัดเตรียมมาคารวะพ่อแม่ฝ่ายหญิง และทำพิธียก-

น้ำชา (ชั่งเตี) ให้พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ได้รับของขวัญ และการได้ศีลได้พรจากพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่แล้ว กับรับประทานร่วมกัน เป็นอันเสร็จพิธีต้อนรับลูกเขย

๓. พิธีแซยิด หรือ จอแซยิด เป็นประเพณีจีนอย่างหนึ่ง ความหมายของคำที่เรียกนี้คือ การทำกิจการในวันคล้ายวันเกิด หรืองานเลี้ยงฉลองวันเกิดนั่นเอง เพราะกิจการสำคัญที่จัดกันก็คือ การทำอาหารรสอร่อยรับประทานกัน

การทำแซยิด ถือได้ว่าเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัดอีกประเพณีหนึ่ง เพราะแต่เดิมจะกระทำกันในหมู่ชาวจีนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ ตามระดับฐานะที่สามารถจะทำได้แล้ว ดังนั้นคนไทยที่มีฐานะก็ได้รับคตินิยมดังกล่าวมากระทำด้วย แต่ความหมายของคำว่า “แซยิด” ที่คนไทยนำมาใช้นั้น ไม่ตรงกับความหมายที่แท้จริงของจีนเสียทีเดียว กล่าวคือ ความเข้าใจของคนส่วนใหญ่จะหมายถึง การทำบุญเมื่ออายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ แต่ตามความหมายเดิมจะเริ่มทำตั้งแต่อายุเต็มขวบปีไปจนถึง ๔๙ ปี จึงเรียกแซยิด และทำตั้งแต่อายุเต็ม ๕๐ ปี ไปจนถึง ๕๙ ปี อายุเต็ม ๖๐ ปี ไปจนถึง ๖๙ ปี อายุเต็ม ๗๐ ปี ไปจนถึง ๗๙ ปี อายุเต็ม ๘๐ ปี ไปจนถึง ๘๙ ปี อายุเต็ม ๙๐ ปีไปจนถึง ๙๙ ปี ก็เรียกว่า แซยิด (ประยงค์ อนันทวงศ์ อ่างแล้ว, หน้า ๖๗-๖๘) ซึ่งมีความนิยมในลัทธิธรรมเนียนี้ ยังจัดทำกันอยู่จนถึงปัจจุบัน แต่มีผู้รู้ท่านหนึ่งได้เล่าเกร็ดความรู้ให้ผู้วิจัยฟังว่า ในการจัดพิธีแซยิด นั้นสำคัญมาก คือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อวัยปลายของชีวิต ซึ่งบุคคลที่จะจัดพิธีนี้ต้องมีความดี มีผู้คนรู้จักมากหน้าหลายตา มีวาสนาบารมีพอสมควร มิใช่จัดเพียงเพราะว่ามีฐานะจะทำให้พิธีไม่ให้คุณแก่เจ้าของอายุ อาจเกิดเหตุเภทภัยต่างๆ โดยมีได้คาดฝัน หรือลดทอนอายุตนเองได้

๔. พิธีกบเด็ก เป็นพิธีการในงานศพ ที่คนไทยเชื้อสายจีนในรุ่นพ่อแม่ ให้ความสำคัญที่สุด เพราะเป็นพิธีที่แสดงถึงความกตัญญูของลูกหลาน และยังเป็นพิธีที่แสดงความมีหน้ามีตาของครอบครัว ซึ่งลูกหลานจะยอมลงทุนในเรื่องค่าใช้จ่าย ด้วยการจัดงานศพอย่างใหญ่โต

๕. ไหว้เซ็งเม้ง ซึ่งมีชื่อเรียกหลายชื่อ เรียกว่า ฤดูใบไม้ผลิ หรือเทศกาลปิดกวาดฮวงจุ้ย (หลุมฝังศพ) คำว่า “เซ็งเม้ง” หากจะแปลความหมายตามตัวอักษรแล้ว แปลได้ว่า “แจ่มกระจ่าง” ที่มีความหมายเช่นนี้ก็ด้วยในระหว่างเทศกาลบวชอากาศเต็มไปด้วย ความรื่นรมย์แจ่มใส มองไปทางไหนก็น่าชื่นชมไปทั้งนั้น

เมื่อเทศกาลเซ็งเม้งมาถึงครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ที่มีการนำศพบรรพบุรุษไปฝังที่ฮวงจุ้ย ก็จะยกครอบครัวไปเคารพเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่เป็นการสืบสานพิธีกรรมประเพณีที่แสดงถึงความกตัญญูอย่างยิ่ง โดยในวันนี้จะเป็นโอกาสอันดีที่บรรดาสมาชิกในครอบครัวที่แยกย้ายกันอยู่ไม่ว่าจะไกลแสนไกลแค่ไหนก็จะกลับมาพบปะกันรับประทานอาหารและเที่ยวด้วยกันอย่างมีความสุข สำหรับผู้ที่ไม่สามารถมาได้จริงๆ ก็จะเตรียมเซ่นไหว้พอเป็นพิธี โดยหวังว่าภูตผีที่รับเซ่นไหว้ของตนจะนำเครื่องเซ่นไหว้นั้นไปให้บรรพบุรุษอีกต่อหนึ่ง ตามปกติแล้ว การไปในพิธีศพเป็นเรื่องของการเศร้าโศกเสียใจ แต่การไปเทศกาลเซ็งเม้ง กลับไม่เป็นเช่นนั้น แต่จะเป็นเรื่องของการรื่นเริงและพักผ่อนหย่อนใจไป (ประยงค์ อนันทวงศ์ อ่างแล้ว, หน้า ๙๕-๙๖)

ตารางที่ ๓ แสดงพิธีกรรมและการปฏิบัติในรอบชีวิตของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน

ครอบครัวที่	พิธีกรรมและการปฏิบัติในรอบชีวิต				
	การรับขวัญเด็ก	การแต่งงาน	พิธีเซียด	พิธีกงเต็ก	ไหว้เซ็งเม้ง
๑	/	/		/	/
๒	/	/		/	/
๓	/	/	/		
๔	/	/		/	/
๕	/	/	/	/	/
๖	/	/			
๗	/	/		/	/
๘	/	/		/	/

พิธีกรรมในเทศกาลวันสำคัญในรอบ ๑ ปี

ซึ่งตามประเพณีที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาจะมีการไหว้เจ้า ๘ ครั้ง เพื่อความเป็นสิริมงคล นำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ครอบครัวลูกหลาน โดยจะมีการกำหนดวันตามการนับ วันทางจันทรคติของจีนซึ่งจะไม่ตรงกับวันไทยดังนี้

ไหว้ครั้งแรกของปี

ไหว้เดือน ๑ วันที่ ๑ เป็นวันตรุษจีน (ง่วงตั้งโจ้ย) โดยครอบครัวไทยเชื้อสายจีนเกือบทุกครอบครัว จะประกอบพิธีกรรมในวันตรุษจีน ๔ วัน คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเสือได้จัดให้มีทำบุญโดย “เปียของ” เพื่อให้เป็นสิริมงคล โชคดี เฮงๆ มาสู่ตนเองและครอบครัว จุดเด่นจะอยู่ที่ “กึ่งไผ่” ซึ่งถ้าใครเปียได้ก็เป็น การแสดงสถานภาพ ความมั่งมี โดยมีความเชื่อว่าเมื่อประมูลได้กึ่งไผ่เอาไปไว้ที่บ้านแล้วก็จะยังนำโชค มาให้ เพราะถือว่าได้ทำบุญกับศาลเจ้า นอกจากนี้ก็เป็นการแสดงความมีหน้ามีตาในสังคม พร้อมกันนี้ วัดมหารธรรมารามก็จัดให้มีงานประจำปี เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ไปกราบนมัสการหลวงพ่อร่วง เพื่อ ความเป็นสิริมงคล

ไหว้ครั้งที่ ๒

ไหว้เดือน ๑ วันที่ ๑๕ เรียกว่า ง่วงเซียวโจ้ว (เทศกาลหยวนเซียว) เป็นวันขึ้นสิบห้าค่ำเดือนอ้าย จะมีการทำขนมบัวลอย ไม่มีใส่น้ำขิงก็อร่อย หรือมีใส่น้ำขิง ใส่น้ำขิงบ้าง ถั่วแดงบ้าง หรือใส่หมูหวาน บ้าง มารับประทานพร้อมหน้าครอบครัว โดยเทศกาลนี้จัดมีขึ้นหลังวันตรุษจีน ๑๕ วัน เข้าใจว่าคงเป็น เพราะผู้คนยังอาลัยอาวรณ์ความสนุกสนานของวันตรุษจีน การกินขนมบัวลอย หรือ “หยวนเซียว” นี้มี

ส่วนคล้ายกับการกินข้าวด้วยกัน พร้อมหน้าหรือมือ “ถวนหยวนพ่น” พร้อมทั้งมีการจัดเครื่องเซ่นไหว้สำหรับเจ้าที่ และทิงก (เทพเจ้าฟ้าดิน) ที่ศาลเจ้าพ่อเสือจะมีการไหว้สิ่งหน้าตาล (ทิงไซ) และเจดีย์น้ำตาล (ทิงตะ) เพื่อขอให้มีความสุขใจปรารถนา สำหรับผู้ที่แต่งงานแล้วยังไม่มีลูก

ไหว้ครั้งที่ ๓

ไหว้เดือน ๓ วันที่ ๔ เป็นเทศกาลเซ็งเม้ง ซึ่งประเพณีที่ลูกหลานได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาซึ่งเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เกิดสิริมงคลต่อลูกหลานที่ไปกราบไหว้บรรพบุรุษที่สุสาน (ฮวงจุ้ย) ซึ่งคนไทยเชื้อสายจีนต่างมีการอบรมสิ่งสอนถ่ายทอดในคุณธรรมอันดีงาม คือ “ตี่มน้ำคิดถึงแหล่งที่มาทำเรื่องอะไรต้องระมัดระวัง และหวนระลึกถึงคุณงามความดีของผู้ล่วงลับ” ฉะนั้นจึงมีพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษ และทำความสะอาดฮวงจุ้ย (ที่ฝังศพ) เพื่อแสดงความระลึกถึงบุญคุณของบรรพบุรุษ (วันทิพย์ สิ้นสูงสุด, ๒๕๓๗ : ๓๖-๓๗)

ไหว้ครั้งที่ ๔

ไหว้เดือน ๕ วันที่ ๕ เป็นเทศกาลขนมจ้ำง หรือขนมบะจ่าง “อู่ เยื่อะ เจียะ” ซึ่งแปลว่า เทศกาลเดือนห้า หรือ เรียกว่า “ต่วนหยาง” แปลว่า “อาทิตย์อ้อมสุด” อันตรงกับวันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๕ ข้างจีน มีคำเรียกว่า “อู่ – อู่ แปลว่า ห้า – ห้า” สิ่งสำคัญของเทศกาลนี้ ก็คือ ขนมจ้ำง หรือบะจ่าง ซึ่ง อาแปะ (กำเข่า แซ่ไค้ว) ซึ่งมีอาชีพเป็นซินแสด้วย และขายบะจ่างด้วย จริงๆ บ้านอาแปะอยู่ซอยวานิช ๑ ถนนเยาวราช แต่อาแปะจะมีหาบสมัยโบราณหาบบะจ่างมาขายแถวชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง และศาลเจ้าพ่อเสือ ขายดีมาก เพราะอาแปะมีฝีมือที่หาใครเลียนแบบยาก บะจ่างของอาแปะแต่ละลูกมีคุณภาพมากทั้งการมัด ห่อ และรสชาติ อาแปะเป็นคนจีน (แต้จิ๋ว) ที่ใจดี มีน้ำใจมาก ปัจจุบันจะขายเฉพาะช่วงเทศกาลเท่านั้น เพราะอาแปะมีงานที่ต้องดูฮวงจุ้ยที่มีคนเชื่อถือมากมาย อาแปะได้เล่าวิธีทำบะจ่างโดยไม่หวงวิชา รวมทั้งกับข้าวจีนบางอย่างที่ยากๆ แต่อร่อยแถมราคา และผู้วิจัยเสมอ

ขนมบะจ่าง จะมี ๒ ชนิด คือ ขนมจ้ำง (บะจ่าง) มีไส้ที่อาแปะขาย และขนมจ้ำงต่าง วัสดุของขนมจ้ำง (บะจ่าง) ใช้ข้าวเหนียวเป็นพื้น มีทั้งไส้เค็ม ไส้หวานใช้ข้าวเหนียวดิบล้างในน้ำให้สะอาด ลงผัดกับน้ำมัน กระเทียมพริกไทยให้มีกลิ่นหอมแล้วห่อรวมกับเนื้อไก่ เม็ดมะม่วงหิมพานต์ เห็ดหอม กุ้งแห้ง แปะก้วย เกาลัด และเผือกหวานให้รสหวาน บะจ่างของอาแปะจะไม่แยกว่าเป็นไส้เค็ม หรือ ไส้หวาน แต่จะรวมกันรสชาติอร่อยมาก นานๆ มาขายที ผู้คนจะรุมซื้อแป๊บเดียวหมด

ส่วนขนมจ้ำงที่เป็นคล้ายข้าวต้มน้ำวุ้นที่กินกับน้ำแข็งใส จะมัดรวมเป็นพวงมีขนาดย่อมกว่าขนมเทียนเล็กน้อย เป็นข้าวเหนียว ที่แช่น้ำต่างค่างคืน แล้วจึงห่อแต่ไม่มีไส้

ในประเทศจีน ความสำคัญของขนมจ้ำง เป็นการระลึกถึงขุนนางผู้ซื่อสัตย์มีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติอย่างแรงกล้า แต่ถูกใส่ร้ายป้ายสี และไม่ทอดยจนได้ช่วยกู้ชาติอีกครั้ง แต่ไม่สำเร็จจึงตัดสินใจฆ่าตัวตาย ผู้คนไปเซ่นไหว้ด้วยข้าว หรือ ขนมจ้ำง ลงในแม่น้ำจนกลายเป็นประเพณีสืบกันมาใน

ประเทศจีนและการแข่งเรือมังกรด้วย แต่สำหรับคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยจะมีการระลึกถึงด้วยการไหว้เจ้าสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

ไหว้ครั้งที่ ๕

ไหว้เดือน ๗ วันที่ ๑๕ เป็นเทศกาลสารทกลางปี หรือสารทจีน “ซิงก่วงยี่ปั่ว” หมายถึง การทำบุญครั้งปี คนไทยเชื้อสายจีน ถือว่าเป็นเทศกาลสำคัญรองลงมาจากเทศกาลตรุษจีนเลยทีเดียว เพราะเป็นระยะเวลาที่จะมีการสำรวจการทำมาหากินย้อนหลังถึงรอบครั้งที่ผ่านมามาว่าบังเกิดผล อย่างไร ได้กำไรหรือขาดทุน สารทจีนจะเริ่มในวันที่ ๑๕ เดือน ๗ หรือ ตกราวเดือนสิงหาคม ของไทย มีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ มีขนมเซ่ง ที่แต้มสีแดงไว้ตรงกลางอันแสดงถึงความเบิกบานรื่นเริง และความเป็นสิริมงคล

จะไหว้เจ้าต่อนเช้า และสายไหว้บรรพบุรุษ ส่วนตอนบ่ายจะทำพิธี เช่นผีไม่มีญาติ การที่ต้องทำพิธีเช่นผีไม่มีญาติเพิ่มเข้ามาด้วยอีกรายการหนึ่งนี้ นับว่าเป็นเรื่องทางศาสนาเพื่อน้อมรำลึก และบำเพ็ญกุศลให้แก่ พระโมคคัลลานะผู้ช่วยมารดาให้พ้นจากนรกหลังจากการเซ่นไหว้ต่างๆ เรียบร้อยแล้วก็เป็นการเลี้ยงอาหารกันในครอบครัวและเครือญาติ

ปัจจุบันเทศกาลสารทจีน ยังคงมีปฏิบัติสืบทอดกันอยู่แต่บางตาลงไม่คึกคักเหมือนสมัยก่อน ซึ่งมีการกระทำแบบนี้เองๆ ตรุษจีนเลยก็ได้ ทั้งนี้อาจมองกันว่าเทศกาลดังกล่าวไม่สำคัญนัก หรือเป็นเพราะสภาพของเศรษฐกิจในปัจจุบันที่บีบรัดอยู่อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างก็เป็นได้ (ประยงค์ อนันตทวงศ์ อ้างแล้ว, หน้า ๒๕ - ๒๖)

ไหว้ครั้งที่ ๖

ไหว้เดือน ๘ วันที่ ๑๕ เป็นวันสำคัญวันหนึ่ง คือ วันไหว้พระจันทร์ (ตงซิวโจ้ย) พิธีไหว้พระจันทร์เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง การทำพิธีนี้ จะมีรูปภาพเทพธิดา (ซังโอิ) ซึ่งเป็นเทพธิดาแห่งดวงจันทร์ ไหว้ด้วยรูปเทียนกำยาน อาหาร ผลไม้ต่างๆ โดยตั้งโต๊ะไหว้หน้าบ้าน สมัยก่อนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ตามบ้านจะสว่างไสวสวยงามโดยการจุดพิธีไหว้กันหลายบ้าน มีการประดับประดาตกแต่งอย่างสวยงาม เหมือนแข่งขันประกวดประชันกันกลายๆ มีขนมไหว้พระจันทร์และผลไม้ สำคัญในการไหว้คือ ส้มโอิ และหัวเผือก โดยหลังจากทำพิธีไหว้เสร็จเรียบร้อยแล้ว จะมีการผ่าผลส้มโอิ หากปรากฏว่าภายในกลางลูกของมันแห้ง ไม่มีน้ำ ถือว่าเป็นนิมิตหมายของความมีโชค และผู้หญิงที่รับประทานเนื้อผลส้มโอิในคืนนั้นด้วย จะทำให้มีดวงตาสวยงาม และหัวเผือก ที่เชื่อว่าจะทำให้มีผิวพรรณดี ปะหนึ่งว่าหัวเผือกมีปอกเปลือกเกลี้ยงพาลา ประเพณีไหว้พระจันทร์ในปัจจุบันแม้จะมีการไหว้กันน้อยกว่าในสมัยก่อน แต่ก็ยังมีการไหว้พระจันทร์ประมาณ ๑๕ วัน จะเป็นเทศกาลกินเจ โดยเริ่มวันที่ ๑-๙ เดือน ๙ คนไทยเชื้อสายจีนปัจจุบันมีความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะรุ่นลูกหลาน วัยรุ่น วันหนุ่ม-สาว เนื่องจากมีความเชื่อตรงกับหลักวิทยาศาสตร์ว่าดีมีผลต่อสุขภาพต่อผู้ปฏิบัติในการงดเว้นการรับประทานเนื้อสัตว์ หันมารับประทานอาหารจำพวกผักมากขึ้นหลีกเลี่ยงการเปียดเปียนชีวิต ถือเป็นการชำระกายและใจของผู้ปฏิบัติ

ให้บริสุทธิ์ มีความเชื่อว่าผู้ที่เคยปฏิบัติถือศีล กินเจ ถ้าสามารถถือปฏิบัติในการถือศีล กินเจได้ทุกปี และตลอดปี จะเป็นผลดียิ่ง

ไหว้ครั้งที่ ๗

ไหว้เดือน ๑๑ เป็นเทศกาลไหว้เจ้าในช่วงปลายปี โดยจะไหว้ฟาดินที่หน้าบ้านก่อน แล้วจึงไปไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าพ่อเสือ เพื่อเป็นการขอบพระคุณเจ้าที่ช่วยคุ้มครอง และกิจการค้าขายเจริญรุ่งเรือง ซึ่งแล้วแต่คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อเสือจะกำหนด ไหว้ตั้งโต๊ะ หรือสารทขนมบัวลอย

ไหว้ครั้งที่ ๘

ไหว้เดือน ๑๒ ซึ่งเป็นวันสิ้นปีพอดิ มีการไหว้สิ้นปี เรียกว่า “ก๊วยนี้โจย” เป็นการไหว้เจ้าส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ซึ่งเป็นวันตรุษจีน ในวันรุ่งขึ้น

ตารางที่ ๔ แสดงการปฏิบัติพิธีกรรมในเทศกาลวันสำคัญในรอบปี ๑ ปี

การปฏิบัติพิธีกรรมในเทศกาลวันสำคัญในรอบ ๑ ปี								
ครอบครัวที่	ตรุษจีน	ง่วนเซียวโจย	เซ็งเม้ง	สารทขนมจ่าง	สารทจีน	ไหว้พระจันทร์	ตั้งโต๊ะหรือสารทขนมบัวลอย	วันสิ้นปี
๑	/	/	/	/	/	/	/	/
๒	/		/	/	/		/	/
๓	/							
๔	/	/	/	/	/		/	/
๕	/		/	/	/		/	/
๖	/		/	/	/		/	/
๗	/		/	/	/		/	/
๘	/	/	/		/	/	/	/

ในการปฏิบัติพิธีกรรมประเพณีต่างๆ ของจีน พ่อแม่จะมีบทบาทสำคัญที่จะสอนลูกหลาน ให้ดำเนินพิธีกรรมต่างๆ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองสามแพ่ง จะมีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีตามแบบจีนค่อนข้างจะครบถ้วน แต่ก็เป็นไปได้ด้วยความเรียบง่าย มีการผสมกลมกลืนไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ในรุ่นลูกหลานของครอบครัวไทยเชื้อจีน แม้ว่าในบางประเพณีพิธีกรรมจะไม่ค่อยเข้าใจ แต่ก็มี การปฏิบัติตามบิดามารดา แม้ว่าบางคนจะแต่งงานมีครอบครัว

ครัวไปแล้ว แต่ต้องการปฏิบัติพิธีกรรมก็จะมี การขอคำชี้แนะจากญาติผู้ใหญ่ พ่อแม่ บางพิธีถ้าไม่ตรงวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ก็จะงดปฏิบัติ

ชุมชนกับประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีน

นอกจากครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่งจะมีการยอมรับวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยและคนจีน และนับถือศาสนาพุทธแล้วศูนย์กลางความเชื่อที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนยังคงให้ความสำคัญตลอดมานั้นคือ ศาลเจ้าพ่อเสือ ที่เป็นหลักที่พึ่งทางใจ โดยในยามปกติก็จะไปไหว้เจ้าขอพรให้ตัวเอง ครอบครัว ญาติมิตรให้มีความสุข โชคดี ร่ำรวย หรือเมื่อเกิดอุปสรรค อันตรายเรื่องร้ายใดๆ ก็จะไป ไหว้เจ้าอ้อนวอนขอให้เรื่องร้ายกลับกลายเป็นดี

คนไทยเชื้อสายจีน มีศรัทธาความเชื่อที่ไม่ว่าจะเป็น ศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า หรือศาสนาอื่นใด ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เชื่อถือดีกว่าไม่เชื่อถือ โดยมีการปฏิบัติสืบทอดตามบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน

ในงานประเพณีที่สำคัญ หรืองานประจำปีที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าพ่อเสือคนไทยเชื้อสายจีนจะบูชาบรรพบุรุษ ในวันสำคัญ เช่น วันตรุษจีน แข็งเม็ง สารทจีน พิธีการแต่งงาน ซึ่งประเพณีเกี่ยวกับการเกิดการตายนับเป็นการรักษาสัญลักษณ์ได้อย่างดีทีเดียว ส่งเสริมความเป็นจีน แต่มิได้เป็นอุปสรรคต่อการผสมกลมกลืนแต่อย่างใด แต่ช่วยเชื่อมโยงความเป็นมาของบรรพบุรุษกับบุตรหลานของคนไทยเชื้อสายจีนได้อย่างแนบเนียน

ดังนั้นตลอดทั้งปีจะมีคนไทยเชื้อสายจีนไปทำบุญ โดยอาจพาบุตรหลานไปด้วย และทำพิธีทางศาสนาที่ศาลเจ้าโดยตลอด มีการจุดธูปเทียนเซ่นไหว้ตลอดเวลา โดยผู้ที่นับถือศาสนาจะไปไหว้เทพเจ้าต่างๆ เพื่อขอโชคลาภ เสี่ยงเซียมซี เพื่อขอคำทำนาย แก่บนเทพเจ้า หรือการเข้าร่วมพิธีสวดศพของญาติมิตร และพิธีงเด็ก ในเทศกาลวันตรุษจีน เทศกาลหยวนเสียว (ซึ่งเป็นเทศกาลที่สืบทอดมาแต่โบราณตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนอ้าย ตามปฏิทินจันทรคติ ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง ในคตินั้นจะมีการประดับโคมไฟ) เทศกาลไหว้พระจันทร์ (วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ตามปฏิทินจันทรคติ) และเทศกาลต่างๆ ก็จะมีการไหว้เจ้าตามเทศกาลเหล่านั้น รวมทั้งการประกอบพิธีในงานเทศกาลทางศาสนา เช่น พิธีทิ้งกระจาด เทศกาลกินเจเดือนเก้า และงานฉลองวันเกิดวันสำเร็จมรรคผลของเทพเจ้าองค์ต่างๆ (ตัวน ลีเซิง, บุญยี่ง ไร่สุขสิริ, ๒๕๔๓ : ๑๒-๑๓) ศาลเจ้าพ่อเสือ ถือเป็นศูนย์กลางความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่ง ที่ยิ่งทวีความศรัทธามากขึ้นหลังจากที่รอดพ้นจากเหตุเพลิงไหม้ ถึงสองครั้งสองครา

ศาลเจ้าพ่อเสือ

สถานที่ตั้ง	ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ศาสนาความเชื่อ	ศาสนาเต๋า
ปีที่ก่อสร้าง	ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๗๗
รูปแบบ	เป็นอาคารคอนกรีตประดับไม้ ประกอบด้วยลาน ๒ ชั้น ๑ ห้องโถง ๑ วิหาร
สถาปัตยกรรม และการจัดการ	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

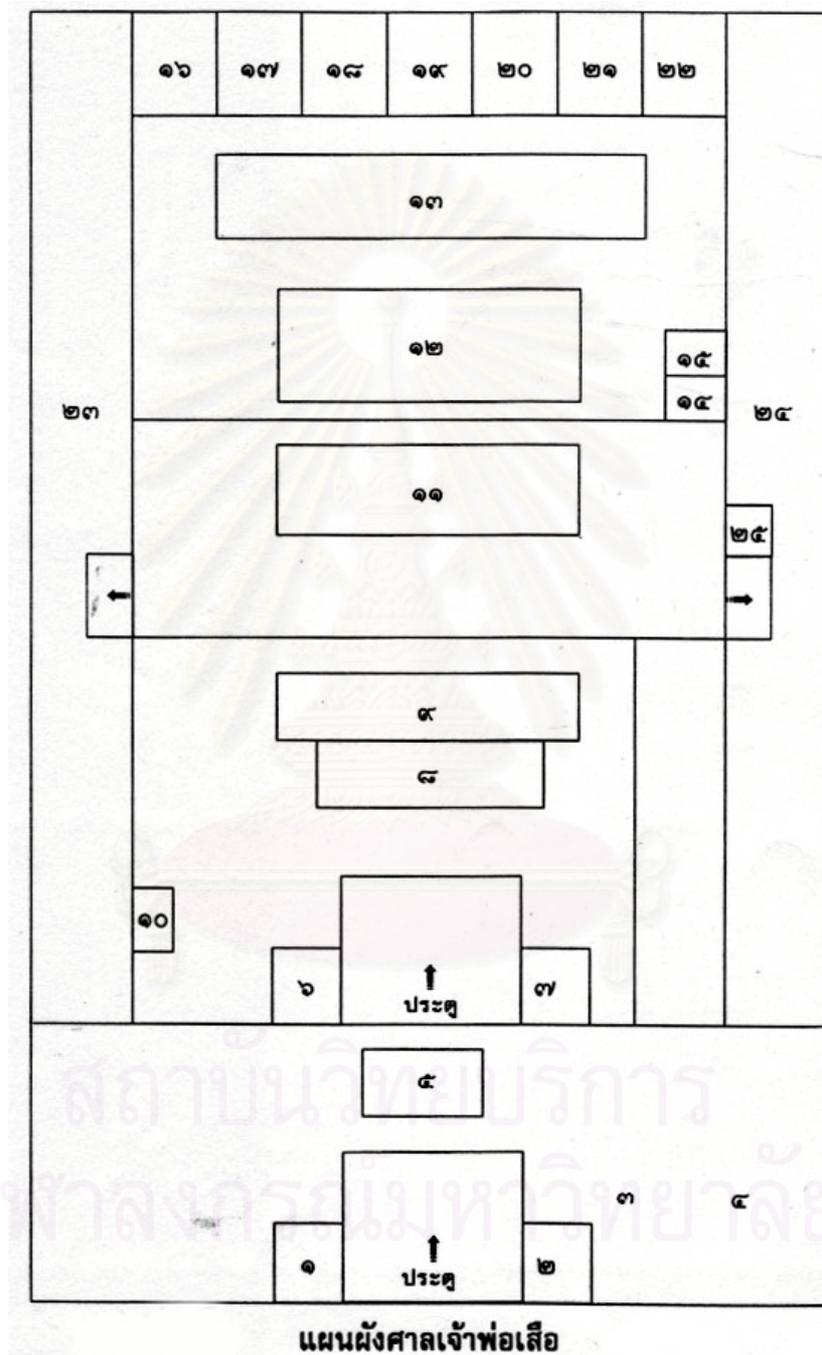
๒. ประวัติความเป็นมา

ศาลเจ้านี้สร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. ๒๓๗๗ โดยสันนิษฐานจากหลักฐานที่เป็นจารึกอยู่ในระฆัง หลังจากนั้นศาลเจ้านี้มีการซ่อมใหม่ในปี พ.ศ. ๒๔๑๑ และ พ.ศ. ๒๕๓๑ รวม ๒ ครั้ง ซึ่งปรากฏข้อความในแผ่นป้ายคำโคลงคู่เป็นหลักฐานบ่งชี้

ศาลเจ้านี้มีเทพเจ้า เสียน เทียน ชั่ง ตี้ (ตัวเล่าเอียง หรือ เจ้าพ่อใหญ่) ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่นับถือของคนไทยเชื้อสายจีนโดยทั่วไป ทุกวันที่ ๑ และ ๑๕ จันทรคติ ของทุกเดือน หรือวันที่ ๓ เดือนที่ ๓ ซึ่งเป็นวันเกิดของเสียน เทียน ชั่ง ตี้ หรือวันที่ ๙ เดือน ๙ ซึ่งเป็นวันที่เสียน เทียน ชั่ง ตี้ ขึ้นสวรรค์นั้น จะมีผู้คนนับถือไปกราบไหว้บูชาเป็นจำนวนมาก (เรื่องเดียวกัน หน้า : ๑๓๕-๑๔๐) แต่ศาลเจ้าพ่อเสือกี้ยังมีตำนานความกตัญญูของเจ้าพ่อเสือกี้ (หลิ่งเอี้ย) ที่เล่าสืบทอดต่อกันมา จนตั้งชื่อว่า “ศาลเจ้าพ่อเสือกี้” คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ส่วนใหญ่จะทราบประวัติดีและมีการเล่าให้บุตรหลานฟังสืบทอดต่อๆ กัน เกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณของเสือกี้ ที่ตรงกับแนวคำสอนของขงจื้อ นับได้ว่าศาลเจ้าพ่อเสือกี้แห่งที่มีอายุและประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน เป็นที่เคารพนับถือของคนไทยเชื้อสายจีนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในพิธีแห่เจ้าในเทศกาลกินเจ ผู้คนในทุกส่วนของคนไทยเชื้อสายจีนจะมาร่วมพิธีอย่างคับคั่ง

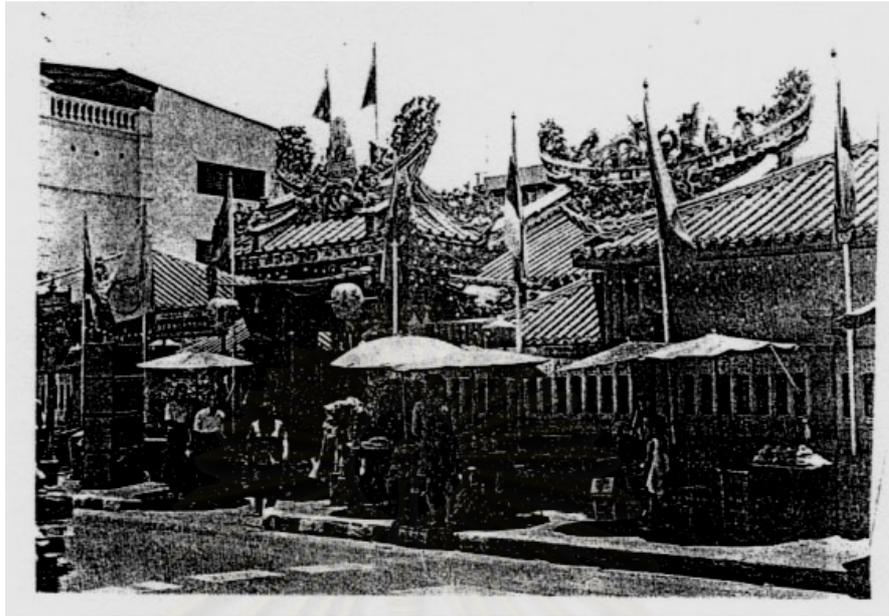
นอกจากนี้ภายในศาลเจ้าพ่อเสือกี้ ยังมีเจ้าพ่อกวนอู เจ้าแม่ทับทิมประดิษฐานอยู่ด้วย เปิดทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. ตั้งอยู่ที่ถนนตะนาวเยื้องกับวัดมหารธรรมาราม โดยวัดมหารธรรมารามนี้ มีประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกันกับประวัติเจ้าพ่อเสือกี้ ที่ประดิษฐานในศาลเจ้าพ่อเสือกี้ด้วย โดยมีตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ สถานที่สร้างวัดยังเป็นป่าจึงมีสัตว์ป่ามาอาศัยอยู่มากมาย รวมทั้งเสือใหญ่ด้วย ในตำนานได้กล่าวถึงยายผ่องกับนายสอน ลูกชาย ที่อยู่กันเพียงลำพังสองแม่ลูกเท่านั้น มีฐานะยากจนนายสอนเป็นลูกชาย ที่อยู่กันเพียงลำพังสองแม่ลูกเท่านั้น มีฐานะยากจนนายสอนเป็นลูกที่มีความกตัญญูต่อแม่ยิ่งนัก เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการหาของป่าเล็กๆ น้อยๆ มาขายพอยังชีพ ขณะกลับจากป่าได้เห็นกวางตายอยู่ เพราะถูกเสือกัดตาย คิดว่าต้องมีอันตรายแน่แล้ว แต่ก็อยากได้นื้อกวางไปฝากแม่ จึงตัดความกลัวเฉือนนื้อกวางไปให้แม่ รีบเดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางได้พบกับเสือ ต่อสู้กับเสือ เสือถูกนายสอนแทงที่คอกับที่หน้า ทำให้มันโมโห ผ่นเข้าใส่ นายสอนอย่างเต็มที่ นายสอนเสียทีถูกเสือพัดแขนขาด จึงวิ่งหนีลงน้ำ ไช้ซัดไชเซกกลับถึงบ้าน แต่ก็ทนบาดแผลไม่ไหวเสียชีวิต ยายผ่องเสียใจมาก ไปที่ว่าการอำเภอ ขอร้องให้ปลัดโตช่วยจับเสือ ปลัดโตได้ไปนมัสการหลวงพ่อบุญฤทธิ์ในพระอุโบสถ และนมัสการหลวงพ่อร่วงในพระวิหารวัดมหารธรรมาราม เพื่อขอให้จับเสือได้ เมื่อเสือถูกจับพิจารณาคดีตัดสินประหารชีวิตก็คุ้มช่วยอมรับโทษแต่โดยดี ยายผ่องได้เห็นดังนั้นรู้สึกสงสารหายโกรธ ขอร้องนายอำเภอให้ยกโทษให้เสือและขอเสือไปเป็นลูก ก็ยังมีความสุขกว่าเดิม เพราะเสือช่วยล่าสัตว์ให้ยายผ่อง ทำเป็นนื้อแห้งไปขายในตลาด เสือกู้กับยายผ่องได้ ๗ ปี ยายผ่องก็ถึงแก่กรรม เสือกู้เสียดังนั้นไม่หยุด ระหว่างไปกำลังเผาร่างยายผ่อง เสือกี้

กระโจนเข้ากองไฟ พลีชีพบูชาแม่ด้วยชีวิต จึงมีการสร้างศาลให้เสีย ใกล้เคียง กับบริเวณหน้าวัดมหรรมพาราม แล้วติดป้ายศาลจารึกชื่อว่า ศาลเจ้าพ่อเสือ (เรื่องราวโดยละเอียดดูที่ภาคผนวก ก.)

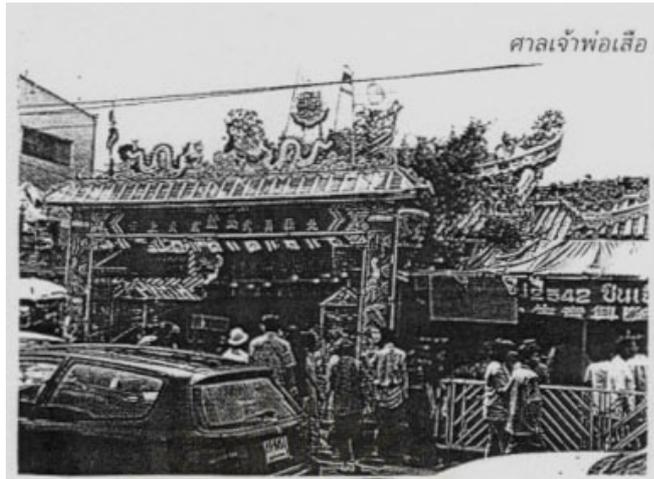
ที่มา : ต่วน ดี เสง , บุญยิ่ง ไร่สุขศิริ. ความเป็นมาของวัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท เคลิ็ดไทย. ๒๕๔๓, หน้า ๑๓๗

ตารางที่ ๕

ภาพที่ ๒.๒๑ ศาลเจ้าพ่อเสือ

ภาพที่ ๒.๒๒ ศาลเจ้าพ่อเสือในปัจจุบัน

๑. แผ่นป้ายจารึก

มีแผ่นป้ายไม้จำหลักอักษรจีนอยู่ ๔ แผ่น ป้ายหนึ่งมีความหมายว่าคุณธรรมคุ้มครองมนุษย์ เขียนในปี พ.ศ. ๒๕๓๑

อีกป้ายหนึ่งมีความหมายว่า อริยคุณธรรมยิ่งใหญ่ดุจพายุฟ้า เขียนในปี พ.ศ. ๒๕๓๑

อีกป้ายหนึ่งมีความหมายว่า ปาฏิหาริย์สัมผัสได้โดยความสำเร็จ และประจักษ์แจ้ง เขียนในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ เช่นกัน

และอีกป้ายหนึ่งมีความหมายว่า เทพฤทธิ์คุ้มครองหมู่ชน เขียนในปี พ.ศ. ๒๕๐๐

นอกจากนี้ ยังมีอักษรจารึกบนแผ่นหิน เขียนในสมัยราชวงศ์ชิง ในปี พ.ศ. ๒๔๑๐ มีความหมายว่า คุณธรรมของเสียนเทียนซังดียิ่งใหญ่ดุจฟ้ากว้าง

ที่สำคัญยังมีคำโคลงคู่จารึกบนแผ่นป้ายไม้ อีก ๔ คู่ ที่เก่าแก่ที่สุดได้แก่แผ่นป้ายที่เขียนขึ้นในปี เต้ากวงที่ ๑๘ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๘๑ มีความหมายว่า

- คุณธรรมไฟศาลอำนาจชัยไปทั่วแดนดิน เทพฤทธิ์ยิ่งใหญ่โปรดเมตตาแก่ผองชาวจีน นอกจากนี้ยังมีคำโคลงคู่อื่นๆ อีก เช่น

- บริสุทธิสถานสาธยายมหานต์บำเพ็ญฌานแผ่ธรรมสู่อุตรประเทศ

สะอาดธารเป็นต้นกำเนิดอริยเทพมหาคุณปกแผ่แก่ผองชน

นอกจากนี้ยังมีระฆังเก่าแก่ที่สุดที่สร้างขึ้น ในศักราชเต้ากวง ปี พ.ศ. ๒๓๗๗ ระฆังใบนี้มีอักษรจีนจารึกไว้ว่า ปีเต้ากวง วันที่ ๒๓ เดือน ๖ ปีกะโง้ว สร้างขึ้น โดยคณะศิษย์ผู้มีจิตศรัทธา

บทที่ ๓

ความเชื่อทางศาสนาของบรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีน

ในสมัยโบราณคนจีน มีทัศนคติในการชอบอยู่บ้านเดิมไม่นิยมโยกย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นง่ายๆ โดยมีคำสอนที่สืบทอดกันมาว่า “เมื่อพ่อแม่มีชีวิตอยู่ ลูกจะไม่เดินทางไกล ถ้าไปต้องมีเหตุผล” ดังนั้นหากไม่จำเป็นต้องเดินทางไปไกลๆ แล้ว ในรุ่นอากงอาม่า บรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีนจะไม่ยอมห่างจากพ่อแม่ และบ้านเกิดเดิมเป็นอันขาด

เมื่อเป็นเช่นนี้เมื่อรุ่นบรรพบุรุษอพยพไปถึงดินแดนประเทศใหม่ความรู้สึกที่ต้องเผชิญก็คือความไม่เคยชินกับแผ่นดินที่ไม่มีคนรู้จักกัน ขาดความปลอดภัย เหตุนี้เองจึงจำเป็นต้องอาศัยเทพเจ้าเพื่อเป็นหลักที่พึ่งทางใจของพวกเขา คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นบรรพบุรุษในยามปกติก็ไหว้เทพเจ้าเพื่อให้มีชีวิตที่สงบสุขและผาสุก ถ้ามีเรื่องใดๆ เกิดขึ้นก็มักจะไหว้วอนเทพเจ้า เพื่อขอให้ช่วยเปลี่ยนเรื่องจากร้ายให้กลายเป็นดี

เนื่องด้วยบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพไปอยู่ต่างประเทศในช่วงต้นๆ ส่วนมากเป็นชาวนาที่มีฐานะยากจน และระดับความรู้การศึกษาน้อย จึงไม่ทราบว่าจะอะไรเป็นศาสนาดั้งเดิมของตน ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็ศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า หรือศาสนาอื่นใด หากพบเห็นก็จะกราบไหว้ โดยคิดว่าการไหว้ย่อมดีกว่าไม่ไหว้ มีความเชื่อถือทางศาสนาย่อมดีกว่าไม่ความเชื่อถือ พวกเขาไหว้เทพเจ้าต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของร่างกายและทรัพย์สิน เพื่อให้มีที่พึ่งทางใจจะได้รู้สึกปลอดภัย ทัศนคติทางด้านศาสนาเช่นนี้มีมาตลอด และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (ตัวน ลี เชิง, อ่างแล้วหน้า : ๑๐-๑๒)

ศาสนาความเชื่อทางศาสนาของบรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีน ได้ ๔ ประเภท ดังนี้

๑. ศาสนาดั้งเดิม หรือความเชื่อพื้นบ้าน
๒. ศาสนาพุทธ
๓. ศาสนาเต๋า
๔. ลัทธิขงจื้อ

๑. ศาสนาดั้งเดิม หรือความเชื่อพื้นบ้าน

เกิดขึ้นในสมัยบุพกาลที่ความรู้ของคนในยุคนั้นมีขอบเขตจำกัดและไม่สามารถอธิบายสภาพธรรมชาติได้อย่างเช่น ฝนตก , ลม , ฟ้าผ่า และการหมุนรอบตัวของโลก และไม่สามารถเอาชนะอิทธิพลของธรรมชาติได้ จึงทำให้มีการนับถืออิทธิพลของธรรมชาติ เป็นเทพเจ้าที่มีชีวิตเหมือนอย่างคน จึงได้เกิดมีการนับถือต่อเทพเจ้าธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย การนับถือดวงดาวต่างๆ และการนับถือต่ออิทธิพลของธรรมชาติ และวัตรธรรมชาติ

การนับถือดวงดาวต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาวต่างๆ และโลกที่เราอาศัยอยู่ เป็นต้น

พระอาทิตย์

บรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีนแต่โบราณมีความเชื่อว่า พระอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล มีเทพเจ้าประจำ ชื่อว่า ซีเหอ มีนิทานสมัยโบราณของจีนที่เกี่ยวกับพระอาทิตย์ โดยซีเหอเป็นผู้ที่อาบน้ำให้พระอาทิตย์ ซีเหอเป็นผู้ที่ลากรถพระอาทิตย์ไปในที่ต่างๆ หรือมีนิทานที่กล่าวถึงพระอาทิตย์ติดอยู่กับต้นไม้ผู้ซาง และทุกวันมีนกฮูกแบกพระอาทิตย์ บินไปที่ต่างๆ รอบๆ สวรรค์ และยังมีนิทานเกี่ยวกับพระอาทิตย์อีกว่าเดิมมีทั้งหมด ๑๐ ดวง แต่ก็เป็นผู้ที่ยิงธนูให้พระอาทิตย์ ๙ ดวง ดับไปเพื่อที่จะให้เหลือเพียงหนึ่งแผ่นดินจะได้ไม่ร้อน

พระจันทร์

พระจันทร์มีเทพเจ้าประจำอยู่เรียกว่า ฉางซี เป็นเทพเจ้าผู้หญิงจากหนังสือ ซ่าง ไห่ จิง (ตำนานเกี่ยวกับภูเขาและทะเล) ในสมัยโบราณกล่าวว่า กษัตริย์จึงมีพระมเหสีเรียกว่า ฉางซี เธอคลอดลูกเป็นพระจันทร์ ๑๒ ดวง ดังนั้น เทพแห่งพระจันทร์ จึงเรียกว่า ฉางซี ในสมัยก่อนราชวงศ์ ฉิง (ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ ๑) บรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีน ถือว่าพระจันทร์ เป็นเทพเจ้าสำคัญองค์หนึ่ง หลังจากราชวงศ์ฮั่นก็มีนิทานเกี่ยวกับพระจันทร์ว่ามีหญิงสาวสวยชื่อ ฉางเอ๋อ ได้กลายเป็นเซียนและบินไปพร้อมกับกระต่ายไปอยู่ที่ดวงจันทร์ฉางเอ๋อจึงกลายเป็นเทพแห่งพระจันทร์

ดวงดาวมีจำนวนมากมาย แต่ตามความเชื่อของบรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีนนั้น ดวงดาวที่นับถือกันว่าเป็นเทพเจ้า ได้แก่ ดาววีนัส กลุ่มดาวไถ ดาวเหวินฉิว (ดวงดาววัฒนธรรม) ดาวเทียนหนู่ (แม่สวรรค์) ดาววิติ้า (ดาวสาวทอผ้า) เป็นต้น

โลก

บรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีนมีความนับถือแผ่นดินเป็นอย่างมาก เพราะมีความเชื่อว่าที่ดินทำให้เกิดัญญาหารเลี้ยงมนุษย์ มีทุกสิ่งทุกอย่างให้มนุษย์อยู่ดี กินดี ผาสุก โดยมีคติว่า สวรรค์เป็นกษัตริย์ แผ่นดินเป็นราชินี เป็นเทพเจ้าที่สามารถตัดสินได้ของมนุษย์ ดังนั้น ไม่ว่าจะป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือประชาชนทั่วไป จะต้องคำนับสวรรค์และแผ่นดิน

จากหนังสือ เซียวจิน (ตำนานกตัญญู) ได้กล่าวว่า “ซีอ เป็นเจ้านายของแผ่นดิน แผ่นดินกว้างใหญ่ไพศาล ไม่สามารถทำพิธีเคารพนับถืออย่างถี่ถ้วน จึงจัดให้ที่ดินเป็นซีอและเคารพนับถือ”

เทพเจ้าแผ่นดินก็เหมือนกับข้าราชการที่เป็นมนุษย์ คือมีการแบ่งที่ดินและขอบเขตจำกัดแต่ละองค์ หนังสือโจวหลี่ (พิธีในสมัยราชวงศ์โจว) กล่าวว่า “๒๕ ครอบครัวจะตั้ง ๑ ซีอ” ซึ่งหมายความว่า ในสมัยโบราณประมาณ ๒๕ ครอบครัว จะตั้งศาลเจ้าเทพเจ้าแผ่นดิน ๑ แห่ง

นอกจากนี้ ยังมีกรนับถือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ ลม ฝน ฟ้าร้อง ฟ้าแลบ

เทพเจ้าลมชาวจีน เรียกว่า ฟงปาย เป็นผู้ชายที่มีอายุ ชื่อเดิมว่า เพยเหลียน หน้าตามีหัวเหมือนนก มีเขา มีหางเหมือนงู และร่างกายมีลายเหมือนเสือดาว

เทพเจ้าฝนมีชื่อว่า ผิงอี่ มีการเล่าว่าถ้าเทพเจ้าฝน ตะโกนขึ้น เมฆก็จะสะสมกัน และฝนก็จะตกทันที

เทพเจ้าฟ้าร้องมีชื่อว่า หลีกง มีหน้าตาน่ากลัว หัวเป็นผี ปากเป็นนก มีปีกสองข้าง มือซ้ายถือกลอง มือขวาถือฆ้อง เมื่อเอาฆ้องตีกอง จึงเกิดเสียงร้อง เสียงร้องนี้ทำให้คนตายได้

เทพเจ้าฟ้าแลบเป็นผู้หญิง มีลักษณะการแต่งกายคล้ายตัวละครบนเวทีของงิ้ว ซึ่งใส่เสื้อคลุมสีขาวยาวๆ สองมือ คือฉาบที่ทำด้วยทองแดง ถ้าตีกระทบกัน ก็จะเกิดแสงเป็นฟ้าแลบ

ส่วนการนับถือสิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติก็มีมากมาย เช่น แม่น้ำมีเทพดาประจำแม่น้ำ ภูเขา มีเทพดา ภูเขา ต้นไม้มีเทพดาต้นไม้ ทุกสิ่งทุกอย่าง มีเทพดา หรือภูติผีปีศาจประจำหมด

นอกจากนี้แล้ว คนไทยเชื้อสายจีน มีความนับถือบรรพบุรุษหรือวิญญาณของคนที่ตายไป คนไทยเชื้อสายจีนมีความเชื่อว่า เมื่อคนตายไปแล้วจะกลายเป็นผี ในหนังสือหลี่จี้ (ตำราเกี่ยวกับพิธีต่างๆ) มีคำกล่าวไว้ว่า “คนตายไปแล้วจะกลายเป็นผี” ผีมีความสามารถพิเศษที่คนเป็นไม่อาจกระทำ ได้สามารถนำความสุขหรือภัยพิบัติมาให้แก่คนที่มีชีวิตอยู่ นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่มีการเคารพนับถือแก่ ภูติผีวิญญาณ ทั้งนี้เพื่อให้คนที่ตายไปแล้วมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมือนเดิม บรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีน จึงได้มีการช้อนหลุมฝังศพ ดูแลดวงซุ้ย และมีพิธีต่างๆ ตามฤดูกาล เช่น วันเซ็งเม้ง เป็นต้น

๒. ศาสนาพุทธ

ถือกำเนิดในประเทศอินเดีย ต่อมาราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑ จึงเผยแพร่เข้าสู่ประเทศจีน ตามเอกสารโบราณมีการจดบันทึกไว้ว่า ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกปีหย่งผิงที่ ๗ (ค.ศ.๖๔) กษัตริย์หมิงตี้ ทรงพระสุบินว่ามีคนที่มีร่างกายเป็นทองบินลอยเข้ามาในพระราชวัง วันรุ่งขึ้นจึงทรงถามขุนนาง และพุดมาจารย์ได้ทูลตอบว่า ทางด้านตะวันตกมีพระพุทธรูปที่เรียกว่า ฝู (พุทธะ) ซึ่งที่พระองค์ทรงพระสุบินนั้นอาจจะเป็นผู้ก็ได้ กษัตริย์หมิงตี้จึงจัดให้ข้าราชการผู้ใหญ่ ๓ ท่าน คือ ไช่ยั้ง ฉิ่งจิ่ง และหวางจุง ออกไปแสวงหาพระพุทธรูปทางทิศตะวันตก ต่อมาในปีหย่งผิงที่ ๑๐ (ค.ศ.๖๗) พวกเขาได้ไปถึงอาณาจักรต้าโล่วจี (อยู่ในบริเวณที่เป็นซินเกียงในปัจจุบัน) ก็ได้พบพระสงฆ์ ๒ องค์ คือจาเหย โหมวเถิง และจู้ฟาหลาง จึงได้เชิญให้ทั้ง ๒ ท่าน นำคัมภีร์และพระพุทธรูปบรรทุกบนม้า ขาวกลับมาที่นครหลวงโหลวหยางของประเทศจีน กษัตริย์หมิงตี้ได้สร้างวัด ไปหม่าซือ แปลว่า วัดม้าขาว ขึ้นเพื่อให้เป็นที่จำพรรษาของพระสงฆ์ ๒ ท่านนั้น ในการแปลคัมภีร์พุทธศาสนาออกเผยแพร่ นับเป็นจุดเริ่มต้นของพระพุทธศาสนาในประเทศจีน

ศาสนาพุทธในอินเดีย หลังจากที่พระศากยมุนีพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วศาสนาพุทธก็แบ่งออกเป็นนิกายมหายาน และนิกายหินยาน ความแตกต่างของมหายาน และหินยานอยู่ที่

ว่า นิกายมหายาน นั้นมีอุดมคติที่ไม่เพียงแต่การปฏิบัติธรรมเพื่อให้ตัวเองหลุดพ้นเท่านั้น แต่ยังจะช่วยให้ผู้อื่นหลุดพ้นจากสังสารวัฏสู่นิพพาน และในขั้นสุดท้าย คือ ช่วยให้ผู้อื่นบรรลุถึงความเป็นพุทธพร้อมทั้งตนเองด้วย

ส่วนนิกายหินยานนั้นจะตัดความทุกข์ของตัวเอง นำตัวเองให้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด และบรรลุในอรหัตผล แล้วจึงช่วยเหลือผู้อื่น

สำหรับนิกายมหายาน ยังแบ่งออกได้เป็น เสียนเจี้ยว (นิกายที่เปิดเผยกระจ่างชัด) และหมีเจี้ยว (นิกายที่เร้นลับ) ซึ่งพบในทิเบต

เสียนเจี้ยว ให้ความสนใจทางด้านทฤษฎี ส่วนหมีเจี้ยวจะเน้นการใช้มูรธาธารณี และพิธีกรรมต่างๆ อาศัยการสวดมนตราเพื่อเข้าถึง หรือบรรลุพุทธภาวะ

ในประเทศจีน ส่วนมากนับถือนิกายมหายาน (เสียนเจี้ยว) เป็นหลักนิกายนี้เมื่อนับถือผ่านชนชั้นผู้ปกครองและได้รับการปรับปรุง ทฤษฎี ทำให้มีการประสานความเชื่อเข้ากับลัทธิขงจื้อและปรัชญาต่างๆ ของจีน ดังนั้นพุทธศาสนานิกายมหายานที่เข้ามาสู่ประเทศจีน จึงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นแบบจีนอย่างเด่นชัด ซึ่งต่อมาภายหลัง ยังแบ่งย่อยออกเป็นอีก ๘ นิกาย ได้แก่

๑. นิกายซานล่าน (ทฤษฎี ๓ อย่าง) ๒. นิกายเทียนไถ ๓. นิกายหมีจงหรือวัชรยาน ๔. นิกายฝูเซียง ๕. นิกายหลี่ ๖. นิกายจิ้งโถ้ว ๗. นิกายหมีจง หรือวัชรยานแบบทิเบต ๘. นิกายเซน

นิกายมหายานแบบจีนได้เผยแพร่ไปสู่เวียดนาม เกาหลี โดยทางบก และเผยแพร่เข้าไปในญี่ปุ่นโดยทางทะเล การเผยแพร่ได้เข้าไปพร้อมกับการอพยพของชาวจีน

๓. ศาสนาเต๋า

วิธีการของ “เต๋า” คือ ทุกสิ่งที่เกิดขึ้น และทุกสิ่งที่กำลังดำเนินไป

“เต๋า” เป็นหลักในใจอย่างเดียวที่สร้างความเข้าใจ”

“เต๋า” ไม่มีขีดจำกัดเพราะเป็นการเปิดกว้างในทุกๆ สิ่ง ท่านต้องไม่จำกัดตัวเองโดยปล่อยให้ เป็นไปตามทางของมัน ถ้าท่านจำกัดตัวเอง มันมีใช้ลักษณะของ “เต๋า”

“เต๋า” คือ หลักที่อยู่ในใจ และนำไปปฏิบัติ โดยจะต้องรู้จักวิธีใช้อย่างไร และเมื่อใดมัน คือ การเผยแพร่ของ “เต๋า”

“เต๋า” ไม่สามารถที่จะจำกัด แต่ความสามารถที่จะรู้ทุกสิ่ง มันเป็นวิธีการที่ใช้ความคิด หรือ การระมัดระวังทุกสิ่งที่จะเกิดขึ้น การระมัดระวังในสิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้น ขอให้เริ่มต้นด้วยการใช้สามัญสำนึกอันเป็นไปตามแนวทางของ “เต๋า”

เมื่อได้ใช้ความระมัดระวังสิ่งที่จะเกิดขึ้นแล้ว จงเปิดกว้างสิ่งที่อยู่ในใจอย่าเพิ่งด่วนตัดสิน หรือมือคดการมองพฤติกรรมของบุคคลต่างๆ แล้วนำมาตัดสินท่านจะต้องใช้ความไตร่ตรองในเรื่อง

ต่างๆ โดยใช้หลักการปฏิบัติโดยไม่ควรแยกออกจากกัน การปฏิบัติที่อยู่ภายใต้หลักการสามารถเรียนรู้ได้จาก “เต๋า” ความรู้จาก “เต๋า” ทำให้รู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะเกิดขึ้น (เฉจจว้า อ้าแก้ว, ๒๕๔๐:๕)

ศาลเจ้านี้ตั้งอยู่ริมถนนตะนาว ชุ่มประตูเป็นแบบประตูอนุสาวรีย์บนหลังคาของชุ่มประตูประดับด้วยลวดลายปูนปั้นประดับกระเบื้องเคลือบสีเป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ ซ่อเซิงชาย เหนือประตูเป็นแผ่นหินดำจำหลักอักษรจีนสี่ทองว่า ศาลเจ้าเสียนเทียนซ่งตี้

ที่หน้าชุ่มประตูมีเสื่อหินคู่หนึ่งประหนึ่งเป็นผู้เฝ้าดูแลศาล ถัดเข้าไปเป็นลานเล็กๆ มุงหลังคาด้วยกระเบื้องกันแดดกันฝน ลานนี้จึงใช้ประโยชน์ได้ ตรงกลางลานตั้งกระถางสำหรับจุดธูปเทียน กระถางใหญ่ใบนี้หล่อขึ้นใหม่ โดยมีรูปทรงงดงาม หูกระถางสองข้างทำเป็นหัวช้างชูงวง นอกจากนี้ยังมีเส้า ซึ่งมีลายมังกรพันรอบรองรับหลังคาครอบกระถางดูแปลกตา สำหรับด้านขวาของลานเป็นโต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่ศาลสำหรับรับบริจาค

เมื่อเข้าประตูศาลเจ้าเข้าไปด้านใน จะเป็นห้องโถงที่ด้านบนเหนือประตูนั้นมีแผ่นป้ายหินอ่อนจารึกอักษรจีนว่า เสียน เทียน ซ่ง ตี้ และผนังด้านบนส่วนนี้จะมีช่องประดับลายปูนปั้นเป็นรูปตุ๊กตางิ้วของจีน นอกจากนี้ที่หน้าประตูยังมีสิงโตหินคู่หนึ่งแลดูเก่าแก่ ถัดประตูใหญ่ออกไปสองฟากยังมีประตูเล็กๆ สำหรับเข้าไปห้องพักของเจ้าหน้าที่ด้วย

เมื่อเข้าสู่ห้องโถง จะเป็นลานเล็กๆ รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าตรงกลางเป็นที่สำหรับจุดเทียนขนาดใหญ่ ส่วนในสุดของศาลเป็นวิหารที่น่าสนใจ คือ คานของวิหารตลอดจนเสาของวิหารส่วนใหญ่เป็นเครื่องไม้ประดับไปด้วยแผ่นป้ายคำโคลง ที่เขียนเป็นภาษาจีน นอกจากนี้ยังมีโต๊ะบูชาขนาดใหญ่ ซึ่งประดับด้วยผ้าแพรจีนปักลวดลายต่างๆ เป็นที่สำหรับวางสิ่งของที่นำมาไหว้บูชา ภายในตรงกลางตั้งรูปเคารพของเสียน เทียน ซ่ง ตี้ ถัดไปทางซ้ายมือ เป็น ชิงชุยจูซือเทียนโหว และหลี่กงเหยีย ทางขวามือ เป็น ซ้ำเปากง ปวงเทพยดาและกวางตี้ ตามลำดับ ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า คนไทยเชื้อสายจีนนิยมไหว้เทพเจ้าทุกองค์ โดยไม่จำกัดว่าเป็นเต๋า หรือพุทธ ส่วนด้านขวามีระฆัง ๒ ใบ และกลองใบใหญ่ เขียนแผ่นผั่งได้ดังนี้

๑,๒	เสื่อหิน	๑๕	กลอง
๓	แผงจำหน่ายธูปเทียน	๑๖	หลี่กงเหยีย (เจ้าพ่อเสื่อ)
๔	ที่ทำการเจ้าหน้าที่ศาล	๑๗	เทียนโหว
๕	กระถางธูปใหญ่	๑๘	ชิงชุยจูซือ
๖,๗	สิงโตหิน	๑๙	เสียนเทียนซ่งตี้ (ตัวเล่าเหยียกง หรือ เจ้าพ่อใหญ่)
๘	กระถางธูปไหว้ฟ้าดิน		
๙	โต๊ะบูชา	๒๐	ซ้ำเปากง
๑๐	พระบรมรูปรัชกาลที่ ๕	๒๑	ปวงเทพยดา
๑๑	ที่ตั้งธูปเทียนขนาดใหญ่	๒๒	กวางตี้ (เจ้าพ่อกวนอู)

๑๒	กระถางรูป	๒๓,๒๔	ที่พักของผู้ดูแลศาลเจ้า
๑๓	โต๊ะบูชา	๒๕	เตาเผากระดาษไหว้
๑๔	ระฆัง		

ศาสนาเต๋า เป็นศาสนาที่เกิดขึ้นในประเทศจีน โดยเหลาจื๊อ ซึ่งเป็นนักปรัชญาที่ก่อนสมัยราชวงศ์ฉิง ว่าเป็นปรมาจารย์ผู้ก่อตั้งศาสนาแท้ที่จริง เหลาจื๊อไม่เคยเผยแพร่ศาสนาเลย เพียงแต่ศาสนาเต๋านำเอาทฤษฎีของเหลาจื๊อที่เกี่ยวกับเต๋านั้นมีความหมายลึกซึ้งมาเป็นคำสอน และการปฏิบัติจนบรรลุเต๋าส่งสำเร็จเป็นเซียนก็เป็นสุดยอดปรารถนาของคนที่นับถือศาสนาเต๋านี้

การปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จเป็นเซียนตามความเชื่อของศาสนาเต๋านั้นมีอยู่ ๒ วิธี คือ ประการแรก ต้องสละละทิ้งทุกอย่างเพื่ออยู่อย่างสงบสันโดษ ซึ่งจะช่วยให้จิตใจสงบ นอกจากนั้นยังต้องฝึกกำลังภายในทั้งธาตุ ปรารถนา และจิตเพื่อ การสำเร็จเป็นเซียน วิธีนี้เรียกว่า “นุ้ยตั้งกง” อีกวิธีหนึ่ง คือ การเล่นแร่แปรธาตุ และการปรุงยาอายุวัฒนะเพื่อกินแล้วจะได้เป็นเซียน วิธีนี้เรียกว่า “ไหว้ตั้งกง”

เต๋า เป็นลัทธิศาสนาที่มีเทพเจ้ามากมายและซับซ้อนมาก ซึ่งเทพเจ้าที่ผู้คนนับถือมากที่สุดย่อมได้แก่ เทียนซือเทียนจุง ซึ่งสามองค์นี้เป็นเทพเจ้าที่มีสถานะสูงสุดเรียกว่า ซานชิง เต๋าแบ่งโลกออกเป็นโลกสวรรค์ (สวรรค์) และโลกมนุษย์ โดยมีการแบ่งเทพเจ้าออกเป็นเทพเจ้าบนสวรรค์สวรรค์ และเทพเจ้าในโลกมนุษย์ พวกภูติผีปีศาจ และเหล่าเซียน ต่างก็มีเทพเจ้าที่มีอำนาจสูงสุดปกครองดูแล ยี่หวง (เง็กเซียน) เป็นผู้ปกครองสูงสุดในสวรรค์ ตงหวังกุงกับซีหวังหมู่เป็นผู้ปกครองเซียนหญิงชายในโลกมนุษย์ เทียนฮวงเป็นผู้ปกครองพวกภูติผีปีศาจต่างๆ

ในสมัยแรกเริ่ม ศาสนาเต๋า แบ่งออกเป็น ๒ นิกาย ซึ่งได้แก่ ไทผิงเต๋า หรือนิกายสันติสุข และอู๋โต่วหมีเต๋า ซึ่งคนที่จะเข้านิกายนี้จะต้องส่งข้าว ๕ โต้วให้กับกลุ่มนิกาย (โต้วเป็นมาตราตวงวัดของจีนโบราณ) ต่อมาได้พัฒนาเป็น ๑๐ กว่านิกาย เนื่องด้วยมีการอธิบายหลักคำสอนแตกต่างกันไปศาสนาเต๋า เผยแพร่และเป็นที่ยอมรับในชนชั้นกลางและชั้นล่างของจีน เทพเจ้าที่คนนับถือกันมากที่สุดได้แก่ เทพเจ้าแฉเสิน (เทพเจ้าทรัพย์สินเงินทอง) (เรื่องเดียวกัน, อ้างแล้ว : ๗-๘) “ไป๋เซียน” เซียนหรือเทพดาทั้ง ๘ ตามตำนานไป๋เซียน ได้กล่าวถึงบุรุษสตรี ๘ คน ที่ได้หลุดพ้นจากสภาวะมนุษย์ธรรมดากลายเป็นเซียนผู้วิเศษ เนื่องจากได้สั่งสมคุณงามความดีไว้เมื่อคราวเป็นมนุษย์ไป๋เซียนมีอาจารย์ ชื่อ ไซเซียนเล่ากุน อันเป็นชื่อเต็มของ “เหลาจื๊อ” ผู้ให้กำเนิดศาสนาเต๋า ไป๋เซียน เป็นเทพเจ้าในศาสนาเต๋าที่คนรู้จักมากที่สุด สัญลักษณ์มงคลเต๋าจึงเป็นของศักดิ์สิทธิ์คู่กายของเหล่าไป๋เซียน ๘ อย่าง กับวงกลมหยิน-หยาง และตรา ๘ ทิศ หรือไป๋กวย นั้นเอง

เซียนแรก (หัวหน้าไป๋เซียน) ชื่อ “หลี่ท่งก้วย” (ทีโก่วลี่) เจ้าของฉายาเซียนขอทาน ถือไม้เท้าเหล็กของคู่กาย คือ น้ำเต้า (โหว่โล้ว) แต่น้ำเต้านี้มีใช้ธรรมดา เป็นน้ำเต้าวิเศษ ภายในมียา

อายุวัฒนะ ใครได้กินจะมีอายุยืนยาว หลีกเลี่ยงโรคภัยไข้เจ็บ นัยมงคลของน้ำเต้าจึงมีความหมายว่าให้มีอายุยืนขวัญยืน ประารณาดังนี้ก็บูชา เขียนทีไก่อ๊ลี่

เขียนองค์ที่ ๒ คือ “ฮั่นเจงหลี” มีของวิเศษเป็นพัด ที่พัดคนตายให้ฟื้นคืนชีพได้ จึงมีสิริมงคลที่สื่อความหมายเหมือนน้ำเต้า กับเสียงภาษาจีนที่เรียกพัดว่า ‘สี่’ ซึ่งแปลว่าดี มีความเชื่อกันว่าหากประารณาในความกล้าหาญก็จุดธูปเทียนบูชา และอธิษฐานต่อเขียน ฮั่นเจงหลี

เขียนองค์ที่ ๓ ชื่อ “ลู่กิงปิง” มีของวิเศษเป็น ดาบสองคม คำแต่จิวเรียกดาบว่า ‘เกี่ยม’ ซึ่งมีไว้เพื่อตัดกิเลสตัดหาให้ขาดจากใจ มีความเชื่อกันว่าหากประารณาในความเข้าถึงธรรมะ เห็นแจ้งในสังขารของชีวิต ก็จุดธูปเทียนบูชาและอธิษฐานต่อเขียน ลู่กิงปิง

เขียนองค์ที่ ๔ ชื่อ “เจียงกั้วเหลา” (เตี้ยกั้วเล่า) มีของวิเศษเป็นเกราะไม้ไผ่ ภาษาจีน เรียก ‘หือจี้’ เป็นเครื่องดนตรีที่ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่มีที่เคาะเป็นไม้ห้วงอ ๒ อัน ประารณาให้เป็นผู้มีเสน่ห์เป็นที่นิยมนักใคร่ ก็จุดธูปเทียนและอธิษฐานถึงเขียน เจียงกั้วเหลา

เขียนองค์ที่ ๕ ชื่อ “น้ำใช้ฮั่ว” (หลานใช้เหอ) มีของวิเศษคู่กาย คือ กระเช้าดอกไม้ (ฮวยน้ำ) ประารณาในการเป็นศิลปิน ก็จุดธูปบูชาอธิษฐานถึง เขียนน้ำใช้ฮั่ว

เขียนองค์ที่ ๖ ชื่อ “เหอชานกู่” (ฮ่อเขียนโกว) เป็นเขียนผู้หญิงหนึ่งเดียวของคณะเป็ยเขียน มีของวิเศษคู่กาย คือ ดอกบัว หากประารณาให้มีอายุยืนยาว สติปัญญาดี หน้าตาสวยสด รูปร่างงดงาม ให้จุดธูปอธิษฐานถึง เขียนเหอชานกู่

เขียนองค์ที่ ๗ ชื่อ “ฮั่นเซียงจื่อ” มีของวิเศษคู่กาย คือ ขลุ่ย (เมี้ยว) ประารณาในการเป็นนักประพันธ์ นักกวีมีชื่อ จุดธูปอธิษฐานถึง เขียนฮั่นเซียงจื่อ

เขียนองค์สุดท้ายเป็นเขียนองค์ที่ ๘ ชื่อ “เซ้าก๊กกู่” มีของวิเศษคู่กาย คือ กรับคู่ (อิมเอียงป้ง) เป็นเครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง หากประารณาให้พ้นจากอุบัติเหตุปีศาจเข้ามาใกล้กาย ให้จุดธูปเทียนบูชาอธิษฐานถึง เขียนก๊กกู่ (เทิด เกียรติภูมิ, ๒๕๔๐ : ๖๑-๖๖)

ในเทศกาลไหว้พระจันทร์ มักนิยมนำกระดาษเงินกระดาษทอง และของแต่งประดับด้วยลวดลายเป็ยเขียนเพื่ออวยพรให้ผู้ไหว้โชคดี

สัญลักษณ์วงกลมหยิน-หยาง ซึ่งคนไทยเชื้อสายจีนเรียกสัญลักษณ์นี้ว่า ‘ไท่เก๊กไต่ว’ เป็นรูปสัญลักษณ์วงกลมครึ่งขาวครึ่งดำ และให้ดำมีขาว ในขาวมีดำ มีบางคนบอกว่าเป็นการรวมกันของปลา ๒ ตัว คือ ปลาหยิน-หยาง หรือปลาขาวดำ-ปลาดำตาขาว ส่วนสีดำ คือ หยิน ภาษาแต่จิวออกเสียงว่า อิม หมายถึง สตรีเพศ ความมืด โลก พระจันทร์ ความสวย ความเดี๋ยวดาย ส่วนสีขาว คือ หยาง ภาษาแต่จิวออกเสียงว่า เอียง หมายถึง เพศชาย แสงสว่าง สวรรค์ พระอาทิตย์ พลังอำนาจ ความแข็งแรง ความเป็นคู่

สัญลักษณ์ หยิน-หยาง ในขาวมีดำ ในดำมีขาว สะท้อนสังขารว่าชีวิตมีสองด้านเสมอ ในความสมบูรณ์มีความไม่สมบูรณ์อยู่ในตัวมันเอง ในความดีก็มักจะมีความไม่ดีแฝงเร้นอยู่เช่นเดียว

กัน ในความไม่สมบูรณ์หรือความเลวใดๆ ก็ยังอาจมีสิ่งสมบูรณ์หรือความดีแฝงอยู่ ถ้าเราจะรู้จักมองให้เจอ เหมือนในความโชคร้าย หากคิดให้ดี ๆ เราจะพบความโชคดีได้เช่นกัน

ส่วนเปียกย่อย หรือ แปดทิศ มีความเชื่อในฐานะที่เป็นเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่ง ใช้แก้ฮวงจุ้ยที่เสียได้

แปดทิศ คือ การแบ่งกลุ่มของแห่งสี่เหลี่ยม ๓ แห่งวางซ้อนกันทั้งแบ่งครึ่ง และไม่แบ่งครึ่งในทิศต่างๆ ซึ่งแต่ละทิศมีความหมายถึงธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ ๘ ประการ คือ

ทิศเหนือ หมายถึง โลก

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง พลังเสียงฟ้าร้องฟ้าผ่า

ทิศตะวันออก หมายถึง พระอาทิตย์ โฟ แสงสว่าง

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ หมายถึง น้ำ

ทิศใต้ หมายถึง สวรรค์ และพลังงาน

ทิศตะวันตกเฉียงใต้ หมายถึง ลมและไม้

ทิศตะวันตก หมายถึง น้ำไหล ฝน พระจันทร์

ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ หมายถึง ภูเขา (จิตรา กอนันทเกียรติ, ๒๕๔๒ : ๓๐-๓๑)

ส่วน ๓ เทพยดาประทานพร ฮก ลก ซิว นั้นตั้งแต่สมัยโบราณบรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีนให้ความเคารพนับถือ ๓ เทพยดา โดยมีความเชื่อว่าหากมี เซียน ฮก ลก ซิว ไว้สักการบูชาประจำบ้าน จะเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ได้ลาภผลความสวัสดิ คุ่มภัยอันตราย สิ่งใดที่ปรารถนา ก็จะได้ผลสำเร็จทุกประการ เทพยดาทั้ง ๓ มีความศักดิ์สิทธิ์ในด้านต่างๆ องค์แรก นามฮก มาจากคำว่า “ฮกซี้” มีนามว่า “เจียงซง” มือซ้ายถือถังจ้อ (เห็ดหลินจือ) สมุนไพรรักษา มือขวาอุ้มทารก ผู้ใดมีไว้จะมีความมั่งคั่งและเพียบพร้อมด้วยบุตรหลาน ภรรยาที่ดี เทพยดานาม ลก มาจากคำว่า “ฮ่งลก” มีนามว่า “ก้วยจ้อจี้” แต่งกายด้วยเครื่องยศสูงสุด มือซ้ายถือ ्यूอี้ เป็นหยกอิสรียา ภาภรณ์สูงสุดชั้นพิเศษ ผู้ใดมีไว้ ถือว่าจะทำให้มีอำนาจวาสนายศ ๓ บรรดาศักดิ์ เป็นที่เคารพรักของบุคคลทั้งหลาย องค์สุดท้าย คือ ซิว มาจากคำว่า

“เซียงซิว” มีนามว่า “แพจี้” มือขวาถือลูกท้อ มือซ้ายถือไม้เท้ามังกร มีเครายาวขาว เป็นเทพยดาที่มีอายุยืนยาวถึง ๘๐๐ ปี เมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ ผู้ใดมีไว้จึงถือว่าจะมีอายุยืนยาว สุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เหล่านี้ล้วนเป็นสัญลักษณ์ที่มาจากสิริมงคลเต๋า นั่นเอง (เหอเกาจง, ๒๕๔๑ : ๑๑-๑๓)

ศาสนาเต๋า ยังมีปรัชญาการครองชีวิตแบบธรรมชาตินิยม ซึ่งความดีและความสุขอย่างแท้จริงจะเกิดมีได้ก็โดยการดำเนินตามหลักธรรมดาและความเหมาะสมที่มีอยู่ในทุกกรณี (Natural and proper way of all things) ความรู้ความเฉลียวฉลาดเป็นธรรมชาติ สร้างวัตถุแปลกๆ ใหม่ ๆ ขึ้นมาช่วยแก้ปัญหาของคน ทำให้มนุษย์หนีจากความเรียบง่ายตามธรรมชาติไปสู่ความทะเยอ-

ทะยานไม่รู้จักจบสิ้น ความรู้ความฉลาดที่ห่างไกลจากเต๋าจึงเป็นภัยต่อมนุษย์เอง ยิ่งฉลาดมากก็ยิ่งมีการเอาวัดเอาเปรียบและการแข่งขันกันมากขึ้น เมื่อแต่ละคนใช้ความฉลาดแข่งขันกัน ความซื่อสัตย์ ความดี หรือศีลธรรมตลอดทั้งกฎหมายจึงเป็นเพียงตัวอักษรเท่านั้น มนุษย์เราจึงควรอยู่ตามความจำเป็นโดยธรรมชาติมิใช่จำเป็นเพื่อสนองความต้องการอย่างไม่รู้จักจบสิ้น มีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายอบรมจิตใจให้เข้าถึงเต๋าท่านี้ก็พอเพียงแล้วสำหรับการอยู่อย่างสันติสุข คำสอนอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตจึงพอจะประมวลกล่าวเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

๑. มีชีวิตที่เรียบง่ายโดยถือหลักความรู้จักพอหรือสันโดษ ในคัมภีร์ เต๋า เต๋อ จิง บทที่ ๓๓ กล่าวไว้ว่า “ผู้รู้จักพอเป็นผู้มีชีวิตที่สุขสมบูรณ์” (He who knows contentment is rich)

๒. ดำรงตนตามหลักปัญญาญาณ (Practicing Enlightenment) อันได้แก่

๒.๑ เข้าใจกฎความจริงโดยธรรมชาติ

๒.๒ เข้าใจตนเอง

๒.๓ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ในกรณีการปรับตัวนี้เหล่าซือย้ำว่าให้ครองชีวิตดูจุน้ำ เพราะธรรมชาติของน้ำย่อมไม่ฝืนสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมของมัน การปรับตัวจึงควรเป็นไปในลักษณะที่ไม่สูญเสียเอกลักษณ์ คุณสมบัติ อุดมคติของตน

๓. ให้มองเห็นจุดดีในสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าเลว นั่นคือเป็นคนมองอะไรหลายๆ ด้าน

๔. มีความรู้เพียงแต่น้อยและเป็นนายของความรู้

๕. มีเต๋าคืออุดมคติ

ส่วนหลักจริยธรรมโดยสรุปที่เหล่าซือเองถือว่าเป็นทางนำไปสู่เต๋า และตนเองยึดถือเป็นหลักชีวิตเสมอมา มีอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. ความเมตตากรุณา (Love)

๒. ความเรียบง่ายสมถะ (Simplicity)

๓. ความสุภาพอ่อนโยน (Humility) (น้อย พงษ์สนิท, มปป. : ๕๓-๕๔)

๔. ลัทธิขงจื้อ (Confucianism)

ต้นตระกูลของขงจื้อ คือ ตระกูลผู้ดี (The nobility) แห่งรัฐซ่ง (อยู่ระหว่างพรมแดนมณฑลเหอหนานกับเจียนซูปัจจุบัน) ถ้าจะกล่าวย้อนจากนี้ขึ้นไปอีก บรรพบุรุษขงจื้อนั้นยังนับว่า เป็นทายาทที่สืบเชื้อสายจากผู้ดีแห่งชาติตวยวงศ์อื่น ตอนที่ขงจื้อใกล้จะสิ้นลมก็ได้บอกว่าตนนั้นเป็นคนอื่น

แต่ก่อนสิ้นอายุคนก่อนจะมาถึงรุ่นขงจื้อนั้น ได้เกิดการล้มล้างระบบการปกครองกันขึ้น เนื่องจากเกิดการอภิฉวยราชย์กันในวงราชการในบรรพบุรุษของขงจื้อจึงได้หลบหนีไปยังรัฐหลู่ (อยู่

ในมณฑลชานตง ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และมณฑลเจี้ยนซู ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือเดี๋ยวนี) ขณะที่ลี้ภัยอยู่ที่รัฐหลู่นี้รัฐมีแห่งตระกูลผู้ดีก็ค่อยๆ ธิบหรือลงเรื่อย ๆ

บิดาของขงจื้อ ชื่อ เหอ ฉายาวาว่า ชู่เหลียง ซึ่งรับราชการทหารของรัฐหลู่มีตำแหน่งไม่สู้ใหญ่โตนัก แต่เป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงมาก ครั้งหนึ่งรัฐต่างๆ ได้รวมกำลังกันไปทำการโจมตีรัฐปี้เฉิง ซึ่งเป็นรัฐเล็กๆ รัฐหนึ่ง (อยู่ในมณฑลชานตงทางทิศใต้ของอำเภออี้เซี่ยนปัจจุบัน) การโจมตีครั้งนี้รัฐหลู่ได้เข้าร่วมด้วยรัฐหนึ่ง ขณะที่เข้าโจมตีกำแพงเมือง ทันใดนั้นประตูเมืองก็ได้ถูกปลดเลื่อนปิดลงมา ทำให้ทหารส่วนหนึ่งที่ได้บุกรุกเข้าไปภายในกำแพงเมืองแล้วนั้นถูกปิดกั้นไว้ภายใน ขงเหอบิดาของขงจื้อเห็นดังนั้นจึงได้วิ่งเข้าไปที่ประตูใช้กำลังดันเอาประตูเปิดขึ้นได้ ทำให้กองทหารที่ถูกตัดตอนอยู่ภายในล่าถอยออกมาได้เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อ ๕๖๓ ปีก่อน ค.ศ. ห่างจากขงจื้อสมภพเพียงสิบสองปีเท่านั้น และอีกครั้งหนึ่ง ขงเหอพร้อมด้วยนายทหารสองคน ได้นำทหารสามร้อยขับไล่ข้าศึก คือรัฐฉีที่มาทำการรุกรานได้สำเร็จ เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อ ๕๕๖ ปีก่อน ค.ศ. ก่อนขงจื้อสมภพ ๕ ปี นี่คือหลักฐานที่ได้ทราบกันมาเกี่ยวกับบิดาของขงจื้อ

มารดาของขงจื้อ แซ่เถียน นามว่า เงินจ้าย ตอนที่แต่งงานกับขงเหอนั้น เธอยังมีอายุอ่อนมาก แต่ขงเหอขณะนั้นค่อนข้างจะอาวุโสสักหน่อย การแต่งงานของเขาทั้งสองในเวลานั้นหาได้เป็นไปอย่างถูกต้องตามจารีตประเพณีของสังคมในสมัยนั้นไม่ ดังนั้นจึงได้ประสบปัญหาที่ถูกสังคมนิินทาพากันค่อนข้าง

ขงเหอกับเถียนเงินจ้ายมีความปรารถนาอยากจะได้บุตรชายไว้เซยชมสักคนหนึ่ง ดังนั้นวันหนึ่งทั้งสองสามีภรรยา จึงได้ตั้งสัตยาธิษฐาน เพื่อให้ได้บุตรชาย ณ ดอยฉีฟู่ ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้แห่งเขาหนี่ชิวชาน ต่อมาทั้งสองสามีภรณาก็ได้บุตรชายสมความปรารถนาจริงๆ ด้วยเหตุนี้ เขาจึงได้ตั้งชื่อลูกน้อยของเขาว่า ชิว ฉายาวาว่า จ้งหนี ที่ชนรุ่นหลังเรียกกันจนเป็นนิสัยด้วยความเคารพยกย่องว่าขงจื้อนั่นเอง คำว่า จ้ง ในที่นี้มีความหมายว่า ร่อง ซึ่งแสดงว่าขงเหอก่อนที่จะมาแต่งงานกับเงินจ้าย ได้เคยมีภรรยามาแล้ว และยังกว่านั้นยังได้เคยมีบุตรมาแล้วคนหนึ่งด้วย

ปีที่ขงจื้อสมภพนั้น คือ ๕๕๑ ปีก่อน ค.ศ. พระเจ้าโจวหลิงอ้วงปีที่ ๒๑ หลู่เซียงกง ปีที่ ๒๒ ห่างจากปัจจุบันประมาณสองพันห้าร้อยปีเศษ

เนื่องจากการสมรสระหว่างบิดามารดาของขงจื้อ มิได้เป็นไปโดยถูกต้องตามพิธีทางจารีตประเพณี ซึ่งระเบียบแบบแผนแห่งจารีตประเพณีที่ผูกมัดหญิงในสมัยนั้นก็เป็นอย่างหนักหน่วงเสียด้วย ดังนั้นชีวิตของมารดาขงจื้อ จึงได้ผ่านไปอย่างไม่สู้จะมีความสุขเท่าไรนัก ขงจื้อจึงได้เรียนรู้ถึงสีหน้าของมนุษย์ได้ดีตั้งแต่ยังเด็กเล็กอยู่ โดยได้รับทั้งความรู้สึกอบอุ่น เย็นชาของน้ำใจคนด้วยเหตุนี้จึงเป็นการเพาะบ่มนิสัยอย่างหนึ่งแก่หนูน้อยจ้งหนี ให้เป็นผู้ที่มีความระมัดระวัง มีความรู้สึกไว รู้จักเอาอกเอาใจบริการผู้อื่นอย่างดียิ่ง ทั้งยังมีนิสัยในการใช้ความคิดตรិตรองเมื่อประสบปัญหาเฉพาะหน้า สรุปลแล้วหนูน้อยจ้งหนี ออกจะมีความคิดแก่เกินวัยอยู่สักหน่อย แต่เนื่องจาก

ขงจื้อ ได้ถูกอบรมเลี้ยงดูโดยให้มีการฝึกฝนตนเองอย่างไม่ขาดสาย ขงจื้อ จึงเป็นเด็กที่มีจิตใจเยือกเย็น สุขุมรอบคอบ มรสุ่มชีวิตไม่สามารถทำให้เขามีจิตใจแปรเปลี่ยนผิดปกติไปได้ ซึ่งนางเงินจ่ายแม่ของขงจื้อ มีบทบาทอย่างมากในการอบรมเลี้ยงดูขงจื้อ เช่น ในตอนเป็นเด็กขงจื้อไม่มีของเล่นที่เหมาะสมจะเล่น เขาจึงชอบจำเอาแบบอย่างพิธีการบวงสรวงเซ่นไหว้ นำเอาจานเล็กถ้วยน้อยมาวางๆ เข้า แล้วก็แสดงการบวงสรวงเล่นตามประสาเด็ก (สิน วิภาวสุ, ๒๕๓๑ : ๓๔-๓๗) มารดาของขงจื้อ จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำความสำเร็จมาয়งชีวิตของขงจื้อ โดยมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ที่มารดาของขงจื้อ เชื่อว่าเด็กจะดีหรือไม่ดีอยู่ที่เหตุ ๓ ประการ คือ (ชฌอนงค์ วันเกิด, รายการ ศาสตร์แห่งชีวิต สถาบันวิทยุ FM.๙๔)

๑. สายเลือด (พันธุกรรม) ๒. การอบรมเลี้ยงดู ๓. สิ่งแวดล้อม

ขงจื้อ โชคดีที่ ๒ ประการแรกค่อนข้างมีความสมบูรณ์แบบ แต่มารดาของขงจื้อให้การ อบรมเลี้ยงดูบุตรของตนอย่างระมัดระวังด้วยปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมดังเช่น เมื่อนางพำนักอยู่ในบริเวณใกล้สุสาน ขงจื้อมักจะเล่นสนุกสนาน โดยการเลียนแบบผู้มาร้องไห้เศร้าโศกในพิธีศพ เมื่อมารดาของขงจื้อสังเกตเห็นนางจึงคิดว่า ที่แห่งนี้ไม่เหมาะสำหรับบุตรชายของนาง นางจึงได้ย้ายบ้านไปอยู่บริเวณตลาด เด็กชายขงจื้อจึงเล่นเป็นคนขายของที่คุยโวโอ้อวด และทะเลาะกับลูกค้า นางจึงเห็นว่าสภาพแวดล้อมเช่นนี้ไม่น่าจะดีต่อบุตรชายของตน นางจึงย้ายบ้านอีกครั้งไปอยู่ใกล้ๆ โรงเรียนและที่นี้เอง ขงจื้อซึ่งโดยปกติเป็นเด็กช่างสังเกตได้จดจำและเลียนแบบในวิชาการต่างๆ ที่เขาสอนปัญญาชน นางได้พิจารณาแล้วเห็นว่าจะเป็นผลดีต่อลูกจึงตัดสินใจอยู่ที่บ้านนั้นตลอดมา

สภาพแวดล้อมที่มารดาเลือกให้มีส่วนกำหนดชีวิตอนาคตให้ขงจื้อเติบโตขึ้นกลายเป็น “ขงจื้อ” นักปรัชญาเมธีตะวันออก ผู้มีคำสอนถ่ายทอดสู่ชีวิตคนไทยเชื้อสายจีน และคนจีนทั่วโลก จวบจนกระทั่งทุกวันนี้ หากวันนั้นมารดาของขงจื้อปล่อยปละละเลย ขงจื้ออาจกลายเป็นอันธพาลเถรไปแล้วก็ได้เพราะสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีนั่นเอง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ๒๕๔๒ : ๑) ดังนั้นแม้ว่าบิดาของขงจื้อจะถึงแก่กรรม เมื่อขงจื้อมีอายุได้เพียงสามขวบ มีเพียงมารดาเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูเท่านั้น นอกจากนี้มารดาของขงจื้อได้รับความบีบคั้นจากชาวบ้านด้วยคำวิพากษ์วิจารณ์ของสังคม กระทั่งสถานที่ฝังศพของสามีก็มีได้บอกกล่าวให้ขงจื้อทราบ แต่ขงจื้อก็ได้เจริญวัยขึ้นโดยลำดับ อันเป็นความก้าวหน้าท่ามกลางอุปสรรคจากการที่ต้องต่อสู้ชีวิต ประกอบกับความยากจน แต่ด้วยเป็นสายเลือดของบิดาบังเกิดเกล้าที่เป็นผู้มีร่างกายแข็งแกร่งสมบูรณ์ ขงจื้อ จึงเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงมาก ซึ่งทำให้สามารถต้านทานต่อมรสุ่มชีวิตที่ยากลำบากนานาประการด้วยแรงกำลังใจที่เข้มแข็ง

ขงจื้อ จึงเป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยานอย่างแรงกล้า พออายุได้ ๑๕ ปี ก็ได้ตั้งปณิธานที่จะใช้ความมานะพยายามศึกษาหาความรู้ความสามารถตามอุดมคติที่ตั้งไว้ พอขงจื้ออายุได้ ๑๗ ปี มารดาผู้บังเกิดเกล้าก็ได้อำลาโลกอันเต็มไปด้วยความขมขื่นนั้นไป คงทิ้งไว้แต่ร่องรอยแห่งความเศร้าสลดเสียบเหงาไว้ให้บุตรสุดที่รักของนางต่อสู้ต่อไปแต่เดียวดาย ตามประเพณีในสมัยนั้นศพ

ของมารดาควรจะฝังไว้ในที่เดียวกับศพของบิดา แต่ว่าขงจื้อไม่รู้ว่าศพของบิดาถูกฝังไว้ ณ แห่งหนตำบลใด ดังนั้นเขาจึงต้องนำศพของมารดาไปพักไว้ชั่วคราว ณ ถนน “ คุฟูจื่อฉวี” คุฟู หมายถึงความว่า ชายชราห้าคน ฉวี แปลว่า ถนน แปลรวมกันว่า “ เบญจบิดรวิธี”

ระหว่างนั้นมีหญิงมีอายุผู้หนึ่งซึ่งเป็นมารดาของบุคคลคนหนึ่งซึ่งเรียกว่า ว่านฟู ได้มาบอกแก่ขงจื้อว่า “นี่แน่พ่อหนุ่ม ฉันรู้ที่ฝังศพบิดาของเธอที่นั่น เรียกว่า ผาง (ผาง หมายถึง เขาผางซาน ปัจจุบันอยู่ในมณฑลซานตง อำเภอฉวีฟู ด้านตะวันออก) ดังนั้นขงจื้อจึงได้ทราบที่ฝังศพของบิดา และได้ นำศพมารดาไปฝังไว้ด้วยกัน

ขงจื้อเวลานั้น ยังเป็นเด็กหนุ่มที่อ่อนต่อสังคมมาก แม้เขาจะเป็นผู้ที่มีความละเอียด และ คอยระมัดระวังตัวอยู่เสมอ แต่ประสบการณ์ของเขาก็ยังมีน้อยเขาเพียงแต่คิดว่า เมื่อมีโอกาสก็ควร จะออกสังคมเป็นการเปิดหูเปิดตาบ้างเพื่อจะได้เป็นพหูสูตร ในเวลาเดียวกันเขาก็คิดว่า ตัวเขานั้นก็มีภูมิอยู่เหมือนกัน ดังนั้นครั้งหนึ่งผู้ดีตระกูลจี้แห่งรัฐหลู่ ได้จัดงานรื่นเริงเลี้ยงรับรองผู้มีเกียรติขึ้นพ่อหนุ่มอายุสิบเจ็ดผู้ซึ่งยังอยู่ในระหว่างไว้ทุกข์ผู้ซึ่งได้แต่งชุดไว้ทุกข์ไปในงานเลี้ยงนั้นทันที แต่แล้วก็ต้องถูกขุนนางของตระกูลจี้ ร้องใส่หน้าว่า “เราเชิญแต่ผู้มีฐานะดอกนะ มิใช่เชิญพวกยาก ของให้จงรีบออกไป”

เมื่อขงจื้อได้ประสบกับความไม่พึงพอใจครั้งนี้ ทำให้ขงจื้อยิ่งเกิดความมุมนะเพิ่มขึ้น

ต่อมาอีก ๔ ปี ความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการและจริยศาสตร์ของเขาได้ก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว และปราศจากการหยุดยั้งใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้ได้ยังความผิดแปลกแก่เขาขึ้นทุกวันถึงแม้อายุยังอ่อนอยู่แต่เขาก็กลายเป็นผู้มีนามอันลือกระฉ่อนเสียแล้ว เขาได้แต่งงานเมื่ออายุ ๑๙ ปี กับสุภาพสตรีสกุลเจียน กวาน (Chien-Kwan) มีบุตรชายไว้เซยชมคนหนึ่ง โดยตั้งชื่อลูกน้อยว่า หลี่นามแฝง ป้อหวิ ป้อ มีความหมายว่า ใหญ่หรืออาวุธ เพราะว่าเป็นลูกคนหัวปีของขงจื้อ และเป็นลูกเพียงคนเดียวเท่านั้น

เนื่องจากความอดทนเพียรพยายามศึกษาค้นคว้า ทำให้ขงจื้อค่อยๆ กลายเป็นผู้มีความรู้ความสามารถอย่างกว้างขวาง ที่ใกล้บ้านขงจื้อมีตรอกๆ หนึ่ง เรียกว่า ต่อเซียง ในตรอกนั้นมีพลเมืองดีผู้หนึ่งเคยกล่าวไว้ดังนี้

“ความเป็นพหูสูตรของขงจื้อ พวกเราเห็นจะไม่ต้องไปหาหมอความที่ไหนอีกละ” ขงจื้อได้ยินดังนั้น จึงได้กล่าวตอบอย่างถ่อมตนว่า “ความสามารถของข้าพเจ้านะหรือ ? เห็นพอจะขั้บรถเป็นดอก” ในสมัยนั้นผู้ที่นับว่าเป็นชายชาติหรืออย่างสมบูรณ์แบบจะต้องมีความสามารถถึงหกอย่างด้วยกัน คือ พิธีกรรม ดนตรี ยิงธนู รู้หนังสือ คำนวณ ขั้บรถ ในความสามารถทั้งหกประเภทนี้ ความสามารถในการขั้บรถถูกจัดอยู่ในประเภทที่ต่ำสุด ดังนั้นขงจื้อจึงได้ถ่อมจนเลือกเอาประเภทต่ำหลังที่สุด

ขงจื้อในเวลาต่อมาได้เคยพูดกับลูกศิษย์ของท่านว่า “ฉันไม่มีโอกาสได้รับราชการ แต่ทว่าด้วยเหตุนี้เอง ที่ทำให้ฉันมีเวลาศึกษาได้สำเร็จในความสามารถทุกสาขา”

เมื่ออายุ ๒๗ ปี ได้เข้ารับราชการในตำแหน่งเล็กๆ สองครั้ง งานในหน้าที่ของเขาไม่ใช่งานฝ่ายบริการ แต่เป็นงานประเภทเบ็ดเสร็จทั่วไป ครั้งแรกเขาได้งานในกรมเกษตรในหน้าที่ควบคุมดูแลปศุสัตว์ ขงจื้อกล่าวว่า “ให้ฉันควบคุมดูแลปศุสัตว์ ฉันก็ต้องเลี้ยงมันให้อ้วนพีทีเดียว” และก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ พวกสัตว์ที่เขาเลี้ยงนั้นล้วนแต่อ้วนพีสมบูรณ์มากอีกครั้งหนึ่ง เขาเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลบัญชีในกระทรวงการคลัง เขากล่าวว่า “ให้ฉันเป็นผู้ควบคุมดูแลบัญชี ฉันจะต้องไม่ให้เกิดบัญชีที่มีการผิดพลาดได้” และก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ พวกบัญชีที่เขารับผิดชอบอยู่นั้น จะหาข้อบกพร่องหรือผิดพลาดสักนิดก็ไม่มี มีคือ ความซื่อตรงต่อการทำงาน และหน้าที่ในงานของเขาในวัยหนุ่ม (สิน วิภาวสุ อ่างแล้ว หน้า ๔๓-๔๕)

ชีวิตส่วนใหญ่อุทิศให้กับงานราชการและการสอนหนังสือขงจื้อถึงแก่กรรมในวัย ๖๕ ก่อนคริสต์ศักราชรวมอายุ ๗๓ ปี ศิษยานุศิษย์ กล่าวถึงขงจื้อว่า เป็นคนเปิดเผยแต่สุขุม โอบอ้อมอารีแต่เข้มงวด ร่าเริงแต่ไม่มีข้อเสียหาย (น้อย พงษ์สนิท อ่างแล้ว, หน้า ๒๔)

ปรัชญาว่าด้วยจริยธรรม ขงจื้อมองสังคมของมนุษย์ในแง่ของความสัมพันธ์ตามทฤษฎีแบบ Organism คือ สังคมประกอบขึ้นจากหน่วยย่อย คือปัจเจกชนแต่ละคน ถ้าแต่ละคนเป็นคนดี สังคมก็ดีด้วย การกระทำของแต่ละคนย่อมกระทบกระเทือนต่อสังคมเหมือนร่างกายของเราประกอบขึ้นด้วยอวัยวะ (Organs) ต่างๆ ถ้าอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งได้รับอันตรายย่อมกระทบถึงอวัยวะส่วนรวม (Organism) ขงจื้อมีความเห็นว่า บุคคลแต่ละคนย่อมจะมีความสัมพันธ์ต่อกันไม่โดยฐานะหนึ่ง และความสัมพันธ์ขั้นมูลฐานในสังคมที่ควรจะได้รับ การปรับปรุง พัฒนา มีอยู่ ๕ ประการ (น้อย พงษ์สนิท อ่างแล้ว, หน้า ๓๐) คือ

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดา

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้น้อยกับผู้ใหญ่

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่อเพื่อน

ในความสัมพันธ์ ๕ ประการนี้ ขงจื้อได้วางหลักจริยธรรมสำหรับปฏิบัติในฐานะนั้นๆ ไว้ดังนี้

ความสัมพันธ์ประเภทที่ ๑ เมตตา สุจริต จงรักภักดี

ความสัมพันธ์ประเภทที่ ๒ เมตตา กตัญญูกตเวที

ความสัมพันธ์ประเภทที่ ๓ รัก ซื่อสัตย์ รับผิดชอบในหน้าที่แห่งตน

ความสัมพันธ์ประเภทที่ ๔ คารวธรรม

ความสัมพันธ์ประเภทที่ ๕ ความจริงใจ

ตารางที่ ๕ หลักสัมพันธ์ ๕ ประการ ของลัทธิขงจื้อ

ความสัมพันธ์ระหว่าง	หลักจริยธรรมสำหรับการปฏิบัติต่อกัน	ระดับความสัมพันธ์
๑. บิดามารดากับบุตรธิดา	เมตตา กตัญญูทักท้วง	ครอบครั้ว
๒. สามีกับภรรยา	รัก ซื่อสัตย์ รับผิดชอบในหน้าที่ แห่งตน	ครอบครั้ว
๓. ผู้น้อยกับผู้ใหญ่	คารวะธรรม ความเคารพเชื่อฟัง	ครอบครั้ว
๔. เพื่อนต่อเพื่อน ครอบครั้วต่อครอบครั้ว	จริงใจ ซื่อสัตย์	สังคม
๕. ผู้ปกครองกับ ผู้อยู่ใต้ปกครอง	เมตตา สุจริต จงรักภักดี	สังคม

ที่มา : ธมมวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ, ๒๕๔๒ : ๕๐

จะเห็นได้ว่าทั้งห้าประการเป็นระดับความสัมพันธ์ที่เริ่มจากครอบครั้ว และขยายกว้างไปสู่ระดับสังคม และประเทศชาติ โดยขงจื้อ จะเน้นในเรื่องหลักการสำคัญของการเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของการมีความกตัญญูทักท้วง ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญในเป้าหมายของแนวความคิดนี้ ขงจื้อ ถือว่าหลักความกตัญญูทักท้วง เป็นรากฐานของคุณงามความดีทั้งหลายทั้งปวงเป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรม เพราะร่างกายคนเรานั้นเป็นผลผลิตของบิดามารดา บิดามารดาทูลถนอมเลี้ยงดูเรามาเราจึงเติบโตใหญ่และอยู่รอดมาได้ บุตรธิดาจึงต้องกตัญญูรู้คุณบิดามารดาโดยการให้ความรัก ความเคารพ ความเอาใจใส่ ต่อบิดามารดา อันจะทำให้เป็นการกลมเกลียวอุปนิสัยให้เป็นคนมีศีลธรรมจรรยา เป็นคนดี มีความดีงามโดยพื้นฐานอุปนิสัย ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่อยู่ในตัวของเราเอง เฉากเช่นเดียวกับคุณสมบัติในการตอบแทนต่อพระมหากษัตริย์ เพราะพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์ประมุขเป็นบิดาของประชาชนทั้งปวงเปรียบเสมือนครอบครั้วซึ่งมีบิดาเป็นใหญ่ ซึ่งต้องให้ความยุติธรรม ความรัก ความเมตตา ต่อบุตรธิดาของตน

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรธิดา จึงเป็นตามเสมอภาคในธรรมชาติ เพราะทุกคนต้องมีบทบาท เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ (รู้คุณ ตอบแทนคุณ) ความกตัญญูทักท้วงที่ตา จึงเป็นกฎแห่งสวรรค์ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นมาตรฐานที่สำคัญของโลก

ความคิดตั้งคำถามของขงจื้อในส่วนของที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมดังกล่าวนี้มีความใกล้เคียงกับหลักคำสอนเรื่อง ทิศหก ในศาสนาพุทธ ซึ่งทิศหก หมายถึง การปฏิบัติเคารพบูชาบุคคล

ต่างๆ ให้ถูกต้อง พระพุทธเจ้าทรงตรัสเปรียบเทียบทิศทั้งหกเป็นบุคคลหกจำพวก (ธมมวรรณ ตั้ง วงษ์เจริญ อ่างแล้ว, หน้า ๕๑)

(๑) ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดา มารดา	(๔) ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตร เพื่อน
(๒) ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยา สามี	(๕) ทิศเบื้องบน ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์
(๓) ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์	(๖) ทิศเบื้องต่ำ ได้แก่ ข้าทาสบริวาร

ดังนั้นจึงเห็นถึงการรับพระพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิมของบรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีน ได้อย่างมีความสอดคล้องกลมกลืนกัน

ขงจื้อ ได้ย้ำว่าในการอยู่ร่วมกัน จะต้องปรับปรุงความสัมพันธ์ขั้นมูลฐานนี้ให้ดีเสียก่อน สังคมส่วนใหญ่จึงจะอยู่อย่างมีความสุข (Ordered Society) และนอกเหนือไปจากนี้ ปัจจุบันแต่ละคนจะต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมดังต่อไปนี้

๑. จริยธรรมทางกาย (Morality in Action)

หมายถึง จริยธรรมที่ควรปฏิบัติเพื่อประโยชน์ต่อตัวเอง และสังคมจริยธรรมนี้มีชื่อว่า เจียเมี่ย คือการปฏิบัติให้สมกับที่ตัวเป็น (Rectification of the name) หมายความว่าแต่ละคนย่อมจะมีบทบาท เช่น เป็นบิดามารดา เป็นครูอาจารย์ เป็นตำรวจ เป็นนายกรัฐมนตรี ฯลฯ ความเป็นแต่ละอย่าง (ชื่อ) ย่อมบ่งบอกถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ ฉะนั้น เมื่อเราเป็นอะไรก็ต้องทำหน้าที่และมีความรับผิดชอบในหน้าที่นั้นๆ อย่างสมบูรณ์ ขงจื้อกล่าวว่า “ความยุ่งยากในสังคมเกิดขึ้นเพราะคนไม่ทำหน้าที่ของตัวเองให้สมบูรณ์ ส่วนมากเป็นแต่เพียงในนาม

๒. จริยธรรมทางใจ (morality in cultivation)

คือ หลักปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจของตัวเอง ได้แก่

๒.๑ ความรักใคร่เมตตา (Human heartedness) หรือ อี้น (Jen) หมายถึง ความรักโดยไม่จำกัดขอบเขต ไม่มีการแบ่งแยก เช่นเดียวกันกับหลักเมตตาในพระพุทธศาสนา และหลักความรักแห่งพระเจ้า (divine Love) ในคริสต์ศาสนา

๒.๒ สัมมาปฏิบัติ (Righteousness) หรือ ยี (Vi) ได้แก่ การกระทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกหรือควรโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน หรือโดยแรงบังคับภายนอก หรือที่พูดกันสั้นๆ ว่าทำความดีเพื่อความดี (DO good for the good's sake) ขงจื้อย้ำว่าในการกระทำของคนเราแม้จะกระทำในสิ่งที่ดี แต่ถ้าทำเพราะหวังสิ่งตอบแทนอย่างอื่น เช่น ชื่อเสียง เงินทอง จะจัดว่าเป็นสัมมาปฏิบัติไม่ได้ เราจะต้องทำความดีนั้นเพื่อความดี เพราะความดีมีค่าในตัวเองอยู่แล้ว ความดีมิได้อยู่กับผลที่ได้รับ (the value of doing what we ought to do lies in doing itself and not in the external result)

การปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวอาจจะเป็นการยาก ขงจื้อจึงวางหลักปฏิบัติสั้นๆ เพื่อการก้าวเข้าไปสู่จริยธรรมดังกล่าวข้างต้นไว้ หลักปฏิบัตินี้เรียกว่า หลักตง-ชู (Chung-Shu) คือ

๑. การปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ท่านปรารถนาจะให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อท่าน (Chung)

๒. จงอย่าปฏิบัติต่อผู้อื่นในสิ่งที่ท่านไม่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อท่าน (Shu)

อึ้ง ชงจื้อ กล่าวว่า ผู้ที่จะปฏิบัติตามหลักจริยธรรมต่างๆ ได้อย่างไม่ทอดยงจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักหมิง (Knowing Ming) คำว่า หมิง มีความหมายว่า “โชคชะตา” หรือ โองการสวรรค์ ชงจื้อให้ความหมายว่า ในการดำเนินชีวิตนั้นมีบางสิ่งบางอย่างที่พ้นวิสัยที่เราจะควบคุมหรือ ลิขิต เป็นอย่างที่จะเป็นเช่นเดียวกับที่ชาวพุทธพูดกันว่า “กรรม” ฉะนั้น ในการครองชีวิตเราจะต้องเข้าใจในสิ่งนี้เพื่อมิให้เกิดความท้อแท้ในการประกอบความดี (น้อย พงษ์สนธิ อ่างแล้ว, หน้า ๓๑-๓๒)

ความคิดพื้นฐานของชงจื้อคือ ลี (Li) มีความหมายหลายอย่าง เช่น ความประพฤติกอบความสุภาพนอบน้อม พิธีการประเพณี แบบฉบับความประพฤติทางสังคมและศาสนาทุกอย่างที่มนุษย์ปฏิบัติอยู่ ลีเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ถ้าไม่มีลีเราคงจะไม่รู้ว่าอะไรจะประพฤติต่อวิญญาณในโลกลีอย่างไร วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติแบบลีเพื่อสร้างความสัมพันธ์กลมเกลียวกันระหว่างมนุษย์โลก และสวรรค์ เนื่องจากลีเป็นความผูกพันของมนุษย์กับวิญญาณที่มนุษย์ต้องประพฤติตนอย่างเหมาะสม มีลักษณะของมนุษย์รับใช้วิญญาณและแต่เดิมมาพิธีการ เช่นสรวงบูชาที่เรียกว่าลี ชงจื้อถือว่าลีเป็นพื้นฐานสำคัญอีกอย่างหนึ่ง เพราะการเคารพบูชาและเกรงกลัวของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ชี้้นำความรู้สึกของมนุษย์ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้คนมีพิธีกรรมทางศาสนาเป็นการสักการะบูชาเจ้าแห่งสวรรค์นอกบ้านเรือนของตน ส่วนในบ้านเรือนของตนก็เป็นการสักการะบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างการสักการะบูชาวิญญาณกับการสักการะบูชาบรรพบุรุษอย่างแยกจากกันไม่ได้ (ชัยชนะ พิมานแมน, ๒๕๒๗ : ๙๙-๑๐๐ อ้างจาก สุชาติ ตันตสุรฤกษ์, ๒๕๓๐ : ๑๗)

ลัทธิธรรมของชงจื้อได้มีแนวคิดที่ได้รับการอบรมสั่งสอนสืบต่อกันมาว่า ทุกคนต้องมีความจงรักภักดีต่อครอบครัว ต้องทำพิธีเช่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ โดยถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญที่สุดของบุตรหลานผู้สืบสกุลจะละเลยมิได้ และสอนให้ไว้ทุกข์แก่บรรพบุรุษตามความสำคัญของญาติพงษ์วงศ์

ชงจื้อเชื่อในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ ความรู้สึกของมนุษย์ การระลึกถึงบรรพบุรุษและขั้นตอนของพิธีกรรมว่าทรงพลังในการเชื่อมผสานมนุษย์เข้าไว้ด้วยกันทั้งในพฤติกรรมและความรู้สึกให้เป็นระบบระเบียบอันสมบูรณ์ ดังเช่น เมื่อลูกศิษย์ผู้หนึ่งถามชงจื้อว่า “อะไรคือสิ่งสำคัญในจารีตพิธีกรรม” ชงจื้อตอบว่า “เป็นคำถามที่สำคัญมาก ในพิธีเฉลิมฉลอง การประหยัดดีดีกว่าการพุ่มเฟื่อยในพิธีอันเศร้าโศก ความโศกเศร้าที่ลึกซึ้งซึ่งสำคัญกว่าความพิธีพิถันในรายละเอียด”

คำกล่าวนี้หมายความว่า สำหรับผู้คนที่ตกหลุมพรางของความหุหุราพุ่มเฟื่อย และคำนึงถึงรายละเอียดในการประกอบพิธีกรรมมากเกินไป “ความรู้สึกที่เหมาะสม” ต่อโอกาสนั้น หากเป็นกรณีครอบครัวที่ยากจน ก็อาจนำมาซึ่งหนี้สินของครอบครัว จนทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอัมพาตได้ ในกรณีครอบครัวที่มีฐานะอาจใช้อวดฐานะจนอาจสร้างความไม่พอใจแก่ผู้มีฐานะด้อย

กว่า ในพิธีศพ บุตรหลาน ญาติมิตรมัวแต่ใส่ใจในรายละเอียดขั้นตอนของพิธีกรรมทำตามกฎระเบียบทุกอย่าง ซึ่งอาจบดบังความรู้สึกโศกเศร้าในการจากไปของบิดาหรือมารดา วิธีประกอบพิธีกรรมแบบนี้ ไม่ได้แสดงออกถึงสิ่งที่สำคัญที่สุด ขงจึงขอให้ความประหยัดและความรู้สึกที่เหมาะสมเป็นหัวใจสำคัญแห่งการปฏิบัติพิธีกรรม การประกอบพิธีกรรมที่สง่างามต้องกระทำด้วยจิตใจอันเคารพต่อสิ่งที่ประกอบพิธีกรรมให้ไม่ว่าจะเป็นผู้ล่วงลับไปแล้วหรือเหล่าจิตวิญญาณทั้งปวง (สุวรรณมา สถาอานันท์, ๒๕๓๙ : ๒๒-๒๓ อ้างจากธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ อ้างแล้ว, หน้า ๕๑-๕๒)

นอกจากนี้ขงจึง ยังมีคำกล่าวที่เป็นอมตะว่า “ในจำนวนคน ๓ คน ที่เดินด้วยกัน ต้องมีคนที่สามารถเป็นครูฉันได้ จงเลือกเอาแต่จุดดีของเขามาปฏิบัติส่วนจุดที่เสียจงเว้นเสีย” (สิน วิภาวสุ อ้างแล้ว, หน้า ๑๗๗)

เทศกาลวันเกิด – วันบรรลุนิติภาวะของเทพเจ้า

ทุกศาลเจ้าจะมีเทพประธานที่เป็นที่นับถือ เมื่อถึงวันเกิดหรือวันบรรลุนิติภาวะของเทพเจ้าประจำศาลศาลเจ้านั้นก็จะมีพิธีไหว้อย่างมโหฬาร ศาลเจ้าพ่อเสือก็เช่นกัน เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ นอกจากจะเข้าเทศกาลกินเจแล้ว ยังเป็นวันครบรอบ ๑๒ ปี ขององค์เทพเจ้าพ่อใหญ่ (ตัวเล่าเอี้ยกง, เสียนเทียนซ่งตี้) ในศาลเจ้าพ่อเสือ มีการจัดพิธีครบรอบปีต่อองค์เทพอย่างยิ่งใหญ่ โดยเริ่มเวลาตั้งแต่ ๗.๐๐ น.-๘.๐๐ น. อัญเชิญองค์เทพแห่ขบวนมายังนอกศาลเจ้าให้ประชาชนหมดทุกข์ หมดโศก มีความสุข กิจการค้าเจริญรุ่งเรือง คิดอะไรสมความปรารถนา และได้เชิญคณะเชิดมังกร และเชิดสิงห์โต มาเชิดมังกร เชิดสิงห์โต (ไหล่ไก้ว) โดยมีหญิงสาวพร้อมทั้งคนไทยเชื้อสายจีนทั้งหลายไม่เฉพาะแต่ผู้ใหญ่เท่านั้น และบุตรหลาน คนไทยเชื้อสายจีนมาร่วมขบวนเดินแห่เจ้าพ่อใหญ่เพื่อเป็นสิริมงคล

นอกจากนี้ในวันที่ ๑๙ จันทรคติ เดือนที่ ๒ ของจีน เป็นวันเกิดของเจ้าแม่กวนอิม วันที่ ๑๙ จันทรคติ เดือนที่ ๖ ของจีน เป็นวันที่เจ้าแม่กวนอิมทรงออกบวช และวันที่ ๑๙ จันทรคติ เดือน ๙ ของจีน เป็นวันที่เจ้าแม่กวนอิมบรรลุนิติภาวะ ดังนั้นทั้ง ๓ วันที่ศาลเจ้าจะทำการจัดพิธีไหว้สำหรับวันเกิด-วันบรรลุนิติภาวะ และเทพเจ้าองค์อื่นๆ ก็จะมีการไหว้อย่างนี้เช่นกัน โดยคนที่อยู่เฝ้าดูแลศาลเจ้าพ่อเสือจะจำวันต่างๆ เหล่านี้ได้ดี (ตัวหนังสือ, อ้างแล้ว : หน้า๔๑)

เทศกาลกินเจ

เทศกาลกินเจ จะเริ่มกันตั้งแต่วันที่ ๑ เดือน ๙ หรือหลังจากวันไหว้พระจันทร์ประมาณ ๑๕ วัน เรียกเทศกาลกินเจนี้ว่า “เก้าไหว้เจ” หรือแปลว่ากินเจเดือน ๙ นั่นเอง กำหนดระยะเวลากินเจประมาณ ๙-๑๐ วัน บางคนอาจนานกว่านี้ ๑-๒ วัน แล้วแต่เวลาเริ่มและเวลาเลิก เช่น บางคนนั้น

พอวันที่ ๒๙ หรือ ๓๐ เดือน ๘ ก็เริ่มกินแล้ว ที่มาของเทศกาลกินนี้มีว่ากันหลายตำนาน และหลายเหตุผลด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่ก็ถือหลักตามเหตุผลที่ว่า

กินเจ เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง เพราะการกินเนื้อสัตว์มาตลอดทั้งปีนี้ ถือว่ากินเยอะมาก การให้ร่างกายได้พักเนื้อสัตว์ แล้วกินแต่พืชผัก จะได้ชำระล้างร่างกายให้สะอาด (จิตรา ก่อนันทเกียรติ, ๒๕๔๓ : ๙๕-๙๖)

“ถือศีลกินเจ” เป็นคำคล้องจองที่ได้ยินอยู่เสมอ นั่น โดยแท้จริงแล้วเป็นคำที่มีความหมายสมบูรณ์ครบถ้วนของชาวจีนที่ถือเป็นประเพณีอย่างหนึ่งในการทำบุญกุศลของทุกปี ซึ่งได้กระทำสืบเนื่องกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนถึงในปัจจุบันและเชื่อว่าคงจะกระทำกันต่อไปอีกนานเท่านานเลยทีเดียว

คำว่า “เจ” หรือ “แฉะ” ในภาษาจีน มีความหมายทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานว่า “อุโบสถ” ส่วนกินเจ หมายถึง การรับประทานอาหารก่อนเที่ยง ถ้ารับประทานหลังเที่ยงจะเรียกว่า กินเจไม่ได้ เนื่องจากการถืออุโบสถของจีน ซึ่งส่วนมากไม่กินเนื้อสัตว์ จึงเพี้ยนไปว่าการไม่กินเนื้อสัตว์เป็นการกินเจ ทั้งที่การไม่กินเนื้อสัตว์ เรียกว่า “กินสุ”

เรื่องการกินเจนี้คนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นพิธีที่เกี่ยวข้องด้วยพุทธศาสนา แต่ตามความเป็นจริงแล้ว เป็นการบูชาขัตรีย์เป็ง ขัตรีย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์ซ้อง ซึ่งสิ้นพระชนม์ โดยทรงทำอัตวินิบาตกรรม ในขณะที่จะเสด็จได้วันโดยทางเรือ เมื่อมีพระชนมายุได้ ๙ พรรษา พิธีบูชาเพื่อระลึกถึงราชวงศ์ซ้องนี้มีแต่เฉพาะมณฑลฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นดินแดนขึ้นสุดท้ายของราชวงศ์ซ้องเท่านั้น โดยชาวฮกเกี้ยนได้จัดทำพิธีดังกล่าวนี้จัดขึ้นด้วยการอาศัยศาสนาบังหน้าการเมือง ทั้งนี้ด้วยเหตุเกรงกลัวราชวงศ์หงวนนั่นเอง ส่วนที่เผยแพร่สู่ยังเมืองไทยได้นั้น ชาวจีนแต่จิวที่อพยพจากฮกเกี้ยนนำมาเผยแพร่อีกทอดหนึ่ง และเนื่องจากการทำพิธีดังกล่าวใช้สีเหลืองทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งถือเป็นสีของพระเจ้าแผ่นดิน ฉะนั้นสิ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกินเจจึงมักใช้สีเหลือง แม้กระทั่งธงที่ปักตามร้านขายอาหารเจ เป็นต้น

นอกจากข้อสันนิษฐานข้างต้น ได้มีตำนานกล่าวถึงการกินเจไว้ด้วยว่า ในสมัยพระเจ้าแผ่นดินราชวงศ์ “ยิ่นฮวงตี้” แปลว่า “ผู้เป็นเจ้าใหญ่แห่งมนุษย์” ซึ่งชาวจีนถือว่าเป็นผู้พิเศษ และนับถือมากมีอยู่ด้วยกัน ๙ องค์พี่น้อง ได้สวรรคตแล้วจุติมาเป็นดาวจะเข้เรียงกัน ๙ ดวง ผู้คนเลยเรียกว่า “เก้าฮ้วงฮุดโจ้ว” แปลว่าพระเจ้า ๙ องค์ เก้าฮ้วงฮุดโจ้วนี้เป็นผู้ที่ถือบัญญัติคนในมนุษยในโลกสามารถต่อชีวิตแก่ผู้สิ้นอายุไขให้ยืนยาวต่อไปได้ตามความต้องการ ชาวจีนถือว่าระหว่างวันขึ้น ๑-๙ ค่ำ เดือน ๙ เป็นวันที่เก้า ฮ้วงฮุดโจ้ว จะลงมาตรวจสอบผู้คนในมนุษยโลกเพื่อจดบันทึกแล้วบันดาลให้เป็นไปตามกรรมดีกรรมชั่วของแต่ละคน เมื่อรู้ดังนั้นในวันดังกล่าวพวกเขาเหล่านั้น จึงพากันยกเว้นอาหารสดคาว เสียชั่วคราวด้วยการสมาทานรักษาศีล ๓ ข้อ ดังนี้ เว้นจากการเอาชีวิตสัตว์มาบำรุง

ชีวิตตน เว้นจากการเอาเลือดสัตว์มาเพิ่มเลือดตน เว้นจากการเอาเนื้อสัตว์มาเพิ่มเนื้อตน เพื่อแสดงว่าได้ประกอบกรรมดีให้พระเจ้าเห็น (ประยงค์ อนันตวงศ์, มปป. : ๓๗-๓๙)

ช่วงเทศกาลกินเจนี้ ถ้าใครเคร่งมากก็จะใส่ชุดขาวตลอดเทศกาล ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม รักษากาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ พร้อมอดอาหาร “ซอ” คือ อาหารสดคาว และจะไม่ยอมให้ภาชนะสำหรับใส่อาหารเจปะปนกับอาหารซอเด็ดขาด แม้จะล้างจนหมดจดเกลี้ยงเกลาก็อย่างไร ก็ใช้ร่วมกันไม่ได้ พร้อมทั้งไม่กินผักที่มีกลิ่นฉุน อันได้แก่ กระเทียม หัวหอม กุยช่าย หลักเกียว (คล้ายกระเทียมแต่เล็กกว่า) และใบยาสูบ เพราะผักเหล่านี้มีรสหนัก กลิ่นรุนแรง คนจีนโบราณเชื่อว่ามีสารพิษที่ทำลายพลังธาตุทั้งห้าในร่างกาย เป็นหลักให้อวัยวะหลักสำคัญภายในทั้ง ๕ ทำงานไม่เป็นปกติ ดังนี้

กระเทียม	ทำลายธาตุไฟในร่างกาย	ทำให้หัวใจทำงานไม่เป็นปกติ
หัวหอม	ทำลายธาตุน้ำในร่างกาย	ทำให้ไตทำงานไม่เป็นปกติ
กุยช่าย	ทำลายธาตุไม้ในร่างกาย	ทำให้ตับทำงานไม่เป็นปกติ
หลักเกียว	ทำลายธาตุดินในร่างกาย	ทำให้ม้ามทำงานไม่เป็นปกติ
ใบยาสูบ	ทำลายธาตุโลหะในร่างกาย	ทำให้ปอดทำงานไม่เป็นปกติ

ในบรรดาผักกลิ่นฉุนนี้ กระเทียมถือว่าเป็นยา เมื่อป่วยและร่างกายต้องการก็กินได้ ความแตกต่างระหว่าง เจ กับ มังสวิวัตติ อยู่ที่ว่า มังสวิวัตตินั้นไม่กินเนื้อสัตว์ใดๆ แต่กินไข่กับผักทุกชนิดได้ ส่วนการกินเจนั้น ไม่กินเนื้อสัตว์ใดๆ ไม่กินไข่ และไม่กินผักกลิ่นฉุน ๔ ชนิดดังกล่าวข้างต้น (จิตรา ก่อนันทเกียรติ, อ้างแล้ว : หน้า ๑๐๗) ส่วนความเชื่อในการถือศีลกินเจก็คือ เชื่อว่าผลการบำเพ็ญบุญในช่วงเวลาดังกล่าว จะนำกุศลส่งผลให้ตนเองและครอบครัวประสบความสุขความเจริญยิ่งขึ้น เป็นการช่วยต่ออายุให้ยืนยาวต่อไปอีกด้วย แต่จุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญก็คือ การเว้นไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์เป็นสำคัญ

การทิ้งกระดาษ (ซีโกว)

วันที่ ๑๕ เดือนที่ ๗ จันทรคติของจีน เป็นวันเทศกาลจงหยวน คือ วันสารทจีน ในวันนี้หรือก่อนหลังจากวันจงหยวนในช่วงเดือน ๗ นี้ ชาวจีนนิยมจัดงานทิ้งกระดาษไปรยทานหรือการเซ่นไหว้ดวงวิญญาณไม่มีญาติ เป็นการไปรยทานแจกทานให้แก่สัมภเวสีและคนยากจนที่มีชีวิต นับเป็นเทศกาลที่มีความสำคัญยิ่ง รองจากเทศกาลตรุษจีน

วัฒนธรรมจีนให้ความสำคัญในเรื่องความกตัญญูเป็นอย่างมาก และเทศกาลจงหยวนก็มีจุดมุ่งหมายด้านการส่งเสริมความกตัญญูที่สอนให้คนรำลึก และนับถือบรรพบุรุษ

เทศกาลจงหยวนมีความสำคัญเกี่ยวพันทั้งกับศาสนาเต๋าและศาสนาพุทธ คำว่า จงหยวน มาจากศาสนาเต๋า ในคัมภีร์เต๋าดือนแรกของเดือนที่ ๑ เป็นวันซางหยวน วันที่ ๑๕ เดือนที่ ๗ จันทรคติ เป็นวันจงหยวน และวันที่ ๑๕ เดือนที่ ๑๐ เป็นวันเซี่ยหยวน ในคัมภีร์ของศาสนาเต๋าที่ เรียกว่า ซูหลินอี้ (หมายความว่า บำเพ็ญตบะ) มีกล่าวไว้ว่า วันจงหยวน เทพเจ้าที่รับผิดชอบแผ่นดินโลกจะลงมาจากสวรรค์ เพื่อมาตรวจดูความดีความชั่วของมนุษย์โลก นักบวชในศาสนาเต๋าก็ ต้องสวดมนต์ในวันนั้น พวกผีคู่ร้ายโหดเหี้ยมก็จะได้รับการปลดปล่อย เพื่อให้มารับส่วนบุญ เทศกาล จงหยวนมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า หยูหลาง หมายถึง การกลับหัวกลับหาง ซึ่งหมายถึง คนตายที่กลายเป็นผีแล้วถูกทำโทษเขว่นศีรษะห้อยลงมา แล้วคนที่มีชีวิตจึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้เพื่อให้ผู้ตาย พ้นสภาพดังกล่าว

สำหรับศาสนาพุทธ ในพระสูตรของนิกายมหายานตอนหนึ่งกล่าวว่า สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่ในโครธารามในเมืองกิลพัสดุ์ พร้อมด้วยพระภิกษุซึ่งเข้าห้อมล้อมสดับพระธรรมเทศนา ในเวลานั้นพระอานนท์ได้นั่งสมาธิบำเพ็ญเพียรแต่ผู้เดียวในที่สงัด ครั้นเวลาตีพระอานนท์ได้ทอดสายตาไปแลเห็นอสุรกายตนหนึ่งร่างกายชุปผอมเหี่ยวแห้ง และมีเพลิงพุ่งออกจากปาก ถ้าคอเท่าธนูเข็ม ผมบนศีรษะรุงรัง ทั้งมีเขี้ยวงอกออกจากปากน่าสะพรึงกลัว อสุรกายนั้น มาประนมมือเฉพาะหน้าพระอานนท์ และบอกแก่พระอานนท์ว่าอีก ๓ ราตรีท่านจะมรณภาพแล้วจะต้องมาเป็นอสุรกายเช่นข้าพเจ้านี้ พระอานนท์ฟังดังนั้นก็สะดุ้งต่อมรณภัยเป็นอันมาก (เพราะท่านยังเป็นปุถุชนอยู่) จึงถามอสุรกายไปว่า ทำฉันใดเล่าอาตมาจึงจะพ้นจากภัยนั้น อสุรกายก็ตอบว่า ท่านจะพ้นจากมรณภัยนี้ได้จักต้องบูชา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และบริจาคทานแก่ยากเข็ญใจที่อดอยากและแผ่กุศลไปให้อสุรกายทั้งหลาย ท่านก็จักมีอายุยืนต่อไป และอสุรกายทั้งหลายนั้นก็ จะอาศัยส่วนกุศลที่ท่านอุทิศให้พ้นทุกขภาวะไปสู่สุคติ

พระอานนท์ได้นำความนี้ขึ้นกราบทูลสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเห็นด้วยกับความนั้น และรับสั่งด้วยว่า การที่จะบริจาคทานให้ถึงเหล่าอสุรกายนั้นยาก เพราะพวกอสุรกายนั้นได้สร้างอกุศลกรรมไว้มาก จะต้องนิมนต์พระอริยเจ้าทั้งหลายมาประชุมกันเจริญพระคาถาเจี๊ยะอยู่ได้ ด้วยเหตุนี้ทานทั้งหลายจึงจะเป็นผลแก่อสุรกายเหล่านั้น พระอานนท์ก็ปฏิบัติตาม

ฉะนั้นการทำบุญทั้งกระเจาดซึ่งสืบต่อมาจนทุกวันนี้ จึงมีการให้ทานทั้งผี (อสุรกาย) และคนยากจนที่ให้มีอาหารเช่นไห้วและเสื้อผ้า เงินทอง (กระดาดเงิน กระดาดทอง) และของใช้ (ที่ทำด้วยกระดาดเอาไปเผา) ส่วนที่ให้ทานคนยากจนก็เป็นอาหารเจ เช่น ข้าวสาร น้ำปลา น้ำตาล มะพร้าว น้ำมันพืช เครื่องกระป๋อง ฯลฯ ของใช้ เช่น เสื้อผ้า ผ้าห่ม กุญแจ (หมวกเจ๊ก) และเกี๊ยะ (รองเท้าแตะ) เป็นต้น

นอกจากนี้ พิธีทั้งกระเจาดยังนิยมกระทำกันในเทศกาลกินเจ และในพิธีงเด็กอื่นๆ พิธีทั้งกระเจาดในงานงเด็กจะมีการจัดทำรูปกระดาดขนาดใหญ่ เรียกว่า “ได้ชื่อเจี๊ยะ” ซึ่งบนเศียรมีรูปพระ

กวนอิม ซึ่งเป็นเครื่องหมายว่าพระโพธิสัตว์ แบ่งภาคมาเพื่อทำหน้าที่ดูแลมิให้พวกผีปีศาจแย่งชิงเครื่องเช่นไห้ว

การประกอบพิธีที่ปฏิบัติกันทั่วไปนั้น จะมีการเชิญเทพเจ้าที่มาจากที่ต่างๆ สู่วังพิธีโดยการเชิญกระถางธูปจากศาลเจ้านั้นๆ ไปร่วมในพิธีด้วย การตั้งกระจัดแบ่งออกได้ ๒ วิธี คือ การตั้งกระจัดฟ้า ซึ่งกระทำโดยจัดสิ่งของที่โปรยทานตั้งไว้บนที่สูงแล้วโยนสิ่งของบางอย่างลงมาพอเป็นพิธี หรืออาจโยนไม้ตีผู้มีเบอร์ เพื่อมาแลกกับของ อีกวิธีหนึ่ง คือ การตั้งกระจัดดิน โดยจัดสิ่งของเช่นไห้ววางไว้บนดินเพื่อให้พวกภูติผีปีศาจทั้งหลายมารับส่วนบุญ จากนั้นก็แจกสิ่งของเหล่านั้นเป็นทานแก่คนยากจน (ตัวหนังสือ อ่างแล้ว, หน้า ๓๖ - ๓๘) ถือได้ว่าเป็นพิธีการทำบุญที่ได้บุญกุศลอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามการตั้งจาดนี้ จะมีคนยากคนจนมารับแจกทานอย่างมากมายจริงๆ เรียกได้ว่ามีดฟ้ามีดินทีเดียว ศาลเจ้าพ่อเสือต้องปิดถนน ซึ่งทำให้การจราจรติดขัด ดังนั้นถ้าหลบเลี่ยงเส้นทางแถวถนนสายนั้นได้ก็จะเป็นการดี

เทศกาลตรุษจีน

วันสำคัญที่สุดในบรรดาวันสำคัญตามประเพณีจีนก็คือ วันตรุษจีน เรียกอีกอย่างว่า “หยวนเซียว” ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีนแต่ครั้งโบราณกาล

ตามจันทรคติของจีน ได้กำหนดวันขึ้นปีใหม่ในวันสิ้นเดือน ๑๒ คือ วันขึ้น ๑, ๒, ๓ ค่ำเดือนอ้ายของจีน ซึ่งตรงกับเดือนนี้ และเดือนสามทางจันทรคติของไทย หรือถ้าจะนับเดือนทางสุริยคติก็ตกราวปลายเดือนมกราคมกับต้นเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งถือเป็นฤดูใบไม้ผลิที่เป็นช่วงเวลาที่เหมาะที่สุด คือ ไม้ร้อน ไม้หนาว และไม่มีฝน วันตรุษจีน จึงมีอีกชื่อหนึ่ง เรียกว่า “วันซุงเจ้”

เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศเกษตรกรรมมาแต่โบราณ เมื่อหมดหน้าหนาวที่ทำการเพาะปลูกไม่ได้ มาเข้าฤดูใบไม้ผลิที่อากาศดี จะได้เริ่มต้นทำนาทำสวน จึงมีการบวงสรวงต่อเทพยดา เช่นไห้วบรรพบุรุษ อธิษฐานให้ได้พืชผลอุดมสมบูรณ์ให้กิจการงานก้าวหน้า ตรงนี้น่าจะเป็นที่มาของตำนานการไหว้เจ้าในวันตรุษจีน ที่เรียกว่า “ง่วงตั้งโจ้ย” แต่เนื่องจากธรรมเนียมการไหว้วันตรุษจีนจะต่อเนื่องกันมาจากวันไหว้สิ้นปี และมีธรรมเนียมการทำความสะดวกบ้านก่อนหน้าอีกด้วย (จิตรา ก่อนันทเกียรติ อ่างแล้ว, หน้า ๓๔) โดยก่อนจะถึงวันตรุษจีน จะมีการทำความสะอาดบ้านเรือน บัดกวาด เช็ด ล้าง ภูบ้าน ทาสีรั้ว และประตูบ้านเพื่อขจัดฝุ่นละอองและสิ่งสกปรกที่มีอยู่ให้หมดสิ้นไป ซึ่งเขาถือว่าเท่ากับเป็นการขจัดสิ่งไม่ดีให้ออกไป พร้อมทั้งทำให้บ้านสะอาด ทุกคนมีความสุข มีความสดชื่น มีความสุข

เมื่อจัดการบ้านช่องสะอาดเรียบร้อยแล้ว ทีนี้ก็มาถึง การตกแต่งให้สวยงาม มีการติดโคมไฟ และประดับประดาประตูทุกแห่ง โดยเฉพาะประตูใหญ่ที่สำคัญในบ้านจะมีรูปเจ้าสององค์ติดอยู่

ได้แก่ เจ้ายูชีกั้ง กับ เจ้าฉินจูเปา ที่นำรูปเจ้าทั้งสองมาติดนี้ ก็เพื่อให้เป็นผู้คอยปิดเป่าไม่ให้มีภูติผีปีศาจมากล้ากลายผ่านประตูเข้าไปรังควาญทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อาศัยในบ้านนั้น

มีเรื่องเล่าถึงความเป็นมาของเจ้าสององค์นั้นว่า เดิมที่เจ้าสององค์ คือ ยูชีกั้ง กับ ฉินจูเปา เป็นนายพลคนสำคัญของพระเจ้าถังไท่สุ่ง แห่งราชวงศ์ถัง

คืนวันหนึ่ง พระเจ้าถังไท่สุ่งทรงสุบินไปว่าพระองค์ได้ให้คำมั่นสัญญาแก่กษัตริย์มังกรหนุ่มที่จะถูกลงทัณฑ์จากสวรรค์เบื้องบนว่า พระองค์จะปกป้องให้

ด้วยพระสุบินนั่นเอง เกรงว่าพระองค์จะทรงได้รับการปองร้ายจากศัตรูเสียเอง ดังนั้นสองนายพลผู้กล้าวามมาแล้วข้างต้นในเครื่องแบบเต็มยศ และอาวุธคู่มือจึงได้มายืนที่หน้าทวารห้องพระบรรทม เพื่อคอยป้องกันเหตุร้าย แต่ปรากฏว่า คืนนั้นทั้งคืนหาได้มีเหตุการณ์แต่อย่างใดเกิดขึ้นไม่ นับตั้งแต่นั้นมานายพลยูชีกั้ง และฉินจูเปา ได้เป็นที่รู้จักและเคารพรักของคนทั่วไป และนับถือเป็นเจ้าทวารมาจนถึงปัจจุบัน

หลังจากทำความสะอาดและตกแต่งบ้านเรือนแล้ว ก็จะมีการทำอาหารเพื่อบวงสรวงสังเวยหรือนัยหนึ่งก็คือ การเลี้ยงส่งเจ้าครวที่ จะเดินทางขึ้นไปเฝ้าฮ่องเต้ที่บนสวรรค์ เพื่อไปรายงานผลการทำความดี ความชั่วของทุกคนในครอบครัวที่เจ้าเตาสังสถิตอยู่เป็นประจำทุกปี

อาหารที่ทุกบ้านทำเลี้ยงเจ้าเตานั้น จะประกอบด้วยสิ่งที่รสหวานทั้งสิ้น ทั้งนี้ก็ด้วยถือเคล็ดว่า เมื่อเจ้าเตาสวยอาหารหวานๆ เข้าไปแล้ว จะได้ไปรายงานแต่สิ่งที่ดี ไพเราะหวานหูแก่ฮ่องเต้ลูกพี่ของตนเป็นสำคัญ นอกจากนั้นขนมหวานก็กวนจนเหนียวเป็นแฉงเม ทั้งนี้ก็เพื่อปิดปากเจ้าเตาให้อ้าไม่สะดวกจะได้ไม่พูดมากนั่นเอง ขนมดังกล่าว คือ ขนมเซ่ง นั่นเอง

ครั้งถึงวันตรุษจีน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ วัน เรียกว่า วันจ่าย วันไหว้ และวันถือ (วันตรุษจีน) วันจ่ายนั้นก็เป็นวันไปซื้อข้าวของต่างๆ เพื่อมาจัดฉลองนั่นเองไม่ได้เป็นวันสำคัญแต่อย่างใด วันสำคัญ คือ วันไหว้

ในวันไหว้จะมีการไหว้ถึง ๓ เวลาด้วยกัน คือ เช้า กลางวัน และบ่าย ไหว้ตอนเช้า เรียกว่า “ไปเล่าเอี้ย” แปลว่า ไหว้เจ้า ของไหว้มี หมู เป็ด ไก่ สุรา น้ำชา แจ่ว (ได้แก่ เห็ดหอม ดอกไม้จีน และเห็ดหูหนู) ส้มจีน ฯลฯ (ประยงค์ อนันทวงศ์ อ่างแล้ว, หน้า ๑๒ - ๑๕)

การจัดของไหว้ ถ้าจัดใหญ่ นิยมเป็นตัวเลข ๕ คือ มีของคาว ๕ อย่าง ของหวาน ๕ อย่าง ผลไม้ ๕ อย่าง ถ้าจัดเล็ก ก็เป็นชุดละ ๓ อย่าง หรือจะมีแค่อย่างเดียวกก็ได้ ของคาว ถ้าจัดเป็นชุดใหญ่มี ๕ อย่าง เรียกว่า โหงวแซ ประกอบด้วย หมู ไก่ ตับ ปลา และกุ้งมังกร แต่เนื่องจากกุ้งมังกรนั้นแพง และหาไม่ง่าย จึงนิยมไหว้เป็ด หรือปลาหมึกแห้งแทน ถ้าไหว้ชุดเล็ก มีของคาว ๓ อย่าง เรียกว่า ซาแซ ของหวานถ้ามี ๕ อย่าง เรียกว่า โหงวเปี้ย อาจเป็นซาลาเปาไส้หวาน ขนมไข่ ขนมถ้วยฟู ขนมกุยช่าย และขนมจันอับ เป็นต้น ขนมถ้ามี ๓ อย่าง เรียก ซาเปี้ย เช่นเดียวกับผลไม้ ถ้ามี ๕ อย่าง เรียก โหงวก้วย ถ้ามี ๓ อย่าง เรียก ซาก้วย

ผลไม้ที่ใช้ไหว้ จะนิยมเลือกชนิดที่มีอะไรที่เป็นมงคลอยู่ในตัว

ส้ม คำจีน เรียกว่า ไต้กิก แปลว่า โชคดี

องุ่น คำจีน เรียกว่า พู้ท้อ หมายถึง งอกงาม

สับปะรด คำจีน เรียกว่า อังไล้ แปลว่า มีโชคมาหา

กล้วย มีความหมายถึง การมีลูกหลานสืบสกุล

ที่ในกระถางธูปที่ใช้ไหว้เจ้า บางคนนิยมใช้ “โหงวจี้” สำหรับปักธูป โหงวจี้ นี้ประกอบด้วย เมล็ด ๕ อย่าง คือ ข้าวสาร ข้าวเหนียว ถั่วเขียว ถั่วดำ และเชื้อแป้ง (ยีสต์) โดยถือว่า เมล็ดทั้งห้า คือ บ่อเกิดของการเจริญเติบโต อุปมาอุปไมยให้การไหว้เจ้านั้นนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง แต่การใช้โหงวจี้ปักธูป มีข้อจำกัดว่าใช้ได้แต่ในบ้าน ถ้าเป็นการไหว้นอกบ้าน ต้องใช้ข้าวสารหรือทราย มิฉะนั้นเชื้อแป้งเมื่อถูกความชื้น เช่น ฝน หรือน้ำค้าง จะทำให้แข็งตัว แล้วปักธูปไม่ลง เมื่อไหว้เจ้าเสร็จก็เผากะดาษเงินกระดาษทอง (จิตรรา ก่อนนันทเกียรติ อ่างแล้ว, หน้า ๑๘ - ๒๐) แต่บางบ้านไม่นิยมเผากะดาษ เนื่องจากมีควันเป็นพิษ (สารตะกั่วเป็นอันตราย)

ไหว้ตอนกลางวัน เรียกว่า “ไปเป้บ้อ” แปลว่า ไหว้บิดามารดา เฉพาะผู้ที่บิดามารดาได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว การไหว้ตอนนี้ต้องไม่เกินเวลาเที่ยง

ไหว้ตอนบ่าย เรียกว่า “ไปหอยีตี้” แปลว่า ไหว้ปีศาจญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว การไหว้ตอนนี้ไหว้ได้ตั้งแต่วเวลาหลังเที่ยงไปแล้ว แต่บางบ้านก็ไม่นิยมไหว้ เช่น บ้านผู้วิชัย เป็นต้น

การไหว้ทุกครั้งต้องมีขนมเซ่ง ขนมเทียน กระดาษเงินกระดาษทอง และจุดประทัด แต่ปัจจุบันจะไม่ค่อยได้ยินเสียงจุดประทัดมากนัก เนื่องจากอันตรายที่อาจเกิดจากเพลิงไหม้ ทางทางจึงสั่งห้าม

เมื่อสิ้นสุตพิธีไหว้แล้ว ในตอนค่ำของวันนั้นผู้ใหญ่ในครอบครัวก็จะเอาเงินบ้าง สิ่งของบ้าง ให้แก่บุตรหลานของตนตามควรแก่ฐานะ

คำว่า “แต๊ะเอีย” นี้ เป็นภาษาแต้จิ๋ว ถ้าเขียนเป็นตัวอักษรอ่านว่า “เอี้ยบส่วยจี้” แปลว่า เงินก้นถุงประจำปี

ความมุ่งหมายเดิมของเงินแต๊ะเอียนั้นอยู่ที่ว่าผู้ใหญ่ต้องการให้เด็กมีเงินเก็บไว้จึงให้เงินทุกปี ถ้าเป็นลูกหลานเล็กๆ ก็จะใส่กระดาษแดง ซึ่งเรียกว่า “อั้งเปา” สอดใส่ในกระเป่าที่เย็บตรงหน้าท้อง และเงินแต๊ะเอียนี้ถ้าเก็บไว้ทุกๆ ปี ตั้งแต่ยังเด็กเล็กอยู่จนถึงโตเป็นผู้ใหญ่ก็คงพอเป็นทุนรอนตั้งตัวได้ที่เดียว

ที่แรกเงินแต๊ะเอียให้กันเฉพาะลูกหลานในครอบครัวเท่านั้น ภายหลังเงินแต๊ะเอียได้แผ่แผ่มาถึงบรรดาลูกจ้างที่อยู่ในบริษัทห้างร้านด้วย จนในที่สุดเงินแต๊ะเอียเลยกลายเป็นสภาพจากเงินก้นถุง เป็นเงินรางวัลประจำปีแบบเงินพิเศษ โบนัสของฝรั่งไป แถมมีข้อผูกพันโดยปริยายว่าจะต้อง

ให้ทุกปี และอย่างน้อยต้องเป็นจำนวนเท่ากับเงินเดือน เดือนหนึ่งด้วย (ประยงค์ อนันทวงศ์ อ้างแล้ว, หน้า ๑๕, ๑๗, ๑๘)

วันถือ (ชีววิก) คือ วันตรุษจีน โดยถือกันว่าในวันนี้ทุกคนจะพูดและทำแต่สิ่งที่เป็นมงคล เช่น ไม่มีการพูดว่ากัน ระวังไม่ทำเครื่องภาชนะแตก อาจมีการหยุดงาน และการค้าขาย แต่ปัจจุบันเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ประกอบกับร้านค้ามีลูกจ้าง และลูกจ้างขอเปลี่ยนวันหยุดให้ไปหยุดวันสงกรานต์แทน ซึ่งถ้าแก่ร้านค้าแถวๆ สามแพร่งก็หยวนๆ ให้ แต่งตัวสวยงามไปเที่ยวตามบ้านญาติมิตร เมื่อพบกันก็อวยพรแก่กันว่า “ซินเจียยู่อี่ ซินนี้ฮวดไช้” แปลว่า ขอให้ปราศจากโรคภัยในปีใหม่โชคดี คำขายจิ้งจอกเรื่อง หรือ “เกียงฮ้อ ซินฮี้ ซินนี้ตัวถัน” แปลว่า สวัสดิ์ปีใหม่ ปีใหม่ขอให้ได้กำไรมากๆ ฝ่ายผู้ได้รับการอวยพรก็จะตอบว่า “ตั้งๆ ยู่อี่” แปลว่า ขอให้สมปรารถนา และขอให้ท่านเจริญเช่นเดียวกัน มีการกินเลี้ยงกัน

ส่วนการถืออื่นๆ ที่นิยมว่าถือกัน เช่น ห้ามจับไม้กวาด หรือห้ามกวาดบ้าน เพราะอาจเป็นการกวาดสิ่งดีๆ ในบ้านออกไป แล้วกวาดสิ่งไม่ดีเข้ามา

วันถือนี้ บางคนก็เรียก วันเที่ยว ซึ่งคงมาจากธรรมเนียมการแต่ะเอ๊ย ที่พ่อลูกหลานและลูกจ้างได้เงินแต่ะเอ๊ย ที่เปรียบได้กับโบนัสพิเศษ ก็ไปเที่ยวกัน

อย่างไรก็ตาม ในวันตรุษจีนถือเป็นธรรมเนียมที่จะต้องไปไหว้ญาติผู้ใหญ่ เรียกว่า “ไปเจีย” และมีการหิ้วส้มไปแลกเปลี่ยนกัน เพราะส้มนี้มีคำจีน เรียกว่า “ไต่กิก” แปลว่า โชคดี การแลกส้ม จึงมีความนัยว่าเอาความโชคดีมามอบให้แก่กัน พร้อมคำอวยพร

ในระหว่างเทศกาลนี้ นอกจากไหว้พระไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษของครอบครัวที่ล่วงลับไปแล้ว ก็มีการไปไหว้เทพเจ้าในศาลเจ้าพ่อเสือ มีการจัดแสดงงิ้ว เพื่อเป็นการตอบแทนเทพเจ้าที่ให้การพิทักษ์รักษาคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นคนแก่ หรือเด็ก ก็จะไปไหว้พระพุทธรูป เทพเจ้า ที่อยู่ในศาลเจ้าพ่อเสือ มีการเชดสิงโตเพื่อเป็นการเฉลิมฉลอง ในปีนี้ ๒๕๔๔ มีพิธีชิวโกว (เทกระจาด) ด้วย

ประเพณีการเชดสิงโตในวันเทศกาลตรุษจีน ของชาวจีนมีเรื่องราวอยู่ว่า สมัยที่พระเจ้าเคียนล่งกุน กษัตริย์แห่งราชวงศ์เซ็งเฉียว ซึ่งกล่าวกันว่า เป็นกษัตริย์ผู้ทรงไว้ซึ่งบุญญาภิบาล และพระเกียรติยศ เกียรติคุณเลื่องลือปรากฏไปทั่วทุกทิศานุทิศ

วันหนึ่งขณะที่พระองค์กำลังเสด็จออกจากราชการแผ่นดินอยู่ท่ามกลางหมู่อำมาตย์ราชเสนา และข้าราชการบริพารทั้งหลายอยู่นั้น ได้มีสัตว์ประหลาดรูปร่างลักษณะคล้ายสุนัขขนาดใหญ่ ทำปาฏิหาริย์เหาะลอยมาทางอากาศจากทิศตะวันออก ครั้นถึงท้องพระโรงก็เหาะลอยต่ำลงมาหยุดยั้งหน้าพระที่นั่ง ซึ่งพระเจ้าเคียนล่งกุนกำลังออกขุนนางอยู่ และได้กระทำถวายบังคมพระองค์โดยอาการก้มศีรษะลงเป็นทำนองถวายคำนับถึง ๓ ครั้ง แล้วเหาะลอยขึ้นบนอากาศกลับไปตามทางเดิม ความมหัศจรรย์นี้ ได้ทำความตะลึงพรึงเพริดให้แก่กษัตริย์และหมู่เสนาข้าเฝ้ายิ่งนัก และไม่มีใครเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พอที่จะกราบบังคมทูลให้พระองค์หายข้องพระทัยได้ เสด็จมีขุนนางผู้

เผ่าคนหนึ่งซึ่งมีตำแหน่งเป็นขุนซื้อประจำราชสำนัก เป็นคนมีความรู้กว้างขวางทั้งเป็นผู้ที่ได้เคยพบเห็นเหตุการณ์ต่างๆ มากมาย ได้กราบบังคมทูลเหตุการณ์ประหลาดที่เกิดขึ้นแต่พระเจ้าเคียงลงขุนว่า สัตว์ที่มากวายเป็นมงคลพระองค์นั้นเป็นสัตว์ประเสริฐอุปถัมภ์ด้วยมงคลลักษณะอย่างสูงนี้นามว่า “สิงโต” สัตว์ชนิดนี้ยากที่มนุษย์สามัญจะได้พบเห็น แต่การที่สัตว์นั้นมากวายเป็นมงคลพระองค์ก็เพราะเหตุว่า พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงบุญญาธิการและเป็นเลิศกว่ากษัตริย์ทั้งหลายในพิภพ สิงโตจึงได้มากวายเป็นมงคล เพื่อแสดงความจงรักภักดีและอวยพรแด่พระองค์ เพื่อให้มีพระชนมายุยืนยืน เสวยราชสมบัติชุกเวลานาน

พระเจ้าเคียงลงขุน ได้ทรงฟังดังนั้นก็ทรงโสมนัสเป็นอย่างยิ่ง และนับแต่นั้นมาเมื่อราษฎรได้ยินกิตติศัพท์บุญญาธิการแก่กล้าของพระมหากษัตริย์และสิงโตพิเศษ ก็พากันนิยมเลื่อมใสในสิงโตเป็นอันมาก ได้จัดหารูปสิงโตมาตั้งเคารพบูชาไว้ที่บ้านของตน ครั้งถึงเทศกาลตรุษจีนแทนที่จะไปอวยพรด้วยปากเปล่าดังแต่ก่อน คราวนี้บางพวกได้ทำรูปสิงโตขึ้น แล้วนำไปเล่นที่บ้านของผู้ที่เคารพนับถือ เป็นการแสดงทำนองว่าสิงโตได้มาอวยพรในปีใหม่ ทางฝ่ายเจ้าของบ้านก็จะตอบแทนด้วยการเลี้ยงอาหาร ฉะนั้นตรุษจีนสมัยก่อนๆ เราจึงเห็นแห่สิงโตไปเล่นตามบ้าน ร้าน ตลาดทั่วไป พร้อมกับมีแผ่นกระดาษสีแดงบรรจุคำอวยพรไปแจกด้วย

ตรุษจีน ได้มีขึ้นในราชสำนักไทยเป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) เรียกชื่อว่า “การพระราชทานกุศลเลี้ยงพระตรุษจีน” อันเกี่ยวเนื่องกับประเพณีไทยได้อย่างหนึ่ง

ความเป็นมาของพระราชกุศลตรุษจีนดังกล่าวเกิดจากการที่ชาวจีนได้นำ หมู เป็ด ไก่ และขนมต่างๆ มากวายเป็นมงคลที่ ๓ ในเทศกาลตรุษจีนเป็นจำนวนมาก จึงทรงมีพระราชดำริว่า ควรจะเป็นของเนื่องในการพระราชกุศลเสียดีกว่า จึงทรงมีรับสั่งให้นิมนต์พระสงฆ์มาฉัน ณ พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ๓ วัน แต่ไม่มีการสวด จำนวนพระสงฆ์ที่มาฉันวันละ ๓๐ รูป นอกจากนั้นยังโปรดให้พระบรมวงศานุวงศ์จัดขนมจีนมากวายเป็นผลัดเปลี่ยนเวรกันทั้ง ๓ วันด้วย หลังจากพระฉันเสร็จแล้วก็มีการเลี้ยงข้าราชการ และทรงจ่ายเงินให้ซื้อปลาปล่อยอีกคนละ ๑๐ ตำลึง

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ ทรงพระราชดำริเห็นว่า ขนมจีนไม่ได้เป็นของจีน หากเป็นแต่ชื่อเท่านั้น จึงโปรดให้เลิกขนมจีนถวายพระ แล้วโปรดให้ทำเกาเหลาเลี้ยงพระแทนขนมจีน พระสงฆ์ก็ยังคงฉันที่พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยตามเดิม แต่สร้างศาลาหลังคาแก่งขึ้นหน้าพระที่นั่ง พร้อมกับมีเทวรูปตั้งบูชาและมีเครื่องสังเวททั้ง ๓ วัน การขอพรก็ทำแบบจีน เพราะต้องการให้เป็นบรรยากาศแบบจีนๆ เข้ากับพิธี และมีการถวายพระราชคณะผู้ใหญ่ที่นิมนต์มาฉันด้วย มีโคผูกต่างบรรพุก แต่งโม ขนมห่ง กระเทียมดอง สิงโต น้ำตาลทราย ส้มวันละ ๓ โค

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ กลับโปรดให้เลี้ยงขนมจีนแบบเก่าในวันตรุษจีนอีก นอกจากนั้นพระยาโชฎีกาฯ เสด็จยังได้จัดโต๊ะจีนมาเลี้ยงเจ้านายด้วย จึงนับได้ว่าประเพณีตรุษจีน ได้มีความ

สำคัญเกี่ยวข้องกับคนไทยมาแต่โบราณด้วยการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจวบจนปัจจุบันได้ชื่อ
ว่า “คนไทยเชื้อสายจีน” (ประยงค์ อนันทวงศ์ อ้างแล้ว, หน้า ๑๙ - ๒๓) ปัจจุบันเทศกาลตรุษจีน มี
การเปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่ก็ยังยึดถือมีการเซ่นไหว้ ไม่เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เพียงแต่การเซ่นไหว้
ของต่างๆ ที่อาจเป็น ซาแซ (ของไหว้ ๓ อย่าง) หรือ โหงวแซ (ของไหว้ ๕ อย่าง) หรือมากกว่านั้นได้
ลดทอนน้อยลงเนื่องจากเศรษฐกิจยังไม่ดี แต่บางคนก็มีความเชื่อว่ายิ่งเศรษฐกิจไม่ดีก็ยิ่งควรไหว้ให้
มากๆ เพราะการใช้เครื่องไหว้มากๆ ทำให้มีเหลือกินเหลือใช้

พิธีงเต็ก

งเต็ก เป็นการนำคำ ๒ คำ มารวมกัน คือคำว่า “ง” ซึ่งทางพระพุทธศาสนาหมายถึง
หมายถึง การกระทำในสิ่งที่ถูกที่ชอบเป็นประโยชน์แทนวิญญาณผู้มรณะอันจะเป็นผลให้บังเกิดบุญ
ราศีทางสุคติแก่วิญญาณผู้มรณะ

และคำว่า “เต็ก” หมายถึง กุศลกรรมอันเกิดจากการกระทำดี อันจะมีผลให้อำนาจคุณพระ
รัตนตรัย และเทพเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของผู้มรณะบรรลู่ถึงความสุขอย่างแท้
จริง พิธีงเต็ก กล่าวกันว่า เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยราชวงศ์จิ้น (พ.ศ. ๘๐๘ - ๙๖๓) แห่งประเทศ
จิ้น หลังจากนั้นก็กลายเป็นประเพณีนิยมที่ปฏิบัติกันทั่วไป

มูลเหตุพุทธศาสนิกชนฝ่ายมหายานนิยมกระทำพิธีงเต็กนั้นก็โดยได้เจริญรอยตามโบราณ
ราชประเพณีที่ปรากฏอยู่ในพระสูตรฝ่ายมหายาน ซึ่งมีความว่า

ในกาลครั้งหนึ่ง เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ที่เขตวันวิหาร กรุงสา
วัตถิ ในท่ามกลางพระภิกษุเฝ้าคอยสดับพระธรรมเทศนาอยู่นั้น ครั้นล่วงปัจฉิมยาม ได้มีเทพบุตร
องค์หนึ่งพร้อมด้วยบริวารนำเครื่องสักการบูชาเหาะลงมาถวายสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว
คอยสดับพระธรรมเทศนาอยู่ด้วย

เมื่อพระพุทธองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นเทพบุตร ก็ทรงกำหนดทราบในทันทีด้วยญาณอัน
แจ่มแจ้ง จึงมีพุทธปฏิภาตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายให้ทราบทั่วกันว่า เทพบุตรองค์นั้นเดิมเป็นบุตรเศรษฐีแห่งเขต
วันวิหาร กรุงสาวัตถิ ได้กระทำบาปโดยการทำมาตุฆาต คือ การฆ่ามารดาของตนจนถึงแก่กรรม
แล้วกลัวภัยจะมาถึงจึงหนีไปอุปสมบทเป็นภิกษุมุ่งศึกษาพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ด้วยความ
ขยันหมั่นเพียรเป็นอย่างดีทั้งรักษาข้อวัตรปฏิบัติไม่ต่างพร้อย ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นพระมหาเถร
และเป็นอุปัชฌายาจารย์ ในระหว่างที่อยู่เฝ้าพระศาสดาในสมณเพศนั้น ก็ได้บำเพ็ญกุศลสร้างทาน
บารมีดีด้วยการให้ความสงเคราะห์แก่คนยากจนอยู่สม่ำเสมอจนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

ครั้นมรณภาพแล้ว แทนที่เขาผู้นั้นจะไปปรนเปรอสุวรรค์ กลับลงไปเสวยทุกข์ในนรกอเวจีเพื่อชด
ใช้กรรมเก่าอันเกิดจากการฆ่ามารดาตนเอง

ในบรรดาศิษย์ภิกษุทั้งหลายของผู้มรณภาพไปนั้น มีอยู่รูปหนึ่งได้ญาณสมาธิแก่กล้าได้ตรวจตามทั่วทั้งซัวฟ้าดาวดั่งส์ ทั้งมนุษย์โลกและสัตว์เดรัจฉานแล้วก็หาเห็นอาจารย์ไม่ ครั้นทำการตรวจไปถึงอบายภูมิจึงได้เห็นพระอาจารย์เสวยทุกข์อยู่ในนรกอเวจี จึงออกจากญาณแล้วเล่าเรื่องให้ภิกษุทั้งหลายฟังด้วยความสงสารพระอาจารย์ที่ต้องรับทุกข์เวทนาและอดอยาก บรรดาศิษย์เหล่านั้นจึงพร้อมใจกันรับจัดทำพิธีงเด็กตอกกองการกุศลขึ้น แล้วอุทิศผลบุญไปให้พระอาจารย์

เมื่อพระอาจารย์ได้รับผลบุญกุศลที่สาธุศิษย์อุทิศไปให้ ประกอบกับผลานิสงส์จากการที่ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ทรงศีลบริสุทธิธรรมกับกุศลทานที่ได้สร้างได้บริจาคไว้แต่ปางก่อน ทำให้เขาผู้นั้นพ้นทุกข์ได้ขึ้นสวรรค์ไปเสวยสุข

เมื่อพระพุทธองค์ตรัสจบแล้วจึงได้แสดงพระสังฆธรรมเทศนาด้วยอริยสัจ ๔ โปรดเทพบุตรพลันเทพบุตรก็ได้บรรลुโสดาบันจากนั้นจึงได้กราบทูลลาพระพุทธองค์พาบริวารกลับไปเสวยสุขยังสรวงสวรรค์ชั้นดาวดั่งส์

ด้วยเหตุนี้ พุทธศาสนิกชนฝ่ายมหายานจึงได้ยึดถือปฏิบัติตามแบบอย่างพระสูตรนี้ตลอดมา กล่าวคือ ครั้นเมื่อเวลาบิดามารดา หรือญาติพี่น้องและผู้มีอุปการคุณถึงแก่ภรรยาไปแล้วก็กระทำพิธีงเด็กอุทิศส่วนกุศลไปให้

ในการประกอบพิธีงเด็กนั้นจะเชิญพระสงฆ์มาสวดมนต์เพื่อขอพระบารมีอภิไศยของพระพุทธเจ้าช่วยโปรดสัตว์ เพื่อช่วยให้ดวงวิญญาณผู้ตายไปสู่สวรรค์ นอกจากนี้ในพิธียังมีการเผาเครื่องกระดาษที่ทำเป็นรูปตึก เครื่องเรือน เครื่องใช้ต่างๆ รถยนต์ วิทยู โทรทัศน์ รูปคนใช้ และหีบบรรจุเงินเพื่อให้ผู้ตายเอาไปใช้หนี้ที่ค้างค้างอยู่ในเมืองมนุษย์ กรณีที่มีการทวงหนี้ดินเกิดขึ้นที่ยมภูมิ

ภาพที่ ๓.๑ คติพจน์คำพรในพิธีงเด็ก

ภาพที่ ๓.๒ รุ่นลูกรุ่นหลานพร้อมหน้าในพิธีงเด็ก

ภาพที่ ๓.๓ ลูกหลานร่วมทำพิธี เพื่อส่งวิญญาณไปสุสานหลวงจ้อย อันถือว่าเป็นการสืบทอดบรรพบุรุษเป็นความกตัญญูอย่างยิ่งของคนไทยเชื้อสายจีน

บทที่ ๔

ประวัติครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง

จะเป็นการกล่าวถึงการเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับประวัติครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง จำนวน ๘ ครอบครัว ซึ่งในแต่ละครอบครัวจะเป็นการเขียนนำเสนอข้อมูล ประวัติครอบครัวดังต่อไปนี้

๑. ประวัติภูมิหลังครอบครัว วิถีชีวิตของบิดามารดา ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ (รุ่นอาภิง-อาม่า) จบจนกระทั่งมีลูกหลานสืบสกุลต่อมา

๒. การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในปัจจุบันโดยจะกล่าวถึงความเป็นอยู่วิถีชีวิตการใช้ภาษาจีน การสืบทอดประเพณี คุณธรรมนำชีวิตที่สำคัญของจีน เป้าหมายในชีวิต การศึกษา อาชีพ และการเลือกคู่ครอง รวมถึงการยอมรับค่านิยมที่สำคัญ ๆ ของไทย และศาสนาพุทธ

ครอบครัวที่ ๑ (กลุ่มภาษาพูดแต้จิ๋ว) เฮียเส็ง – เจียงส์ แซ่เบ๊

ประวัติภูมิหลังครอบครัว

เฮียเส็ง มีพี่น้อง ๔ คน ทั้งหมดเป็นผู้ชายล้วน เฮียเส็ง เป็นลูกชายคนสุดท้อง อาป้า อาม่า ของเฮียเส็ง มีเงินเก็บพอจะซื้อบ้านได้จึงปรึกษากัน ตอนมาเมืองไทยเห็นตึกแถวในทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่ถนนแพร่งนรา ในสมัยก่อนราคาไม่แพงนัก จึงตกลงใจเช่าอยู่อาศัยหนึ่งห้องโดยปัจจุบัน คือ บ้านเลขที่ ๗๖ อาป้า กับอาม่า ได้เริ่มอาชีพ โดยอาป้าได้ไปเป็นคนขายของหน้าร้านที่ร้านของเก่า ริมคลองหลอด (คลองคูเมืองเดิม) ถนนอัษฎางค์ แต่ทำได้พักเดียวก็ออก และมาอยู่บ้านซื้อเครื่องอุปโภค-บริโภค เล็ก ๆ น้อย ๆ มาขายเป็นร้านโชห่วย (ของชำ) ซึ่งขายดีมาก เพราะในสมัยก่อนยังไม่มีร้านขายของโชห่วยเท่าไร อาป้า เฮียเส็ง โชคดีที่มาเปิดเป็นร้านแรก ๆ อาม่า ก็ดูแลลูกชายทั้ง ๔ คน ด้วยความเอาใจใส่แต่ไม่ค่อยพูดภาษาจีนกับลูกจะพูดภาษาไทยมากกว่าและไม่ชอบให้ลูกชายทั้ง ๔ ไปเล่นกับเพื่อนบ้านไกล ๆ ลูกชายทั้ง ๔ ได้เรียนที่โรงเรียนไพศาลศิลป์ ถึงชั้น ม.ศ.๓ และจะให้ลูก ๆ ได้เรียนภาษาจีนด้วย โดยไปเรียนกับเพื่อนของอาป้า ที่มีบ้านอยู่แถววัดราชนัคนดา สมัยก่อนจะเรียกประตูผี ไกล ๆ แถว สถานีตำรวจสำราญราษฎร์ อาแม่ที่เป็นเพื่อนของอาป้าจะสอนภาษาจีนอยู่กับบ้าน โดยคนที่มาเรียนจะทราบกันเป็นเฉพาะเท่านั้น แต่ก็มีลูกหลานคนจีนมาเรียนเป็นจำนวนมากพอสมควร เพราะได้รับการสนับสนุนจาก อาภิง อาม่า อาม่า และเรียกว่า “สำนักอั้งซิมเซี่ย” ทั้งนี้เนื่องจากในตอนนั้นมีการควบคุมโรงเรียนจีน บ้านอาแม่ จึงต้องเปิดสำนักอั้งซิมเซี่ย อย่างลับ ๆ ดังนั้น เฮียเส็ง และพี่น้องทั้ง ๓ คนจึงมีความรู้ ภาษาจีน โดยพูดได้ อ่านได้ แต่เขียนได้นิดหน่อย เพราะถึงมานานไม่ได้มีการฝึกฝน ต่อมาพี่ชายคนโต ได้ย้ายไป

อยู่แถวตลาดพลู ที่บ้านแต่งงาน ชายเสื้อผ้า อยู่แถวตลาดพลู พี่ชาย คนที่ ๒ อยู่แถวท่าพระจันทร์ มีอาชีพค้าขายโชห่วย เช่นเดียวกับอาชีพเดิมของอาป้า พี่ชาย คนที่ ๓ ไปอยู่แถวถนนเยาวราชโดย ตอนแรกขายของหน้าร้าน เริ่มขายตั้งแต่ยังเป็นหนุ่มน้อย พอมีอายุมากขึ้น ด้วยอุปนิสัยที่ประหยัด อุดออม อดทน ขยันขันแข็ง และควมมีโชคดีด้วย เพราะเค้าแก่อยากจะแข่ง (ขาย) พี่ชายคนที่ ๓ จึงไปพูดกับเค้าแก่ขอเช่าห้องแถว ซึ่งเค้าแก่ก็ให้และลดราคาให้อย่างมาก เนื่องจากเห็นว่าพี่ชายที่ ๓ เป็นคนดี เหลาะซึก (ซื่อสัตย์) ตั้งใจค้าขายเป็นอย่างดี ทำให้เค้าแก่มีกำไรเดือน ๆ หนึ่งเป็น จำนวนมาก เค้าแก่ขายพวกเครื่องเหล็กและอุปกรณ์ก่อสร้าง

ส่วนเฮียเส็ง ซึ่งเป็นลูกชายคนเล็ก จะไปช่วยพี่ชายคนที่ ๓ ขายของวันเสาร์-อาทิตย์ วัน ธรรมดาขายของโชห่วย วันหนึ่งอาม่าไม่สบายมาก เป็นลม พอพาไปโรงพยาบาลก็สิ้นใจ อาป้า และลูกชายทั้ง ๔ คนเสียใจมาก ก่อนอาม่าจะเสียชีวิตได้ทาบตามปวงนึ่ง (แม่สื่อ) ให้ดูผู้หญิงให้ ลูกชายคนเล็ก คือ เฮียเส็ง พามาดูตัวก็ชอบพอกัน ผู้หญิงคนนั้นก็ชื่อ เจ้หงส์ นั่นเอง อาป้าจึงต้อง สถานงานต่อ พอจัดงานศพอาม่า โดยมีการนำไปฝังที่สวนขุ้ยที่อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เรียบ ร้อยแล้ว หลังจากนั้นจึงจัดให้มีการแต่งงานระหว่างเฮียเส็ง และเจ้หงส์ โดยมีการจัดงานแบบจีนมี พิธีไหว้ฟ้าดิน (ทีกง) ไหว้ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว (ไปหอเฮียตี) พิธีคารวะน้ำชาญาติผู้ใหญ่ของทั้ง สองฝ่าย หลังจากนั้นอาป้าก็มีชีวิตอยู่ได้อีก ๖ ปี หลังจากไปเคารพศพอาม่าครั้งแรก คือ พอนำไป ฝังที่สวนขุ้ยได้ ๓ ปี ก็จะต้องไปแข่งมั่ง ตอนที่อาป้าไปไหว้แข่งมั่งยังดูอาป้ามีความสุขที่เห็นลูก หลานอยู่กันพร้อมหน้ารักใคร่ สมครสมานสามัคคีกัน ก็ปลื้มใจ ระคบเสียใจที่อาม่าภรรยาคู่ทุกคู่ ยากได้จากไป หลังจากนั้นเมื่อเฮียเส็งและเจ้หงส์ได้ลูกคนแรกเป็นลูกสาวหน้าตาน่ารัก แข็งแรง อ้วนจ้ำม่ำ จึงชื่อว่า “น้องยุ้ย” อาป้าซึ่งเป็นอาของน้องยุ้ยก็เสียชีวิต ลูก ๆ ได้ร่วมแรงร่วมใจกัน จัดงานศพอาป้าอย่างดีที่สุดเท่าที่ฐานะจะอำนวย นำไปฝังที่สวนขุ้ย ใกล้เคียง ๆ กับอาม่าที่ อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี จากการสัมภาษณ์นี้ทั้งครอบครัวชอบ ยินดีพูดคุยดี และรอบรู้ เฮียเส็ง เจ้หงส์ ได้ช่วยกัน เล่าถึงความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของถนนแพรงนรา อาชีพในปัจจุบันของเฮียเส็ง และเจ้ หงส์ คือ ร้านขายของโชห่วยอันเป็นอาชีพมาแต่เดิมของอาป้า อาม่า

ในสมัยเฮียเส็งยังเด็ก มักจะได้ไปไหว้เจ้ากับอาม่าอยู่เสมอ โดยอาม่าจะชวนลูก ๆ ไปทุก คน แต่พี่ชายคนที่ ๓ ไม่ค่อยชอบไป เนื่องจาก “แพ้วันฐบเทียบเวลาไปไหว้เจ้าจะต้องเสียน้ำตา ลูกผู้ชาย จึงไม่ชอบไป แต่เฮียเส็งนั้นตอนแรก ๆ ก็แพ้วันฐบอยู่บ้าง แต่ครั้งไปบ่อย ๆ เข้าก็มีความชิน ไม่มีการแพ้วันเลย อาม่าจะสั่งสอนลูกชายทั้ง ๔ อยู่เสมอให้มีความกตัญญูรู้คุณคน ไม่ จำเป็นอย่าไปรบกวนพึ่งพาอาศัยใครให้เขาต้องเดือดร้อนรำคาญใจ ต้องพยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด อย่างอ้อมอ้อมทำ พี่น้องต้องรักกัน ช่วยเหลือกัน ไม่ทอดทิ้งกันยามมีความเดือดร้อน อาม่าจะ ทำอาหารให้ทุกคนตามที่ตั้งมาด้วยฝีมือ ความภูมิใจ และเต็มใจเพื่อการดูแลอาป้า และลูก ๆ ให้มีความสุข สุขภาพดี นี่คือนิสัยที่อาม่าต้องการมาบัดนี้ อาม่า และอาป้า ได้ไปจากโลกนี้แล้ว แต่อาม่า

อาป้าก็ยังคงอยู่ในหัวใจของลูกทั้ง ๔ ที่สำคัญคำสอนของอาป้า ในเรื่องความเพียร การอบรมของอา
 ม้า ในเรื่องการอ่อนน้อมถ่อมตน การกตัญญูรู้คุณ ทุกวันนี้แม้พี่น้องทั้ง ๔ คน จะแยกย้ายไปทำมา
 หากิน ตั้งหลักแหล่งมีครอบครัว แต่ก็ไม่เคยลืมไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลวัน
 สำคัญของชาวจีน

การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในปัจจุบัน

เฮียเส็ง ตอนนี้มีอายุได้ ๕๔ ปี ภรรยา คือ เจี๋หงส์อายุ ๕๑ ปี ทั้งสองมีบุตรด้วยกัน ๔ คน
 เป็นผู้หญิงล้วน และอาเหล้าอี้ ซึ่งเป็นน้องสาวของอาม้าเจี๋หงส์มาอยู่ด้วย ก่อนที่เจี๋หงส์จะแต่งงาน
 มาอยู่กับเฮียเส็ง บ้านเดิมเจี๋หงส์อยู่แถว ๆ บ้านหม้อครอบครัวมีอาชีพทำทองรูปพรรณ และขาย
 เสื้อผ้าสำเร็จรูป มีพี่น้องอยู่ ๔ คน เจี๋หงส์เป็นคนที่ ๓ มีพี่ชายคนโต ตอนนั้นก็ทำทองรูปพรรณอยู่ มี
 พี่สาวได้แต่งงานไปอยู่ร้านขายเพชร และน้องสาว แต่งงานไปอยู่แถวคลองถมชายของเบ็ดเตล็ด
 ทั่วไป เจี๋หงส์ เล่าว่าสมัยเด็ก ๆ เจี๋หงส์จะถูกอาป้า อาม้าห้ามไม่ให้ไปเที่ยว นอกจากเทศกาลวัน
 สำคัญถึงจะอนุญาตต้องไปพร้อมกันพี่น้องโดยจะมีพี่ชายไปคุม ซึ่งเจี๋หงส์ไม่ชอบเลย แถมเงินที่จะ
 ใช้เวลาไปเที่ยวยังต้องหามาเองอีกด้วยโดยอาม้าจะออกทุนให้ก่อน มีการทำน้ำเต้าหู้ขายตอนเช้า
 แต่ทำเป็นเล่นไป ๔ พี่น้องช่วยกันขายน้ำเต้าหู้ได้กำไรมากจริง ๆ เพราะทำอร่อยและสะอาดยัง
 แบ่งเงินให้อาม้า อาป้าบ้างเลย โดยอาม้าเอาเงิน แต่อาป้าไม่เอาบอกให้เก็บเงินไว้ใช้ครอบครัวพี่
 น้องเจี๋หงส์ จึงรู้จักค่าของเงินเป็นอย่างดี แม้เจี๋หงส์จะมีความรู้ คือ ชั้นประถมปีที่ ๔ แต่ก็อ่าน
 หนังสือภาษาไทยออก เขียนไม่ได้ นอกจากชื่อของตนเอง เวลาไปสถานที่ราชการต้องมีการเซ็น
 อะไรต่าง ๆ จึงต้องเอาลูกสาวไปด้วย โดยคนที่ไปเป็นเพื่อนเจี๋หงส์ก็คือ น้องยู่ย ไปเป็นประจำ พูด
 ภาษาจีนได้อย่างคล่องมาก เพราะครอบครัวแต่เดิมของเจี๋หงส์จะพูดภาษาจีนกันภายในบ้าน

การที่เจี๋หงส์ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวจีน ที่มีอาป้า อาม้า ค่อนข้างเข้มงวด ทำ
 ให้เจี๋หงส์มีความเข้าใจลูกสาวทั้ง ๔ ใเบเถาเป็นอย่างดี จึงได้อนุญาตให้ไปเที่ยวบ้าง แต่ก็ไม่บ่อย
 และที่สำคัญลูกสาวทั้ง ๔ คน ก็ไม่ค่อยชอบไปไหนหรือเที่ยวเล่นบ้านเพื่อน จะเล่นด้วยกันพี่น้อง
 อ่านหนังสือ ดูทีวีอยู่บ้าน

ระดับการศึกษาของบุตรสาวทั้ง ๔ คน มีดังนี้

- บุตรสาวคนแรก : ชื่อ น.ส.บุษบง เบญจศิริรักษ์ (ชื่อเล่น น้องยู่ย) อายุ ๒๔ ปี
 จบมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนบวรมงคล น้องยู่ย กล่าวกับผู้เขียนว่า ไม่อยากเรียนที่โรง
 เรียน เบญจมราชาลัย ทั้ง ๆ ที่สอบเข้าได้แล้วแต่สอบสัมภาษณ์ไม่ผ่านเพราะน้องยู่ยไม่ปฏิบัติตาม
 คำสั่งอาจารย์ เพราะอาจารย์จะให้ติดก๊ิบคำเพื่อความเรียบร้อยแต่ น้องยู่ยบอกว่าน้อง
 ยู่ยติดก๊ิบคำแล้วหน้าเหมือนอาซิ้ม แล้วก็อีกหลายอย่าง ซึ่งน้องยู่ยบอกว่าระเบียบจัดมากเกินไป
 ถึงเรียนที่โรงเรียนบวรมงคลน้องยู่ยก็สามารถเรียนได้ดีได้เกรดเฉลี่ย ๓ ขึ้นไปตลอด และยังสอบ

เอนทรานซ์ติดด้วยที่สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้า ฯ พระนครเหนือ สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์

ปัจจุบัน น้องยู้ยเรียนจบแล้วรับปริญญาไปเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๒ ได้เข้าทำงานรัฐวิสาหกิจ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต (วัดเลียบ) วัดราชฎ์บูรณะ ซึ่งไม่ไกลจากบ้านมากนักไปมาขึ้นรถประจำทาง สะดวก น้องยู้ยได้คบหากับเพื่อนชายซึ่งเป็นเพื่อนที่เรียนด้วยกันแต่ไม่มีเชื้อสายจีน เป็นไทยแท้ ในการคบหาก็อยู่ในสายตาของเฮียเส็ง และเจี๊หวงส์ ค่อนข้างให้อิสระทางความคิดกับลูก ลูกรักชอบกับใครก็ตามใจลูกแต่ต้องอยู่ในกรอบ ซึ่งน้องยู้ยก็ปฏิบัติตามด้วยดี

- บุตรสาวคนที่ ๒ : ชื่อ น.ส.กฤษณา เบญจศิริรักษ์ (น้องนุช) อายุ ๒๓ ปี น้องนุช จบการศึกษาทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเบญจมราชาลัย ซึ่งน้องนุชไม่มีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบ กฎต่าง ๆ ของโรงเรียน สามารถปฏิบัติตามได้ด้วยดี และเอ็นทรานซ์ติดเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร (Food sciences) คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพิ่มจบการศึกษาและจะเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๓ นี้ ขณะนี้น้องนุชต้องหางานทำได้สมัครงานเขียนใบสมัครไว้หลายที่แต่ยังไม่ตอบรับซักที เจี๊หวงส์ กล่าวว่า ลูกสาวทั้ง ๔ คน น้องนุชเชื่อฟังเรียบร้อยที่สุด แต่ลูกทั้ง ๔ คนส่วนใหญ่ชอบคุย เล่น อ่านหนังสือ ในระหว่างพี่น้อง ไม่ค่อยออกไปเล่นกับเพื่อนแถวบ้าน บางที่น้องนุชก็แสดงฝีมือทำกับข้าว แรก ๆ อาป้า อาม่า พี่และน้อง ๆ ต้องแข็งใจรับประทาน พอช่วงหลัง ๆ น้องนุชได้พัฒนาฝีมือดีขึ้นตามลำดับ เกี่ยวกับการใช้เงิน น้องนุชจะประหยัดรู้จักค่าของเงิน เช่น สมัยเด็ก ๆ อยากไปเรียนพิเศษกับเพื่อนก็จะเก็บเงินค่าขนมที่อาป้า ให้เป็นอาทิตย์มาเป็นค่าเรียนพิเศษโดยไม่ต้องรบกวนอาป้า อาม่าเลย

- บุตรสาวคนที่ ๓ : น.ส.จินตนา เบญจศิริรักษ์ (หนูนิด) อายุ ๒๐ ปี หนูนิด จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายจากโรงเรียนเบญจมราชาลัยเช่นเดียวกับน้องนุช ซึ่งเป็นพี่สาวปัจจุบันหนูนิดกำลังศึกษาในภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยาเขตประสานมิตร) อยู่ชั้นปีที่ ๒ อุปนิสัยเรียบร้อยชอบอ่านหนังสือโดยเฉพาะการ์ตูน แต่บางครั้งแม่ (อาม่า) เจี๊หวงส์ก็เตือนให้อ่านหนังสือเรียน งานบ้านก็มีหน้าที่ถูบ้านชั้นบนโดยผลัดเวรกัน แต่พี่น้องก็น่ารักใจดีถ้าพี่หรือน้องไม่ว่างก็จะทำแทนกัน บางครั้งหนูนิดก็ช่วยอาป้าขายของหน้าร้าน อาป้าก็จะปลื้มที่ลูกสาวมีน้ำใจ แต่ก็อยากให้อ่านหนังสือทำการบ้านมากกว่า หนูนิดก็เรียนหนังสือดีพอ ๆ กับพี่ ๆ และขยัน ตั้งใจเรียน ไม่ต้องให้อาป้า อาม่า หนักใจ

- บุตรสาวคนสุดท้ายต้องเป็นคนี่ ๔ : ชื่อ น.ส.อังคณา เบญจศิริรักษ์ (หนูนา) อายุ ๑๕ ปี เรื่องอายุหนูนามีปัญหานิดหน่อย เพราะเจี๊หวงส์บอกผู้วิจัยว่า หนูนาอายุ ๑๖ ปี หนูนาบอกว่ายังไม่ถึง เพราะหนูนาเกิดปลายปี แต่ตกลงก็คือ หนูนาอายุ ๑๕ ปี หนูนากำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนเบญจมราชาลัยเช่นเดียวกับพี่สาว คือ พี่นุชและพี่หนูนิด หนูนาเลือกเรียนสายศิลป์

(อังกฤษ-คณิตศาสตร์) หนูนาบอกว่าไม่ชอบเลขเลย ชอบวิชาศิลปะมากที่สุด วิชาเลขกับอังกฤษ หนูนาขอแค่เอาตัวรอดไปวัน ๆ หนูนาเรียนหนังสือปานกลางไม่เก่งเหมือนพี่ ๆ แต่หนูนาทำอาหาร กับข้าวอร่อยกว่าพี่ ๆ โดยเฉพาะไข่เจียว ทุกคนในครอบครัวลงความเห็นว่าเป็นดี เดิมทีหนูนาไม่กิน ผักเลย พอโตขึ้นเริ่มทราบว่าผักมีประโยชน์ กินผักทำให้สวย หนูนาจึงพยายามกิน ปัจจุบันหนูนา กินผักได้หลายชนิดแล้ว หนูนาเป็นผู้มีความรับผิดชอบในการเรียนดีทีเดียว จะอ่านหนังสือก่อน เรียนเสมอ และเป็นเด็กใจดี มีมารยาทงาม เวลาผู้วิจัยไปสัมภาษณ์จะต้อนรับ เลิฟน้ำ พูดคุย อย่างดี

- อาเหล่าอี่ : น้ำของเจ้หงส์ เคยเลี้ยงเจ้หงส์มา และได้มาช่วยเลี้ยงหนูนากับหนูนาด้วย ตอนนี้อาเหล่าอี่อายุ ๖๒ ปี ไม่ค่อยมีบทบาทในบ้านเท่าไร แต่ก็ช่วยขายของหีบของให้ลูกค้าได้ บ้าง อาเหล่าอี่อายุมากขึ้นเริ่มมีลักษณะบ้ำ ๆ เป้อ ๆ หลาน ๆ ทั้ง ๔ คน ไม่ค่อยเกรงกลัว เพราะ ชอบว่าจุกจิกและชอบทะเลาะกับหลาน ๆ โดยเฉพาะน้องอ้อยจะทะเลาะกันบ่อยที่สุด

ในการนับถือเครือญาติ เนื่องจากเจ้หงส์อยู่ที่บ้านหม้อ มีญาติพี่น้องที่กระจายกันไปขาย เลื้อผ้าสำเร็จรูปบ้าง แต่งงานกับพวกรับทำเจียรไนเพชรพลอยบ้าง ก็อยู่แถว ๆ บ้านหม้อจึงไปมา หาสูกันเสมอ แต่ญาติฝ่ายพอนาน ๆ จึงจะได้พบปะเจอกัน เช่น ช่วงเทศกาลบูชาบรรพบุรุษ คือ เซ็งเม้ง จะแบ่งไปกันคนละวัน โดยมีญาติของแต่ละฝ่ายมารับที่บ้านไปไหว้ที่สุสานแถวชลบุรี ปัจจุบันการไปมาหาสู่กันระหว่างญาติ การนับถือเครือญาติทั้งสองฝ่ายจะเท่า ๆ กัน (Bilineal) เสียเส็งจะคงไว้ซึ่งความเป็นจีนในเรื่องการนับถือเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยในบ้านจะมีทั้งพระพุทธรูปบนหิ้งพระ และค้ำวयर ที่เสียรูปหน้าบ้าน ทั้งสองข้าง วันพระจีนก็ไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าพ่อเสื่อ

ครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์ คือ เสียเส็ง และเจ้หงส์ ถือได้ว่าเป็นครอบครัวที่ค่อนข้างอบอุ่น ทั้งสองท่านสามารถทำหน้าที่ ในการอบรมเลี้ยงดูลูกสาวทั้ง ๔ คนเป็นอย่างดี โดยช่วยกันดูแล เลี้ยงดูทั้งสองคน เน้นการเลี้ยงดูอย่างมีเหตุผล ทั้งสองสอนให้ลูกสาวทั้ง ๔ เป็นมีมารยาท มี สัมมาคารวะ สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ บำรุงเกี่ยวกับอาหาร การออกกำลังกาย เพื่อให้ลูกมีสุขภาพดี โดยในวันเสาร์-อาทิตย์ เจ้หงส์จะพา ลูก ๆ ไปว่ายน้ำ หรือวิ่งไม้กั้นแอโรบิค ปัจจุบันลูกสาวทั้ง ๔ คน มีปัญหาอะไรก็จะปรึกษาทั้งอาป้า อาม้า

เสียเส็งและเจ้หงส์ มีค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาของลูก ๆ คือ สอนให้ลูก ๆ ขยันตั้งใจเรียน เรียนจบ และได้ทำงานดี ๆ ชดเชยที่ป้าม้า มีโอกาสทางการศึกษาน้อยไปหน่อย แต่ส่วนใหญ่ลูก ๆ จะเอาใจใส่เอง พ่อแม่ไม่ต้องกวดขันเข้มงวด อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องก็รักกันดี เสียเส็ง และเจ้หงส์ ไม่สนใจว่าต่อไปลูก ๆ จะต้องสืบทอดการค้าหรือไม่ เพราะไม่ได้ฝึกรการค้าให้ลูก แต่อยากให้ลูก ๆ มีงานทำที่มั่นคง และได้แต่งงานกับคนดี ๆ เสียเส็ง กล่าวว่า เขาไม่เสียใจที่มีลูกเป็นผู้หญิงถึง ๔ คน เพราะลูกไม่เคยสร้างความเดือดร้อนใจให้แถมยังมีความใกล้ชิดกับพ่อแม่อีก เสียเส็ง ให้ทัศนะว่าถ้ามีลูกชายนี้ลืออาจหนักใจ เพราะปัจจุบันปัญหาเสพยาเสพติดเป็นปัญหาที่ยังแก้ไม่

ตก อีกทั้งพี่น้องของเฮียเส็งก็มีผู้ชายล้วนทั้ง ๔ คน ซึ่งก็น่าเบื่อเขาไม่หวังในการสืบทอดสกุล หวังเพียงให้ลูกเป็นคนดี มีความสุข รู้จักกตัญญูรู้คุณเอาใจใส่ต่อพ่อแม่บ้างเขาก็มีความสุขแล้ว ตอนนี่เฮียเส็งและเจ้หงส์ รู้สึกดีใจอย่างมากที่น้องยู้อยู่ลูกสาวคนโตได้งานทำ ลูกสาวคนที่ ๒ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย และตอนนี้โรงงานบะหมี่ไวไวได้เรียกตัวทำงานแล้ว

ด้วยการอบรมเลี้ยงดูแบบใกล้ชิดสนิทสนม พ่อแม่ค่อนข้างให้อิสระกับลูก ๆ ในด้านความคิดการตัดสินใจ จึงทำให้ลูก ๆ ทั้ง ๔ คน มีแบบฉบับเป็นของตัวเอง แต่ก็ได้ถูกอบรมเรื่องกิริยามารยาท เนื่องจากเป็นผู้หญิงทั้ง ๔ คน

ทุกวันนี้ลูก ๆ ต่างกันทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด เช่น บุตรสาวคนโต แม้จะทำงานแล้ว แต่เวลาแม่ป่วยก็จะพาไปโรงพยาบาล พาไปไหว้เจ้าให้แม่สบายใจส่วนเรื่องคู่ครอง ตอนนี้นำกำลังอยู่ในระหว่างคบหากันอยู่ พ่อแม่ได้รับรู้และไม่ได้กีดกัน เพราะจบการศึกษามาจากที่เดียวกัน และยังได้ทำงานที่เดียวกันอีก

ยู้อยู่ (บุตรสาวคนโต) กล่าวว่า ต่อไปเราจะเลี้ยงดูพ่อแม่เอง เพราะเขาเป็นพีคนโต

ส่วนนุช (บุตรสาวคนที่สอง) ตอนนี้ได้ทำงานแล้ว พ่อแม่ก็สมหวังในตัวเขาเพราะเรียนจบได้งานทำ รู้จักช่วยทำงานบ้านบ้าง

อีกสองคนเล็ก คือ หนูนิดและหนูนาก๊วยันเรียน ไม่ค่อยเรื่องมาก ประหยัด รู้จักออม โดยเฉพาะหนูนาก๊วยจะเก็บเงินเก่งมาก แต่จะตุนขนมที่บ้านไปกินที่โรงเรียน

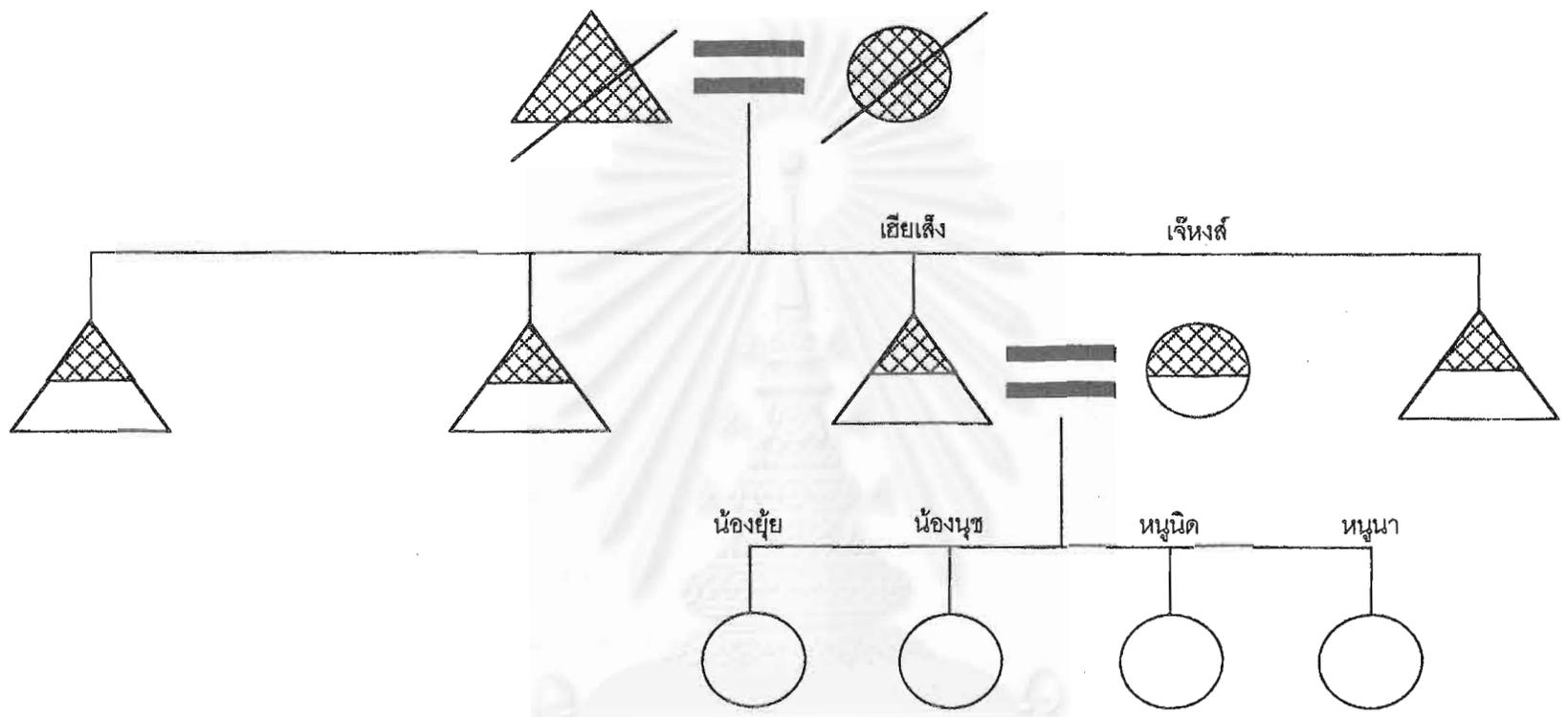
เทศกาลกินเจ ทั้งครอบครัวจะกินเจกันหมด ยกเว้นหนูนิดกับหนูนาก๊วยเพราะกลัวว่าจะขาดสารอาหาร แต่ที่สำคัญ คือ หนูนิดกับหนูนาก๊วยไม่ชอบกินผัก

ในเทศกาลแข่งแข่ง ทุกคนจะชอบมากเพราะได้มีโอกาสไปเที่ยวไกลๆ พบเจอญาติๆ ที่นานๆ จะได้เจอกันซะที น้องยู้อยู่ได้บอกว่าเดี๋ยวนี้ฮวงจุ้ยที่แพงมากแต่ยู้อยู่จะเก็บเงินซื้อให้อาป้า อาม้า แต่หนูนาก๊วยบอกว่าน่าจะลองอั้งคารดึกว่าประหยัดดีทุกคนนิ่งเงียบ เฮียเส็งบอกลูกสาวคนเล็กว่านี่ป้ายังไม่ตายนะ ในครอบครัวเฮียเส็งกับเจ้หงส์จะคงไว้ซึ่งธรรมเนียมปฏิบัติแบบจีน แต่ก็ไม่ลืมที่สอนลูกๆ ให้ยึดมั่นในสิ่งดีๆ ของไทย เช่น การใส่บาตร ในวาระพิเศษ คือ วันเกิดของทุกคนในบ้าน เฮียเส็งจะเชื่อในกฎแห่งกรรม “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ส่วนเจ้หงส์จะสอนให้ลูกสาวทั้ง ๔ มีมารยาทไม่เดินข้ามหัวผู้ใหญ่ ไม่เฟอะพะงะทำข้าวของตกหล่น เดินเห็นชুমชาม จะนั่งก็ต้องระวังสำรวมเรียบร้อย เพราะลูกเป็นผู้หญิง การค้าขายของโชห่วยภายในบ้านเฮียเส็งต้องเป็นหลัก คือ ทำหน้าที่เป็นคนขายอยู่เกือบตลอด เจ้หงส์ ก็ช่วยบ้าง อาเหล้าอึ้งช่วยบ้าง ลูกสาวทั้ง ๔ ช่วยบ้าง แต่เฮียอยากให้เรียนให้ทำงานของแต่ละคนให้เต็มที่มากกว่าดังนั้นเฮียเส็งจึงต้องขยันมากเป็นพิเศษ ต้องตื่นเช้าประมาณ ๖ โมงเช้า รีบเปิดร้านจัดของขายไปเรื่อย ๆ เพราะช่วงเช้าพวกคนทำงานจะมาซื้อของ และตอนนี้เจ้หงส์ได้ต้มน้ำแก๊กฮวย แล้วใส่ตู้สแตนเลสจนเป็นเกล็ดน้ำแข็ง คนจะมาซื้อกันมากเพราะทำอร่อยหวาน หอมดอกเก๊กฮวยและช่วงนี้อากาศร้อนมากด้วย ตีมาแล้วคงชื่นใจกว่า

จะปิดร้านก็เกือบๆ เทียงคืน เนื่องจากในแถวบ้านตรงศาลเจ้าพ่อเสือมีร้านเซเว่น อีเลฟเว่น มาเปิด คนจึงซื้อที่ร้านเฮียเส็งน้อยลง แต่ก็ยังโชคดีที่ถนนแพ่งนรา ยังไม่มีเซเว่น อีเลฟเว่น มาเปิดไม่งั้นก็ คงจะแยเหมือนกัน

อย่างไรก็ตามเฮียเส็ง และเจ้หงส์ก็รู้สึกภูมิใจ ที่ได้ช่วยกันทำมาหากินสามารถส่งเสียลูก เรียนหนังสือ จนสามารถเรียนจบถึง ๒ คนแล้ว และได้ทำงานเป็นที่เรียบร้อยอย่างน่าชื่นใจ อีก ๒ คนเล็ก แม้ยังเรียนไม่จบ แต่ก็คงไม่มีปัญหาเพราะเรียนดีพอใช้ทั้งคู่ เป็นเด็กมีน้ำใจช่วยงานบ้าน ภายในครอบครัว รักสัตว์โดยเฉพาะแมว โดยจะมาขอดูแลแมวที่บ้านผู้วิจัยอยู่เสมอ เจ้หงส์พักหลังก็มีอาการข้อเข่าเสื่อมทั้งที่เป็นคนผอม เดิมที่เคยรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช แต่พอน้องยู้ยได้ทำงาน ที่การไฟฟ้าผลิตวัตต์เลียบ ก็สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ในเรื่องคู่ครองของลูกทั้งเฮียเส็ง และเจ้หงส์ ก็ให้อิสระในการคบหา จะสอนลูกว่าให้คบคนดี มีความรู้ ไม่รวย ก็ไม่เป็นไร น้องยู้ยลูกสาวคนโต ก็จะพาเพื่อนชายมาให้ป้ามารู้จัก น้องยู้ยยกล่าวกับผู้วิจัยว่า ถ้าไม่มีอะไรผิดพลาดยู้ยคง แต่งงานกับคนนี้ น้องยู้ยเป็นคนเชื่อมั่นในตัวเองสูง เพราะเป็นคนเรียนเก่งและค่อนข้างหน้าตาน่ารัก พี่น้องทั้ง ๔ คน ในระหว่างการสัมภาษณ์จะมีการพูดคุยเล่นกัน น้อง ๆ ลงความเห็นว่ พี่ยู้ยสวยสุดแต่ก็มีเสียง (แหวะ) ลอยมานอกนั้นธรรมชาติเงิน ๑๐๐ ลี คือ เห็นเดินมาแต่ไกลก็รู้ว่าเป็น อามวยและหนูนา ก็ค่อนข้างโชคดี เพราะเจ้หงส์ได้ทราบว่ภูมิปัญญาไทย สมุนไพรไทยมี ประโยชน์ ตอนนั้นหน้าบ้านจะปลูกดอกอัญชันไว้ ดังนั้นพอดอกดอกหนูนาได้ ๑ เดือนก็นำก้านดอก อัญชันมาเขียนคิ้ว หนูนาจึงเป็นเด็กคิ้วสวยจริง ๆ อย่างเดียวเท่านั้น นอกนั้นพี่ ๆ บอกว่อย่าให้เซด หัวใจพ่อแม่ทุกคนได้เห็นลูกรักกันไม่ทะเลาะกันมีความสุข ก็คงเป็นความสุขของพ่อแม่ที่สุดแล้ว เชกเช่น เฮียเส็งและเจ้หงส์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

			สัญชาติจีน
			สัญชาติไทย
			คนไทยเชื้อสายจีน

ครอบครัวที่ ๒ (กลุ่มภาษาพูดแต่จิว)ครอบครัวคุณสมศักดิ์-คุณศรีนวล (แซ่ตั้ง)

ประวัติภูมิหลังครอบครัว

พ่อ (อาป้า) และ แม่ (อาม่า) ของคุณสมศักดิ์ อยู่อาศัยที่ถนนแพรงนรา ตั้งแต่เริ่มสร้าง ตึกแถวแรกๆ แต่จำ พ.ศ.ไม่ได้ เพราะคุณสมศักดิ์เกิดมาก็อยู่แพรงนราแล้ว ทราบแต่ว่าอาป้าอพยพมาจากเมืองจีน คงจะเป็นเมืองซัวเถา แต่ไม่แน่ใจเพราะไม่เคยถามอาป้าว่ามาจากเมืองไหน เดินทางมาอยู่เมืองไทย เป็นคนเซ็นของ ส่งของ กับญาติที่อยู่แถวตลาดพลู เหตุที่ได้มาเช่าตึกแถวที่ถนนแพรงนรา เพราะต้องมาขายของที่ตลาดนัดสนามหลวง ซึ่งสมัยก่อนมีตลาดนัดและมาเจอกับอาม่า ที่ได้มาขายของที่สนามหลวงเหมือนกัน ได้แต่งงานกัน แล้วมาเช่าตึกแถวที่ถนนแพรงนรา อันเป็นที่โน้ตวิทยาสินส่วนพระมหากษัตริย์ มีลูกชายคนแรก คือ คุณสมศักดิ์ เมื่ออาม่าตั้งท้องลูกคนที่ ๒ ก็เป็นผู้ชายอีก ชื่อ สมยศ และเมื่อตั้งท้องคนที่ ๓ อาม่าเหนื่อยง่าย ไปขายของที่สนามหลวงไม่ค่อยไหว อาป้า อาม่า จึงปรึกษากันว่าจะเปิดร้านขายขนมเด็ก มีโหลลูกกวาดขนมไข่จึงจกรวมทั้งของใช้เบ็ดเตล็ด ขายไปขายมาก็เปิดร้านโชห่วย (ของชำ) นั่นเอง โดยบ้านใกล้เคียงกันก็คือบ้านของเฮียเส็ง ชายของเหมือนกันอยู่บ้านใกล้เคียงกัน แต่อาป้า เฮียเส็ง กับ อาป้า คุณสมศักดิ์ ก็คุยกันดีเพราะภาษาพูดแต่จิวเหมือนกันต่างคนก็ต่างมีลูกค้าเป็นของตัวเอง โดยส่วนใหญ่เด็กเล็กจะซื้อขนมที่ร้านอาป้าคุณสมศักดิ์มากกว่า เพราะมีขนม ของเล่น มากมายให้เลือกซื้อหา แต่ถ้าเป็นพวกของใช้เครื่องอุปโภคต่างๆจะมาซื้อร้านอาป้าเฮียเส็ง

เมื่ออาม่าคลอดลูกท้องที่ ๓ ก็เป็นฝาแฝดหญิง ชื่อ สมศรีกับสมคิดและท้องที่ ๔ ก็คลอดลูกเป็นลูกชายคนเล็ก ชื่อ สมชาย คุณสมศักดิ์เล่าว่าสมัยเด็กๆอาป้าอาม่าจะเขี่ยมเสียม(กระหมัดกระแหม) ประหยัดในการใช้จ่ายต่างๆเพราะมีลูกถึง ๕ คน อาป้า อาม่า จะไม่ให้เงินลูกๆไปซื้อของใช้จ่ายซื้อข้าว ถ้าอยากได้เงินต้องช่วยทำงาน อาป้าจะเป็นผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดในบ้าน อาม่าไม่มีปากมีเสียงอะไร ลูกๆจึงไม่ค่อยกลัวอาม่า แต่จะกลัวอาป้ามากที่สุด บางที่อาป้าตีลูกชายที่ตอนเด็กๆค่อนข้างเกร พ่ออาม่ามาห้ามก็ถูกอาป้าว่า “ ลื้อ อย่ายุ่งน่า “ ลูกไม่ดีแบบนี้ลื้อจะตัดหางปล่อยวัดและก็ทำจริงๆ คือ พอลูกชายทำผิดก็จะไล่ออกจากบ้าน ลูกจึงไปอยู่กับเพื่อนมั่วสุ่มกัน แม้ในสมัยก่อนจะไม่มีสิ่งเสพติดที่เป็นภัยร้ายแรงมากเหมือนเช่นปัจจุบัน แต่ก็ทำให้ลูกชายทั้ง ๓ สูบบุหรี่ปั๊มเหล้า เล่นการพนัน ชกต่อเป็นนักร้องหัวไม้ในที่สุด แต่ก็มีความกตัญญูต่ออาป้า อาม่า โดยนำเงินมาให้ใช้อยู่เสมอ อาป้าให้การสนับสนุนด้วย

การอบรมเลี้ยงดูจากอาป้า อาม่าที่คุณสมศักดิ์ได้รับก็คือ อาป้า อาม่าจะชอบพูดคุยกภาษาจีนกับลูก ๆ เวลาโมโห ด่าว่าลูก ๆ ก็เป็นภาษาจีน ทั้งอาป้า อาม่า จะ่วนอยู่กับการขายของ อาม่าก็ทำงานบ้าน ไม่นั่นที่จะอบรมลูก ๆ เลี้ยงลูกแบบค่อนข้างปล่อย บางที่ลูกชายหายไปเป็นอาทิตย์ก็ไม่ค่อยสนใจว่าลูกไปอยู่ที่ไหนกับใคร ดังนั้นลูก ๆ จึงเรียนหนังสือน้อย คือ จบชั้นประถมปีที่ ๔

ทุกคน ยกเว้นลูกชายคนสุดท้าย คือ สมชาย จะจบชั้นประถมปีที่ ๗ การปล่อยปลະละเลยของอา
 ป้า อาม่า มีผลทำให้ในเวลาต่อมาเมื่อลูกชายคนโต ได้ไปร่วมวงสมัครพรรคพวกเป็นนักเลง ก่อ
 เรื่องทะเลาะวิวาทถูกตำรวจจับติดคุก พ่วงด้วยข้อหารับห่วยใต้ดิน อาป้า อาม่า ไม่มีเงินประกันลูก
 ชาย จึงต้องติดคุกอยู่หลายปีเหมือนกัน พอได้รับอิสรภาพก็ไปอาศัยอยู่กับสมัครพรรคพวก เพื่อน
 คนหนึ่งที่อยู่แถว ๆ ฝั่งธนเป็นคนมีฐานะดีอันมาจากการประพุดติมิชอบหลายอย่างมีส่วนสำคัญ
 ต่อชีวิตของคุณสมศักดิ์ เพราะได้แนะนำให้รู้จักกับญาติที่เป็นหลานห่าง ๆ ของภรรยา ซึ่งเป็นคน
 ภาคเหนือ จังหวัดพะเยา โดยต่อมาได้มาเป็นภรรยาของคุณสมศักดิ์ ได้ไปที่จังหวัดพะเยาไปสู้ออก
 กับบิดา-มารดาของคุณศรีนวล มีการจัดมอบค่าสินสอดทองหมั้น มีงานเลี้ยงกัน จากนั้นทั้งสองก็
 กลับมาอยู่ที่แพร่จนรา แต่คุณสมศักดิ์ เห็นว่าบ้านค่อนข้างทรุดโทรม เนื่องจากเป็นเวลาหลายปี
 มากที่บ้านไม่ได้รับการซ่อมแซมเลย ก่อนหน้านั้นคุณสมศักดิ์ได้ซื้อบ้านทาวน์เฮาส์ อยู่แถวปิ่นเกล้า
 เพื่อนชวนให้ซื้อเป็นจังหวัดที่คุณสมศักดิ์มีเงินสะสมมากพอจึงซื้อแล้วได้ย้ายอาป้า อาม่า น้องสาว
 ที่เป็นแฝดพี่ ชื่อสมศรี แต่งงานแล้วมีลูกเป็นผู้ชายมีมือซ้ายที่พิการ จากการกินยาผิด มีผลให้มี
 ข้างซ้ายเล็กลีบไม่เจริญเติบโต ไปอยู่ที่ปิ่นเกล้า รวมทั้งคุณสมศักดิ์และภรรยาด้วย ว่างนั้น
 ภรรยาก็เรียนตัดเย็บเสื้อผ้าไปด้วย จนจบหลักสูตรสามารถตัดเย็บเสื้อผ้าได้

เมื่อบ้านที่แพร่จนราได้ซ่อมแซมอย่างดีเรียบร้อยแล้ว คุณสมศักดิ์ก็เอาใจภรรยาโดยการ
 เปิดร้านตัดเสื้อสุภาพสตรีให้ นิมนต์พระวัดราชบพิธมาเจิมหน้าบ้านเพื่อเป็นสิริมงคล มีการตั้งชื่อ
 ร้านว่า “ร้านรัตนารณ” พอย้ายมาอยู่ที่แพร่จนราได้ไม่นานคุณศรีนวลก็ตั้งครรภ์ ท้องได้ ๒ เดือน
 ลื่นหลัดระหว่างเดินไปห้องน้ำทำให้แท้งลูก ไม่นานนักคุณศรีนวล และคุณสมศักดิ์ก็ดีใจอีกครั้งที่
 ไปหาหมอตตรวจ หมอบอกว่าตั้งครรภ์ คราวนี้คุณสมศักดิ์จึงดูแลภรรยาอย่างดีมาก จะไปเสาะหา
 อาหารบำรุง ยาปิวต่าง ๆ มาให้ภรรยาได้บำรุงครรภ์ อีกทั้งน้อง ๆ ของคุณสมศักดิ์จะมาเยี่ยม
 เยียนอยู่เสมอ แม้แต่อาป้า อาม่าก็ตื่นเต้นมากเพราะเป็นหลานลูกของลูกชายคนโต เมื่อครบ
 กำหนดคลอด ก็ไปคลอดที่โรงพยาบาลหัวเฉียว ลูกเป็นผู้หญิง คุณสมศักดิ์ได้ตั้งชื่อตั้งแต่ได้เป็น
 หน้าลูกว่า “น้องหนึ่ง” คุณสมศักดิ์ ไม่ยึดถือว่าต้องมีลูกเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง เพราะเขาก็เป็นลูก
 ของเรารักทั้งนั้น เป็นผู้หญิงก็น่ารักดี ได้ทำพิธีรับขวัญเด็กด้วย น้องหนึ่งเกิดปี พ.ศ.๒๕๒๙

พื่อน้องหนึ่งอายุได้ ๑ ขวบ อากงก็เสียชีวิตเพราะเป็นโรคปอด อาจมาจากการที่อากงเป็น
 สิงห์อมควัน สูบบุหรี่จัดก็เป็นได้ มีการสวดศพที่วัดพระพิเรนทร์ ๗ วัน ทำพิธีงเด็ก แล้วนำศพไป
 ฝังที่ข่วงจุฬาลงกรณ์ธรรมศาสตร์ อยู่เลยสุขาวิไลไปไม่มาก ที่จังหวัดสระบุรี ส่วนอาม่าของน้องหนึ่งอายุยืน
 พอสมควร ได้เคยเห็นการเจริญเติบโตของน้องหนึ่ง และมาเสียชีวิตด้วยโรคชรา เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๑
 แต่ก่อนที่จะเสียชีวิตคุณสมศักดิ์ได้นำอาม่าไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลพญาไท ๒ เสียค่ารักษา
 พยาบาลเป็นเงินจำนวนมาก แต่คุณสมศักดิ์ก็ไม่หวั่นเสียเงินเท่าไรเท่ากันเพียงอยากให้อาม่ามี
 ชีวิตยืดต่อไปอีกสักหน่อย เพราะอาม่าก็ลำบากมาตลอดชีวิต อีกทั้งในช่วงวัยเด็ก คุณสมศักดิ์ไม่ได้

อยู่ใกล้ชิดกับอาม่า ไม่ได้ตอบแทนคุณอาม่ามีแต่นำเรื่องร้อนใจมาให้เป็นส่วนใหญ่ เขาจึงอยากชดเชยแสดงความกตัญญูต่ออาม่าให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่แล้วอาม่าก็จากไปอย่างสงบไม่มีห่วงกังวลเพราะได้เห็นคุณสมศักดิ์ได้คอยช่วยเหลือจนเจ็อ นื่องๆ อยู่เสมอ รวมทั้งการมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมมาก แม้จะมีอาชีพไม่ถูกต้อง คือ เปิดบ่อนการพนันและรับห่วยใต้ดินเป็นจำนวนมากอาจมีการผิดสังเกต จึงต้องมีเครื่องโทรสาร (FAX) เอาไว้ส่ง-รับ แหงห่วย ตอนช่วงที่คุณสมศักดิ์เฟื่องฟูมากๆ ได้ไปซื้อที่ฮวงจู้ติดกับของอาป้า ดังนั้นอาป้ากับอาม่า จึงได้อยู่ฮวงจู้ติดกัน ซึ่งหายากและราคาสูงมาก

การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในปัจจุบัน

คุณสมศักดิ์และคุณศรีนวล มีบุตรสาว คือ นื่องหนึ่ง มีชื่อจริงว่า ด.ญ. นารีรัตน์ เพียงคนเดียวเท่านั้น อยากมีอีกสักคนเป็นผู้ชายก็ได้ผู้หญิงก็ได้แต่ก็ไม่มี ทั้งสองจึงทุ่มเทความรักให้บุตรสาวคนเดียวเต็มที่ ในขณะที่คุณสมศักดิ์มีอายุได้ ๕๔ ปี ส่วนคุณศรีนวลมีอายุ ๓๘ ปี นื่องหนึ่งมีอายุได้ ๑๔ ปี กำลังอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนสตรีวิทยา ได้รับคัดเลือกให้เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ สายศิลป์ (อังกฤษ-สังคม) ซึ่งนื่องหนึ่งก็ชอบเพราะไม่ชอบเรียนสายศิลป์ (คณิต-อังกฤษ) เนื่องจากเรียนวิชา คณิตศาสตร์ค่อนข้างอ่อน ตอนเด็ก ๆ ป๊าป้าต้องเคี่ยวเข็ญให้เรียนพิเศษตลอด และได้รับคำแนะนำจากเพื่อนว่ามี “ครูหลี่” ที่เป็นลูกสาวร้านขายของเก่า (ริมคลองหลอด) ถนนอัมรินทร์รับสอนพิเศษ โดยเฉพาะวิชา คณิตศาสตร์กับสังคมศึกษา ได้มีการบอกเล่าต่อ ๆ กันมาว่าสอนดีมาก เคยเป็นครูสอนที่โรงเรียน สอนกุหลาบแล้วลาออก มาช่วยกิจการขายของที่บ้านแต่เศรษฐกิจตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมาไม่ดี จึงได้รับการสอนพิเศษด้วยปรากฏว่าระยะหลังมีเด็กนักเรียนที่กำลังอยู่มัธยมศึกษาตอนต้นมาเรียนพิเศษเป็นหลายสิบคน และต่างก็เป็นเพื่อน ๆ ในละแวกบ้านใกล้เคียง รวมทั้งเรียนโรงเรียนเดียวกันด้วย คุณสมศักดิ์ มีความชื่นชมครูหลี่ โดยเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าแต่เดิมนื่องหนึ่งเรียนคณิตศาสตร์ได้เกรด ๑ บ้าง เกรด ๐ บ้าง พอถามว่าทำไมได้เกรดอย่างนี้นื่องหนึ่งก็เสียใจร้องไห้ ปะป๊า มะม๊า กลุ้มใจมาก เมื่อมาเรียนพิเศษกับครูหลี่ปรากฏว่า นื่องหนึ่งเรียนดีขึ้นกระโดดจากเกรด ๑ เป็นเกรด ๓ สร้างความปลื้มใจให้กับปะป๊า มะม๊ามาก ครูหลี่จึงได้รับการยกย่องจากผู้ปกครอง พ่อแม่ของเด็ก ๆ ในละแวกแพ่งพราวว่าสอนดี สอนเก่ง ค่าเรียนก็ไม่แพงจนเกินไป พ่อแม่สามารถให้ลูก ๆ ของตนมาเรียนได้ทุกระดับ คุณสมศักดิ์ค่อนข้างห่วงลูกสาวมาก ตอนนื่องหนึ่งเล็ก ๆ เรียนที่อนุบาลบ้านบาตร จะไปส่งด้วยตนเอง แต่พอโตหน่อยก็ให้นั่งรถรับ-ส่งนักเรียน ไม่ค่อยชอบให้ลูกสาวไปเที่ยวไกล ๆ หรือไปบ้านเพื่อนแต่จะให้เพื่อน ๆ ของลูกมาเล่นที่บ้านมากกว่า

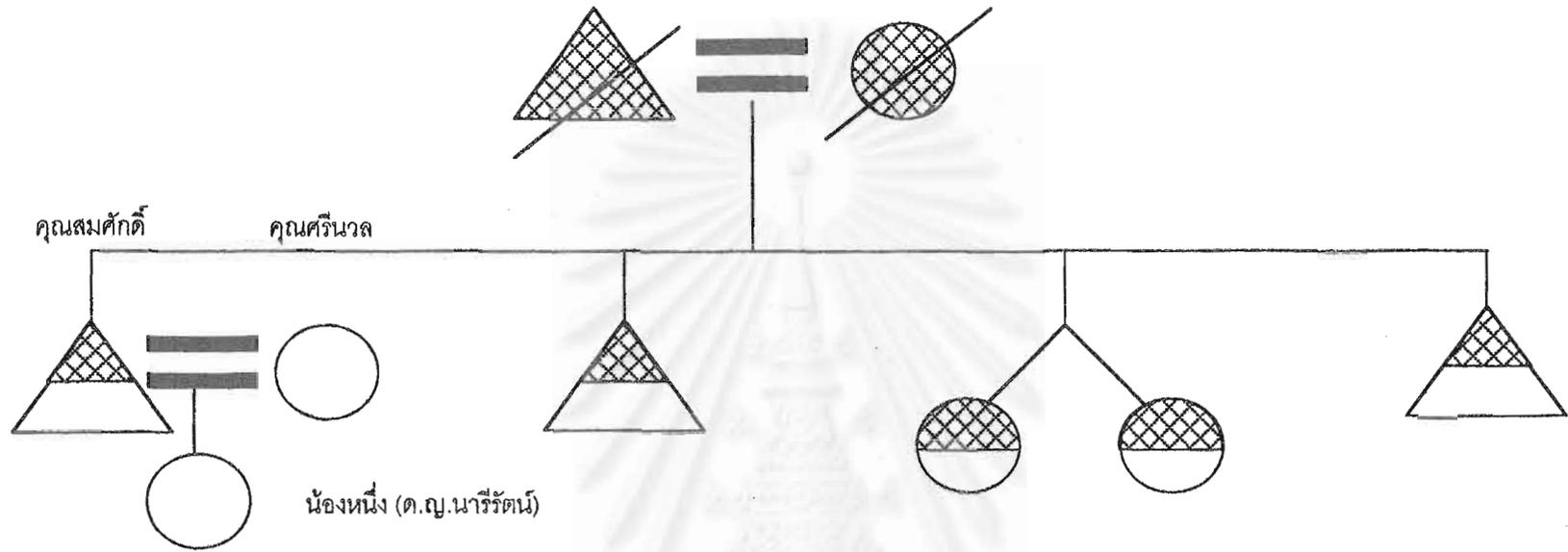
ต่อมาคุณสมศักดิ์ได้เกิดชอบใจสุนัข พันธุ์พุดเดิ้ล สีน้ำตาล เพศเมีย ตั้งชื่อว่า “หมูหยอง” หมูหยองเป็นหมาที่ฉลาด เอาใจเก่ง เวลาคุณสมศักดิ์ไปธุระกลับมาถึงบ้านเจ้าหมูหยอง จะวิ่งอย่างเร็วมาก แล้วทำเป็นสลบที่เท้า ขยับเท้าเท้าไรก็ไม่ลุก ต้องอุ้มแล้วจะพินมาเลียหน้าเป็น

พัลวัน ทำอย่างนี้เฉพาะกับคุณสมศักดิ์และน้องหนึ่งเท่านั้น ต่อมาได้มีเพื่อนบ้านให้มาอีก ๑ ตัว เพราะว่าหมาที่บ้านคลอดลูกมา ๔ ตัว คุณสมศักดิ์ตั้งชื่อว่า “หมูแดง” หมาสองตัวนี้น้องหนึ่งจะรักมากเป็นพิเศษ เพราะฉลาด แสนรู้ เอาใจเก่ง เชื้อฟังคุณสมศักดิ์และน้องหนึ่งมาก

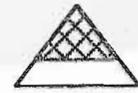
ชีวิตประจำวันของครอบครัวคุณสมศักดิ์ ค่อนข้างสบาย โดยเฉพาะภรรยา คือ คุณศรีนวล เพราะไม่ต้องคอยทำอาหารดูแลสามี แต่สามีจะเป็นคนทำเองนอกจากซัก-รีดเสื้อผ้าเท่านั้นที่คุณศรีนวลเป็นคนทำ ทุกวันในเวลาบ่าย ๓ โมง คุณสมศักดิ์จะขี่มอเตอร์ไซด์ให้ภรรยาซ้อนท้าย เพื่อไปวิ่งออกกำลังกายด้วยกันที่สวนสราญรมย์ เวลา ๔ โมงเย็น น้องหนึ่งก็จะกลับจากโรงเรียนพอดี จากนั้นคุณศรีนวลก็ให้อาหารเจ้าหมูหยองกับหมูแดง ทำอาหารให้น้องหนึ่งรับประทาน จากนั้นคุณศรีนวลจะไปเดินแอโรบิค ที่ลานภูธรเวช ถนนแพ่งภูธร บางทีน้องหนึ่งก็ตามไปด้วยถ้ามีเพื่อนไป แต่ไม่ค่อยชอบไปไม่ยักนั่งรอมะม่วงนาน ๆ และไม่ชอบเดินแอโรบิคเลย ส่วนมะม่วงชอบมากที่สุด ๆ ชอบออกกำลังกายมาก จากอ้วนจนน้ำหนักลดไปหลายกิโล รูปร่างดีขึ้นแต่หน้าตาค่อนข้างซีดเซียวไม่สดใส เพราะออกกำลังกายมากเกินไป วันหนึ่งออกกำลังกายตั้ง ๒ รอบ อาจจะไปเหนื่อย เนื่องจากคุณศรีนวลมีเวลาร่างไม่ค่อยมีคนมาตัดเย็บเสื้อผ้า เพราะฝีมือไม่ค่อยดี และคิดค่าจ้างแพง อันมาจากคำบอกเล่าของเจ้หงส์ ซึ่งอยู่บ้านใกล้ ๆ กัน ในวันที่ ๑ และ ๑๖ ของทุกเดือน คุณศรีนวลจะงดไปออกกำลังกาย เพราะต้องคอยรับแขกห่วยช่วยสามี และในวันอาทิตย์ ที่ครอบครัวจะไปเที่ยวห้างสรรพสินค้า หรือไปหาน้องสาวฝาแฝดที่อยู่ปิ่นเกล้าคุณสมศักดิ์ ไม่คิดย้ายบ้านไปอยู่ที่อื่น เพราะมีความผูกพันกับแพ่งนรามาก อีกอย่างการคมนาคมสัญจรไปไหนมาไหนสะดวก ลูกสาวได้เรียนโรงเรียนมีชื่อเสียงใกล้บ้าน

น้องหนึ่ง ลูกสาวคนเดียวก็เป็นเด็กดีเชื้อฟังปะป๊า มะม๊า ไม่มีหน้าที่อะไรเกี่ยวกับงานบ้าน เพราะมะม๊า และน้ำสาวที่เป็นน้องของแม่ ทำให้ทุกอย่าง บางทีอาซึ่งเป็นน้องสาวฝาแฝด ก็มาช่วยทำอาหารให้รับประทาน ต่อมาคุณสมศักดิ์ได้ซื้อสุนัขพุดเดิ้ล เพศผู้สีขาว มา ๑ ตัว ตั้งชื่อว่า “ฮิวโก้” ได้เป็นแฟนกับหมูแดง มีลูกมา ๒ ตัว ชื่อว่า “โจโจ้ กับ โยโย้” บัดนี้ในบ้านมีสุนัขทั้งหมด ๕ ตัว ทุกตัวขนดกเหมือนแกะ เพราะคุณสมศักดิ์และน้องหนึ่งจะช่วยกันแปรงขนให้ทุกตัวทุกวัน พอถึงเวลาเจ้าหมูหยอง เจ้าหมูแดง เจ้าฮิวโก้ และเจ้าโจโจ้, โยโย้ เรียงตัวเตรียมพร้อมให้แปรงขน สองพ่อลูกจะค่อนข้างสนิทกัน เวลาคุณสมศักดิ์อบรมสั่งสอนน้องหนึ่งจะเชื้อฟังอย่างดี แต่กับคุณศรีนวล ผู้เป็นแม่ น้องหนึ่งจะชอบเถียงกัน คุณศรีนวลจะคอยบอกหมาไม่ให้ข้ามถนน แล้วบอกว่าเดี๋ยวถูกรถทับนะ น้องหนึ่ง บอกว่า “มะม๊า อย่าแข่งสิ” คือ น้องหนึ่งรู้ดีเลยสาไม่เข้าใจในคำพูด บางทีถ้าคุณสมศักดิ์ไปธุระกลับมาบ้านไม่พบน้องหนึ่ง คุณศรีนวลไปออกกำลังกาย ไม่ทราบว่าคุณสาวไปไหน คุณสมศักดิ์ก็จะเอ็ดภรรยาว่า มีลูกเพียงคนเดียวนะ ดู ๆ กันหน่อย

ปัจจุบันครอบครัวคุณสมศักดิ์ก็มีความสุขดี มีความหวังอยากอายุยืนได้อยู่เห็นลูกสาวประสบความสำเร็จทั้งการเรียน และการทำงานเพียงเท่านี้ก็ถือว่าเป็นความสุขใจที่สุดของชีวิตแล้ว

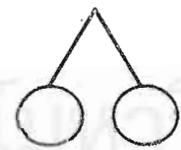
สัญชาติจีน

คนไทยเชื้อสายจีน

สัญชาติไทย

ฝาแฝดหญิง

ครอบครัวที่ ๓ (กลุ่มภาษาพูดแต้จิ๋ว) คุณวิชัย (ตังกวย) - คุณพรพิมล (แซ่โค้ว)

ประวัติภูมิหลังครอบครัว

ครอบครัวคุณตังกวย แต่เดิมพ่อ (ป้า) หนุ่มเงินหน้าตาดีจากซัวเถา (แต้จิ๋ว) การศึกษาน้อย เดินทางมาอยู่เมืองไทยด้วยเรือฝิ่นหมอนใบ เริ่มต้นด้วยอาชีพเป็นลูกจ้างเซ็นของส่ง ต่อมาก็เปลี่ยนมาอยู่กับเจ้าแกโรงงานเส้นก๋วยเตี๋ยวด้วยการทำงานอย่างขยันขันแข็ง อดทน เก็บหอมรอมริบ มีหน่วยก้านในเชิงการค้าจึงขอเลิกเป็นลูกจ้างมาเช่าแผงในตลาดศาลเจ้าพ่อเสือ เป็นเอเยนต์ส่งเส้นก๋วยเตี๋ยว กู้เงินมาเช่าตึกแถวในถนนแพ่งนรา ๑ ห้อง ความชอบน้อม เอาใจลูกค้า อีกทั้งของในร้านไม่ค่อยมีของขาด คือ ถ้าเจ้าอื่นไม่มี แต่เจ้านี้มีของเสมอ ทำให้การค้าขายดี มีลูกค้าประจำมากมาย เมื่อมีฐานะดีขึ้น ก็มีแม่สื่อ (ปวงนั้ง) พาผู้หญิงมาให้ดูตัวหลายคน และได้แต่งงานเป็นทางการมีบุตรเป็นหญิง ๑ คน และไม่มีอีก แต่ด้วยความอยากได้ลูกผู้ชายจึงมีภรรยาคนที่ ๒ มีบุตรด้วยกัน ๓ คน คนแรกเป็นหญิง คนที่สองเป็นชาย คือ คุณตังกวย ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่สามเป็นหญิง ครอบครัวของคุณตังกวยถือว่าเป็นครอบครัวใหญ่ คือ จะรวมกันหมดไม่แยกกันอยู่ทั้งภรรยาหลวง และภรรยารองพร้อมลูกๆ อยู่ด้วย แรกๆ ก็อยู่กันด้วยดี ต่อมาก็เริ่มมีปัญหาโดยแต่เดิมช่วยกันค้าขาย ใช้จ่ายด้วยเงินกองกลาง เมื่อไม่สามัคคีกันในระหว่างภรรยา คือ คุณแม่ของคุณตังกวย และแม่ใหญ่ ภรรยาคนแรกของป้า มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้ง การใช้จ่ายเงินทองในบ้านรัวไหล พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูกๆ เท่าที่ควร ใครจะเรียนอะไรก็เรียนไป ใครไม่เรียนก็ออกมาช่วยครอบครัวค้าขาย เมื่อครอบครัวไม่อบอุ่นเท่าที่ควร หน้าซ้าต่อมาป้าก็มีภรรยาคนที่ ๓ มาเพิ่มอีก ปัญหายิ่งมาก แต่ยังดีที่ภรรยาคนที่ ๓ ไม่มีลูก เวลามีเทศกาลต่างๆ เช่น แข็งม้ง สารทจีน วันไหว้พระจันทร์ ตรุษจีน ฯลฯ ภายในครอบครัวยังมีความเป็นเงินอยู่ครบถ้วน และยึดถือปฏิบัติค่อนข้างเคร่งครัดตามแบบแผนธรรมเนียมประเพณีจีน ป้าจะชอบไปไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าพ่อเสืออยู่เสมอเพราะเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์ และช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจให้คลายความทุกข์ ความกังวลใจ ป้า เคยถูกห่วยหลายครั้ง และถูกครั้งใหญ่เป็นจำนวนแสนบาทเพราะป้าเล่นหวยหนัก ส่วนแม่เคยเสี่ยงเซียมซี แล้วเอาเลขที่ได้ไปซื้อลอตเตอรี่ก็ถูกอีกได้เงินหลายพันบาท ป้าจะชอบไปไหนมาไหนกับภรรยาคนที่ ๒ คือแม่คุณตังกวยมากที่สุด เพราะไม่จู้จู้ ขี้บ่น เหมือนภรรยาคนแรก ส่วนภรรยาคนที่ ๓ ป้าไม่เคยพาไปไหนด้วยเลย เพราะไม่มีลูกให้ อย่างไรก็ตามครอบครัวจะมาอยู่กันพร้อมหน้าดูมีความสุขในวันตรุษจีน โดยพี่น้องจะมารวมกันรับเงินแต๊ะเอียจากอาป้า ป้า เป็นคนจิตใจดีมาก ในยามปกติลูกๆ จะให้ความสนิทสนมด้วยดี ถึงแม่ป้าจะไม่เคยเรียนหนังสือภาษาไทยเลย ป้าก็สามารถพูดได้ค่อนข้างชัด แต่ก็ยังใช้ภาษาจีนในการสื่อสารเวลาค้าขายกับคนจีนด้วยกัน ยิ่งถ้าเป็นเพื่อนๆ ด้วยกันแล้วจะคุยกันเป็นภาษาจีนอย่างออกรสในความสนิทคุ้นเคยกันทีเดียว กับภรรยาทั้ง ๓ คน และลูกๆ ป้าก็จะพูดปนกันไปทั้งภาษาไทยและภาษาจีน แต่ไม่ได้สนับสนุนให้ลูกๆ ได้เรียนภาษาจีน อย่างจริงจัง อาจเพราะป้าคิดว่าไม่จำเป็น ลูกๆ

อยู่เมืองไทยภาษาไทยย่อมสำคัญว่า ดังนั้น คุณตั้งกวย จึงพูดภาษาจีนไม่ได้ แต่ฟังรู้เรื่องโดยเฉพาะเวลาที่ถูกป้าดุว่ากล่าว จะฟังชัดเจนมาก แต่นานๆ คุณตั้งกวยจะถูกดุว่าซะที เพราะไม่ค่อยอยากเข้าใจป้า และเห็นใจที่ป้าต้องทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อยกายใจ ลูกๆ คนอื่นไม่ค่อยเข้าใจป้าเท่ากับคุณตั้งกวย จึงชอบเถียง ชอบดื้อ ไม่เชื่อฟังกับป้าอยู่เสมอ จะตัดพ้อต่อว่าป้าอยู่เสมอว่า รักลูกไม่เท่ากัน รักคุณตั้งกวยมากกว่าเพราะว่าคุณตั้งกวยเป็นลูกชายคนเดียว ถ้าเอียง แต่ป้าก็จะไม่พูดอะไรปล่อยลูกเหล่านั้นร่ำพรพรรณา บำน้ำลายไปเรื่อยๆ ป้าบอกว่าเดี๋ยวเหนื่อยมันก็หยุดเอง ซึ่งก็จริงเช่นนั้น

คุณตั้งกวยบอกว่าป้า เป็นคนคุยเก่งใจดี ไม่ค่อยดุ หรือตีลูกๆ แต่เวลาป้าอารมณ์ไม่ดีและลูกๆ ไม่เชื่อฟังป้าจะตีแรงมากจนลูกๆ กลัว ไม่กล้าทำตัวมีปัญหาเวลาอยู่ต่อหน้าป้า แต่ส่วนใหญ่จะให้แม่ๆ ดูแลลูกๆ ของตนไป และช่วยกันค้าขายไป ต่อมาป้าเล่นการพนันบ่อยขึ้นหนักขึ้น การค้าไม่สนใจปล่อยให้ป้าหน้ามือของภรรยาทั้ง ๓ คน ที่บ้านซึ่งชั้นบนเป็นที่พักผ่อน ชั้นล่างสำหรับค้าขาย จากที่เคยมีลูกจ้างคอยช่วยขายส่งของ ก็ค่อยๆ ออกทีละคนสองคนจนไม่มีใครช่วยจึงให้ลูกๆ มาช่วยแทน ลูกๆ ทั้ง ๔ คนสามารถหยิบเงินที่ค้าขายไปใช้ได้ตามอำเภอใจ แม้คุณตั้งกวยจะเป็นลูกชายคนเดียว ที่ป้ารักมากกว่าลูกคนใด ตอนคุณตั้งกวยเด็กๆ ป้าจะสอนว่า “ลื้อต้องดูป้าไว้วันละ ต้องอดทน โตขึ้นป้าจะยกกิจการให้ลื้อ” ทั้งยังสอนการค้า คือหลักความซื่อตรง จริงใจ (เหลาซิก) ให้อีกด้วย ป้าจะไม่ค่อยสนใจนักว่าจะต้องให้คุณตั้งกวย เรียนสูงแค่ไหนขอให้เอาตัวรอดเป็นพอ ที่นี้ในช่วงที่คุณตั้งกวยเป็นวัยรุ่นก็ได้คบเพื่อนค่อนข้างเกเร ชอบโดดเรียนบ่อยๆ จนกระทั่งครูมีหนังสือมาที่บ้านเชิญผู้ปกครอง ในครั้งนั้นคุณตั้งกวยถูกตีหนักมาก แต่ก็ยังเกเรเหมือนเดิม จนป้าบอกว่า “ถ้าไม่ยอมเรียนลื้อก็ออกมาเลยมาช่วยกันค้าขายดีกว่า” ด้วยความไม่ค่อยชอบอยู่ในครอบครัว บวกกับแม่ของคุณตั้งกวย ที่มีฐานะเป็นภรรยาของไม่มีปากเสียง หน้าทีส่วนใหญ่ของแม่คือขายของหน้าร้าน แต่ต้องให้ภรรยาใหญ่เก็บเงิน แต่ก็มีบ้างที่ไม่ตรงไปตรงมาเก็บเงินไว้เองบ้างเพราะเลี้ยงลูก ๓ คน ถ้าฟังเงินกองกลางที่ให้ใช้จ่ายไม่เพียงพอ ต่อมาทุกคนในบ้านต่างไม่ตรงไปตรงมา ยึดคิดว่า “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” อีกทั้งป้าก็เล่นการพนันจนติดฐานะทางบ้านเริ่มตกต่ำ เป็นหนี้เป็นสิน ต้องเช่าร้านให้ญาติไปดำเนินกิจการต่อ ยิ่งไปกว่านั้นภรรยาคนที่ ๓ เกิดคิดสั้นผูกคอตายอีก

เมื่อคุณตั้งกวย ออกจากโรงเรียนเมื่อตอนอยู่ ม.๒ กำลังจะขึ้น ม.๓ อยู่แล้ว เหตุผล คือไม่ยอมเรียน เบื่อ ได้เที่ยวเตร่ ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เล่นการพนัน บางทีก็ช่วยเพื่อนหันกันกู้ยา เขาบอกว่ายังโชคดีที่ไม่ได้ลองเสพยา ไม่งั้นชีวิตของเขาอาจแย่และตกต่ำที่สุด มีคำกล่าวที่ว่า “ต้นร้าย... ปลายดี” อาจเปรียบได้กับชีวิตของคุณตั้งกวย เพราะต่อมากุณตั้งกวย เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำมาหากิน ในอาชีพที่ป้าเคยสามารถตั้งตัวได้และสร้างตัวจนมีบ้านมีรถ คนแถวบ้านเรียกว่า เจ้าแกส่งเส้นกวยเดี่ยว ด้วยการสืบทอดทางสายเลือด ที่รูปร่าง หน้าตา ความขยันอดทน เหมือนป้าแล้ว ยังมีข้อดีที่เหนือกว่า คือ ต่อมากุณตั้งกวยสามารถเลิกเหล้า เลิกสูบบุหรี่ เลิกเล่นการพนัน สามารถตื่นตั้งแต่ตี ๓ ครั้ง เพื่อเตรียมของนำไปส่งลูกค้าขาประจำ เป็นอย่างนี้มาตลอดเป็นเวลา ๒ ปีกว่า ฐานะเริ่ม

ดีขึ้นอีกทั้งต่อมาญาติได้แข่งแข่งในตลาดศาลเจ้าพ่อเสือที่เคยเป็นของป้าให้กับคุณตั้งกวย นอกจากจะแข่งแข่งแล้วยังโอนลูกค้าขาประจำให้ด้วย คุณตั้งกวยจึงต้องขยันมากกว่าเดิม ต่อมาพี่สาวได้แต่งงานกับคนขายคอมพิวเตอร์พี่สาวได้ย้ายบ้านไปอยู่กับสามี ส่วนน้องสาวแต่งงานกับคนสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นคนจังหวัดเดียวกับแม่คุณตั้งกวย

อาชีพลับอีกอย่างที่คุณตั้งกวยทำเสริม สร้างรายได้ที่ดีมาก นั่นคือ การเป็นเจ้าของมือรับห่วยใต้ดิน คุณตั้งกวย ได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า รู้สึกเสียใจที่มีอาชีพเอาเปรียบคนและต่อมาได้เกิดเหตุพลิกผันในการเป็นเจ้าของรับห่วย โดยจะกล่าวต่อไป

ช่วงที่คุณตั้งกวย ได้ส่งของให้ลูกค้าแถวถนนราชดำเนิน ก็ได้รู้จักกับนักเรียนสาวโรงเรียนพาณิชย์การราชดำเนิน เป็นสาวไทย เชื้อสายเขมร ผิวเข้ม ตัดกับคุณตั้งกวย ซึ่งผิวขาว เพราะเป็นลูกครึ่งไทย-จีน คบหากันมีการพาไปให้บิดา-มารดาของแต่ละฝ่ายดูตัว โดยไม่มีปัญหาอะไร เพราะป้าและแม่คุณตั้งกวย ตามใจให้อิสระกับลูกๆ ทุกคนในการเลือกคู่ครอง เพราะจะต้องอยู่ด้วยกันตั้งกว่าครึ่งค่อนของชีวิต ดังนั้นจึงไม่ต้องคอยหาแม่สื่อ (ปวงนึ่ง) ให้คู่หญิง หรือผู้ชาย เพื่อให้มาแต่งงานกับลูกลูกรักใคร่ ชอบใคร ก็จะไม่คอยดูอยู่ห่างๆ ขอให้เป็นคนดี ขยันทำมาหากินก็พอแล้ว คุณตั้งกวยกับภรรยา จึงได้คบเป็นแฟนกันจนเรียนจบ ปวช. ก็แต่งงานกัน มีการผสมผสานทั้งพิธีไทยและพิธีจีน โดยในตอนเช้าทั้งสองได้ตักบาตรพระที่หน้าบ้านจำนวน ๙ รูป ตอนสายก็ไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ มีการคารวะน้ำชาแก่ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย มีพิธีให้ของหมั้น บิดา-มารดาของทั้งสองฝ่ายให้ของขวัญกับลูก ในตอนค่ำก็มีพิธีฉลองสมรสที่โรงแรม รัตนโกสินทร์ มีคนมาร่วมงานแสดงความยินดีมากมาย มีพิธีตอนส่งตัวที่ฝ่ายเจ้าบ่าวได้เอากระดิ่งใส่ข้าวเปลือก มาวางไว้บนที่นอน แล้วให้เจ้าสาวไปนั่งซึ่งพิธีนี้เองเกือบจะทำให้ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวและญาติฝ่ายเจ้าสาวต้องมีการทะเลาะกัน เพราะฝ่ายเจ้าสาวที่เป็นคนไทย ถือสามมากที่เอาข้าว อันมีความเชื่อว่ามีพระแม่โพสพ สถิตย์อยู่ไปนั่งทับ แต่ฝ่ายเจ้าบ่าวที่เป็นคนจีน คิดเพียงว่าข้าวเปลือกเป็นตัวแทนของความเจริญอกงามให้มีลูกมีหลานมากๆ ไว้สืบสกุล เครื่องญาติทั้งสองฝ่ายมีศรัทธาความเชื่อไม่ตรงกัน

การที่คุณตั้งกวย เป็นผู้มีอิทธิพลน้ำใจดี เมื่อแต่งงานมาอยู่บ้านที่ถนนแพร่งนราช่วยกันกับภรรยาทำมาหากินอย่างขยันขันแข็ง มีลูกค้าเพิ่มขึ้นมากมาย ทั้งในแถวแพร่งนราและในละแวกใกล้เคียง คุณตั้งกวย เป็นคนที่เอาใจใส่ในอาชีพของตน ไม่เคยลืมของที่ลูกค้าสั่งเลย เมื่อการค้ามีความคล่องตัว มีเงินเก็บออมไว้มากพอ คุณตั้งกวยและภรรยาจึงคิดขยับขยายครอบครัว โดยไปดาวนบ้านทาวนเฮ้า อยู่แถว อ.บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เมื่อภรรยาคุณตั้งกวยเริ่มตั้งท้อง ซึ่งแพ้มากทำงานไม่ไหว จึงต้องขอให้แม่คุณตั้งกวยมาช่วยดูแลลูกสะใภ้จนแข็งแรงขึ้น จนครบกำหนดและคลอดบุตรเป็นชาย หน้าตา น่ารัก คุณตั้งกวย ตั้งชื่อเล่นว่า “น้องเพชร” ที่โรงพยาบาลหัวเฉียว เหตุผลที่เลือกโรงพยาบาลนี้เพราะ ตัวคุณตั้งกวยเองก็เกิดที่โรงพยาบาลหัวเฉียว นี้เหมือนกัน จึงอยากให้ลูกได้เกิด

ที่นี้ด้วย เป็นความจริงที่ว่า “คนจีน มักจะรักบุตรชายมากเป็นพิเศษ” ก็มีส่วนจริงเหมือนกันเพราะคุณตั้งกวยเองดีใจนักหนาที่ได้ลูกชาย อีกทั้งยังมีหน้าตาละม้ายเหมือนคุณตั้งกวยอีก

ต่อมาคุณตั้งกวย ภรรยา และน้องเพชร ลูกชายได้ย้ายบ้านใหม่โดยนำป้ากับแม่ไปอยู่ด้วย คุณตั้งกวยบอกว่ากับลูก ๆ ทั้งหมด ป้าถูกคอกับคุณตั้งกวยมากที่สุด เพราะคุณตั้งกวยรู้ใจป้าและแม่ เป็นลูกกตัญญู ป้ากับแม่จะบ่นบ้างก็ทำไม่ได้ยิน พอพูดคุยกันหน่อยก็หายโมโห แต่กับลูกคนอื่น ๆ จะเถียงกันไม่เลิกจนทะเลาะกัน มาในระยะหลังคุณตั้งกวยมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีโดยไปฝากใฝ่บิณฑบาตพระพุทธานุภาพอย่างสูง และเชื่อมั่นในผลแห่งกรรม ก็สืบเนื่องมาจากการเป็นเจ้าของรับห่วยใต้ดิน โดยการรับ-ส่งห่วยนี้พี่สาวก็ทำด้วยแต่เป็นคนส่งเฉย ๆ วันนั้นเป็นวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๑ คุณตั้งกวยจำได้ดีที่วันนั้นใกล้จะถึงเวลาห่วยออกแล้ว พี่สาวก็โทรมาที่บ้านคุณตั้งกวย ขอร้องให้คุณตั้งกวยช่วยรับห่วยด้วย ตอนแรกคุณตั้งกวยปฏิเสธตลอด แต่พี่สาวขอร้องว่ามีโพยห่วยไม่กี่ใบเท่านั้นพูดจนคุณตั้งกวยใจอ่อน พอพี่สาวส่งมา ห่วยออกพอดี ส่งไม่ทัน คุณตั้งกวยยังไม่ได้ดู พอห่วยออกเรียบร้อยแล้วมาดูปรากฏว่า โพยห่วยเป็นปีกมีคนถูกเป็นจำนวนมากในครั้งนั้นคุณตั้งกวยต้องจ่ายเงินไปเกือบ ๒ แสนบาท ภรรยาคุณตั้งกวยโกรธพี่สาวคุณตั้งกวยมากสั่งห้ามไม่ให้มาเหยียบที่บ้านอีก ช่วงนั้นครอบครัวคุณตั้งกวยมีความกตัญญูใจมากกินไม่ได้นอนไม่หลับ บางทีก็ทะเลาะกับภรรยา กลุ่มใจไม่อยากอยู่บ้านจึงขับรถไปเรื่อย ๆ ได้ไปเห็นสำนักสันตโศกจึงจอดรถแล้วเดินเข้าไปข้างใน ได้พบพระภิกษุรูปหนึ่งฉายาว่า “ท่านจันทร์” กำลังเทศน์อยู่ก็เข้าไปฟัง คำเทศนาต่าง ๆ ได้ถูกจริตของคุณตั้งกวยมากทำให้คุณตั้งกวย ค่อยผ่อนคลายความกตัญญูใจและปลงตก จากนั้นต่อมาคุณตั้งกวยก็จะไปฟังธรรมสม่ำเสมอทุกเสาร์-อาทิตย์ ค่อย ๆ ลด-ละ-เลิกบริโภคเนื้อสัตว์แล้วมารับประทานมังสวิรัตินิที่ที่สุด ฟังธรรม อ่านหนังสือธรรมะมากขึ้น ผลที่ได้ คือ เมื่อก่อนจะโกรธง่าย ขับรถถ้าใครปาดหน้าจะด่าเลย แต่เดี๋ยวนี้จะปล่อยไปเพราะเขาคงจะรีบไปธุระ จะใจเย็นขึ้นอย่างมาก มีความศรัทธาในพุทธศาสนาค่อนข้างสูง เลิกฆ่าสัตว์

เมื่อคุณตั้งกวยได้มาปฏิบัติธรรมที่วัด ก็ยังมีจิตเลื่อมใส รู้จักปล่อยวาง และให้ภักย์บัดนี้เขารู้สึกว่าเพราะพี่สาวของเขาแท้ ๆ ที่ทำให้ได้มาพบกับแสงสว่างแห่งธรรม ที่มีค่ามากกว่าเงินเกือบ ๒ แสนบาทที่เสียไป เพราะศาสนาพุทธ เป็นวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ได้ เป็นการปฏิบัติดีต่อตนเอง ครอบครัว และผู้คนรอบข้างเห็นแจ้งได้ด้วยตนเองมิใช่การมงายเชื่อถือในสิ่งลึกลับ ทรงเจ้า เข้าผี สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถโน้มน้าวจิตใจคุณตั้งกวยได้เลย แต่การปฏิบัติตัวไปในทางที่ดีของคุณตั้งกวยก็มีปัญหาอยู่เหมือนกัน เช่น ตอนเช้าคุณตั้งกวยและภรรยาจะนั่งรถไปด้วยกัน ก็จะฟังธรรมไปด้วย แต่ภรรยาอยากฟังเพลงมากกว่าก็จะงอนสามี และบางทีในรายการธรรมะได้มีการถามคำถามข้อธรรมะซึ่งคุณตั้งกวยสามารถตอบได้ก็โทรศัพท์ไปตอบคำถามและถูกต้องด้วย ภรรยาคุณตั้งกวยก็จะบอกว่า “พี่ก็ไปบวชซะเลยสิ” ส่วนการรับประทานอาหารมังสวิรัตินี้เช่นกัน คุณตั้งกวยก็อยากให้ภรรยาไปกับลูกชายได้ทานด้วย แต่ภรรยาทานไม่ได้ เนื่องจากเป็นคนรับประทานอาหารรสจัด ติดในรสชาติของเนื้อ

สัตว์ไม่สามารถรับประทานได้ แต่ก็ไม่ขัดใจสามีไปซื้อตำราการทำอาหารมังสวิรัตินำมาให้สามีรับประทาน ส่วนตัวเองก็ทำอาหารที่ชอบ หรือไม่ก็ขับรถออกไปทานข้างนอกกับลูกชายและแม่สามี วันเสาร์-อาทิตย์ ถ้าสามีชวนไปวัดก็จะไปถ้าไม่ชวนก็ไม่ไปลูกชายบางทีก็ไปวัดด้วยแต่ชนมากเพราะยังเล็กอยู่ จึงให้แม่ช่วยเลี้ยงดูให้ช่วงเข้าพรรษา ฯลฯ เขาบอกว่าเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนา เขาเชื่อว่า ธรรมอยู่ที่ใจ ใจเป็นผู้ใหญ่เป็นประธาน และการปฏิบัติตนทางที่ดี ตามหลัก ๓ อย่าง คือ ๑.ฟ้า ๒.ดิน ๓.บันดาล ๓.ประสานบุคคล จะนำผลให้มีชีวิตด้วยความพอดี ไม่โลภ และมีความสุขใจ

การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในปัจจุบัน

ในขณะนี้คุณตั้งกวยมีอายุ ๓๔ ปี ภรรยาคุณพรพิมล มีอายุ ๒๗ ปี และลูกชาย คือ น้องเพชร (ด.ช.วิศรุต) อายุ ๕ ขวบครึ่ง อยู่ชั้นอนุบาล ๓ กำลังอยู่ในวัยน่ารัก ชอบซักถามในเรื่องต่าง ๆ มีความสนิทสนมกับอากง และย่ามากเพราะท่านทั้งสองตามใจ เวลาพาไปไหนถ้าน้องเพชร อยากได้ของเล่น จะซื้อให้ทันทีของเล่น จึงมีหลากหลายเต็มบ้าน ในช่วงเวลาว่างคุณตั้งกวย จะพาน้องเพชรไปดูของเล่นว่าอันไหนเบื่อแล้ว แต่น้องเพชรปฏิเสธ เพราะของเล่นยังดีอยู่ คุณตั้งกวยได้สอนลูกว่า “ต้องเป็นเด็กรู้จักแบ่งปัน มีเด็กหลายคนไม่มีของเล่นมาก ๆ แบบน้องเพชร พวกเขาน่าจะสงสารมาก ลูกมีของเล่นเยอะมากอันไหนที่ไม่ค่อยได้เล่น เอาไปบริจาคให้เด็ก ๆ ที่ไม่มีของเล่นดีมั๊ยลูก” น้องเพชรยินยอมเลือกของเล่นไปแจกด้วยตนเองเวลาไปวัดกับพ่อแม่ ทุกคนจะให้คำชมเชยน้องเพชร พักหลังน้องเพชร จะเอาถุงมาใส่ของเล่นเพื่อเอาไปแจกด้วยตนเอง บางครั้งได้ลองสอนให้ลูกได้หัดนั่งสมาธิ ปรากฏว่านั่งได้แต่แป๊บเดียวเท่านั้น น้องเพชรเคยพูดให้พ่อปลื้มใจในการอบรมสั่งสอน โดยบอกว่า “พ่อครับ กินมังสวิรัตินะ ไม่เบียดเบียน ต่อไปน้องเพชรจะกินมังสวิรัต แต่พูดยังไม่ทันไร พอนั่งรถผ่านร้าน KFC จะบอกว่าตอนนี้อากงกินไก่ทอดซะแล้ว” ภรรยาคุณตั้งกวยไม่ต้องการให้ลูกถือมังสวิรัตเคร่งครัดเหมือนพ่อ แต่ให้รับประทานในบางมื้อเท่านั้น เพราะลูกยังเล็กอยู่ต้องเจริญเติบโต เกรงว่าลูกจะไม่แข็งแรง

คุณตั้งกวย จะเลี้ยงดูลูกอย่างมีเหตุผล ถ้าไม่เชื่อฟังก็ต้องตี จะค่อย ๆ สอนเพราะยังเล็กอยู่ แต่ก็ยังเชื่อว่า “รักวัวให้ผูก.....รักลูกให้ตี” เพราะไม่เช่นนั้นเขาจะไม่ทราบว่ามีผิดถูกเป็นอย่างไร คุณตั้งกวยตั้งใจว่าจะมีลูกชายเพียงคนเดียว จะเลี้ยงดูให้การอบรมบ่มนิสัยให้ดีที่สุด เพื่อชดเชยสิ่งที่ขาดในอดีตที่ผ่านมา เป็นบทเรียนสอนใจ จะให้ลูกได้รับการศึกษาอย่างดีที่สุดเท่าที่สติปัญญาของเขาจะทำได้ สอนให้ลูกชายมีความกตัญญู ซึ่งลูกชายก็เป็นเด็กฉลาดน่ารัก เวลาเห็นอากงเข้าบ้านมาเหนื่อยจะรีบวิ่งเอากล้วยชาหรือน้ำชาบนโต๊ะให้อากง และเคล้าเคลียคุยกันปู่หลานแม้คุณตั้งกวยจะมีความเป็นไทยค่อนข้างสูง แต่ปากกับแม่ยังบูชานับถือบรรพบุรุษอยู่ในเทศกาลเซ็งเม้ง สารทจีน ตรุษจีน ยังไหว้เจ้าอยู่สม่ำเสมอ

คุณตั้งกวย จะคอยให้ข้อมูลกับป้าและแม่ให้เห็นดีเห็นงามในการปฏิบัติธรรมของเขา จะไปซื้อหาหนังสือธรรมะที่เป็นภาษาจีนมาให้ป้าอ่าน เมื่อป้าได้อ่านก็เกิดความเห็นจริง มีจิตใจศรัทธา

ทางพระพุทธศาสนาค่อนข้างมาก แต่ก็จะมีกรไหว้เจ้าในเทศกาลสำคัญอยู่ มิอาจจะละเลิกการปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีจีนที่มีการสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษได้ โดยป้าได้บอกกับคุณตั้งท้วงท้วงว่ารู้สึกไม่สบายใจถ้าจะไม่ปฏิบัติต่อไป รู้สึกไม่เป็นการกตัญญูต่อบรรพบุรุษเลย เมื่อเป็นเช่นนั้นคุณตั้งท้วงก็ไม่ได้ขัดใจอะไรป้า อย่างไรก็ตามในเรื่องการตั้งเจ้าที่ (ตั้งเจี๊ยะกง) ที่คุณตั้งท้วงไม่เห็นด้วย ไม่เชื่อถือ ได้พูดคุยกับป้า อธิบายเหตุผลต่าง ๆ นานาว่า “เจ้าที่” ไม่มีจริงเป็นการอุปโลกน์เพื่อให้คนมีกำลังใจ นับถือและขยันทำมาหากิน เป็นเพียงความเชื่อที่มีการสืบทอดกันมาช้านาน ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมีการถ่ายทอดสืบทอดกันมา พุดจาโน้มน้าวเกลี้ยกล่อมจนป้ายอมให้เชิญเจ้าที่ออกจากบ้าน

ในช่วงเทศกาลกินเจนั้นคุณตั้งท้วงก็รู้สึกเฉย ๆ เพราะถือมังสวิรัตอยู่แล้วแต่ก็มีความยินดีเพราะในเทศกาลกินเจ ป้ากับแม่จะถือศีลแต่งชุดขาว และทานเจอย่างเคร่งครัด คุณตั้งท้วงก็รู้สึกดีด้วยที่เห็นป้ากับแม่ปฏิบัติการละเว้นแม้เพียงช่วงหนึ่งเท่านั้น เดิมที่ป้าชอบรับประทานเนื้อวัวมากจะมีร้านโปรดประจำอยู่ ๒ เจ้า คือ ร้านเชลล์ชวนชิม ของคุณพสุเจต ที่อยู่ถนนแพ่งภูธร และร้านเครื่องในวัวน้ำใสอยู่ใกล้ ๆ กับวัดราชพิพิธ ที่ขายกันมานานจากรุ่นสู่รุ่นทีเดียว คุณตั้งท้วงได้พยายามหาหนังสือรูปภาพ เทปธรรมะ ให้ป้าเห็นถึงความน่าสงสารของวัวที่จะต้องมาถูกฆ่าให้คนกิน

คุณตั้งท้วงได้ให้ทัศนะอีกว่า ในช่วงเทศกาลกินเจ ได้สังเกตเห็นคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่กินเพียงเป็นแพชั่น ไม่ยึดถือเคร่งครัดจริงจัง แม้อาหารจะไม่มีเนื้อสัตว์ แต่ก็ยังอุตสาหะทำแบ่งเป็นรูปสัตว์ รูปเครื่องในต่าง ๆ เช่น เนื้อหมู ปลา กุ้ง ปู ปลาหมึก ไข่ กระจ่างหมู และทำเหมือนมากด้วยเป็นการแสดงว่ายังละไม่ได้ก็ไม่ควรกิน

ดังนั้นด้วยความเป็นไทยที่ค่อนข้างสูงของคุณตั้งท้วง ในเรื่องการศรัทธาทาในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มีคุณธรรม ชอบทำบุญสุนทาน วันสำคัญทางศาสนาเขาและครอบครัวก็จะทำกิจกรรมทางศาสนา โดยการตักบาตร ทำบุญ ฟังเทศน์และปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ เห็นความไม่จีรังของชีวิตเป็นเรื่องปกติ โดยกล่าวว่าถ้าวันใดป้าของเขาหมดบุญเขาก็คงทำได้เพราะในระหว่างท่านมีชีวิตอยู่เขาได้ทำหน้าที่ของลูกอย่างสุดความสามารถที่สุด เท่าที่ลูกอย่างเขาจะทำได้ และเขาอาจยกเลิกการไหว้เจ้าบูชาบรรพบุรุษทั้งปวง เขาบอกว่า เวลาพ่อแม่มีชีวิตอยู่ควรรีบตอบแทนคุณเลี้ยงดูท่านให้มีความสุข รับประทานอาหารอร่อยพูดคุยปรึกษาหารือกัน ไม่ใช่พอท่านเสียไปแล้วมาทำเป็นกราบไหว้ ร้องไห้ เฝาระดาศ สวดคงเด็กให้วิญญาณพ่อแม่ขึ้นสวรรค์ยังคงกล่าวด้วยว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงประเพณียึดติดติดกันมาเท่านั้น หากใช่เป็นการแสดงความกตัญญูไม่ แม้ว่าในวัยเด็กการอบรมเลี้ยงดูของแม่และป้าจะเป็นไปอย่างปล่อยปละละเลย สิ่งแวดล้อมรอบตัวก็ค่อนข้างเสี่ยง แต่คุณตั้งท้วงก็สามารถผ่านมาได้ไม่คิดโทษป้าและแม่ เพราะชีวิตท่านทั้งสองก็ลำบากมามาก ไม่มีใครคอยอบรมเลี้ยงดูเหมือนกัน วัยเด็กป้าต้องตรากตรำทำงานหนักสมัยอยู่เมืองจีน พออายุรุ่นหนุ่มก็ต้องอพยพมาเมืองไทยใช้แรงงาน ต้องอดทน มานะ บากบั่น แสวงโชคไปเรื่อย ๆ ยิงดีที่ป้าตั้งหลักได้มีบ้านไม่มั่นคงแยะ ส่วนแม่ก็ได้รับการเกลียดชังจากแม่ใหญ่ผู้เป็นภรรยาหลวง เพราะว่าแม่คุณตั้งท้วงก็คือ

น้องสาวนั่นเอง คุณตั้งกวย จึงมีความรู้สึกว่าคุณชายที่มีภรรยาน้อยเป็นผู้ที่สร้างปัญหาให้กับสังคมทางหนึ่ง เพราะครอบครัวไม่ได้รับความอบอุ่น มีการทะเลาะเบาะแว้งแทบไม่เว้นแต่ละวัน เวลาไปกับแม่ไปเที่ยวกันก็จะทิ้งลูกไว้ที่บ้านไม่เคยเอาลูก ๆ ไปด้วยเลย เวลามีปัญหาไม่รู้จะปรึกษากับใคร จึงต้องปรึกษากับเพื่อน ซึ่งมีทั้งดีและไม่ดี

คุณตั้งกวยจึงได้นำสิ่งผิดพลาดที่เคยได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากป้าและแม่ มาเป็นบทเรียนสอนใจ ในการอบรมเลี้ยงดูลูกชายคนเดียว ให้เป็นเด็กดีมีเหตุผล เป็นเด็กที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต โดยการให้ความรัก ความอบอุ่น แต่จะไม่ตามใจอย่างผิด ๆ ให้เป็นเด็กรู้จักกาลเทศะ มีเมตตาต่อสัตว์ รู้จักแบ่งปันอาหารให้สุนัขและแมว หรือเวลาเห็นมดหรือยุงก็อย่าไปฆ่ามัน จะให้ลูกพกกระป๋องแป้งกันยุงกระป๋องเล็ก ๆ ติดตัวเวลาออกมาเล่นหน้าบ้าน เพราะยุงเยอะต้องแก้ที่ต้นเหตุ จะสอนลูกว่า ถ้ามดกัดอย่าไปฆ่ามันมันกัดนิดเดียวเอายาหม่องทาเดี๋ยวก็หาย และจะซื้อภาพคนที่ทำบาปแล้วไปตกนรกในขุมต่าง ๆ มาติดให้ลูกดู ดังนั้นหากวันใดเห็นแม่ซื้อตุ๊กแตนทอดหรือทอด่วนทอดก็จะบอกแม่ว่าบาปนะอย่ากิน การอบรมเลี้ยงดูน้องเพชรก็ไม่ได้เน้นว่าต้องเป็นไทยหรือเป็นจีน แต่จะนำสิ่งดี ๆ ของ ๒ วัฒนธรรมมาหล่อหลอมอุปนิสัยใจคอ เช่นจะสอนให้ลูกประหยัดต่อไปจะได้มีเงินเก็บเยอะ ๆ หรือต้องอดทน รู้จักการรอคอย แต่ก็ยังสอนไม่ได้มากนักเพราะยังเด็กเล็กเกินไป

ปัจจุบันคุณตั้งกวย บอกว่าป้าปลื้มในตัวเขามากที่สุดที่สามารถสืบทอดกิจการส่งก่วยเดี่ยวจำหน่ายเส้นก่วยเดี่ยวปลีก-ส่งของป้าไว้ ด้วยสิ่งปลูกฝังที่ดีที่มีในตัวของคุณตั้งกวยนั่นคือ ความอดทน ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ (เหล่าซิก) รู้หลักในการค้าขาย ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน การสังเกต เรียนรู้อาชีพที่ได้เห็นเป็นกิจวัตร และการปลูกฝังถ่ายทอดของครอบครัว (Enculturation)

ทุกวันนี้คุณตั้งกวย สามารถเลี้ยงดูป้ากับแม่ได้ ดูแลท่านให้ทั้งสองได้มีความสุขในยามชราซึ่งในขณะนี้ ป้ามีอายุ ๗๒ ปี ส่วนแม่ ๕๒ ปี ด้วยความสุขตามอัตภาพ ส่วนบ้านที่ถนนแพร่งนรา ซึ่งเป็นตึกแถวก็เอาไว้เป็นที่พักของและพักผ่อนเมื่อส่งของเรียบร้อยแล้ว พอตอนบ่ายเมื่อเก็บเงินลูกค้าเสร็จแล้ว ก็จะขี่มอเตอร์ไซด์กลับบ้านทาวนเข้าพร้อมหน้าครอบครัว พ่อ แม่ ลูก อากง และย่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครอบครัว ๔ (กลุ่มภาษาพูดแคะ) คุณพู่เจต แซ่เห้ว

ประวัติภูมิหลังครอบครัว

คุณพู่เจต กาญจนกรกุล เป็นคนไทยเชื้อสายจีน มีอาชีพขายก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นเนื้อวัว สืบทอดมาจากเตี่ย โดยในรุ่นเตี่ย ของคุณ พู่เจต ได้อพยพมาจากเมืองจีน เป็นคนจีน ภาษาพูด (แคะ) ที่เมืองก๊กไซ มณฑลกว๋างตุ้ง เตี่ยได้ติดต่อกับเพื่อนสนิท ที่จะถือว่าเป็นญาติได้เพราะแซ่เดียวกัน ที่มาอยู่เมืองไทยก่อน บอกว่ามาอยู่เมืองไทยที่ อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา มีอาชีพช่วยญาติขายก๋วยเตี๋ยว (เนื้อวัว) ขายดีมาก ชวนให้มาช่วยขายก๋วยเตี๋ยว โดยเป็นลูกจ้างช่วย เสรีไฟไปก่อน แต่เตี่ยคุณพู่เจต เป็นคนขยันขันแข็ง หนักเอาเบาสูทำงานทุกอย่างในร้านด้วยความ ตั้งใจ อดทน ซื่อสัตย์ และด้วยอุปนิสัยส่วนตัวที่ช่างสังเกต เมื่ออยู่ไปนานเข้าก็จดจำวิธีการปรุงน้ำ ชุปก๋วยเตี๋ยวที่ถือเป็นหัวใจสำคัญอันจะทำให้ก๋วยเตี๋ยวหนึ่งชามอร่อย หรือไม่อร่อยก็ได้ จนได้รับการไว้วางใจให้เป็นคนขาย

ต่อมาเพื่อนของเตี่ยได้ขอลาออกจากร้านก๋วยเตี๋ยว เพื่อจะไปอาศัยกับญาติที่ทำการเช่า อยู่กรุงเทพฯ ตรงแถวตรอกกำปะนี้ ความที่เพื่อนเคยทำช่างทำเกี๊ยว ครอบครัวมีอาชีพทำเกี๊ยว (รอง ทำ) เมื่อครั้งอยู่เมืองจีน บวกกับการอยากจะทำมาอยู่กรุงเทพฯ ทำให้เพื่อนของเตี่ยตัดสินใจ อย่างฉับพลันรีบเดินทางทันที แต่ก็ไม่ลืมที่จะชวนเตี่ยของคุณพู่เจตด้วย ซึ่งเตี่ยก็อยากเข้ามาอยู่ กรุงเทพฯ เหมือนกัน ติดอยู่ถ้าเตี่ยมาด้วยร้านก็จะขาดคนช่วย ส่วนเจ้าของร้านก็เป็นคนดี มีน้ำ ใจต่อเตี่ยเป็นอันดีจนกระทั่งมีญาติของภรรยาเ้าแก่มาอยู่ด้วยเป็นผู้ชาย เตี่ยได้ช่วยสอนฝึกงาน ต่างๆ จนเกิดความชำนาญ เชี่ยวชาญ ในหลักการค้าขาย รวมทั้งเป็นคนขยัน ทำให้เป็นการแบ่ง เบาภาระช่วยเตี่ยไปได้มากพอสมควร เตี่ยจึงเห็นสมควรว่าถึงเวลาแล้วที่เตี่ยจะต้องเริ่มสร้างฐานะ ตั้งหลักแหล่งมีครอบครัวซะที ซึ่งขณะนั้นเตี่ยอายุได้ประมาณ ๒๔-๒๕ ปี มีเงินเก็บออมไว้บ้างพอ สมควร จึงไปปรึกษากับเ้าแก่โดยได้รับความเห็นชอบด้วยดี เนื่องจากเห็นว่า (กุนเลียง) ซึ่งเป็นชื่อ ของเตี่ย เป็นคนรักความก้าวหน้าและตั้งแต่มาอยู่ช่วยค้าขายได้ ๓-๔ ปีก็เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ (เหล่าซิก) มาโดยตลอด ตั้งใจทำการค้าแม้จะเล็กๆ น้อยๆ คนในละแวกนั้นก็ดีใจในฝีมือ และ อธิยาศัยไมตรีของเตี่ยเป็นอันมาก เ้าแก่จึงได้ส่งข่าวฝากกุนเลียงหรือเตี่ยให้ไปช่วยญาติที่ตรอก กำปะนี้ เหมือนที่เพื่อนของเตี่ยได้ไปอยู่ทำการเช่าก่อน เมื่อเตี่ยไปถึงกรุงเทพฯ จึงไปอยู่กับญาติ เ้าแก่ที่ทำการเช่า ทำอยู่ได้สักพักเตี่ยรู้สึกไม่ชอบ เตี่ยรู้สึกว่าเตี่ยชอบทำอาหารมากกว่า แต่ยังไม่ สะสมทุนได้ไม่มากพอ เตี่ยได้เล็งตึกแถวที่ถนนแพรงภูธรไว้ห้องหนึ่งซึ่งเตี่ยรู้สึกชอบมาก จึงได้ไป จับจองขอเช่าอยู่อาศัยจากทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในระหว่างที่ได้อยู่ร้านทำการเช่าไม่มี ใครรู้ว่าเตี่ยได้ชอบพอกับเ้าแก่ ซึ่งเป็นลูกสาวเ้าแก่ ดังนั้นจึงทำให้เตี่ยมานะ พยายามสร้างตัว

ค้าขายก๊วยเตี๋ยว (เนื้อวัว) จนมีชื่อเสียงในรสชาติความอร่อยพอสมควร เตี๋ยวรวบรวมเงินได้มากพอ จึงรวบรวมความกล้าไปสู้ขอลูกสาวเก่าแก่ทำรองเท้า ถ้าแก่มองดูว่าเตี๋ยวเป็นคนขยันขันแข็งกล้าเสี่ยงเชิงการค้า มีความเฉลียวฉลาด อีกทั้งยังมีฝีมือดีในเรื่องอาหารการกินก็พอใจ แต่ก็ถามไถ่ลูกสาวว่าชอบหรือไม่ ลูกสาวเก่าแก่ เจาหยุ่น ไม่ปฏิเสธเพราะก็มีความชอบกลิ่นเสียงอยู่บ้าง จึงตกลงแต่งงานกัน เป็นการแต่งงานแบบจีนเลยที่เดียวคือ มีพิธีไหว้ที่กง (ฟ้าดิน) พิธีคารวะน้ำชาให้พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ เป็นไปตามขั้นตอนต่างๆ ก่อนข้างครบถ้วน มีการรับประทานอาหารร่วมกัน

พอแต่งงานแล้วร้านก๊วยเตี๋ยวเตี๋ยวกับอาม่า ยิ่งขายดีขึ้นอย่างมาก เตี๋ยวกับอาม่าช่วยกันขายโดยมีน้องสาวอาม่า มาช่วยขายบ้างบางครั้งเพราะบ้านอยู่ไม่ไกลกันนัก และอาม่าก็ตั้งท้องลูกคนแรกคลอดออกมาเป็นผู้ชาย เตี๋ยวกับอาม่า รวมทั้งญาติพี่น้องทุกคนดีใจมาก เพราะตามธรรมเนียมของครอบครัวจีนถ้ามีลูกคนแรกเป็นผู้ชายก็จะเป็นการดีเพราะจะได้เป็นผู้สืบสกุลต่อไป ต่อมาเมื่ออาม่าตั้งท้องอีกและคลอดลูกมาเป็นฝาแฝดชาย ซึ่งแฝดคนน้องก็คือ คุณพสุเจต นั่นเอง พอมีอีกคนก็เป็นผู้ชายอีก เตี๋ยวกับอาม่าจึงมีลูกเป็นผู้ชายทั้งหมด ๔ คน ต่อมาเตี๋ยวกับอาม่าปรึกษากันว่าอยากได้ลูกผู้หญิงมาเลี้ยง เพราะไม่สามารถมีเองได้ ถ้าตั้งท้องเองก็เกรงว่าจะเป็นชายอีก รวมทั้งระยะหลังอาม่าสุขภาพไม่ดี เนื่องจากคลอดบุตรถี่ และร่างกายไม่ได้รับการพักผ่อนอย่างเต็มที่

เตี๋ยวกับอาม่า ช่วยกันค้าขาย และเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองอย่างขยันขันแข็ง ลูกชายทุกคนเตี๋ยวจะให้เรียนหนังสือที่โรงเรียนจีน ซึ่งในสมัยนั้นแถวคลองคูเมืองเดิมสามแพร่งมีโรงเรียนจีนที่มีชื่อเสียงอยู่สองโรงเรียน คือ โรงเรียนหมิงกวง กับ โรงเรียนเลิศปัญญา แต่เตี๋ยวให้ลูกชายทั้ง ๔ เรียนที่โรงเรียนหมิงกวง ในบ้านมีการพูดภาษาจีนกับลูกอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งทางการสั่งปิดโรงเรียนด้วยนโยบายควบคุมโรงเรียนจีน จึงได้มาเรียนที่โรงเรียนไพศาลศิลป์ โดยทุกคนจบชั้นสูงสุดของโรงเรียน คือ ม.ศ ๓ เตี๋ยวจะสอนให้ลูกชายทั้ง ๔ รักกัน ให้ลูกๆ ทั้ง ๔ ได้มีส่วนร่วมในงานบ้านและการค้าขาย เตี๋ยวจะไม่ค่อยตีลูก แต่จะสอนลูกอย่างมีเหตุผล นอกจากคนไหนดื้อมากๆ ไม่ยอมรับฟังเหตุผลเตี๋ยวถึงตีสักครั้งหนึ่ง ส่วนอาม่าก็เช่นเดียวกับเตี๋ยว คือจะอบรมสอนลูกให้ช่วยกันทำมาหากิน แบ่งหน้าที่งานรับผิดชอบกันไป ช่วยงานเท่าที่ลูกๆ จะพอทำได้ไม่ดูตาย และต้องเรียนหนังสือให้ดีให้เก่งด้วย อาม่าเชื่อเสมอว่าคนที่ได้เรียนหนังสือจะมีชีวิตที่ดีกว่า ตัวอาม่าเป็นลูกสาวในครอบครัวคนจีนที่ไม่เห็นด้วยที่ลูกสาวจะได้เรียนมาก เพราะอีกหน่อยก็ต้องแต่งงานมีครอบครัว อาม่าจึงได้เรียนรู้ภาษาจีนกับครูที่มาสอนที่บ้าน และพูดภาษาจีนกับพ่อแม่ของอาม่า สำหรับคำสั่งสอนที่อาม่าจะได้รับการอบรมอยู่เสมอ คือ “ต้องขยัน” หน้าที่งานบ้านการค้าขายทุกอย่างเป็นเงินเป็นทองได้ อย่าคิดว่าครอบครัวมีแล้วรวยแล้ว ต้องหามาเพิ่มเติมอยู่เสมอ ต้องคอยดูว่าช่วยงานการปฏิบัติตามประเพณีต่างๆ ต้องทำให้ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้คุณพสุเจตเล่าว่าอาม่าจะรู้ธรรมเนียมการปฏิบัติแบบจีนอย่างดีและสม่ำเสมอ อาม่ามีฝีมือหนึ่งหมั่นไถว (ชาลาเปาไม่มี

ใส่) อร่อยมากโดยแบ่งจะนุ่มเนียนรสชาติดี บางทีก็ทำขาย รวมทั้งขนมไข่เต่า (หัวผักกาด) (คล้ายหมั่นโถวแต่รูปแบบแปลกเป็นการผสมของแป้งข้าวเจ้าแป้งมันกับไข่เต่าใส่ถั่วลิสงกึ่งแห้งผสมให้รสชาติมีเค็มเล็กน้อย บางทีก็ใส่เห็ดหอมนำไปหนึ่งในซึ่งเป็นตัวๆ เป็นแผ่นหรือใส่ด้วยพิมพ์ก็ได้ เวลารับประทานจะหั่นเป็นชิ้นๆ แล้วนำไปทอดรสชาติอร่อยมาก) ปัจจุบันไม่ค่อยมีคนทำขาย จะมีขายก็แถวเยาวราช

วันหนึ่งถ้าแก่ที่อยู่ อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา ที่เคยมีบุญคุณต่อเตี้ยของคุณพสุเจต ได้มาทำธุระที่กรุงเทพฯ ได้มาเยี่ยมเยียนเตี้ยที่บ้านทั้งสองดีใจมากที่ได้เจอกันเพราะต่างก็มีภาระการค้าขายหาโอกาสพบปะจะเจอกันค่อนข้างยาก ถ้าแก่มีความปลาบปลื้มใจกับครอบครัวของเตี้ยที่มีความสุข มีภรรยาที่ดี มีลูกชายที่มีแววเฉลียวฉลาด ขยันขันแข็ง ถึง ๔ คน แต่ถ้าแก่มีความเอ็นดูแฝดพี่คุณพสุเจตค่อนข้างมาก เพราะไม่ค่อยชนเหมือนพี่น้องคนอื่น ชอบช่วยพ่อแม่ขายของ ขณะนั้นแฝดพี่และคุณพสุเจต มีอายุได้ราว ๙-๑๐ ปี ถ้าแก่จึงกล่าวที่เล่นที่จริงกับเตี้ยว่าจะขอแฝดพี่คุณพสุเจตไปเลี้ยงเป็นลูกได้หรือไม่ เพราะถ้าแก่ไม่มีลูก อยากได้เด็กขยัน กตัญญูไปเลี้ยง โดยถ้าแก่ก็ไม่ได้คาดหวังอะไรมาก เพราะลูกทั้งคนใครจะให้กันได้ง่ายๆ แต่เตี้ยให้ โดยต้องถามความสมัครใจของลูกด้วย มีการให้ไปมาหาสู่กันจนเกิดความสนิทสนมคุ้นเคย อย่างไรก็ตามแต่ถ้าแก่จะรักและเอ็นดูเท่านั้น ภรรยาถ้าแก่ ยิ่งรักและเอ็นดูมากกว่า จวบจน (ฝา) ชื่อของแฝดพี่คุณพสุเจตอายุได้ ๒๐ กว่า ถ้าแก่ก็เสียชีวิตก่อนตายได้ฝากให้แฝดพี่ดูแล อาม้าภรรยาถ้าแก่รวมทั้งได้มอบบ้านที่ อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา ให้หากอาม้าถึงแก่กรรม ต่อมาไม่นานอาม้าภรรยาถ้าแก่ก็เสียชีวิตไปอีกคน ทั้งถ้าแก่และอาม้า (ภรรยาถ้าแก่) เตี้ย อาม้า พี่ชายคนโต ซึ่งทำงานขายของหน้าร้านกับร้านเพื่อนเตี้ยที่คลองถม คุณพสุเจตกับน้องชาย น้องสาว โดยเฉพาะแฝดพี่ เป็นธุระจัดงานศพให้ โดยทำพิธีรดน้ำศพในวันคืนสุดท้าย จากนั้นก็ทำพิธีส่งศพไปฝังที่สุสานสุขาวดีที่จังหวัด สระบุรี

เมื่อเหตุการณ์เป็นไปเช่นนี้ แฝดพี่คุณพสุเจตจึงได้มรดกเป็นบ้านและที่ดิน ที่ อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา โดยปราศจากการคัดค้านของญาติๆ ฝ่ายถ้าแก่และภรรยาเนื่องจากถ้าแก่ได้ทำพินัยกรรมไว้เรียบร้อยแล้ว ส่วนพี่ชายคุณพสุเจตยังไม่อยากอยู่บ้านของถ้าแก่ แต่เตี้ยบอกว่าถ้าแก่ให้แล้วต้องไปอยู่ จากนั้นเตี้ยเห็นว่าพี่ชายคุณพสุเจตถึงเวลาที่จะต้องแต่งงานมีเหย้ามีเรือนด้วยความที่เตี้ยกับอาม้า ชอบไหว้พระ ทำบุญตักบาตร รวมทั้งไหว้เจ้าที่ศาลเจ้า ตอนที่พวกลูกๆ ยังเด็กอยู่ก็จะพาไปวัดอยู่เสมอ ทั้งวัดไทย วัดจีนศาลเจ้าพ่อเสือ มีการรับรู้มาก่อนแต่งงาน ควรจะต้องบวชก่อน จึงจัดงานบวชลูกชายทั้ง ๔ คน พร้อมกับที่วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ๑ พรรษา (๓ เดือน) มีการใช้ชื่อเล่นเป็นจีนและตั้งชื่อไทย ดังนี้ ลูกชายคนโต ชื่อคอง พระตั้งชื่อเป็น พิเศษฐ์ ลูกชายฝาแฝด คือ แฝดพี่ ชื่อฝา พระตั้งชื่อเป็น พสุธา แฝดน้อง คือ คุณพสุเจต ชื่อ ผืน พระตั้งชื่อเป็น พสุเจต ลูกชายคนสุดท้อง พระตั้งชื่อเป็น แก้วไทย ส่วนน้องสาวที่เตี้ยขอมาเลี้ยงเป็นลูกบุญ

ธรรม ชื่อ เพียงตา ปัจจุบันแต่งงานไปอยู่กับสามีตรงแถวๆ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ส่วนเดียวกับอาม่า ไม่อยากเปลี่ยนชื่อเป็นชื่อไทย บอกว่าใช้ชื่อจีนดีแล้ว เพราะอากง อาม่า เป็นคนตั้งให้ อีกอย่างอายุจนป็นนี้แล้วไม่รู้ว่าจะเปลี่ยนชื่อไปทำไม แต่ก็ได้เปลี่ยนนามสกุล จากเดิม “แซ่แห้ว” มาเป็น “กาญจนารกุล”

เดียวกับอาม่า มองเห็นว่าตั้งแต่เด็กลูกชายทั้ง ๔ คน มีลูกฝาแฝดที่เอาใจใส่วิชาการค้าขายมากที่สุด แม้ว่าอาม่าและเตี้ย จะฝึกลูกทุกคนก็ตาม เตี้ยเห็นว่า พสุธาแฝดพี่ มีบ้าน มีการค้าขาย กว้างเตี้ย เพราะมีอุปกรณ์ครบครันมาจากถ้ำแก่ เตี้ยจึงมอบที่อยู่ปัจจุบันให้ พสุเจต เพื่อให้สืบทอดการค้าขายกว้างเตี้ยต่อไป ส่วนพี่ชายคนโตหลังจากแต่งงานก็อยากจะแยกครอบครัวไปอยู่เป็นส่วนตัว เตี้ยจึงมอบเงินให้จำนวนหนึ่งผสมกับเงินเก็บของพี่ชายเอง แซ่ตึก แถวบางลำพู ชายเสื้อผ้า และของจุกจิก ตามอาชีพของภรรยาแต่เดิม และน้องชายคนสุดท้องชอบการถ่ายรูปมาก ได้เรียนมาเกี่ยวกับการถ่ายรูปด้วย ได้เรียนที่เพาะช่าง อันถือว่าเป็นวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในด้านศิลปะแขนงต่างๆ มากในสมัยนั้น ในสมัยนั้นก็ยังมีชื่อเสียงอยู่ แก้วไทย ขอบไปมาหาสู่กับพสุธาพี่ชาย และมีการปรึกษากันว่า ถ้ามาเปิดร้านถ่ายรูปที่นี้จะดีไหม พสุธา เห็นด้วยเพราะรักน้องอยากให้มาอยู่ใกล้ๆ กัน อีกทั้งทำเลก็ดีอยู่ใกล้กับวัดหลวงพ่อโสธร (วัดโสธรวรารามวรวิหาร) สมัยนั้นยังไม่ค่อยมีร้านถ่ายรูปเปิดมากนัก หลังจากแต่งงานก็ได้ย้ายไปอยู่ที่ จ.ฉะเชิงเทรา เป็นการแซ่ตึกแถว จากเงินที่เตี้ยได้มอบให้ เงินจากแก้วไทยเก็บไว้บ้าง และขอยืมเงินจากพี่ชายทั้งสามคนโดยถ้ามีจะใช้คืนให้ แต่พี่ชายทั้งสามถูกอบรมเลี้ยงดูมาจากเดียวกับอาม่าว่าให้รักกัน และต้องช่วยเหลือกันในยามทุกข์ (มีทุกข์ร่วมด้าน มีสุขร่วมเสพ) พี่ชายจึงบอกว่าเงินนั้นให้เลยไม่ต้องคืน แก้วไทย ซาบซึ่งในน้ำใจของพี่ชายทั้งสามเป็นอย่างมาก

หลังจากเดียวกับอาม่า เสียชีวิตแล้ว ลูกๆ ทั้ง ๔ คนก็จัดงานศพให้ มีพิธีรดน้ำศพและนำไปฝังที่ข่วงจ๋วยสุสาน สุขาวดี จังหวัดสระบุรี เมื่อถึงวันเซ็งเม้ง ลูกทุกคนจะพร้อมใจกันไปเคารพเช่นไหว้เดียวกับอาม่า อย่างยึดมั่นกตัญญูในธรรมเนียมของจีน ในวันเซ็งเม้งลูกๆ ทั้ง ๔ พี่น้อง จะมีโอกาสอันดีที่จะมาพบเจอกันประสานสามัคคีระหว่างพี่น้อง สะใภ้ ลูกๆ หลานๆ ส่วนอีกวันก็คือ วันตรุษจีน นอกจากนั้นในวันเสาวรจีนก็จะทำพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษ คือเดียวกับอาม่า ที่บ้านของแต่ละครอบครัวตนเอง

การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในปัจจุบัน

คุณพสุเจตนั้น ในขณะนั้นมีอายุ ๕๕ ปี ส่วนภรรยา คือ คุณลักษณะอายุ ๔๗ ปี ทั้งสองภาษาและเหมือนกัน ทั้งสองไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน นามสกุลเดิมของภรรยา คุณพสุเจต คือ จันท์กระจ่างแจ้

ในทุกวันคุณพสุเจต กับภรรยา จะช่วยกันค้าขาย ขยันทำมาหากิน ตอนที่ ๔ ของทุกวัน ยกเว้นวันเสาร์-อาทิตย์ จะมีคนส่งเนื้อวัว ภรรยาคุณพสุเจต ต้องรีบตื่นมาทำเนื้อ พอดี ๕ คุณพสุเจต จึงตื่นมาช่วยจัดทำเตรียมการค้าขาย จากนั้นประมาณตี ๕ ครึ่ง ก็จะทยอยเรียกลูกๆ ตื่น เพื่อเตรียมตัวไปโรงเรียน ลูกๆ คนพสุเจตมีทั้งหมด ๔ คน โดย ๒ คนแรก เป็นหญิง ๒ คนหลัง เป็นชาย เรียงลำดับดังนี้

ลูกสาวคนโต ชื่อเล่น (ส้ม) ชื่อจริง น.ส. ทวีศรี กาญจนารกุล อายุ ๑๘ ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสตรีวิทยา กำลังเตรียมตัวจะสอบเอนทรานซ์เร็วๆ นี้

ลูกสาวคนที่ ๒ ชื่อเล่น (เงาะ) ชื่อจริง น.ส. ศรีสกุล กาญจนารกุล อายุ ๑๖ ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนสตรีวิทยา ที่เดียวกันกับพี่สาว เวลาไปโรงเรียนทั้งส้มและเงาะสองพี่น้องจึงไปพร้อมกัน กลับบ้านพร้อมกัน นอกจากวันไหนถ้าใครมีกิจกรรมพิเศษก็จะต่างคนต่างกลับ แต่คุณพสุเจต จะสอนให้ลูกรักกัน รู้จักคอยกัน ควรกลับบ้านด้วยกัน ป้ามาจะได้หายห่วง

ลูกชายคนที่ ๓ ชื่อเล่น (กล้วย) ชื่อจริง ด.ช. ทวีเกียรติ กาญจนารกุล อายุ ๑๔ ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียน ราชบพิธ กล้วยเป็นเด็กที่สภาพเรียบร้อย และขยัน ในช่วงปิดเทอมกล้วยจะชอบช่วยป้ามากเป็นพิเศษ โดยที่ป้าไม่ต้องใช้ กล้วยจะรู้หน้าที่ และเอาใจใส่เรื่อง การค้าขาย ของครอบครัวอย่างดีบางครั้งป้าอนุญาตให้ไปเล่นกับเพื่อนๆ แถวบ้าน กล้วยก็จะไปบ้าง แต่ชอบอยู่บ้านช่วยป้า ม้า ค้าขาย แล้วก็อ่านหนังสือ พวกนิยายวิทยาศาสตร์ ควบคู่กับอ่านหนังสือเรียนด้วย เพราะกล้วยชอบเรียนแข่งกับเพื่อน กล้วยเป็นเด็กเรียนเก่งได้เกรดเฉลี่ย ๓ ขึ้นไปตลอด

ลูกชายคนเล็ก ชื่อเล่น (ไข่) ชื่อจริง เสียดศิริ กาญจนารกุล อายุ ๑๑ ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมปีที่ ๖ โรงเรียนวัดปริณายก ไข่ เป็นเด็กฉลาด คิดเลขเก่งมาก แม่ไข่เล่าให้ฟังว่าตอนที่ท้องไข่ได้คลอดก่อนกำหนด ๗ เดือนก็คลอด ตัวเด็กมากต้องเข้าตู้อบ แต่พอโตสักหน่อยกลับเป็นเด็กแข็งแรง ฉลาด คิดเลขเก่งไปได้ คุณพสุเจต เล่าว่า ชื่อจริงของไข่ เสียดศิริ ได้นำไปให้พระที่วัดราชบพิธตั้งให้ แปลว่า ผู้ไกล่กับดาบ , ผู้มีปัญญาเฉียบคม, ผู้เฉียดความตาย อันเป็นความหมายที่หลากหลายของชื่อ ยังไม่เคยซ้ำกับผู้ใด ไข่ เรียนวิชาคณิตศาสตร์เก่งเป็นพิเศษ ครูที่โรงเรียนได้คัดเลือกไข่ให้ไปแข่งขันตอบปัญหาคณิตศาสตร์อยู่เสมอ ส่วนใหญ่จะได้รางวัลเกือบทุกครั้ง คุณพสุเจตผู้เป็นพ่อจะปลื้มมาก จะสนับสนุนลูกอย่างเต็มที่โดยจะไม่ให้ลูกเครียดเกินไป แต่ไข่เป็นเด็กร่าเริง คุยเก่ง ช่างซัก ช่างถาม บางทีคุยกับป้าจนป้าหลับก็มี

การอบรมเลี้ยงดูบุตรภายในครอบครัว คุณพสุเจต และภรรยา จะให้การอบรมสั่งสอนลูกๆ อย่างมีเหตุผล และมีการปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่ลูกอยู่เสมอ โดยภรรยาคุณพสุเจตกล่าวว่า “ตัวอย่างที่ดี ดีกว่าคำสอน” ดังนั้นเธอจึงทำตัวอย่างให้ลูกเห็นพร้อมทั้งสอนลูกๆ ทั้งลูกหญิงลูก

ชายว่า “อย่าเถียงกันในการทำงาน” เธอจะสอนให้ลูกๆ ช่วยเหลือกันในการทำงานบ้าน แม้ว่าอาจจะเหนื่อยที่หลักในส่วนของใครก็ตามแต่ถ้าเกิดเหตุสุดวิสัยที่พี่หรือน้องไม่ว่าง ลูกก็ต้องมีน้ำใจในการทำงานแทนกันไม่ดูตายไร้หัวใจเพราะเราเป็นพี่น้องกัน พี่ก็ต้องเสียสละให้น้องบ้างตามควร น้อง ก็ต้องให้ความเคารพพี่ คราวใดที่เห็นว่าลูกสาวว่างอยู่ หรือในช่วงเวลาทำอาหารกับข้าวก็จะให้ลูกดูวิธีทำ ซึ่งบางทีลูกชายก็ขอด้วย ที่บ้านจะเห็นความสำคัญของชาย - หญิง เท่าเทียมกัน แต่ในเรื่องบางอย่าง เช่น งานบ้าน การซักผ้า ริดผ้า ล้างชาม ทำอาหารผู้หญิงจะได้รับการปลุกฝังอบรมสั่งสอนให้ถือเป็นหน้าที่ แม้ว่าผู้ชายคือ กล้วย ลูกชายคนที่ ๓ สามารถทำอาหารได้ ตอนปิดเทอม กล้วยและไข่จะมีบทบาทสูงในการช่วยเหลือพ่อแม่ในการค้าขาย โดยกล้วยจะมีหน้าที่หุงข้าวด้วยหม้อหุงข้าวไฟฟ้าขนาดใหญ่ ได้ข้าวสวยที่พอดีๆ สำหรับขาย คุณพสุเจต กล่าวว่า การหุงข้าวด้วยหม้อหุงข้าวไฟฟ้านั้นอาจดูง่ายแต่จริงๆ ไม่ง่ายอย่างที่คิดเลย ต้องกะให้พอดี และต้องดูข้าวด้วย ข้าวบางยี่ห้อไม่ขึ้นหม้อ กล้วย เป็นเด็กช่างสังเกตชอบถามกลเม็ดเคล็ดลับ ในวิธีการทำอาหารป้าและม่าเสมอ ส่วนน้องไข่ น้องเล็กผู้คิดเลขไวมาก จึงได้รับมอบหมายให้เป็นคนเก็บเงินลูกค้า ลูกค้าบางคนเอ็นดูก็จะให้ที่ปน้องไข่ ไว้ทานขนม กล้วย ส้ม เงาะ จะเป็นคนเสิร์ฟ และช่วยงานฉีกปลาภายในบ้าน เช่น ล้างจาน-ชาม หั่นผักชีต้นหอม ทำพริกใส่ถุง ฯลฯ เป็นการช่วยกันทำงานภายในครอบครัว ไม่มีลูกจ้าง และส่วนใหญ่แทบทุกร้านที่ขายอาหารก็จะทำกันเอง ซึ่งเป็นการฝึกลูกๆ ไปในตัว ในการค้าขาย ความขยัน อดทน ลูกๆ จะมีความคล่องแคล่วในเรื่องการงาน อาชีพค้าขายไปโดยธรรมชาติ ในช่วงเย็นที่เก็บร้านเรียบร้อยแล้ว คุณพสุเจต ก็จะนอนพักผ่อน ภรรยาที่ล้างถ้วยชาม บางทีลูกสาวคนที่ชื่อ ส้ม ก็ช่วยล้าง หรือไม่เงาะลูกสาวคนกลางก็มาช่วยเหมือนกัน เพื่อว่าจะได้เสร็จเร็วๆ ม่าม่าไม่เห็นเหนื่อยเกินไป จนได้ดูหนังดูละครพักผ่อนนียบนอน เพื่อเตรียมขายในรุ่งเช้า

ภายในครอบครัวคุณพสุเจต ภรรยาและลูกๆ ไม่ได้พูดภาษาจีนกัน จะใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกันในครอบครัว จะมีคุณพสุเจตเท่านั้นที่จะใช้ภาษาจีนบ้างในการพูดคุยกับเพื่อนฝูงหรือผู้อาวุโสกว่า หรือลูกค้าที่มารับประทานถ้วยเดียวลูกขึ้นเนื้อวัวเกือบลิ้มบอกไปว่า ร้านถ้วยเดียวลูกขึ้นเนื้อวัว ของคุณพสุเจต ได้เครื่องหมากการคำของเซลล์ชวนชิม โดย ม.ร.ว. ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ จึงตั้งชื่อร้านว่า “ร้านเซลล์ชวนชิม” ในทุกวันก่อนจะขายของภรรยาคุณพสุเจต จะจัดน้ำชา ๕ ถ้วย บางทีก็มีผลไม้ คือ ส้ม ๔ ผล หรือ พักเขียว พักทองลูกเล็กๆ สับปะรดลูกเล็กๆ บางทีก็ไม่มี พร้อมทั้งจุดธูปไหว้ที่กง หน้าบ้าน ปักธูปที่ข้างประตู ข้างละ ๑ ดอก ในการทำเช่นนี้ลูกชายทั้งสองคนเคยถามว่า ม่าม่า ทำไมต้องทำอย่างนี้ด้วย สักพักม่าม่า ยังไม่ทันตอบน้องกล้วย ลูกชายคนกลางจะตอบน้องชายแทนแม่ว่า “สงสัยเพื่อให้เฮงๆ มั่ง” น้องชายถามว่า “เฮงๆ ยังไง” พี่จะตอบว่า “ก็จะได้ขายดี มีคนมาอุดหนุนเยอะๆ ใจ” น้องชายบอกว่า “จะได้รวยๆ มีเงินเยอะๆ สบายใจมั๊ย” พี่ชายตอบว่า “ถูกต้อง” แต่แม่ก็จะเสริมว่า ที่แม่จุดธูปไหว้เจ้านั้นเป็นธรรมเนียมเงินเพื่อให้ฟ้าดินให้

กำลังใจ และตัวเราก็มีกำลังใจทำมาค้าขาย แต่ลูกๆ ต้องไม่ลืมว่าสิ่งสำคัญที่สุดของความรวย คือ ความขยัน ความพยายาม ความอดทน และควมมีพรสวรรค์ คือ ฝีมือในอาชีพที่เรามี เราทำอยู่ ถ้าทุกอย่างประกอบกันแล้วก็จะเป็นการดีอย่างมาก อ้อแล้วต้องกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษด้วย嘛กับป้าจึงต้องทำพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษในวันสำคัญต่างๆ ที่นอกจากจะเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีจีนแล้วยังทำให้พวกเราลูกหลานมีความสุขสบายใจ เจริญรุ่งเรือง ในการค้าขาย หน้าที่การงาน ลูกหลานเรียนหนังสือเก่งๆ เป็นเด็กดีเหมือนกับน้องกล้วยกับน้องไข่ม้วน เด็กชายทั้งสองยิ้มอย่างชอบใจ กล้วย กล่าวว่าย่างนี้กล้วยก็ต้องสานต่อเจตนารมณ์ซะแล้ว ไข่ม้วนด้วย

ด้วยเหตุนี้ลูกๆ ค่อนข้างเข้าใจในการปฏิบัติพิธีกรรมประเพณีต่างๆ ของจีน ปิดเทอมกล้วยจึงมีหน้าที่จัดน้ำชา ๕ ถ้วย ให้เจ้าที่ (สี่จูเอี้ยกง) ทุกวัน ส่วนน้องไข่ม้วนจะจุดธูปไหว้ฟ้าดิน (ทิงกง) หน้าบ้าน ซึ่งกว่าน้องไข่ม้วนจะปักธูปได้จะอธิษฐานนานมาก บางครั้งป้าจะย่องไปแอบฟังว่าน้องไข่ม้วนอธิษฐานอะไร แต่น้องไข่ม้วนรู้ตัวเสียก่อนและวิ่งหลบหายไปแล้วด้วยความเขิน ลูกๆ ทั้ง ๔ คน เคยบอกกับคุณพู่เจต และภรรยาว่า พวกเขาชอบไปเซ่งเม้งมากเลย เพราะว่าสนุกได้ไปพบเจอกับลูกพี่ลูกน้องได้เล่นกัน ได้นั่งรถเที่ยวไกลๆ เพราะส่วนใหญ่ได้ไปก็เพียงห้างสรรพสินค้าใกล้ๆ บ้าน ดูหนังโรงใกล้ๆ บ้านเท่านั้น แต่ก็รู้สึกเสียใจที่รู้สึกเป็นคนไม่กตัญญูต่ออากง-อาม่า เพราะเห็นเป็นเรื่องสนุกซะแทบทุกเรื่อง แม้แต่การนำสีไปเขียนป้ายชื่ออากง-อาม่า ก็จะแย่งกันเขียน ลูกๆ ทุกคนรวมทั้งคุณพู่เจตและภรรยา ชอบทานขนมเซ่งเม้งมากเป็นพิเศษ เพราะ ๑ ปี จะได้รับประทาน ๑ หนเท่านั้น ขนมนี้ชื่อว่า “ขนมจู้ซังเปี้ย” หรือขนมเปี้ยไส้ต้นหอม ซึ่งมีทั้งแบบนิ่มและแบบกรอบๆ คล้ายขนมคุกกี้อร่อยมาก คุณพู่เจต และลูกๆ ทั้ง ๔ คนลงความเห็นว่างานจู้ซังเปี้ยของร้าน “แต๋ยี่นเส็ง” ที่อยู่แถวเยาวราชจะทำอร่อยมากที่สุดเท่าที่รับประทานมา ซึ่งเป็นความเห็นที่ตรงกับผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยชอบรับประทานอาหารขนมเซ่งเม้งชนิดนี้มาก บางครั้งถ้าไม่มีหน้าเทศกาลก็อยากรับประทานแต่ไม่มีทำขาย และคุณพู่ก็ไม่ให้ซื้อรับประทานบอกว่าไม่ควร คุณพู่เจต กล่าวว่า คงจะถือว่าเป็นขนมไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยน้องกล้วยได้ให้ความเห็นว่ “ไม่เห็นเกี่ยวกันเลยเป็นแค่ขนมกินก็อร่อยดี ไม่น่าจะต้องถืออะไรมากมายถือไปก็หนักเปล่าๆ” คุณพู่เจต จึงต้องยกมือขึ้นปราบน้องกล้วยที่เป็นนักวิเคราะห์ดีนัก แต่ผู้วิจัยมีความเห็นด้วยกับน้องกล้วย แต่ถ้าคิดอีกแง่หนึ่งก็ดีเหมือนกันที่ใน ๑ ปี จะได้รับประทานขนมชนิดนี้ครั้งหนึ่งทำให้ออยากรับประทานมากๆ และพอได้รับประทานก็อร่อยดี ขนมอย่างอื่นก็สามารถหารับประทานได้อย่างเสมอๆ อยู่แล้ว ส่วนพิธีกรรมในการไปไหว้เซ่งเม้งก็ต้องมีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง (กิมจั้ว จั้งจั้ว) ต้องพับกระดาษเป็นรูปทองคำสมัยโบราณ ในการพับกระดาษนี้น้องส้ม ลูกสาวคนโตของคุณพู่เจตมีฝีมือมากเป็นพิเศษ คือ พับได้สวยงามกว่าใครๆ และพับเร็วมาก เนื่องจากมีอำมาอยู่แถวๆ บ้านตอนน้องส้มเล็กๆ จะชอบเอาน้องส้มไปเลี้ยง พาไปตลาด สอนพับกระดาษเงินกระดาษทอง พาไปไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าพ่อเสือเป็นประจำ คุณพู่เจตอนุญาตให้ลูกสาวไปอยู่กับอา

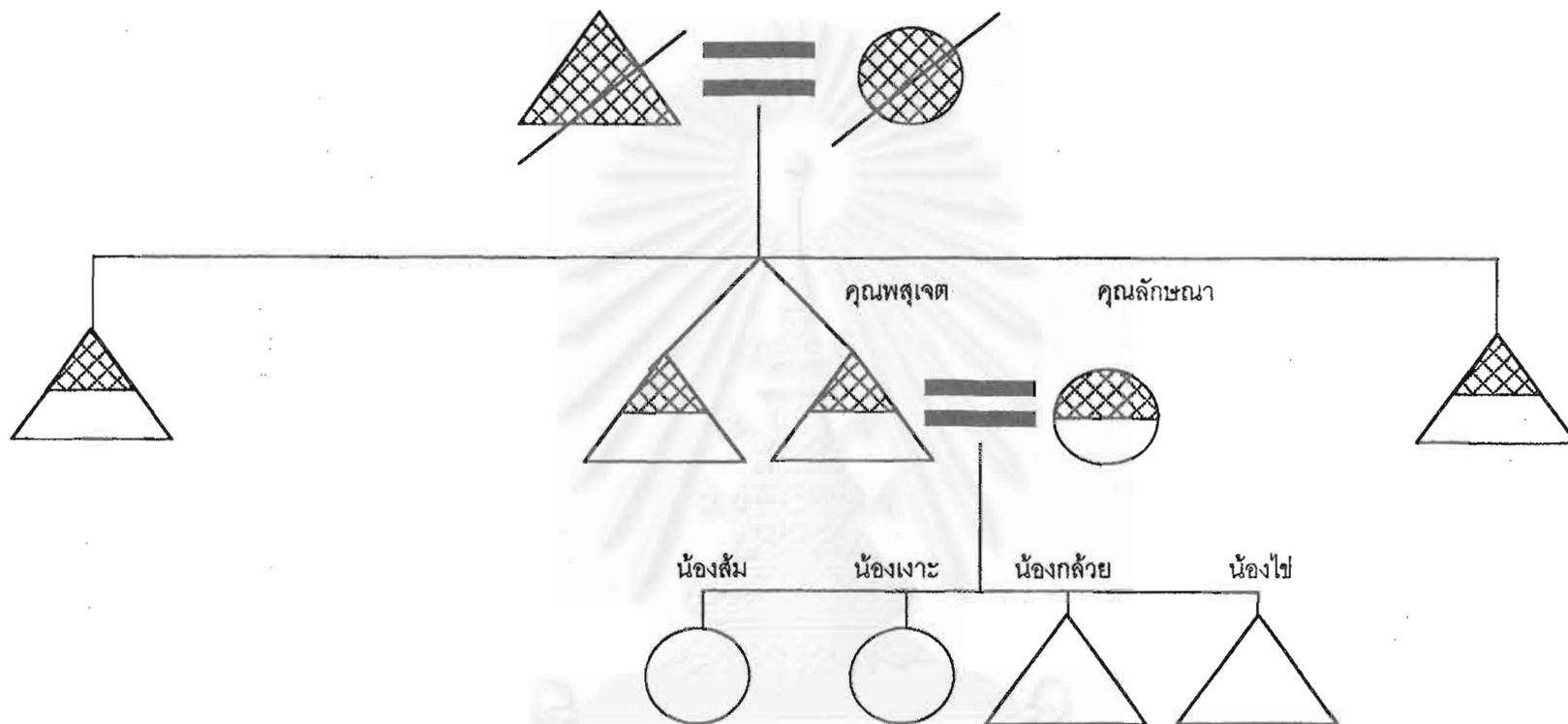
มา เพื่ออาม่าจะได้คลายเหงาเพราะลูกๆ ของอาม่ามีอยู่ ๒ คน ชายหนึ่ง หญิงหนึ่ง พอทำงานแต่งงานก็แยกย้ายกันไป ส่วนลูกชายกับลูกสะใภ้อยู่บ้านเดียวกันแต่ไม่ค่อยเอาใจใส่อาม่าเท่าที่ควร มีลูกคือ หลานอาม่า เป็นชาย แรกๆ อาม่าดีใจมากที่ได้หลานชายไว้สืบวงศ์ตระกูล แต่เนื่องจาก พ่อแม่เลี้ยงลูกชายอย่างตามใจมาก ไม่อบรมสั่งสอน ชอบเถียง ชอบว่าอาม่า ชอบแกล้งด้วย พ่อแม่ก็ไม่ว่า ไม่ดุ ไม่เตือน จนอาม่าระอาไม่ยุ่งด้วย เนื่องจากไม่ชอบลูกสะใภ้ จึงชอบมาคุยที่บ้านคุณพสุเจตและเอ็นดูน้องส้มอย่างมาก บัดนี้อาม่าได้เสียชีวิตไปแล้ว แต่ได้ถ่ายทอดการพักกระดาดเงินกระดาดทองให้เจ้าไว้ให้น้องส้ม น้องส้มมีฝีมือสามารถพักกระดาดทอง (ค้อซี) เป็นรูปสับประรด เป็นรูปหงส์ บางทีก็พักทอง เคยมีคนมาขอซื้อ ขายไปในราคาตัวละ ๑๕๐ บาท น้องส้มบอกว่าถ้าว่างมากๆ ช่วงปิดเทอมจะพับเก็บไว้ขายตอนช่วงเทศกาล ถ้าขายได้มากๆ จะเก็บเงินไว้เป็นทุนการศึกษา แต่ตอนนี้น้องส้มใกล้จะสอบเอนทรานซ์แล้วไม่ค่อยมีเวลา ในใจก็อยากเรียนคณะบัญชีแต่ไม่รู้จะสอบได้รึเปล่า แต่เด็กเก่งๆ ดีๆ อย่างน้องส้มก็ขอให้ได้ ปีนี้มาไม่เคยห้ามปราบน้องส้มในการคบกับเพื่อนต่างเพศแต่ขอให้ลูกๆ ระวังตัวคน และรู้กาลเทศะอะไรควร ไม่ควร อย่ามีแฟนตามแฟชั่นเพื่อนมีฉันก็มี ยังอยู่ในวันเรียนหน้าที่สำคัญก็ต้องตั้งใจเรียนทำให้ดีที่สุด เมื่อถึงเวลาก็ค่อยว่ากัน และคงดูกันที่นิสัยใจคอเป็นสำคัญ ส่วนเงาะลูกสาวคนกลางยังไม่คิดถึงเรื่องมีแฟนเพราะตั้งแต่อยู่ชั้น ม.๑ ก็เรียนที่โรงเรียนสตรีวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียน ผู้หญิงล้วน ดั่งชื่อโรงเรียนตอนอยู่ ม.๑ น้องเงาะบอกว่าอยากเป็นทอม เพราะอยู่ในโรงเรียนแล้วรู้สึกเห็นรุ่นพี่เป็นทอมแล้วเท่ดี ดูเก่งกล้า เพื่อนๆ ชอบ พอต่อมาเริ่มเปลี่ยนความคิด เนื่องจากไปหาไปดูหนัง แล้วไปเห็นทอมไปซื้อแล้วบอกว่า ทุเรศจริงๆ เป็นผู้หญิงไม่ใช่ผู้ชาย ไม่ใช่ อย่างนี้ไม่เดินะลูกอย่าทำ ตอนนี้เงาะอยู่ชั้น ม.๕ สายศิลป์คณิต ถ้าเรียนจบก็อยากทำงานมากกว่า ไม่ค่อยอยากสืบทอดกิจการขายกล้วยเดี่ยว “เงาะบอกว่า หนูไม่ค่อยชอบ แต่เป็นอาชีพของป้าหนูเป็นลูกก็ต้องช่วยป้า” อันเป็นความคิดเห็นเดียวกับ ส้ม พี่สาว ผิดกับ น้องกล้วย และน้องไข่สองคนชอบขายของ บอกว่าจะทำงานด้วย ขายกล้วยเดี่ยวด้วย ดีชะอีกทำสองอย่างได้เงินเยอะดี แล้วจะเปิดสาขาแบบเซเว่น อีเลฟเว่น ซึ่งคุณลักษณะผู้เป็นแม่ของน้องกล้วย ต้องบอกว่า “เวอร์ ไปรีเปลา่ลูก”

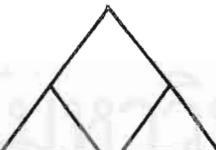
อย่างไรก็ตามครอบครัวของคุณพสุเจต สามารถเลี้ยงมสอนลูก โดยค่อยๆ บอก ค่อยๆ สอนให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นจีน แต่ก็ไม่มีสิ่งที่จะสอนสิ่งดีๆ ที่เป็นธรรมเนียมไทย เช่น การไหว้ การอ่อนน้อมถ่อมตน ประเพณีวันสงกรานต์ที่จะต้องพาลูกๆ ไปสรงน้ำพระพุทธรูปที่ห้องสนามหลวง จะสอนลูกๆ ว่าห้ามสาดน้ำ หรือน้ำอบไทยไปที่องค์พระ ดูไม่งามตา และบาปด้วย ต้องคอยรดน้ำที่องค์พระสอนให้ลูกๆ มีการสวดมนต์ก่อนนอน ให้ลูกสวดคาถาชินบัญชร ซึ่งน้องกล้วยและน้องไข่ท่องได้ วันสงกรานต์ก็มีการเล่นน้ำสงกรานต์กับเพื่อนๆ อย่างสนุกสนาน ในวันลอยกระทงน้องส้มก็จะมีฝีมือในการพักกระทงด้วยใบตอง จะช่วยทำกับน้องเงาะ หรือถ้าว่างก็จะมาทำด้วย ทำได้สวยงามได้กระทงคนละ ๑ กระทง ทั้งครอบครัวก็ ๖ กระทง แล้วนำไปลอยที่

คลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด) ไกลๆ บ้าน ไม่ต้องไปไกล และการที่คุณพสุเจตได้เคยบวชเรียนมา ที่วัดสุทัศน์เทพวราราม เวลาว่างได้ไปมาหาสู่กับสนทนารวมกับเจ้าอาวาส โดยพาลูกชายทั้งสอง ไปด้วย ทำให้ลูกได้รับการกล่อมเกลาจิตใจ จากการได้ฟังเทศน์จากพระ เป็นพุทธศาสนิกชนในวัน สำคัญทางศาสนา ไม่ติดขัดมีงาน ถ้าว่างก็จะไปเวียนเทียนโดยจะพยายามไปอย่างสม่ำเสมอ

ทุกวันนี้ คุณพสุเจต และภรรยา ไม่เคยหนักใจเรื่องลูกๆ เลย อาจมีการทะเลาะเบาะแว้ง กันบ้างตามประสาพี่น้อง แต่ไม่นานก็ดีขึ้น จะสอนลูกๆ ในการคบเพื่อนอย่าคบเพื่อนเกเร ไม่ควร ลองในสิ่งไม่ควร เช่น บุหรี่ เหล้า ฯลฯ คุณพสุเจต เคยให้ลูกชายทั้งสองลองสูบบุหรี่ แต่ปรากฏว่าลูก ชายทั้งสองล้าล้ากวัน หรือเหล้าก็เหมือนกัน ให้ลองแต่ทั้งสองบอกว่าไม่เห็นอร่อยเลย ทำไมคนถึง ชอบสูบหรือชอบดื่มกันนักไม่เข้าใจเลยจริงๆ แม้ตอนนี้คุณพสุเจตกำลังพยายามจะเลิกบุหรี่แต่เลิก ไม่ได้ซะที ก็ยังพยายามสอนลูกว่าบุหรี่ถ้าติดแล้วจะเลิกยากมาก ให้ดูตัวอย่างจากป้า สอนให้ลูกรู้ ใจคน คือ เอาใจเขามาใส่ใจเรา เช่น ในการขายกล้วยเดี่ยว ต้องต้อนรับลูกค้า ยิ้มแย้มแจ่มใส ถ้าลูก ค้ารอนานต้องเข้าไปถามไถ่พูดคุยว่า เดี่ยวใกล้จะถึงคิวแล้ว ใกล้จะได้แล้วครับ เสร็จโต๊ะนั้นโต๊ะนี้ แน่ครับ ไม่ดูถูกดูแคลนลูกค้าไม่ว่ายากดีมีจนต้องบริการทุกระดับประทับใจต้องขยัน ตั้งใจค้าขาย ไม่ท้อแท้ แม้ว่าภาวะปัจจุบัน得有โรคแอนแทรกซ์ (โรคปากเปื่อย เท้าเปื่อย ที่เกิดกับวัว (โค กระบือ) จึงทำให้การค้าขายเขาขายไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งๆ ที่ในใจคุณพสุเจต ทราบอยู่เสมอว่าได้เลือกซื้อเนื้อ วัวที่ดีมาทำขายแล้วก็ตาม แต่สังคมไทยก็เป็นพังกๆ ฮือฮาเป็นพังกๆ เดี่ยวพอข่าวว่า ลูกค้าก็คงมา รับประทานใหม่ เพราะคนที่ชอบรับประทานเนื้อวัวก็ยังมีอยู่มากเหมือนกัน และก็นับว่าเป็นผลดี โดยลูกๆ ได้รู้จักค่าของเงิน บางทีอยากเล่นคอมพิวเตอร์เกมอินเทอร์เน็ต ไกลๆ บ้าน ซึ่งชั่วโมงละ ๔๐ บาท แต่ก็ไม่เล่น น้องกล้วยและน้องไข่จะเอาหนังสือกำลังภายในของป้ามาอ่านแทน เล่นต่อสู้อย่างแบบหนังจีนระหว่างพี่น้องส่วนลูกสาวทั้งสองคนก็มีแต่งตัวบ้างตามวัย บางทีก็ใส่สายเดี่ยวตาม เพื่อนๆ แต่เมื่อถูกป้าม้า ตีตึงมากๆ ก็ไม่ได้ น้องส้มและน้องเงาะ ค่อนข้างประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ทำ ตัวไร้ประโยชน์ ว่างก็อ่านหนังสือ ช่วยงานบ้านของป้าม้า แต่ก็ได้รับอนุญาตให้ไปเที่ยวกับเพื่อนๆ บ้างเหมือนกัน แต่ไม่บ่อยนักในโอกาสพิเศษ ทั้งครอบครัวก็จะไปรับประทานอาหารนอกบ้าน ลูกๆ ก็จะดีใจเพราะเปื้อนมือทำอาหารของม้า แต่ลูกๆ ก็บอกกับม้าว่า ไม่ใช่ฝีมือทำอาหารของม้าจะไม่ อร่อยนะ อร่อยมาก แต่อยากรับประทานอาหารที่คนอื่นทำบ้าง เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ ครอบครัว ของคุณพสุเจต แม้มีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในขั้นปานกลาง แต่ก็มีครอบครัวที่อบอุ่น ใกล้ชิด ลูกๆ เป็นเด็กดี ให้ความเคารพเชื่อฟังบิดา-มารดา และผู้อาวุโส ไม่นอกกลุ่มนอกลู่งให้บิดา-มารดาต้องไม่ สบายใจ ครอบครัวจึงมีความสุขตามอัธยาศัย

๔. ครอบครัว คุณพสุเจต แซ่เห้ว

		=	สัญชาติจีน			=	คนไทยเชื้อสายจีน
		=	สัญชาติไทย		=	ฝาแฝดชาย	

ครอบครัวที่ ๕ (กลุ่มภาษาพูดแคะ) คุณกุลพล-เกษมศรี (แม่คู่)

ประวัติภูมิหลังครอบครัว

ครอบครัวคุณเกษมศรี อายุ ๔๕ ปี บ้านอยู่ที่ ถนนแพ่งภูธร จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๗ มีอาชีพรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า โดยเฉพาะชุดข้าราชการ ก่อนที่จะแต่งงานกับสามี คือ คุณกุลพล คุณเกษมศรี ได้อยู่บ้านที่ถนนแพ่งสรรพศาสตร์ บิดาได้เสียชีวิตตั้งแต่ยังจำความไม่ได้

คุณกุลพล ฟองวัฒนากุล เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่เกิดในเมืองไทย โดยอยู่ถนนแพ่งภูธร ตั้งแต่จำความได้ รู้จักชอบพอกันคุณเกษมศรี เพราะต้องเดินผ่านหน้าบ้านทุกวันเพื่อไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนพลวิทยการพระนคร จบการศึกษาระดับม.ศ.๔ รับราชการอยู่ที่ กรมสรรพากร อาบ๊าก (พ่อ) เป็นคนจีนที่มาจากเมืองจีนที่เมืองก๊กไซ มณฑลกวางตุ้ง มีอาชีพทำรองเท้า ส่วนอาไฟว์ (แม่) ได้แต่งงานกับอาบ๊ากหลังจากที่อพยพมาอยู่เมืองไทยกับญาติที่อยู่ตรอกกำปะนีได้ไม่นาน อาบ๊ากได้รับการช่วยเหลือโดยญาติให้ยืมเงินจำนวนมากพอสมควร เพื่อให้ไปเช่า-เช่าบ้าน ๑ ห้อง เพราะชอบใจที่อาบ๊าก ที่มีชื่อว่า พันซุ่น ทำงานด้วยความขยันขันแข็ง อดทน หนักเอาเบาสู้ มีน้ำใจต่อเครือญาติไม่เห็นแก่เงินมากเกินไป เพราะบางทีรองเท้าขายไม่ได้ไม่มีเงินจ่ายค่าแรงคนงานคนอื่นออกหมด เหลือเพียง พันซุ่น คือ อาบ๊ากที่ไม่ออกยังเต็มใจช่วยทำรองเท้าอย่างเต็มที่ เพราะสำนักในบุญคุณของญาติที่ให้ความช่วยเหลือและให้ที่อยู่อาศัย แต่อย่างไรก็ตามญาติก็ซาบซึ้งในความดีของ พันซุ่นยิ่งนัก เห็นว่าพันซุ่นอยากมีบ้าน มีครอบครัวซะที จึงช่วยเหลือให้ยืมเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อเอาไปซื้อบ้าน และแต่งงานกับ ชิวเค็ง ที่อยู่ในตรอกกำปะนี อาชีพขายฟองเต้าหู้และห่มใช้ย (ผักตากแห้ง) ที่คนจีนกลุ่มภาษาพูดแคะจะนิยมทำเป็นพิเศษ เพราะเป็นวิธีถนอมอาหารที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง

เมื่อ พันซุ่น และ ชิวเค็ง แต่งงานกันแล้ว โดยการจัดพิธีแบบเรียบง่าย แต่เป็นไปตามครรลองครองธรรมของประเพณีแบบจีน และมาอยู่บ้านที่ได้เช่าจากทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พันซุ่น ก็ยังทำรองเท้าอยู่ ส่วน ชิวเค็ง ภรรยาก็เป็นแม่บ้านทำงานบ้าน ทำอาหารให้สามี และรับผ้ามาเย็บ-ปะ-ซุน ที่บ้าน เมื่อตั้งครรรรมีลูกคนแรกเป็นผู้หญิง เกิดเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๓ และอีก ๑ ปี ต่อมาก็มีลูกอีกคน เป็นผู้ชาย คือ คุณ กุลพล อาบ๊าก ไม่ค่อยมีโอกาสได้อบรมเลี้ยงดูลูกทั้งหญิง-ชาย เพราะต้องไปทำงาน ในช่วงนั้นเป็นช่วงที่ร้านรองเท้าใจแถวแพ่งสรรพศาสตร์ แพ่งภูธร แพ่งนราเฟื่องฟูมาก เพราะได้ชื่อว่าเป็นแหล่งตัดรองเท้าหนังฝีมือดี ผู้คนจึงมาตัดรองเท้าแถวนี้อย่างมาก จะไม่มีการจ้างลูกจ้างเหมือนในปัจจุบัน แต่จะชักชวนเครือญาติ เพื่อนฝูงคนสนิท ที่รู้จักในฝีมือการทำรองเท้าให้มาอยู่ทำด้วยกัน เหมือนเช่นที่อาบ๊ากเคยทำมา คุณกุลพลได้เล่าว่า สมัยเด็ก ๆ จะเห็นอาบ๊ากตื่นนอนเช้ามาก แล้วออกไปเดินแกว่งแขน หรือไม่ก็ชักชวนเพื่อนไปออกกำลังกายไทเก๊ก เพื่อจะได้ให้ร่างกายแข็งแรง และสร้างกำลังให้กับแขน เพราะต้องนั่งตอกรองเท้าเกือบทุกวัน บางทีก็จะพาลูกชาย คือ คุณกุลพลไปด้วย ส่วนลูกสาวให้อยู่บ้านช่วยอาไฟว์ทำงาน พี่น้องสองคน

อายุไล่เรียงกัน มีการทะเลาะกันบ่อยครั้ง วันหนึ่งอาบ๊ักเห็นลูกหญิง-ชายทะเลากันก็เรียกมา ตักเตือนอบรมสั่งสอนว่า ถ้าพ่อแม่ (อาบ๊ัก-อาไฟว์) ตายแล้วยังจะทำอย่างไร ลูกทั้งสองว่าไม่มีใครอยู่ค้ำฟ้า ถึงเวลาที่ต้องตาย จะเร็วหรือช้าเท่านั้น สอนให้ลูกชาย คือ คุณกุลพล ต้องตั้งใจเรียน เขียน อ่าน ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน โดยภาษาจีน อาบ๊ักจะสอนลูกด้วยตนเอง เมื่อมีเวลาว่าง และจะให้ลูกทั้งสองคัดตัวภาษาจีนเกือบทุกวัน การพูดคุยกันในครอบครัวจะพูดทั้งสองภาษาแต่เน้นภาษาจีนมากกว่า สอนให้รู้จักกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ สอนให้ประหยัดเก็บไว้ใช้ยามจำเป็น อย่าท้อแท้ เมื่อมีอุปสรรค อาบ๊ัก จะรักลูกทั้งสองคนเท่า ๆ กัน ไม่ได้รักลูกชายมากกว่าเหมือนที่คนจีนส่วนใหญ่เป็น แต่อาไฟว์ จะรักและตามใจลูกชาย คือ คุณกุลพลมากกว่า โดยชอบแอบให้เงินพิเศษบ่อย ๆ เมื่อลูกขอ

ในด้านการศึกษาของลูก อาบ๊ักกับอาไฟว์จะให้ความสำคัญมาก ลูกสาวจะไม่ค่อยมีปัญหาในการเรียนเท่าไร แต่ลูกชาย คือ คุณกุลพล ชอบไปเที่ยวกับเพื่อนถ้าอาไฟว์ ทราบจะทำโทษลูกอย่างไมโหมมาก ด้วยความรักและหวังในตัวลูกชายมาก แต่ถึงอย่างไรก็ตามความมานะอุตสาหะของอาบ๊ัก และอาไฟว์ ก็เป็นผล เมื่อลูกชายเรียนจบ ม.ศ.๘ ได้เข้าทำงานธนาคารกรุงเทพฯ สาขาถนนตะนาว ส่วนลูกสาว เรียนจบประกาศนียบัตรวิชาชีพ (บัญชี)

ชีวิตประจำวันของอาบ๊ัก และอาไฟว์ จะค่อนข้างเคร่งครัดปฏิบัติสืบทอดตามประเพณีจีนอย่างครบถ้วนเกี่ยวกับเทศกาลต่าง ๆ ในรอบปี ภายในบ้านจะมีการตั้งเจ้าที่ (ตั้งจูเอี้ยกง) มีโต๊ะนั่งประจำที่ของอาบ๊ักสำหรับเอกเขนกเจี้ยเต้ (น้ำชา) ซึ่งจะมีบ้านชา และกาเล็ก ๆ สำหรับต้มน้ำเพื่อใส่ในบ้านชา มีขนมถั่วตัด ขนมโก๋ ขนมฟักเชื่อม (ตั้งกวยแฉะ) ไว้รับประทานเล่นยามจิบน้ำชา บางทีก็มีเพื่อนเก่าแก่ของอาบ๊ักมาคุยด้วยเชิญชวนกันคุยเรื่องความหลังเก่า ๆ นับเป็นความสุขอย่างหนึ่งในชีวิตบั้นปลายของอาบ๊ัก ที่แม่เรี่ยวแรงถดถอยลงไม่ต้องไปนั่งตอกรองเท้าเหมือนสมัยหนุ่มๆ แต่ฝีมือยังดี ความชำนาญยังมี จึงได้เอานั่งสำหรับทำรองเท้ามาวาดแบบ สามารถวาดได้ชำนาญมาก ทำเร็วมาก วันหนึ่งจะวาดแบบรองเท้าได้หลายสิบผืน

เมื่อจัดงานแต่งงานระหว่างลูกสาวคุณกุลพล กับ คุณเกษมศรี ที่ไม่ได้จับคู่กันแบบคลุมถุงชน หรือมีปวงนั้ง (แม่สื่อ) มาให้ดูตัว แต่เป็นการชอบพอกันเอง ที่อาบ๊ักและอาไฟว์ไม่ได้กีดกันอะไรนัก เพราะลูกสะใภ้ก็ขยันขันแข็ง ทำงานทุกอย่างในบ้านแทนอาไฟว์ได้ ที่สำคัญ คือ ภาษาแคะเหมือนกัน อาบ๊ัก กับ อาไฟว์ ดีใจมากที่ทราบว่าลูกสะใภ้กำลังจะมีหลาน อาไฟว์จะทำอาหารบำรุงครรภ์ต่าง ๆ ให้คุณเกษมศรีได้รับประทาน เช่น กระจ่างหมูตุ๋น ไก่ดำตุ๋น และซุปร่าง ๆ ที่เห็นว่ามีประโยชน์ทำให้เด็กในครรภ์แข็งแรง เมื่อครบกำหนดคลอดที่โรงพยาบาลยศเส เป็นเด็กหญิง ตัวขาว อ้วน น่ารัก มีชื่อเล่นว่า “น้องนุช” อาบ๊ัก กับ อาไฟว์ จะช่วยเลี้ยงดูให้เป็นอย่างดี ระหว่างนั้น คุณเกษมศรีก็รับตัดเย็บเสื้อผ้าด้วย ส่วนคุณกุลพลก็ย้ายงานธนาคาร มาทำที่กรมสรรพากร เพราะเป็นงานราชการมีความมั่นคงสูงกว่างานธนาคาร

พอลูกสาวคนโต อายุได้ ๑ ขวบ คุณเกษมศรี ก็ตั้งครรภ์ครั้งที่ ๒ คลอดมาเป็นหญิงที่โรงพยาบาลเดียวกัน ชื่อ “น้องนุช” และอีก ๔ ปี ต่อมาก็ได้ให้กำเนิดลูกชายชื่อ “น้องณัฐ” อันเป็นลูกชายคนสุดท้อง ระหว่างนี้คุณกุลพล มีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงมากขึ้น กลับบ้านไม่ตรงเวลา ดื่มเหล้า เบียร์จัด อาบ้ำกึ่งว่ากล่าวตักเตือน มีการโต้เถียงกัน อาบ้ำกึ่ง ช่วงหลังก็ไม่ค่อยสบายอยู่แล้ว ทำให้อาบ้ำกึ่ง ซ้อคหมดสติพพาไปโรงพยาบาลก็ไม่ทันการณ์ซะแล้ว การเสียชีวิตของอาบ้ำกึ่งเกือบจะสร้างความบาดหมางให้กับคุณอรชума พี่สาวคุณ กุลพล เป็นอย่างยิ่ง แต่อาบ้ำกึ่งได้มาไกล่เกลี่ยและบอกว่า ลื้อทั้งสองคนทะเลาะกันอยากให้อ้วตตายอีกคนใหม่ ทั้งสองจึงหยุดทะเลาะกัน คุณอรชума ตอนนั้นมีอาชีพทำบัญชีให้กับร้านขาย-ส่งเครื่องเขียน แถววรจักร

การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในปัจจุบัน

ลูกหญิงชายทั้ง ๓ คน คุณเกษมศรี จะอบรมเลี้ยงดูให้ความใกล้ชิด ส่วนสามี คือ คุณกุลพล จะไม่ค่อยได้อยู่ใกล้ชิดกับลูกเท่าที่ควร ผลคือ ทำให้ลูก ๆ ไม่ค่อยสนิทกับป้ามากนัก มีปัญหาอะไรจะปรึกษากับแม่ บางทีลูก ๆ ก็อยากคุยกับป้าอยู่เหมือนกัน แต่ป้าชอบดูว่าเวลาเมา แต่พอเมาแล้วก็หลับ เป็นเช่นนี้ตั้งแต่ลูกยังเล็ก ๆ อยู่จบจนลูก ๆ ทั้ง ๓ คน เติบโตขึ้น คุณเกษมศรี รู้สึกมีความทุกข์หายไปทุกครั้งที่ได้เห็นลูก ๆ น่ารัก ชยัน ตั้งใจเรียนหนังสือ ไม่ต้องคอยบอกคอยเตือน ทำให้มีกำลังใจ โดยจะพยายามส่งเสริมให้ลูก ๆ เรียนดีทีสุด เรียงลำดับ ดังนี้

ลูกสาวคนโต น.ส.กัญญธร พองวัฒนากุล เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๒๒ ชื่อเล่น (น้องนุช) เริ่มเข้าศึกษาระดับอนุบาล ที่โรงเรียนตะละภักศึกษา ไปศึกษาต่อที่วัดมหารณพ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ จากนั้นมาสอบเข้าโรงเรียน เบญจมาชาลัย เรียนอยู่ได้ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กำลังจะขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เข้ามาในโครงการนำร่องระหว่างโรงเรียนเบญจมาชาลัย กับโรงเรียนเทพศิรินทร์ ซึ่งแต่ละโรงเรียนก็เป็นโรงเรียนหญิงล้วน และโรงเรียนชายล้วน ปรากฏว่าโครงการนี้ไม่ประสบความสำเร็จเพราะนักเรียนในโครงการแลกเปลี่ยนนี้ได้รับความลำบากในการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศเป็นจำนวนมาก จึงต้องกลับมาเรียนในโรงเรียนเดิมของตนต่อไปจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ ๖ เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

น้องนุช เป็นเด็กร่าเริง คุยเก่ง จะมาชวนผู้วิจัยไปออกกำลังกายด้วยกันเสมอและชวนคุยเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง น้องนุชจะไม่ค่อยถูกกับป้า เนื่องจากป้าชอบก้าวก่ายในเรื่องส่วนตัวอยู่เสมอ เช่น เวลาคุยโทรศัพท์กับเพื่อนก็จะแอบฟัง รับประทานข้าว ๒ จานขึ้นไปก็จะลื้อว่า หมูอ้วน แต่ตอนเด็กและวัยรุ่นน้องนุช อ้วนจริงๆ มาเริ่มผอมหุ่นดีตอนเข้ามหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเพราะเพื่อน ๆ ไม่มีใครอ้วนเลย ประกอบกับกำลังอยู่ในวัยรักสวยรักงาม ทำให้น้องนุชเริ่มอดอาหารมื้อเย็นอย่างจริงจัง จะทานแต่ผัก-ผลไม้ การเรียนที่มหาวิทยาลัยก็เรียนได้ในระดับดีในคณะบริหารธุรกิจ วันใดถ้าไม่มีชั่วโมงเรียน น้องนุชก็จะไปเดินเที่ยวตามห้างสรรพสินค้ากับเพื่อน ๆ วันหนึ่งได้ชวนกันไปห้างมาบุญครอง น้องนุชเก็บสมุดโทรศัพท์เล่มเล็ก ๆ ที่คนทำตกไว้ พอดีในสมุดได้เขียนชื่อและ

เบอร์โทรศัพท์ของเจ้าของไว้ได้นัดเจอเพื่อส่งมอบสมุดโทรศัพท์คืน เมื่อเจอกันปรากฏว่าต่างคนต่างเกิดอาการ (ปิ้ง) ขอบกัน เพราะฝ่ายชายเป็นทหารอากาศศรัทธยตรี ส่วนน้องนุชก็เป็นนักศึกษาจึงถูกสเป็กกันมาก ได้มีการคบหากันเรื่อยมา โดยมีแม่เพียงคนเดียวที่รับทราบ

วันหนึ่ง เป็นวันที่น้องนุชกับป้า ทะเลาะกันอย่างรุนแรงมาก ไม่เกรงกลัวกันอีกต่อไป เพราะว่าน้องนุชได้คุยโทรศัพท์กับเพื่อนชาย แต่ป้าได้แอบดักฟัง เพราะมีโทรศัพท์ ๒ เครื่อง เอาไว้ชั้นล่างเครื่องหนึ่ง ชั้นบนเครื่องหนึ่ง ป้าแอบฟังแล้วมาเล่าให้น้องชาย คุณกุลพล กับ อาไฟว์ ฟัง ทั้งสองจึงทราบตั้งแต่บัดนั้นว่าน้องนุชมีแฟนแล้ว ปฏิกริยา คุณกุลพล ผู้เป็นพ่อก็ไม่ได้ทำอะไรลูกสาว อาไฟว์คิดว่าเด็กน้อยว่ยังไม่ถึงเวลา ทำให้น้องนุชได้ใจ และได้พูดกับป้าว่า ทำอย่างนี้คือจกใจขี้มัยตัวเองคงไม่มีวันหรอกชาตินี้ ทำให้ป้าเดือดโมโหมากเพราะป้ายังไม่ได้แต่งงานเมื่อน้องนุช เรียนจบได้ทำงานในบริษัทเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อยู่แถวรังสิต เป็นประชาสัมพันธ์ในการโฆษณาโปรโมทสินค้า ขายดีมาก แต่ก็กลับบ้านดึก ค่อนข้างอันตราย บริษัทจึงให้สิทธิพิเศษในการอยู่หอพักของบริษัท เสียค่าเช่า ๕๐ % เสาร์-อาทิตย์ ถ้าว่างไม่มีงานต่อเนื่องก็จะกลับมาอยู่บ้าน พาอาไฟว์ไปเดินเล่นที่สวนหย่อมลานภูธรศตตอนเย็น ไม่ค่อยได้เจอกับป้า เพราะป้าได้ผันตัวเองมาเป็นครูสอนโยคะ น้องนุชได้เล่าให้ฟังว่า จริง ๆ แล้ว ป้าเคยไปเรียนโยคะเพียงแค่ ๓-๔ ครั้งเท่านั้น แต่ไม่ทราบว่าทำไมจะโง่มาดลใจให้คิดว่าตนเองเก่ง สามารถสอนได้ อุตส่าห์เอาเงินทุนของตนเอง และอาไฟว์ให้บ้าง ไปเช่ามินิมาร์ท แห่งหนึ่งที่อยู่แถวปากคลองตลาด เช่าอยู่ชั้น ๒ เป็นที่สอนโยคะ ตอนเย็น ๖ โมงเย็น-๑ ทุ่มตรง แรก ๆ ก็มีคนมาเรียนมากเพราะ ศาสตร์โยคะกำลังบูม ต่อมาคนเริ่มหายไป เพราะคนสอนรูปร่างไม่ดี ไม่สวย แม้ค่าเรียนจะไม่แพงนัก คือ อาทิตย์ละ ๒๐๐ บาท แต่ผู้เรียนจับได้ว่าคนสอน สอนท่าผิดหลายท่า ในเวลาไม่ช้าก็ต้องปิดตัวลง น้องนุชได้รับปริญญาเมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี ๒๕๔๓ ที่ผ่านมา ได้พาแฟนมาเปิดตัวให้คนในบ้านรู้จัก น้องนุช กล่าวว่า คงจะแต่งงานในไม่ช้านี้

ลูกสาวคนรอง น.ส.กมลวรรณ พองวัฒนากุล เกิด พ.ศ.๒๕๒๔ ชื่อเล่น (น้องนี่) เข้าเรียนอนุบาลที่โรงเรียน ตะละกัญศึกษา จากนั้นมาเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ ที่โรงเรียนวัดปริณายกโดยการจับสลาก แล้วมาสอบเข้าเรียนชั้นมัธยมตอนต้นปีที่ ๑ พาเรียนถึงชั้นมัธยมปีที่ ๓ คะแนนถึงสามารถศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ ๔-๕ แล้วสอบเทียบเอ็นทรานซ์ติดที่มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตทับแก้วในคณะอักษรศาสตร์ ปัจจุบันอยู่ชั้นปีที่ ๔ ใกล้จะจบการศึกษาแล้ว วัยเด็กนี่เป็นเด็กเรียบร้อย คุยน้อยกว่าพี่สาว แต่คุยกับป้าเข้าใจกัน แม้บางครั้งไม่เห็นด้วย แต่น้องนี่ก็จะเฉย ป้าจึงชอบชื่อของพวกขนม อุปกรณ์การเรียนให้น้องนี่กับน้องณัฐ แต่ไม่ให้น้องนุช ในระหว่างที่น้องนี่ เรียนมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตทับแก้ว จ.นครปฐม เมื่อป้าว่าป้าจะไปเยี่ยมชื่อขนมไปฝากสม้าเสมอ

ลูกชายคนเล็ก ด.ช.ศุภณัฐ ฟองวัฒนากุล เกิด พ.ศ.๒๕๒๙ ชื่อเล่น (น้องณัฐ) เข้าเรียนอนุบาลที่โรงเรียนวัดปริณายก โดยการจับสลาก เรียนจนจบชั้นประถมปีที่ ๖ แล้วมาจับสลากเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เพราะเป็นเด็กในพื้นที่ และจับสลากได้ด้วย ขณะนี้อยู่ ชั้น ม.๒ กำลังจะขึ้น ม.๓ ภาคการศึกษาหน้า น้องณัฐ เป็นเด็กเรียบร้อย มีสัมมาคารวะมาก เพราะปีกับแม่จะอบรมสั่งสอนให้เป็นเด็กมีมารยาทสอนให้ทำความเคารพกับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักการเคารพนับถือเน้นอาวุโส

ปัจจุบัน อาไฟว์ มีอายุได้ ๗๕ ปี เคยเป็นอัมพฤกษ์อยู่พักใหญ่แต่โชคดีได้รับการรักษา และทำกายภาพบำบัดอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ โดยผู้ที่ดูแลส่วนใหญ่ก็คือ คุณเกษมศรี ลูกสะใภ้ และลูกสาว คุณอรชума ผู้เป็นป้าของหลาน ๆ พอหายดีแล้วก็พาไปไหว้เจ้า โดยจะผลัดกันพาไปรวมทั้งคุณกุลพล ลูกชาย หลานชาย คือ น้องณัฐ ที่จะชอบไปไหว้เจ้ากับอาไฟว์มาก สองคนต่างวัยจะชอบไปไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าพ่อเสือ หรือไม่ก็ไปพากันไปวัดมังกรกมลาวาส (วัดเล่งเน่ยยี่) ที่อยู่เยาวราช อาไฟว์ ก็จะจุดธูปไว้เทพเจ้าองค์ต่าง ๆ ส่วนน้องณัฐก็ชอบเสียดึงเชียมซี บางทีถ้าเสียดึงได้ไปไม่ดี น้องณัฐก็จะเสียดึงเชียมซีใหม่ จนกว่าจะได้ใบที่ดีที่สุด น้องณัฐจะรู้สึกสบายใจที่ได้ไปกับอาไฟว์ ในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เพราะมีผลพลอยได้ คือ ได้เดินเที่ยวซื้อของพวกขนมของกินอร่อย ๆ ขึ้นชื่อ อาไฟว์ จะตามใจซื้อให้เสร็จแล้วก็นั่งรถสามล้อกลับบ้าน

อาไฟว์ ไม่ค่อยพูดภาษาจีนกับหลาน ๆ เพราะพูดแล้วหลาน ๆ ฟังไม่รู้เรื่อง จึงไม่ได้พูดและไม่เคยคิดจะสอนหลานด้วย จะพูดบ้างก็พูดกับลูกสาว ลูกชายของอาไฟว์ แต่คุณกุลพล จะไม่ค่อยพูดภาษาจีนกับใครเลยนอกจากอาไฟว์ เพื่อน ๆ ถ้าพูดคุยภาษาจีนคุณกุลพลก็ตอบกลับเป็นภาษาไทย คุณกุลพลเล่าว่าสมัยที่อาไฟว์ ยังมีชีวิตอยู่เป็นคนพูดภาษาไทยชัดมาก ทั้ง ๆ ที่เกิดที่เมืองจีน ชื่อไทยของคุณกุลพล และพี่สาว คุณอรชумаได้มาเปลี่ยนที่หลังโดยนำวัน เดือน ปีเกิด ไปให้พระที่วัดราชประดิษฐ์สถิตยัมมหาสิมารามตั้งให้ พร้อมนามสกุล ก่อนจะเข้าทำงาน และแต่งงานกับคุณเกษมศรี

ภายในครอบครัวจะไม่เคร่งครัดในการกินเจ เมื่อถึงเทศกาลกินเจ จะแล้วแต่ความสะดวก มีความเห็นว่าอาหารเจแพง และยิ่งกินยิ่งอ้วน ยกเว้นอาไฟว์ ที่จะแต่งชุดขาวกินเจครบ ๑๐ วัน ส่วนเนื้อวัวไม่รับประทานอยู่แล้ว ด้วยนับถือเจ้าแม่กวนอิม คุณเกษมศรี กล่าวว่า ตอนนี้นักสาวคนโตก็เรียนจบทำงานมีแฟน แม้ยังไม่แต่งงาน แต่คิดว่าคงไม่ช้านี้ เพราะเท่าที่ดูแฟนของลูกก็เป็นคนใช้ได้มีสัมมาคารวะ ที่สำคัญลูกได้เลือกเขาแล้วก็คงต้องตามใจลูก ถือคติว่า “ปลุกเรือนตามใจผู้อยู่” เวลาลูกมาอยู่บ้านเสาร์-อาทิตย์ก็จะพยายามสอนให้ลูกทำกับข้าว เพราะตั้งแต่เล็กจนโตเรียนหนังสือจบแล้ว ไม่เคยให้ลูกแสดงฝีมือหัดทำอาหารเลย นาน ๆ พวกเขาจะมาช่วยเป็นลูกมือ แต่ก็ไล่ลูกให้ไปเล่น หรือไปอ่านหนังสือ เพราะรู้สึกเกะกะเนื่องจากครัวคับแคบ ลูก ๆ ทั้ง ๓ คนจึงมีหน้าที่เรียนหนังสืออย่างเดียว ลูก ๆ ค่อนข้างขยันตั้งใจเรียน ก็รู้สึกภูมิใจมากแล้วไม่ได้หวัง

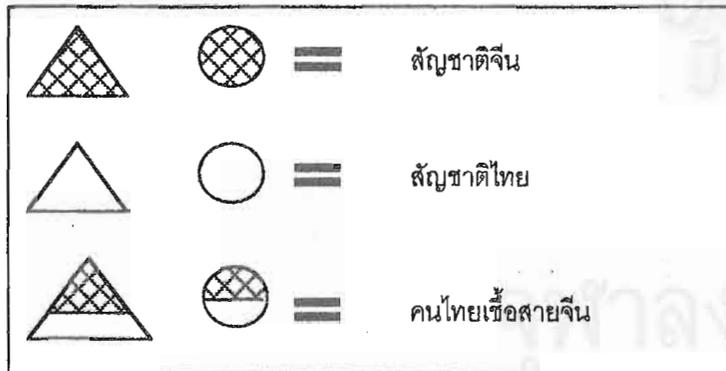
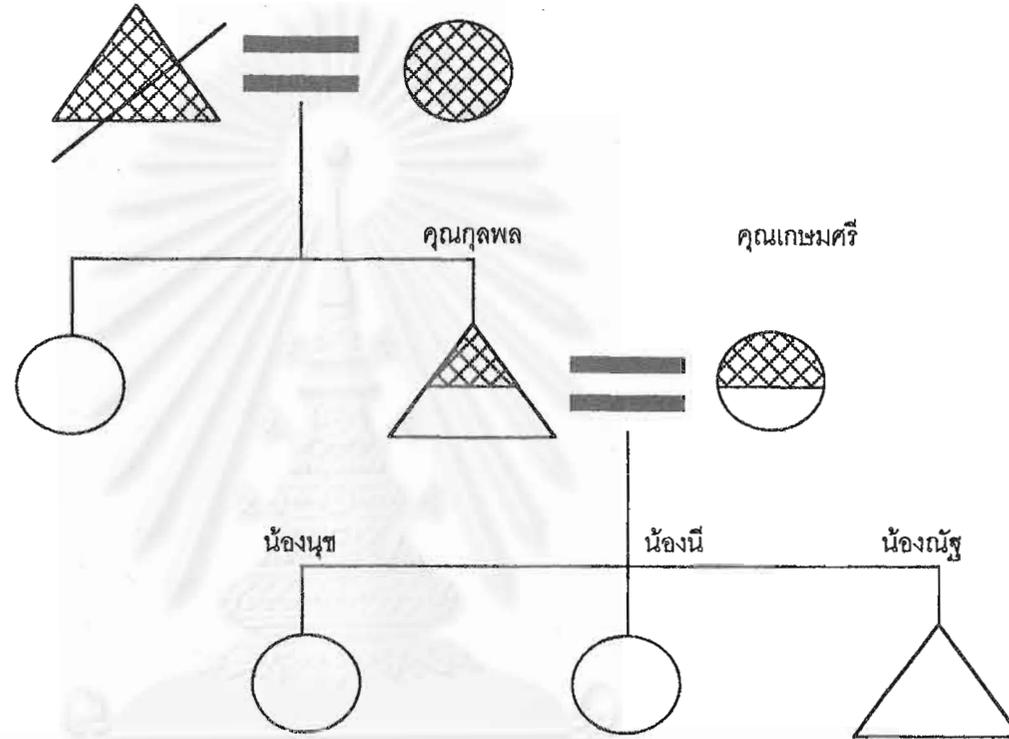
อะไรมากมาย ลูกสาวคนโตแม่จะดีและแก่นกว่าลูกสาวคนกลางแต่ก็เป็นเด็กกตัญญูพอเงินเดือนออกจะรีบกลับบ้านเอามาให้ป้า,แม่,อาไฟว์ ไว้ใช้ แต่ใครจะไปเอาเงินของลูกลง คิดว่าลูกต้องอยู่หอพัก ต้องแต่งตัว และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีก จึงไม่มีใครรับเงิน แต่ก็กลัวลูกจะเสียใจ จึงบอกให้ลูกเอาไว้ซื้อขนมมาฝากเวลากลับมาบ้านก็แล้วกัน ดังนั้นเวลาลูกกลับบ้านที่จะซื้อข้าวของขนม นม เนย พระจุฑาธุช มาที่เดียว เรื่องการทำงาน จะสอนให้ลูกตั้งใจทำงานให้ดี เพราะงานสมัยนี้หายาก ลูกได้ทำงานก็นับว่าโชคดีแล้ว ต้องรู้จักมีสัมมาคารวะอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกาลเทศะ ควรไม่ควร

ส่วนน้องนี้ ลูกสาวคนกลาง ก็ไม่มีปัญหาเพราะเป็นเด็กเรียบร้อย เรียนดี แต่จะขี้อายมาก ไปหน่อย หลังจากที่ลูกเรียนขึ้นปี ๒ ไปหาทันตแพทย์ แนะนำให้ใส่เหล็กดัดฟัน ตั้งแต่นั้นน้องนี้ฟันเหล็ก จะปวดคุดน้อยลง และยิ้มบ่อยด้วย ระหว่างเขาเรียนมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตทับแก้ว จ.นครปฐม ป้า แม่ พี่น้อง จะพยายามหาโอกาสไปเยี่ยมลูกสม่ำเสมอ เพราะเกรงว่าลูกจะเหงา รวมทั้งคิดถึงเป็นห่วงเขาด้วยหรือถ้าช่วงวันหยุดติดต่อกัน เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ เขาก็จะกลับมาเยี่ยมบ้าน เขาบอกว่า อยากกลับบ้านตอนช่วงตรุษจีน มากินเบ็ด ไก่ ขนมเทียน ขนมแข่ง แต่กลับไม่ได้เพราะติดสอบ ป้า อาไฟว์ และป้า ก็จะไม่เก็บเงินแต่จะเอายืมไว้ให้ ตอนนั้นก็ใกล้จะเรียนจบแล้ว อีกไม่นานก็คงกลับมาอยู่บ้าน หางานทำไม่รู้จะหาได้หรือเปล่า คุณเกษมศรีมีความหวังอยากให้ลูกได้ทำงานที่ดี ๆ

มาถึงลูกชายคนเล็ก น้องณัฐ ตอนนี้นำกำลังจะขึ้นชั้น ม.๓ แล้ว แต่ตัวโตกว่าอายุมาก แต่เป็นเด็กพุดรู้เรื่อง ไม่ดี๊อ ไม่ชนมากนัก เขาจะชอบให้ป้าพาไปซื้อหนังสือที่ศึกษาภัณฑ์ ตอนเช้าวันเสาร์ จะได้หนังสือมาอ่านหลายเล่ม จะค่อนข้างรักเขามาก เพราะเขาเป็นลูกชายคนเดียว และเป็นคนเล็กด้วย

ชีวิตครอบครัวในปัจจุบันก็ถือว่ามีความสุขตามอัตภาพ พยายามส่งเสริมให้ลูกเรียนจนจบก็ถือว่าเป็นความสุขอย่างมากแล้ว วันที่ไปงานรับปริญญาของลูกสาวคนโต คุณเกษมศรี กล่าวว่ายังแอบน้ำตาไหลเลย รู้สึกดีใจอย่างบอกไม่ถูกจริง ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครอบครัวที่ ๖ (ภาษาแต้จิ๋ว) คุณสมบุญ คุณมาลี (แซ่ไชว)

ประวัติภูมิหลังครอบครัว

ป้ากับอาแม่ ของคุณสมบุญ เป็นคนจีนที่เกิดในเมืองไทย เกิดและอยู่ที่ถนนแพ่งนครา ตั้งแต่แรกๆ ที่มีคนจีนเริ่มมาอยู่กันหลังจากสร้างตึกแถวเสร็จแล้ววันคุณสมบุญเล่าว่าตั้งแต่จำความได้ก็เห็นป้ากับอาแม่ ทำมาหากินด้วยความขยันขันแข็งตลอด ไม่เคยหยุดค้าขายถ้าไม่เจ็บป่วยจริงๆ ตั้งใจค้าขาย มีเงินเก็บหอมรอมริบเป็นจำนวนมากที่ความลับนี้ถูกเปิดเผยหลังจากที่ป้าเจ็บหนักต้องเข้าโรงพยาบาล แม่ตอนพาไปโรงพยาบาลก็กำชับลูกชายทั้ง ๓ คนว่าอย่าพาอ้าวไปโรงพยาบาลเอกชน ให้พาไปโรงพยาบาลศิริราช ป้าจะชอบผูกพันกับโรงพยาบาลศิริราชมาก เพราะป้าชอบนั่งเรือข้ามฟากมากที่สุด บางทีไม่ได้เป็นอะไรแต่อยากจะนั่งเรือข้ามฟากก็นั่งเรือข้ามฟากกลับไป-กลับมาจนพอใจ และป้าก็ซื้อของกินติดมือกลับบ้าน แต่อย่าเพิ่งเข้าใจผิดคิดว่าป้าไม่ทำการทำงานหรืออย่างไร ถึงได้นั่งเรือเล่นเช่นนี้ ก็เพราะว่าเป็นวันหยุด คือ วันอาทิตย์ เพียงวันเดียวที่คนส่วนใหญ่ชอบอยู่กับบ้านพักผ่อน และป้าจะไม่ทำเช่นนั้น วันธรรมดาถึงวันเสาร์ป้าเคยตื่นเช้าอย่างไร วันอาทิตย์ก็ตื่นเช้าอยู่เหมือนเดิม จะชอบเดินเตร็ดเตร่ไปคุยกับเพื่อนเก่าๆ ไปดูพระและเช่าพระ แถววัดมหาธาตุ ทำพระจันทร์ เป็นประจำแม้ว่าป้าจะอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาจีน เพราะได้เรียนแต่หนังสือจีนอย่างเดียว ไม่ได้เรียนหนังสือไทย แต่ป้าก็พูดภาษาไทยชัดมาก ใจดี คุยเก่ง ชอบทักทายเพื่อนบ้านอยู่เสมอ

ส่วนอาแม่ เรียกก็ได้ว่า เป็นหญิงเหล็กเลยทีเดียว เก่งกว่าป้าเยอะเลย อาแม่เริ่มปฏิบัติครอบครัวใหม่ หลังจากทีอาภิง-อาแม่เสียชีวิตแล้วนำไปฝังที่ฮวงจุ้ย จ.ชลบุรี จริงๆ ป้าก็ให้อ่านาใจในกิจการค้าขาย การอบรมเลี้ยงดูลูกๆ ให้กับอาแม่อยู่แล้ว ดังนั้นการปฏิบัติครอบครัวใหม่ครั้งนี้จึงเป็นไปอย่างละม่อม ป้ารักอาแม่มากเพราะชอบพอเลือกด้วยตนเอง อาแม่ก็เป็นสะใภ้ที่ขยันมาก ทำงานทุกอย่างในบ้าน แต่ไม่ค่อยถูกใจอาแม่นักก็มีเรื่องกันบ่อยครั้ง แต่อาแม่ต้องเป็นฝ่ายยอมเพราะเป็นลูกสะใภ้ ป้าก็เห็นใจเหมือนกันแต่ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะเป็นคนทีป้ารักทั้งสองคน ถ้าป้าเข้าข้างอาแม่ป้าก็เป็นลูกอกตัญญูหรือถ้าป้าเข้าข้างอาแม่ อาแม่ก็จะโกรธไม่ยอมพูดจาด้วย ป้าตกที่นั่งลำบากจึงไม่เข้าข้างใครเลยทั้งสองฝ่าย พออาแม่ได้ให้กำเนิดหลานชายถึง ๓ คนนั้นแหละ อาแม่จึงเริ่มเห็นใจอาแม่ขึ้นมาบ้างโดยจะคอยดูแล ทำอาหารบำรุงให้รับประทาน เช่นไก่ดำตุ๋น กระเพาะหมูตุ๋น ไก่ผัดขิง ให้อาแม่รับประทาน แถมยังรู้ใจอาแม่ว่า อาแม่รับประทานอาหารเผ็ดรสจัดเก่งมาก ทั้งๆ ที่เป็นลูกคนจีนแท้ๆ เวลาอาแม่ทานก๋วยเตี๋ยวที่สีส้นของน้ำก๋วยเตี๋ยวจะจัดจ้านน่ากลัวเพราะดูเผ็ดมาก อาแม่พูดภาษาไทยไม่ชัดแต่ก็ชอบคุย ชอบไปเดินซื้อของที่ตลาดตอนเช้าๆ จริงๆ อาแม่เป็นแม่สามีที่มีน้ำใจมาก อาแม่ไม่เคยทานเผ็ดเลย ไม่ชอบอาหารไทยพวกแกงต่างๆ แต่พออาแม่ได้ความรู้จากแม่ค้าขายผักในตลาดว่าคนคลอดลูกต้องทาน

แกงเลียง จึงจะมีน้ำมันมาก อาม่าก็อุตสาหะไปตระเวนหาซื้อแกงเลียง มาให้อาแม่ทาน อาแม่ทานแล้วก็รู้สึกว่ามันอร่อย ผู้ทำเองไม่ได้ แต่ซาบซึ้งในน้ำใจของแม่สามีจึงตั้งใจพยายามทานให้หมดอาม่าจะได้ดีใจ อาแม่เคยบอกคุณสมบุญรัตน์ว่า พวกอาหารไทย เช่น แกงส้ม แกงเลียง นี่แปลกดูง่ายใครๆ ก็ทำได้ถ้ามีสูตร แต่จะหาคนทำอร่อยนี่ยากมาก ไม่เหมือนพวก แกงกะทิ เช่น แกงเขียวหวานไก่ แกงลูกชิ้นปลากราย ดูจะทำได้อร่อยหลายเจ้า นอกจากคนทำไม่เป็นจริงๆ รสชาติถึงจะเพี้ยนไปบ้าง

อากง กับอาม่า จะรักหลานชายทั้ง ๓ คนมาก ทุกคนเกิดห่างกันเพียงคนละปีสองปีโดยคุณสมบุญรัตน์ลูกชายคนโต เกิดปี พ.ศ.๒๔๙๙ เป็นปีที่ตรงกับภาพยนตร์ไทยเรื่อง “๒๔๙๙ อันธพาลครองเมือง” พอดี คนที่ ๒ ชื่อ สุรียา เกิดปี พ.ศ. ๒๕๐๑ และ น้องชายคนที่ ๓ ของคุณสมบุญรัตน์ ชื่อ สมกิจ เกิดปี พ.ศ. ๒๕๐๓ อากงกับอาม่าของคุณสมบุญรัตน์ดูจะมีความสุขมากในการเลี้ยงดูหลานชายวัยไล่เลี่ยกันทั้ง ๓ คน ทำให้อาแม่กับป้าได้รับความสะดวกมากขึ้นไม่ต้องพะวักพะวงเรื่องลูกมีเวลาค้าขายอย่างเต็มที่ เมื่อมีเงินมาเลี้ยงดูลูกๆ อากง-อาม่าให้สุขสบาย แต่แล้วอากงก็มีอันเสียชีวิต มีการบวชน้ำศพให้อากงด้วย ซึ่งคุณสมบุญรัตน์เล่าว่าก็ไม่ค่อยรู้เรื่อง อาม่ากับอาแม่ให้โกนผมก็โกน หลังจากทำพิธีศพอากงเรียบร้อย อาม่าก็ดูเศร้าซึมไปบ้าง และภายใน ๑ ปี ต่อมาอาม่าก็ตามอากงไปอยู่ด้วย ครอบครัวคุณสมบุญรัตน์ น้องชายทั้ง ๒ ป้า อาแม่ เสียใจมาก เพราะยังไม่ทันได้ไปกราบไหว้อากงที่สงขลาลัย ที่ตามธรรมเนียมเงินหลังจากนำศพไปฝังที่สงขลาลัยแล้วอีก ๓ ปี ถึงจะไปกราบไหว้ได้ นี่เพิ่งจะผ่านไป ๑ ปี เท่านั้นเอง อาม่าก็มาจากไปซะแล้ว

เมื่ออากง-อาม่า เสียชีวิตไปหมดแล้ว ป้ากับอาแม่จึงต้องอบรมเลี้ยงดูลูกชายทั้ง ๓ คน ด้วยตัวเอง พร้อมทั้งทำมาหากินไปด้วย ป้ากับอาแม่ค่อนข้างเข้มงวดกับลูกชายทั้ง ๓ คนมาก ทั้งสองคนจะช่วยกันดูว่ากล่าว หากลูกชายคนใดคนหนึ่งทำในสิ่งไม่เหมาะสมไม่ควร เช่น ไปกับเพื่อนยกพวกตีกัน ใช้จ่ายเงินทองสุรุ่ยสุร่าย ไม่รักดีชอบเที่ยวเตร็ดเตร่ สูบบุหรี่ เสพย์ของมีนเมา เป็นต้น แต่ด้วยคุณสมบุญรัตน์เป็นลูกชายคนโต อาแม่ค่อนข้างรักมาก บางทีก็ตามใจมากเกินไป บางทีก็ปล่อยปละละเลยมากเกินไป บางทีคุณสมบุญรัตน์ไม่ไปเรียนหนังสือก็ไม่ว่า บางทีก็ทั้งดูดาและใช้ไม้ตีอย่างมากเกินไป แต่ในที่สุดคุณสมบุญรัตน์ก็จบการศึกษาเพียงประถม ๗ เท่านั้น ส่วนน้องๆ รักดีมากกว่าเรียนจบ ม.ศ. ๓ มีญาติข้างป้าชวนน้องชายของคุณสมบุญรัตน์ทั้งสองคนไปทำงานที่อเมริกา และพักอยู่อาศัยกับญาติซึ่งมีบ้านอยู่อเมริกา น้องชายของคุณสมบุญรัตน์ชื่อสุรียา และสมกิจ จึงขออนุญาตป้ากับอาแม่ ซึ่งทั้งสองก็ยินดีให้ลูกได้ไปอยู่เมืองนอก เพราะดูก็ดีและอาจโชคดีทำงานร่ำรวยมีเงินมีทองจะได้ตอบแทนป้ากับอาแม่ต่อไป และตั้งแต่น้องชายทั้งสองไปอยู่เมืองนอกก็ไม่ค่อยจะมาเยี่ยมเมืองไทย แต่ก็มีส่งเงินมาให้ป้ากับอาแม่ใช้บ้าง แต่ในที่สุดลูกชายทั้งสองคนของป้ากับอาแม่ ก็ตั้งรกรากแต่งงานกับฝรั่งทั้งสองคน และไม่กลับมาเยี่ยมพ่อกับแม่ (ป้า อาแม่) เลย อาแม่คิดถึงลูกชาย ชอบโทรศัพท์ทางไกลไปหาเสียเงินไปหลายตั้งค์ น้องชายของคุณ

สมบุญคนโต ชื่อ สุรียา ได้กลับมาเยี่ยมป้ากับอาแม่โดยพาภรรยาชาวอเมริกันมาด้วย และหลานอีก ๒ คน เป็นผู้หญิงคนโต และผู้ชายคนเล็ก ที่หน้าตาไม่เป็นฝรั่ง คือ มีตาชั้นเดียวทั้งสองคน แต่ผมเป็นสีทองและรูปร่างที่ต่อไปคาดว่าสูงใหญ่แบบฝรั่ง

ในการกลับมาเยี่ยมของลูกชายคนที่ ๒ ครั้งนี้ สร้างความดีใจให้กับป้ากับอาแม่มาก ป้าจะชอบหลานลูกครึ่งของตนมาก จะสอนหลานให้เรียกตัวเองว่า “อากง” สอนหลานพูดคำต่างๆ เช่น อากง อาม่า สวัสดี ฯลฯ หลานทั้งสองก็พูดชัดบ้างไม่ชัดบ้าง เพราะคุณสุรียา น้องชายคนที่ ๒ ของคุณสมบุญไม่ได้สอนลูกๆ ให้พูดและชอบพูดภาษาไทยคำ ภาษาอังกฤษคำ จนถูกอาแม่ดุว่าเอา ส่วนภรรยาคุณสุรียาก็พูดภาษาไทยคำง่าย ๆ ได้ เช่น สวัสดี ขอคุณ สบายดี กินข้าว เป็นต้น และสิ่งที่พิเศษ คือ ภรรยาคุณสุรียา สามารถจับตะเกียบรับประทานข้าวได้ สร้างความชอบใจให้กับป้ามาก เมื่อคุณสุรียาน้องชายคุณสมบุญกลับไปเมืองนอกแล้วหลังจากมาเยี่ยมป้าและอาแม่และพี่ชายเป็นเวลาหลายวัน ก็ถึงคิวที่น้องชายของคุณสมบุญ คนเล็กคือ คุณสมกิจ ได้กลับมาเมืองไทยมาเยี่ยมบ้านป้า อาแม่ แต่มาคนเดียวไม่ได้นำภรรยาและลูกมาด้วย แต่ป้ากับอาแม่ก็ดีใจที่ลูกชายมาเยี่ยม คุณสมบุญเล่าว่า น้องชายคนเล็กตอนกลับมาเยี่ยมบ้านก็ซื้อของฝากให้กับคนรู้จักทุกคน โดยเฉพาะป้า ลูกชายคนเล็กซื้อนาฬิกาโรเล็กซ์ให้ ๑ เรือน ป้าดีใจมาก จะใส่ข้อมืออยู่ตลอด แม้วันสุดท้ายของชีวิตก็ไม่ยอมถอด ส่วนอาแม่ลูกชายคนเล็กได้ซื้อสร้อยข้อมือทองคำให้ใส่โดยทั้งนาฬิกาโรเล็กซ์ และสร้อยข้อมือทองคำ ลูกชายคนเล็กได้มาซื้อหาที่เมืองไทย แต่น้องชายคนเล็กคุณสมกิจก็ไม่ลืมพี่ชายคุณสมบุญ ได้ให้เงินสำหรับไว้ใช้จ่ายจำนวนหนึ่ง และซื้อของเล่นให้หลานๆ คือ ลูกของคุณสมบุญ ก่อนหน้านั้นคุณสมบุญได้ชอบพอกับคุณมาลี ซึ่งเป็นคนภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช คุณสมบุญได้พาคุณมาลีมาอยู่บ้านด้วย ป้าก็ไม่ชอบนักแต่ก็ไม่ได้ว่าอะไร ส่วนอาแม่ไม่ชอบอย่างมากก็ต่างกันต่างๆ นานา กระทั่งภรรยาคุณสมบุญคลอดลูกชายคนแรกให้กับคุณสมบุญ อาแม่ก็เริ่มดีกับภรรยาคุณสมบุญขึ้น และให้คิดถึงตอนสมัยที่ตนเคยเป็นสะใภ้ก็เคยถูกอาม่ากีดกันเช่นกัน จึงทำดีกับลูกสะใภ้มากขึ้น และลูกสะใภ้ก็มีสัมมาคารวะดี ชยัน ช่วยสามี คือ คุณสมบุญ ทำมาค้าขายเป็นอย่างดี

ตอนนี้ครอบครัวภายในบ้านก็มีป้า อาแม่ คุณสมบุญ ภรรยา และลูกชายที่ยังเด็กมากวัยเตาะแตะ ซึ่งเกิดในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งตรงกับปีฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๒๐๐ ปีพอดี และอีก ๔ ปีต่อมา ภรรยาคุณสมบุญ ก็ได้ให้กำเนิดบุตรสาวน่ารัก ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ลูกชายหญิง ทั้งสองคนของคุณสมบุญหน้าตา ผิวพรรณเหมือนคุณสมบุญทั้งสองคน ไม่คมเข้ม ดำคล้ำเหมือนแม่ภรรยาคุณสมบุญพาไปไหนจะไม่ค่อยมีใครเชื่อว่าเป็นลูกเลย เพราะแม่กับลูกสีผิวต่างกัน และอากงอาม่า (คือ ป้ากับอาแม่ของคุณสมบุญ) จะรักและหลงหลานชาย ซึ่งเป็นลูกของลูกชายคนโต คือ คุณสมบุญมาก อากงจึงมักจูงพาไปเที่ยวด้วย อากงเป็นคนจีนที่แปลกกว่าคนจีนโดยส่วนใหญ่ที่ชอบไหว้เจ้า แต่อากงไม่ค่อยชอบไปไหว้เจ้า ที่บ้านก็จะมีเจ้าที่ (ตั้งเจ็กง) เพียง

อย่างเดี่ยว และที่ติดผนังก็มีหิ้งพระพุทธรูปหลายองค์และรูปพระเกจิอาจารย์ที่ต่างๆ หลายรูป เพราะอางเป็นคนที่ชอบดูพระเช่าพระแล้วแต่โอกาส ส่วนอาแม่ก็ไปไหว้เจ้าบ้างไม่ไปบ้าง แต่ก็ปฏิบัติตามธรรมเนียมที่สำคัญของจีน เช่น จัดเครื่องเซ่นไหว้ในวันตรุษจีน (วันไหว้) วันสารทจีน และการไปเซ็งเม็ง ปากกับอาแม่ยังปฏิบัติอยู่เสมอค่อนข้างครบถ้วน

โรคเบาหวานถือว่าเป็นโรคทางกรรมพันธุ์โรคหนึ่ง ที่ป้าของคุณสมบุญเป็นโรคนี้ ได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช แต่หาู้ไม่ว่าป้าของคุณสมบุญนอกจากเป็นโรคเบาหวานยังเป็นอีกหลายโรค เช่น ข้อเข่าเสื่อมจากวัยที่สูงขึ้นและการทำงานหนักเป็นเส้นเลือดขอดที่ขาอย่างมาก และยังเป็นโรคหัวใจอีกด้วย เมื่อทุกคนในครอบครัวทราบเช่นนี้จึงไม่ค่อยมีใครอยากขัดใจป้า แต่แล้วก็มีเรื่องจนได้ คุณสมบุญเล่าว่าเขาได้ทำให้ป้าตายเอง เนื่องจากทะเลาะกันอย่างรุนแรง ขนาดตัดพ้อตัดลูกกันเลยทีเดียว ป้าโมโหมากได้เอาก้อนหินขว้างศีรษะคุณสมบุญแตกต้องเย็บหลายเข็มและไล่ออกจากบ้าน คุณสมบุญก็โกรธเช่นกัน ป้าต้องถูกส่งโรงพยาบาลด่วนเพราะล้มพับลงได้เสียชีวิตที่โรงพยาบาลศิริราช จัดพิธีสวดศพและเผาศพแบบพิธีไทยที่วัดตรีทศเทพ ในพิธีสวดและพิธีเผาศพ คุณสมบุญไม่ได้ไปงานศพทำให้ถูกผู้คนว่ากล่าวมากมายว่าเป็นลูกอกตัญญู ป้าของคุณสมบุญ ตายเมื่อปี ๒๕๓๓ และอีกสองปีต่อมาอาแม่ก็เสียชีวิตไปอีกคน เนื่องจากแน่นหน้าอกที่มาจากโรคหอบที่ระยะหลังอาการกำเริบมากขึ้น รวมทั้งตรอบใจด้วย อาแม่เสียชีวิตในปี ๒๕๓๕ ในตอนนั้นลูกคุณสมบุญกำลังเรียนชั้นระดับประถมอยู่ ไม่ค่อยมีความซาบซึ้งเสียใจอะไรมากนักกับการจากไปของอาง-อาแม่

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวในปัจจุบัน

ปัจจุบันคุณสมบุญมีอายุ ๔๕ ปี ภรรยาอายุ ๔๘ ปีอายุมากกว่าคุณสมบุญ ๓ ปี ลูกชายคนโต ชื่อ นายโสภณ (เอ๋) เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนสวนกุหลาบ ส่วนลูกสาวคนเล็ก ชื่อ ด.ญ. วิมลศรี (น้องขวัญ) ที่ชื่อ ขวัญ เพราะเกิดตอนที่พี่น้องไทยชายเรื่อง แผลเก่า พระเอกชื่อ ขวัญ นางเอกชื่อ เรียม แต่คุณสมบุญก็ตั้งชื่อลูกสาวว่า “น้องขวัญ” เพราะฟังแล้วน่ารักกว่าชื่อ เรียม คุณสมบุญ ได้นำอัลบั้มภาพของน้องขวัญตอนเด็กๆ มาให้ผู้วิจัยดูหลายอัลบั้ม คุณสมบุญ ได้ถามความเห็นผู้วิจัยว่าน้องขวัญตอนเด็กๆ น่ารักมาก อ้วน ขาว แก้มแดง ถักเปียสองข้าง เวลาผ่านไปเพียงไม่นานนักบัดนี้น้องขวัญอายุ ๑๔ ปีแล้ว กำลังจะขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนสตรีวิทยา โดยทางโรงเรียนกำหนดให้เรียนสายศิลป์ (อังกฤษ-สังคม) แต่น้องขวัญอยากเลือกเรียน (คณิต-อังกฤษ) จึงเล่าให้ป้ากับแม่ฟัง ป้า คือ คุณสมบุญเห็นด้วยกับลูกสาวได้ไปขอพบอาจารย์ เพื่อขอให้น้องขวัญได้เปลี่ยนแผนการเรียนมาเรียนในสาย (คณิต-อังกฤษ) แต่อาจารย์โรงเรียนสตรีวิทยา ปฏิเสธและกล่าวว่า เปลี่ยนไม่ได้ ถ้าต้องการเปลี่ยนก็ย้ายโรงเรียนไปเรียนที่อื่น ขอเชิญคุณสมบุญออกนอกห้องได้ ดิฉันกำลังมีงานมาก เช่นนี้คุณสมบุญรู้สึกโมโหมาก คิดจะนำลูกสาวน้องขวัญไปเรียนโรงเรียนอื่น แต่น้องขวัญไม่ยอมทำเด็ดขาดเพื่อน และต้องการจะเรียน

ต่อที่โรงเรียนสตรีวิทยาแห่งเดียว ดังนั้นจึงต้องยอมเรียนต่อในสายการเรียนที่โรงเรียนกำหนด คือ สายศิลป์ (อังกฤษ-สังคม)

ส่วนลูกชายนายเอ้ ขณะนี้กำลังเป็นห่วงรูปร่าง เนื่องจากในวัยเด็กเป็นอ้วนมีร่างกายอ้วนท้วน เพื่อนก็ล้อว่าต่อไปต้องเหมือนพ่อแน่ๆ เพราะคุณสมบุรณ์ผู้เป็นพ่ออ้วนมากและฟันหลอ ไม่ยอมไปใส่ฟัน เอ้จะไม่ยอมรับประทานอาหารเย็นเลย แม้ป้ากับแม่จะคะยั้นคะยอแค่ไหนก็ตาม แต่คุณสมบุรณ์และภรรยาก็ไม่ได้เข้มงวดเกี่ยวกับอาหารการกินของลูกชายอย่างจริงจัง ห่วงแต่เรื่องเรียนและการคบเพื่อนเท่านั้น จะกำชับลูกชายอย่างเด็ดขาด โดยคุณสมบุรณ์และภรณาก็มีการสอดส่องดูลูกอยู่ห่างๆ แต่ก็ไม่มีอะไรผิดปกติ เกิดก่อนหน้านี้ตอนเอ้จะขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ตอนเรียนรักษาดินแดน (ร.ด.) เอ้มักจะหยุด โดดเรียนบ่อยๆ เพราะต้องฝึกหนัก เอ้ไม่ยอมเรียน คุณสมบุรณ์จึงบอกลูกชายให้เหตุผลว่าลูกต้องเรียน ร.ด. ถ้าไม่เรียน ต่อไปจะต้องถูกเกณฑ์ทหาร ซึ่งจะต้องฝึกหนักกว่าที่ เรียน ร.ด. หลายเท่าตัว ลูกจะต้องลำบากมาก เอ้จึงเชื่อฟังไปเรียนฝึกรักษาดินแดน (ร.ด.) อย่างสม่ำเสมอ เอ้เรียนหนังสือปานกลาง ตอนนี้อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ กำลังจะขึ้นมัธยมปีที่ ๖ อีกไม่นานก็จะต้องสอบเอ็นทรานซ์แล้วคุณสมบุรณ์และภรรยา รู้สึกภูมิใจอยู่บ้าง เหมือนกันที่ลูกไม่ค่อยเอาใจใส่ดูหนังสือ ดังนั้นทั้งคุณสมบุรณ์และภรรยา จึงคอยบอกคอยเตือนให้ลูกอ่านหนังสือเรียน เรื่องการเที่ยว เล่นเกม หรือดูหนังสือการ์ตูน ก็ให้ลูกชายลดๆ ลงไปหน่อย

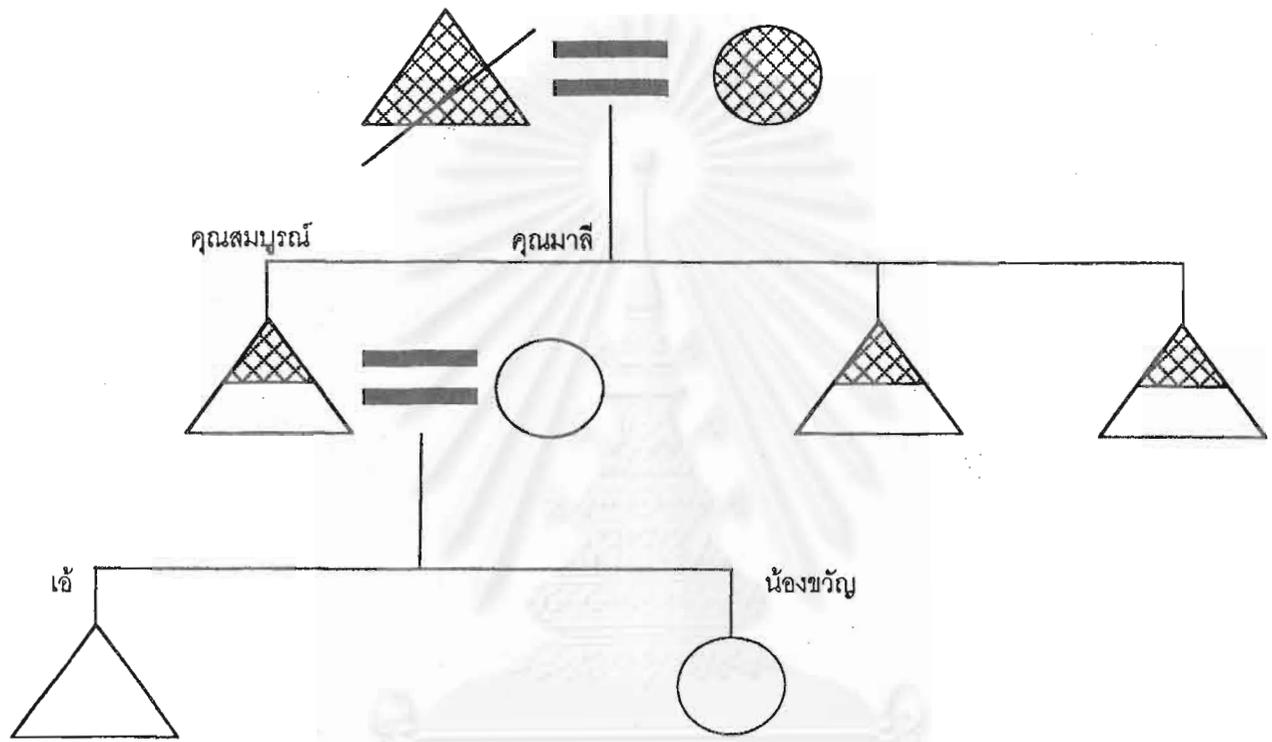
เกี่ยวกับในเรื่องการช่วยทำงานบ้าน ลูกชายและลูกสาวก็ช่วยบ้างเล็กน้อย แต่ดูเหมือนน้องขวัญจะช่วยป้ากับแม่มากกว่า เพราะที่บ้านนายข้าวมันไก่ และข้าวหน้าเบ็ด ต้องจัดเตรียมในการขาย น้องขวัญสามารถทำได้ดี โดยป้าจะเป็นผู้ขาย แม่เป็นผู้ช่วยและมีลูกจ้าง ๑ คน คอยช่วยเสิร์ฟ และช่วยห่อ อาชีพขายข้าวมันไก่และข้าวหน้าเบ็ดก็สืบทอดมาจากป้ากับอาแม่ คือ อากง-อามา ของเอ้และน้องขวัญนั่นเอง ลูกทั้งสองของคุณสมบุรณ์จะว่าไปก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไรเท่าไรหรอก เพียงแต่ เพียงแต่คุณสมบุรณ์มีความตระหนักรู้ในเรื่องความสำคัญของการศึกษา การเรียน หวังอยากจะให้ลูกชาย และลูกสาว เรียนดี เรียนเก่ง เรียนสูงๆ เท่าที่ความสามารถของตนเองจะทำได้ เพราะคุณสมบุรณ์ในวัยเด็กไม่รักการเรียน ป้ากับอาแม่ถึงแม้จะเข้มงวดแต่ก็เป็นพั๊กๆ ไม่จริงจังสม่ำเสมอ ในที่สุดคุณสมบุรณ์ก็เรียนน้อยมาก ผิดกับน้องชายทั้งสองคน คือ คุณสุรียา และคุณสมกิจ แม้จะเรียน ไม่สูงนักแต่ก็เรียนจบตามเกณฑ์การศึกษามีโอกาสได้ไปอยู่ต่างประเทศ ทำให้มีหน้ามีตาในสังคม ค่อนข้างร่ำรวย มีเงินมีทองเป็นไปตามความนิยมของสังคมที่นิยมวัตถุมากกว่าจริงใจ

แต่คุณสมบุรณ์ก็ได้สืบทอดกิจการค้าขายต่อจากป้ากับอาแม่ ทำเป็นอาชีพค้าขายดี เป็นที่น่าพอใจ มีเงินเก็บสำหรับครอบครัว สำหรับการศึกษาลูกทั้งสองคนและสำหรับยามเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งก็เป็นไปตามนั้น คุณสมบุรณ์ ตามปกติจะเป็นคนช่างพูด ช่างคุย ช่างขาย แข็งแรง แต่มาระยะหลังๆ คุณสมบุรณ์ป่วยหนัก เนื่องจากมีหลายโรครุมเร้า เช่น โรคไต โรคเบาหวาน สุขภาพ

อ่อนแอลงไปมาก ต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเป็นอาทิตย์ คุณสมบุญก็ได้เล่าให้ฟังว่า ก็ปลื้มใจที่ตอนป่วยเข้าโรงพยาบาลนั้น ลูกชาย ลูกสาว น่ารักมากมาคอยดูแลอย่างใกล้ชิด นื่องขวัญก็ป้อนน้ำให้ป้า เพราะหมอยังไม่อนุญาตให้รับประทานอาหารมากนัก ส่วนลูกชายก็คอยบีบนวดให้ป้า พร้อมทั้งกล่าวคำพูดที่คุณสมบุญน้ำตาซึม คือ “ป้า...ป้า ยังตายไม่ได้นะครับ อ่อยากให้ป้าอยู่นานๆ เอ้อรักป้า” เท่านั้นสองพ่อลูกก็กอดกันน้ำตาไหล แล้วซักพัก เอ้อก็กล่าวว่า “ป้าสัญญาละ ป้ารอให้เอ้อเรียนจบได้รับปริญญา ก่อนป้าค่อยตายนะครับ” คุณสมบุญตอนแรกกำลังอยู่ในอารมณ์เป็นห่วงลูก และมีความเศร้าที่ยังไม่ยอมตาย พ่อได้ยินลูกชายกล่าวเช่นนั้น คุณสมบุญก็เตรียมขยับตัว จะเอามือตีลูกชาย แต่ด้วยความไวลูกชายสามารถหลบทันเงื้อมมือของป้าได้

ในขณะนี้คุณสมบุญก็ยังไม่แข็งแรงนัก ภรรยาของคุณสมบุญต้องทำหน้าที่ขายของตัวเองทุกอย่าง และตัวคุณสมบุญจากแต่เดิมรูปร่างอ้วนมาก เพียงเวลาไม่นานนักกลายเป็นคนผอม เพราะต้องไปล้างไตทุกเดือนเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก คุณสมบุญกล่าวว่าโชคดีที่ไม่ได้ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ไม่งั้นคงจะเจ็บหนักกว่านี้ ตอนนี้อยากส่งอาหารจำพวกของหวาน ของมัน เด็ดขาด คุณสมบุญตามปกติจะชอบรับประทานช็อกโกแลต ทุเรียน และพวกขนมหวานต่างๆ ทองหยิบ ฝอยทอง แต่ตอนนี้รับประทานไม่ได้เลย ที่บ้านคุณสมบุญยังปฏิบัติพิธีกรรมธรรมเนียมเงินอยู่ เช่น การไหว้เจ้าในวันตรุษจีน สารทจีน หรือไหว้พระจันทร์ แต่วันไหว้พระจันทร์จะไม่ปฏิบัติทุกปี นอกจากปีไหนอยากไหว้ก็จะให้ภรรยาจัดการหาซื้อของไหว้มาไหว้ ส่วนการเซ็งเม็ง คุณสมบุญไม่เคยได้ไป เพราะป้ากับอามะได้รับการสวดอภิธรรม และเผาศพตามแบบพิธีไทย ซึ่งสะดวก รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่ายมาก แต่คุณสมบุญ กล่าวว่าจะดูไม่ดีในสายตาของเพื่อนบ้านใกล้เคียง หว่า เป็นลูกคนจีนแท้ๆ แต่ไม่กตัญญูต่อพ่อแม่เลย แต่คุณสมบุญให้ความเห็นว่าไม่เห็นจะเกี่ยวกัน สิ่งที่มีมองไม่เห็น ไม่ค่อยเชื่อในเรื่องการบูชาบรรพบุรุษแต่ก็จะอบรมสั่งสอนลูกชายลูกสาวทั้งสองคน ให้กตัญญูรู้คุณ ให้ลูกๆ ได้เห็นว่าพ่อแม่เหนื่อยยาก ลูกจะได้มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจพ่อแม่

ตอนนี้คุณสมบุญไม่ได้หวังอะไรมาก ขอเพียงอย่าให้ร่างกายทรุดโทรมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ให้มีแรงอยู่ต่อไปได้เห็นลูกทั้งสอง เรียนจบสำเร็จการศึกษาสมความตั้งใจของคุณสมบุญ และภรรยา

		=	สัญชาติจีน
		=	สัญชาติไทย
		=	คนไทยเชื้อสายจีน

ครอบครัวที่ ๗ (กลุ่มภาษาแต้จิ๋ว) (ลุงปุด) – ป้าแต้ว (แซ่อึ้ง)

ประวัติภูมิหลังครอบครัว

เตี้ย (พ่อ) กับ อาม่า (แม่) ของลุงปุด ก็คล้ายๆ กับคนจีนโพ้นทะเลอีกหลายครอบครัวที่อพยพเดินทางมาอยู่เมืองไทย โดยเตี้ยได้เดินทางมาจากอำเภอไผ่หลวง ประเทศจีน มาอยู่ถนนทรงวาด ทำน้ำราชนรงค์ มีอาชีพเงินของ ทำอาชีพนี้อยู่พักใหญ่เห็นว่าคงจะไม่มีวันล้มตาอำปากได้ ด้วยความที่เตี้ย เป็นคนชอบกิน เมื่อทำงานเหนื่อยก็จะให้รางวัลกับตัวเองด้วยการเสาะหาอาหารอร่อย แต่ราคาไม่แพงนัก เช่น ข้าวต้มกุ๊ย ที่ถนนเสือป่า และที่หลังวัดบวรนิเวศร์วรวิหาร บางลำพู, ข้าวเจโป คือ ข้าวหนึ่ง หยอดน้ำพะไลเปิด ๑ ถ้วย กับข้าวมีเปิด เครื่องในเปิด มีเครื่องในหมูด้วย เช่น ลิ้น ตับ กระเพาะหมู(เตีโต) หมูหวาน และผักบั้งจีน กับ แดงกวาง บางคนก็เรียกอาหารชนิดนี้ว่า “เสียโป” เพราะสมัยก่อนคนจีนเล่นการพนัน ถั่วโป เหลือเงินน้อยก็จะมากินกัน แต่บางคนก็บอกว่าอาหารชนิดนี้ เป็นอาหารของคนจีนกวางตุ้ง เหตุที่ราคาถูกเพราะว่า คนขายไปซื้อเปิดที่ตายแล้ว เอามาทำขาย แต่คงทำด้วยกรรมวิธีที่ถูกต้องจึงอร่อยไม่เหม็นสาบ ส่วนชื่อก็ไปฟ้องกันระหว่างเจโปกับเสียโป คนจึงเรียกกันติดปากว่า “ข้าวเสียโป” สมัยก่อนนี้ต้องหลังโรงหนังคาเธ่ย์ ที่ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นห้างสรรพสินค้า คาเธ่ย์แล้ว มีคนจีนเป็นผู้หญิงขายถือกันว่าอร่อยที่สุด เพราะจะมีผักตุนมะนาวดอง แกรมให้ซดคล่องๆ คออีกหนึ่งถ้วย ขายดีเป็นเทน้ำเทท่าที่เดียว และหอยทอด เจ้าอร่อยที่ซอยแปลงนาม ถนนเยาวราช ที่เตี้ย (จิ้งพัน) ชื่อของเตี้ย จะโปรดปรานหอยทอดมากโดยจะชอบให้ทอดแบบ “ใช้ล้วนลั่ว” จะเป็นการทอดแบบเหลวๆ นิ่มๆ ไม่ค่อยกรอบ ใส่ไส้ส้มพริกชี้ฟ้าดอง ว่ากันว่าอร่อยนัก คนสมัยก่อนจะชอบหอยทอดแบบใช้ล้วนลั่วมากกว่า หอยทอดที่ทอดกรอบๆ แบบสมัยนี้คนสมัยก่อนไม่นิยม และหอยทอด นี่เองที่สามารถทำให้เตี้ยมีเงินสะสมพอที่จะเช่าเช่าตึกแถวในถนนแพร่งภูธรได้

เริ่มแรกที่เตี้ยมีอาชีพรับจ้างเงินของ พอเย็นเสร็จงาน เตี้ยก็จะทำหอบแบบเงินมีเตา และอุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องปรุง สำหรับทำหอยทอดขาย เตี้ยจะหอบไปเรื่อยๆ ตรงไหนมีคนมากเตี้ยก็จะหยุดทำหอยทอด แรกๆ คนยังไม่ค่อยรู้ฝีมือจึงมีคนซื้อน้อย แต่พอได้ลิ้มรสชาติก็จะบอกต่อๆ กันไปว่าคนหอบหอยทอดขายเจ้านี้อร่อย นานวันเข้าก็ขายดีมาก ขายเร็วเก็บเร็วเพื่อพักผ่อน และหยุดรับจ้างเงินของนอกจากเค้าแก่ที่เตี้ยทำงานเงินของอยู่ด้วยจะมีสินค้ามากคนงานเงินของไม่พอจริงๆ เตี้ยก็จะไปช่วยเค้าแก่ เมื่อเตี้ยหยุดเงินของแล้ว ก็จะไปขายหอยทอดเต็มตัวทำให้มีเงินเก็บมากพอ จึงได้ส่งเงินไปให้พ่อแม่ญาติพี่น้องที่เมืองจีน เมื่อเตี้ยได้กลับไปเมืองจีน แล้วได้แต่งงานกับ ซุนเล่า คือ อาม่า ตามประเพณีธรรมเนียมจีนที่เมืองจีน จากนั้นเตี้ยก็พาอาม่ามาเมืองไทยด้วยกัน สองสามีภรรยา ช่วยกันค้าขายหอยทอด โดยตอนแรกเตี้ยจะหอบไปที่ต่างๆ พออาม่ามาอยู่ด้วยจึงหาทำเลเหมาะแถวสนามหลวง ตั้งหอบขายถาวรขายดีมาก เพราะสมัยก่อนผู้คนจะมาเที่ยวหรือพักผ่อนแถวสนามหลวงเป็นส่วนใหญ่

ต่อมาสถานีอนามัยที่ ๒ ได้จัดศูนย์กลางที่เป็นวังทำเป็นตลาดใต้ร่ม มีคนขายอาหารนานาชนิด รวมทั้งหอยทอด ก๋วยเตี๋ยวไก่คั่ว ผัดแห้ง ของเตี้ยก็ไปขายด้วยในตอนนั้นอาม่ากำลังตั้งท้องลูกสาวคนเล็ก ซึ่งลุงปุดได้เล่าว่า น้องสาวคนนี้วาสนาดีเกิดมาเดียวกับอาม่าจะรักมาก เพราะเป็นคนเล็กด้วย หรือเพราะมีลูกชาย ๓ คนแรกก็ไม่ทราบ แต่ตอนนั้นลุงปุดจำได้ว่าเวลาเตี้ยไปไหนจะพาลูกสาวคนเล็กไปด้วย พาไปไหนคนก็จะบอกลูกสาวน่ารัก โตขึ้นต้องสวยแน่ๆ

ลูกชาย - หญิงทั้ง ๔ คน ของเตี้ยกับอาม่า เติบโตท่ามกลางครอบครัวที่ทำมาค้าขาย ทำให้ลูกๆ ได้มีส่วนร่วมในการค้าขายของเตี้ย กับอาม่า ทุกคนโดยเฉพาะลุงปุด ซึ่งเป็นพี่ชายคนโต ที่เตี้ยจะคอยฝึก คอยสอน เวลาที่ขายของ สอนให้รับผิดชอบ รักน้อง เสียสละให้น้อง เตี้ยจะพูดทั้งภาษาไทย และภาษาจีน ปนกับอาม่า และลูกๆ แต่หากเป็นลูกค้าการพูดของเตี้ยจะพูดภาษาไทย ที่มีทำให้อ่อนน้อมมาก เนื่องจากลูกค้าที่มารับประทานส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการที่อยู่กระทรวงใกล้เคียง แต่ถ้าเป็นเพื่อน คนรู้จัก ที่เป็นคนจีนด้วยกันเตี้ยจะพูดคุยเป็นภาษาจีนด้วยความเป็นกันเอง

ลุงปุด และน้องชาย ทั้ง ๓ คน ได้เรียนภาษาจีนกันเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ที่โรงเรียน เลิศปัญญา เป็นผลให้ลูกชายทั้ง ๓ คนของเตี้ยเขียนภาษาจีนได้ไม่กี่คำ แต่ฟังรู้เรื่อง และพูดได้บ้างนิดหน่อยเท่านั้น ส่วนน้องสาวคนเล็กเตี้ยกับอาม่าไม่ได้ให้เรียนโรงเรียนจีน แต่เตี้ยและอาม่าให้น้องสาวคนเล็กเรียนที่โรงเรียนเสาวภา สมัยก่อนลูกสาวใครได้เรียนที่โรงเรียนเสาวภา (ปากคลองตลาด) จะดูดีมา เพราะเป็นโรงเรียน การเรียน ที่เน้นการเรียนการสอนเกี่ยวกับ (คหกรรมศาสตร์) ที่สอนทำอาหาร การฝีมือ เย็บปักถักร้อย ฯลฯ ลูกสาวบ้านใครจบจากที่นี่ก็เป็นที่กล่าวถึงและแน่ใจได้เลยว่าต่อไปจะต้องมีคนดีๆ มาสู่ขอแน่นอน และก็เป็นที่นั้นจริงๆ เพราะน้องสาวลุงปุดได้แต่งงานกับเสียเจ้าของร้านขายเครื่องเสียงเป็นลูกคนจีนเหมือนกัน เตี้ยกับอาม่า ปลื้มใจมากกับการแต่งงานของลูกสาวคนเล็กที่จัดงานอย่างมีหน้ามีตา

เกี่ยวกับการเรียนหนังสือของลูกชายทั้ง ๓ คนของเตี้ยนั้น เตี้ยก็จะค่อนข้างให้การสนับสนุนการเรียนของลูกๆ อยู่มาก เพราะเตี้ยคิดว่า เตี้ยไม่มีโอกาสเรียนหนังสือพอเริ่มเป็นหนุ่มก็ต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ทำทุกอย่างเท่าที่วัยเด็กอย่างเตี้ยจะทำได้ เมื่อมีช่องทางที่จะสามารถเดินทางมาเมืองไทย เตี้ยก็รีบมาทันที ต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินมาเลี้ยงตัวเอง กระหมัดกระหม่อมเพื่อให้มีเงินเหลือส่งไปให้เครือญาติที่เมืองจีนอีกด้วย เตี้ยจึงตั้งความหวังไว้ว่าต้องพยายามสร้างตัวมีบ้าน มีครอบครัว เมื่อมีลูกแล้ว ลูกของเตี้ยต้องเรียนหนังสือ อันเป็นความคิดตรงข้ามกับชาวจีนโดยส่วนใหญ่ที่เมื่อมีลูกก็จะให้ลูกเรียนหนังสือทั้งโรงเรียนไทย และโรงเรียนจีนอย่างพอสมควร คือ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น แล้วออกมาช่วยครอบครัวทำการค้าขายสืบทอดกิจการต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้ความหวังของเตี้ยที่ต้องการให้ลูกได้เรียนหนังสือหลายๆ ที่เตี้ยคิดว่า คนที่เรียนหนังสือจะฉลาด ทันคน จะเป็นประโยชน์ต่อลูกในวันข้างหน้าแต่ด้วยครอบครัวของเตี้ยที่มีความเป็นอยู่ที่ต้องทำมาหากิน บางครั้งเตี้ยก็ปล่อยให้ลูกไปเที่ยวกับเพื่อน กอปรกับสิ่งแวดล้อมสมัยก่อน

ของชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ที่มีบ่อนการพนัน ช่องโสมถณี และนักเลงหัวไม้ ทำให้ลุงปุดหลง
 ระวังชอบเล่นการพนันที่สุด ด้วยเหตุนี้เตี้ยจึงตัดสินใจด้วยความโมโหลูกชายคนโตซึ่งเป็นความหวัง
 ของเตี้ยไม่รักดี ไม่ชอบเรียนหนังสือ ผิดกับน้องชายคนรองที่ขยันเรียนมาก เรียนจบ ม.๘ แล้วไป
 เรียนต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองสมัยก่อนจะเป็นตลาดวิชาเหมือนมหาวิทยาลัยราม
 คำแหง ไม่ต้องแข่งขันสอบเอนทรานซ์เหมือนสมัยนี้ เตี้ยจะปลื้มมาก ได้พูดคุยอดกับเพื่อนๆ คนจีน
 ด้วยกัน หรือคนรู้จักได้อย่างภาคภูมิใจ และน้องชายคนที่ ๓ จบ ม.๖ แล้วไปต่อและสายอาชีพที่โรงเรียน
 ช่างกลปทุมวัน ปัจจุบันเปิดอู่ซ่อมรถ พี่น้องลุงปุด ทั้ง ๓ คน มีฐานะดีทุกคน ยกเว้นลุงปุดที่ได้สืบทอด
 วิชาชีพค้าขายหอยทอด กว๋ยเตี้ยควักไก่อัดแห้งจากเตี้ย ซึ่งเตี้ยก็ตั้งใจที่ลูกชายคนโตมีฝีมือการทำ
 อาหารที่คล้ายกับเตี้ยมาก เรียกว่า สามารถขายแทนเตี้ยได้ ลูกค้าบางคนบอกว่า “เฮ้ย! ปุดเตี้ยลือไม่
 อยู่หรือไม่เป็นไร ลือก็ทำอร่อยนี่หว่า ลงมือทำกว๋ยเตี้ยควักไก่อัดแห้ง ๑ ซาม กว๋ยเตี้ยเส้นใหญ่ น้ำ ๑
 ซาม มาให้อัวเจี้ย ล่ายเลย อापุด”

บัดนี้เตี้ยกับอาม่า ได้เสียชีวิตไปนานหลายปีแล้ว นำไปฝังที่ฮวงจุ้ย จ.ชลบุรี ที่บ้านของลูก
 ชายทั้ง ๓ คน จะมีหิ้งบูชาพระพุทธรูป มีศาลเล็กสำหรับไหว้ที่กึ่งที่ผนังกำแพงติดพื้นจะมีศาลเจ้า
 ตีजूเอียง และหิ้งสำหรับไหว้เตี้ยกับอาม่า ดังนั้นวันสำคัญที่พี่น้องทั้ง ๔ คน จะได้รวมกันก็คือ วันเซ็ง-
 เม็ง โดยพี่น้องจะนัดหมายโทรศัพท์กำหนดวันที่จะไปเซ็งเม็ง จากนั้นนานๆ ก็จะไปมาหาสู่กันที่
 เพราะทุกคนต่างมีครอบครัว และภาระหน้าที่การงานทำให้ไม่ค่อยมีโอกาสมาพบปะกันบ่อยนัก นอก
 จากเทศกาลวันสำคัญ เช่น วันเซ็งเม็ง

หลังจากที่เตี้ย และอาม่า เสียชีวิตในปีไล่เลี่ยกัน คือ ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ คุณลุงปุดก็ได้อยู่กับ
 ภรรยาโดยไม่ได้แต่งงานกัน จริงๆ ก่อนหน้านั้นลุงปุดก็คบหาชอบพอกับภรรยามาก่อน แต่อาม่าไม่
 ชอบ เพราะผู้หญิงที่ลูกชายพอใจอายุมากกว่าไม่ได้มีเชื้อสายจีน แต่เป็นสาวไทย ผิวเข้ม ไม่ถูกใจอาม่า
 และอาม่าก็ได้มองหาผู้หญิงให้กับคุณลุงปุดไว้แล้ว แต่คุณลุงปุดไม่ชอบ อาม่ารู้สึกขัดเคืองใจ
 มากที่ไม่สามารถคลุมถุงชน ลูกชายคนโตได้ จึงวางมือหันมาทำหน้าที่ดูแลจัดการดูแลผู้หญิงให้กับลูก
 ชายคนรอง และลูกชายคนที่ ๓ ซึ่งสามารถคลุมถุงชนได้สำเร็จ โดยไม่ต้องไปหาแม่สื่อ (ปวงนั้น) ที่
 ไหนเลยอาม่าจัดการเองทุกอย่าง อาม่าเป็นคนจีนที่ช่างพูด ช่างคุย แม้ไม่รู้หนังสือเลยแต่อาม่าก็พูด
 ภาษาไทยได้ชัดเจน ปกติอาม่าจะรักคุณลุงปุดมากขอเงินเท่าไรอาม่าก็แอบให้อยู่เสมอ เพราะเป็น
 ลูกชายคนโตและเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการประกอบอาชีพ ยกเว้นเรื่องเดียว คือ เรื่องคู่ครอง
 ของลูกชาย ผิดกับเตี้ยที่จะเข้มงวดคุณลุงปุดเกี่ยวกับอาชีพว่าต้องขยัน ตื่นเช้า ประหยัด อดทน
 บางทีก็จะด่าด้วยถ้ำคุณลุงปุดไปเล่นการพนัน แต่เรื่องคู่ครองของลูกชาย เตี้ยไม่เคยกีดกัน จะเตือน
 อาม่าด้วยซ้ำว่า “เค้ารักกัน ชอบกัน อัวไม่เห็นว่าจะมีอะไรเสียหายตรงไหน” คุณลุงปุดได้รับอนุญาต
 จากเตี้ยให้นำภรรยาเข้ามาอยู่ในบ้านเตี้ย ได้รับขวัญลูกสะใภ้โดยมอบเงินจำนวนหนึ่งให้ แต่อาม่าไม่
 ให้ครั้นพออยู่ไปนานวันเข้า อาม่า เริ่มมองเห็นความดีของลูกสะใภ้ที่ตื่นเช้ามาทำงานทุกอย่างในบ้าน

ยังช่วยสามี คือ คุณลุงปุด ขายอาหารด้วย อีกทั้งยังคอยดูแลอำมาในการเดินเหินเพราะข้อเข่าเสื่อม คุณลุงปุด เล่าว่า ก่อนอำมาจะเสียชีวิต ได้มอบของมีค่าที่ติดตัวของอำมา คือ กำไลหยก และต่างหูเพชร ให้กับลูกสะใภ้

อีก ๒ ปีต่อมา หลังจากที่เตี้ยกับอำมาเสียชีวิตไปแล้ว ภรรยาคุณลุงปุดก็ตั้งครุฑ คลอดมาเป็นผู้หญิงในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ และอีก ๒ ปี ก็ได้ให้กำเนิดลูกชายในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยทั้งสองสามี-ภรรยา จะเลี้ยงลูกด้วยตนเอง และค้าขายไปด้วยค่อนข้างลำบากพอสมควร แต่เวลาช่วงรวดเร็วทันตอนนี้ลูกโต เรียนจบ ทำงานกันแล้วทั้งสองคน

การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในปัจจุบัน

ปัจจุบันลุงปุด มีอายุ ๖๓ ปี ภรรยา มีอายุมากกว่า ๒ ปี คือ อายุ ๖๕ ปี ลูกสาว และลูกชาย เรียนจบ ทำงานกันหมดแล้ว การค้าขายในปัจจุบันจึงช่วยกันทำเพียงสองสามี – ภรรยา เท่านั้น แต่จะขายเฉพาะตอนเย็นโดยขายตั้งแต่ ๔ โมงเย็นถึง ๒ ทุ่มตรง จะเก็บทันที ไม่มีต่อยัดเยื่อ อาหารที่ขายก็มี ก๋วยเตี๋ยวคั่วไก่ผัดแห้ง, โจ๊ก, ก๋วยเตี๋ยวน้ำ ไม่มีหอยทอดเหมือนสมัยก่อน ตอนที่ลูกเรียนหนังสืออยู่ลุงปุดจะขายก๋วยเตี๋ยวทั้ง ๒ รอบ โดยมีลูกสาวคอยช่วย ป้า กับ แม่ ขาย ส่วนลูกชายจะไม่รับรู้การค้าขายใดๆ ในบ้านเลย ลุงปุดบอกว่า ลูกชายเค้าชอบทำงานนั่งโต๊ะ อยู่ห้องแอร์ เรียนจบจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ คณะบริหารธุรกิจ มีคนรู้จักสนิทกันฝากให้เข้าทำงานที่ธนาคารเอเชีย สำนักงานใหญ่ ถนนสาทร อยู่แผนกแคชเชียร์ ค่อนข้างชอบเที่ยวเตร่ ไม่ค่อยมีเงินเก็บเพราะเที่ยวขับแท็กซี่ทุกวัน บางทียังต้องแอบขอเงินแม่ด้วย ไม่กล้ามาขอลุงปุด เพราะเวลามีเงิน หรือโบนัสออกจะไปเที่ยวกับเพื่อนไม่ค่อยนึกถึงพ่อแม่เท่าไรนัก แต่ก็ยังรู้สึกดีใจว่าสามารถส่งเค้าเรียนจนจบ ได้ทำการงาน ไม่คิดหวังพึ่งเท่าไร ตอนนี้อยู่อย่างเดียวว่าจะมีสะใภ้เป็นยังไรก็ไม่รู้ ลูกชายคนนี้มีแฟนเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ลุงปุดบอกว่าลูกชายหล่อน้อยกว่าลุงปุดสมัยหนุ่มๆ เยอะมาก พร้อมกับนำรูปลุงปุดสมัยหนุ่มๆ มาให้ดูก็เห็นจะจริง อาจเป็นเพราะทำงานเบ้งค์ที่ทำให้ดูดีประกอบกับเป็นคนอ่อนน้อมพูดจาเพราะก็เป็นได้

ส่วนลูกสาว เรียนจบจากวิทยาลัยครูจันทระเกษม ที่ตอนนั้นยังไม่ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นสถาบันราชภัฏจันทระเกษม ทำงานอยู่บริษัท AIS แต่งงานแล้ว แต่ก็มาหาป้ากับแม่เสมอ บางทีก็มาช่วยป้าขายของด้วย สามี ก็ทำงานอยู่ที่เดียวกัน ลุงปุด เล่าว่าก็มีลูกสาวนี้ที่กตัญญู จะให้เงินพ่อแม่เสมอ และยังให้พิเศษในโอกาสต่างๆ เช่น วันปีใหม่ วันตรุษจีน พาพ่อแม่ไปเลี้ยงรับประทานอาหารเนื่องในโอกาสวันเกิด บางทีคนส่วนใหญ่จะกล่าวว่า เป็นคนจีนจะรักลูกชาย มากกว่าแต่สำหรับลุงปุดจะรักลูกทั้งสองคน เพราะเค้าก็เป็นลูก เพียงแต่บางครั้งอาจจะรักลูกสาวมากกว่านั้นเป็นเพราะเค้าเป็นลูกที่มีน้ำใจ ตอนเด็กก็เลี้ยงง่าย โตขึ้นหน่อยก็ช่วยงานบ้านได้สารพัด เรียนจบแล้ว เค้าก็หาหนทางทำได้เอง มีแฟนก็พามาที่บ้านให้พ่อแม่ได้ทำความรู้จัก ก็ได้ให้สละกับลูกในการเลือกคู่ครอง ขอ

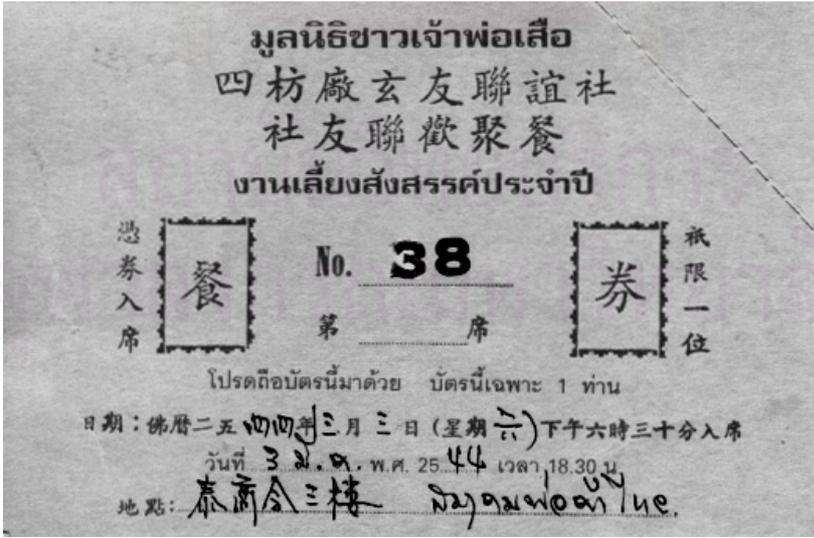
เพียงให้ลูกมีชีวิตคู่อย่างราบรื่นมีความสุข ก็สุขใจไปด้วยในฐานะพ่อแม่ แต่แฟนของลูกสาวเป็นคนไทยไม่มีเชื้อสายจีน ก็ไม่ได้คิดอะไร เพราะจีน ไทย ใช้เงินใกล้เคียงกัน ลูกสาวแต่งงานหลายปีแล้วแต่ยังไม่มีท่าทีว่าจะมีหลานให้อุ้มเลย ได้แนะนำให้ลูกสาว และลูกชายไปไหว้ศาลเจ้าพ่อเสือบ่อยๆ ยิ่งตอนหลังตรุษจีน ประมาณ ๑๕ วัน จะมีการไหว้วงเซียวโจย จะเป็นการไหว้เทพดาฟ้าดิน มีการไหว้องค์ตัวเล่าเอี้ย (เจ้าพ่อใหญ่) ในศาลเจ้าพ่อเสือ ด้วยสิ่งหัตถ์น้ำตาล (ทิ้งไช) หรือ เจดีย์น้ำตาล (ทิ้งละ) แต่ลูกสาวกับลูกชายกลับไม่ค่อยเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ ลูกปุดต้องพาไปลูกสาวลูกชายถึงจะไป ลูกทั้งสองคนของลูกปุดไม่ค่อยมีการยึดถือหรือเคร่งครัดในประเพณีธรรมจีนแต่อย่างไร เพียงได้เห็นป้ากับแม่ปฏิบัติอยู่เสมอก็ปฏิบัติตามที่ป้ากับแม่แนะนำ แต่ก็ไม่ทราบเหตุผลที่แน่ชัด จะเป็นการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมากกว่า อย่างเช่น ลูกปุด นอกจากจะมีอาชีพขายอาหารแล้ว ยังเป็นเจ้าของหน้าฝ้ายสวัสดิการ (เตียมไต้ยจ) ของมูลนิธิสมาคมชาวศาลเจ้าพ่อเสือดด้วย โดยจะมีหน้าที่ดูแลในพิธีการเกี่ยวกับธรรมเนียมงานศพของคนจีน โดยผู้ที่ตายเป็นสมาชิกของมูลนิธิสมาคมชาวศาลเจ้าพ่อเสือด ในการทำพิธีศพดังกล่าวเจ้าหน้าที่จะคอยดูแลต้อนรับญาติ,แขก ของผู้ตายที่มาในงาน เตรียมการในช่วงต่างๆ ของพิธีศพ ถ้างานครบถ้วนทุกกระบวนการพิธีก็ต้องเป็นการสวดกงเต็กชุดใหญ่ ที่จะมีค่าใช้จ่ายในการทำพิธีที่สูงมาก บางงานก็เป็นการสวดกงเต็กชุดเล็ก ซึ่งจะไม่มีการขึ้นสะพาน (ที่หมายถึงการไปสวรรค์) หรือบางงานอาจไม่มีการสวดกงเต็กใดๆ แต่ยังคงไว้ในพิธีการทำตามธรรมเนียมแบบจีนของเจ้าหน้าที่ (เตียมไต้ยจ) ลูกปุด กล่าวไว้ว่า คนจีนโดยส่วนใหญ่เท่าที่ทำงานมาน้อยมากที่จะไม่มีพิธีกงเต็ก จะฐานะดี หรือฐานะปานกลางอย่างไร ในการทำพิธีศพของบิดา-มารดา นั้น ลูกๆ ก็จะมีหมื่นพันทรัพย์ในการจัดงานศพอย่างดี เพราะนอกจากจะเป็นการแสดงความกตัญญูแล้ว ยังเป็นการแสดงฐานะทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งด้วย

ในการเป็นสมาชิก หรือเจ้าหน้าที่ฝ้ายสวัสดิการ (เตียมไต้ยจ) นี้ นอกจากมีเกียรติแล้ว เพราะเจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องแต่งกายด้วยชุดสูท มีเน็กไท เขียนภาษาจีน ชื่อ “มูลนิธิสมาคมชาวศาลเจ้าพ่อเสือด” ยังได้รับของเงินค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่ายานพาหนะในการมางาน การรับมิดชอบในพิธีการต่างๆ ของเจ้าหน้าที่แต่ละคน ดังนั้นถ้าเป็นงานใหญ่ที่สำคัญ และตรงกับเวอร์ของลูกปุดที่จะต้องไปงาน ลูกปุดก็อาจจะยอมหยุดขายอาหารเลยทีเดียว การเป็นเจ้าหน้าที่ฝ้ายสวัสดิการ (เตียมไต้ยจ) นี้ ปัจจุบันมีคนรุ่นใหม่เข้ามาแทนที่เป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงที่จะได้รับการฝึกหัดอบรมจากเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่อีกทอดหนึ่ง ลูกปุดคิดว่าจะทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะทำไม่ไหว หรือไม่แน่อาจจะออกก่อนก็ได้ เคยชวนลูกสาวให้มาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ดังกล่าว แต่ลูกสาวบอกไม่ชอบ ไม่กล้าไป ทำไปคนเดียวเถอะ ยิ่งลูกชายแล้วจะไม่ชอบไม่กล้าเลย ชอบอย่างเดียว คือ การไปงานเลี้ยงสังสรรค์ประจำปี ของมูลนิธิสมาคมชาวศาลเจ้าพ่อเสือด ซึ่งมักจะจัดขึ้นที่สมาคมพ่อค้าไทย อยู่ตรงข้ามกับโรงเรียน ราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร ถนนตีทอง แขวงเสาชิงช้า ที่คนไทยเชื้อสายจีนใน

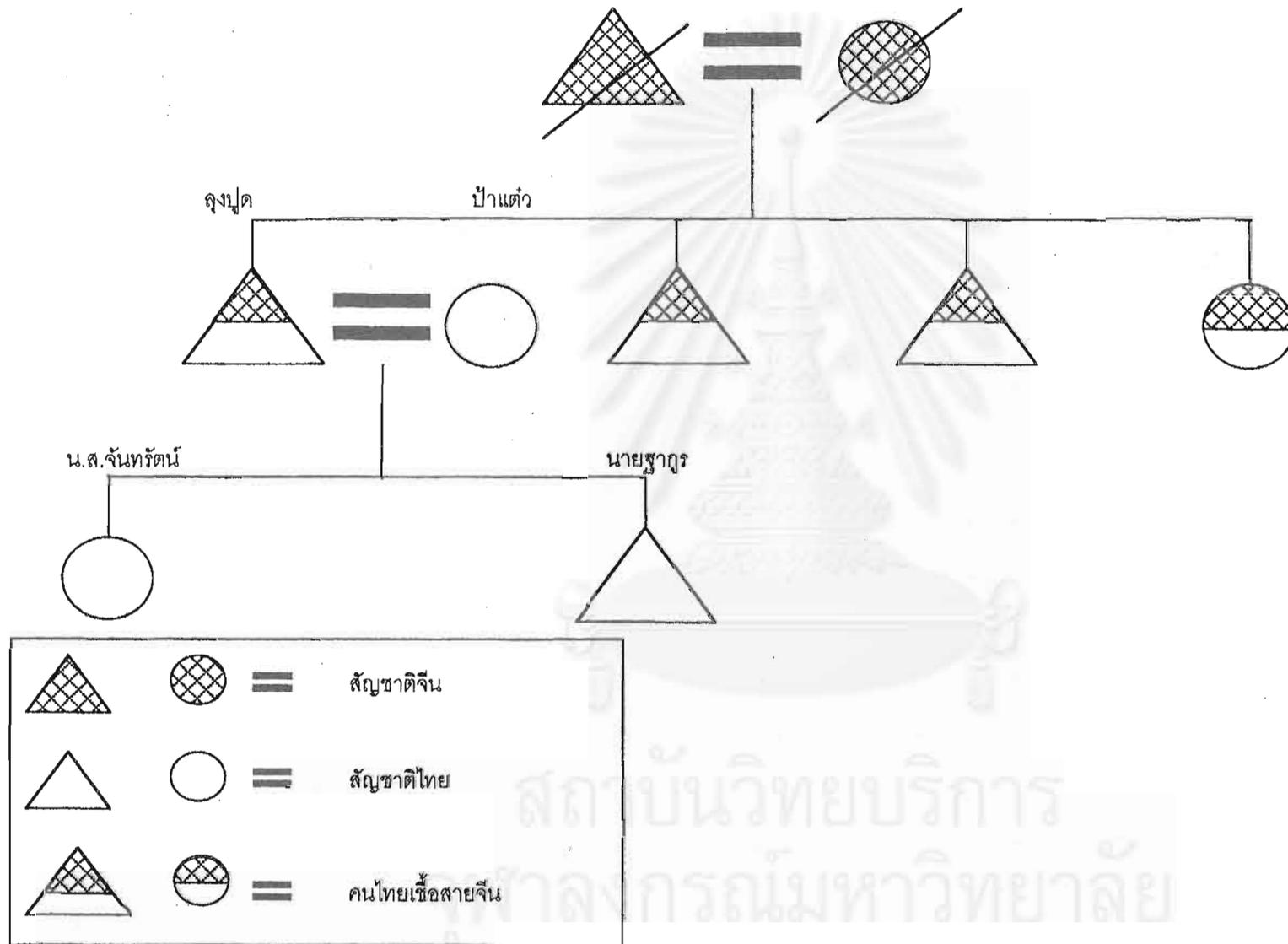
ละแวกคลองคู เมืองเดิมสามแพ่งและละแวกใกล้เคียงรู้จักดี เพราะจัดงานเลี้ยงที่นี่ทุกปี เนื่องจากเป็นสถานที่ที่อยู่ในอาณาบริเวณสถานที่กว้างใหญ่ติดแอร์เย็นสบาย

เนื่องจากตอนนี้ลูกสาวลูกชาย ก็เติบโตเป็นผู้ใหญ่กันแล้ว รู้ผิดชอบชั่วดี อะไรควรอะไรไม่ควร รู้จักกาลเทศะ ที่เป็นเรื่องสำคัญ ที่ลุงปุดจะคอยสอนลูกชายอยู่เสมอ และเรื่องการคบเพื่อนด้วย ลุงปุดกล่าวว่า การคบเพื่อน เป็นเรื่องสำคัญในการเลี้ยงดูลูก เพราะ พ่อ-แม่-ครู ไม่ได้คอยอยู่ดูแลเอาใจใส่ลูกอยู่ตลอดเวลา ถ้าลูกคบเพื่อนไม่ดี เกเร ชอบเที่ยวเตร่ ซักชวนกันหนีเรียน อนาคตของลูกในเรื่องการเรียนก็อาจไม่ประสบความสำเร็จ คนเป็นพ่อ-แม่ก็เสียใจผิดหวัง แล้วยิ่งสมัยนี้มียาเสพติด ยาบ้า แพ้ระบาดในกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา ก็ยังเป็นเรื่องอันตรายอย่างยิ่ง โชคดีที่ลูกชายได้ผ่านวัยนี้ไปแล้ว ทำงานเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น แม้จะถูกเลี้ยงดูจากแม่ที่ชอบตามใจ เนื่องจากเป็นลูกชาย คนเล็ก แม้จะโตแล้ว แม่ก็ยังมองว่ายังไม่โต ลูกชายจึงมักจะอ้อนขอเงินจากแม่ค้ำอยู่เสมอ นานๆ ถึงจะให้เงินป้ากับแม่ซะที แต่ก็ยังดีที่ยังเป็นลูกกตัญญูอยู่บ้าง

ตอนนี้ลุงปุดก็มีความสุขกับการขายอาหาร ในช่วงเย็น ขายเสร็จลุงปุดก็จะไปเล่นสนุกเกอร์ แถวบ้าน จะเล่นบ้าง ดูบ้าง แล้วแต่จังหวะ แต่ตอนนี้อายุมากเริ่มอยู่เล่นดึกตื่นไม่ไหว เคยไม่สบายที่หลายวันต้องเข้าโรงพยาบาล หยุดขายไปหลายวันทำให้ขาดรายได้ไปโขทีเดียว ยังดีที่มีลูกสาวคอยดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาล และลูกชายก็แสดงน้ำใจให้เงินไว้ใช้จ่ายบ้าง ก็ยังดี วันเสาร์-อาทิตย์จะไม่ได้ขายก็จะอยู่บ้าน นั่งอ่านหนังสือพิมพ์ไทย และหนังสือพิมพ์จีน นั่งคุยกับเพื่อนๆ รุ่นเดียวกันหรือไม่ชวนกันไปดูของเก่าที่ขายอยู่แถวคลองถม ภรรยาที่ทำกับข้าว ทำงานบ้านต่างๆ ตอนนี้ก็กำลังเห่ลูกแมวมที่มีคนให้มาเลี้ยงดูพร้อมมรดกที่ใหญ่มาก ลูกชายแม้ยังไม่ได้แต่งงาน แต่ก็ไม่เคยอยู่ติดบ้านในวันหยุดเลยออกเที่ยวตลอดตามประสา ก็อยู่กันสองคนตา-ยาย มีความสุขกันตามสมควร

ตัวอย่าง บัตรเชิญงานเลี้ยงสังสรรค์ประจำปี ของมูลนิธิสมาคมชาวศาลเจ้าพ่อเสือ ภาพที่ ๔.๑

ครอบครัวที่ ๘ (กลุ่มภาษาพูดแคะ) คุณเกี้ยว – คุณแจ็ก แซ่ปุก

ประวัติภูมิหลังครอบครัว

อาป๊าก (พ่อ) ของคุณเกี้ยว ได้อพยพเดินทางจากเมืองจีนที่อาป๊ากอยู่เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ในตำบลจ้งหลิง หรือจ้งหลิน ที่เรียกกัน มณฑล กวางตุ้ง ด้วยเรือฝิ่นหมอนใบตามแบบฉบับของชาวจีนที่อพยพเข้ามาเมืองไทยสมัยก่อน ตอนมาอยู่เมืองไทยก็มีคนรู้จักแนะนำให้ไปสมัครทำงานที่ห้างใต้ฟ้า เนื่องจากอาป๊าก พอมีความรู้พูด เขียนภาษาจีนได้คล่อง และเป็นผู้ที่ดีดลูกคิดในการคิดเลขได้เร็วมาก เมื่อมีคุณสมบัติดังนี้ประกอบกัน เป็นคนจีนที่ห้างใต้ฟ้าก็รับไว้ทำงานทันที อาป๊ากดีใจมากแม้ว่าเงินเดือนที่ได้จะไม่มากนักก็ตาม แต่อาป๊ากก็เป็นผู้ที่รักเก็บออม ใช้จ่ายเงินทองด้วยความประหยัด และคิดถึงการณ์ข้างหน้าเพื่อการหาช่องทางก่อร่างสร้างตัวให้เป็นปึกแผ่นมากกว่าที่เป็นอยู่

ในสมัยก่อนห้างใต้ฟ้าถือว่าเป็นห้างสรรพสินค้าที่ค่อนข้างโก้หรูห้างหนึ่งแถบย่านเยาวราช บางทีคนก็เรียกห้างแมวดำ เพราะชื่อห้างมีสัญลักษณ์ (โลโก้) รูปแมวดำติดอยู่ ปัจจุบันห้างใต้ฟ้าก็ยังคงดำเนินกิจกรรมต่อไป โดยตั้งอยู่ตรงข้ามกับโรงแรมแกรนด์ไชน่า (GRAND CHINA) ที่ถือว่าเป็นโรงแรมที่ใหญ่โตโก้หรูที่สุดของเยาวราช และเป็นตึกสูงสุดของเยาวราชในปัจจุบัน เป็นอาคารเดียวกันกับตึก ๗ ชั้นอันยิ่งยงในอดีต ซึ่งอยู่ในเครือโรงแรมดุสิตธานี มีความสูงของตึกถึง ๒๔ ชั้น สมัยก่อนห้างสรรพสินค้ามีน้อย ไม่มากมายเป็นดอกเห็ดเหมือนในปัจจุบัน อาป๊ากจึงมีงานเยอะมากแต่ก็มีความสุข อาป๊ากทำงานอยู่ห้างใต้ฟ้าเป็นเวลาหลายปีจนได้เป็นหลงจู้ (สมุหบัญชี, ผู้ดูแล) ของห้างใต้ฟ้า ตอนนั้นเองที่อาป๊ากคิดเริ่มอยากมีครอบครัว เคยเห็นเพื่อนบ้านคนหนึ่งอยู่กับพ่อแม่เป็นผู้หญิงหน้าตาถูกใจอาป๊าก แถมยังขยันทำกรงานสารพัด อาป๊ากจึงขอร้องแม่สื่อ (ปวงนั้ง) ให้ไปติดต่อให้ด้วยแต่อาป๊ากก็ไม่มีให้คำตอบแทน เมื่อแม่สื่อติดต่อกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงได้สำเร็จ เพราะพ่อแม่ของฝ่ายหญิงก็มีความนิยมชมชอบอาป๊ากอยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากสมัยก่อนไม่ค่อยจะมีคนได้ทำงานในห้างร้าน ส่วนใหญ่คนจีนที่อพยพมาเมืองไทยจะต้องทำงานหนักประเททใช้แรงกายอาบเหงื่อต่างน้ำแลกเงินเป็นคำตอบแทน เพียงติดที่ว่าแม่อาป๊ากจะเป็นหลงจู้ แต่ก็ยังไม่มีบ้านอยู่เป็นของตัวเอง ตอนนั้นยังอาศัยเช่าบ้านอยู่ใกล้ๆ กับที่ทำงาน เพื่อการไปมาสะดวกถึงกระนั้นอาป๊ากก็ยังมีวาสนาได้แต่งงานกับผู้หญิงที่อาป๊ากพึงใจ เมื่อทำพิธีแต่งงานแล้วอาป๊ากก็พาภรรยา คือ อาเม (แม่) ของคุณเกี้ยว ไปคารวะพ่อแม่ที่เมืองจีน

ก่อนหน้าที่ในระหว่างที่ทำงานห้างใต้ฟ้า อาป๊ากก็จะส่งเงินกลับประเทศ (โพยก๊วน) ให้พ่อแม่ด้วย และหลังจากอาป๊ากพาอาเมไปเมืองจีนเยี่ยมคารวะพ่อแม่เป็นที่เรียบร้อยแล้วพอกลับมาเมืองไทย อาป๊ากก็ยังตั้งใจทำงานหนักมากยิ่งขึ้นหวังเก็บเงินซื้อบ้าน ส่วนอาเมนอกจากเป็นแม่บ้าน

ที่ดีแล้วยังรับจ้างเย็บเสื้อผ้าไหลด้วย ต่อมาเพื่อนอาบักได้แนะนำให้ไปเช่า/เช่าบ้านที่ถนนแพ่งนรา ซึ่งเป็นบ้านในทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ อาบักจึงนัดกับเพื่อนมาดูพร้อมกับไปปรึกษาอาเม อาเมเห็นชอบด้วยจึงตัดสินใจมาเช่าอยู่อาศัยที่ถนนแพ่งนรา

อาบักแต่งงานกับอาเมมาหลายปีแล้วแต่ก็ยังไม่มีลูกชกที่ อาบักอยากมีลูกมากไม่เกี่ยงว่าเป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้ชาย แต่โดยใจจริงก็อยากให้เป็นผู้ชาย ระหว่างที่รอลูกอยู่ก็ไปขอเด็กมาเลี้ยง จากคนรู้จักกันมีฐานะยากจน แต่มีลูกหลายคนเด็กที่อาบักไปขอมาเลี้ยงเพิ่งเกิดมาแบบเบาจะเป็นเด็กผู้หญิง เลี้ยงด้วยความรักเหมือนเป็นลูกแท้ๆ จนอายุได้ ๒ ขวบ อาเมก็ตั้งครรรค์ อาบักดีใจมาก ที่สุดที่จะมีลูกเป็นของตัวเองแล้ว พยายามซื้ออาหารบำรุงครรรค์มาให้อาเมได้รับประทาน อาบักกับอาเมดีใจอย่างที่สุด เพราะได้ลูกชายคนโตที่ถือตามการจตุระเปียบโครงสร้างครอบครัวเงินที่ลูกชายคนโตมีความสำคัญมาก เป็นผู้สืบทอดวงศ์ตระกูลบรรพบุรุษ หลังจากอาบัก อาเม เลี้ยงดูคุณเกี้ยวลูกชายด้วยความประคบประหม่นจนอยู่ในวัยเตาะแตะ อาเมก็เริ่มตั้งครรรค์ที่ห้องที่ ๒ ที่คลอดออกมาเป็นผู้ชายและครรรค์ที่ ๓ ก็เป็นผู้ชาย ส่วนครรรค์ที่ ๔ เป็นลูกผู้หญิงคนเล็กที่ต่อมาอาเมกับอาบักจะรักและเอ็นดูมากเท่าๆ กับรักคุณเกี้ยวที่เป็นลูกชายคนโต

คุณเกี้ยวได้ให้ความเห็นกับผู้วิจัยว่า ส่วนใหญ่พ่อแม่จะไม่ค่อยรักลูกคนกลางมากเท่าลูกคนโต กับลูกคนเล็ก ยิ่งถ้าลูกคนกลางเป็นผู้หญิงด้วยแล้วก็แทบจะไม่มีค่าเท่าไรเลย สำหรับครอบครัวคนจีน ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องน่าคิดเรื่องหนึ่งสำหรับการอบรมเลี้ยงดูบุตร เมื่อคุณเกี้ยวเริ่มเติบโตขึ้นมาในอาคารตึกแถว ๒ ชั้น มีเพื่อนบ้านอยู่ติดๆ ใกล้เคียงๆ กัน คุณเกี้ยวก็คบหากับเพื่อนรุ่นพี่ ชื่อ เล้ง แปลว่า มังกร เพื่อนคนนี้เป็นคนช่างมีฐานะดี แม้บ้านจะอยู่ตึกแถวก็ตามครอบครัวของเพื่อนรุ่นพี่ที่ชื่อ เล้ง นี้ทำรองเท้า ที่ในสมัยก่อนร้านทำรองเท้ามีเพียงร้านของเล้งร้านเดียวในถนนแพ่งนรา เล้ง ถือได้ว่าเป็นวัยรุ่นหัวใจในสมัยนั้น จะไปไหนทีจะมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันตามเป็นขบวน รวมทั้งคุณเกี้ยวด้วย เพื่อที่จะไปดูนกพิราบที่เล้งเลี้ยงสำหรับเอาไว้แข่ง เล้งเป็นล่าเป็นสันทีเดียว บนชั้นสองของบ้านที่ทำเช่นนี้ได้เพราะเล้งมีบ้านหลายห้อง ดูเหมือนเฉพาะแพ่งนราจะมีถึง ๓ ห้อง และยังมีที่อื่นอีก เล้งเป็นคนใจกว้าง ชอบซื้อขนมเลี้ยงเพื่อนฝูงหรือไม่ก็ยกขบวนพากันไปหาอะไรกินอร่อยๆ แถวบ้านบ้าง แถวเยาวราชบ้าง พร้อมทั้งซื้อหนังสือสำหรับตัดรองเท้า และกวาดกลับบ้านด้วย เพราะนี่คือหน้าที่ในส่วนของเล้งครอบครัวให้ปฏิบัติ ดังนั้นคราใดที่จะต้องเตรียมไปซื้อหนังสือสำหรับตัดรองเท้าและของใช้อื่นๆ เล้งก็จะชวนคุณเกี้ยวไปด้วย คุณเกี้ยวก็ไปด้วยเสมอไม่เคยปฏิเสธเวลาไปซื้อของเครื่องใช้สำหรับทำรองเท้าคุณเกี้ยวก็มักจะจดจำสังเกตไปด้วยว่าซื้อที่ไหน ราคาเท่าไร ซื้ออะไรบ้าง ครั้นพอไปบ่อยๆ ครั้งเข้าก็เริ่มรู้รายละเอียดมากขึ้น บางทีเล้งชี้แจงไปซื้อเองก็จะจ้างให้คุณเกี้ยวไปซื้อให้ คุณเกี้ยวกล่าวกับผู้วิจัยว่านี่คือ การหลอกใช้ แต่หลอกใช้ผิดคนซะแล้ว ใช้ใครไม่ใช้มาใช้ก็แล้วผู้ที่มีมันสมองเฉียบคม การถูกหลอกใช้ไปซื้อของทีนอกจากจะได้เงินเก็บไว้ซื้อขนมของกินแล้ว คุณเกี้ยวยังได้รับความรู้มากขึ้น และการมีเงินใช้ติดตัวซึ่ง

เป็นความภูมิใจเพราะอาชีพกับอาแม่ ที่ตอนแรกๆ ก็ยังประทับประคองค่าใช้จ่ายฐานะยังดีอยู่ แต่เมื่อมีลูกถึง ๕ คน ทำให้อาชีพต้องทำงานหนักตัวเป็นเกลียว อาแม่ก็ต้องมาเย็บเสื้อผ้า ถึงกระนั้นฐานะก็ยังไม่ดีขึ้นกลับแย่ลงเพราะค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

เมื่อเป็นเช่นนี้คุณเกี้ยวจึงค่อยๆ แอบเรียนรู้วิธีการทำรองเท้าของคนงานในบ้านของเล้ง ในขณะที่อ้างว่าขอไปดูนกพิราบ เล้งที่เป็นเพื่อนรุ่นพี่ที่ยังใจกว้างเหมือนเดิมที่ชอบพาเพื่อนๆ ไปเลี้ยงยามมีเงินถูกหวย รวยไป เล้งไม่ค่อยสนใจเล่าเรียนศึกษาหาความรู้เท่าที่ควร พ่อของเล้งให้ไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดมหารธรรม์และเรียนภาษาจีนกับครูสอนที่บ้าน แต่เล้งก็มักจะไปบ้างไม่ไปบ้าง ส่วนใหญ่ชอบเล่นการพนันมากกว่าเมื่อที่บ้านหนังสือสำหรับทำรองเท้าใกล้จะหมดถึงเวลาที่เล้งจะต้องไปซื้อหา เล้งก็จะจ้างผู้ช่วย คือ คุณเกี้ยวให้ไปซื้อของแทนให้ด้วย เล้งให้เงินจำนวนมากสำหรับซื้อของไปด้วย คุณเกี้ยวก็ไปซื้อให้ครบทุกสิ่ง โดยมีการต่อรองราคาของบางอย่าง เพื่อให้ได้ราคาที่ถูกลงที่สุด ดังนั้นทุกครั้งที่คุณเกี้ยวไปซื้อของนั้น นอกจากจะมีเงินเก็บจากการหมกเม็ดที่ได้จากการต่อรองราคา ยังยกยกของใช้บางส่วนไว้ด้วยสำหรับหัดทำรองเท้าที่คุณเกี้ยวจะไปแอบฝึกเสมอกับลูกจ้างของเล้ง ในเวลาที่เล้งไม่อยู่บ้าน หรือถ้าเล้งอยู่ก็ไม่ค่อยใส่ใจเท่าไร คิดว่าคุณเกี้ยวเป็นลูกน้องคอยรับใช้ซื้อของให้ธรรมดาแต่หารู้ไม่ว่า ในขณะที่นั้นฝีมือการตัดรองเท้าของเกี้ยวได้พัฒนาจนสามารถตัดรองเท้าได้สำเร็จหลายคู่แล้ว

คุณเกี้ยวเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แต่สามารถควบคุมดำเนินกิจการทำรองเท้าส่งต่างประเทศได้อย่างมีชื่อเสียง มีออเดอร์มาตลอดไม่เคยขาดเพราะจะเน้นคุณภาพหนังรองเท้า การตัดเย็บและรูปแบบที่สวยงาม โดยจะไปซื้อหาแบบรองเท้าต่างๆ จากหนังสือ นิตยสาร และสำรวจรูปแบบรองเท้ายี่ห้อต่างๆ คอยปรับปรุงรูปแบบและเพิ่มคุณภาพอยู่เสมอๆ โดยมีภรรยาเป็นผู้ช่วยที่ดีเยี่ยม คุณเกี้ยวกล่าวว่า ผมไม่แคร์ว่าใครจะหาว่าผมมีความรู้หน่อย แต่ผมมีเงิน มีธุรกิจมีลูกน้องเกือบ ๒๐ คน แม้จะเป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือนก็ตาม เวลาผมไปไหนกับครอบครัว ผมจะขับรถเบนซ์ S๕๐๐ ไป แค่นี้รถผู้คนก็โค้งคำนับผมกันน่าดู ขนาดเวลาไปส่งลูกสาวคนเล็กไปโรงเรียน อาจารย์จะออกมา ต้อนรับผมอย่างดี สมัยนี้ผมว่าความรู้สำคัญน้อยกว่าประสบการณ์จริงๆ แต่ถึงยังไงผมก็จะให้ลูกชาย และลูกสาวของผม ได้เรียนอย่างดีที่สุด เรียนสูงที่สุดเท่าที่ความสามารถของผมจะทำได้ เพราะสมัยนี้กับสมัยก่อนไม่เหมือนกัน

การที่ผมครุพักลักจำวิธีการทำรองเท้าจากลูกน้องของเฮียเล้ง ผมว่าผมไม่ผิดผมมีสติปัญญา ผมทำได้ เฮียเล้งก็ไม่ได้ว่าอะไรผม ตอนผมเปิดกิจการเฮียเล้งยังมาร่วมอวยพรกับผมเลยกล่าวว่า “เกี้ยว เฮียรู้จักสร้างเนื้อสร้างตัวสร้างฐานะดีแล้ว อย่าเป็นแบบสมัยหนุ่มๆ ที่เราสองคนมักจะชอบไปช่วยเค้าตีรันฟันแทง อ้าวคิดว่า ไม่เห็นจะได้ประโยชน์อะไร ไม่รู้ว่าตอนนี้อ้าวคงจะแก่แล้วเน่ๆ ที่คิดแบบนี้ สมัยหนุ่มๆ อ้าวคิดแต่ใจร้อน เลือดพล่าน มีลือเป็นลูกน้องนี่ดีนะ ให้ข้อคิดอะไรกับอ้าวหลายอย่าง”

หลังจากที่คุณเกี้ยว เริ่มกิจการทำรองเท้าอย่างจริงจัง ปรากฏว่ารองเท้าขายดีมาก ตอนนั้นพวกข้าราชการ ทหารหญิง ตำรวจหญิง ชอบมาตัดรองเท้า เพราะนอกจากรูปทรงที่สวยงาม รองเท้าหนังยังเป็นเงามัน ไม่กัดเท้า ไม่เมื่อย ไม่ต้องดูแลรักษามาก อาเม่ ปลื้มใจกับลูกชายคนโตของเธอมาก คุณเกี้ยว ไม่ให้อาเม่ทำงานหนักแบบสมัยก่อนแล้ว แต่อาบ๊วก ไปทำงานแต่เช้า กว่าจะกลับบ้านบางทีก็ค่ำมืด แต่ถึงอย่างไรอาบ๊วกต้องกลับมารับประทานอาหารที่บ้าน พร้อมครอบครัว จะได้มีเวลาพูดคุยกับลูกๆ บ้าง อาบ๊วก ไม่ค่อยพูดภาษาจีน ส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยกับลูกๆ ภาษาจีนจะพูดเฉพาะกับเพื่อน หรือลูกค้าที่มาซื้อของที่ห้างใต้ฟ้าเท่านั้น และกับอาเม่ อาบ๊วกก็ชอบพูดภาษาไทย มีสิ่ง ๒ สิ่งที่อาบ๊วกไม่เปลี่ยน คือ เวลารับประทานอาหารอาบ๊วกจะใช้ตะเกียบตลอด และชอบจิบน้ำชา (เจียเต้) เป็นชีวิตจิตใจ ยังมีร้านโบราณที่มีชื่อเสียง คือ ร้านโบราณ อ๋อง อิว ก็ อยู่ใกล้ๆ บ้านด้วย อาบ๊วกก็จะซื้อโบราณที่กลิ่นหอม มีชื่อเสียง ชงชาจิบแล้วชุ่มคอ ที่ส่วนใหญ่จะซื้อตรา มังกร เบอร์ ๑ ลูกๆ ทุกคนจะรู้จัก

เมื่อคุณเกี้ยวดำเนินกิจการทำรองเท้า ขณะนั้นอายุได้ประมาณ ๒๓ - ๒๔ ปี ดังนั้นก็พลอยทำให้น้องชายอีก ๒ คน ได้มีโอกาสเรียนสูงขึ้นไปอีกโดยจบ ม.ศ.๓ ส่วนน้องสาวคนเล็กจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ เนื่องจากอาบ๊วกกับอาเม่ ไม่ให้การสนับสนุนให้เรียน บอกว่าลูกผู้หญิงเรียนมากไปก็เก๊กซิม (ปวดหัว) เดียวก็ต้องแต่งงานมีครอบครัวเป็นแม่บ้านแล้ว ให้เรียนแค่รู้จักการค้าขายช่วยพี่ๆ ช่วยสามีก็พอแล้ว แม้ว่าน้องสาวคนเล็กของคุณเกี้ยวจะอยากเรียนหนังสือต่อ แต่เมื่อพ่อแม่ไม่ให้การสนับสนุนจึงต้องยุติการศึกษาไว้เพียงแค่นั้น ตอนนั้นภายในบ้านยังไม่มีใครแต่งงาน คุณเกี้ยว ก็มีบทบาทเป็นเสมือนหัวหน้าครอบครัว รองจากอาบ๊วก ที่บ้านจะมีการกราบไหว้เจ้า (ทีกง) กราบไหว้บรรพบุรุษ นำโดยอาบ๊วกกับอาเม่ ทำเป็นแบบอย่างให้ลูกชาย ลูกสาวได้เห็นพิธีกรรมธรรมเนียมอยู่เสมอ ต่อไปภายภาคหน้าจะได้สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ตามธรรมเนียมแบบจีนได้ถูกต้อง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนเครื่องน้อมนำจิตใจ เป็นกำลังใจตามความเชื่อให้ช่วยดลบันดาลให้ประสบความสำเร็จและให้ได้พบในสิ่งที่สมปรารถนา คุณเกี้ยว จึงมีความเชื่อถืออย่างมากไม่ว่าจะเป็นความศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือ นิกายมหายาน การไปไหว้ศาลเจ้าพ่อเสือ หรือศาลเจ้าต่างๆ ที่อยู่ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด คุณเกี้ยวจะทำสม่ำเสมอ แต่ที่คุณเกี้ยวศรัทธามากที่สุด คือ หลวงพ่อมงคลบพิตร วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่คุณเกี้ยวถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มาก เพราะได้อธิษฐานว่าขอให้ได้พบเจอเนื้อคู่ พอกลับมากรุงเทพฯ ก็ได้เจอจริงๆ และปัจจุบันก็คือ คุณเง็ก ภรรยาของคุณเกี้ยว

คุณเกี้ยวกล่าวว่า ในเรื่องการกราบไหว้เจ้า พิธีกรรม เป็นเรื่องสำคัญถือเป็นวัฏจักร ที่รุ่นลูกๆ จะต้องทำหน้าที่สืบทอดต่อไป เช่น ถ้าเราทำพิธีให้พ่อแม่ (อากง-อาม่า) ต่อไปลูกๆ ก็จะต้องเลียนแบบ ทำให้เราเหมือนที่เราทำให้พ่อแม่ ถ้าเราเลี้ยงลูกดี ลูกไม่ยอมหล่นไม่ไกลต้น ก็ต้องดี

เหมือนที่เราตั้งใจให้ลูกเป็นในอย่างที่เราผู้เป็นพ่อแม่อยากให้ เป็น แม้กระแสโลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร ถ้าพ่อแม่อยู่ดูแลใกล้ชิดกับลูกก็คงไม่ต้องกลัวว่าลูกจะนอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง

การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในปัจจุบัน

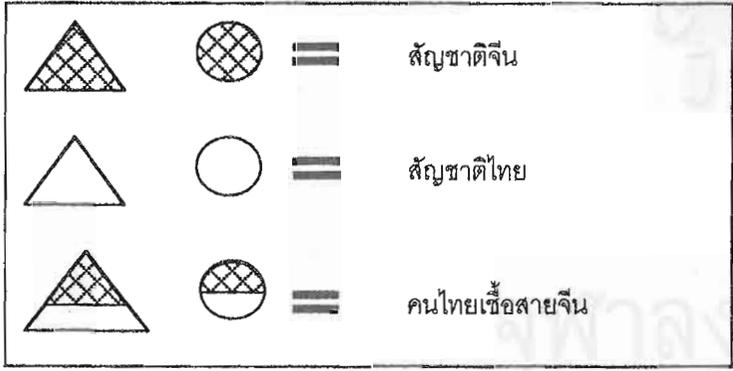
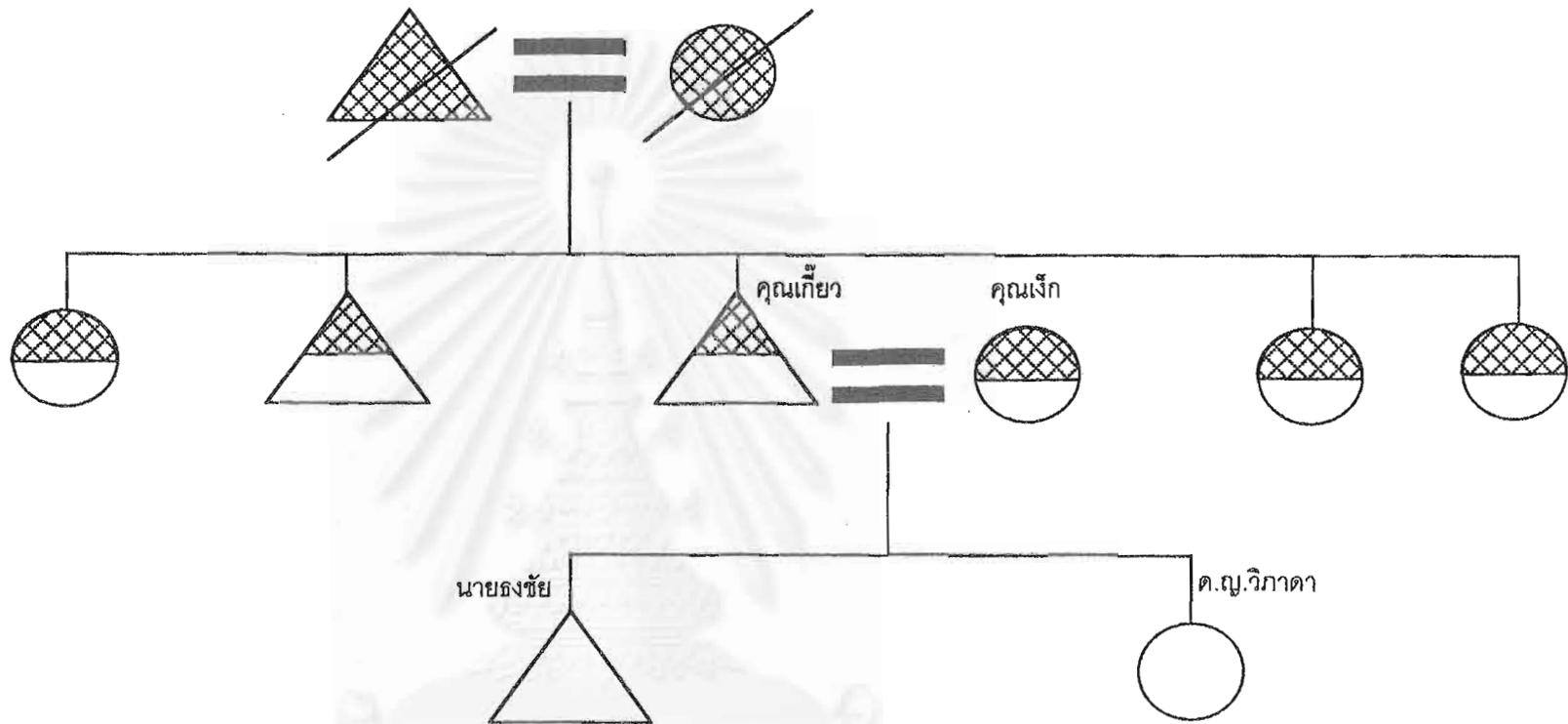
ปัจจุบันคุณเกี้ยวอายุ ๔๘ ปี คุณแจ็ก ภรรยา อายุ ๔๗ ปี มีลูกชาย หญิง ๒ คน ลูกชาย คนโตชื่อ ธงชัย ชื่อเล่นป๊อป อายุ ๒๔ ปี ได้รับปริญญา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่ผ่านมาจาก มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในคณะบัญชี ป๊อป ได้เล่าให้ฟังว่า ป๊อปเกือบจะเรียนไม่จบอยู่แล้ว ใช้เวลาเรียนถึง ๕ ปี เพราะยากมากครับ แต่ปีกับมะม้าเคี้ยวเชิญประกอบกับ จอย เพื่อนหญิงที่สนิทของป๊อป ช่วยทำรายงานให้ป๊อปเสมอ จอยได้กลับจากต่างประเทศสหรัฐอเมริกา แล้วมาต่อหลักสูตรนานาชาติ ที่มหาวิทยาลัยมหิดล ในคณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ บ้านจอย ก็อยู่ไม่ไกลมาก อยู่ริมคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด) ถนนอัษฎางค์ ที่บ้านจอยขายเครื่องดนตรี จอยมีพี่สาว ชื่อ ใหม่ ประภวดีมิสมอร์เตอร์ไซค์ ปี ๑๙๙๙ และได้เป็นมิสมอร์เตอร์ไซค์ในปีนั้น ดังนั้นการที่ป๊อปลูกชายของคุณเกี้ยวคบหาอยู่กับจอย จึงผ่านตลอดไม่ได้รับการกีดกันจากพ่อแม่ของทั้งสองฝ่าย แต่คุณเกี้ยวจะสั่งกำชับลูกชายนายป๊อปอยู่ตลอดเวลาว่า ห้ามนอกกริตนอกรอยต้องอยู่ในกรอบ ถ้าออกนอกกรอบก็ต้องรับผิดชอบตัวเอง อย่ามาคิดหวังมรดกจากพ่อแม่ เพราะจะไม่ให้เลยถ้าลูกไม่เชื่อฟังคุณเกี้ยว ตั้งใจว่าถ้าลูกชายเรียนจบปริญญาตรีแล้วจะหาเส้นทางส่งลูกชายไปเรียนต่อต่างประเทศ เพราะดูดีกว่า และยังได้ภาษาด้วย ลูกจะได้รู้จักรับผิดชอบตัวเองเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น แต่ป๊อป กล่าวว่า ป้าเค้าอยากให้ป๊อปไปเรียนต่อเมืองนอก ก็คล้ายๆ ว่าอยากให้ป๊อปไปซบตัวประมาณเรื่องสังข์ทองนั่นแหละครับ ถ้าป้าออกให้ไปก็ไป ไม่มีปัญหา ป๊อป เป็นเด็กรุ่นใหม่ที่ค่อนข้างสุภาพ พูดจาตรงไปตรงมา ป๊อปไม่ชอบให้จอยพูดจาว่าใครลับหลังเพราะเป็นเรื่องไม่ดี คิดอยากจะเป็นผู้ดีที่ไม่สมควรทำอย่างยิ่ง ทำให้จอย ที่ตอนกลับจากเมืองนอกใหม่ๆ ค่อนข้างเป็นสาวเปรี้ยว ก็ปรับเปลี่ยนการแต่งตัว การพูดจาให้ดีขึ้น เพราะป๊อปไม่ชอบ จอยมีพี่ชายคนหนึ่งได้ไปทำงานกับพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง ที่หัวหน้าพรรคได้เป็นนายกรัฐมนตรีที่รวยที่สุด ตอนช่วงหาเสียง ส.ส. ในเขตแถวบ้านป๊อปได้มาชวนให้ป๊อปไปช่วยเดินหาเสียง เพราะว่าป๊อปเป็นคนหนุ่มหน้าตาดี คล้ายดาราส่องกง ของ TV.B แต่ป๊อปปฏิเสธอย่างนุ่มนวล ว่าป๊อปไม่ว่าง ป๊อปมีงานต้องช่วยป้ากับมะม้า แต่แท้จริงแล้ว คือป๊อปไม่อยากไป ป๊อปไม่ชอบ ป๊อป มีอายุมากกว่าน้องสาวถึง ๑๐ ปีเต็ม น้องสาวป๊อป ชื่อน้องมุก อายุ ๑๔ ปี อยู่ที่โรงเรียน สตรีวิทยา อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ คุณเกี้ยวจะรักและห่วงลูกสาวคนเล็กมาก เวลาไปส่งลูกที่โรงเรียนคุณเกี้ยวจะขับรถไปส่งด้วยตนเอง แต่ตอนช่วงโรงเรียนเลิกเรียนถ้าคุณเกี้ยวไม่ว่างไปรับลูกสาวกลับ ก็จะทำให้ลูกน้องไปรับแทน จะสอนให้ลูกสาวกลับบ้านตรงเวลาไม่ไปเที่ยวเถลไถลที่ไหน ถ้ามีกิจกรรมที่โรงเรียนต้องโทรศัพท์มาบอกที่บ้าน จะได้ไปรับลูกเวลา คุณเกี้ยวไม่อยากให้ลูกสาวไปเล่นกับเด็กแถวบ้าน เพราะคุณเกี้ยว กล่าว

ว่า เด็กแถวๆ ใกล้ๆ บ้านคุณก็ยิวพ่อแม่ค่อนข้างปล่อยปละละเลยส่วนใหญ่จะเสียเด็ก จึงห้ามลูกสาวไม่ให้คบเด็กแถวบ้าน จะซื้อคอมพิวเตอร์มาให้ลูกสำหรับเล่นเกม ทำรายงาน ลูกสาวของคุณก็ยิวจะสนิทกับคุณก็ยิวมาก มักจะไปไหนด้วยกันเสมอ

คุณก็ยิว ชื่อบ้านจัดสรรไว้หนึ่งหลังอยู่แถวถนนวงแหวน แต่ไม่ค่อยได้ไปอยู่ จึงให้น้องสาวคนเล็ก ซึ่งไม่แต่งงานอยู่ดูแล บางครั้งวันเสาร์-อาทิตย์ ถ้าว่างงานตัดรอนทำมีไม่มาก คุณก็ยิวก็จะยกครอบครัวไปนอนที่บ้านจัดสรร แต่ทั้งภรรยา และลูกๆ ไม่ค่อยชิน จะชอบอยู่ที่บ้านถนนแพ่งนรามากกว่า แม้จะเป็นตึกแถวดูคับแคบไปบ้างแต่ก็อบอุ่น คุ่นเคย สะดวกในการไปไหนมาไหน อาบักกันอาบของคุณก็ยิวได้เสียไปนานหลายปีแล้ว ตั้งแต่ลูกสาวคนเล็กยังไม่เกิด ศพของพ่อแม่ คือ อาบัก อาเม ก็นำไปไว้ที่สว่างจ้อยแถวอยุธยา ทำให้เวลาไปเซ็งเม้ง จะสะดวกมากเพราะไม่ต้องนั่งรถติด เนื่องจากไม่ได้ไปแถวๆ จังหวัดสระบุรี หรือจะชลบุรีแต่แยกมาอยู่ใกล้ๆ คือ จังหวัดอยุธยา นั่นเอง พอไปไหว้เซ็งเม้งเสร็จก็จะแวะมากกราบไหว้พระที่วัดพญางิ้ว ที่คุณก็ยิวเคารพนับถือศรัทธามาก

ทั้งป๊อป และมุก ลูกทั้งสองคนของคุณก็ยิวไม่เคยได้รับการฝึกฝนสืบทอดในกิจการทำรองเท้าเลย โดยเฉพาะป๊อปบอกว่า จริงผมไม่ชอบเลยการทำรองเท้าเนี่ย เวลาปีมีคนสั่งจำนวนมากทั้งบ้านจะตลอบบอวนได้ด้วยกลิ่นทินเนอร์ของกาว และเสียงตกรองเท้าดังเป๊กเป๊กอยู่ตลอดเวลา ป๊อปอยากให้อ๊อปเรียนจบได้ทำงานดีๆ ดีกว่าทั้งป๊อปและมุก เรื่องทำรองเท้า ปล่อยให้ป๊อปกับมะม้าจัดการเอง โดยคุณก็ยิวกล่าวว่าจะต่อไปถึงแม้คุณก็ยิวจะแก่ตัวลง แต่ก็บริหารงานเองใช้สมองสั่งการลูกน้องอีกที ไม่เคยกลัวเรื่องแก่ จะใช้สมองสั่งการอย่างเดียว เคยบอกกับภรรยาว่าไม่ต้องไปลงมือทำรองเท้ากับลูกน้องหรอก ให้สั่งการและลูกน้องเป็นคนทำ งานก็เดินแถมไม่ต้องเหนื่อยด้วย แต่ภรรยาบอกว่าไม่ได้หรอกเราเป็นเจ้าของงาน ต้องดูแลงานอย่างใกล้ชิดและลูกน้องเห็นว่าเจ้านายยังมาทำงานด้วยก็ไม่กล้าขี้งาน งานมีเงินเดิน และมีประสิทธิภาพมากกว่าหรือ คุณก็ยิว กล่าวที่ทำงานเหนื่อยยากทุกวันนี้ก็เพื่อลูกนั่นแหละ ผมเคยลำบากมาเยอะเรียนหนังสือน้อย ก็ไม่อยากจะให้ลูกๆ ต้องมาลำบากเหมือนผม อยากให้เค้าทำงานที่ดีมีเกียรติกว่านี้ นี่คือ คำตอบสุดท้ายของคุณก็ยิวเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูลูกชาย ลูกสาวทั้งสองคน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๕ บทวิเคราะห์และสรุป

บทที่ ๕ นี้จะเป็นการวิเคราะห์ ในหัวข้อวิทยานิพนธ์ “บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง” จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลตามวิธีศึกษาทางมานุษยวิทยาในบทนี้จะนำแนวคิดต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ในการศึกษานี้ ซึ่งได้แก่ แนวคิดเรื่องบทบาท, แนวคิดเรื่องโครงสร้างครอบครัวและเครือญาติ, แนวคิดเรื่องการจัดเถลาทางสังคม และแนวคิดเรื่องการผสมกลมกลืน

บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง มีดังนี้

๑. การอบรมเลี้ยงดูบุตรในวัยเด็ก

ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง พ่อแม่มีบทบาทสำคัญมาก ในแบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูบุตร นั่นคือ ทัศนคติที่ดีต่อการกตัญญูตเวที่ต่อบรรพชนของครอบครัว ที่ถือเป็นเครื่องหมายของความดีงาม โดยภายในครอบครัวของสมาชิกรุ่นแรกที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยพยายามอย่างยิ่งที่จะรักษาเอกลักษณ์แบบจีนไว้ ด้วยการอบรมสั่งสอนบุตรหลานซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะการอบรมให้เป็นคนเห็นคุณค่าของการทำงานหนัก อดทน ประหยัด รู้จักค่อยทำค่อยไป ชยันตั้งใจทำงานและไม่เลือกงาน สามารถนำไปสู่หนทางแห่งความเจริญของชีวิต ทำให้สามารถที่จะสะสมทุนได้เพียงพอ มีความประหยัดเป็นนิสัย ผ่านความลำบากกรากกรำมามาก จึงต้องการสะสมทุนไว้เพื่อลูกหลานในวันหน้า ที่ส่วนใหญ่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่งจะเป็นเช่นนั้น ดังกรณีศึกษาที่ ๔ ที่พ่อของคุณพสุเจต ซึ่งเป็นคนจีนกลุ่มภาษาพูด (แคะ) ที่ตอนอพยพมาอยู่เมืองไทยตอนแรกๆ ก็มาช่วยญาติขายก๋วยเตี๋ยว โดยเป็นลูกจ้างช่วยเสิร์ฟ แต่ด้วยความเป็นคนขยันขันแข็ง หนักเอาเบาสูทำงานทุกอย่างในร้านด้วยความตั้งใจ อดทน ซื่อสัตย์ (เหล่าซิก) จนได้รับการไว้วางใจให้เป็นคนขาย ต่อมาเมื่อได้สร้างหลักฐาน แต่งงาน และมีลูกแล้ว พ่อ(เตี้ย) ก็จะสอนให้ลูกๆ รักกัน และมีส่วนร่วมในงานบ้านและการค้าขาย จะสอนลูกอย่างมีเหตุผล ไม่ค่อยตีลูก ส่วนแม่ (อาม่า) ก็มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ในวัยเด็กอย่างมาก สำหรับคำสั่งสอนที่ลูกๆ จะได้รับการอบรมอยู่เสมอ คือ “ต้องขยัน” ทั้งหน้าทำงานบ้านการค้าขาย ทุกอย่างเป็นเงินเป็นทองได้ อย่าคิดว่าครอบครัวมีแล้วรวยแล้ว ต้องหาเพิ่มเติมอยู่เสมอ และมีความกตัญญูรู้คุณคน ส่วนกรณีศึกษาที่ ๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘ แม้ภายในครอบครัวของสมาชิกรุ่นแรก จะไม่มีการอบรมสั่งสอนสมาชิกรุ่นที่สองได้ละเอียดลุ่มลึก ดัง

กรณีศึกษาที่ ๔ ก็ตาม แต่ก็ยังชี้แนวโน้มให้ลูกของตนดูตัวอย่างจากตน เช่น กรณีศึกษาที่ ๓ ที่พ่อ(ป้า) จะปลื้มในตัวคุณตั้งกวยมากที่สุดที่สามารถสืบทอดกิจการส่งเส้นกวยเดี่ยวจำหน่ายเส้นกวยเดี่ยวปลีก – ส่งของป้าไว้ รวมทั้งสิ่งปลูกฝังที่ดีที่มีอยู่ในตัวของคุณตั้งกวยนั่นคือ ความอดทน ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์(เหล่าซิก) รู้หลัก ในการค้าขาย ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน การสังเกตเรียนรู้อาชีพที่ได้เห็นเป็นกิจวัตร และการปลูกฝังถ่ายทอดของครอบครัว แม้ในวัยเด็กของคุณตั้งกวยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจาก พ่อ แม่ จะไม่อบอุ่นนัก เนื่องจากพ่อมีภรรยาหลายคน แม้มีเวลาในการอบรมสั่งสอนลูกน้อย เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำมาหากิน จึงเป็นเหตุให้คุณตั้งกวยละทิ้งการเรียนกลางคัน และเกือบจะติดยาเสพติด แต่ในที่สุดก็สามารถกลับตัวกลับใจหันมามุ่งมั่นทำมาหากินอย่างจริงจัง จนมีฐานะดีขึ้น

อย่างไรก็ตามแม้การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กที่สมาชิกรุ่นที่สองได้รับจากพ่อแม่ จะขาดตกบกพร่องไปบ้าง เนื่องจาก พ่อแม่ ที่เป็นสมาชิกรุ่นแรก ยังต้องทำงานหนักขยัน อดทน ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ในบางครั้งบุตรก็อาจถูกปล่อยปละละเลยบ้าง ประกอบกับ แม่ (อาม่า) ของสมาชิกรุ่นที่สอง ส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่มาจากเมืองจีนบ้าง หรือ เกิดในเมืองไทยบ้าง ได้รับคำนิยมจากครอบครัวว่า “โลกของคนจีน คือ โลกของผู้ชาย มีการจัดระเบียบครอบครัวเพื่อสนับสนุนค่านิยมดังนั้นส่วนใหญ่ แม่ (อาม่า) ของสมาชิกรุ่นที่สอง จึงต้องเชื่อฟังสามี ไม่ค่อยมีปากมีเสียง อาจทำให้บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมีค่อนข้างน้อย ลูกจะเกรงพ่อ (อาป้า) มากกว่า แม่ (อาม่า) ดังกรณีศึกษาที่ ๒ ที่พ่อ (อาป้า) ของคุณสมศักดิ์ จะเป็นผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดในบ้าน แม่ (อาม่า) ไม่มีปากมีเสียงอะไร ลูกๆ จึงไม่ค่อยยกยออาม่าแต่จะยกยอพ่อ (อาป้า) มากที่สุด การเลี้ยงดูลูกจะค่อนข้างปล่อย บางทีลูกหายไปเป็นอาทิตย์ก็ไม่ทราบจะไปไหน ไม่เน้นในการอบรมลูก แต่จะชอบดูตำหรือเขียนตี บางทีโมโหมากๆ ก็ไล่ออกจากบ้าน ดังนั้นลูกๆ จึงมีการศึกษาน้อยและกลายเป็นนักเลงหัวไม้ในที่สุด แต่ก็ยังมีความกตัญญูต่อพ่อแม่อย่างยิ่ง

ครั้งเมื่อมาถึงบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ ที่เป็นสมาชิกรุ่นที่ ๒ ต่อสมาชิกรุ่นที่ ๓ ก็จะทำให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการอบรมเลี้ยงดูลูกเนื่องจากมีบทเรียนสอนใจมาจากภูมิหลังครอบครัวโดยสมาชิกรุ่นแรก อบรมเลี้ยงดูมาทำให้สมาชิกรุ่นที่สองให้ความสำคัญอย่างมากต่อการอบรมเลี้ยงดูลูกของตนซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะพ่อแม่จะเน้นความสำคัญในด้านการศึกษาของลูกเพื่อเป็นการชดเชยที่พ่อแม่ มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนมาน้อย รวมทั้งความต้องการให้ลูกของตนได้ก้าวหน้าในอาชีพการงานที่มีเกียรติในสาขาที่ลูกได้ศึกษามา มากกว่าจะให้ลูกของตนมาสืบทอดกิจการค้าขาย ดังที่สมาชิกในรุ่นที่สองได้รับสืบทอดอาชีพ กิจการค้าขาย และการทำมาหากิน มาจากสมาชิกในรุ่นแรก ซึ่งคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ก็มีความเห็นพร้อมต้องกันกับพ่อแม่ ให้การเชื่อฟังอย่างดีในบทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก

๒. ภาษาพูด

จากการสัมภาษณ์ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ทั้ง ๘ ครอบครัว นั้น ภายในครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแรกมีการพูดภาษาจีนภายในครอบครัวเสมอ หากแต่เมื่อต้องทำงาน และอยู่ในวิถีชีวิตบริบทของสังคมไทย ทำให้สมาชิกกลุ่มแรก จำเป็นที่ต้องเรียนรู้ภาษาไทย พูดภาษาไทย แต่หากคราใดก็ตามที่มีโอกาสได้พบปะ พูดคุย ติดต่อกับ สันทนาการกับ กลุ่มสมาชิกของตนแล้ว สมาชิกในกลุ่มแรกจะไม่รื้อหรือละเลย การพูดภาษาจีนในการสื่อสารเลย และสมาชิกกลุ่มแรกยังได้เห็นความสำคัญของภาษาจีน เมื่อมีลูก คือ สมาชิกกลุ่มสอง ก็มักจะพูดคุย ภาษาจีนกับลูกภายในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งให้เรียนหนังสือทั้งในโรงเรียนจีน หรือครูที่สอนภาษาจีนตามบ้าน ควบคู่กับการศึกษาตามระบบการศึกษาไทย

ดังนั้น แม้ว่าสมาชิกในกลุ่มที่สองจะอยู่ในบริบทของสังคมไทย ต้องใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อมีการติดต่อซื้อขายกัน ก็อาจจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาจีนอยู่บ้าง แม้ว่าจะพูดภาษาจีนได้ไม่มากนัก แต่ก็รับผลดีของความเป็นกลุ่ม หรือพวกเดียวกัน อาจจะได้รับส่วนลด และความเชื่อถือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการค้าขาย รวมทั้งการสมาคมในกลุ่มที่ตนสังกัด

ครั้งมาถึงสมาชิกกลุ่มที่ ๓ คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ ที่เกิดในเมืองไทย อยู่ในสิ่งแวดล้อม และบริบทสังคมไทย จะใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน แทบจะไม่มีคนที่พูดภาษาจีนได้เลย แม้พูดได้บ้างก็ค่าง่ายๆ เช่น กรณีศึกษาที่ ๘ ป๊อบ คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ ลูกของคุณเกี่ยวสมาชิกกลุ่มที่ ๒ ที่ฟังเวลาพ่อ (ป๊า) พูดว่ากล่าวเป็นภาษาจีนไม่รู้เรื่อง รู้ภาษาจีน บางคำ ที่เป็นค่าง่ายๆ ที่คนส่วนใหญ่จะทราบกันคืออยู่แล้ว เช่น เจี้ย แปลว่า กิน จ้อ แปลว่า นั่ง หรือ ตึงหนั่งเกี้ย แปลว่า ลูกคนจีน เป็นต้น และส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มที่สอง ก็ไม่ได้พูดภาษาจีนกับลูก หรือสนับสนุนให้ลูกเรียนภาษาจีนแต่อยากให้ลูกฝึก และเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษมากกว่า เพื่อประโยชน์ของลูกต่อไปในอนาคต

๓. การปฏิบัติในเรื่อง พิธีกรรม ความเชื่อ ศาสนา

เกี่ยวกับงานการศึกษา เรื่อง “สังคมจีนในประเทศไทยประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์” ของ สกินเนอร์ (๒๕๒๙ : ๑๓๑ - ๑๓๓) ได้กล่าวในเรื่อง ศาสนาไว้ว่า “ในสยามคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ วัฒนธรรมของชาวจีนกลับมาเปลี่ยนแปลงอย่างน่าสังเกตไปเข้ากับวัฒนธรรมไทย ซึ่งโดยการเปิดช่องว่างระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ทั้งสองแบบเสีย ก็ทำให้คนจีนที่เกิดในประเทศไทยเข้ากับสังคมไทยได้ง่ายขึ้น บางทีจะเป็นการบอกเล่าที่ดีที่สุดที่จะแสดงให้เห็นการปรับตัววัฒนธรรมในสังคมชาวจีน ด้วยการยกตัวอย่างเรื่องศาสนาซึ่งในแง่ความเป็นจริงแล้วจากบรรดารูปแบบทางวัฒนธรรมต่างๆ โดยทั่วไปแล้ว ศาสนาเป็นเรื่องที่ต้องต่อต้านกันถึงที่สุดที่จะเปลี่ยนศาสนากันได้” โดยสกินเนอร์ ได้อ้างถึงบันทึกของครอเฟิร์ต ว่า “คนจีน... ยอมรับนับถือพุทธศาสนาทันทีที่เข้ามาอยู่เมือง

ไทย” และบันทึกของกุตสลาฟ ช่วง ค.ศ.๑๘๓๐ - ๑๘๓๙ ว่าคนจีน “ชอบอย่างมากที่จะทำตามพิธีการต่างๆ ทางศาสนาของคนไทยโดยสิ้นเชิงไม่เพียงแต่พุทธศาสนา ชาวจีนในสยามพร้อมที่จะรับทุกสิ่งที่คุณไทยเคารพบูชา เช่น ศาลหลักเมือง ประการสำคัญแม้รูปแบบวัฒนธรรมจีนแต่โบราณคือ พิธีการบูชาบรรพบุรุษ ที่รากฐาน คือ การฝังและพิธีที่ยุ่งยากเกี่ยวกับการฝังศพ ก็มีหลักฐานว่าในศตวรรษที่ ๑๙ คนจีนส่วนใหญ่เคารพคนตาย “คนจีนเลิกการฝังศพและการสร้างฮวงจุ้ยราคาแพงหันมาใช้พิธีเผาศพเหมือนคนไทยทั่วไป ไม่ว่าจะการเผาจะเป็นเรื่องพิจารณาทางเศรษฐกิจหรือความเชื่อของคนไทยที่ว่าการฝังใช้สำหรับพวกที่ตายผิดปกติ สกินเนอร์ เห็นว่าการเผา “ไม่ใช่เป็นการถูกกลืน (Assimilation) แต่เพียงผิวเผินเท่านั้น แต่เป็นการกลืนลึกลงไปถึงแก่นของสังคมจีน” และในพิธีศพมีการประกอบพิธีไทย ให้พระสงฆ์สวดมนต์ และประกอบพิธีเผาในวัดไทยด้วย

และความเห็นเกี่ยวกับ ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม นั้น ส่วนใหญ่ชาวต่างประเทศผู้เขียนเรื่องเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทยแทบทุกคนต่างกล่าวในทำนองเดียวกันว่าประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่มีอัตราการกลายชาติจากจีนเป็นไทยสูงกว่าการกลายชาติของคนจีนในดินแดนอื่นๆ ทั้งมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ รวมทั้งในด้านศาสนา ทัศนคติความเชื่อที่ใกล้เคียงกัน เช่น นับถือศาสนาพุทธเหมือนกันแม้จะคนละนิกาย แต่ก็บูชาผีสงเทวดาสังลักษณ์เหมือนกัน ศาสนาและทัศนคติความเชื่อจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนกัน (พลกุล อังกินันท์, ๒๕๑๒ : ๔๖)

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง จากการสัมภาษณ์ทั้ง ๘ ครอบครัว นับถือศาสนาพุทธ ที่ยังมีการคงไว้ซึ่งความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบจีน โดยยึดถือตามหลักคำสอนของขงจื้อและศาสนาเต๋า มีศูนย์กลางความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง อยู่ที่ศาลเจ้าพ่อเสือ ที่เชื่อว่ามีศักดิ์สิทธิ์มาก อันเนื่องมาจากการเกิดเพลิงไหม้ที่แพร่งสรรพศาสตร์ถึง ๒ ครั้งด้วยกัน คือ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ และในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ไฟลามไปทั่วบริเวณกว้าง แต่มิได้ไหม้ศาลเจ้าพ่อเสือ จึงเป็นที่เคารพกราบไหว้ของคนไทยเชื้อสายจีนอย่างยิ่ง ในการเป็นหลักที่พึ่งทางใจ โดยในยามปกติก็จะไปไหว้เจ้าขอพรให้ตัวเอง ครอบครัว ญาติมิตร ให้มีความสุข โชคดี ร่ำรวย หรือเมื่อเกิดอุปสรรคอันตราย เรื่องร้ายใดๆ ก็จะมีการไปไหว้เจ้าอ้อนวอนขอให้เรื่องร้ายกลับกลายเป็นดี

ที่คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ในเกือบทุกครอบครัวมีการปฏิบัติสืบทอดตามบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน ยกเว้น กรณีศึกษาที่ ๓ คือ คุณตังกวย ที่แต่เดิมจะมีการนับถือด้วยความศรัทธา ความเชื่อที่ไม่ว่าจะเป็ศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า หรือศาสนาอื่นใดก็ตามที่ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เชื่อถือว่าดีกว่าไม่เชื่อถือ แต่ในปัจจุบันหลังจากคุณตังกวยได้ไปปฏิบัติธรรมที่สำนักสงฆ์แห่งหนึ่งก็มีความเลื่อมใสศรัทธามาก แต่ค่อยๆ คลายการ

ปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีจีนที่มีการสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ แม้จะไม่ได้เลิกปฏิบัติเสียทีเดียวก็ตาม เช่น เรื่องการตั้งศาลเจ้าที่ (ตี่จูเอี้ยกง) ที่ตั้งไว้ที่พื้นอันเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในบ้าน ที่คุณตั้งกองไม่เห็นด้วย คิดว่าเป็นสิ่งสมมติได้มีการพูดคุยกับพ่อ (ป้า) อธิบายเหตุผลต่างๆ จนกระทั่งป้ายอมให้เชิญเจ้าที่ออกจากบ้านและจะปฏิบัติตามธรรมเนียมจีน คือในวันตรุษจีน เมื่อญาติพี่น้องพาลูกหลานมาเยี่ยมก็จะแจกซองอั่งเปา แตะเอี้ยให้กับลูกหลาน พ่อ แม่ ญาติสนิท ในวันสำคัญทางศาสนาของไทยคุณตั้งกอง และครอบครัวก็จะทำกิจกรรมทางศาสนา โดยการตักบาตร ทำบุญ ฟังเทศน์ และปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ ส่วนครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ในกรณีศึกษาอีก ๗ กรณี ก็มีการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาเช่นกัน โดยการ ทำบุญ ตักบาตร หรือฟังเทศน์บ้างเป็นบางครั้งบางคราว ไม่ได้ปฏิบัติสม่ำเสมอ像你คุณตั้งกอง

แต่โดยส่วนใหญ่สมาชิกในรุ่นแรก จะมีการรักษาประเพณีจีนที่บรรพบุรุษถ่ายทอดไว้อย่างเคร่งครัด คือ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย (อาภิง-อาภิง) จะมีการไหว้เจ้าอยู่สม่ำเสมอ และไหว้เจ้าก่อนข้างครบทุกเทศกาล เพื่อเชื่อว่าจะนำความสุข ความเจริญสิริมงคลมาให้แก่ครอบครัว การปฏิบัติพิธีกรรมในเทศกาลวันสำคัญในรอบ ๑ ปี อาจมีการยกเลิกมิได้ปฏิบัติ หรือมีการปฏิบัติบ้างก็เป็นส่วนน้อย เช่น เทศกาลไหว้พระจันทร์ ที่ครอบครัวในกรณีศึกษาทั้ง ๘ ครอบครัว มิได้มีการปฏิบัติพิธีกรรมเพียง ๒ ครอบครัวเท่านั้น คือ ครอบครัวเฮี้ยเส็ง และครอบครัวคุณเกี้ยว นอกนั้นครอบครัวที่ แต่จะซื้อหาขนมไหว้พระจันทร์ไว้รับประทานทุกครอบครัวและจะมีหิ้งบูชาบรรพบุรุษ ให้ได้เช่นไหว้แสดงความเคารพด้วยความกตัญญูทุกครอบครัว

สมาชิกในรุ่นที่สอง จึงมีการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาสืบทอดและต่อไปถึงรุ่นลูกหลาน แม้จะไม่เข้าใจชัดเจนนัก แต่จากการสัมภาษณ์รุ่นลูกหลานส่วนใหญ่ก็จะตอบว่า จะสืบทอดประเพณีจีนต่อไป แม้อาจจะไม่เคร่งครัดนัก และให้ความสำคัญในบางเทศกาล เช่น เทศกาลตรุษจีน เทศกาลเซ็งเม้ง เทศกาลสารทจีน เป็นต้น เนื่องจากพ่อ แม่ เป็นสมาชิกในรุ่นที่สอง มีการปฏิบัติให้เห็นอยู่เสมอ และยังสอนให้ลูกได้มีสำนึกกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ซึ่งในเรื่องการการปฏิบัติตามประเพณีจีนเป็นการถ่ายทอดของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ที่ถือเป็นเรื่องสำคัญในกรณีศึกษาทั้ง ๗ ครอบครัว ยกเว้นครอบครัวที่ ๓ ดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น แม้รุ่นลูกหลานจะมีการปฏิบัติพิธีกรรม ความเชื่อ ศาสนา ด้วยการเชื่อฟังที่พ่อแม่ได้สอนให้ปฏิบัติ และเน้นไปในประเพณี พิธีกรรม ของไทยและศาสนาพุทธ ในเทศกาลวันสำคัญของไทย เช่น เทศกาลสงกรานต์ ที่รุ่นลูกหลานชอบมาก เพราะนอกจากจะมีการทำบุญ สรงน้ำพระพุทธรูป รดน้ำขอพรผู้ใหญ่แล้ว ยังมีการเล่นสาดน้ำ พบปะสังสรรค์หรือเทศกาลลอยกระทง เป็นต้น จึงเป็นการยอมรับเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ตามแบบของจีนที่ครอบครัวได้อบรมสั่งสอนให้ถือปฏิบัติ และนับถือศาสนาพุทธ โดยการไปทำบุญ ตักบาตร ไหว้พระ ที่รุ่นลูกหลานมีการปฏิบัติได้สอดคล้องเป็นอย่างดีทั้งสองวัฒนธรรมและคงจะมีการสืบทอดเกี่ยวเนื่องความเชื่อดังกล่าว ด้วยการ

ปฏิบัติสืบวัฒน-ธรรมไทย-จีน เป็นประเพณีอันดีงาม เพื่อการดำรงรักษาให้คงอยู่รวมทั้งมีบทบาทในบริบทสังคมไทย รวมทั้งเป็นการส่งเสริมและรักษาประเพณีจีน แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างคนจีนรุ่นบรรพบุรุษที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทย กับสมาชิกในรุ่นต่างๆ ที่เรียกตนเองว่าคนไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันที่เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ และการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของทั้งสองวัฒนธรรม ยังเป็นการย้ำถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในสังคมไทยที่บรรพบุรุษได้ร่วมสร้างและปกป้องมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน (ปรีชา คุวินทร์พันธุ์, ๒๕๓๑ : ๒๒๔)

๔. การศึกษา

ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง เริ่มต้นแต่สมาชิกในรุ่นแรกคือ รุ่นปู่ย่า ตายาย (อาหง-อาม่า) ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่อพยพเดินทางเพื่อมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย ซึ่งมีบรรพบุรุษอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้และทางภาคใต้ของจีน มีอาชีพหลัก คือ การเป็นชาวนา ได้รับการศึกษาน้อย หรือไม่ได้รับเลยวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ก็เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของวัฒนธรรมชาวนา จึงมักถูกดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นพวก non-han culture มีค่านิยมตามหลักแนวความคิดขงจื้อ คือ คุณธรรม ๘ ประการ และหลักความสัมพันธ์ ๕ ประการ ที่ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการยอมรับความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และการให้ผู้อื่นยอมรับในสถานภาพของตนเอง ดังที่ปรากฏอยู่ในบทที่ ๓ ความเชื่อทางศาสนาของบรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีนในลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า การบูชาเทพเจ้าอินเป็นศาสนาดั้งเดิม ตามความเชื่อทางพุทธศาสนามหายานเข้าด้วยกัน ดังนั้นแม้ว่าสมาชิกในรุ่นแรกๆ จะไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาน้อย แต่ก็ได้ถูกปลูกฝังอบรมคุณธรรมทางจริยศาสตร์ ตามหลักของขงจื้อ รวมทั้งความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณีจีน อย่างเคร่งครัด เป็นการสืบทอดประสพการณ์ ความรู้ ความคิด ของสมาชิกรุ่นแรกไปยังรุ่นต่อไป เพื่อผดุงวิถีชีวิตให้เกิดภาวะสมดุลในบริบทสังคมไทย

เมื่อมาถึงสมาชิกรุ่นที่สอง คือ รุ่นพ่อ แม่ ที่ได้รับการศึกษาไม่สูงนักก็ตามและส่วนใหญ่ครอบครัวที่ให้สัมภาษณ์จะจบชั้นประถมปีที่ ๔ มีเพียงกรณีศึกษาที่ ๑ และ ๔ คือ เขียวเส็ง และคุณพสุเจตที่จบชั้น ม.ศ.๓ ส่วนใหญ่สมาชิกรุ่นแรกก็ไม่ห้ามเรื่องการศึกษาของบุตร ค่อนข้างให้การสนับสนุนพอสมควร แม้ฐานะทางเศรษฐกิจจะไม่ดีนักแต่สิ่งแวดล้อม ความลำบากยากจน ความเข้มงวด ในการอบรมเลี้ยงดูของสมาชิกรุ่นแรกต่อสมาชิกรุ่นที่สอง ที่ทำให้เบียดเบียนการเรียนกลางคันบ้าง มาสืบทอดกิจการค้าขายของพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกรุ่นแรกบ้าง จะเห็นความสำคัญของการเรียนรู้นั้นมากกว่าความสำคัญทางการศึกษา

ต่อมาเมื่อสถานการณ์ของโลก ยุคสมัย และบ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้คนในสังคมให้ความสำคัญต่อการศึกษาค่อนข้างสูง จึงทำให้พ่อ แม่ ที่เป็นสมาชิกในรุ่นที่สอง มีค่านิยมทัศนคติ ต่อการเรียน การศึกษา ของลูกอย่างมากต้องการให้รุ่นลูกของตนได้เรียนจบสูงๆ อบรมสั่ง

สอนให้ลูกเห็นคุณค่าของการเรียนเก่ง เรียนดี โดยการแข่งขัน และไม่ว่าในรุ่นลูกหลานจะเป็นหญิงหรือชาย พ่อ แม่ ที่เป็นสมาชิกรุ่นที่สอง ของในทุกครอบครัวของกรณีศึกษา จะให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดเก่าๆ ที่ ลูกผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนสูง เพราะต่อไปก็ต้องแต่งงาน มีครอบครัว มีหน้าที่ดูแลสามีและลูก แต่สมาชิกในรุ่นที่สอง มีความเห็นว่า ต่างก็เป็นลูกของเรา ถ้าอบรมเลี้ยงดูพวกเขาให้ดี เมื่อพวกเขาโตขึ้นทำงานมีเงินเขาก็ไม่ทิ้งเราผู้เป็นพ่อแม่อย่างแน่นอน ซึ่งสมาชิกรุ่นที่สอง ในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่ง มีความมั่นใจเช่นนั้น

๕. การคบเพื่อน

สมาชิกรุ่นแรก มีลักษณะการคบเพื่อน ในแบบช่วยเหลือกัน มีการตอบแทนบุญคุณ และการไปมาหาสู่กันอยู่เสมอๆ ส่วนใหญ่จะมีแต่การบอกข่าว การหากินที่อยู่อาศัย การฝากงานต่างๆ ยังไม่มีการแนะนำไปในทางที่เสียหาย หรือทำให้เดือดร้อน แม้อาจจะมีบ้างที่นอกกลุ่มออกไปบ้าง แต่ก็เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่จะรวมกลุ่ม สัมผัสสามัคคี มีความจริงใจต่อกันสูง

ต่อมาในสมาชิกรุ่นที่สอง มีการคบเพื่อน ในละแวกบ้านใกล้เคียง หรือเพื่อนร่วมสถานศึกษา ที่อาจมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในอุปนิสัย ใจคอ และเพื่อนก็มีส่วนสำคัญต่อชีวิตในช่วงวัยรุ่น เช่น กรณีศึกษาที่ ๓ คุณตังกวย ที่ช่วงเป็นวัยรุ่นก็คบเพื่อนค่อนข้างเกเร ไม่รักการเรียน มีการเที่ยวเตร่ ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เล่นการพนัน และเพื่อนก็ยังเสพยาอีกด้วย คุณตังกวย มักจะช่วยเพื่อนหันกลับมามีชีวิตที่ดี แต่ไม่ได้ลองเสพยา เพราะกลัวติด ซึ่งถ้าคุณตังกวยติดยาด้วยแล้ว ชีวิตก็คงจะตกต่ำอย่างมาก ไม่ได้เป็นเจ้าแก่งเส้นกวยเดี่ยวเหมือนในปัจจุบัน หรือ กรณีศึกษาที่ ๒ คุณสมศักดิ์ ที่คบเพื่อนเกเรเป็นนักเลงหัวไม้ ชอบตีรันฟันแทง ตัวคุณสมศักดิ์เองก็ชอบด้วย ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้คุณสมศักดิ์ต้องถูกจองจำ รวมทั้งเพื่อนยังมีอิทธิพลในการหาภรรยาให้อีกด้วย และกรณีศึกษาที่ ๔ คุณเกี้ยว ที่มีการคบเพื่อนรุ่นพี่ที่ค่อนข้างใจสปอร์ต ชอบเลี้ยงดูเพื่อนฝูง มีเพื่อนมากมายรวมทั้งคุณเกี้ยวด้วย แต่คุณเกี้ยว ได้อาศัยความใจดีของเพื่อนรุ่นพี่ที่มีอาชีพทำรองเท้า ด้วยการครุพักลักจำขั้นตอน และวิธีการทำรองเท้า โดยการเข้านอกออกในบ้านได้สะดวกไม่มีใครสงสัย มีข้ออ้างในการมาบ้านเพื่อนรุ่นพี่ว่าจะขอมาดูนกพิราบ ซึ่งได้เลี้ยงไว้แข่ง รวมทั้งการได้รับการไว้วางใจในการซื้ออุปกรณ์เครื่องทำรองเท้า เพราะทุกครั้งที่คุณเกี้ยวไปซื้ออุปกรณ์ดังกล่าว คุณเกี้ยวก็จะไปด้วยทำให้รู้แหล่ง และราคาของทุกชนิด เมื่อต้องไปซื้อเองก็จะต่อรองราคา สามารถหมกเม็ดเงินจำนวนหนึ่งเอาไว้กับตัวเอง ได้เห็นช่องทางที่จะสามารถทำให้ชีวิตครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แม้จะมีความรู้บ้าง และคุณเกี้ยวอาศัยถือสุภาษิตจีนที่ว่า “จงหาประโยชน์โดยไม่ให้ผู้เสียประโยชน์รู้ตัว” ก็ได้

ส่วนในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ที่เป็นสมาชิกในรุ่นที่สอง จะมีลักษณะให้ลูกของตนได้คบเพื่อนในสถานศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย มากกว่า จะให้คบเพื่อนละแวกบ้าน พ่อแม่จะคุย

เล่นกันเองอยู่กับบ้าน และพี่น้องของตน เช่น กรณีศึกษาที่ ๑ ลูกสาวของคุณเลี้ยง ทั้ง ๔ คน หรือ กรณีศึกษาที่ ๒ ลูกสาวของคุณสมศักดิ์ ที่คุณสมศักดิ์จะไม่ชอบให้ลูกไปเล่นนอกบ้าน แต่จะอนุญาตให้เพื่อนๆ ของลูกสาวมาเล่นที่บ้านมากกว่า รวมทั้งครอบครัวกรณีศึกษาที่ ๔ ที่ลูกๆ ของคุณพสุเจต ต่างมีส่วนร่วมในการค้าขายของครอบครัว โดยลูกชายที่มักเล่นกันเอง และอ่านหนังสือ กำลังภายในบ้าง สามก๊ก หรือ นิยายจีนอื่นๆ บ้าง ส่วนลูกสาวที่นอกจากช่วยงานในบ้านของพ่อแม่แล้ว ก็มักจะประดิษฐ์ของชำร่วย เช่น การพับกระดาษเงิน กระดาษทอง หรือ พับกระทงรูปแบบต่างๆ ซึ่งก็คล้ายคลึงกับกรณีศึกษาที่ ๕ ของครอบครัวคุณกุลพล และลูกหญิง - ชาย ทั้ง ๓ คน

๖. การเลือกอาชีพ

การประกอบอาชีพของชาวจีนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มแรกในทุกกลุ่มภาษาพูด ที่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความถนัดของแต่ละคน ซึ่งสามารถจำแนกความสามารถของชาวจีนออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

ประเภทแรก เป็นกลุ่มสมาชิกกลุ่มแรกที่มีวิชาชีพ และความรู้ความสามารถติดตัวมาบ้าง ก็จะใช้ความรู้ความชำนาญนั้นไปประกอบอาชีพของตนต่อไป เช่น บรรดาช่างฝีมือต่างๆ

ประเภทที่สอง เป็นกลุ่มสมาชิกกลุ่มแรกที่ไม่มีความรู้วิชาชีพ ที่มักจะเริ่มต้นไปสู่การมีอาชีพด้วยการใช้แรงงาน และอาจมีการเลื่อนระดับของตนขึ้นเป็นเจ้าของกิจการในภายหลัง ในกลุ่มนี้จึงมีทั้งคนที่รับจ้างเป็นกุลี และเป็นพ่อค้า

ดังนั้นการเลือกอาชีพ และการสืบทอดการประกอบอาชีพ จึงถือได้ว่าเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ตามแนวคิดเรื่องการขัดเกลาทางสังคม เพื่อเป็นการเรียนรู้วิถีชีวิต โดยการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

ดังนั้นจะเห็นได้จากชาวจีนที่เป็นสมาชิกกลุ่มแรก ที่โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้อพยพพามีภูมิหลังในเรื่องฐานะไม่ค่อยดี ส่วนมากเป็นเกษตรกรที่หนีความแห้งแล้งมายังดินแดนที่อุดมสมบูรณ์กว่า ไม่มีความรู้ หรือการศึกษาเท่าไร แต่พอมีวิชาชีพอันเป็นความรู้ด้านการเกษตร เมื่อมีการอพยพเดินทางด้วยเรือฝิ่นหมอนใบตามแบบฉบับชาวจีน เมื่อมาถึงประเทศไทยก็มักจะรวมกันเป็นกลุ่มเป็นพวก อาศัยการชักชวนของผู้ที่เดินทางมาก่อน มีการช่วยเหลือและเป็นธุระจัดหางานให้ทำ และโดยส่วนใหญ่ก็จะมาขายแรงงาน เป็น กุลี เข็น ยก ลาก สิ่งของต่างๆ หรือการเป็นคนงานตามสถานที่ต่างๆ เป็นคนงานให้กับนายจ้างที่เป็นคนจีนเช่นเดียวกัน นอกจากความช่วยเหลือของผู้ที่เดินทางมาก่อนแล้วยังได้รับการช่วยเหลือจากสมาคมต่างๆ อีกด้วย

ข้อเด่นที่เห็นได้ชัดเจนของชาวจีนในการที่นายจ้างจะจ้างไว้ทำงาน คือ นายจ้างจะชื่นชอบลูกจ้างชาวจีนพวกเดียวกับตนอยู่แล้ว และถ้ายังทำงานด้วยความตรงไปตรงมา ขยันขันแข็ง อดทนหนักเอาเบาสู้ ด้วยแล้ว นายจ้างชาวจีนก็จะมักมีความนิยมชมชอบ และอาจมีการถ่ายทอดวิชา

ความรู้ให้ ดังเช่นกรณีศึกษาที่ ๔ สมาชิกกลุ่มแรก คือ กุณเลียง เตีย (พ่อ) ของคุณพสุเจต ที่เป็นลูกจ้างขายก๋วยเตี๋ยวแท้ๆ แต่ได้รับการสนับสนุนในวิชาชีพการขายอาหารจากเจ้าแม่ จนต่อมาได้ติดต่อขอบุตรชายฝาแฝดไปเลี้ยงดู จนมีความสนิทสนมกันเสมือนเป็นเครือญาติ บางทีก็ได้รับความไว้วางใจให้ควบคุมด้านการเงินด้วย จากอุปนิสัยความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ที่คนจีนมักจะเรียกกันว่า (เหลาซิก) ลูกจ้างบางคนก็อาจโชคดี เจ้าแม่ยกลูกสาวให้แต่งงานด้วย ดังเช่น กุณเลียง เตียของคุณพสุเจต ที่เคยไปเป็นลูกจ้างทำรองเท้าอยู่พักหนึ่งแต่ไม่ชอบ จะชอบทำอาหารมากกว่า สะสมทุนที่มีอยู่เปิดร้านขายก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นเนื้อวุ้นมีชื่อเสียง เจ้าแม่ร้านรองเท้าเห็นหน่วยก้าน ดังนั้น จึงพร้อมยกลูกสาวให้แต่งงานด้วย

ซึ่งบางทีลูกจ้างชาวจีน อาจโชคดีกว่านั้น เพราะนอกจากยกลูกสาวให้แล้วยังอาจยกกิจการค้าขายให้ดูแลอีกด้วย เพราะถือว่าเป็นลูกเขยของครอบครัวคนหนึ่งเหมือนกันจะเห็นได้ว่าสมาชิกกลุ่มแรก จะมีการสืบทอดอาชีพต่อไปยังสมาชิกรุ่นที่สองให้ได้รับช่วงกิจการต่างๆ หรือพวกที่มีความสามารถ ถนัดทางด้านศิลปะอาชีพทางด้านงานช่างประณีต ละเอียด หรืออาชีพค้าขายอาหารก็ถ่ายทอดวิชาความรู้ไปยังรุ่นลูกหลานของตนเช่นกัน เพียงแต่ปัจจุบันสังคมมีการพัฒนามากขึ้น สมาชิกในรุ่นที่สองก็ไม่อยากให้รุ่นลูกมาสืบทอดในกิจการมากนัก แต่อยากให้รุ่นลูกได้ทำงานในสาขาที่ตนเรียนมามากกว่า เนื่องจากการให้ค่านิยมในเรื่องอาชีพเป็นเรื่องสำคัญในการกำหนดสถานะทางสังคมต่างๆ

สามารถระบุอาชีพของชาวจีนในประเทศไทย โดยแบ่งตามกลุ่มภาษาได้ดังนี้

๑. จีนแต้จิ๋ว มีอาชีพต่างๆ ในระดับสูงด้านธุรกิจ อย่างเช่น เจ้าภาชีนายอากกร เจ้าของโรงเลื่อย, โรงสี, พ่อค้าคุมกิจการใหญ่ๆ, เจ้าของโรงรับจำนำ ระดับกลาง ค้าขายอาหาร เรื่องการบริโภค อุปโภค สินค้าต่างๆ เช่น ร้านขายของชำ (โชห่วย) เป็นต้น ในระดับล่าง เช่น กรรมกรใช้แรงงานในอุ้งเรือ, กุ๊ตชูดคลอง สร้างทางรถไฟ เป็นต้น

๒. จีนแคะ ส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านช่างฝีมือ เช่น ช่างเย็บเสื้อผ้า ช่างทำหนัง ช่างทำเงิน ทำทอง รวมทั้งเป็นพ่อค้าเกี่ยวกับด้านการฝีมือเหล่านั้นด้วย

๓. จีนไหหลำ มีอาชีพในระดับกลางและในระดับล่างด้านบริการ อย่างเช่น เป็นคนปรุงยา (แบบ) ตะวันตก, ช่างทอง, เจ้าของโรงเลื่อย, พนักงานโรงแรมและภัตตาคาร, เจ้าของโรงน้ำแข็ง, คนรับใช้ตามบ้าน, เจ้าของโรงแรม, นักแสดง, เจ้าของร้านส่งเงิน, คนตอกหมันเรือ, ช่างตัดเสื้อบุรุษ, ทำประมง, เจ้าของร้านเครื่องจักร, ช่างตัดผม, ผู้รับเหมา, “กุ๊ต” ขนถ่ายสินค้า เจ้าของร้านกาแฟ, กรรมกรโรงเลื่อย เป็นต้น

๔. จีนกวางตุ้ง ส่วนใหญ่มีอาชีพในด้านช่างฝีมือเกี่ยวกับการพิมพ์ อีกทั้งเป็นเจ้าของโรงเลื่อย, โรงสี ธุรกิจก่อสร้าง และการช่างต่างๆ ร้านค้าเครื่องโลหะและเครื่องจักรกลตลอดจนเป็นช่างก่อสร้างและช่างเครื่องยนต์ รวมทั้งกรรมกรในงานก่อสร้าง

๕. จีนฮกเกี้ยน มีอาชีพคล้ายคลึงกับจีนแต้จิ๋ว คือเป็นพ่อค้าใหญ่ควบคุมกิจการค้าใบชา และเป็นแรงงานรับจ้างทั่วไป อย่างทำเหมืองแร่ทางภาคใต้

๖. จีนอื่นๆ อย่างเช่น ชาวจีนกลาง (จีนที่มาจากเชียงไฮ้และบริเวณนิงโป) ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นครู หมอ ทำและค้าเครื่องเขียน ชาวจีนไต้หวัน ส่วนใหญ่มีอาชีพในการส่งสินค้าญี่ปุ่น ค่าใบชา เป็นต้น

ชาวจีนส่วนใหญ่ที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทย บรรดาคนที่จะมีอาชีพแรกที่มักจะเข้ามาจึงเป็นลักษณะอาชีพที่ไม่ต้องลงทุนมากมาย เพียงแต่ใช้แรงงานของตนเข้าแลก นั่นคือ อาชีพกรรมกรรับจ้าง หรือค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ในระยะแรก แล้วอดออมจนสามารถมีกิจการเป็นของตนเองได้ในที่สุด จึงปรากฏว่ามีชาวจีนจำนวนมาก เข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรในประเทศไทยโดยโอนสัญชาติเป็นไทยหรือแต่งงานกับคนไทย ทำให้ชาวจีนสามารถขยายกิจการต่างๆ ได้เรื่อยๆ จนกระทั่งสามารถเข้ามามีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน

ที่เป็นเช่นนี้ ได้ก็เพราะอุปนิสัยลักษณะเด่นของคนจีน คือ มีความคล่องแคล่วความสุภาพ อ่อนน้อมต่อลูกค้า ความมัธยัสถ์ ประหยัด ความขยันขันแข็งอดทนรู้จักค่อยทำค่อยไป มีความซื่อสัตย์ต่อกันในระหว่างพ่อค้าคนจีน ซึ่งทำการติดต่อกัน มีไหวพริบ และความรู้ในสถานการณ์ทางการค้า ซึ่งเต็มไปด้วยความเคลื่อนไหวอย่างเต็มที่ ฯลฯ คุณสมบัติเหล่านี้แม้คนไทยเองก็ต้องยอมรับว่าไม่อาจจะสู้คนจีนได้ มีคนไทยเพียงจำนวนเล็กน้อยที่มุ่งมั่นจะยึดการค้าเป็นอาชีพหลัก คนไทยมักจะไม่ค่อยมีอุปนิสัยทางการค้าอย่างจีน อุปนิสัยบางอย่าง เช่น ความรักสบาย ความถือตัว สู้ร่ำสู้รวย ใจร้อน เหล่านี้เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าในการประกอบการค้า คนจีนมักจะเริ่มต้นจากกิจการเล็กๆ ก่อนแล้วจึงขยายไปสู่กิจการที่ใหญ่โตขึ้น ทั้งนี้ตรงกันข้ามกับคนไทยซึ่งมักจะชอบเริ่มต้นด้วยกิจการใหญ่โตเสียก่อน แล้วจึงค่อยลดลงมาในเมื่อไม่สามารถจะดำรงต่อไปได้ ความแตกต่างกันในอุปนิสัยและวัฒนธรรมทำให้เป็นคุณแก่คนจีนในอันที่จะสามารถควบคุมการค้าและอุตสาหกรรมของประเทศไทยไว้ได้ (Skinner. อ้างแล้ว หน้า ๙๑-๙๓)

ดังนั้นสมาชิกในรุ่นแรก มักจะให้ลูกของตน ซึ่งเป็นสมาชิกในรุ่นที่สองค้าขายแต่ต่อมาเริ่มนิยมให้รับราชการมากขึ้นด้วยค่านิยมในสมัยนั้นที่ว่า “สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง” และสมาชิกในรุ่นที่สองนี้เองที่นิยมให้รุ่นลูกได้เรียนหนังสือสูงๆ มีการเลือกเรียนวิชาที่ทำรายได้สูงๆ เช่น การเป็นแพทย์ วิศวกร สถาปนิก ตำรวจ นักบัญชี เป็นต้น และด้วยความขยันขันแข็ง มัธยัสถ์ อดทน อันเป็นลักษณะที่ดีที่มีมาแต่เดิมนั้นได้รับการถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกหลาน โดยตั้งแต่เด็กๆ พ่อแม่จะฝึกให้ลูกได้ทำการค้า ดังนั้นการที่ลูกได้เห็นการทำงานวิชาชีพเป็นกิจวัตรจึงทำให้สมาชิกในรุ่นที่สองรวมไปถึงสมาชิกในรุ่นลูกหลาน ได้ซึมซับรับรู้เรื่องเกี่ยวกับกิจการค้าขายทั้งหมด โอกาสที่จะทำการค้าขาดทุนจึงมีน้อย และถ้ายังมีสมาชิกในรุ่นแรกคอยสนับสนุนเรื่องทุนรอนด้วยแล้วก็จะป็นฐานที่ดียิ่ง ผู้แข่งขันก็ค่อนข้างลำบากอยู่สักหน่อย

จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาทั้ง ๘ ครอบครัว ที่สมาชิกในรุ่นที่สอง ต้องการให้รุ่นลูกได้เลือกอาชีพในสิ่งที่ลูกๆ ได้เรียนมา ยกเว้นกรณีศึกษาที่ ๔ ครอบครัวคุณพสุเจต ที่บุตรชายคนที่ ๓ ขึ้นขอบในเรื่องการค้าขายมาก แต่ก็เรียนเก่งมากด้วย คุณพสุเจต สมาชิกในรุ่นที่สอง ผู้เป็นพ่อก็ไม่ขัดถ้าลูกชายอยากจะทำต่อในอาชีพของพ่อออกจะภูมิใจอย่างมากด้วยซ้ำ ที่ลูกไม่รังเกียจในอาชีพค้าขาย ประกอบกับปัจจุบันงานก็หาทำยากและเงินเดือนน้อยไม่เพียงพอกับค่าครองชีพในปัจจุบันที่สูง

๗. การเลือกคู่ครอง และการแต่งงาน

จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาทั้ง ๘ ครอบครัวนั้นส่วนใหญ่สมาชิกในรุ่นแรกจะมีทั้งการเลือกคู่ครองที่เป็นแบบ “คลุมถุงชน” โดยมีแม่สื่อ (ปวงนึ่ง) มาดูตัวว่ามีความเหมาะสมกันเช่นไร มีวิธีเลือกโดยการดูที่หน้าตา ฐานะ ความเหมาะสมของทั้งฝ่ายผู้ชาย และผู้หญิง และแน่นอนต้องมีเชื้อสายจีน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกในรุ่นแรกและสมาชิกในรุ่นที่สอง ก็มีความยินยอมเพราะเชื่อฟังพ่อ แม่ที่ทานได้อาบน้ำร้อนมาก่อน มีการดูลักษณะในเรื่องต่าง เช่น โหงวเฮ้ง หลักฐานทางการค้าขาย เป็นเรื่องสำคัญ เช่น สมาชิกในรุ่นที่สองของกรณีศึกษาที่ ๑ ที่เฮียเส็งมีวิธีการดูตัว โดยแม่สื่อ (ปวงนึ่ง) และไม่มีการขัดแย้งกับพ่อแม่จะปฏิบัติตามด้วยดี

ที่สำคัญสมาชิกในรุ่นแรก เมื่ออพยพมาอยู่เมืองไทยแล้วพอมีหลักฐานจากการทำงานก็เริ่มคิดถึงการมีครอบครัว เพื่อสืบทายาท โดยจะมีทั้งการแต่งงานกับหญิงจีนที่เกิดในเมืองไทย หรือแต่งงานกับหญิงไทย เพราะสมาชิกในรุ่นแรก ส่วนใหญ่จะมีการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยตลอดเพื่อประโยชน์ในการติดต่อค้าขาย ทำให้สมาชิกในรุ่นแรกคือ เตี้ย (พ่อ) มีโอกาสเลือกผู้หญิงมาเป็นภรรยามากยิ่งขึ้น แต่ในกรณีศึกษานั้นสมาชิกในรุ่นแรก จะชอบพอและแต่งงานกับหญิงจีนด้วยกันเกือบทุกครอบครัว ยกเว้นกรณีศึกษาที่ ๓ ที่พ่อ (ป้า) ของคุณตั้งกวยได้อยู่กินกับ แม่ที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน อีกทั้งมีฐานะเป็นภรรยาของตัวเอง อันเนื่องมาจากความค่อนข้างใจง่ายหลายใจของพ่อคุณตั้งกวย และภรรยาคนที่ ๓ อยู่กันโดยไม่มีแต่งงาน

เมื่อมาถึงสมาชิกในรุ่นที่สอง จะมีการเลือกคู่ครองเองทุกครอบครัว ยกเว้นเฮียเส็ง ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น และกรณีศึกษาทั้ง ๘ ครอบครัวของสมาชิกในรุ่นที่ ๒ จะมีการแต่งงานกันทุกครอบครัว มีขั้นตอน พิธีการต่างๆ ทั้งพิธีไทยและพิธีจีน แม้จะตัดทอนพิธีแต่งงานแบบเงินบางอย่างออกบ้างเพื่อความสะดวก

การเลือกคู่ครองของกรณีศึกษาที่ ๓ คือ คุณตั้งกวย, กรณีศึกษาที่ ๖ คือ คุณสมบุญ, กรณีศึกษาที่ ๗ ลุงปุด ที่มีการเลือกคู่ครอง (ภรรยา) ที่เป็นคนไทยและกรณีศึกษาที่ ๒ คือ คุณสมศักดิ์ด้วย นอกนั้นกรณีศึกษาที่เหลือก็จะเป็นการเลือกคู่ครอง โดยเลือกภรรยาคนไทยเชื้อสายจีน เช่นเดียวกับตน รวมทั้งจะเลือกคู่ครองในกลุ่มภาษาพูดเดียวกันด้วย เช่น กรณีศึกษาที่ ๑ คนไทย

เชื้อสายจีน กลุ่มภาษาพูดแต้จิ๋วกรณีศึกษาที่ ๔-๕-๘ ที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน กลุ่มภาษาพูดแคะ เป็นต้น

เมื่อมาถึงสมาชิกในรุ่นลูกหลาน ของสมาชิกในรุ่นที่สอง ที่พ่อแม่จะค่อนข้างเปิดกว้างให้ ลูกของตนได้ เลือกคบหาคู่ครองด้วยตนเอง โดยจะต้องอยู่ในกรอบไม่ออกนอกทาง อยู่ในสายตา ของบิดา-มารดา เช่น กรณีศึกษาที่ ๑ ลูกสาวคนโตของเฮียเส็ง ก็เลือกเพื่อนสนิท หรือ (คู่ครองใน อนาคต) เป็นคนไทยโดยเรียนจบจากสถานศึกษาแห่งเดียวกัน ได้ทำงานที่เดียวกันอีกด้วย กรณี ศึกษาที่ ๕ ลูกสาวคนโตของคุณกุลพล ได้พบเจอ(คู่ครองในอนาคต) โดยเหตุบังเอิญ และมีการติด ต่อกันมาตลอดตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัย จนกระทั่งเรียนจบ โดยคู่ครองในอนาคตที่ลูกสาวคุณ กุลพลได้เลือกนั้น รับราชการเป็นทหาร เป็นคนไทย และกรณีศึกษาที่ ๗ ลูกสาวคนโตของลุงปุด ก็ ได้เลือกคู่ครอง และแต่งงานกับคนไทย และกรณีศึกษาที่ ๘ ลูกชายของคุณเกี้ยว มีการคบหาเพื่อน หญิงวัยใกล้เคียงกัน กำลังศึกษาชั้นปีที่ ๔ ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งเพื่อนหญิงเป็นรุ่นลูกคน ไทยเชื้อสายจีน กลุ่มภาษาพูดแต้จิ๋ว แต่คุณเกี้ยวและลูกชาย เป็นคนไทยเชื้อสายจีน กลุ่มภาษาพูด แคะ

ในกรณีศึกษาอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึง รุ่นลูก ยังเล็กมากหรือไม่ก็ยังไม่ถึงวัยเรียนในระดับมัธยม การ เลือกคู่ครอง จึงไม่ต้องกล่าวถึง เพราะยังไม่ถึงเวลา และวัยอันสมควรที่จะมีคู่ครอง

๘ ความคิดเกี่ยวกับเชื้อชาติ สัญชาติ ของพ่อแม่ และลูก

ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ส่วนใหญ่มีความคิดว่าตน เป็นคนไทย ด้วยการอยู่ในบริบทสังคมไทย ได้รับการศึกษาจากระบบการศึกษาไทย ได้รับการ เกณฑ์ทหาร หรือ เคยอุปสมบทในพุทธศาสนามาแล้ว แม้จะมีการปฏิบัติพิธีกรรม ความเชื่อ ประเพณีจีนอยู่ แต่ก็มีสัญชาติไทยที่ระบุไว้ในบัตรประชาชนอย่างชัดเจน มีชื่อไทย นามสกุลไทย การเกิดและเติบโตมาในสังคมไทย จึงทำให้ค่อนข้างยากที่จะระบุจากลักษณะทางกายภาพที่เห็น เช่น หน้าตา ลักษณะ ผิวพรรณ แม้ภาษาพูดจะพูดภาษาไทย แต่สำเนียงผิดแปลกไปบ้าง แต่ก็มี ความพยายามที่จะพูด เขียน อ่าน ภาษาไทย ให้ได้ดีที่สุด

ส่วนใหญ่สมาชิกในรุ่นแรกที่ยังมีชีวิตอยู่ก็มีมารดาของคุณกุลพล ในกรณีศึกษาที่ ๕ ที่ยังมี เชื้อชาติจีน สัญชาติจีนอยู่ ส่วนสมาชิกในรุ่นที่สองมีการอ่าน พูด และเขียนภาษาจีนได้บ้างพอสมควร เช่น กรณีศึกษาที่ ๗ ลุงปุด มักจะนั่งอ่านหนังสือพิมพ์จีน และเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมชาว ศาลเจ้าพ่อเสือที่เรียกว่า(เตี้ยมไฉ่ยง) ที่หมายถึง เจ้าหน้าที่ฝ่ายสวัสดิการ ในพิธีการงเด็กของ สมาธิสมาคม ดังนั้น การที่คนไทยเชื้อสายจีน มีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มพวกเดียวกับตนที่มี ความเป็นจีนค่อนข้างสูง แต่ก็มีความคิดว่าตนเองเป็นคนไทย อย่างไรก็ตามก็มีความเชื่อถืออีกัน รู้ ว่าใครเป็นใครบ้าง ค่อนข้างรู้จักกันดี

เมื่อทำธุรกิจการค้า ก็มีเครดิตสูง ได้รับความไว้วางใจ ทั้งนี้ก็เริ่มจากการเป็นสมาชิกของสมาคม ดังเช่น มูลนิธิสมาคมชาวศาลเจ้าพ่อเสือ เป็นต้น การมีความคิดว่าตนเป็นคนไทยเชื้อสายจีน เพราะมีสัญชาติไทย จึงเป็นคนไทยแต่อยากจะทำความเป็นชาติพันธุ์จีน ศัพท์ “คนไทยเชื้อสายจีน” จึงแสดงความเป็นทวิลักษณ์ (Double Identity) ทางชาติพันธุ์ ในเวลาปกติจะไม่มีการแสดงชาติพันธุ์และทุกคนก็จะมองว่าตนเองเป็นไทย แต่ในบางโอกาสการชี้ให้เห็นรากเหง้าก็ช่วยให้เกิดความชัดเจนขึ้นได้สร้างความรู้สึกเป็น “พวก” เดียวกัน เมื่อเจรจาธุรกิจ หรือสร้างสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (อมรา พงศาพิชญ์. อ่างแล้ว หน้า ๑๕๓)

ดังนั้นการที่สมาชิกในรุ่นที่สอง เลี้ยงดูลูกของตนด้วยการผสมกลมกลืนกันด้วยการให้รุ่นลูกได้เรียนรู้ ปฏิบัติตามธรรมเนียม วิถีชีวิต ในบริบทสังคมไทย เช่น การอบรมในเรื่องกิริยามารยาท ไม่เน้นการพูดภาษาจีนกับลูก จะใช้ภาษาไทยตลอด รวมทั้งมีการไปศาลเจ้าไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าพ่อเสือ การเซ่นไหว้บูชาบรรพบุรุษ การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมของจีนอยู่เสมอ บางทีก็ไปดูการแสดงงิ้ว อันถือเป็นลักษณะบางประการทางเชื้อชาติของคนไทยเชื้อสายจีน

ปัจจุบันคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ มีการศึกษาที่สูงขึ้น ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตก และกระแสยุคโลกาภิวัตน์ พูดภาษาจีนไม่ได้เลย ฟังไม่รู้เรื่องด้วย แต่ทุกคนครบถ้วนในกรณีศึกษา ก็ถือว่าตน และลูกเป็นคนไทย ไม่มีความขัดแย้งกันแม้จะปฏิบัติตามธรรมเนียม ประเพณีของจีนอยู่เสมอ ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ด้วย แต่ก็ยังยอมรับปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทยควบคู่กันไปเช่นกัน

ความคิดเกี่ยวกับ เชื้อชาติ ของพ่อ แม่ ลูก จึงไม่มีอุปสรรคแต่อย่างใด แม้ว่าสำหรับบริบทสังคมไทยโดยเฉพาะ ความเป็นจีน คนไทยเชื้อสายจีน จะมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตที่สำคัญที่สุด คือ ด้านความหมายลุ่มลึกทางด้านวัฒนธรรม ที่เห็นได้อย่างเด่นชัดก็เป็นเรื่อง เกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์อยู่อย่างไทย ได้รับอิทธิพลจากคนไทยเชื้อสายจีนไม่น้อย อาหารไทยหลายชนิดมีการดัดแปลงมาจากอาหารจีน หรือด้านศิลปะวัฒนธรรมก็มีการผสมกันอยู่ทั่วไป คนในสังคมไทยมีความชื่นชมคนไทยเชื้อสายจีนทางด้านภูมิปัญญา เช่น สามก๊ก หรืออุปราชาการค้าขายเก่ง มีความคิดชัดเจนในงานบริหาร ดังตัวอย่างกรณีศึกษาที่ ๘ คุณแก้วที่แม่ความรู้การศึกษาน้อยแต่ก็ทำธุรกิจเขาเป็นคนไทย เกิดเมืองไทย โตเมืองไทย แต่การปฏิบัติตนในวิถีชีวิตประจำวัน จะมีความเป็นจีนค่อนข้างสูง เขาก็กล่าวว่าเป็นสิ่งดี มีการเคารพศรัทธาในศาสนาพุทธ และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีจีนควบคู่กันไป ก็ไม่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี เป็นความกตัญญู เกิดสิริมงคลต่อตนเอง นำความเจริญมาสู่ตนเอง และครอบครัว

ลักษณะที่ดีดังกล่าวเป็นลักษณะที่ดีทางเชื้อชาติมากกว่า ซึ่งถ้าสิ่งเหล่านี้มีการขาดหายไปจากสังคมไทยแล้ว วิถีชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคงจะจำเจ ซ้ำซากไม่น้อยการเป็นคนของชาติสัญชาติที่บ่งบอก ย่อมเป็นองค์ประกอบเรื่องเดียวกัน คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๙. โครงสร้างอำนาจในครอบครัวไทยเชื้อสายจีน

เป็นที่ทราบกันดีว่าโครงสร้างอำนาจในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนนั้น พ่อ จะเป็นผู้มีอำนาจสิทธิขาดภายในบ้านแต่เพียงผู้เดียว และอำนาจที่เข้มแข็งของพ่อ ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว ที่สามารถรักษาค่านิยม และประเพณีจีนที่สำคัญให้คงอยู่ตลอดชั่วชีวิตของตน และตามประเพณีจีนเมื่อพ่อเสียชีวิตจะถือว่า แม่เป็นหัวหน้าครอบครัวแทน (สุมิตร ปิติพัฒน์. อ่างแล้ว หน้า ๑๒๕)

บทบาทและสายสัมพันธ์หลักของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน มีการกำหนดเพศ อาวุโส ผู้น้อยต้องให้ความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ผู้อาวุโสสูงสุดจะเป็นที่เคารพยำเกรงในครอบครัว และชายจะมีความสำคัญเหนือกว่าหญิงมาก ซึ่งสมาชิกในรุ่นแรก และรุ่นที่สองทราบดีว่า ภายในครอบครัวแต่เดิมความเหลื่อมล้ำทางสถานภาพระหว่างชายกับหญิงเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีบุตรด้วย โดยมักมีทัศนคติที่ดีต่อบุตรชายมากกว่าบุตรสาว เพราะบุตรชายสามารถเป็นผู้สืบวงศ์สกุล และเป็นผู้นำครอบครัววงศ์สกุล และบรรพบุรุษ ลักษณะเนื้อแท้ของครอบครัวจึงปรากฏออกมาในรูปของการย้ำความสำคัญของการใช้อำนาจเด็ดขาดของผู้นำ การสืบสายวงศ์สกุลและความมีระเบียบแบบแผน ในครอบครัวที่มีความเข้มงวดอย่างมากในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานจะเห็นได้จากกรณีศึกษาที่ ๒ ที่พ่อ (อาป้า) ของคุณสมศักดิ์ที่เป็นสมาชิกรุ่นแรกที่ใช้อำนาจโดยการดุด่า เหยียดตีลูกอย่างรุนแรง และมักจะชอบออกปากไล่ลูกชายออกจากบ้านหากมีการทำผิด หรือเกเรมากๆ อีกทั้งพ่อ (อาป้า) ยังมีค่านิยมอย่างสูง ในเรื่องสามีต้องเป็นใหญ่ในบ้าน ภรรยา ต้องเป็นข้างเท้าหลังไม่มีปากมีเสียง ลูกๆ จึงค่อนข้างกลัวพ่อมากกว่าแม่ แม้มือไม่ยกปฏิบัติตามนัก แต่ก็ไม่กล้าขัดคำสั่งพ่อ

ส่วนกรณีศึกษาอีก ๗ กรณี สมาชิกในรุ่นแรก แม้จะมีความเข้มงวดอยู่บ้างแต่ก็มีการพูดคุยขอร้องด้วยเหตุผล หรืออาจใช้วิธีดุด่า ลงโทษลูกบ้างแต่ก็ไม่รุนแรง จะสอนลูกให้รู้จักหน้าที่มากกว่า รวมทั้งหน้าที่การอบรมเลี้ยงดูบุตรส่วนใหญ่เป็นหน้าที่หลักของแม่

เมื่อมาถึงสมาชิก ในรุ่นที่ ๒ โครงสร้างอำนาจภายในครอบครัว ยังอยู่ที่พ่อ แต่แม่ก็จะมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วย มีการให้อิสระกับลูกมากขึ้นไม่บังคับให้ลูกในบางเรื่อง เช่น ไม่จำเป็นต้องสืบทอดการค้าเช่นเดียวกับพ่อให้ลูกมีโอกาสได้เลือกเอง ในอาชีพที่ลูกต้องการจะเป็น รวมทั้งเรื่องการเลือกคู่ครองเช่นเดียวกัน

กระบวนการอบรมเลี้ยงดูบุตร ภายในครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ที่มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ ชายมีความเป็นใหญ่และมีอำนาจเหนือหญิง ซึ่งเป็นการสร้างอำนาจและการใช้อำนาจบนฐานของความรู้ ความเชื่อ เชิงวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีจีน เช่น การสืบทอดบรรพบุรุษ ลูกชาย สำคัญกว่า ลูกสาว ก็มักจะได้รับถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งอยู่ แต่ความคิด ค่านิยม ทัศนคติ ในเรื่องนี้ ได้ลดลง เมื่อมาถึงบทบาทของพ่อแม่ ที่เป็นสมาชิกใน

รุ่นที่สอง เนื่องจากยุคสมัย สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ได้เปลี่ยนไป มีทัศนคติที่ดีต่อลูกสาว ดีขึ้นเรื่อยๆ เท่าเทียมลูกชาย หรืออาจจะดีกว่าด้วยซ้ำ

รุ่นอายุของคนไทยเชื้อสายจีน

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งรุ่นอายุ (generation) ออกเป็น ๓ รุ่นอายุ ดังนี้

๑. รุ่นอายุที่ ๑ รุ่นปู่ย่าตายาย (อาหง-อาม่า) ที่ส่วนใหญ่เสียชีวิตไปเกือบหมดแล้ว

ชาวจีน สมาชิกรุ่นแรก เป็นพวกที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ด้วยเลื่อมใสหมอบใน โดยไม่รู้จักริครนักรัก เพียงแต่อาจมีครนักรักเรือญาติแนะนำให้ที่พักอาศัยบ้าง ช่วยหางานให้บ้าง ยังพูดภาษาไทยไม่ได้ ต่อเมื่ออยู่ไปนานเข้าความจำเป็นบังคับก็สามารถพูดได้ แม้จะไม่ชัด อาชีพที่ทำในขณะอยู่เมืองไทยก็เป็นการใช้แรงงาน เช่นการเป็นกุลี รับจ้างทั่วไป จนมีฐานะเป็นปึกแผ่นขึ้น มีทุนรอนพอสมควร ก็แต่งงานกับคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีนแล้วเริ่มสะสมทุนไว้ให้ลูกโดยการเช่า/เช่าซื้อ ตึกแถวในชุมชนคลองคูเมืองสามแพร่งมีการประกอบอาชีพตามที่ตนถนัด และมีความรู้ซึ่งส่วนใหญ่ก็มีอาชีพขายอาหารจากรุ่นสู่รุ่นที่เดียว อาชีพทำรองเท้า ค้าขายของชำ (โชห่วย) การส่งหรือค้าปลีกเครื่องอุปโภค บริโภค ต่างๆ เป็นต้น

๒. รุ่นอายุที่ ๒ รุ่นลูก (อาป้า-อาม่า) ของคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ เป็นวัยกลางคนอายุประมาณ ๕๐ ปีขึ้นไป (ซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้)

จะเรียกตนเองว่า “คนไทยเชื้อสายจีน” ส่วนใหญ่จะรับการสืบทอดอาชีพมาจากสมาชิกรุ่นแรก สามารถพูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน เพราะครอบครัวมีการสนับสนุนทั้งโดยการพูดคุยในระหว่างพ่อแม่ และการส่งลูกไปเรียนภาษาจีนที่โรงเรียนจีนหรือไม่ก็เรียนตามบ้านของครูจีนที่แอบสอน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากสมาชิกในรุ่นแรกที่ค่อนข้างเข้มงวด ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การอบรมสั่งสอน การคบเพื่อน การใช้จ่าย การศึกษา การประกอบอาชีพ ที่มักเน้นการสอนในทัศนคติ ค่านิยมที่ได้รับสืบทอดมา เช่น เรื่องความกตัญญูรู้คุณ ความขยัน ประหยัด อดทน กล้าเสี่ยง ต่อสู้ชีวิต มีการสืบทอดบรรพบุรุษ ประเพณี วัฒนธรรมจีน ค่อนข้างเหนียวแน่นอยู่

๓. รุ่นอายุที่ ๓ เป็นรุ่นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ อายุประมาณ ๑๕ ปีขึ้นไป

จะเป็นรุ่นลูกที่ได้รับบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่สมาชิกรุ่นที่ ๒ จะเน้นอบรมลูกในเรื่องการศึกษาที่สมาชิกในรุ่นที่สองเห็นความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ความรู้สึกนึกคิดของลูกได้รับอิทธิพลจากการศึกษาที่สูงขึ้น พ่อแม่ที่เป็นสมาชิกรุ่นที่สองให้อิสระกับลูกมากขึ้นทั้งการเรียน การทำงาน และการเลือกอาชีพ ไม่บังคับ หรือให้ความจำเป็นให้ลูกต้องมาสืบทอดอาชีพการค้าของพ่อแม่ ส่วนใหญ่ไม่รู้ภาษาจีนเลย พูดไม่ได้ด้วย แม้บางคนอาจพูดได้ แต่ก็เป็นคำง่าย ๆ ที่คนส่วนใหญ่ทราบกันคืออยู่แล้ว เป็นรุ่นที่ได้รับการคลายความเข้มงวดจากพ่อแม่ สมาชิกในรุ่นที่สอง แต่ก็มีความคิดที่จะสืบทอดยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี เช่นเดียวกับรุ่นพ่อแม่ของตน

การแบ่งรุ่นอายุ (Generation) ของคนไทยเชื้อสายจีนดังกล่าวข้างต้น จะทำให้สามารถมองเห็นบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ได้ง่ายขึ้น

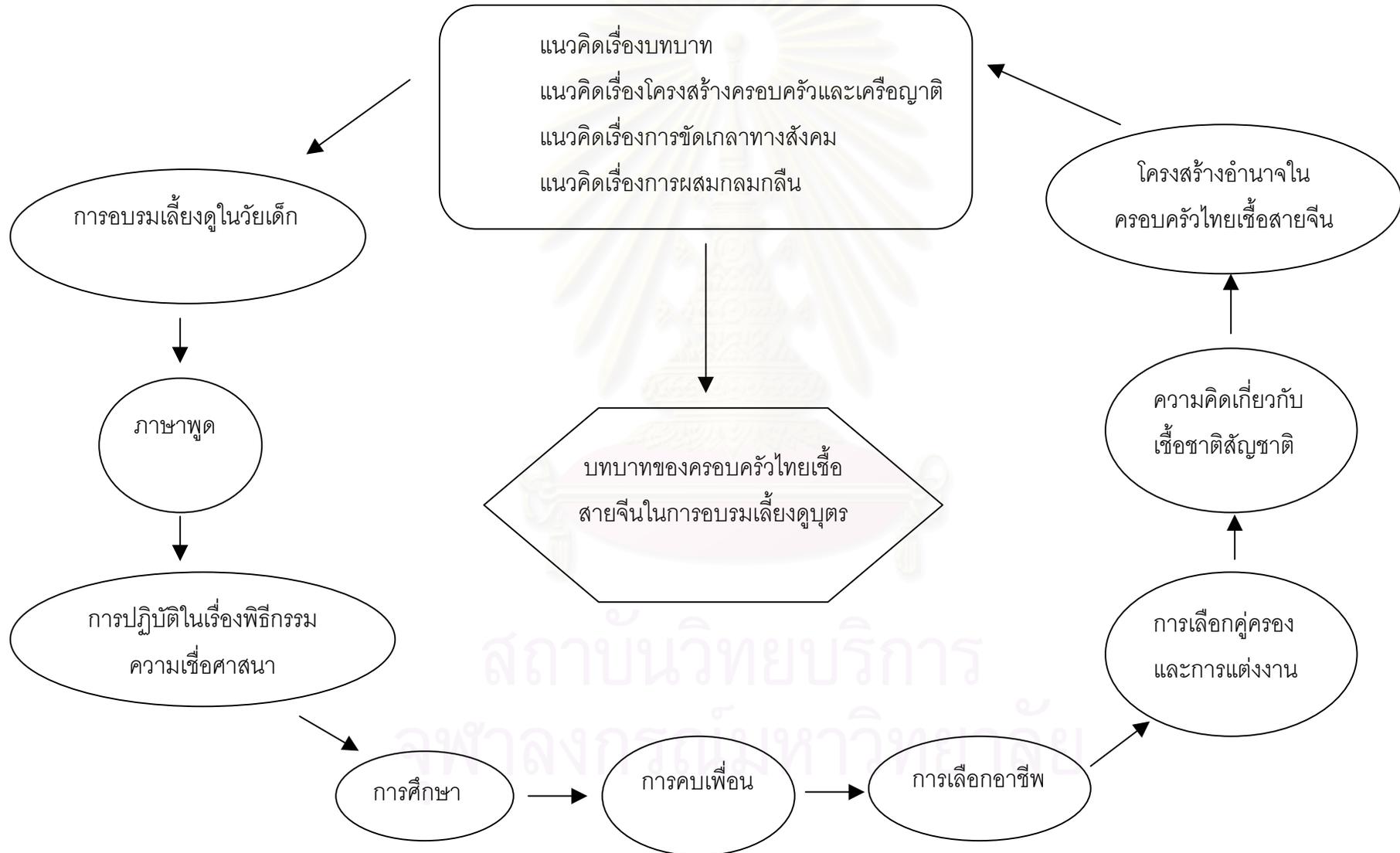
ตารางที่ ๒ แสดงบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนเกี่ยวกับ ค่านิยม ทัศนคติ ที่คลายความเข้มงวดในการอบรมเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษา	ค่านิยม ทัศนคติในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง	
	สมาชิกรุ่นแรก	สมาชิกรุ่นที่สอง
๑. เส็ง แซ่เบ๊	เข้มงวดเกี่ยวกับระเบียบวินัย และให้เหตุผลกับลูก ไม่ใช้วิธีทำโทษ ปฏิบัติตามประเพณีจีนอย่างเคร่งครัด	ลดความเข้มงวดลง ลูกเชื่อฟัง ต้องอยู่ในกรอบที่พ่อแม่กำหนด ไม่นอกกรอบทาง อบรม กิริยา มารยาทแบบไทย ให้ ความสำคัญต่อการศึกษาลูก ปฏิบัติสืบทอดประเพณีเช่นไหว้บรรพบุรุษ และประเพณีไทย
๒. สมศักดิ์ แซ่ตั้ง	เข้มงวดอย่างมาก พ่อใช้อำนาจสิทธิขาดภายในบ้านแต่เพียงผู้เดียว รวมทั้งการลงโทษลูกอย่างรุนแรง โดยการเชียนตี แม่ไม่มีสิทธิมีเสียงภายในบ้าน ลูกไม่กลัวแม่ ได้รับการปล่อยปละละเลย พ่อมีความประหยัดและขยันมาก	คลายความเข้มงวดลงอย่างมาก เพราะมีลูกเพียงคนเดียว เน้นในเรื่องการศึกษาของลูกอย่างมาก เป็นกันเองกับลูก ชอบคุย ชอบสอนลูกในเรื่องต่างๆ ลูกเชื่อฟัง มีส่วนร่วมในกิจกรรมกับลูก เช่น การเลี้ยงสัตว์ จะให้ความรักความอบอุ่นกับลูกอย่างดี ไปไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าเสมือ และใส่บาตรในวันสำคัญ
๓. ตั้งกวย แซ่ไคว่	เข้มงวดไม่สม่ำเสมอ บางทีก็ปล่อยปละละเลย ไม่ให้ความอบอุ่นกับลูกเท่าที่ควร แม้จะมีค่านิยมที่จะรักลูกชายมากกว่าลูกสาว มีความอดทน มานะ บากบั่น ในการประกอบอาชีพ ปฏิบัติตามประเพณีจีน คือ การเช่นไหว้บรรพบุรุษเท่านั้น	จะอบรมลูกอย่างดียิ่ง ชดเชยความผิดพลาดในอดีตของตน การปฏิบัติตนตามธรรมเนียมจีนถูกยกเลิกโดยสิ้นเชิง มาเคร่งครัดปฏิบัติธรรมในศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด โดยรับประทานมังสะวิรัติ โดยเน้นสอนลูกให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ สอนให้ลูกทำงานเล็กๆ น้อยๆ ที่พอทำได้ เพราะลูกยังเล็กอยู่

กรณีศึกษา	ค่านิยม ทศนคติในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง	
	สมาชิกรุ่นแรก	สมาชิกรุ่นที่สอง
๔. พสุเจต แซ่แห้ว	เข้มงวดเกี่ยวกับความรู้ในการถ่ายทอดอาชีพให้กับลูก เน้นความอดทน ขยัน ซื่อสัตย์ สอนให้ลูกรักกัน ช่วยเหลือกัน ปฏิบัติตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องในทุกเทศกาล มีความเป็นกันเองกับลูก ใช้วิธีดุว่าลูกเมื่อทำผิด แต่ไม่ตี ได้บวชพระด้วย	จะเน้นสอนให้ลูกรู้จักหน้าที่ ไม่เข้มงวดกับลูกมากนัก ยกเว้นลูกสาวที่เข้มงวดในเรื่องการกลับบ้านให้ตรงเวลา จะสอนให้ลูกประหยัด รู้ค่าของเงิน และให้ลูกได้มีส่วนร่วมในกิจการค้าขายของครอบครัว จะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีทั้งไทย-จีน
๕. กุลพล แซ่คู	เข้มงวดกับลูกชายค่อนข้างมากที่เกเร โดยการด่าเป็นภาษาจีน บางครั้งก็เขียนตีด้วย แต่ให้การศึกษที่สูง รวมทั้งลูกสาวด้วย แต่ระดับการศึกษาต่ำกว่าน้องชาย มีการปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีจีนอยู่เสมอทุกเทศกาล เน้นความกตัญญูให้ลูกเรียนภาษาจีน ทั้งหญิง-ชาย	จะอบรมให้ลูกตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เรียนเก่งๆ เพื่อให้ได้งานที่ดีทำ ให้อิสระในการเลือกคู่ครอง แต่พ่อแม่ต้องรับรู้ สอนให้ลูกมีความกตัญญูต่ออาแม่ พาไปไหว้เจ้าที่ศาลเจ้า ให้ความใกล้ชิดกับลูก มีปัญหาปรึกษาได้ บางทีก็พาไปวัดใกล้บ้าน
๖. สมบูรณ์ แซ่ไชว	แม่มีอำนาจมากกว่าพ่อ ในกิจการค้าขาย และการอบรมเลี้ยงดูลูก มีความเข้มงวดไม่สม่ำเสมอ ปล่อยบ้าง เข้มงวดบ้าง เน้นความสำคัญของการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ร่ำรวย มีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ และปฏิบัติตามธรรมเนียมไทย - จีนด้วย	จะเน้นในเรื่องการเรียนของลูกอย่างยิ่ง มีการส่งเสริมให้เรียนพิเศษทุกที่ที่มีชื่อเสียงในการสอน ไม่เข้มงวดกับลูกมากนัก ส่วนใหญ่จะตามใจทั้งลูกชาย ลูกสาว ไม่ต้องการให้ลูกมามีส่วนร่วมในการค้าขาย การปฏิบัติตามประเพณีจีนไม่สม่ำเสมอ ทำบ้างไม่ทำบ้าง ไม่มีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษด้วย เพราะทำการเผาศพพ่อที่วัด จะใส่บาตรแทน

กรณีศึกษา	ค่านิยม ทัศนคติในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง	
	สมาชิกรุ่นแรก	สมาชิกรุ่นที่สอง
๗. ลุงปุด แซ่ฉิ่ง	เข้มงวดให้ลูกมีส่วนร่วมในการค้าขาย สอนเคล็ดลับการทำอาหาร เพื่อเป็นอาชีพในภายหน้า สอนให้อดทน ประหยัด เพื่อวันหน้า คุยว่าลูกในบางเรื่องที่หนักเท่า นั้น ไม่ใช่วิธีลโหดเสียแต่ลูก มีการปฏิบัติตามพิธีกรรมธรรมเนียมจีนอย่างสม่ำเสมอ	จะไม่เข้มงวดกับลูกในเรื่องการศึกษ แต่กับลูกชายจะดูว่า ในเรื่องการเที่ยวเตร่ในยามค่ำคืน ค่อนข้างสนิทกับลูกสาวมากกว่า ลูกสาวจะช่วยพ่อทำงานบ้าน คุยด้วย ควบคุมกับการเรียน ลูกสาวจะกตัญญูกับพ่อแม่มากกว่าลูกชาย ให้อิสระกับลูกในการเลือกคู่ครองไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนไทยหรือคนจีน
๘. เกี้ยว แซ่ปุก	ไม่เข้มงวดกับลูกๆ มากนัก เพราะต้องทำมาหากิน ครอบครัวยุคฐานะไม่ดี ประกอบกับมีลูกหลายคน แต่ก็มักไม่คำนึงถึงความต้องการของลูก ถ้าอยากได้ต้องขวนขวายหาเอาเอง เน้นความมั่งมี บูชากราบไหว้บรรพบุรุษ ประกอบกิจกรรมในประเพณีค่อนข้างสูง	มุ่งงวดขันในเรื่องการเรียนของลูก การอบรมเลี้ยงดูมักจะคล้อยตามนิสัยของลูก แต่ก็มีคำแนะนำในสิ่งที่ควรให้กับลูก ให้เสรีภาพอิสระกับลูกในการไปไหนมาไหนได้มากขึ้น แต่เฉพาะลูกชายเท่านั้น ส่วนลูกสาวมีความเป็นห่วงเป็นพิเศษต้องไปรับไปส่ง หรือถ้าลูกสาวกลับบ้านเองจะสอนให้กลับบ้านตรงเวลา ค่อนข้างให้ความสุขกับลูก และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีการปฏิบัติตามประเพณีทั้งของไทย และเงินอย่างครบถ้วน ชอบไปทำบุญที่วัด เพื่อให้เกิดความมีสิริมงคล และความเจริญรุ่งเรือง โดยลูกมีการปฏิบัติตาม มีความพร้อมที่จะสืบทอดประเพณีธรรมเนียมทั้งของไทยและจีนเป็นอย่างดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย (CONCEPTUAL FRAMWORK)

การใช้แนวคิดหรือทฤษฎีในการวิเคราะห์ กระบวนการ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานอยู่ที่ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ อันเป็นเครื่องมือทางสังคมที่สร้างเสถียรภาพ และความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม (Group solidarity) กรณีที่สังคมวัฒนธรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันมีพลังไม่เท่ากัน คนกลุ่มหนึ่งจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับวัฒนธรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันมีพลังไม่เท่ากัน คนกลุ่มหนึ่งจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับวัฒนธรรมของอีกกลุ่มหนึ่ง โดยพบว่ากลุ่มที่วัฒนธรรม มีพลังน้อยจะถูกผสมกลมกลืน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่วัฒนธรรมมีพลังมากกว่า ในขณะที่เดียวกันอาจมีการแลกเปลี่ยนกันก็ได้ สุดท้ายถ้าวัฒนธรรม ๒ ชุด ถูกผสมรวมกันเป็นชุดเดียวกันไม่ว่าจะมีส่วนของชุดใดมากกว่ากันก็จะเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) ที่เกิดการยอมรับ ซึ่งกันและกัน โดยการผสมกลมกลืนอาจมีได้หลายลักษณะ คนบางกลุ่มกลายเป็นส่วนของวัฒนธรรมหลัก คนกลุ่มนี้มักจะอยู่ใกล้ศูนย์อำนาจ และยินดีถูกกลืนโดยกลุ่มอำนาจ แต่กลุ่มที่อยู่ห่างไกลอำนาจรัฐ ความต้องการอ้างวัฒนธรรมเดิมของตนยังมีอยู่ แต่ก็ยอมรับวัฒนธรรมหลักด้วยในบางเรื่อง ในประเทศไทยในช่วงเปลี่ยนผ่านจะพบเห็นคนหลายกลุ่มมีวัฒนธรรมในลักษณะทวิลักษณ์ (Double identity) (อมรา พงศพิชญ์, ๒๕๔๒ : ๑๘,๓๐)

เชกเซ่นคนจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ประกอบอาชีพในประเทศไทยเป็นเวลานาน อันยาวนาน มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชนทั้งสองกลุ่ม หรือการบูรณาการทางวัฒนธรรม (integration) มีการสืบทอดรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนไว้ และการยอมรับวัฒนธรรมชนบทร่วมประเพณี มีการปฏิบัติร่วมกันภายในสังคมเพื่อสนองความต้องการทางชีววิทยา และความต้องการขั้นที่สูงกว่าความต้องการทางชีววิทยา ดังนั้นการที่คนจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยแล้วก็ได้มีการนำวัฒนธรรมเดิมทางด้านศาสนา ความเชื่อ ประเพณี ที่ตนเคยปฏิบัติมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ครั้นต่อมาด้วยระยะเวลาและความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ ร่วมกันประกอบกันโครงสร้างสังคมไทยที่เปิด ทำให้ระหว่างไทยและจีนมีการผสมกลมกลืนอย่างยิ่งไม่ว่าจะเรื่อง การแต่งงาน การศึกษา การมีค่านิยมในเรื่องของการให้ค่าทางด้านวัตถุและความทันสมัย ตลอดจนเอกลักษณ์ที่เด่นชัดอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนความเชื่อทางศาสนาที่มาจากบทบาทของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อถ่ายทอดเอกลักษณ์วัฒนธรรม รวมทั้งสร้างความมั่นคงทางด้านจิตใจ หมายถึง การเป็นที่พึ่งทางใจ และทางด้านสังคม หมายถึง การเป็นเครื่องแสดงความยึดเหนี่ยวภายในกลุ่มที่ทำให้ลักษณะความเป็นจีนมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น

สำหรับความเชื่อทางศาสนานับว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งในวัฒนธรรม ซึ่งนอกจากจะเป็นตัวกำหนดชนบทร่วมประเพณีบางอย่างแล้ว ยังเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมได้ (อมรา พงศพิชญ์, ๒๕๓๘ : ๙)

ขณะเดียวกันความศรัทธา ความเชื่อ ในพิธีกรรม ประเพณี ทางศาสนาของครอบครัวไทย เชื่อสายจีนเป็นเครื่องหล่อให้เห็นว่าไม่ว่าอุปสรรคใดๆ ที่ขัดแย้งกันสังคมและวัฒนธรรมไทย ตรงกันข้ามกลับเป็นการส่งเสริมและรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีนให้คงอยู่และสืบทอดไปสู่รุ่นลูกหลาน คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ต่อไป แม้ว่าความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม ทศนคติ และการปฏิบัติตนตาม พิธีกรรมธรรมเนียมประเพณีบางส่วนจะแตกต่างไปจากบรรพบุรุษ มีการลดขั้นตอนหรือการปฏิบัติ เป็นไปอย่างไม่เคร่งครัดมากนัก ที่เนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวที่ลด และคลาย ความเข้มงวดลงไปมาก รวมไปถึงการศึกษา การคบเพื่อน และยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคม ข่าวสารข้อมูล รวมทั้งการเห็นพร้อมด้วยกัน ในเรื่องการพัฒนาประเทศ ทำให้มีการผสมกลมกลืน ทางวัฒนธรรม การดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีนที่พ่อแม่ถ่ายทอดไว้ให้ เช่น การไหว้เจ้า การ ไปศาลเจ้า การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ การคงอยู่ของลักษณะวัฒนธรรมบางประการของลูกหลานจีน ในเมืองไทย ก็เพื่อแสดงความเคารพความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่เข้ามาเมืองไทยแต่แรกเริ่ม เป็น การคงไว้ซึ่งความเป็นชาติพันธุ์จีนในระดับหนึ่ง

ดังตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดในบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการ อบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

คือ ชีวิตประวัติของท่านอาจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ ที่ท่านเล่าไว้ใน “ผู้หญิงในชีวิตของผม-แม่” ดังความตอนหนึ่งว่า

ชื่อเราก็เป็นจีน นามสกุลก็เป็นจีน เพื่อนๆ ที่โรงเรียนก็ล้อว่าเป็นเจ๊ก เขาตั้งฉายาต่างๆ ให้ เจ็บอาย...อยู่โรงเรียน เรา...พยายามหนักที่จะให้เพื่อนๆ รับเราว่าเป็นคนไทย พอกลับมาบ้าน... บรรดาญาติทางเตี่ย...ก็มักล้อเลียนพวกเราว่าจะกลายเป็นคนไทยไปเสียแล้ว...เรายังเด็กอยู่ รู้สึก อึดอัดใจเป็นกำลัง เพราะโดนขนาบทั้งสองด้าน ทั้งที่โรงเรียน และที่บ้าน แม่เป็นคนปลอบและให้ กำลังใจแก่เราท่านว่า “ฮวนเกีย” ซิดี เกิดเมืองไทย อยู่เมืองไทย ต้องเป็นไทย ถ้าอยู่เมืองจีนเป็นคน จีนดีแล้ว เข้ามาหากินในเมืองไทยทำไมกัน ท่านว่าท่านเลี้ยงลูกของท่านให้เป็นคนไทย...แม่เป็นผู้ ที่นิยมวัฒนธรรมจีน ขนบประเพณีจีน แต่แม่เป็นคนไทยถือสัญชาติไทย จงรักภักดีต่อไทย เลี้ยงลูก ให้อยู่ในกรอบวัฒนธรรมและศาสนธรรมของไทยตลอดมา

ประโยคสุดท้ายในวรรคข้างต้นนี้ มีผลในชีวิตท่านอย่างบริบูรณ์ กล่าวคือ ท่านอาจารย์ ดร.ป๋วย เป็นไทย ที่จงรักภักดีต่อไทย ยอมสละแม่ชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อไทย ด้วยความวิริยะ อุตสาหะอย่างซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์สุขของคนไทยส่วนใหญ่ พุดอย่างจีนก็ว่าท่านเป็นขุน นางตงฉินแท้ และท่านอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมไทย และศาสนธรรมของไทยมาโดยตลอด ทั้งนี้ จะเป็นเพราะมารดาท่านหรือตัวท่าน หรือองค์คุณทั้งสองประกอบกัน ก็สุดแท้ พร้อมกันนี้ เราก็อาจ กล่าวได้ว่า ที่แล้วๆ มาลูกจีน หลานจีน เป็นจำนวนไม่น้อยที่ได้รับความสำเร็จในด้านนี้ โดยเฉพาะ ก็ในบรรดาผู้ที่มีมารดา ซึ่งจงรักภักดีต่อไทย อบรมเลี้ยงดูลูกให้อยู่ในกรอบของวัฒนธรรมและ

ศาสนารวมไทย (ป๋วย อึ๊งภากรณ์, ๒๕๑๖ : ๗, ๑๒)

ดังนั้นบทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรจึงมีผลทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเข้ากับสังคมไทย โดยการศึกษาแนวทฤษฎี Assimilation ของ Skinner ที่วิเคราะห์ชุมชนจีนในไทยว่า ในเวลาไม่นานนัก เมื่อจำนวนชาวจีนอพยพลดน้อยลงอันเป็นผลจากความชราหรือการเสียชีวิตของผู้อพยพรุ่นเดิมๆ และนโยบายการลดจำนวนรับผู้อพยพชาวจีนของรัฐบาลไทย ชุมชนจีนในไทยจะสลายตัวและถูกกลืนกลายเป็นเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมไทยในที่สุด

แต่ไม่ว่าข้อเสนอของ Skinner จะเป็นเช่นไร ปัจจุบันยังพบเห็นชุมชนหลายแห่งในประเทศไทย ที่ยังคงรักษารูปแบบบางประการทางวัฒนธรรมจีนไว้อย่างเหนียวแน่น แม้ในทางสังคมจะสามารถผสมกลมกลืนอยู่ร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสังคมไทยกลุ่มชาติพันธุ์จีนรุ่นหลังๆ เหล่านี้ในบางสถานการณ์สังคมยังคงระบุชาติพันธุ์ตนเองว่าเป็นชาวจีน แม้จะมีสัญชาติทางกฎหมายเป็นราษฎรไทย

ดังนั้นหากยอมรับว่า เอกลักษณะและความสำนึกทางชาติพันธุ์ ไม่จำเป็นจะต้องผูกพันตายตัวอยู่กับรูปแบบวัฒนธรรม ชุดใดชุดหนึ่ง ทว่าสามารถดำรงไว้และถ่ายทอดต่อไปทวนกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ของชาวจีนอพยพและลูกหลาน ตราบเท่าที่ยังระบุชาติพันธุ์ของตนเองเป็น “จีน” กลุ่มชาติพันธุ์จีนก็ยังคงอยู่แม้รูปแบบทางวัฒนธรรมบางส่วนจะแตกต่างกันไปจากบรรพบุรุษของเขา (พรชัย ตระกูลวรานนท์, ๒๕๓๑ : ๕๖-๕๙)

จากการศึกษาของ ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ (๒๕๔๒ : ๒๐๒) ที่มีความเห็นที่ว่าไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเท่าใดคนไทยเชื้อสายจีนจะยังคงอ้างเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนสืบทอดแก่ลูกหลานต่อไปเช่นเดียวกับคนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่อ้างเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของตนไว้ในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย เพราะคงไม่มีชาติพันธุ์ใดที่สามารถทิ้งเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนเองได้หมดโดยสิ้นเชิง

คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ถือว่าตนเองเป็นคนไทยคนหนึ่ง ในขณะที่คนไทยเองก็ยอมรับเช่นเดียวกันจึงไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมของชุมชน การอ้างเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอาจไม่มีผลต่อชุมชนโดยส่วนรวมแต่มีผลต่อจิตใจของคนไทยเชื้อสายจีนในแง่ที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในกลุ่มชาติพันธุ์ตน รู้จักรากเหง้าของตนเองว่าเป็นใครมาจากไหน ซึ่งช่วยให้เกิดความสามัคคีร่วมกันภายในชุมชน

ประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์ กระบวนการการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม คือ บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยอบรมสั่งสอนให้มีการยอมรับวัฒนธรรมประเพณีของกันและกัน ในแง่ของวัฒนธรรม ทั้งไทยและจีนนับถือศาสนาพุทธ ค่านิยมความอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้อาวุโส ความขยัน อดทน ดังสุภาษิตบทนี้ (ชื่อคือขู่จงขู่ ฟางเหวยเหยินช่าง

เหียน แปลเป็นภาษาไทยว่า กล้ากลืนชิ้นเนื้อชิ้น ยืนอย่างคนเหนือคน) ที่มีการอบรมสั่งสอนกันมานานหลายพันปี ตั้งแต่เกิดมีชนชาวจีนกำเนิดมาบนผืนโลกแห่งนี้

คนเชื้อสายจีน ไม่ว่าจะไปตกพากอยู่ไหนแห่งใดบนพื้นพิภพ ถ้าหากเกิดมามีสติครบถ้วน มักได้รับการสั่งสอนจากบรรพบุรุษให้รู้จักการอดทนอดกลั้น ถึงจะตกอยู่ในสถานการณ์คับขันคับแคบอย่างไรก็ตามต้องไม่ลืมสุภาษิตข้างต้นนี้ (เล่าชวนหัว, ๒๕๔๐ : ๑)

ปัจจุบันลูกหลานจีนในประเทศไทยได้รับการศึกษาในโรงเรียนไทย มีการใช้ภาษาไทยสื่อสารกันในบ้านมากขึ้น ภาษาจีน ลดความสำคัญลง ลูกหลานจีนประสบความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจมีเงินเหลือมากพอที่หันมาสนใจการเมืองกันมากขึ้นได้พบกับนักการเมืองคนไทยเชื้อสายจีนมาก และการผสมกลมกลืนระหว่างคนจีนกับคนไทยก็มีมากจนแทบจะแยกกันไม่ออก สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะคนจีนที่อพยพมาจากประเทศจีนมีความพร้อมที่จะปรับตัวเพราะเมื่อออกเดินทางมาก็ตั้งใจมาอยู่กับสถานการณ์ใหม่อยู่แล้ว จึงมีค่านิยมของผู้อพยพย้ายถิ่น (immigrant values) ในการปรับตัวทางความคิด ค่านิยม และวิถีชีวิต ลูกหลานได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง และให้มีศักยภาพที่จะปรับเปลี่ยนเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ๆ ได้ ขณะนี้ลูกหลานจีนจำนวนไม่น้อยหันเข้ารับราชการ ส่วนใหญ่อยู่ในวงการธุรกิจบางส่วนอยู่ในการเมืองหลายคนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายของประเทศด้วยคุณสมบัติของคนจีนกลายเป็นคุณสมบัติที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามนโยบายของรัฐได้ (อมรฯ พงศาพิชญ์, อ้างแล้วหน้า ๑๕๑, ๑๕๓)

บทสรุป

บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานความเข้มงวดและให้อิสระกับลูกมากขึ้น รวมถึงกระบวนการอบรมถึงทัศนคติที่สำคัญของครอบครัว การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ที่มีผลถึงการยอมรับ ในการประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ บางอย่างของชนทั้งสองกลุ่ม จึงเป็นตัวอย่งชี้ให้เห็นว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมมีการรับและการให้ระหว่างวัฒนธรรมค่อนข้างสูง โดยจะมีทั้งส่วนที่เป็นวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรอง แม้ว่าในส่วนที่เป็นวัฒนธรรมรองจะเปลี่ยนได้ง่ายกว่าวัฒนธรรมหลัก แต่ก็มีการปฏิบัติตามปรัชญาคำสอนในชีวิตประจำวันอย่างไม่รู้ตัว

ดังนั้นการอบรมและถ่ายทอดของครอบครัวในเรื่องประเพณี พิธีกรรม ศาสนา ก็นับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากของวัฒนธรรมหลัก มีการยอมรับในส่วนของวัฒนธรรมรองบ้างแต่ไม่สำคัญ ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับบทบาทของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเป็นสำคัญ เช่น การรวมตัวของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่งในเทศกาลกินเจ การแห่องค์เจ้าใหญ่ (ตัวเล่าเอี้ย) ในศาลเจ้าพ่อเสือ ก็นับเป็นการผสมกลมกลืนทางด้านศาสนาและความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพ่ง ที่มีการคงเอกลักษณ์และสืบทอดให้กับลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

การอบรมเลี้ยงดูลูก พ่อแม่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดค่านิยม ทักษะคติและการขัดเกลาทางสังคมวัฒนธรรม (Socialization) ให้ลูกได้สืบทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งถึงอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อให้ลูกได้สืบทอดเนื้อหาสาระอย่างเป็นระบบด้วยการอบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างให้ลูกได้ปฏิบัติตาม

ดังนั้นต่อไปรุ่นอายุไม่ว่าจะเป็นรุ่นอายุ (generation) ที่เท่าไรก็ตามการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมก็ยังคงอยู่ รวมทั้งการผสมกลมกลืนยอมรับวัฒนธรรมประเพณีของไทย โดยการปฏิบัติอย่างสอดคล้องกันทั้งสองวัฒนธรรม

ชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ซึ่งเป็นย่านชุมชนเก่าแก่บนเกาะรัตนโกสินทร์ที่บางส่วนมีการดำเนินชีวิตแบบอนุรักษ์นิยม (conservative) รักษารูปแบบเดิมอย่างต่อเนื่อง และมั่นคงหรือบางส่วนก็มีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา ตามกระแสโลกาภิวัตน์ อิทธิพลของยุคข่าวสารข้อมูล (Information Age) ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ มีค่านิยม ทักษะคติ และความรู้สึกเป็นคนไทยสูงแต่ก็ยังสืบทอดปฏิบัติตามประเพณีจีนอยู่ ไม่ได้เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด เนื่องมาจากการได้รับการศึกษาในโรงเรียนไทย มีวิถีชีวิตที่ได้รับอิสระมากขึ้นจากครอบครัว ทักษะคติในการคบเพื่อน การเลือกอาชีพการทำงาน การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน จึงมีความแตกต่างจากสมาชิกกลุ่มแรกบรรพบุรุษชาวจีนเป็นอย่างมาก

ต่อไปในอนาคตไม่แนเหมือนกันว่าชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่งจะเป็นเช่นไรเนื่องจากครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งส่วนใหญ่ก็มีอาชีพหลากหลาย โดยคนในชุมชนมีอาชีพค้าขายอาหารเป็นส่วนมาก กำลังจะได้ผลกระทบจากการย้ายบุคลากรในกระทรวง ทบวง กรมไปอยู่ในที่แห่งใหม่ย่านชานเมือง ทำให้ภาวะเศรษฐกิจชุมชนที่ค่อนข้างซบเซาอยู่แล้ว กลับเงิบเหงามากขึ้น แต่ยังมีโชคดีที่ประชาคมในชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจอยู่เสมอ คนทุกเพศทุกวัย เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อฟื้นฟูชุมชนให้เป็นที่รัก มีชีวิตชีวาเช่นในอดีต โดยเฉพาะสิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะเฉพาะตัวหาดูได้ยาก คือ อาคารบ้านเรือนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่งที่เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ๒ ชั้น หลังคามุงกระเบื้องดินเผาหน้าต่างเป็นซุ้มประตูโค้ง มีประตูบานเฟี้ยมแบบจีนโบราณติดบานพับ ๖ บาน ช่องลมจะประดับด้วยลูกกรงเหล็กปลายหน้าต่างเหนือกันสาดประดับด้วยไม้ฉลุลาย ด้วยเอกลักษณ์ความงามของอาคารที่ยังคงรูปแบบเดิมไว้ถือเป็นมรดกสำคัญยิ่งของคนกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ทั้งนั้นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นพ่อแม่ และคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ มีความตระหนักรู้อยู่เสมอ เพราะถือว่าตนเองเป็นคนไทยคนหนึ่ง โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ที่กำลังสำคัญของชาติ มีการรวมตัวกันเพื่อรักษาเอกลักษณ์ วิถีชีวิตอันดีงามของชุมชนที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนมิให้สูญหายไปตามภาวะการทางเศรษฐกิจสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

ระหว่างผู้วิจัยกำลังเขียนวิทยานิพนธ์อยู่นี้ ได้เกิดความประทับใจในเอกลักษณ์ที่เฉพาะตัว ของการทำงาน คือ ซ้ำมาก ไม่เหมือนพ่อแม่ที่มีความคล่องแคล่ว กระตือรือร้นกระฉับกระเฉงใน การทำงานยิ่งนักเฉกเช่นคนไทยเชื้อสายจีนโดยส่วนใหญ่ ซื่อเด่นในสิ่งดีๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยได้รับการ ถ่ายทอดอยู่เสมอ แต่ไม่พร้อมจะเอาเยี่ยงเอาอย่างเท่าที่ควรเพราะความเกียจคร้าน แต่พิถีพิถันตั้ง ใจทำงานในตอนท้าย เวลาจึงมักเหลือน้อยและเกือบจะไม่ทันอยู่เสมอ แต่ก็ยังโชคดีที่เป็นผู้มีความ อุดหนุน ไม่ท้อแท้ ไม่ละทิ้งง่ายๆ ทำต่อไปๆ จนวินาทีสุดท้ายก็ต้องทำต่อไป ให้สำเร็จด้วยความ มานะ บากบั่นในความเป็นลูกคนไทยเชื้อสายจีนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาจากพ่อแม่ ที่สำคัญ คือ ความเมตตากรุณา ปราณี ที่ได้รับตามกระแสวัฒนธรรมไทยของครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้จึงทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี

ผู้วิจัยรู้สึกภาคภูมิใจและซาบซึ้งใจในสิ่งดีที่มีอยู่ในวิถีชีวิตไทย-จีนยิ่งนัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนาศพนธ์. ๑๐๐ ปี ขุนวิจิตรมาตรา กรุงเทพฯ เมื่อวานนี้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี, ๒๕๔๒.

กิตติ วัฒนะมหาตม์. วังเจ้า วังเดิม คุณค่าอดีตกาล สืบสานความงามให้ชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสาร, ๒๕๓๗.

เกษม อุทยานิน. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๖.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. บทบาทสถาบันครอบครัวต่อการพัฒนาเยาวชนยุคใหม่. วารสารภาษาและวัฒนธรรม ๑๘ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๔๒) : ๖๑.

งามพิศ สัตย์สงวน. สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

จิตรา ก่อนนทเกียรติ. ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า. พิมพ์ครั้งที่ ๑๙. กรุงเทพฯ : แพรวสำนักพิมพ์, ๒๕๔๒.

จิตรา ก่อนนทเกียรติ. ตั้งหนึ่งเกี้ยว. พิมพ์ครั้งที่ ๒๒. กรุงเทพฯ : แพรวสำนักพิมพ์, ๒๕๔๓.

ชีนสุข ฤกษ์งาม. บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพ่อในมุมมองของวัยรุ่น : ศึกษากรณี นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๗.

โชติกา บุญรังศรี. แพรงภูธร แพรงนรา แพรงสรรพศาสตร์ วันนี้อยู่มีมนต์เสน่ห์. นิตยสารอาหารและวัฒนธรรม ครีว. ๖๐ (มิถุนายน ๒๕๔๒) : ๗๖ - ๘๕.

ข้มประตู่เฉลิมพระเกียรติ ๖ รอบ พระชนมพรรษา. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๒.

ดุสิต น้ำฝน. การผสมผสานของจีนในสังคมไทย. เส้นทางเศรษฐกิจฉบับพิเศษ. คนจีน ๒๐๐ ปี ภายใต้พระบรม
โพธิสมภาร ภาค ๑. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เส้นทางเศรษฐกิจ, ๒๕๒๖.

ด้วน ลี เริง, บุญยิ่ง ไร่สุขศิริ. ความเป็นมาของวัดจีน และศาลเจ้าจีนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ :
บริษัท เคล็ดไทย, ๒๕๔๓.

เดือนพิศ ชัยพรหมประสิทธิ์. สถานภาพ และบทบาทของสตรีในครอบครัวจีนในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์
สังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล. ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

เทิด เกียรติภูมิ. สิ่งมหัศจรรย์บนแผ่นดินจีน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ษรฉัตร, ๒๕๔๐.

ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ. เอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล. ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

น้อย พงษ์สนิท. ปรัชญาจีน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, มปป.

บรรพต วีระชัย. สังคมวิทยา – มานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๔.

บุญลือ วันทายนต์. ครอบครัวและวงษ์วาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒.

ปวย อิงภากรณ์. สันติประชาธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, ๒๕๑๖.

ประยงค์ อนันทวงศ์. แลหลังจีน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น, ๒๕๒๕.

ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ. ระบบเครือญาติและการจัดระเบียบสังคม. โครงการตำราคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๓.

ปรีชา คุณินทร์พันธุ์. ปัญหาชาวจีนในประเทศไทย. ในเอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการเมืองส่วนภูมิภาค และ
ชนกลุ่มน้อย หน่วยที่ ๙ - ๑๕. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมิราช, ๒๕๓๑.

ปฟ้าณี วิฑิตวิวัฒนา. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.

พรชัย ตระกูลวรานนท์. แนวการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในสังคมไทย. จุลสารไทยคดีศึกษา ๕ (กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑) : ๕๖-๕๙.

พรชัย ลาภเปี่ยม. สืบสานวัฒนธรรมไทย-จีน ฉลองตรุษจีน, เดลินิวส์ (๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐) : ๕

พลศักดิ์ จิระไกรศิริ. บูรณาการของเยาวชนจีนในประเทศไทย การเมือง การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา. ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : ๒๕๓๑.

พิมพ์ไไล ตั้งเมธากุล. การผสมกลมกลืนทางสังคมและวัฒนธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนชาวเลเกาะลิเเห่ ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๙.

พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ. จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย. สำนักพิมพ์สยามศึกษาจำกัด, ๒๕๒๘.

พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์. การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในครอบครัว ตามทัศนะของเด็กที่กระทำผิด และเด็กที่ไม่กระทำผิดกฎหมาย. วิทยานิพนธ์ แผนกจิตวิทยา. ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐.

พัทยา สายหนู. กลไกของสังคม. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๒๕.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งศิลป์ การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๒๔.

ลลิตา ธีระสิริ, พญ. นายวานิช สาระชีวิตไ้จะมีเพียงเงินตรา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รวมธรรมจำกัด, ๒๕๓๕.

เล่าชวนหัว, ภูมิปัญญาจากโต๊ะจีน ชุด แก้ม่านดุมังกร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๐.

วารุณี ไอสถารมย์. คนจีน...ในหนังสือ. จุลสารไทยคดีศึกษา ๑๔ (สิงหาคม – ตุลาคม ๒๕๔๐) : ๕๙ - ๖๕.

วันทิพย์ สิ้นสูงสุด. เล่าความตามเทศกาลจีน ประเพณี ที่มา ความเชื่อ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วันทิพย์, ๒๕๓๗.

ศุภลักษณ์ พรกุลวัฒน์. พัฒนาการ การดำเนินธุรกิจ และการอ้างเอกลักษณ์ธุรกิจแบบจีน : กรณีศึกษาสองตระกูล. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล. สาขามานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. ชื่อบ้าน นามเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๘.

ชนอนงค์ วันเกิด. รายการศาสตร์แห่งชีวิต (สถานีวิทยุ FM.๙๔ MHz)

สมดี หงส์ไพศาลวิวัฒน์. ธุรกิจครอบครัวไทยต่างจากจีน ญี่ปุ่น ตรงไหน, วารสารบริหารธุรกิจ ๑๑ (มกราคม – มีนาคม ๒๕๓๑) : ๑๐๕.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนจีน. รายงานภาควิจัยเสนอต่อฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

สมเพลิน เกษมรัตน์สันติ. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวจีน. วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ๑ (๒๕๒๕) : ๑๐๑ - ๑๐๒.

สนิท สมัครการ. มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่ : ระบบครอบครัวและเครือญาติของไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจเทรดดิ้ง, ๒๕๑๙.

สิน วิภาวสุ. ชีวประวัติขงจื้อ. จากต้นฉบับภาษาจีนของหลี่ ฉาง จื่อ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ. ๒๕๓๑.

สุชาติตา ตันตสุรฤกษ์. โพยก๊วย : การส่งเงินกลับบ้านโดยชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

สุพิศรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑ โดยภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา. คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

สุพิศรา สุภาพ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, ๒๕๔๐.

สุภาวศ์ จันทวานิช. ศิลปวัฒนธรรมไทยจีนศึกษา : แหล่งที่มาและลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนจีน
ในประเทศไทย เน้นเฉพาะชาวจีนแต้จิ๋ว. ในศิลปวัฒนธรรมไทยจีนศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๒.

สุมิตร ปิติพัฒน์. การเปลี่ยนแปลงครอบครัวจีนในประเทศไทย. วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. ๑
(๒๕๒๕) : ๑๒๒ - ๑๒๕.

โสภา ชปิลมันต์, สมบัติ สุพพัฒน์ และประกายรัตน์ สุขุมลชาติ. รูปแบบครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาใน
สังคมเมืองในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มปท. , ๒๕๓๕.

เหอเกาจง. ตำนาน ฮก ลก ซิ่ว และไฉ่เซ่งเอี้ย เทพแห่งโชคลาภ ความมั่งคั่งสมบูรณ์. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คอมแพ็ค, ๒๕๔๑.

อมรา พงศาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม : กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม.
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์. พิมพ์ครั้งที่ ๔. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๓๘.

อมรา พงศาพิชญ์. สังคมและวัฒนธรรม สังคมประเพณี. ในเอกสารการสอนชุดวิชาสังคมศึกษา ๔.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. กรุงเทพฯ : บริษัท สารมวลชน, ๒๕๒๕.

อรรรรณ ศรีอุดม. วันवार....กับวันนี้ของถนนสีลม. กรุงเทพฯ : ธนาคารไทยทูล, ๒๕๓๕.

อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา – มานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖.

ภาษาอังกฤษ

Amyot, Jacques. The Chinese and the National Intergration in Southeast Asia. Bangkok : Chulaongkorn University, 1972.

Bunyodhayan, Boonsanong. Chinese – Thai Differential Assimilation in Bangkok : In Exploratory Study. New York. Ithaca : Cornell University Press, 1971.

Giok – Lan Tan. The Chinese of sukabumi : A study in social and cultural accommodation. New York, Ithaca : Cornell University Press, 1963.

Jirawat Wongswasdiwat. The Psychological Assimilation of Chiness University Students in Thailand. University of Illinois, 1973.

Landon Perry Kenneth. The Chiness in Thailand. New York : Russell & Russell, 1973.

Olga, Lang. Chiness Family and Society New Haven : Yale University Press, 1946.

Richard J. Coughlin. Double Identity : The Chiness in Modern Thailand. Hong – Kong University Press, 1960.

Richard J. Coughlin. The Chiness in Bangkok : A Study of Cultural. Bangkok : Chulalongkorn University, 1969.

Skinner G. William. Chiness Society in Thailand : An Analytical History. New York : Cornell University Press, 1957.

Skinner G. William. Chinese Assimilation and Thai Politics. Journal of Asian Studies, XVI, NO, 2 (February 1957), 237.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก. ประวัติเจ้าพ่อเสือ

ในอดีตกาลประมาณ ๑๕๐ ปี ต้นสมัยแผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ รัชกาลที่ ๓ กล่าวถึงการสร้างวัดมหรณพารามเสียก่อน เพราะเกี่ยวข้องกับประวัติเจ้าพ่อเสือ วัดมหรณพสร้างเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ผู้สร้างคือ กรมหมื่นอุดมรัตนราษี (พระองค์เจ้าอรrownพ พระราชโอรสในสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ) สถานที่สร้างวัดยังเป็นป่า บริเวณหลังวัดมหรณพ ยังมีสัตว์อาศัยอยู่ คือ เสือปลา เสือบอง อีเห็น กระจ่าง งูเหลือม งูหลาม เป็นต้น

มีหมู่บ้านเล็กๆ อยู่แห่งหนึ่งชาวบ้านโดยมากมีฐานะยากจนขายผ่องกับนายสอนลูกชายอยู่ด้วยกันเพียงสองคนแม่ลูกเท่านั้น นายสอนเป็นลูกที่มีความกตัญญูต่อแม่บังเกิดเกล้ายิ่งนัก สองชีวิตต้องทนอยู่กับความยากลำบากต้องผจญชีวิตกับอาชีพที่ไม่เป็นแก่นสารแบบหาเช้ากินค่ำนายสอนลูกชายของยายผ่องเป็นไข้มาได้ ๖-๗ วัน เมื่ออาการค่อยทุเลาบ้างแล้วก็เตรียมตัวจะเข้าป่าเพื่อหาหน่อไม้เก็บผักหักพื้ตามเคย ถึงตัวจะลำบากยากเข็ญอย่างไรก็ไม่ทอดยอ ก็เอาหาบขึ้นป่าพร้อมทั้งมีดกับเสียม ออกจากเรือนเข้าป่าทันที ชะตาร้ายกำลังเดินตามหลังนายสอนมาทุกอย่างก้าวสถานที่เคยมีผักมีหน่อไม่มีพื้ก็ไม่มีเลย คิดว่าพรุ่งนี้จะต้องตัดไม้เผาถ่าน เมื่อเดินกลับเห็นกวางตายอยู่ตัวหนึ่งเพิ่งตายใหม่ๆ ยังไม่เน่า แก่คิดได้ด้วยเขาวัวไวกำลังตกอยู่ในระหว่างอันตรายแล้วเพราะกวางนี้ถูกเสือกัดตาย กินเนื้อยังไม่หมด มันต้องพักอยู่ในบริเวณใกล้ๆ เจ้ากวางตัวนี้แน่แต่อยากจะได้เนื้อเขาไปฝากแม่สักก้อนหนึ่ง เมื่อคิดดังนั้นแล้วก็ตัดความกลัวออกไป ตรงเข้าไปเอามีดเขื่อนเนื้อโคนขาได้สองก้อน เขาไปบอนห่อแล้วเอาผ้าขาวม้าห่ออีกชั้น แล้วเอาคาดสะเอว รีบควยหาบขึ้นป่าเดินเลาะไปตามริมหนองเพื่อเก็บส่ายบัว ทันใดนั้นนายสอนต้องสะดุ้งสุดตัว เพราะพบเข้ากับเสือใหญ่อย่างจัง เมื่อมันเห็นนายสอนยืนอยู่ใกล้หนองน้ำ นายสอนเห็นดังนั้น ก็ชักมีดเหน็บปลายแหลมออกเตรียมป้องกันตัว จะหนีก็ไม่พ้นจำใจต้องสู้แม้จะตายก็ไม่เสียดายชีวิต เป็นห่วงแต่แม่คนเดียวเท่านั้น เจ้าเสือเห็นได้จังหวะก็แผ่นเข้ากัดทันที นายสอนก็เอี้ยวตัวเอามีดแทงถูกที่ต้นคอ เจ้าเสือยิ่งโกรธจัดเพราะถูกแทงจนเลือดสาด มันแผ่นเข้าใส่อย่างบ้าเลือดนายสอนหลบไม่ทัน จึงจ้วงแทงไปตรงหน้าเสือ ถูกที่แสบหน้าอย่างจัง เจ้าเสือถูกแทงถึงสองแผลแล้ว มันก็แผดเสียงลั่นด้วยโทสะของมัน แล้วก็แผ่นเข้าใส่นายสอนอย่างรวดเร็ว ไหนจะทานกำลังของมันได้ จึงเสียที่ถูกมันกัดอย่างเต็มที่ แล้วก็พืดเหวี่ยงเต็มที่ จนแขนขาดติดอยู่ที่ปากของมัน นายสอนเห็นเช่นนั้นก็ลุกวิ่งโดดลงไปในหนองน้ำแล้วดำน้ำหนีไปอยู่กลางหนอง เจ้าเสือก็ออกวิ่งตามไปเมื่อมันเห็นว่าทำอะไรนายสอนไม่ได้ มันก็กลับไปเอาแขนของนายสอนกินจนเกลี้ยง แล้วก็บ่ายหน้าเดินตรงไปที่ซากกวางของมันอีกครั้ง

เมื่อนายสอนเห็นเสียไปนานแล้ว แน่ใจว่ามั่นคงไม่กลับมาอีก จึงขึ้นจากหนองน้ำหาทางลัด รีบกลับบ้านประมาณสองยามก็ถึงบ้านแต่อาการหนักมาก นายสอนนอนสลบอยู่แถวๆ รั้วบ้านของตนเอง

ยายแฉ่วเป็นน้องของยายผ่อง เป็นห่วงพี่สาวของตนเพราะยายผ่องร้องไห้ไม่หยุดเป็นลมหลายครั้งเพราะเป็นห่วงลูก วันรุ่งขึ้นเช้ามีด ยายแฉ่วเตรียมต้มข้าวต้มเสร็จแล้วก็ออกจากบ้านเอาไปให้พี่สาวของตนกิน เมื่อจวนจะถึงประตูรั้ว เห็นคนนอนตะแคง มีเลือดเกรอะกรังไปทั้งตัวก็ก้มลงมองดูหน้า จำได้ว่าเป็นนายสอนหลานของแก จึงรีบเข้ารั้วขึ้นเรือน ตะโกนบอกยายผ่องว่า สอนกลับมาแล้วแต่นอนสลบอยู่นอกรั้ว ยายผ่องได้ยินว่าลูกกลับมาแล้วแกก็ลุกจากที่นอนรีบเดินไปหาลูกทันที ยายแฉ่วก็เรียกชาวบ้านให้ช่วยกันหามนายสอนขึ้นบนเรือนแล้วให้หลานชายไปตามหมอคล้ายมาบำบัดปัดรังควานโดยเร็วประมาณครึ่งชั่วโมงนายสอนก็ฟื้น เบื้องต้นนายสอนก็แก้ผ้าขาวม้าออกจากสะเอวแล้วส่งให้ยายผ่อง บอกให้แม่เอาเนื้อกวางไป แม่เฒ่าถามว่าได้เนื้อมาจากไหน นายสอนก็เล่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนจนละเอียด อีกสองชั่วโมงต่อมา นายสอนก็ถึงแก่ความตาย

ยายผ่องเป็นหญิงชราอนาถาไร้ที่พึ่ง แก่ก็ต้องดิ้นรนหาทางช่วยชีวิต ตามแบบและสติปัญญาของแก คุณยายได้ไปที่ว่าการอำเภอ ขอร้องให้นายอำเภอจับเสือมาลงโทษให้ได้ นายอำเภอแสดงผู้พิทักษ์มวลชน ได้ยินยายผ่องขอให้จับเสือมาทำโทษแทนลูกของแกก็นึกแปลกใจ ตั้งแต่เป็นนายอำเภอมาหลายปี ยังไม่เจอกับคดีเช่นนี้ เมื่อนายอำเภอเห็นว่า แกพูดถูกและสงสารแกมาก จึงรับปากว่าจะจับเสือมาทำโทษให้ตามความประสงค์ แล้วให้คนไปตามปลัดโต ซึ่งมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติหน้าที่ดีที่สุดในอำเภอทันที เมื่อปลัดโตไปถึงนายอำเภอก็แจ้งเรื่องให้ทราบปลัดโตก็รับปากทันที

สามวันผ่านไป ขบวนล่าเสือของนายปลัดโตออกตะลุยป่าหลายทิศหลายทาง ถึงจะมีคนมากก็ตาม เมื่อปลัดโตประกาศว่าจะล่าเสือ ก็ขึ้นอาสาเข้าร่วมขบวนตะลุยพ่ายคหิรัยกันมากเริ่มวันที่สี่ก็ยังไม่ได้วีแววหรือร่องรอยเลยเป็นอันว่าปลัดโตต้องประชุมพรรคพวกกันอีกครั้ง ตกลงที่ประชุมให้ยกขบวนกลับเสียก่อน

เมื่อพรรคพวกพากันกลับแล้ว ปลัดโตเท่านั้นที่ยังไม่ยอมกลับบ้าน ได้แวะไปนมัสการหลวงพ่อบุญฤทธิ์ในพระอุโบสถ และนมัสการหลวงพ่อร่วงในพระวิหาร วัดมหรณพารามอันนวนอนหลวงพ่ทั้งสองพระองค์ ขอให้ทรงช่วยดลบันดาลจับเสือร้ายให้ได้ การจับก็ขอรับรองว่าจะไม่ฆ่าเสือเป็นอันขาด ถึงแม้เสือจะทำร้ายก็ตาม ขอให้หลวงพ่อร่วงทรงช่วยกล่อมใจเสือร้าย ให้กลายเป็นเสือเลี้ยงให้ได้ ถ้าลูกจับเสือไม่ได้ควรวนี้ลูกต้องลาออกจากตำแหน่งราชการทันที

เมื่อนายปลัดโต ได้กล่าวคำพรณนาให้หลวงพ่อฟังจนหมดสิ้นแล้วก็กราบนมัสการลาหลวงพ่อกออกจากพระวิหาร แทนที่จะกลับไปอำเภอ เพื่อรายงานเสียก่อนแต่กลับเดินอ้อมไปทางหลังวัดถึงต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งก็นั่งพักนั่งคิดอยู่สักพักหนึ่งก็กลับไปครั้นลืมตาขึ้นก็ต้องสะดุ้งตกใจแทบขาดใจ เห็นเสือนอนหมอบอยู่ตรงหน้า คิดจะหนีก็หนีไม่พ้นคิดจะสู้ก็สู้ไม่ไหว เพราะเอาปืนพิงไว้กับต้น

ไม่ มีดก็วางไว้ห่างตัว จะลุกขึ้นเอาปืนยิงก็กลัวไม่ทันเสีย ได้แต่นั่งนึกภาวนาถึงหลวงพ่อบุญรอดขอให้ทรงช่วยเปลี่ยนใจเสียให้กลับเป็นใจคนให้รู้สึกผิดชอบชั่วดีให้จับเสียได้ง่ายๆ เหมือนจับลูกแมว เสรีจอธิษฐานแล้วเห็นอาการของเสียไม่มีร่องรอยแห่งความดุร้ายเหลืออยู่เลยมันทำตาริบหรือคล้ายกับยอมให้จับโดยดี ปลัดแก่งงูสำทับว่าเจ้าเสียร้ายช่านายสอนไซ้หรือไม? เสียพยักหน้ารับว่าจริง ปลัดโตก็ว่า เจ้าเป็นตัวจริงแน่หรือ? เสียก็ก้มหัวให้ดูแผลที่ถูกนายสอนแทงที่ตรงหน้าผากแผลยังไม่หาย มีรอยเลือดเกรอะกรังติดอยู่ที่หน้า ที่ต้นคอ ปลัดก็แน่ใจว่าเป็นตัวจริง เพราะรู้ว่านายสอนแทงเสียถูกที่หน้าผากกับต้นคอปลัดก็เอาเชือกผูกคอเสียแล้ว จูงเสียไปที่ว่าการอำเภอ

เมื่อถึงอำเภอก็ผูกเสียไว้กับเสา แล้วเข้าไปบอกนายอำเภอ นายอำเภอแสลงตาก็ร้องให้ช่วยกันปิดประตู อย่าให้มันเข้ามาได้ ปลัดบอกว่ามันไม่ดุ ไม่กัดใครๆ ทั้งนั้น เมื่อนายอำเภอแน่ใจแล้ว ปลัดก็จูงเข้าไปที่ว่าการ แล้วสั่งให้ไปตามยายผ่องมาทันที

นายอำเภอก็เริ่มพิจารณาคดี พุดเสียงดังถามเสียว่าเจ้าช่านายสอนตาย แล้วเอาแขนไปกินข้างหนึ่งจริงหรือไม่เสียก็พยักหน้ารับว่าจริง เจ้ารู้ไหมว่าอาญาแผ่นดินตราเป็นกฎหมายไว้สำหรับลงโทษผู้กระทำผิด เสียก็ก้มหัวรับรู้นายอำเภอบอกว่า เจ้าจงฟังคำตัดสินเดี๋ยวนี้ เมื่อตัดสินแล้วต้องยอมรับโทษทันที เสียก้มหัวยอมรับ นายอำเภอก็แจ้งโทษให้ฟัง แล้วตัดสินประหารชีวิตทันที เสียก็ก้มหัวยอมรับโทษตามคำตัดสิน ลงนอนหมอบราบกับพื้นหลับตาเฉย แต่มีน้ำตาไหลซึม นายอำเภอปลัดโต และใครๆ ที่ยืนมุงดูอยู่แน่นอำเภอ เมื่อเห็นอาการของเสียเช่นนั้นต่างก็สงสารบางคนน้ำตาไหล ไม่มีใครสักคนที่จะโกรธแค้นเสีย มีแต่สงสารไม่อยากให้นายอำเภอฆ่า เพราะมันแสดงอาการแค้นที่จะสงสาร

ฝ่ายยายผ่องเมื่อฟังคำพิพากษาตัดสินประหารชีวิตเสียได้เห็นอาการของมันทุกอย่าง และเห็นมันหมอบลงรับคำตัดสิน พร้อมกับเห็นน้ำตาไหลซึม อาการที่เคยโกรธเสียมาก่อน ก็พลันหายไปจนหมดสิ้น ยายผ่องร้องให้แล้วพูดกับนายอำเภอว่า ขอชีวิตเสียไว้เถิดอย่าได้ฆ่ามันเลย ฉันไม่ขอเอาเรื่องโกรธแค้นกับมันอีกต่อไปแล้ว และขอให้นายอำเภอยกเสียตัวนี้ให้เป็นลูกของฉัน แทนลูกที่ตายไปแล้ว

นายอำเภอแสลงกับปลัดโต ซึ่งมีความสงสารมันเหมือนกับคนอื่นๆ เมื่อได้ฟังคำขอร้องยายผ่องเช่นนั้นก็รีบฉวยโอกาสตัดสินใหม่ทันที บอกกับเสียว่า จงฟังคำตัดสินใหม่ เสียก็ผงกหัวยอมรับฟัง นายอำเภอตัดสินว่าเมื่อเจ้ายอมรับผิดโดยดีแล้ว ก็ขอยกโทษประหารให้ แต่เจ้าต้องเป็นลูกของยายผ่อง และต้องรับเลี้ยงดูแลแทนลูกชายที่ตายไป เสียก็ลุกขึ้นยืน พร้อมกับพยักหน้าอยู่หลายครั้ง เมื่อเสร็จสิ้นการชำระคดีแปลกประหลาดแล้ว นายอำเภอก็สั่งปิดศาลทันที

ตั้งแต่ยายผ่องได้เสียมาเป็นลูกแทนนายสอนแล้ว ก็มีความสุขยิ่งกว่าเดิมหลายเท่า เพราะเสียมิได้อยู่เฉยๆ เข้าป่าหาอาหาร กัดเอาหมูบ่าง เอาแก้งบ่าง กวางบ่าง และจับสัตว์อื่นๆ บ้าง เอามาให้แม่ที่รักของมันอยู่เป็นนิจ แก้กัแร่นื้อกินบ่าง ทำเป็นนื้อแห้งบ่าง เอานื้อสดนื้อแห้งขายชาวบ้าน ร้านตลาดบ้างมิได้ขาด ยายผ่องตั้งชื่อเสียว่าสอนแทนลูกที่ตาย ในละแวกบ้านย่านนั้นไม่มีขโมยเลย

แต่ก่อนหน้าเสือมาอยู่ ข้าวของเปิดไถ่ไร้ฝักมักจะหายกันบ่อยๆ ถ้าวันไหนคืนไหนเสือไม่เข้าป่า มันจะส่งเสียงร้องคำรามดังไปไกล ทำให้เกิดความหวาดกลัวแก่เจ้าพวกห้วยโสมยไม่กล้าย่างกรายเข้าไป ชาวบ้านร้านตลาดพลอยอยู่เย็นเป็นสุขไปด้วย

วันหนึ่งเสือเข้าป่าแล้วหายไปถึงสามวันยังไม่กลับทำให้ยายร้องไห้คิดถึงไม่เป็นอันกินอันนอน ความทราบไปถึงนายอำเภอกับปลัด ทั้งสองคนรีบมาเยี่ยมทันที นายอำเภอขอให้ปลัดช่วยตามเสืออีกครั้งเพื่อช่วยชีวิตนายปลัดโตก็ออกเดินทางไปเพียงคนเดียว เพราะถือว่าไม่มีอันตรายใดๆ จากสัตว์ แล้วไปพบคนกลุ่มหนึ่งกำลังล่าสัตว์อยู่ในป่า ปลัดโตเห็นคนกลุ่มนั้นก็จำได้ว่าเป็นพวกเดียวกันทั้งนั้น ต่างก็สนทนากันอยู่สักพักหนึ่ง ชายกลุ่มนั้นถามปลัดโตว่าทำไมในป่าคนเดียว ปลัดตอบว่ามาตามเสือ ชายกลุ่มนั้นบอกว่าพวกเขากำลังไล่ล้อมยิงเสืออยู่เหมือนกัน ปลัดถามว่าเสือมีลักษณะอย่างไร เมื่อได้รับคำตอบแล้ว ปลัดบอกว่าเสือตัวเดียวกันกับที่ตนกำลังตามหาแล้วขอเรื่องไม่ให้ยิง ชายกลุ่มนั้นบอกว่าตามล่ามันมาสามวันแล้ว เพราะเสือตัวนี้ดุร้ายมากเป็นอันว่าชายกลุ่มนั้นรับคำที่ไม่ล่าเสือตัวนั้น อีกสักครู่หนึ่งเขาเหล่านั้นเห็นเสือวิ่งลัดพุ่มไม้อยู่ข้างหน้า ปลัดก็ออกตามตะโกนเรียกชื่อมันอย่างดัง บอกกับเสือว่าให้รีบกลับบ้านโดยเร็ว เพราะยายผ่องเสียใจมากกำลังรออยู่ที่บ้านไม่ต้องกลัวใครอีกแล้ว สักครู่ใหญ่เสือก็มาถึงตรงไปหายายเห็นแก่เป็นลม มันก็หมอบเอาคางเซยที่เท้า ยายผ่องได้สติฟื้นขึ้นมองเห็นเสือก็ดีใจเอามือลูบหัวแล้วถามมัน ปลัดก็เล่าเรื่องที่โดนนักล่าสัตว์คอยดักริงมันต้องหนีเตลิดเข้าไปลึกเพื่อเอาตัวรอด มิเช่นนั้นก็ถูกยิงตายแน่

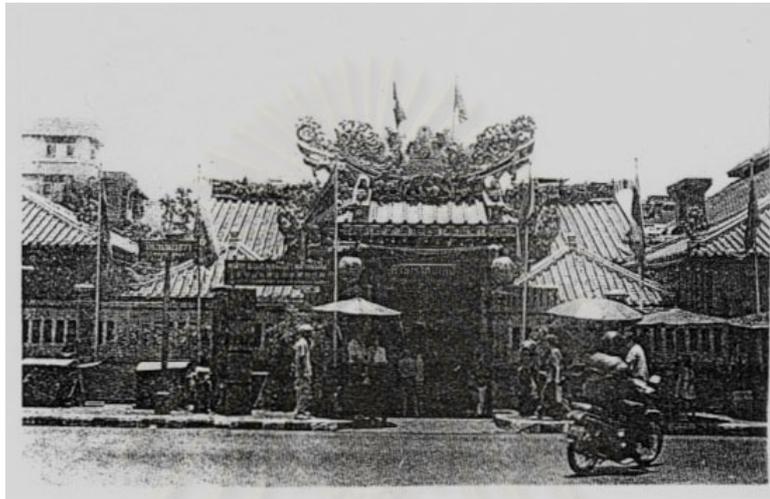
เสืออยู่กับยายผ่องประมาณเจ็ดปี ยายก็ถึงแก่กรรมเมื่อมันเห็นยายแม่ของมันเป็นลมตายเสียแล้ว มันก็ส่งเสียงร้องไม่หยุด เมื่อครบสามวันแล้วจึงช่วยกันเผา จัดทำเชิงตะกอนเตี้ยๆ ขนเอาฟืนมามาก เผาศพเป็นกองไฟใหญ่เผากันจริงๆ ใครมีฟืนมาเท่าไรก็เอาเผาจนหมด

ในระหว่างไฟกำลังไหม้ลุกเต็มที่อยู่นั้น เสือซึ่งมีอาการหงอยเหงาเศร้าซึมมาหลายวันแล้ว น้ำตาไหลเป็นทางมันจะนึกอย่างไรไม่ทราบ ก็ออกวิ่งวนเวียนไปรอบกองไฟ ไม้รั้วก็รอบ ส่งเสียงร้องอยู่เรื่อย วิ่งไปร้องไป และขณะร้องคร่ำครวญอยู่นั้น ได้กระโจนเข้ากองไฟที่กำลังลุกโชติช่วง ถูกไฟเผาตื่นทรมนทรมายอยู่ครู่หนึ่งก็ตายตามแม่ที่รักไป ยอมพลีชีพบูชาแม่ด้วยชีวิต ซึ่งอาจมีมนุษย์จำนวนน้อยนิดเท่านั้นจะกล้าเสียสละอย่างนี้ได้ ทำให้คนตกใจส่งเสียงร้องด้วยความหวาดเสียวและสงสาร

๗ วันผ่านไป การเผาศพระหว่างแม่ผู้เป็นมนุษย์กับลูกผู้เป็นสัตว์ ชาวบ้านรวมทั้งนายอำเภอแสบกับปลัดโตปรึกษากันว่าจะสร้างศาลให้เสือ ผู้มีความจงรักภักดีต่อแม่เฒ่าผ่อง ถือว่าเป็นสัตว์พิเศษกว่าสัตว์ทั้งหลาย เพราะร่างกายกับชีวิตเท่านั้นที่เป็นเสือแต่ดวงจิตสูงส่งเป็นอัจฉริยจิตสถิตด้วยแสงธรรม

การสร้างศาลประดิษฐานรูปเสือ ผู้คนสละทรัพย์ สละแรงงาน ร่วมแรงร่วมใจกันจำนวนมาก สร้างใกล้ๆ บริเวณหน้าวัดมหารณพาราม เขากระตุกเสือบรรจุในแท่นปั้นรูปประดิษฐานบนแท่นอย่างสง่างามเกรงขาม อัญเชิญดวงวิญญาณเสือ ขอให้เป็นเทพเจ้าสิ่งสถิต ณ ศาลวิมานทองแห่งนี้

ตลอดกาลป์นิรันดร ขอให้ปกป้องรักษาประชาราษฎร์ให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ทำมาหากินซื้อขายขาย
คด่อง เจริญสุขทุกทิวาราตรี เมื่อฉลองเสร็จแล้วติดแผ่นป้ายไว้ที่หน้าศาลจารึกชื่อว่า **ศาลเจ้าพ่อ
เสือ** (หลวงพ่อดวงษ์ วัดมหรณพาราม, ๒๕๓๙ : ๒๕-๓๗)

ภาคผนวก ก. ภาพที่ ๑
ศาลเจ้าพ่อเสือในอดีต

ภาพที่ ๒
ศาลเจ้าพ่อเสือในปัจจุบัน

พิธีกรรมสำคัญในศาลเจ้าพ่อเสือ

การเสี้ยมเซียมซีและแก้บน

คำว่า “เซียมซี” นี้ มีผู้สันนิษฐานว่าเป็นคำซึ่งเพี้ยนมาจากคำว่า “เซียนซ้อ” ซึ่งหมายถึงผู้ศักดิ์สิทธิ์หรือผู้ทรงอิทธิฤทธิ์ และความสามารถพิเศษเหมือนมนุษย์ธรรมดาที่สามารถจะให้ดีให้ร้ายแก่บุคคลทั้งหลายได้ แต่บ้างก็ว่า คำ “เซียมซี” มาจากคำว่า “เซียม” แปลว่า ไม้ตีวเสี้ยมทายกับคำว่า “ซี” แปลว่า โคลงกลอน แปลเอาความได้ว่าสลากบอกผลเสี้ยมทายจากไม้ตีที่พิมพ์เป็นคำกลอนนั่นเอง

ประวัติความเป็นมาของเซียมซี แน่นนอนว่าเริ่มในประเทศจีนก่อน โดยนักปราชญ์จีนในสมัยราชวงศ์ซ่งตอนปลายและต้นสมัยราชวงศ์โจว (ราว ๑,๒๐๐ ปีก่อน ค.ศ.) ได้รวบรวมความคิดเห็นของนักปราชญ์ในอดีต แล้วได้สร้างคัมภีร์เล่มหนึ่งชื่อว่า “อี้จิง” คำว่า “อี้” แปลว่า เปลี่ยน “จิง” แปลว่า คัมภีร์ หากอธิบายเป็นความหมายในภาษาไทยแล้วก็คือ “คัมภีร์ที่บรรยายถึงการเปลี่ยนแปลงของชีวิตตามกฎธรรมชาติ” จากความพิถีพิถันของนักปราชญ์ในสมัยนั้นได้หลักรหัสว่า การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติทั่วไปย่อมอาศัยฟ้า (ความสว่าง) และดิน(ความมืด) เป็นหลัก ระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏออกมาให้เห็นสามารถแบ่งเป็นหลักใหญ่ๆ ได้รวม ๖๔ ประการ คัมภีร์อี้จิงจึงมี ๖๔ บท (จีนเรียกว่า ๖๔ กว้อ) ฉะนั้นใบเซียมซีก็ยิ่งถือจำนวน ๖๔ ใบเป็นหลัก

ในคัมภีร์อี้จิง ที่บรรยายถึงการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติว่าความดี (สว่าง) ความร้าย (มืด) ย่อมสลับสว่นเวียนกันเป็นแนว เป็นระเบียบ โดยไม่มีวิธีการแก้ไขอย่างเด็ดขาด นอกจากอาศัยความมานะพยายามของชีวิตเท่านั้นก็จะสามารถหลีกเลี่ยงเหตุร้ายบางอย่าง และบรรลุดจุดประสงค์ของเจ้าตัวได้ดีขึ้นบ้าง ฉะนั้นคัมภีร์อี้จิง จึงถือว่าเป็นบทความรู้ที่สำคัญต่อชีวิตมวลชนทั่วไป

นอกจากนี้แล้วยังมีการเสี้ยมทายขึ้นในสมัยนั้น โดยอาศัยข้อความในอี้จิงซึ่งมีอยู่ ๖๔ บทเป็นหลัก แต่ในสมัยนั้นผู้ทำพิธีเสี้ยมทายด้วยอี้จิง จะต้องเป็นผู้ชำนาญต่อเรื่องนี้โดยเฉพาะ และต้องเป็นผู้มีจิตใจบริสุทธิ์สูงส่งด้วย แต่เนื่องจากการสืบทอดต่อเนื่องกันมานานแล้ว จึงได้มีเซียมซีเกิดขึ้นในสมัยนั้น และได้วิวัฒนาการเรื่อยมาตามลำดับ ส่วนที่มีรูปแบบที่สมบูรณ์อย่างทุกวันนี้สันนิษฐานกันว่าเริ่มมาแล้วตั้งแต่ราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. ๙๖๐-๑๒๗๙)

ในประเทศไทยก็เชื่อว่ามีเซียมซีมานานแล้วเช่นกัน ทั้งนี้ถ้าถือว่าเมื่อมีชาวจีนเดินทางเข้ามาสู่เมืองไทย เมื่อใดก็จะมีที่ตั้งศาลเจ้าขึ้นเมื่อนั้น ขณะเดียวกันก็มีพิธีเสี้ยมเซียมซีเป็นของคู่กันด้วยสันนิษฐานได้ว่าวิธีเสี้ยมเซียมซีในประเทศไทยจะต้องมีมานานไม่ต่ำกว่า ๔๐๐ ปีขึ้นไป

สำหรับเซียมซีที่มีเรื่องราวเป็นหลักฐานเกิดขึ้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ กล่าวคือ เมื่อประมาณกลางรัชสมัยดังกล่าว ได้มีการเสี้ยมเซียมซีวัดกัลยาณมิตรธนบุรีโดยในครั้งนั้นได้มีผู้รู้หรือเจ้าการได้จัดให้มีการเสี้ยมเซียมซี ซึ่งมีใบพยากรณ์เป็นภาษาไทยขึ้นก่อน ครั้นแล้วภายหลังได้มีบุคคลผู้สนใจ และรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีนที่ผู้หนึ่งได้ริเริ่มแปล

เขียนภาษาจีนนั้นเป็นภาษาไทย บุคคลผู้นั้นชื่อว่า นายเปลี่ยน แซ่สอง ต่อมาใช้นามสกุล “ส่งแสง เต็ม” (ประยงค์ อนันทวงศ์, มปป. : ๓๐-๓๓)

ด้วยพฤติกรรมคนส่วนใหญ่ ชอบรู้ชะตาชีวิตล่วงหน้า เรื่องดูหมอดูดวงชอบดูเหมือนกันหมดทั่วโลก คนไทยเชื่อสายจีน ก็ชอบเสี่ยงเซียมซี แต่การเสี่ยงเซียมซีที่ทุกคนคิดว่า เพียงนั่งลงเขย่ากระบอกไม้ตีว เมื่อมีไม้อันหนึ่งตกลงมาก็ดูเบอร์ แล้วไปเอาคำทำนายมาอ่านนั้น จริงๆ แล้วยังไม่ครบถ้วน

กระบวนการเสี่ยงเซียมซีที่ถูกต้อง ต้องเริ่มจากตอนที่จุดธูปไหว้พระ ไหว้เจ้าแล้วจึงหยิบกระบอกเซียมซี ตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งสมาธิให้นิ่ง เริ่มเขย่ากระบอกไม้จนมีไม้เพียง ๑ อันตกลงมา จึงดูหมายเลขประจำไม้นั้น จากนั้นก็ต้องมีการเสี่ยงทายเมื่อโยนว่า เซียมซีที่ได้ โช้ของเราจริง ด้วยการโยน “บ๊วะปวย” ซึ่งจะมีวางคู่กับกระบอกเซียมซี เป็นขึ้นไม้ ๒ อันทาสีแดง บ๊วะปวย คือ การโยนไม้ ๒ อันนี้เอง ถือเป็นกรเซียมซี (ปักก้วย) ง่าย ๆ ก็จะเป็นตัวชี้ว่าเซียมซีที่ได้ถูกต้องจริง การโยนบ๊วะปวย ถ้าโยนลงพื้นแล้วคว่ำทั้ง ๒ อัน เรียกว่า “อิมปวย” ถ้าหงายหมด เรียกว่า “เอียงปวย” ถ้าคว่ำหนึ่งอัน หงายหนึ่งอัน เรียกว่า “เซ้งปวย” หลังจากเสี่ยงได้เซียมซีแล้ว ก็ต้องอธิษฐานขอเสี่ยง “บ๊วะปวย”

ถ้าโยนแล้วออกมาเป็นอิมปวยก็ดี เอียงปวยก็ดี ถือว่าเซียมซีที่เสี่ยงมาไม่ใช่ของเรา ต้องเสี่ยงเซียมซีใหม่ โดยเซียมซีที่ถูกต้องเป็นของเราจริงนั้นต้องโยนบ๊วะปวยให้ได้ เซ้งปวย คือ คว่ำหนึ่งอัน หงายหนึ่งอัน แต่ถ้าจะให้ถูกต้อง ครบถ้วน และแม่นยำจริงๆ ตามตำราเขาว่าต้องโยนบ๊วะ ปวย ๓ ครั้ง แล้วต้องให้ได้ตั้งนี้ว่า

โยน ๒ ครั้งแรกได้ เซ้งปวย

เมื่อโยนครั้งสุดท้าย เป็นอิมปวย หรือคว่ำหมด

เซียมซีที่ได้จึงจะแม่นยำ อ่านคำทำนายได้ เมื่อก่อนนี้เคยแค่เขย่ากระบอกตึกๆ ตึกๆ ได้ไม้ ๑ อันก็ดูเบอร์ แล้วไปเอาคำทำนาย (จิตรา ก่อนนันทเกียรติ อ่างแล้ว, ๑๙๓-๑๙๗) ซึ่งส่วนมากคำทำนายจะเป็นบทกวีที่แฝงความหมายและว่ากันว่าในศาลเจ้าพ่อเสือนี้มีเซียมซีที่แม่นยำ เมื่อตั้งจิตอธิษฐานแล้ว เขย่าตัวจนไม้ตีวหล่นลงมา ได้เบอร์อะไรก็อ่านได้ ดังนี้

เซียมซีเลขที่ ๑

ได้เมื่อหงส์ของผัวเมียอยู่ด้วยกันในสระโบกขรณีมีความสุขสำราญ หมูผีและคนร้ายสรรพภัยไม่มีมาทำอันตราย กิจกรรมที่ปวงที่มาถามเรา ก็จักนั้นจะสมประสงค์ทั้งสิ้น ดุจดั่งทองคำอันบริสุทธิ์ ไบน์จะคิดการใดๆ ดีทั้งสิ้น

เซียมซีเลขที่ ๒

ได้เมื่อบ้านเมืองศิวิไลซ์บริบูรณ์ขุนนางผู้ปกครองก็ยุติธรรม ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขสำราญ แม้จะม้าอาณาทองไปในที่ที่ปวง ไม่มีอันตรายมาแผ้วพาน ไบน์จะคิดทำการสิ่งใดๆ จะไม่มีที่ขัดข้องเลย นับว่าดีอย่างดีประเสริฐ

เชียมซีเลขที่ ๓

เปรียบเหมือนสิ่งโตหินตั้งเฉยอยู่ ลมฝนจะพัดพานประการใดก็ไม่เคลื่อนไหว ไบนี้ผู้ใดจะคิดต่อความคิดขึ้นไปอีก เป็นไม่สำเร็จ ถ้าคงอยู่อย่างเดิมก็ไม่อันตราย ไบนี้นับว่าปานกลาง

เชียมซีเลขที่ ๔

เปรียบเหมือนพ่อลูกอยู่พร้อมด้วยพงษ์พันธุ์ มีความสุข มีผู้คอยช่วยอุปถัมภ์ชักนำให้ได้ลาภยศเสมอ ตัวเราเหมือนแม่ทัพทำศึกได้ชัยชนะมีผู้ยกย่องสรรเสริญทั่วไป ไบนี้จะมีผู้อนุเคราะห์สำเร็จผลสมประสงค์

เชียมซีเลขที่ ๕

ไปถึงหน้าบ้านผู้ใด ได้ยินแต่เสียงสุนัขเห่าหอนน่าอนาถ ใจบุญจะไปภัยจะมาสู่ถึงกระนั้น ท่านก็อย่าเพิ่งทุกข์โศก จงงดการแล่นไวก่อน

เชียมซีเลขที่ ๖

เปรียบเหมือนสองประเทศมีอาณาเขตติดต่อกัน ย่อมมีการรุกเขตกันไปมา จะต้องรบพุ่งกันไปทำไม ในเหตุเป็นเรื่องไม่ยุติ ถ้าจะสงบใจอยู่ในเรือนดีกว่า ใครสามารถก็จะทราบได้เอง ไบนี้จะคิดการใดๆ ไม่เป็นที่หวังได้แน่นอนให้ยุติเสียดีกว่า

เชียมซีเลขที่ ๗

การที่คิดจะทำเผยแผ่ยังไม่ได้ เพราะยังมีกรรมอยู่ให้หมั่นเพียรในการกุศล ก็จะสำเร็จผลเป็นมงคล

เชียมซีเลขที่ ๘

พืชผลหวานไว้ไม่เสียหายจะได้ผลเจ็ดแปดส่วน ภูเขาและแม่น้ำดำรงอยู่ชั่วกัลป์ ต้นสนมีอายุถาวรตั้งหมื่นปี ไบนี้จะทำการสิ่งใด ก็ได้ผลเจริญยืนนาน

เชียมซีเลขที่ ๙

บุญวาสนายังไม่ถึง ยังมีศัตรูอยู่ทางทิศตะวันออกตะวันตก จะคิดหาลาภและยศฐาบรรดาศักดิ์ยังไม่เหมาะ

เชียมซีเลขที่ ๑๐

เปรียบเหมือนม้าป่วยไปขึ้นเขาเมื่อไรจะได้กลับ จะดำเนินไปทางข้างหน้า คิดว่าจะไปให้ถึงภูเขานั้นยากแท้

เชียมซีเลขที่ ๑๑

เปรียบเหมือนคอยหาได้ยินแต่เสียงดูว่าแว่วไม่เห็นตัว ต้องรอคอยช้าๆ ไปหน่อยจึงจะสมประสงค์

เชียมซีเลขที่ ๑๒

ให้ประพุดต่อผลที่กระทำโดยเชื้อสัตว์สุจริตและหมั่นเพียรให้ถึงสามถึงห้า ต่อไปข้างหน้าจะพบผู้อุปถัมภ์ให้รับผลดี

คำว่าให้ถึงสามถึงห้า นั้น แปลว่ากำหนดจะเป็นครั้ง หรือปี เดือน วัน เวลา ก็ได้

เชียมซีเลขที่ ๑๓

จะมีคนชักนำให้ประสบสิ่งดีความคิดที่ทำต่อกัน ด้วยความสามัคคีจะเป็นผลสำเร็จ เวลาที่ยังอยู่ในระหว่างการคิดกระทำต่อกัน ยังไม่ถึงที่สุดต่อไปการนั้นจะสำเร็จเป็นที่พอใจ

เชียมซีเลขที่ ๑๔

ประเทศที่เราอยู่ หรือประเทศที่เราจะไปกำลังเจริญรุ่งเรือง จงเร่งคิดหาลาภ และยศ จะสำเร็จทุกทาง แม้จะดำเนินไปทางใด ก็สำเร็จทั้งสิ้น ผลที่จะได้นั้น เปรียบเหมือนได้ลูกสิงโตยิ่งกว่าได้โคทอง

เชียมซีเลขที่ ๑๕

เปรียบเหมือนพระจันทร์ เมื่อวันเพ็ญแสงสว่างฉายไปทั่วทิศ ทั้งครอบครัวจะได้รับความสุข สำราญเจริญไปด้วยลาภยศ

เชียมซีเลขที่ ๑๖

กฎหมายไม่ถือว่าตนเองไม่กรุณาคนผิดในโลก ทุนที่นำไปเท่าห้วง เหลือเท่าหางหนูก็ทั้งยาก จะขึ้นทำไปภัยจะมาสยอง

เชียมซีเลขที่ ๑๗

ถ้าคิดจะหาคู่ก็คงสมประสงค์ ความสุขจะมีตลอดปี ประดุจทางน้ำไหลไม่มีหยุด

เชียมซีเลขที่ ๑๘

แต่เดิมนัดไว้กับท่าน บัดนี้มีผู้ขัดขวางเสีย กลับบ้านตรึกตรอง สรรพโรครเมียแก้ทั้งนั้น

เชียมซีเลขที่ ๑๙

เปรียบเหมือนผู้วิเศษขี่ม้า มีบริวารแวดล้อมมาคอยท่าเมื่อสว่างแล้ว ช่องทางจะเปิดเผย ออก ไบนี้จะคิดทำการสิ่งใด ต้องซ้ำๆ หนอยจึงจะดี

เชียมซีเลขที่ ๒๐

ให้หมั่นสวดมนต์ภาวนาอาราธนาพระพุทเจ้าเป็นที่พึ่งไว้ ภัยนั้นจะสูญไปเอง ในบ้านเรือน จะสุขสบาย

เชียมซีเลขที่ ๒๑

เดือน ๓, ๔, ๕, ข้าวกกล้าเสีย เดือน ๖, ๗, ๘, ร้อนจัดมาก เดือน ๙, ๑๐, ๑๑, ดอกบัวเป็นเพื่อน ชม เดือน ๑๒, ๑, ๒, ต้องหิมะ ดวงชะตาปกคลุมซับซ้อน ประเดี้ยวดี ประเดี้ยวชั่วถั่วกันไป

เชียมซีเลขที่ ๒๒

พระจันทร์อยู่บนเมฆาปลาว่ายขึ้นบนแก่งจะจับปลากับพระจันทร์สูงต่ำลำบากทั้งสองอย่าง

เชียมซีเลขที่ ๒๓

ขอท่านอย่าข้ามเขตภูเขาสูงเดินลำบาก บรรดาการสิ่งใดต้องตรึกตรอง จงคิดกลับเสียก่อน เพราะชะตายังไม่ถึง

เชียมซีเลขที่ ๒๔

เปรียบเหมือนยิงเกาทัณฑ์ขึ้นบนอากาศ ความน้ำหนึ่ออกจากเมือง ชนทั้งปวงมีแต่จะมาพึ่ง
เรา แต่เราก็ยังไม่ถึงกับหมดวาสนา

เชียมซีเลขที่ ๒๕

เปรียบเหมือนดาวมวงคลมรีศมีรุ่งเรือง ท่านไม่ต้องกังวลสงสัยอะไร ความประสงค์สม
ปรารถนา ความดีมีผู้รู้ทั่วไป

เชียมซีเลขที่ ๒๖

ผีและโจรมาให้โทษในบ้านเรือน ต้องระวังเอาใจใส่ถึงจะคิดแล้วคิดอีก ไม่รู้เค้าความร้ายจะ
มาถึง

เชียมซีเลขที่ ๒๗

นกนั้นร่อนร้องบอกข่าวร้ายอยู่ร้ายอยู่หน้าบ้าน จะเสียหายทางข้างหน้า การทั้งปวงท่านอย่า
อุ่นวาย

เชียมซีเลขที่ ๒๘

เปรียบเหมือนเห็นทองแดงอยู่ในหิน ใครเลยจะหยิบได้ ท่านเห็นจงอย่าเอา เอาแล้วจะ
รำคาญ

เชียมซีเลขที่ ๒๙

ยินดีประสพบุญไม่ตายกลับแตกกิ่งผลิบผล บุญหรือกรรมทำไว้จะกลับมาสนองความดีที่จะ
มาอย่าคิดว่าช้า

เชียมซีเลขที่ ๓๐

เทพยดาบันดาลให้ทั้งโรคภัยไม่มี ผาสุกสบายทุกๆ คน สรรพเรื่องทั้งปวงสมความปรารถนา

เชียมซีเลขที่ ๓๑

ลาภยศเกิดจากกุศลและวาสนาความประสงค์เรื่องเนื้อคู่ หรือลาภยศคงต้องสำเร็จ สถาน
บ้านเรือนสรรพสิ่งทั้งปวงเป็นถาวร

เชียมซีเลขที่ ๓๒

ข่าวคราวใดๆ ที่มีมา ไม่ควรต้องกล่าวโน่นนี่ แผ่นดินจะไม่ไร้ผล ถึงคราวกุศล และเทพยดา
จะบันดาลให้ประสบเอง

เชียมซีเลขที่ ๓๓

น้ำในมหาสมุทรเวลาเดินผ่านไปมาถึงจะมีคลื่นลมประการใดการเดินทางเรือก็ไม่เป็นอันตราย

เชียมซีเลขที่ ๓๔

ทิศตะวันออกมีแสงอรุณจะแสวงหาผู้อุปถัมภ์ ไม่ต้องคิดมากมายไป การทั้งนี้จะว่ายากก็ไม่
ยาก

เชี่ยมซีเลขที่ ๓๕

สอบไล่ได้ที่หนึ่ง ในประตูลี้ เจเพาะเราแต่ผู้เดียวได้รับการกลับมาด้วยความยินดีเกียรติยศ และชื่อจะบันลือประดุงฟ้าลั่น

เชี่ยมซีเลขที่ ๓๖

ขอท่านอย่าเหนื่อยใจ ค่อยพยายามไปซ้ำๆ รู้อยู่ว่าป่านนี้มีเสีย ยังขึ้นมีมานะจะไป

เชี่ยมซีเลขที่ ๓๗

ถึงรู้อยู่ว่าใต้ดินมีทองคำถึงน้อยตาดีก็หาไม่พบ ถ้าจะพยายามหาให้ได้ต้องฝนทั้งให้เป็นเข็ม

เชี่ยมซีเลขที่ ๓๘

ดูๆ ตะวันจะตกดิน จำเป็นต้องกลับบ้าน สุราหมดจะรั้งแขกไว้ไม่ได้ เดินเรือไม่รอใคร ใบนี้นใครขอได้ ให้เร่งกลับความคิดเสียทันที

เชี่ยมซีเลขที่ ๓๙

การผูกสมักรักกับท่านผู้มีตระกูลและมั่งมี ถึงความแลกเปลี่ยน กลับไม่ต้องการทองคำแดหยก ขอเอาดอกไม้ทองมาเป็นผลกำไร

เชี่ยมซีเลขที่ ๔๐

ที่สี่สิบหับเทียบเปรียบอำมาตย์ มีอำนาจปราบปรามให้ราบเสี้ยน มือมิตรก็ตั้งจิตให้โล่งเตียน ที่ฟ้าเหียนให้หัดขึ้นชื่อดัง จึงจะช่วยบำรุงซึ่งกรุงศรี ประชาชีเป็นสุขเมื่อภายหลัง แม้ตัวตามชื่อชูยังอยู่ยังประดุงดั่งอาทิตย์ประเสริฐ เอยๆ

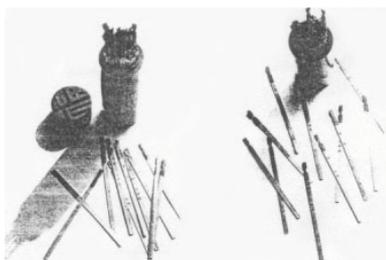
เชี่ยมซีเลขที่ ๔๑

ถึงคราวฤดูฝน พันธุ์พฤษาต่างออกงาม ถ้าแสวงหาคู่และยศ คงสำเร็จความปรารถนาทุกอย่าง

เชี่ยมซีเลขที่ ๔๒

ใบนี้นใครได้ต้องบริจาคทรัพย์ ๑๐ บาท ชื่อน้ำมันเติมตะเกียงถวายเจ้าเพื่อสะเดาะเคราะห์ จึงจะได้รับโชคที่ดีตามปรารถนา

เชี่ยมซีที่ศาลเจ้าพ่อเสือมีเพียง ๔๒ ใบ เท่านั้นแล (ที่มา : พลอยแกมเพชร ปีที่ ๒ ฉ.๓๒ พ.ค. ๒๕๓๖ หน้า ๑๙๖-๑๙๘)

กระบอกตัวเชี่ยมซี

ประเพณีและเทศกาลสำคัญของไทย

ประเพณีสงกรานต์

คำว่า “สงกรานต์” แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้หมายถึงเป็นวันที่พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายจากราศีมีนเข้าสู่ราศีเมษตามประเพณีไทยถือว่าวันสงกรานต์คือ วันขึ้นปีใหม่ของไทย

แต่เดิมนั้นไทยถือว่าเป็นวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย เพราะเราเชื่อตามคติพราหมณ์ ภายหลังเมื่อทางราชการหันมานิยมใช้วันทางสุริยคติ จึงได้ถือเอาวันที่ ๑ เมษายนของทุกปีเป็นวันขึ้นปีใหม่มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๒ จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๘๔ ทางราชการจึงได้เปลี่ยนให้วันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสากล

อย่างไรก็ดี เรายังถือว่าวันสงกรานต์เป็นวันปีใหม่ไทย และยังคงยึดถือหลักนี้เรื่อยมาจนทุกวันนี้ ช่วงสงกรานต์มีอยู่ ๓ วัน คือ วันที่ ๑๓ เมษายน เป็นวันมหาสงกรานต์ วันที่ ๑๔ เมษายน เป็นวันเนา (วันกลาง) และวันที่ ๑๕ เมษายน เป็นวันเถลิงศก

การถือวันที่ ๑๓ เมษายน เป็นวันมหาสงกรานต์นั้น สอดคล้องกับคติของอินเดียฝ่ายเหนือ เพราะเป็นวันที่พระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ เป็นช่วงที่พ้นจากอากาศหนาว ต้นไม้เริ่มผลิดอกออกช่อ ผุงสัตว์ที่เคยจำศีลในฤดูหนาวก็ออกหากินอีกครั้งหนึ่ง ถือว่าความมีชีวิตชีวากลับมาอีกครั้งหนึ่ง หลังฤดูกาลอันยาวนานสำหรับประเทศไทยนั้น ช่วงเมษายนพ้นฤดูเก็บเกี่ยวไปแล้ว งานในไร่นาหยุดลงช่วงหนึ่งเกษตรกรได้พักผ่อน จึงถือเอาวันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ ปัจจุบันนอกจากจะเป็นวันขึ้นปีใหม่ตามแบบไทยแล้ว วันสงกรานต์ยังมีความสำคัญอื่นๆ อีกด้วย กล่าวคือ เป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติและวันครอบครัว เพราะในวันสงกรานต์ ลูกหลานพากันไปรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือและเป็นวันรวมญาติมิตรที่จากกันไปประกอบภาระกิจ และประกอบอาชีพต่างถิ่น เมื่อถึงวันสงกรานต์ก็จะกลับมาที่ภูมิลำเนาเดิมเพื่อมาทำบุญร่วมกัน นอกจากนี้ วันสงกรานต์ยังเป็นวันที่เราจะได้เห็นการละเล่นแบบไทย เช่น การเล่นชักเย่อ มอญซ่อนผ้า สะบ้า งูกินหาง ฯลฯ ซึ่งนับวันจะเลือนหายไปจากสังคมไทย ส่วนที่สำคัญที่สุดของวันสงกรานต์ก็คือ การได้ทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ การได้ทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษและญาติมิตร ที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งยังได้สงฆ์พระพุทธรูปและพระสงฆ์ ปล่อยนก ปล่อยปลา ก่อพระเจดีย์ทรายและรับศีลฟังธรรม

วันสงกรานต์จึงเป็นวันสำคัญตามประเพณีของไทยที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยึดมั่นกันดี นอกจากนั้น ชาวต่างชาติก็ยังนิยมมาท่องเที่ยวประเทศไทยในช่วงวันสงกรานต์นี้ด้วย

เทศกาลลอยกระทง

เทศกาลลอยกระทงตรงกับวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ หรือประมาณเดือนพฤศจิกายนของทุกปี เทศกาลลอยกระทงเป็นประเพณีเก่าแก่ของไทย สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย ในสมัยสุโขทัยเรียกเทศกาลลอยกระทงว่าพิธีจองเปรียง โดยประชาชนทั้งหลายจะตกแต่งโคมชักโคมลอย โคมแขวนมาประกวดกัน ในสมัยนั้น นางนพมาศหรือท้าวศรีจุฬาลักษณ์ได้ริเริ่มประดิษฐ์กระทงเป็นรูปดอกบัวมาลอยอุทิศสักการะพระพุทธรูปที่แม่น้ำนัมมทานที กระทงรูปดอกบัวแบบของนางนพมาศนี้ไม่เคยมีผู้ใดคิดประดิษฐ์มาก่อน พระร่วงเจ้าจึงดำริว่า แต่นี้ต่อไปให้ทำโคมลอยเป็นรูปดอกบัวอุทิศสักการะพระพุทธรูปที่นัมมทานที トラบชั้วกัลปาวสาน

คติความเชื่อเกี่ยวกับการลอยกระทงนั้นมีอยู่หลายตำนาน เช่น ลอยกระทงเพื่อขอขมาแม่พระคงคา ลอยกระทงเพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าตามคติพราหมณ์ คือบูชาพระนารายณ์ซึ่งบรรทมอยู่ในมหาสมุทร ลอยกระทงเพื่อต้อนรับพระพุทธเจ้าในวันเสด็จกลับจากเทวโลก บางตำนานว่าลอยกระทงเพื่อบูชารอยพระพุทธรูปของพระพุทธเจ้า ณ หาดทรายริมแม่น้ำนัมมทานที บ้างก็ว่าเป็นการบูชาพระจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การลอยกระทงน่าจะเป็นความเชื่อของชนชาติที่ประกอบกสิกรรม เมื่อพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์จึงมีการลอยกระทงไปตามกระแสน้ำเพื่อขอบคุณพระแม่คงคา หรือเทพเจ้าแห่งน้ำ ในเวลาเดียวกันเพื่อขอขมาแม่พระคงคาที่ได้ลงอาบน้ำ ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ส่วนการบูชาเทพเจ้า หรือรอยพระพุทธรูปตามคติทางศาสนานั้นก็เป็นคติความเชื่อซึ่งสุดแต่ผู้ใดจะเชื่อเรื่องใด

เทศกาลลอยกระทงที่ยิ่งใหญ่และเป็นที่รู้จักกันไปทั่วโลกคือ เทศกาลเผาเทียนเล่นไฟ ที่จังหวัดสุโขทัย ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศไปร่วมงานเป็นจำนวนมากทุกปี

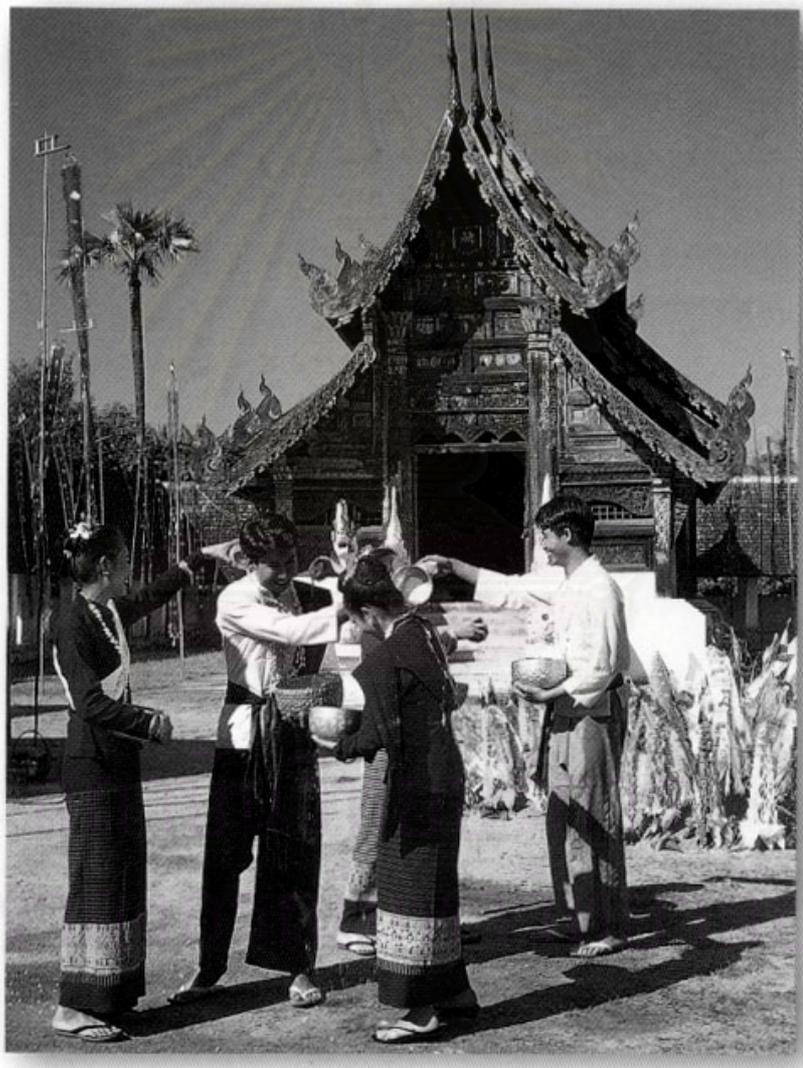
ประเพณีการแต่งงาน

การแต่งงานถือเป็นการเริ่มต้นชีวิตคู่ หรือเริ่มต้นสร้างครอบครัว ประเพณีแต่งงานของไทยมีธรรมเนียมปฏิบัติตามขั้นตอนอยู่ ๗ ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะมีรายละเอียดแตกต่างกันไปในที่นี้จะขอกล่าวถึงพอสังเขป ดังนี้

๑. พิธีการสู่ขอ และหาฤกษ์ยาม ผูกดวงสมพงศ์ชายหญิง
๒. พิธีหมั้น และการยกขันหมากหมั้น
๓. การปลุกเรือนหอ
๔. พิธียกขันหมาก การจัดขบวนขันหมากการเคลื่อนขบวนขันหมาก
๕. การปิดประตูขันหมาก ประตูด้าย ประตูเงิน ประตูทอง การตรวจนับขันหมาก
๖. การรับไหว้
๗. พิธีทำบุญตักบาตรของคู่บ่าวสาว

๘. พิธีรดน้ำสังข์ การกินเลี้ยงฉลองสมรส
๙. พิธีปูที่นอนและส่งตัวเจ้าสาว

ในปัจจุบันโดยเฉพาะกรุงเทพฯ แทบจะไม่เห็นพิธีการแต่งงานตามแบบโบราณอีกแล้ว แต่จะทำการอย่างรวบรัด และมีงานเลี้ยงฉลองมงคลสมรสเพื่อประกวดให้ทราบว่าทั้งฝ่ายชาย และฝ่ายหญิงแต่งงานกันแล้วเท่านั้น ผิดกับในต่างจังหวัดซึ่งยังพยายามรักษารวมเนียมประเพณีอันดีงามต่างๆ นี้ไว้

การเล่นน้ำในประเพณีสงกรานต์

ภาคผนวก ข. ภาพประกอบกิจกรรม อาคารบ้านเรือนในชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง

ภาพที่ ๓

การจัดงานแถลงข่าวประชาสัมพันธ์
“วันงามที่สามแพร่ง” ณ โรงแรมรัตนโกสินทร์

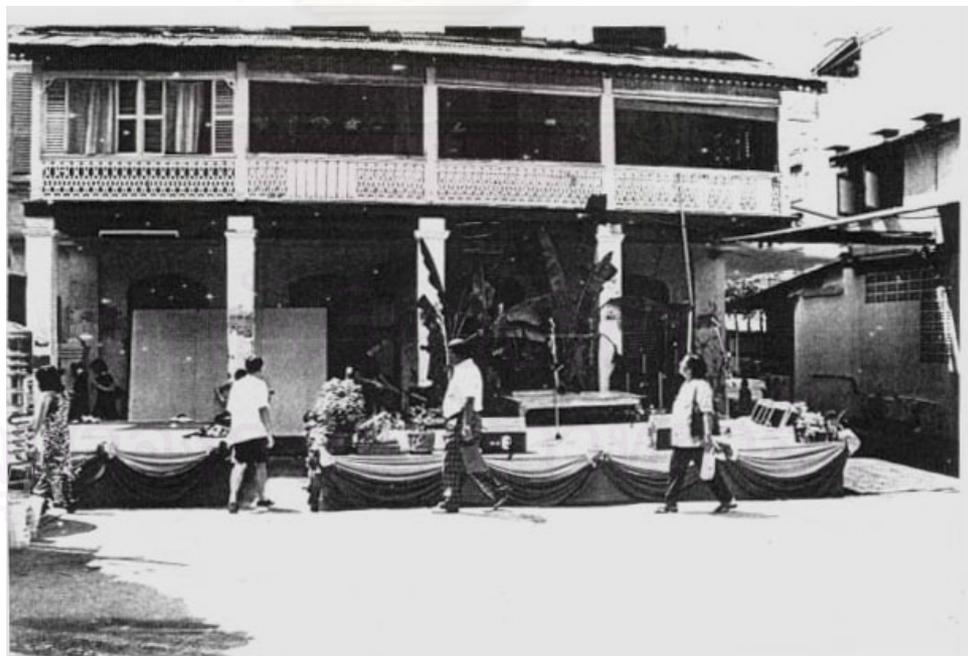
ภาพที่ ๔

ชุดลอกคูคลอง (คลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง) เพื่อจัดงานลอยกระทง

ภาพที่ ๕

คณะกรรมการจัดงาน “วันงามที่สามแพรง” สํารวจพื้นที่

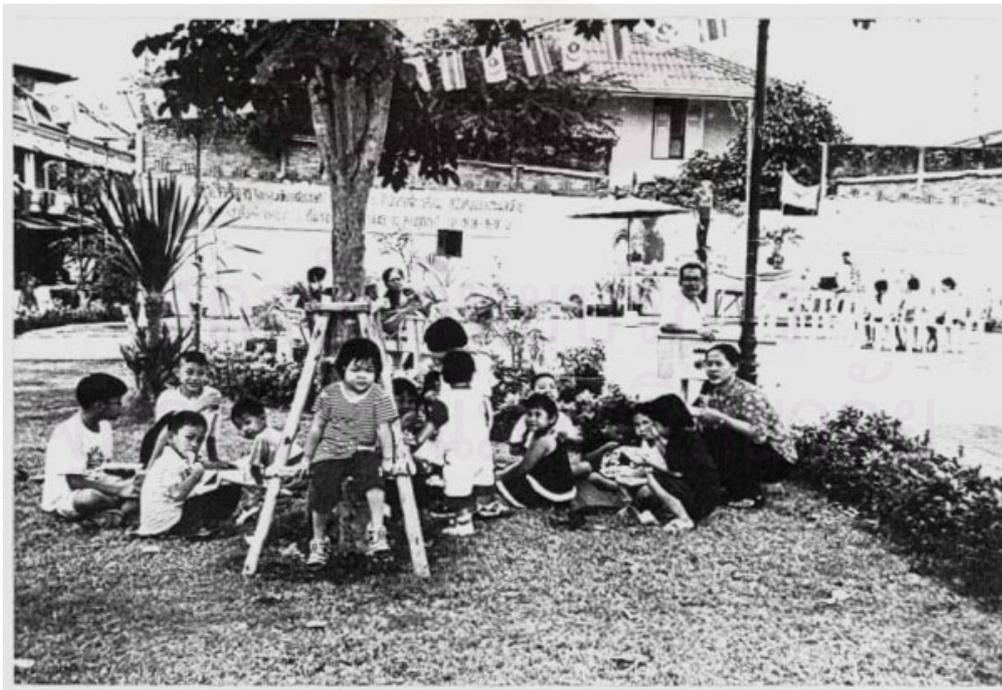

ภาพที่ ๖

ภายในบริเวณโรงเรียน ตะละกัญศึกษา ถนนแพรงนรา

ภาพที่ ๗ - ๘ เด็กๆ ในอิริยาบถกำลังผลิตเพลิน บริเวณสวนหย่อม ณ. ลานภูธร เทศ ถนนแพรงภูธร

ภาพที่ ๙ อดีตปลัดกรุงเทพมหานคร ศาสตราจารย์ พิเศษ ทองต่อ กลัวยไม้ ณ อยุธยา
บรรยายเล่าเรื่อง ถึงความเป็นมาของสามแพร่ง ในฐานะที่ท่านเกิดและเติบโตมาในย่านชุมชนนี้

ภาพที่ ๑๐ การแสดงอุปรากรจีน (จิว) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาพที่ ๑๑ ชุมชนได้ร่วมจัดงานวันลอยกระทง บริเวณคลองคูเมืองเดิม ร่วมกับสำนักงานสวัสดิการ ก.ท.ม. ซึ่งประสบความสำเร็จมากงานหนึ่ง

ภาพที่ ๑๒ การแสดงละคร เรื่อง “แม่นาคพระโขนง” ร่วมถ่ายภาพภายในโรงเรียนตะละภูคศึกษา ถนนแพรงนรา

ภาพที่ ๑๓ บริษัท NIPPON PAINT จำกัด
ส่งมอบสีเพื่อการสนับสนุนชุมชนช่อมทาศี บำรุงอาคารเดิม

ภาพที่ ๑๔ ประชาชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง ร่วมถ่ายภาพเป็นที่ระลึก

ภาพที่ ๑๕ บริเวณถนนแพ่งนรา จุดถนนรัชฎาภิเศกและคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด)

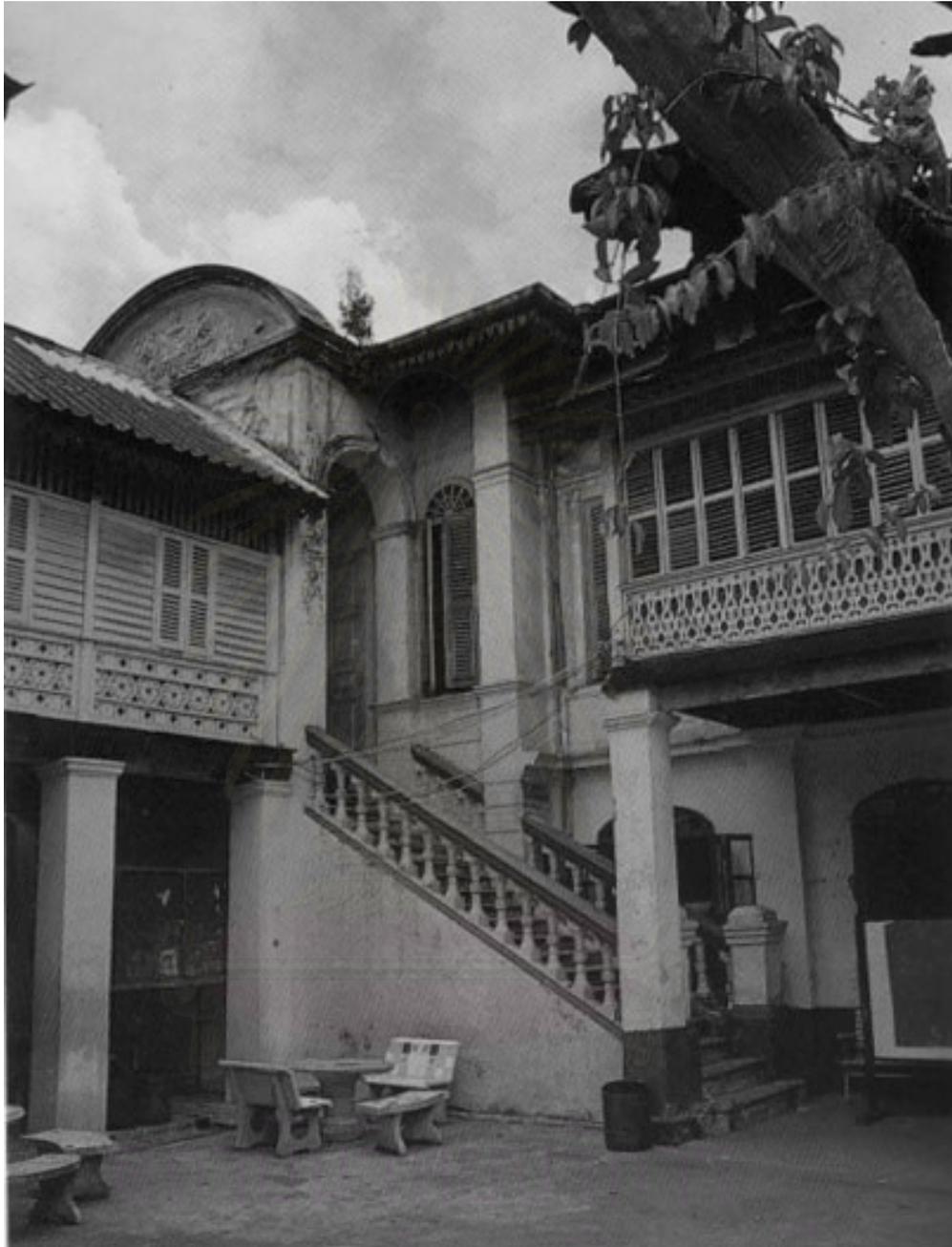
ภาพที่ ๑๖ บริเวณ สถานีอนามัยภาคที่ ๒ ในถนนแพ่งภูธร

ภาพที่ ๑๗ บริเวณถนนแพ่งภูธร จดถนนตะนาว

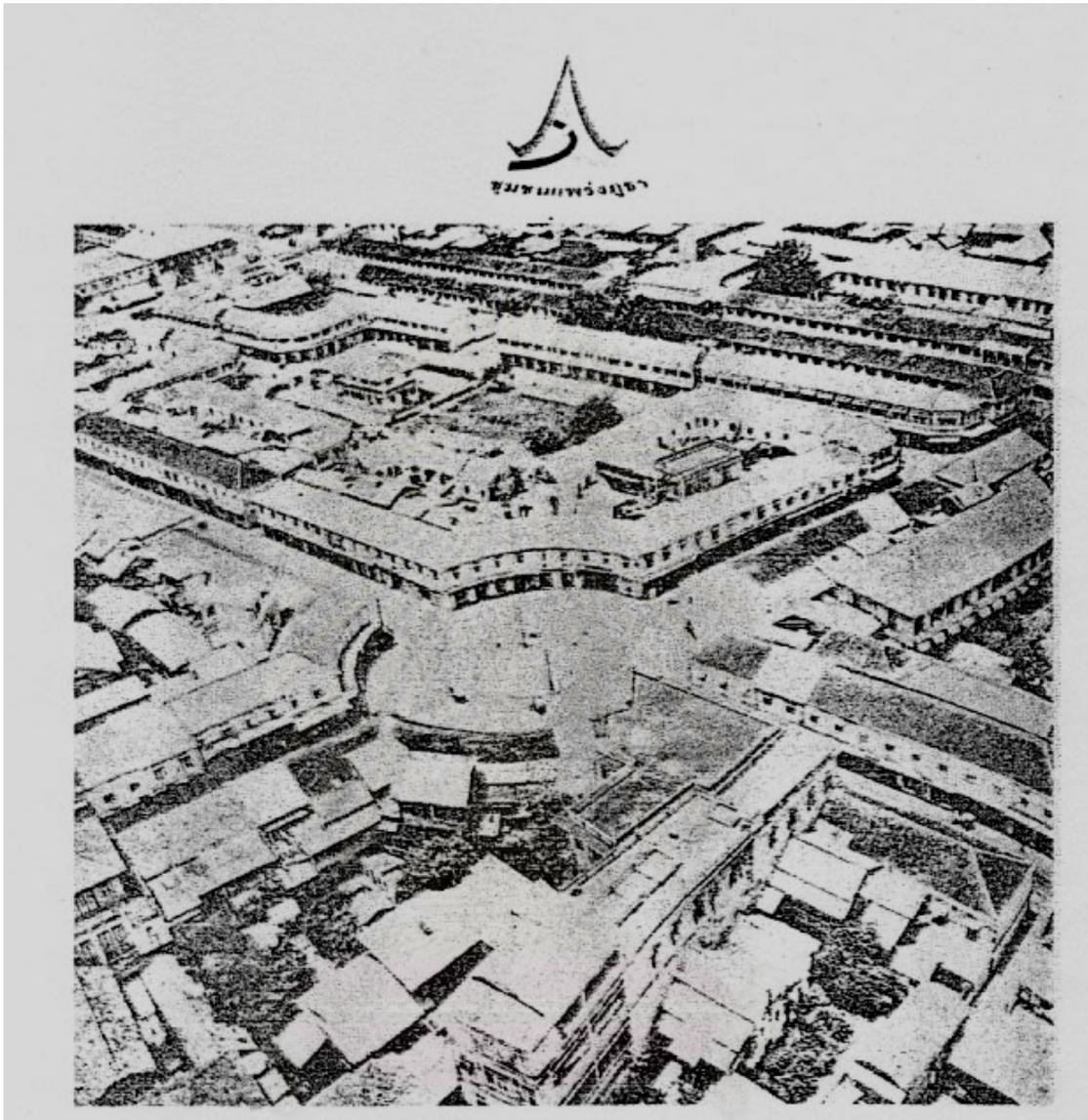

ภาพที่ ๑๘ บริเวณถนนแพ่งภูธร จดถนนอัษฎางค์ และคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำหนักเดิม สถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ ๕ มีลักษณะเป็นตึกทรงสูง มีบันไดขึ้นมุขหน้าทางด้านซ้าย คูหาทางเข้าด้านข้างมุขหน้าเป็นอาร์ชทรงสูง รับกับซุ้มหน้าต่างบานเกล็ดไม้ใกล้เคียงกัน เหนือมุขหน้ามีหน้าบันรูปครึ่งวงกลม มีลายปูนปั้นเล็กน้อย ส่วนอาคารไม้ที่เห็นนั้นได้รับการต่อเติมเข้าไปภายหลังรัชกาลที่ ๕

ภาพถ่ายทางอากาศ ของบริเวณชุมชนแพรงภูธร พ.ศ. 2488-2489
ในภาพส่วนบนด้านซ้ายแสดงให้เห็นสถานนีกาชาติที่ 2
และด้านหลังเป็นสนามกว้างขนาดใหญ่
ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ โดย Peter Williams Hum 1945-1946

ภาพที่ ๒๐

ภาคผนวก ค. ภาพประกอบพิธีฉัตรเชิญองค์เทพเจ้าแห่งขบวนยังนอกศาลเจ้าพ่อเสือ ในเทศกาลกินเจ

ภาพที่ ๒๑-๒๒ ขบวนแห่องค์ตัวเล่าเอี้ย (เจ้าพ่อใหญ่) ในศาลเจ้าพ่อเสือ เนื่องในพิธีแห่เทพเจ้า เทศกาลกินเจ

ภาพที่ ๒๓ - ๒๔ คณะอัญเชิญขบวนแห่ โดยมีความเชื่อว่าใครได้แบกองค์ตัวเล่าเดี่ยว (เจ้าพ่อใหญ่) ผู้นั้นจะมีโชคดีตลอดปี

ภาพที่ ๒๖ พิธีเซดสิงห์โต ในเทศกาลกินเจ หน้าบริเวณศาลเจ้าพ่อเสือ

ภาพที่ ๒๗ ความศรัทธาของคนไทยเชื้อสายจีน ในเทศกาลกินเจของศาลเจ้าพ่อเสือ

ภาพที่ ๒๔ การแห่มังกร

ตามความเข้าใจของคนโบราณนั้น มังกรเป็นสัตว์เทพที่มีอิทธิฤทธิ์สามารถแปลงกายได้ บันดาลให้ฝนตกได้ เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ ความรุ่งเรือง และอำนาจ อีกทั้งยังเป็นเทพเจ้าผู้คุ้มครองที่บรรพชนนับถือบูชายิ่งนัก แต่เดิมนั้นมังกรไม่มีขาและกรงเล็บ มีรูปร่างคล้ายกับงู ครั้นถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง ได้สรุปภาพของมังกรที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันว่าเขาเหมือนนกวาง หัวเหมือนนอูฐ ตาเหมือนกิ้ง คอเหมือนงู ท้องเหมือนหอย เก็ดเหมือนปลา กรงเล็บเหมือนอินทรี ขี้งูเท้าเหมือนเสือ หูเหมือนวัว เป็นสัตว์วิเศษของสวรรค์ ที่มีลักษณะของสัตว์ชนิดต่างๆ รวมกันถึง 9 ชนิด นอกจากนี้ ความหมายของมังกร ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้เป็นสิ่งสิริมงคลยิ่งขึ้นไปอีกในรัชสมัยพระเจ้าพรดิฮันเกา เชื่อกันว่า จักรพรรดิถือกำเนิดมาจากมังกร จากนั้นมังกรจึงกลายเป็นตัวแทนของจักรพรรดิโดยตรง ต่อมาในสมัยราชวงศ์หยวนราชวงศ์หมิง และราชวงศ์ชิง มีกฎระเบียบการนำมังกรมาใช้อย่างเคร่งครัด เป็นต้นว่า ห้ามคนที่ไม่ใช่เชื้อพระวงศ์ใช้เครื่องตกแต่งที่มีรูปมังกร ดังนั้น วงหลวง จึงกลายเป็นศูนย์รวมที่มีมังกรมากที่สุด ทั้งเครื่องแต่งกายเครื่องใช้ไม้สอย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงว่าจักรพรรดิเป็นโอรสแห่งสวรรค์นั่นเอง และมังกรได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของชนชาติจีนหมายถึงมีจิตใจซื่อสัตย์ และห้ามหาภูมิจุดๆ มังกรนั่นเอง (พรชัย ลาภเปี่ยม, สืบสานวัฒนธรรมไทย-จีน ฉลองตรุษจีน, เดลินิวส์ (๗ ก.พ. ๒๕๔๐) : ๕ ดังนั้นเมื่อมังกร หมายถึง สิ่งสิริมงคล จึงนิยมเชิดกันในวันมงคลต่างๆ เช่น การเชิดมังกรที่ศาลเจ้าพ่อเสือดังในภาพ โดยคณะมังกรจาก จ.นครสวรรค์ ที่มีลีลาการเชิดที่เข้มแข็งสง่างามเป็นเอกลักษณ์ลีลาการเชิดเฉพาะตัว และมีชื่อเสียง เลื่องลือไปทั่วเอเชีย

ภาพที่ ๒๙, ๓๐ พิธีแต่งงานของคนไทยเชื้อสายจีน

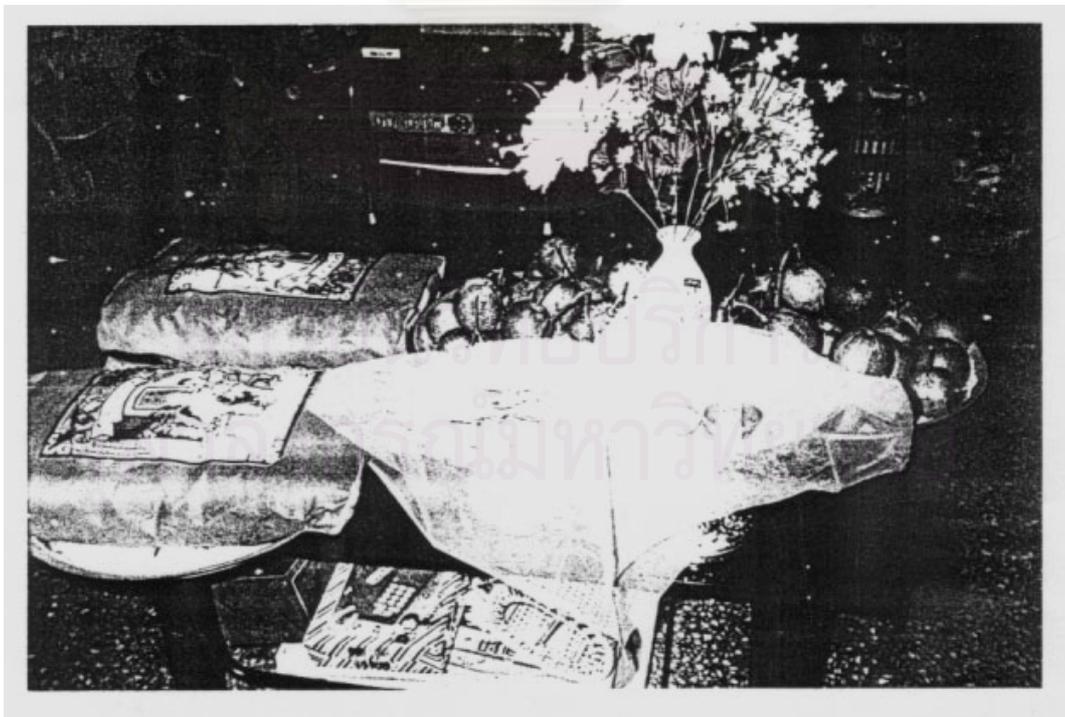
ภาพที่ ๓๑ บ่าว - สาว รับของขวัญจากพ่อ - แม่ (อาป้า อาม่า)

ภาพที่ ๓๒ บ่าว - สาว คารวะน้ำชาญาติผู้ใหญ่

ภาพที่ ๓๓ พิธีมอบสินค้าสดของหมั่น แก่ พ่อแม่ เจ้าสาว

ภาพที่ ๓๔ สินค้าสดของหมั่น

ประวัติผู้เขียน

นางสาว ศศิวิมล ศรีวิโรจน์มณี เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ที่ถนนแพ่งนรา แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาจาก โรงเรียน สามเสนวิทยาลัย สำเร็จการศึกษา ในระดับปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการ ศึกษา วิชาเอกภาษาไทย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี เมื่อปีการศึกษา ๒๕๓๖ และเข้า ศึกษาต่อในหลักสูตรมนุษยวิทยามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๔๐

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย